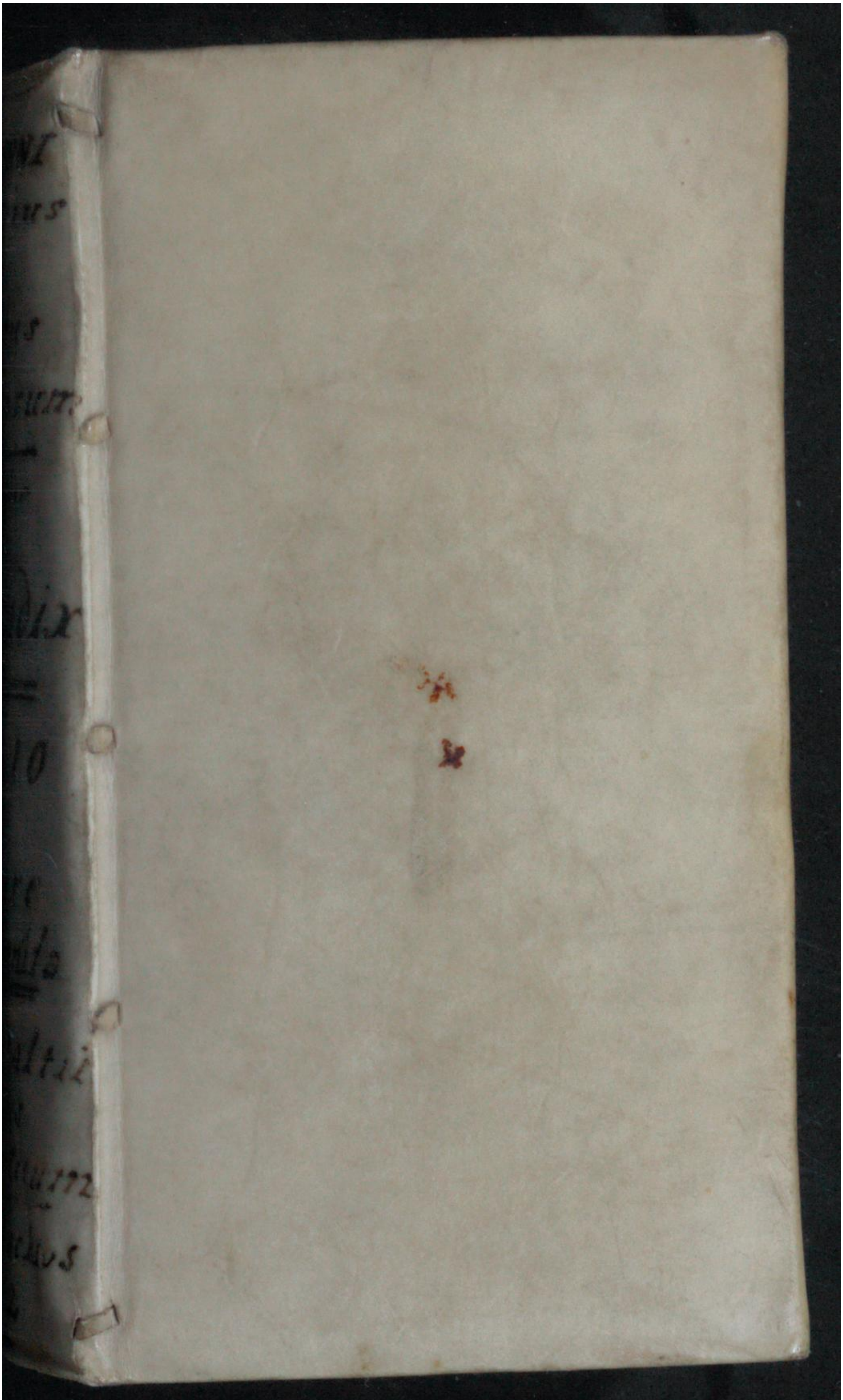
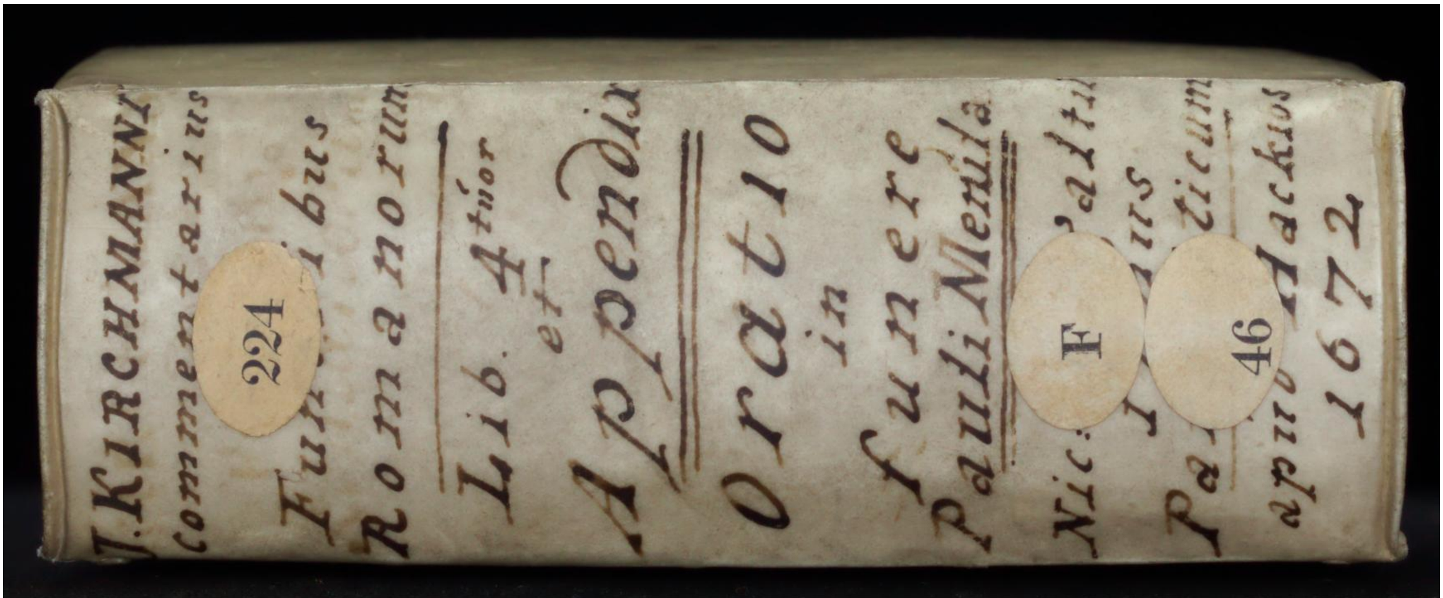

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

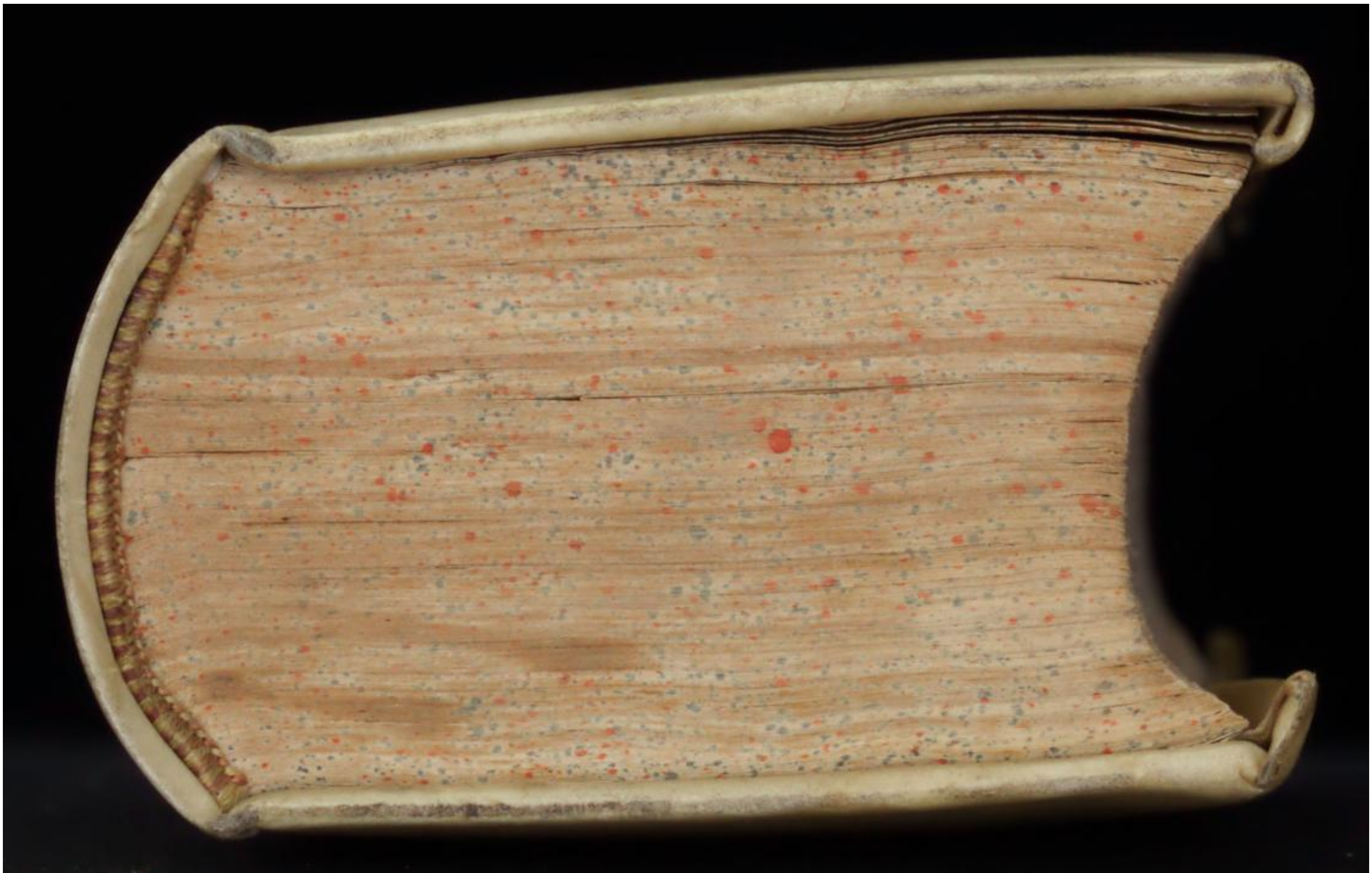

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

~~Elzevier~~

~~[illegible]~~ f.126

types et Vignettes des Elzevirs. —

KW 224 F 46

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Plures operis hujus extant
Editiones, sed editioni Hackia
=nae in fenore; ~~item~~ editio La[tina]
[rem.]
quae Francofurti Sumptibus
Thomae Henr. Hauenstein
Typis Joh. Görlini ao 1672
in 8vo prodiit, nec chartis
[hinc]
magnitudine nec Literarum
vel impressionis nitore com-
paranda ad oculum apparet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Elzevir

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

JOHAN. KIRCHMANNI
LUBECENSIS
DE
FUNERIBUS ROMANORUM
LIBRI QUATUOR
CUM
APPENDICE,
Nitidiſſimis Figuris illuſtrati.

ACCESSIT ET
FUNUS PARASITICUM
NICOLAI RIGALTII.

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

LUGD. BATAV.
Apud HACKIOS, 1672.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Koninklijke Bibliotheek 's Hage

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

LECTURIS
SALVERE & GAUDERE.

EN tibi, amice Lector, novam editionem Kirchmanni de funeribus Romanorum, materiam certe nobiliſſimam, & ex recondito antiquitatis penu depromptam; opus tot retro annis doctorum hominum familiæ acceptiſſimum, deſideratiſſimum. Quis enim tanti ſtuporis tamque inſulſi cerebri, qui non admiretur maximum & plus quam hominis ingenium, à quo tanta tamque immenſa varietate refertum opus profluxerit.

Omnes funerandi ritus à principe gentium populo celebratos, tanquam præſentes, intuemur, convenientes funeribus tibias, flentes extortis lacrimis funeras, compoſita gladiatorum paria, ardentes rogos, cremata nobilium inſignia, conditos cineres, ſolennes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ſepulcrorum titulos, & alia quæ longus enumerare labor: quare tulit animus auctorem hunc utiliſsimum luci exponere, maxime cum ſcatere vitiis alias cognovimus editiones. Damus tibi terſum & emaculatum Kirchmannum, priores duas editiones diligenti cura commiſimus mendis abſterſis quamplurimis, quæ Typographorum incuria irrepſerant, quod facile pareat, ſi quis hanc noſtram cum prioribus conferat. Coronidis loco adjecimus auctoris orationem funebrem huic materiæ conveniențiſsimam, & quod maximum contulit ad exornandum auctorem momentum, omnem fere materiam nobiliſsima cælatura expreſſam ſuo loco inſeruimus.

Vale & fruere.

MA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

MAGNIFICIS , NOBILIBUS,
ET
AMPLISSIMIS VIRIS,

D. ALEXANDRO LUNEBURGIO.
D. LAURENTIO MOLLERO, J.U.D.
D. JOHANNI FINHAGIO.
D. HENRICO COLERO.

Conſulibus ,

D. HIERONYMO SCHABBELIO, J.U.D.
D. OTHONI TANCKIO, J.U.D.

Syndicis ,

D. JOACHIMO WIBBEKINGIO.
D. THOMÆ A WICKEDEN.
D. HIERONYMO LUNEBURGIO.
D. HENRICO BROMSIO.
D. GEORGIO PAWLS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

D. PAULO KIRCHRINGIO.
D. ALEXANDRO LUNE-
BURGIO.
D. BERNHARDO WEDEM-
HOFIO.
D. HARTWICO A STITEN.
D. THOMÆ STORNINGIO.
D. ADRIANO MOLLERO.
D. JOHANNI PETERSEN.
D. GEORGIO A LENGER-
KEN.
D. FRANCISCO PRUNSTE-
RO.

Senatoribus

REIPUB. LUBECENSIS

Dominis & Amicis Suis
honorandis

S. P. D.

MAGNI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

MAGNIFICI, NOBILES, ET AMPLISSIMI VIRI.

NUnquam putavi fore, cum librum hunc ante viginti, & quod excurrit, annos publici juris facerem, ut illi denuo excudendo ſecundas curas adhibiturus eſſem. Neque enim veroſimile mihi videbatur, quoſdam inventum iri, qui Mortualibus hiſce mercandis pecuniam impendere, aut iis legendis aliquid ſucciſivi temporis impertiri vellent. Et poſt illud tempus, ea negotiorum moles me invaſit, ut iis recenſendis & ſub in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

cudem revocandis minus o-
tii mihi fuerit, quam quod
auribus ſcalpendis tribui
ſolet. Sed tamen cum præter opinionem meam acciderit, ut libro hoc per literatum orbem diſtracto, ab aliquot jam annis exemplaria in Bibliopolarum officinis apparere deſierint, gratificandum amicis cenſui, qui ſe hujus legendi deſiderio teneri non obſcure mihi oſtenderunt. Quâ in re cum non difficilem ſe mihi Typographus prębereret, ſummâ ope annixus ſum, ut non ſolum quantum maxime fieri poſſet, priore editione melior & emendatior prodiret, ſed & auctario quodam locupletatus. Nam &

man-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

mantiſſæ vicem capita quædam adjeci ab hoc argumento non aliena; & ut totam funebrem pompam paucis pagellis Lectori repræſentarem, viſum mihi fuit illis addere CL. V. Nicolai Rigaltii *Funus Paraſiticum*, cujus exemplar vir amiciſſimus, tanquam monumentum & pignus amoris, mihi Lutetia diſcedenti donabat. Cui autem hunc librum offerrem, non diu mihi deliberandum fuit, niſi voluiſſem illud genus hominum imitari, qui mera accedia ægri procul inveſtigant ea, quæ domi habent præſto. Vobis ſemel hic liber dedicatus fuit, vel potius Anteceſſoribus veſtris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ſtris. Nam ex iis, qui tum temporis ad Reipub. hujus gubernacula ſedebant, cum liber hic primum vulgaretur, vos tres hodie tantum ſuperſtites eſtis, atque utinam diu ſitis! tu Magnifice D. ALEXANDER LUNEBURGI inclytæ hujus Reipub. Princeps, Patriæque Pater laudatiſſime, & tecum duo illuſtria Curiæ lumina D. JOACHIMUS WIBBEKINGIUS octogenario jam major & THOMAS à WICKEDEN, auctoritate & prudentia graviſſimi Senatores: ceteros fati iniquitas abſtulit, ex quibus tamen honoris cauſa nomino egregium illud Conſulum par

& ve-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

& veteribus comparandum, D. JACOBUM BORDINGUM & D. HENRICUM BROKESIUM, quorum virtutes & præclara in hanc Rempub. merita nulla unquam ætas obliterabit. His igitur & Anteceſſoribus veſtris cum hunc librum olim inſcripſerim & quidem eo tempore, cum vixdum in Ampliſſimum ordinem Profeſſorum Academiæ Roſtochienſis allectus de transferendo huc domicilio ne per ſomnium quidem cogitarem, flagitium certe me admiſſurum putavi, ſi nunc alios illi patronos circumſpicerem, poſtquam duodecimum jam annum in hac

Urbe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Urbe ago & docendæ & regendæ juventuti literarum ſtudiis operatæ, honeſta conditione à Vobis præfectus & benigne habitus. Quapropter quem librum Vobis quaſi infantem & recens in lucem editum anno ab hinc vigeſimo ſuſcipiendum detuli, eundem nunc pueritiæ annos egreſſum & niſi animi fallor, doctiſſimis quibuſque hujus ſeculi viris non improbatum, denuo ſiſto & quæ antiqua Votorum formula eſt LUBENS MERITOQUE DONO DICOQUE. Tibi quoque Ampliſſime D. HENRICE COLERE iſtam Conſulatus dignitatem, in qua

te

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

te nuper præclara tua Virtus & accurata non Juris ſolum publici privatique, ſed & omnis honeſtæ diſciplinæ variarumque linguarum cognitio collocavit, per hanc occaſionem gratulor, Deumque rogo, ut eam gloriæ ſuæ adminiſtram, & tibi Reique publicæ jubeat eſſe ſalutarem. Valete, *Magnifici, Nobiles & Ampliſſimi Domini*, & librum hunc, in cujus veſtibulo clariſſima nomina veſtra præſcripta cernitis, tanquam teſſeram meæ erga Vos obſervantiæ, æquis animis accipite, meque porro Vobis commendatum habete. Dabam LUBECÆ Na-

tali

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

tali meo quinquageſimo, qui erat XV. Kalendarum Februarii anni poſt Chriſtum natum cIↄ Iↄ c xxv.

Ampliſſimæ Dignitatis Veſtræ

Studioſſimus

JOHANNES KIRCHMANNUS.

Magni-

Magnificis Nobilibus & Ampliſsimis

CONSULIBUS
AC
SENATORIBUS
URBIS LUBECÆ

Dominis ſuis honorandis

L. M. D. D.

JOHAN. KIRCHMANNUS.

Romanæ antiquitatis atque adeo ipſius Græcæ, ex qua illa maximam partem videtur derivata, quantus ſit fructus, quantaque utilitas, non ignorare poſſunt ii, qui modo cum Muſis, id eſt, cum humanitate & doctrina habeant aliquod commercium. Nam ut mittam, quod proprium huic ſcientiæ & inſitum eſt, facem præferre veterum ſcriptis, unde non ſolum utriuſque linguæ copiam, ſed & omnem civilem pruden-

tiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

tiam hauriunt melioris literaturæ candidati: hoc quanti exiſtimandum eſt, quod fruſtra quis in ſuperiorum diſciplinarum aliqua excellere ſe poſſe ſperet, qui antiquitatis præſidio ſit deſtitutus? De Juriſprudentia extra omnem controverſiam eſt, eam & ornamentum & adjumentum & lumen ſumere à ritibus priſcis: An vero horum cognitio etiam Theologo neceſſaria ſit, video nonnullos dubitare; ſed, quod vere dixerim, ſine cauſa. Nam etſi quidem in eo accuratam antiquitatis peritiam requiri non affirmo: permulta tamen in ſacris literis eſſe, quorum ſeria ac penitior intelligentia à ceremoniis ac moribus antiquis dependeat, tam certum eſt, quam nivem algere. Nihil jam dico de illis majorum gentium S.S. Patribus, quos conſtat crebro ad ſui ſeculi ritus olim deſitos alluſiſſe, & plurima ex remotiſſima antiquitate deſcripſiſſe, quæ ad evellendam ex animis hominum impiam ſuperſtitionem ac cultum veræ

re-

religionis inducendum facerent. Qui vero ſacra illa monumenta non à limine, quod dicitur, ac veſtibulo ſalutare, ſed in eorum adyta longe ſeſe penetrare cupit ſacrarum literarum ſtudioſus, eum certe oportet animum afferre non vulgari antiquitatis notitia præparatum, niſi unâ & eadem opera velit, ut Plautus ait,

— piſcari in aëre,
Venari autem rete jaculo in medio mari.

Hæc ita ſe habere, res clamat ipſa. Quo magis mirum eſt, reperiri nonnullos adeo inſulſos & ridiculos, ut hoc ſtudii genus non modo non laudare, ſed & vitilitigare ſoleant, idque juventuti de manibus excutere omnibus machinis omnique contentione conentur, dummodo patrocinium aliquod ignorantiæ ſuæ prætendant. Eſt enim ita fere comparatum, ut qui ſe ſolos ſapere exiſtimant & aliis omnibus aditum ad doctrinæ laudem obſtructum cupiunt, ſimul atque poſito

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

cum conſcientia ſua calculo, relictos ſe in eruditionis ſtadio animadvertunt ab iis, qui per latiſſimos humaniorum literarum campos inoffenſo pede ad candidam calcem cucurrerunt, protinus invidiam concipiant & tanquam inutilia & non magni momenti reprehendere ſuſtineant, quæ ipſi vel ob ingenii tarditatem conſequi non potuerunt, vel præ opum honorumque ſtudio neglexerunt. Sed horum ſermones ego ſemper præterfluere ſivi, nec unquam adduci hactenus potui, ut ita me ſeveriori diſciplinæ addixerim, ut non reſpectum ſemper habuerim ad hæc antiquitatis ſtudia & reliquas, quæ humanitatis nomine cenſentur artes: ſine quibus neminem poſſe videbam ad ſublime eruditionis faſtigium pervenire. Hoc autem inſtitutum dum pluſculos annos teneo, & in copulanda cum elegantioribus Muſis ſacra Theologia diutius me occupo, animum tandem adjeci periculum facere, ecquid tantum literarii theſauri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

aſſidua lectione à me comportatum eſſet, quo publicam rem juvare & aliquam gratiam à ſtudioſa juventute inire poſſem. Excutienti igitur mihi diligentius Adverſaria noſtra, & ex varia materiarum, quas undiquaque congeſſeram, ſilva ſeligenti unam, in qua ingenium meum experirer, forte fortuna occurrit farrago quædam de Funeribus Romanorum, quam pene puer ex veterum ſcriptis in proprios uſus ſine ullo ordine conſarcinaram. Aurem quidem mihi vellebat hortabaturque veterum conſuetudo, Cenſores priſcos imitarer, & ut illi in luſtro condendo aut vectigalibus locandis fauſti ominis gratia à bono nomine ſolebant auſpicari: ſic ego ex lætiore aliqua materia famæ naſcentis primordia peterem. Sed cum & iſta olim fuiſſe recordarer, quando gentilis ſuperſtitio latiſſime regnabat: & argumentum hoc à nemine hactenus ita pertractatum eſſe intelligerem, ut quidem res ipſa poſtulabat, non au-

tem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

tem indignum mihi videretur, cui & manum & mentem ſerio quis admoveret, cœpi id extemplo ſub incudem revocare, in capita diſponere, locupletare & nihil denique intermittere omnium, quæ ad colligendas haſce infimæ vetuſtatis reliquias nimium quantum disjectas diſperſaſque pertinere videbantur. Interea accidit, ut in terram Galliam Italaſque oras iter mihi occipiendum eſſet: ubi cum nonnullis viris doctis, quibus utraque hæc regio, etſi olim quidem magis abundavit, etiam nunc ad invidiam cæteræ Europæ inſtructa eſt, hanc operam noſtram oſtenderem, illique eam non inanem aut ſupervacuam nobis ſumptam judicarent, hortarenturque ne diutius intra privatos parietes continerem: facere tandem non potui, quin jam feliciter abſoluta fere triennali noſtra peregrinatione hæc, cuicuimodi ſint, in luce publica repræſentarem, partim expungendi nominis mei gratia apud eos, quibus id

jam pridem promiſiſſem: partim vero ne viderer tantorum hominum aucto-ritatem, quæ mihi rationis inſtar eſſe poterat, ſuperciliose ſpreviſſe. Cur au-tem Vobis potiſſimum, Viri Magnifici Nobiles & Ampliſſimi, has ſtudio-rum meorum primitias oblatum ire, & futuræ famæ velut vadum ſub ve-ſtri nominis auſpicio tentare, vel ut proprie loquar, percontari mihi vi-ſum, in promptu ſunt cauſæ & mul-tæ ſatis & graves. Nam præterquam quod fas eſſe exiſtimavi, ut Vobis otii illius literarii, quo complures jam an-nos perfruor, rationem aliquando, tanquam Reipub. veſtræ civis, red-derem: volui etiam hac nuncupatio-ne omnem ingrati animi notam à me amoliri, & meam erga Vos devotio-nem ac pietatem publice teſtari. De-nique vero lucem quoque aliquam huic libello fœnerari conatus ſum à claritate & luce veſtra: qui ad cla-vum ſedetis ejus Reipublicæ, cujus vix natæ & in libertatem aſſertæ, tan-

tus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

tus repente ſplendor effulſit, ut non ſolum Germaniæ univerſitas eam ex Liberarum civitatum omni numero dignam judicarit, quæ inclitam illam Urbium eximiarum, quæ columnis hujus præpotentis imperii accenſetur, quadrigam conſtitueret: Verum etiam ipſæ fœderatæ civitates omnes tam Anſaticæ quam Vandalicæ quæ appellantur, faſces ſuos illi ſubmiſerint, & velut Reginam aliquam ſint amplexæ. Atque hanc dignitatem majores veſtri jam ab annis circiter quadringentis tam fortiter & ſtrenue defenderunt ac tutati ſunt, ut cum potentiſſimis regibus interdum armis experiri & opes, fortunas, ſanguinem, vitam denique profundere maluerint, dummodo ne commiſſa ſibi Reſpubl. quid detrimenti caperet. Quo etiam factum, ut patria noſtra paulatim ad id culmen aſcenderit, ut hodieque (abſit faſcinum) in primariarum Europæ urbium luſtro cenſeri mereatur: imo vero cum multis de principatu contendere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

dere auſit, ſive ædificiorum incredibilem & ad cœlum exaggeratam altitudinem, ſive viarum ſymmetriam, ſive onerariarum navium, quarum magnitudo in exteris quoque nationibus prædicari ſolet, infinitam copiam ſpectare quis velit: nam de Legibus taceo, quas ſapientiſſime æquiſſimeque deſcriptas eſſe nullum dubium eſt, cum pleræque omnes ad Balthicum hunc Oceanum Reſp. non ſolum iis tanquam norma & regula utantur; ſed etiam ad veſtrum judicium non raro provocare ſoleant & cîvium ſuorum lites ac controverſias tam à Vobis decîdi malint, quam à Principibus, quibus ſunt ſubjectæ. Sed quo me ducit jucunda Patriæ commemoratio? cujus laudes ne culpa ingenii deterere videar, finem faciam, ſi prius Vos, Magnifici Nobiles & Ampliſſimi viri, etiam atque etiam rogavero, ut hoc, quicquid eſt, libelli ingratum vobis accidere ne patiamini, meque adverſus malevolos veteratores, quo-

rum nimis quam ferax hoc ſeculum, auctoritate & patrocinio veſtro tuendum defendendumque ſuſcipiatis. Valete. Roſtochii, Idibus Auguſti, Anno CIↃ IↃ C IV.

HIE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

HIERONYMUS MERCURIALIS JOHANNI KIRCHMANNO DE *Funeribus Romanorum* *ſcribenti:*

CUM viderim cogitationes tuas de ritu ſepeliendorum cadaverum Romanorum, eaſque digniſſimas judicem, ut à cunctis legantur, ne differas in ipſis edendis etiam atque etiam te hortor: præterquam enim quod omnes eruditos juvabis, tibi quoque æternum nomen comparabis. Vale. *Piſis die* 21. *Januarii*, *Anno* 1602.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

RADULPHUS FORNERIUS GUL. I
Anteceſſor Aurelius.

*FUnera dum ſcribis veterum, Kirch-
manne, Quiritum,*
Luce beans ritus tam longa nocte ſepultos,
*Hæc te funeribus ſubducunt funera, jam-
que*
*Conciliant nullo perituram tempore fa-
mam.*

Luſit ex tempore Aureliis 9. Cal.
Febr. An. 1601.

RÆMUNDUS MASSACUS D.

FUnera quæ multis urnas tumuloſqu
dedêre
Illa tibi interitum, ſubripientque ne
cem.
Nam de Funeribus ſemper tua ſcript
manebunt:
Hinc de funeribus funera nulla tibi.

*Aureliis Idib. Januar.
Ann.* 1601.

GEOR

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

GEORGIUS REMUS JC.
Judicii Norici Aſſeſſor.

EXpers funeris obtigiſſe nomen
Piſcis Romulidis fatemur omnes:
Hos dum tu modo, Jane perpolite,
Laudas à pietate, quam ſupremam
Functûm corporibus dedêre, ſuaves
Queis clauſere oculos, rogoque lota
Ritè compoſuêre; concinente
Buxo funereâque tibiâque:
Permixtis & odoribus, beatûm
Allatis procul Inſulis & Indis
Excuſſere; pium hoc boni putabant:
Urnis cum cinerem oſſuariiſque
Tandem repoſuêre, quos quieti
Æterna voluêre conſecratos.
Hos dum multiplices ſacroſque ritus
Nunc charta exigis eruditiore,
(Quod nemo hactenus explicavit) arte,
Magno judicio, labore multo,
Tibi ex Funeribus tuis videmus
Expers funeris obtigiſſe nomen.

Norimbergæ, menſe Auguſto
An. 1602.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

CUNRADUS RITTERSHUSIUS J. C. & Anteceſſor Noricus.

FUnereos ritus, priſca & ſolemnia mortis
Dum tu vivaci condis, Kirchmanne, papyro,
Et veterum illuſtras nitida face nubila ſcripta,
Ipſa tibi æternam reparabunt Funera vitam:
Effugienſque rogos ardentes inclyta Fama
In Sophiæ regno plaudet fulgentibus alis.

Altorphii menſe Septembr. An. 1602.

JANUS GRUTERUS JC.

CUm tibi pompa ſepulchralis, Kirchmanne, decenter
A capite ad calcem ſit celebrata libro,
Quem Muſæ luſtrare oculis, quem Gratia poſſet,
Nec Genius fugiat parte fovere ſinus:
Haud trutinâ Libitina tuum penſaverit æqua
Officium, ipſa tibi ni velit eſſe cliens:
Et ſic te chartaſque tuas defendere, contra
Morborumque dolos, mortiferumque nefas.
Ut quoque cum tenuem fueris mutatus in umbram,
Uſque tuis chartis vita ſit uſque tibi.

Heidelbergæ xv. Martii
An. 1604.

BALTHASAR CAMINÆUS D.

FUneribus lucem Romanis Teuto novellam
Vis inferre, ſitum & demere codicibus.
Sic eſt: hunc geminum ſed dum te ferre laborem

Cenſes, bis gemino fungeris egregie.
Namque ſimul temet bene clara in luce reponis,
Expers & nomen funeris eſſe facis:
Et ſtudiis juvenum quoque conſulis, ut tibi nemo
Non cupide clarum plaudat utraque manu.
Perge ita: ſic levius GULIELMI patria fatum
Sufferet, & JANUS tu Chariſi alter eris.

Francofurti ad Oderam fl.
An. cIↄ Iↄ c IV.
IX. Auguſti.

DAVID HOESCHELIUS.

Τοῦ κρύψαι γαίῃ τοὺς νεκροὺς, εἰδέν' ἐρῶν τις,
Ἦν ἂν Ῥωμαίοις τοῖς πάλαι ὅσσα θεόν;
Τὴν δὲ λαβὼν δέλτον Ναομάννου, κάρτα μαθεῖται·
Κείνους τοῦ θάπτειν ὃς σαίφα γράψε τρόπους.

Auguſtæ Vindelicorum
IX. Kalend. Junii
An. 1602.

M. MICHAEL PICCARTUS
Francus, Profeſſor Noricus.

SI qua fides Veterum ſcriptis, KIRCHMANNE, Syrorum
Funere merſa ſuo ſeſe ipſa reſeminat ales,
Et vitam de morte trahit: Tu rectius illa
De virtute tua atque aliorum Funere vitam
Cum Fama ducis, divinamque ingenii vim
In ſuccum vertens, omni ſine parte pericli,
Quacunque Aonides & earum præſes Apollo
Cum ſacra Charitum triga fixere Tropæum
Extendis, Kirchmanne, tuæ pomæria laudis.

Altorphii Anno DoMInICo menſe Octobr.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ARNOLDUS CLAPMARIUS Profeſſor Noricus.

Kirchmanne, reî lux magna litteraria
Men' obſecras præconium libri tui
Pleni ingenî & reconditæ pleni notæ?
Funeſta res & ominoſa pernegat.
An tu putas Apollini & DIS ceteris
Negotium eſſe cum ſepulchretis tuis?
Fremit Camœna, inſurgit Æſculapius
Infenſus hoſtis atque prædo funerum,
Mihique dum tot cerno buſta, tot rogos
En tot recordor ſcæva mortualia,
Senſim cadentes frigus artus occupat.
Adeone cordi ſunt tibi iſta Funera?
Quid? Morta ſi annis poſt tibi labentibus
Manum inferat, lugubre quis carmen canet?
Nam tu labore macte funebri tuo
Omnem ſupra nunc te erigis panegyrin.
Cur ergo me præconium tui obſecras?
Quo Præficæ, quo funerum tibicines
Dignas negant ſe poſſe canere næias.
Non ille, cujus os Venus ſaliverat
Melle atque cœleſti ſale, atque ſeſamo
Gulielmus, heu immite raptus funere, &
Famoſa factus mortis atræ infamia,

Si

Si vivat, atque utinam ille vivat! hoc queat,
Non ipſa par erit Lubeca luctui
Saxonicarum gloria & caput rerum.

Altorfii Noricorum
An. 1602.

CL. Viro

Dn. JOHANNI KIRCHMANNO Poëſeos & humaniorum literarum in inclyta Roſtochienſi Academia Profeſſori quondam Publico, nunc Scholæ patriæ in Imperiali & libera Republ. Lubecenſi Rectori digniſſimo ſuum *de Romanorum Funeribus* librum iterum publicanti.

Cum tot ſuſtineas patrii tantoſque labores
Gymnaſii Kirchmanne, decus præluſtre Lubecæ
Præſidiumque Urbis, ſub quo tolerare magiſtro

Diſcendi grave gaudet onus formanda Juventus,
Ingenium mirata fidemque docentis & artem.
Id tamen impensè navus, præſtantibus auſis
Diſſimilem ne te lux arguat ulla, laboras.
Vidimus, ut nuper jucundæ lucis in auras
Aureus, atque adamante nitens, rutiloque Pyropo
Prodierit partus, nulli parcente labori
Te duce cum ſcitum eſt, ut fulvi circulus auri
Ambierit digitos meritis & honore potentum,
Moribus antiquis cum res Romana Viriſque
Staret adhuc: nunc actorum meminiſſe laborum
Te juvat, atque operi ſupremam imponere curam
Funereo, â multis retro labentibus annis,
Cujus primitias & libamenta dediſti,
Cum terras alio luſtrares ſole calentes,
Et Campos ubi Roma fuit, tumuloſque Latinos,

Plu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Plurimus ingenii ſublimis ſpiritus in
queîs
Errat adhuc, pulchriſque anima exhalata
ſub orſis.
Perge adeo patriam factis inſignibus ur-
bem
Illuſtrare, quod eſt nati ad ſublimia Ci-
vis,
Tuque tuâ patriâ, te rurſus & illa
fruatur,
Non ſpeciem rerum ſectari nata vel um-
bram,
Nec verum ficto decus in ſplendore repo-
nens,
Sed ſolidæ bonitatis amans, dulcique pa-
rata,
Si ſit opus, Vitam pro libertate paci-
ſci.
Hinc meritus tibi ſurget honos, tibi Fu-
nera famam
Perpetuam, pulchramque dabunt poſt
funera Vitam.

HENRICUS VAGETIUS
Hamburgenſis F. Lunæ-
burgi Anno 1625.
Menſe Januario.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

JUDICIA CLARORUM VIRORUM.

JOHANNES MATTHÆUS WACKHER A WACKENFELS

S. C. Majeſtati à Conſiliis Imperialibus aulicis.

ΚΗδεμονικὰ tua ſtatim legi, ut ex proximis nundinis huc allata fuerunt. Et legi verò & probavi inventionem, judicium, ſtilum, &c. *Pragæ* 21. *Martii Anno* 1605.

ISAACIUS CASAUBONUS.

DE Mortualibus tuis quid ſentiam, dicerem niſi effeciſſes, ne liberum mihi eſſet de eo pronunciare. Non enim poſſum eum librum non ferre in cœlum laudibus, quo libro meæ laudes & quidem immeritæ tot locis attingun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

guntur, &c. *Bretoneriæ ſeptimo ab urbe lapide, huc enim migrare nos coëgit graſſans per Urbem peſtilentia. IV. Kal. Sept. Anno* 1606.

DANIEL HEINSIUS.

SCaligero noſtro quantum placuerit opus tuum non facilè dixerim. Laudat enim καὶ τὴν ἀφέλειαν in ſcribendo, καὶ τὴν ἀκρίβειαν in perſequendis ſingulis, quibus nullum volumen par futurum putabamus omnes. Macte ingenio, macte hoc judicio! &c. *Lugd. Bat. 5. Novemb.* cIↃ IↃ c v.

JOHANNES WOWERIUS Cent. 1. Epiſt. 54.

FUneralia tua vidi vel potius baſio excepi. Nihil dabo auribus, vere me cepit ſimplex & inornata Venus & ratio diſſerend-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

inaffectata. Sæpius in hac ſcena ſiparium expande: juvabit te clamor, ſed in equeſtribus concitatus, &c. *Ex arce Wandesbeck Non. Februarii* cIↄ Iↄ c v.

JULIUS CÆSAR CAPACIUS Neapolitanæ Urbi à Secretis Libro Secundo Elogiorum.

Nulla de re differentes doctos viros libentius audivi, quam de Gentium funeribus; nihil enim in tota Antiquitate curioſius exiſtimavi. De Humatione multa ignorabam. De Combuſtione in varias ferebar opiniones. Verebar ut à Græcis uterque mos defluxerit, vel à trium Philoſophorum dogmatibus. Nam Heraclitus Combuſtionem propoſuit, quod omnia ex igne conſtare dicebat; Thales humationem, ut corpora humore reſolverentur, ex quo omnia procreari arbitra-

trabatur, & Democritus in melle ſervanda affirmabat, quæ ſic reviviſcere pollicebatur. Ignorabam an Romani ex Græcis exemplum ſampſerint; nec conſtabat quo pacto in rogum cadaver cum lecto collocatum comburebatur, quo pacto legerentur oſſa, ſervarentur cineres; neſcio quid de lino Asbeſtino, vel Indico in mentem venerat, quo comburi corpora plerique tam vere affirmabant, ut vel etiam credidiſſent navibus onerariis opus fuiſſe, ut comportaretur ad tot corpora comburenda, multaque alia ad quæ ediſcenda multorum annorum uſuram contuliſſem. Cum ecce tibi eruditum opus, à JOHANNE KIRCHMANNO LUBECENSI *elaboratum accepimus, qui fortaſſe aſpernatur Porcachii exiles in ea materie labores (ſed plurimi faciendos, quod primus in arenam deſcendit) uberius abſolvit, quæ ille jejunus inchoavit. Nihil eſt, quod amplius de-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ſideres. Ex optimis quibuſque Latinis, Græciſque Auctoribus, effoßis cœmentis, nobilißimum ſepulcrorum ædificium condidit. Habes itaque indictiva, tacita, vulgaria, plebeja, translatitia, cenſoria, triumphalia funera, oſcula, lotionem, uncturam, veſtitum, coronas, lectum, conclamationem, elationem, cantus, tubas, tibias, nænia, ludos, imagines, pheretra, lacerationes, convivia, crines, digitos abſciſſos, inſignia, orationes, pyras, decurſionem, mactationem, ſepulcrorum loca, munera, odores, δῶρα, ψυχαγωγίαν, Leges, Præficam, urnas, pacis precationem, oſſilegia, relligionem, violationis pœnam, parentationes, Feralia, Novemdialia, Denicalia, victimas, menſas, aras, inferias, unguenta, vel χοὰς, Arſeriam aquam, vel Arſerial, aut Adferial, ut in Gloßis, quam Græci χθόνια λοιβὰ dixere, vinum, lac, & ſanguinem, flores, tænias, ſilicernia,

Manes, ferales cibos, cuncta præterea, quæ cum in libris, aut in lapidibus legeris, in Nomiſmatibus *inſpexeris, in eorum notitiæ cupiditatem te impellere poſſe videbantur. Brevi ſcies. Callebis optime; & multa, quæ in Poëtis præſertim legendis prætereras, diligentius cum hac lectione animadvertes.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

JOHANNES KIRCHMANNUS

Benevolo Lectori,

S.

ECCE tibi BREVIARIUM OPERIS, in quo ſub uno oculi ictu habes, quid quoque libro & quo ordine tractetur. Ut minuta folia omnia, quæ ſub iſtis arbuſculis adhuc latent perſequeremur, nimis quam laborioſum fuiſſet: Ideoque maluimus Coſmographos imitari, *qui terrarum orbem unius tabulæ ambitu circumſcribunt aliquanto detrimento magnitudinis, nullo diſpendio veritatis*, ut ait Auſonius. Non poterit quidem te hoc docere, à memoria tamen futurum confido. Hoc volui neſcius ne eſſes.

BRE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

BREVIARUM OPERIS.

IN LIBRO PRIMO DE FUNERIBUS ROMANORUM.

Oſtenſo, & quodnam Sepulturæ genus Romani potiſſimum uſurparent. Cap. 1.2.3. *& quæ fuerint Funerum diſcrimina.* 4. *explicantur.*

RITUS, quibus Romani uſi ſunt olim

- Ante funerationem *circa*
  - Morientes *& in vicinia mortis conſtitutos, quibus*
    - *Oſcula dabant.* *Annulos digitis detrahebant.* cap. 5.
    - *Oculos claudebant.* c. 6.
  - Mortuos, *ubi notanda*
    - *Lotio & Unctura: ad quam adhibiti Pollinctores & Libitinarii.* c. 7.8.9.
    - *Veſtitus.* 10.
    - *Coronæ.* 11.
    - *Collocatio.* 12.
    - *Conclamatio.* 13.
    - *Indicia domus funeſta.*
- In funeratione: *cujus duo capita.*
  - Elatio cadaveris. *A.*
  - Sepultura. *B.*
- Poſt Funerationem. C.

A. ELA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

A. ELATIO, *in quæ obſerva præcipuè*

- Diem, *quo to ſe poſt mortem Funus ſit elatum. c.1.*
- Tempus, *nocturnumne id fuerit, an diurnum. Ubi de Facibus & Cereis c.2.3.*
- Perſonas, *quæ Funus ſive ſponte ſive mercede conducta vel*
  - Præceſſerunt.
    - *Cantores*
      - *Siticines*
        - *Tibicines. c.4.*
        - *Tibecines. c.5.*
      - *Præſica. c.6.*
    - *Ludii & Mimi. Servi manumiſſi, itemque Latores lectorum, imaginum, &c. c.7.*
  - Extulerunt c.8. *ſive*
    - *Lectica* / *Sandapila* c.9.
  - Proſequutæ ſunt, *videlicet tam Viri quam Fœminæ c.10. luctum teſtantes*
    - *Lacrimis, planctu, Lacerationibus genarum & lacertorum, c.11.*
    - *Convitiis & querelis in Deos, capillis paſſis, laceratis, pulvere ſparſis, c.12.*
    - *Capillis modo promiſſis modo tonſis. c.13.14. & mortuo oblatis. c.15.*
    - *Inuſitato inceſſu. c.16.*
    - *Depoſitione ornamentorum & veſtium mutatione ac laceratione. c.17.*
- Locum
  - Per quem *Funus efferebatur, qui erat Forum, ubi habitæ orationes in laudem*
    - *Virorum. c.18.*
    - *Mulierum. c.19.*
  - In quem *& is quidem erat*
    - *Ordinarie extra urbem. c.20.21.*
      - *Privatus in agris vel hortis propter vias publicas. c.22.23.*
      - *Publicus*
        - *Pauperum. c.24.*
        - *Illuſtrium & clarorum hominum. c.25.*
    - *Extraordenarie vero & raro intra urbem. cap.26.27.*

E. SEPULTURA, *in qua obſervo*

- *Combuſtionem: hîc notanda*
  - *Rogi extructio.* Cap. I.
  - *Rogi incenſio.* c. 2.
  - *Decurſio circa rogum.* c. 3.
  - *Animalia ad rogum mactata.* c. 5.
  - *Dona in rogum conjecta.* c. 5.
  - *Rogi extinctio & Oſſilegium.* c. 6. 7.
- *Reliquiarum vel Corporis integri compoſitionem in Oſſuaria & Sepulcra.* c. 8. 9.
- *Monumenta, quæ duplicia*
  - *Sepulcra* c. 10. *in quorum conſideratione obſervo*
    - Qui *Sepulcra extruxerint, videlicet*
      - *Vivi ipſi.* c. 10.
      - *Heredes.*
        - *Ultro.* c. 11.
        - Ex *Teſtamento.* c. 12.
    - Quibus *extruxerint.*
      - *Sibi ſolis, quæ* Singular. voco c. 13. 14.
      - *Aliis etiã, quę* Communia. c. 13. 14.
    - Cujuſmodi *fuerint, videlicet*
      - *Ædificia ſubterranea.* c. 15.
      - *Modo altiora, modo humiliora.* c. 16.
      - *Sepimentis circumvallata, & ex qua materia.* c. 17.
      - *Ornata.*
        - *Simulacris variis.* c. 18.
        - *Inſcriptionibus.* c. 19. 20.
    - Religio *Sepulcri*
      - *Quando cœperit Sepulcrum eſſe religioſum, & quatenus ſe extenderit.* c. 21.
      - *Quot modis violetur.* c. 22. 23. 24. 25.
      - *Quæ pœna violati ſepulcri.* c. 26.
  - *Cenotaphia.* c. 27.

IN

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

C.
POST FUNERATIONEM, *certi quidam dies erant, quibus mortuos parentabant. cap.* 1.
Hic nota.

- Inferias: *quæ conſtabant Liquoribus & Victimis. c.* 2. *harum Appendix* Coronæ & Flores, *quibus ſepulcra ſparſa. c.* 3.
- Epulas
  - *Privatas*
  - *Publicas*
  - c. 4 5. 6. 7.
- Ludos *Funebres. c.* 8.
- Luctus
  - *Tempus. c.* 9.
  - *Signa. c.* 10.
  - *Cauſas, cur minueretur. c.* 11.
- Conſecrationes
  - *Ceremonias. c.* 12.
  - *Honores. c.* 13.

JOH.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

JOH. KIRCHMANNI
DE
FUNERIBUS ROMANORUM
LIBER PRIMUS
CAPUT I.

Humatio & Combuſtio præcipua ſepeliendi genera. Utramque Græcis, à quibus Romani pleroſque ritus accepêre, fuiſſe in uſu monſtratur. Combuſtionis fabuloſum initium ad Herculem referri. Philoſophorum de utraque diſcordes ſententiæ. Combuſtionis cauſæ nonnullæ.

FUNEBRES Romanorum ritus pro mea virili explicaturus, & quicquid hujus argumenti vel ipſemet veterum ſcripta pervolutando obſervavi, vel noſtro ſeculo notatum ab aliis eſt, quod memoriam meam non fugiat, συλλήβδην atque uno velut faſce complexurus, operæ precium exiſtimavi, prius quam ſerio ſpatium hoc ingrediar, pauliſper ante carceres conſiſtere & paucis indicare, quodnam ſepulturæ genus in urbe domina, quæ τῆς οἰκουμένης ἐπιτομὴ non immerito dicta eſt, uſitatum fuerit. Notum eſt enim omnibus

qui *mythôn plaſmata & hiſtoriam* primoribus tantum labris guſtârunt, varia fuiſſe olim & pene innumera apud diverſos populos ſepeliendorum mortuorum ſervata diſcrimina: De quibus fortaſſean alibi erit uberior dicendi locus. Inter illa autem duo potiſſimum familiam ducunt, ac literis monumentiſque auctorum ſunt famoſiſſima, *Humatio* nimirum & *Combuſtio*, quarum utramque Romanis in uſu fuiſſe reperio: & quidem ad exemplum Græcorum ac inprimis Athenienſium, à quibus pleraſque non ſolum leges, ſed & ritus ac ceremonias acceperunt. Hos enim, ut paulo altius exordiar, jam inde à Cecropis primi ipſorum regis tempeſtate, mortuos ſuos terrâ condidiſſe, Cicero author eſt 2. de Leg. *Nam & Athenis jam illo more à Cecrope, ut ajunt, permanſit hoc jus terrâ humandi.* Atque Cecropem hunc *Athenis in Minervio terræ mandatum* ex Antiocho refert Arnobius lib. VI. adverſ. gent. Huic rei etiam indicio eſt catum illud & prudens Solonis factum, qui Salamina optimo jure ab Athenienſibus occupatam probaturus, effoſſis ſepulchris ex cadaverum πρὸς δυσμὰς dicam an ἀνατολὰς βλεπόντων poſitura id demonſtravit, ut memoriæ proditum à Plutarcho, Laërtio & Æliano: quorum pugnantia ſuper hac re loca alibi concilio. Et ut plurima alia teſtimonia prætercam, inter inferioris ævi ſcriptores humationis Græcanicæ meminit

nit

nit Petronius in Satyrico de matronâ Epheſinâ loquens, & Phlegon Trallianus περὶ θαυμασίων καὶ μακροβίων: quos infra laudo.

Sed & igne ſolebant Græci mortuos comburere: cujus ritus initium ad Herculem referunt, à quo Argeus Licymnii F. hoc modo ſit ſepultus. Hiſtoria, ſive fabulam appellare malumus, ſic habet: Mos erat Trojæ, ut quotannis virginum tempeſtivarum aliqua ceto devoranda objiceretur: quod aliter iram Deorum, quos Laomedon rex offenderat, placari non poſſe, è cortinâ eſſet reſponſum. Sorte igitur ductâ Heſione ipſius Laomedontis filia cruento huic ſacrificio deſtinatur: ſtabat infelix virgo jam ſcopulo alligata, & mortem præſentaneam expectabat, cum forte illac tranſiens Hercules liberaturum ſe filiam Laomedonti pollicetur, ſed ea lege, ut, quos ipſum habere conſtabat, equos divino ſeminio ortos in præmium ſibi donet. Accipit conditionem Laomedon; ſed monſtro occiſo, filiaque liberata, promiſſis ſtare recuſat. Ea re indignatus Hercules Ilium expugnare & acceptam injuriam ulciſci cogitat: cumque exercitum colligeret, etiam Argeum familiarem ſuum à Licymnio patre petit; quo abnuente, quod jam ante alterum filium Eonum bello Lacedæmonico amiſiſſet, Hercules jurejurando ſe de reducendo Argeo obſtringit. Profectus igitur ad I-

 lium,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

lium, cum Argeus in acie cecidiſſet, comburi ipſum curavit, ac oſſa ejus & cineres ad patrem remiſit, hoc modo fidem ſuam ſe liberaſſe & perjurii crimen effugiſſe arbitratus. Sed placet ipſa Scholiaſtæ verba, unde pleraque hæc, licet non *αὐτολεξεὶ*, deſumſimus, hic adſcribere: Sic autem ille ex Androne vetere hiſtorico ad Homericæ Iliad. α. ἡ δὲ αἰτία τοῦ καίεσθαι τὰ σώματα παρ' Ἕλλησιν αὕτη. Πρῶτος φασὶν, οὕτως ἐτάφη Ἀργεῖος ὁ Λικυμνίου δι' ἀνάγκην ὑπ' Ἡρακλέους. Συναγαγὼν γὰρ στρατείαν ἐπὶ Ἴλιον Ἡρακλῆς, διὰ τὸ τὸν Λαομέδοντα παρὰ σύνταξιν ποιῆσαι αὐτῷ σώζοντι τοῦ κήτους τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἡσιόνην, καὶ μὴ δοῦναι τοὺς ἵππους, οὓς ὑποσχόμενος ἦν αὐτῷ ὑπὲρ τῆς τοσαύτης εὐεργεσίας, ἐξῄτει καὶ τὸν Ἀργεῖον ὡσανεὶ ὀκεῖον. Λικυμνίου δὲ φασὶ τοῦ πατρὸς Ἀργείου φοβουμένου, ὅτι καὶ τὸν πρότερον αὐτοῦ υἱὸν ὀνόματι Ἡωνὸν ἀποστήλας εἰς Λακεδαίμονα, μεθ' Ἡρακλέους ἀπέβαλεν, καὶ μὴ διδόντος, Ἡρακλῆς ὤμοσεν ἀπάξειν πάλιν αὐτόν. Τότε δ' οὖν συμπεσούσης Ἀργείῳ τῆς τοῦ βίου τελευτῆς, διαπορηθεὶς ὁ Ἡρακλῆς πῶς ἀνδιατηρήσοι τὸν ὅρκον, ἔκαυσεν αὐτόν. Καὶ πρῶτον φασὶ τοῦτον τοιαύτης ἐπιμελείας τυχεῖν ἡ ἱστορία παρ' Ἀνδρωνι.

Plura ad hanc rem petes, ſi operæ tibi eſt, ab Euſtathio Iliad. α. Quicquid autem ſit, ſive Herculem ſive alium habeat auctorem Crematio, hoc conſtat, Troicis temporibus illam apud Græcos fuiſſe uſitatiſſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ratiſſimam, ſi modo fides habenda ipſorum Poëtis, quorum teſtimonia cuivis ſunt in promptu. Meminit & Thucydides lib. 2. ubi de peſte quæ ſuâ ætate Athenas infecerat, ſic loquitur inter alia: ἐπὶ πυρὰς γὰρ ἀλλοτρίας φθάσαντες τοὺς νοσήσαντας, οἱ μὲν ἐπιθέντες τὸν ἑαυτῶν νεκρὸν ἐφῆπτον. οἱ δὲ καιομένου ἄλλου ἄνωθεν ἐπιβαλόντες ὃν φέροιεν ἀπήεσαν, &c. Quem locum Lucretius ita reddidit lib. 6.

Namque ſuos conſanguineos aliena rogorum
Inſuper exſtructa ingenti clamore locabant,
Subdebantque faces multo cum ſanguine ſæpe
Rixantes potius, quam corpora deſererentur.

Scholiaſtes quoque Thucydidis lib. eod. ad hæc verba; οἱ Ἀθηναῖοι τῷ πατρίῳ νόμῳ χρώμενοι, diſerte notavit: τὸν πάτριον νόμον πληροῦντες περὶ τῆς τῶν Ἀθηναίων ταφῆς. δηλονότι καύσαντες τὰ σώματα. οὗτος γὰρ ἦν νόμος Ἀθηναίοις καὶ πᾶσιν Ἕλλησιν. Et, quod maxime huc facit, Silius Italicus ac Lucianus, dum diverſos gentium in ſepeliendis mortuis ritus enumerant, Græcis Cremationem uno ore uterque tribuunt: hic quidem de Luctu: ὁ μὲν Ἕλλην ἔκαυσεν, ὁ δὲ Πέρσης ἔθαψεν. *Nam Græcus exurit, Perſa defodit, &c.* Ille vero lib. 13.

Cecropidæ ob patriam Mavortis ſorte peremptos

Decrevere ſimul communibus urere flammis.

Ex dictis igitur liquet & Combuſtionis & Humationis morem apud Græcos obtinuiſſe, nec introducto uno exoleviſſe alterum, ſed remanſiſſe utrumque, aliis hunc, aliis iſtum uſurpantibus pro cujuſque arbitrio, opinor, & voluntate. Cujus rei ſupernumerarium teſtem facio Platonem, apud quem Socrates venenum hauſturus ſic loquitur in Phædone: ἵνα Κρίτων ῥᾷον φέρῃ καὶ μὴ ὁρῶν μου τὸ σῶμα ἢ καιόμενον ἢ κατορυττόμενον ἀγανακτῇ ὑπὲρ ἐμοῦ, ὡς δεινὰ ἄττα πασχόμενος. Hoc eſt, *Vt Crito facilius fecerat & videns corpus meum aut comburi aut humo mandari, meam vicem minime indignetur, quaſi acerba quædam paſſus fuerim.* Arguunt idipſum non obſcure veterum Philoſophorum de utroque ſepulturæ genere diſcordes ſententiæ, quas Servius annotavit in lib. 11. Æneid. *Heraclitus qui omnia vult ex igne conſtare, dicit debere corpora in ignem reſolvi. Thales vero qui confirmat omnia ex humore procreari, dicit obruenda corpora, ut poſſint humore reſolvi.* Heracliti autem dogma amplexus & Heraclides Ponticus teſte Varrone περὶ ταφῆς. *Quare Heraclides Ponticus plus ſapit, qui præcepit ut comburerent, quam Democritus, qui, ut in melle ſervarent: quem ſi vulgus ſecutus eſſet, peream ſi centum denariis calicem mulſi emere poſſemus.* Neque tamen adeo inſipienter

ter Democritus, cum in ſpem reviviſcendi hoc modo cadavera aſſervanda docuerit, ut patet ex lib. 7. cap. 55. Plinii his verbis eum irridentis: *Similis & de aſſervandis corporibus hominum & reviviſcendis promiſſa à Democrito vanitas, qui non revixit ipſe.* Sed ut ad Heracliti dogma redeamus, Cremationem adſtruentis, id multi etiam ex poſtgenitis amplexi ſunt exiſtimantes animam non niſi hoc modo à corporis ſordibus purgari & ad ſuam naturam reverti poſſe. Scholiaſtes Homeri Iliad. α. τὸ παλαιὸν τὰ σώματα τῶν θνησκόντων πρότερον ἔκαιον, διὰ τὸ ἀπέριττα γίγνεσθαι, εἶθ' οὕτως ἔθαπτον ὑπὸ γῆν. Servius 3. Æneid. *Romani contra faciebant comburentes cadavera, ut ſtatim anima in generalitatem, id eſt, in ſuam rediret naturam.* Reſpexit huc Ovidius 1. Triſt. El. 4.

Spiritus hic vacuas prius extenuandus in auras
Ibit, & in tepido deſeret oſſa rogo:
Quam ſubeant animo meritorum oblivia noſtro, &c.

Et Silius Italicus lib. x. in funere Pauli,

Hæc Libys: Atque recens crepitantibus undique flammis
Æthereas anima exultans evaſit in auras.

Concludam hoc caput eleganti loco Quintiliani, qui mire ad hanc rem facit: is vero declamatione x. ſic ait: *Vana ergo*

ſapientes perſuaſione fruſtrati, qui conſtare homines & perfici corporis alimentis animæque dixerunt, corpus caducum, fragile, terrenum, ut ſicca humidis, calida frigidis, reſoluta aſtrictis pugnarent, partim aut doloribus affici, aut noviſſimis annis & ſenectute diſſolvi. Animam vero flammei vigoris impetum perennitatemque non ex noſtro igne ſumentem, ſed quo ſydera volant, & quo ſacri torquentur axes, inde venire, unde omnium rerum auctorem parentemque ſpiritum ducimus, nec interire nec ſolvi, nec ullo mortalitatis affici fato: Sed quoties humani pectoris carcerem effregerit, & exonerata membris mortalibus levi ſe igne luſtraverit, petere ſedes inter aſtra. Vide Euſtath. in Iliad. α. Syneſium de inſomniis.

Cap. II.

Romanos ad exemplum Græcorum & humaſſe & combuſiſſe mortuos. Plinius leviter reprehenſus quod Combuſtionem non eſſe veteris inſtituti dixerit. Ejus antiquitas oſtenſa & creber uſus. Uſurpatam quoque à Germanis & Gallis: improbatam vero à Perſis ac Ægyptiis & quare? Juſtinus fortaſſean correctus. Non eſſe ſublatam ab Antoninis: ſed Chriſtianæ religionis politia invaleſcente paulatim deſiiſſe.

Sed in viam revertamur, à quâ longiuſcule præter opinionem aberravimus: oſtenſuri Romanos ad exemplum Græciæ tam cremaſſe quam terrâ condidiſſe mortuo-

ruorum cadavera. De Græcis autem, quantum res poſtulare videbatur, peregimus: Ad Romanos igitur jam ſtylum convertamus, quos utrumque hunc ritum uſurpaſſe diſerte Plinius ſcribit lib. 7. cap. 54. *Ipſum cremari*, inquit, *apud antiquos non fuit veteris inſtituti, terrâ condebantur. At poſtquam longinquis bellis obrutos erui cognovêre* (nota cauſam) *tunc inſtitutum. Et tamen multæ familiæ priſcos ſervavêre ritus: Sicut in Corneliâ nemo ante Syllam Dictatorem traditur crematus: Idque voluiſſe, veritum talionem eruto C. Marii cadavere.* Et ante ipſum Cicero lib. 2. de Legibus. *Ac mihi quidem antiquiſſimum ſepulturæ genus id fuiſſe videtur, quo apud Xenophontem Cyrus utitur. Redditur enim terræ corpus & ita locatum ac ſitum, quaſi operimento matris obducitur. Eodemque ritû in eo ſepulchro, non procul à fontis arâ regem noſtrum Numam conditum eſſe accepimus: gentemque Corneliam uſque ad memoriam noſtram hâc ſepulturâ ſcimus uſam. C. Marii ſitas reliquias apud Anienem diſſipari juſſit Sylla victor acerbiore odio incitatus, quam ſi tam ſapiens fuiſſet, quam fuit vehemens. Quod haud ſcio an timens, ne ſua poſſet corpori accidere, primus è patriciis Cornelius igne voluit cremari.* Hic nequeo ſatis mirari Plinium, qui ipſum cremari affirmat *non eſſe veteris inſtituti*. Atqui, ut Virgilium ac Ovidium prætercam, quorum ille cremandorum ca-

 dave-

daverum ritus in Italiâ etiam ante urbis conditum meminit lib. 11. Æneid. hic vero ſub ipſo naſcentis Reipub. exordio Remum hoc modo ſepultum tradit lib. 4. Faſtor. Sed ut hos mittam, quibus fortean per Anticipationem iſta eſſe dicta, poſſet quis objicere: ille ipſe Plinius ſuo ſe gladio jugulat; dum lib. 14. cap. 12. rogum vino aſpergi à Numa rege vetitum ſcribit. Sed & Plutarchus auctor eſt, eundem Numam teſtamento caviſſe, ne corpus ſuum poſt mortem combureretur. Πυρὶ μὲν, inquit, οὐκ ἔδοσαν τὸν νεκρὸν, αὐτοῦ κωλύσαντος ὡς λέγεται. Δύο δὲ ποιησάμενοι λιθίνας σορούς, ὑπὸ τὸ Ἰάνοκλον ἔθηκαν τὴν μὲν ἑτέραν ἔχουσαν τὸ σῶμα, τὴν δὲ ἑτέραν τὰς ἱερὰς βίβλους. id eſt, *Corpus crematum non eſt, quod ipſe [ut fertur] prohibuerit, duas autem lapideas arcas confecêre & ſub Ianiculo poſuerunt: in quarum alterâ corpus ejus condebatur, in alterâ libri ſacrorum.* Hujus vero rei cauſam Numa non habuiſſet, niſi jam tum uterque ritus & terrâ obruendi & igne cremandi Romæ obtinuiſſet. Et, ut exempla alia deeſſent, quorum tamen inopia nobis non eſt, ex interdicto legis 12. tabul. de non ſepeliendis *neve urendis* in urbe mortuis, quod diximus clarius eſt

Quam ſolis radii eſſe olim, cum ſudum eſt, ſolent.

Antiquiſſima itaque Combuſtio & quidem adeo frequens, ut fere ſola quaſi regnum

num obtinuerit, unde Tacitus lib. 16. Annal. de Poppæa: *Corpus non igni abolitum ut Romanus mos*. Et Laërtius in Pyrrhone: *Ægyptii quoque condientes ſepeliunt corpora, Romani vero incendentes*. Nec pluribus opus in re tam manifeſtâ. Unum hoc addo, ὡς ἐν παρόδῳ, Gallis etiam & Germanis noſtris aliiſque ſeptemtrionalibus populis hanc Νεκροκαυσίαν fuiſſe uſurpatam, ut legimus apud Cæſarem l 6. bell. Gal. Tacitum in German. & Euſtath. Iliad. α. E contrario autem improbatum Ægyptiis & Perſis, quorum illi ignem exiſtimarunt eſſe animatam belluam, quæ, quicquid nanciſcitur, devoret ac conſumat: ubi vero exſaturata ſit, ſimul cum eo, quod devorârit, moriatur: Hi vero ignem pro DEO colebant, ac venerabantur: & ideo humana corpora DEO conſumenda objicere, nefas cenſebant. Sed placet ipſius Herodoti verba adſcribere ex III. Muſa: ubi de Perſis ſic loquitur. Πέρσαι γὰρ θεὸν νομίζουσιν εἶναι τὸ πῦρ· τὸ ὦν κατακαίειν τοὺς νεκροὺς, οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισί ἐστι, Πέρσῃσι μὲν δι' ὅπερ εἴρηται, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέγουσι νέμειν νεκρὸν ἀνθρώπου De Ægyptiis vero hoc modo: Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται πῦρ θηρίον εἶναι ἔμψυχον. πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν, τῶνπερ ἂν λάβῃ. πλησθὲν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς, συναποθνήσκειν τῷ κατεσθιομένῳ. Magos etiam ἀνόσιον ἡγεῖσθαι πυρὶ θάπτειν *nefas exiſtimare igne ſepelire* notavit Laërtius in Procemio. Hos

ſecutus Pythagoras, qui & ipſe cadavera κατακαίειν οὐκ εἴα, μάγοις ἀκολούθως: Et rationem ſubjungit Jamblichus, quia μηδενὸς τῶν θείων τὸ θνητὸν μεταλαμβάνειν ἐθέλησε: *nullius rei divinæ mortalem quempiam participem fieri voluit.* Sed hic mihi in mentem venit Juſtini locus, quem ab omni mendo purum, nec ullâ exſcriptoris manu inquinatum, vix adducor ut credam. Scribit is lib. 19. Legatos à Dario Perſarum rege Carthaginem veniſſe, afferentes edictum, *quo mortuorum corpora cremare potius, quam terrâ obruere à rege jubebantur.* Quod edictum cum patrio Perſarum ritu pugnare, ex ſuperioribus conſtat. Suſpicabar igitur, duo iſta verba τὸ *cremare* & τὸ *terra obruere* ſede ſuâ eſſe ſollicitata, atque hoc quidem primo, illud autem poſtremo loco reponi debere: quæ tranſpoſitio cum veteri Perſarum conſuetudine ad amuſſim plane convenit, nec aliena eſt à ritu ipſorum Carthaginenſium, quibus Cremationem cadaverum etiam ante iſtius Darii ætaetm in uſu fuiſſe legimus. Et potuerunt quidem illi juſſu Perſæ aliquantiſper à Crematione abſtinuiſſe, ad quam tamen, ut fuit illorum ingenium, paulo poſt redierunt. Sed de hac re viderint doctiores & inprimis tu, ampliſſime Bongarſi, cujus acerrimo limatiſſimoque judicio non ſolum hanc in Juſtinum tuum [cur enim non ita appellem, cui tu princeps vitam

& lu-

& lucem dediſti?] ſuſpicionem: verum adeo totam noſtram de mortualibus hiſce ceremoniis commentationem ſubmittimus. Ad νεκρογκαυσιῶν jam revertimur, quæ quando deſita ſit, fateor me juxta cum ignariſſimis ſcire. Nam ab Antoninis illam eſſe abrogatam, ut quidam volunt, neque fictum, neque ſcriptum, neque pictum uſquam memini legere. Longe alia mens Jul. Capitolini, cujus locus corruptus fortean illos in errorem induxit, ut infra videbimus. Macrobius quidem diſerte ſcribit, morem illum ſuo jam tempore plane exoleviſſe, lib. 7. cap. 7. *Deinde licet urendi corpora defunctorum uſus noſtro ſeculo nullus ſit: lectio tamen docet, &c.* Vixit autem ille ſub Theodoſio juniore: quod omnibus notum. Sed cum de hac re nihil, quod ſciam, ab antiquis ſcriptoribus literarum monumentis conſignatum ſit, ἀναμφισβητήτως ita exiſtimamus, politiam religionis Chriſtianæ ritum hunc gentilem paulatim ſuſtuliſſe, ſtrenue laborantibus in eo ſanctis Patribus, ut ex Tertulliani ſcriptis paſſim videre eſt. Quod cum Paganus illis vitio verteret apud Minutium Felicem his verbis: *Inde videlicet & execrantur rogos & damnant ignium ſepulturam.* Sic reſponſum huic criminationi ab Octavio: Nec (*ut creditis*) *ullum damnum ſepulturæ timemus: ſed & veterem & meliorem conſuetudinem humandi frequentamus.*

CAP.

Cap. III.

Infantes & Fulguritos cremari fas non fuiſſe. Suggrundarium. *De fulguritorum humatione varia ſcitu digna. Ravardi & Fruterii interpretatio Legis Numæ rejecta.* Supra genua tollere *quid ſit ex ſententia Caſauboni. Græcos τὰς αὐτόχειρας non combuſsiſſe.*

VERUM hic præterire non debeo, religionem antiquitus fuiſſe Infantes & Fulguritos igni cremare. De Infantibus Plinius lib. 7. cap. 16. *Hominem prius quam genito dente cremari, mos gentium non eſt.* Unde lux Juvenali Satyr. 15.

Naturæ imperio gemimus, cum funus adultæ
Virginis occurrit, vel terrâ clauditur infans,
Et minor igne rogi.

Locus autem, ubi infantes hujuſmodi ſepeliebantur, dictus fuit *Suggrundarium.*

Fulgentius Placiades: *Suggrundaria antiqui dicebant ſepulchra infantium, qui necdum 40. dies impleſſent, quæ nec Buſta dici poterant, quia oſſa, quæ comburerentur non erant, nec tanta cadaveris immanitas, quâ locus tumeſceret.* Utitur eo Rutilius Geminus Aſtyanacte: *Melius ſuggrundarium quæreres, quam ſepulchrum.*

De Fulguritis quoque idem Plinius l. 2. c. 54. *Hominem ita exanimatum cremari fas non eſt: condi terrâ religio tradit.* Et Tertullianus:

lianus: *Qui de cœlo tangitur ſalvus eſt, ut nullo igne cinereſcat*. Sepultos autem fuiſſe eo ipſo in loco, ubi fulmen eos occiderat, diſcimus ex Artemidoro lib. 2. cap 8. οὐ γὰρ οἱ κεραυνωθέντες μετατίθενται, ἀλλ' ὅπου ἂν ὑπὸ τοῦ πυρὸς καταλυφθῶσιν, ἐνταῦθα θάπτονται. *Fulguriti non transferuntur in alium locum, ſed ubicunque fulmine occupati, ibi & ſepeliuntur*. Quo pertinet Scholaſtica illa lex Quintiliani Declam. 264. *Quo quis loco fulmine ictus fuerit, eodem ſepeliatur*. Excipio tamen locum publicum: nam quos intra urbem fulgur exanimaſſet, puta in templo, theatro, circo, via, &c. eos alibi humatos, ſi quis ambigit, me indice clariſſimum exemplum reperiet apud Feſtum: *Statua eſt*, inquit ille, *ludii ejus, qui quondam fulmine ictus in circo, ſepultus eſt in Ianiculo*. Atque hinc etiam de reliquis locis facile eſt judicare. Humati quidem igitur οἱ κεραυνοπλῆγες: ſed, quod notandum, ſine ullis juſtis, & funerum ſolemnibus, prohibitis caſcà lege Numæ Pompilii, quam recitat Feſtus in voce *Occiſum*. Ea, ut Lipſius emendavit, ſic habet: SEI HOMINEM FULMINIS OCCISIT EM SUPRA GENUA NE TOLLITO. HOMO SEI FULMINE OCCISUS ESIT, EI JUSTA FIERI NULLA OPORTETO.

Fulminis antiqui nominandi caſu dicebant pro Fulmen, ut *Vulturis* pro Vultur Ennius: & *Oſcinis* pro Oſcen Cicer. teſti-

teſtibus Priſciano & Cariſio. Lipſ. lib. 1. Epiſt. Quæſtion. 11. Paulo aliter legit doctiſſimus Fruterius in Epiſtolâ quadam ad Muretum, quam, ſi operæ tibi, vide. Variis enim lectionibus paginas implere non eſt noſtri inſtituti. Satius fuerit in Legis ipſius interpretatione aliquanto diutius immorari. Rævardus, quem, ſi bene memini, Lipſius vocat magnum Belgicæ Papinianum, exiſtimat κερμαθέντας velut ſceleratos & impios unco tractos fuiſſe, non capulo elatos. qui vero capulo efferebantur, eos non capulo humeris impoſito efferri ſolitos: ſed in eam altitudinem à terra capulo levatos, ut ſupra genua duntaxat tollerentur. Vide ejus verba cap. 22. ad Leg. 12. tab. Cui non abſimile eſt Fruterii interpretamentum, ſed cum leviori lapſu conjunctum. Nam tantum hoc dicit, ſe putare *Supra genua tollere* eſſe ad ſepulturam tradere. Theod. Marſilius ad Perſium *efferre* explicat, quod idem eſt. Sed addit Fruterius, videri ſibi morem olim fuiſſe, qui etiam nunc in quibuſdam Galliæ partibus eſt [vidi ipſe Aureliis non ſemel] ut veſtibus quibuſdam vel lineis mantilibus feretro circumvolutis, earumque extremitatibus manui obvolutis, funus ultra genu ſuſtollerent, ſicque in locum communem Mettiâ portâ transferrent.

Atque hæ ſunt Rævardi & Fruterii ſuper lege hac opiniones; quibus refutandis tem-

tempus non libenter tero: ſatis eſt, ſi dixero eas eſſe plane ἀνερματίστους, nec in ullo veteri ſcriptore hujuſmodi elationis volam aut veſtigium extare. Contra vero mortuos humeris fuiſſe elatos, vel ſexcentis teſtibus tam facile confirmare poſſum

— *quam pirum volpes comeſt.*

Verum omnis error ex phraſi *Supra genua tollere* non recte intellectâ pullulaſſe mihi videtur. De hac igitur incomparabilis viri, & quo quidem hoc tempore in Gallia Sol doctiorem nullum illucet alterum, Iſaaci Caſauboni ſententiam argutam Jupiter! & meo judicio, opinor etiam aliorum, veriſſimam placet adſcribere. Cum enim illas doctiorum noſtri ævi ſuper Numæ lege explicationes & meas ab iis diſſenſiones ad ejus tribunal afferrem, ac pro noſtra amicitia rogarem, ut ſerio de hac lite cognoſceret, certique aliquid concluderet, ac ſignaret, ut Juriſconſ. dicunt, reſponſum, in hunc ſenſum vir humaniſſimus ad me perſcripſit, id loquendi genus *Supra genua tollere* ſibi quoque perſæpe negocium feciſſe: Jam vero ſe ita cenſere, φράσιν eſſe ἀπὸ μέρους τοῦ παντὸς, hoc eſt, πάσης τῆς περὶ νεκρὸν ὁσίας καὶ κηδείας. Proprie enim *Supra genua tollere* iis conveniſſe, qui ſedentes cruribus tibiiſque porrectis ſupra genua poſitum corpus exanime mundabant, lavabant, unguebant. Quæ cura vel muliercu-

liercularum ut plurimum fuit, vel pollinctorum, ut alibi monſtramus. Hanc conjecturam confirmant antiquæ ſtatuæ, quæ paſſim locorum conſpiciuntur. Mulieres ſunt impoſitum genibus habentes Christi τοῦ σωτῆρος corpus cruci detractum, idque nudum, πρὸς τὸ ἐνταφιάζειν αὐτό. Qui hujuſmodi imagines viderunt, non quærent amplius quid ſit *Supra genua tollere*. Mihi certe non tam docere ut intelligamus, quam manu ducere videntur, ut quid iſta Numæ verba proprie denotent, pene contrectemus. Et confirmat hanc conjecturam Dionyſius Alexandrinus, cujus verba ceremonias in Chriſtianorum funeribus uſitatas accurate recenſentis extant apud Euſeb. lib. 7. cap. 17. *Sanctorum corpora*, inquit ille, *manibus erectis ſupiniſque excipere, gremio ſuo reponere, occludere oculos, ora obturare, geſtare humeris cadavera, decenter ornare, illis adhæreſcere, amice complecti, lavare accurate & linteo funebri involvere non gravati ſunt*. Eſt igitur ἀναντιῤῥήτως mens Legis, non licere τὰ νομιζόμενα ποιεῖν *juſta facere* illi, quem fulmen occidiſſet. Non repugno, ſi quis in duo capita velit partiri; unum de non perſolvendis τῷ κεραυνοβλήτῳ juſtis & parentalibus; alterum de negando illi funeris honore, τόπερ θέμις ἐστὶ θανόντων. Funeris honore, inquio: non, ut Turnebus vult lib. 16. Adverſ. cap. 12. omni

omni-

omnino ſepultura. Humabantur enim ut ſupra oſtendimus. Et quidem Aruſpicum cura ad funebre hoc officium accedente, ut divinus Scaliger notavit ex Seneca lib. I. De Clementia cap. VII. *Ecquis regum erit tutus, cujus non membra Aruſpices colligant? Quod ſi Dii placabiles & æqui delicta potentium non ſtatim fulminibus proſequuntur, &c.* Quin imo, ſi Cornuto Perſii gloſſatori fidem arbitrari velimus, non, ut alii, terra defodiebantur, ſed in planicie terræ humabantur, tellure nempe adgeſta: Sic enim ille ad hunc verſum:

Triſte jaces lucis evitandumque bidental.

Iaces, inquit, *quia fulminati ſupra terram poſiti mandantur ſepulturæ.* Interdum tamen & ſuper terram intra bidentalis conſeptum relictos, ut ſpectarentur, obſervavit Th. Marſilius ex Plutarcho Sympoſ. Prob. II. lib. 4. Τῶν ὑπὸ κεραυνοῦ διαφθαρέντων ἄσηπτα τὰ σώματα διαμένει. Πολλοὶ γὰρ οὔτε καίουσιν οὔτε κατορύττουσιν, ἀλλ' ἐῶσι περιφράξαντες ὥς τε ὁρᾶσθαι τοὺς νεκροὺς ἀσήπτους, hoc eſt, *Fulmine ictorum corpora non putiſcunt. Multi enim neque cremant ea, neque terra obruunt, ſed ſinunt ita jacere, ſepientes illum locum, ut ſpectaculo ſint mortui iſti non putiſcentes.* Nam ſepta fuiſſe loca cœlo tacta, alii annotarunt, quorum ſcrinia non compilo. Habeo quidem plura de fulguritis, ſed non ſunt hujus loci. Hæc autem ſufficiunt ad oſten-

den-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

dendum humatos fuiſſe, quos fulgur tetigiſſet, non combuſtos: ob quod tota hæc diſputatio fuit inſtituta. Jam velut ἐπίμετρον admetiar adhuc quendam ritum Græcorum, qui & ipſi nefas eſſe duxerunt, cremare eos, qui ſibimet mortem intuliſſent, auctor Philoſtratus in Heroicis: ἔθαψαν δὲ αὐτὸν (Αἴαντα) καταθέμενοι εἰς τὴν γῆν τὸ σῶμα, ἐξηγουμένου Κάλχαντος, ὡς οὐχ᾽ ὅσιον πυρὶ θάπτεσθαι οἱ ἑαυτοὺς ἀποκτείναντες: hoc eſt, *Sepelierunt autem Ajacem corpus ejus in terram ponentes, cum Calchas cenſuiſſet, fas non eſſe, eos igne comburi, qui ſe ipſi interfeciſſent.* Hinc & apud Statium lib. III. Thebaid. Rex Thebanorum Mæonem, qui ſeipſum è vita ſuſtulerat

— vetat igne rapi, pacemque ſepulchri
Impius ignaris nequicquam manibus arcet.

Cap. IV.

In funeribus habita ratio Ætatis, Facultatum, Dignitatis ac Ultimæ voluntatis defuncti. Funera duûm generum Indictiva & Tacita. Indictionis funebris formula ſolemnis. Publici funeris honos à Senatu decerni ſolitus. Uſurpatus quoque à Græcis & Maſilienſibus. Inter publica funera præcipuum Cenſorium. Funus Tacitum *alio nomine* Vulgare, Plebjeum, Commune, Tranſlatitium, *fortean &* Simpludiarium. *Funera acerba & immatura quæ?*

VENIO nunc ad Funerum diſcrimina, quæ, ſicut hodieque fit, ex diverſa

ſepe-

ſepeliendorum Ætate, Facultatibus, Dignitate & Voluntate ultima oriebantur. Horum enim quatuor in Funerationibus habitam rationem reperio.

Ac de Ætate planum eſt ex Tacito l. 13. An. de morte Britan. *Feſtinationem exequiarum edicto Cæſar defendit, id à majoribus inſtitutum referens, ſubtrahere oculis acerba funera, neque laudationibus aut pompa detinere.* Idem affirmat Plutarchus Conſol. ad uxorem: Τοῖς γὰρ αὐτῶν νηπίοις ἀποθανοῦσιν, inquit, οὔτε χοὰς ἐπιφέρουσιν, οὔτ' ἄλλα δρῶσι περὶ αὐτὰ, οἷα εἰκὸς ὑπὲρ θανόντων ποιεῖν τοὺς ἄλλους. οὐ γὰρ μέτεστι γῆς οὐδὲν, οὔτε τῶν περὶ γῆν αὐτοῖς, οὐδ' αὐτοῦ περὶ ταφὰς καὶ μνήματα καὶ προθέσεις νεκρῶν φιλοχωροῦσι καὶ παρακάθηνται τοῖς σώμασιν, hoc eſt: *Veteres neque infantibus pueris inferias ferebant, neque cætera faciebant, quæ par eſt facere alios pro mortuis: nondum enim his terra communicata eſt, neque eorum quicquam, quæ terra naſcuntur: neque ſepulchra extruebant, neque monumenta ac collocationes mortuorum amabant, neque corporibus aſſidebant.* Alluſit huc Auſonius in Parentalibus Epigrammat. X.

Tu gremio in proavi funus commune locatus,
Invidiam tumuli ne paterere tui.

Sic apud Græcos hoc quoque ætatis diſcrimen obſervatum innuit Euripides in Alceſtide, ubi Apollinem ſic loquentem inducit:

Κἂν γραῦς ὄληται, πλουσίως ταφήσεται.
Si anus moriatur, ſplendidius ſepelietur.

Sed

Sed & ad Facultates reſpiciebant, pro re puta atque opibus unicuique funus facientes. Ulpianus l. 14. § 6. D. De Religioſ. *Sumptus funeris arbitrantur pro facultatibus vel dignitate defuncti.* Quemadmodum igitur leges jubebant exquiſitas mortuo diviti exſequias ducendas eſſe, unde idem Ulpianus lib. 13. § 9. D. eod. diſerte inquit: *Iudicem, qui de eâ æquitate cognoſcit, interdum ſumptum omnino non debere admittere modicum factum, ſi forte in contumeliam hominis locupletis modicus factus ſit:* Ita etiam è contrario non permittebant, pauperum Funera majoribus expenſis duci, quam facultates ipſorum ferrent. Id quod etiam ſuo exemplo docere voluit M. Porcius Cato, *quem funus mortui filii in Prætura tenuiſſimo, ut valuit, nam pauper erat, ſumptu feciſſe*, auctor eſt Epitomator Livii lib. 48. Sæpiſſime tamen etiam Dignitatis & meritorum habebatur ratio. Non enim facile committebant Romani, ut quis ſummis honoribus defunctus & optime de Repub. meritus propter inopiam vili ſepultura afficeretur: Ideoque aliquammultos ex collatitia ſtipe ſplendidiſſime funeratos legimus: ut Valerium Poplicolam regum exactorem teſte Livio lib. 111. *In Conſulis domum plebes quadrantes ut funere ampliore efferretur, jactaſſe fertur.* & Plutarcho in ejus vita: ὁ δὲ δῆμος ὥσπερ οὐδὲν εἰς ζῶντα τῶν ἀξίων πεποιηκὼς, ἀλλὰ πᾶσαν ὀφει-

ὀφείλων χάριν, ἐψηφίσαντο δημοσίᾳ ταφῆναι τὸ σῶμα, καὶ τεταρτημόριον ἕκαστος ἐπὶ τιμῇ συνεισήνεγκεν. Addo & Ammian. Marcellinum lib. 14. *Hinc ex collatitia ſtipe Valerius humatur ille Publicola.* Mitto Apulejum, qui Apolog. 1. & hujus & Menenii Agrippæ, qui populum Senatui reconciliavit, *funus ob tenues opes à populo Romano collatis ſextantibus adornatum* ſcribit. Et ante illum Seneca ad Albinam cap. x. *Menenius Agrippa, qui inter patres & plebem publicæ gratiæ ſequeſter fuit, ære collato funeratus eſt.* Vide ſis & Dionyſ. Halicar. lib. 6. & Livium lib. 11.

In eadem Claſſe & Q. Fabius Maximus, teſte Valerio Maxim. lib. v. cap. 11. *Magnum grati populi ſpecimen in Q. Fabio Max. enituit. Nam cum quinque conſulatibus ſalutariter Reipubl. adminiſtratis deceſſiſſet, certatim æs contulit, quo major ac ſpecioſior ejus funeris pompa duceretur.* Idem tradit Auctor de viris illuſtrib. cap. 32. De Scipione ſimile narrat Plinius lib. 27. cap. 3. *Nec erat in bonis funeris impenſa. Aſſes ergo contulit populus & funus elocavit.* Pertinet huc vetus inſcriptio Neapolitana in domo quondam Petri Lupi:

M. VINICIO. P. F.
POST MORTEM
MUNICIPES SUI
ÆRE CONLATO
PIETATIS CAUSA
POSUERUNT.

Sym-

Symphoſius interpres hiſtoriæ Apollo-
nii Tyrii: *Pro meritis fabricant loculum e*
ære collato & ſcripſerunt:
DII. MANES. CIVES TARSIÆ. VIR-
GINI. PRO. BENEFICIIS. PATRIS
EJUS. SEPULCHRUM. EX. ÆRE
COLLATO. POSUERUNT.

Denique Ultimam voluntatem etiam &
ſuprema morientium judicia attendebant
quorum erat funus mortuis curare. Sic
Pomponius Atticus *elatus eſt in lecticula, u*
ipſe præſcripſerat, ſine ulla pompa funeris
comitantibus omnibus bonis, maxima vulg
frequentia, ut ait Cor. Nepos, in eju
vita. Annæum Senecam quoque *ſine ull*
funeris ſolemni crematum tradit Tacitu
lib. 15. nimirum *ita codicillis præſcripſerat*
cum etiam tam prædives & præpotens ſu
premis ſuis conſuleret. Et de Othone Imp
Suetonius: *Et celeriter & parvo cultu*
nam ita præceperat, funeratus eſt. Ex qui-
bus locis & hoc apparet, ſolitos Roma-
nos plerunque modum & rationem fune-
ris ſui hæredibus præſcribere: quod long
exemplorum ſerie demonſtrare nihil eſ
neceſſe: ex multis tamen pauca hæc affero
Auguſtum Cæſarem *mandata de funere ſu*
uno volumine complexum eſſe, Suetoniu
cap. ult. & Dio lib. 56. ſcribunt. Julium
Frontinum quoque vetuiſſe *omnino moni-*
mentum ſibi fieri additis his verbis: *Im-*
penſa monumenti ſupervacua eſt, memori
noſtri durabit, ſi vitam meruimus, legi-

mu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

mus apud Plinium lib. 9. Ep. 19. qui etiam alibi ſcriptum reliquit Cæcilium Iſidorum teſtamento ſuo funerari ſe juſſiſſe HS. XI. M. Atq; hæc ſunt quatuor iſta, quorum vel unius vel plurium in qualibet Funeratione habitam eſſe rationem diximus.

His diligenter conſideratis, reperio Funera fuiſſe duûm generum: Indictiva & Tacita. Indictivum funus erat, teſte Feſto, *ad quod per præconem populus evocabatur*, ab Indicendo dictum, qua voce in hoc ſignificatu veteres uſi. Suetonius in Cæſare: *Funere indicto, rogus extructus eſt in campo Martio.* Utitur & Cicero, quanquam per tranſlationem, in oratione pro Domo ſua ad Pontifices: *Qui etiam de meipſo cum tua rogatione funere elatam Rempublicam eſſe dicerent, tamen id funus et ſi miſerum atque acerbum fuiſſet, jure indictum eſſe dicebant: quod de me cive ac de Republic. bene merito tuliſſes, funeſtum funus te indixiſſe Reipub. quod ſalvis auſpiciis tuliſſes, jure egiſſe dicebant.* Et de Provinciis Conſularibus. *Itaque vir ſumma auctoritate ſumma eloquentia dixit graviter, caſum illum meum funus eſſe Reipublicæ, ſed funus juſtum & indictum.* Solemnia autem hujus Indictionis verba fuêre ejuſmodi: OLLUS QUIRIS LÆTHO DATUS EST. L. TITIO EXEQUIAS IRE, CUI COMMODUM EST, JAM TEMPUS EST. OLLUS EX ÆDIBUS ECFERTUR, ut jam olim obſervavit illu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ſtris Scaliger ex Terentio & Varrone: quo- rum ille in Phormion. Act. v. Sc. ult.

Exſequias Chremeti, quibus eſt comm- dum, ite, hem tempus eſt. Hic vero l. 4 de Ling. Lat. *Ædes*, inquit, *ab aditu quod plano pede adibant. Itaque ex ædibu efferri Indictivo funere præco etiam eos dici qui è tabernis efferuntur.* Et lib. 4. *A- terum apparet in Funeribus Indictivis quum dicitur, Ollus letho datus eſt* I. quod etiam Feſtus notavit, qui, quan- tum ex literarum veſtigiis conjectare licet in voce *Quirites* ſcripſerat, *Quiris etiam ſingulari numero à nonnullis uſurpari: indi- cioque eſſe præconis vocem, qui in Funeri- bus Indictivis prædicabat: Ollus Quiris le- tho datus eſt.* Hoc igitur, ut dixi, modo populus per præconem publicitus evoca- batur ad Funera Indictiva, quæ amplit- ſima fuiſſe, & præter alium ſumptuoſum apparatum quoque ludis celebrata diſci- mus ex eodem Feſto. *Indictiva*, inquit ille, *ſunt quibus adhibentur non ludi modo ſed etiam deſultores, quæ ſunt ampliſſima.* Et ex Cicer. lib. 2. de Leg. *Reliqua ſunt in more, Funus ut indicatur, ſi quid ludorum.* Huc pertinet Funus Publicum, quod nunc idem cum Indictivo fuiſſe exiſtimo, nunc tantum ejus partem. Idem eſt, cum omnem amplioris ac ſplendidioris funeris apparatum denotat, quo ditiores potiſſi- mum ac primores civitatis ſepeliebantur de hoc Apulejus capiendus lib. 11. Me-

tamorph.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

tamorph. *Ecce jam ad ultimum defletus atque conclamatus proceſſerat mortuus, rituque patrio unus de optimatibus pompâ funeris publici ductabatur per forum.* Pars autem eſt, cum vel juſticium indicitur, ac publicus luctus, vel ſumptus fiunt è publico. Utrunque quidem publicitus per præconem fuiſſe indictum arbitror: ſed alterum non niſi decreto Senatus, alterum vero etiam privata interdum Domini funeris auctoritate, puta, ſi quid ludorum, quos ditiores plerique poſt mortem ſuam ibi fieri teſtamento ſolebant cavere. Atqui hos omnes publicis impenſis funeratos ut ob eorum mortem juſtitium indici ſolitum, non ſit mihi vero ſimile; qui ſcio hujuſmodi funere efferri, habitum ſemper fuiſſe pro eximio aliquo honore, quem Senatus aut Imperatores viris illuſtribus & bene de ſe aut Repub. meritis ſolebant decernere. Id quod δημοσίᾳ ταφῇ τιμᾶν, vel δημοσίᾳ θάπτειν, *& publico funere honorare* Scriptores appellant. Tributus is honor Syphaci quondam opulentiſſimo Numidiæ regi, quem teſte Valerio Max. lib. 5. cap. 1. *captivum in cuſtodia Tiburi mortuum, publico funere ſenatus cenſuit efferendum, ut vitæ dono honorem ſepulturæ adjiceret.* Et Perſæ, qui cum, teſte eodem, poſt Pauli Æmilii triumphum *Albæ, in qua cuſtodiæ cauſa relegatus erat, deceſſiſſet, Senatus quæſtorem miſit, qui eum publico funere efferendum curaret.* Xiphili-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

philinus de Tiberio καὶ δημοσίας ταφῆς ἐτυ
καὶ ἐπῃνέθη ὑπὸ τοῦ Γαΐου. Suetonius in Vi
tellio cap. 3. *Defunctum Senatus publi*
funere honoravit. Dio de Sphæro Cæſar
Auguſti pædagogo & liberto lib. 48. Σφαι
ρον ὁ Καῖσαρ παιδαγωγήσαντε καὶ ἐξελευθερω
αὐτοῦ γενόμενον δημοσίᾳ ἔταψε. Et de L. P
ſone Urbis præfecto, quem Tiberius pu
blico funere honoravit, idem Dio lib. 58
Τόντε Πείσωνα τὸν πολίαρχον τελευτήσαν
δημοσίᾳ ταφῇ ἐτίμησεν, ὅπερ που καὶ ἄλλο
ἐχαρίζετο. Hinc illa veteris monumen
verba: HUIC. DECURIONES. FUNU
PUBLICUM. STATUAM. EQUE
STREM. CLYPEUM. ARGENTEUM
LOCUM. SEPULTURÆ. DECRE
VERUNT. Sed nec fœminæ illuſtres hu
jus Funeris expertes fuêre. Attiam Cæſ
ris matrem δημοσίᾳ ταφῇ τιμηθεῖσαν ſcr
bit Dio lib. 47. De Livia Xiphilinus
Tiberio: οὐ μὴν οὐδὲ ἐς τιμὴν ἄλλό τι αὐτ
πλὴν δημοσίας ἐκφορᾶς καὶ εἰκόνων, ἑτέρ
τε τινῶν οὐδενὸς ἀξίων, ἔνειμεν. *Nullos hon*
res illi tribuit præter funus publicum & ima
gines, aliaque nonnulla non magni momen
Nec dubium, quin multo plures ho
Funere ſint elatæ: quarum nomina mi
jam memoria non ſuggerit. Hoc inſup
addo, apud Græcos quoque honore
publici funeris obtinuiſſe. Laërtius
Democrito lib. 9. Τελευτήσαντα αὐτ
δημοσίᾳ ταφῆναι βιώσαντα ὑπὲρ τὰ ἑκα
ἔτη. hoc eſt, *vita functum publice ſepult*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

eſſe cum vixiſſet ultra centum annos. Pauſanias in Arcadicis de Gryllo: Φαίνονται δὲ οἱ Μαντινεῖς Γρύλλον μὲν δημοσίᾳ θάψαντες, καὶ ἔνθα ἔπεσεν ἀναθέντες εἰκόνα ἐπὶ στήλης ἀνδρὸς ἀρίστου τῶν συμμάχων, hoc eſt, *Quin apparet Mantinenſes Gryllum publice ſepeliviſſe, & quo loco cecidit, ſtatuam ei poſuiſſe ac dicaſſe ſuper Cippum viri ſociorum fortiſſimi.* Et apud Maſſilienſes Græc. coloniam, ut conjicere eſt ex Juſtini l. 43. *Audiverant urbem Romanam à Gallis captam incenſamque. Quamobrem nunciatam domi Publico Funere Maſſilienſes proſequuti ſunt.*

Sed ad Romanos revertamur: apud quos Publicorum Funerum varia fuerunt genera, puta pro diverſitate honorum aut Magiſtratuum, quos defunctus olim geſſerat, ut ſunt: Prætoria, Conſularia, Cenſoria, Triumphalia: quemadmodum non obſcure indicare videtur Polybius lib. 6. *Vbi autem præclarus aliquis ex domeſticis obiit, inſtituunt funeris apparatum, & circumfuſi qui ſimiles magnitudine & ſtatura videntur, veſtes capiunt: ſi Conſul vel Prætor fuit, purpura prætextas: ſi Cenſor, purpureas: ſi Triumphalis, auro intextas.* Poſtrema verba Græce ſic habent: ἐὰν μὲν ὕπατος ᾖ στρατηγὸς ᾖ γεγονώς, περιπορφύρους (intellige ἐσθῆτας λαμβάνουσι) ἐὰν δὲ τιμητὴς, πορφυρᾶς. ἐὰν δὲ καὶ τεθριαμβευκὼς, διαχρύσους. Ex quibus verbis videmus diſtinctum fuiſſe Cenſorium Funus à Triumphali, & hoc dignius: quod

fortaſſean Polybii quidem temporibus ita fuit: ſed ſub Imperatoribus videtur confuſum cum Cenſorio, ut recte monuit antiquitatis promus-condus JuſtusLipſius. Omnia enim ornamenta, quæ Triumphali tribuit Polybius, reperire eſt in iſto. Vide Xiphilinum in Severo. Deinde nemo Latinorum Triumphale nominat, niſi forte Seneca, qui in Conſolat. ad Martiam cap. 3. Druſo *funus triumpho ſimilli-mum fuiſſe ductum* affirmat. Denique Cenſorio funere tanquam digniſſimo elati non ſolum viri illuſtres & quibus ſummum honorem delatum ibant, ut Lucil. Largus omnium Cæſari Tiberio triſtium lætorumque ſocius. de quo Tacit. lib. 4. Annal. *Ita quanquam homini novo Cenſorium funus, effigiem apud forum Auguſti publica pecunia Patres decrevere.* Et Ælius Lamia Urbi præfectus teſte eodem lib. 6. *Extremo anni mors Ælii Lamiæ funere Cenſorio celebrata:* Verum etiam ipſi Principes, ut Claudius auctore Tacito lib. 12. *Decretum Claudio Cenſorium funus & mox Conſecratio.* Item, Pertinax Imperator, de quo Capitolinus: *Funus imaginarium ei & Cenſorium ductum eſt & ab ipſo Severo funebri laudatione honoratus eſt.* Digniſſimum igitur Cenſorium Funus, & quemadmodum inter Magiſtratus honoratiſſima Cenſura, eaque κορυφὴ τῆς τιμῆς ἁπάσης ἐν τρόπον τινὰ τῆς πολιτείας ἁπάσης ἐπιτελείωσις, ut Plutarchus vocat in Catone majore:

ſic

ſic inter Funera etiam illud primo loco Spartianus in Ælio Vero: *Funus Imperatorium* vocavit: in Opilio Macrino *Regium*; quæ appellationes iſti ſeculo magis conveniebant.

Tantum de Funere Indictivo: cui Tacitum oppoſui, quod fiebat ſine pompa, ſine deſignatore, ſine ludis, præcone & indictione. Seneca l. 1. De Tranquillitat. c. 1. *Vis tu nunc id agere, ne te poſteri taceant? Morti natus es: minus moleſtiarum habet Funus Tacitum.* Ovid. lib. 1. Faſt. Eleg. 111.

Quocunque adſpiceres, luctus gemituſque ſonabant,
Formaque non Taciti funeris inſtar erat.

Alio nomine appellatur Funus Vulgare: Capitolinus in M. Antonino Philoſopho: *Tantaque clementia fuit, ut & ſumptu publico vulgaria funera juberet fieri.* Item Funus Commune: Auſonius Parentalibus:

Tu gremio in proavi funus commune locatus.

Etiam Plebejum Funus: Propertius lib. 2. Eleg. 14.

— adſint
Plebeii parvæ funeris exequiæ.

Item Funus Tranſlatitium. Suetonius Nerone cap. 33. de morte Britannici: *Poſtero die raptim inter maximos imbres tranſlatitio extulit funere.* Hujus generis fuiſſe videntur etiam Simpludiaria, de de quibus Feſtus: *Simpludiaria funera ſunt, quibus adhibentur duntaxat ludii corbitoreſ-*

que. quidam ea dixerunt eſſe, quibus neutrum genus intereſſet ludiorum. Vide Scalig. ad Feſtum & lib. 1. Auſon. Lect. cap. 28.

Porro ad Tacita Funera pertinent etiam Acerba, hoc eſt, eorum qui intra Tyrocinii diem & ante ſumptam togam virilem moriebantur. Senec. Epiſt. 123 *Quantulum enim à funere abſunt & quidem Acerbo, qui ad faces & cereos vivunt?* Idem lib. 1. de Tranquil. cap. 11 *immaturas exequias* vocat. Et Juvenalis Sat. 11.

> *Non præmaturi cineres, non Funus Acerbum*
> *Luxuriæ, ſed morte magis metuenda ſenectus.*

Quanquam Julianus Archiepiſcopus Toletanus Acerba ab Immaturis hoc modo diſtinguit, ut illa ſint Infantum duntaxat, hæc vero Juvenum. Sic enim l. 1 προγνωστικῶν vel de origine humanæ mortis cap. 51. *Tria ſunt genera mortis, Acerba, Immatura, Naturalis. Acerba infantum: Immatura juvenum: Naturalis ſenum.* Græcis Ἄωροι θάνατοι vel ὀμφακία νεκροὶ dicuntur. Larvata Funera quid ſint alibi oſtendemus.

Cap

CAP. V.

De oſculis quæ dabantur non ſolum morientibus, ſed etiam jam jam in rogum ponendis. Cauſæ hujus ritus inveſtigatæ. Animam in primo ore, vel labris tenere. *Annuli morientibus detracti.*

SED jam tempus, ut in rem præſentem veniamus. Ordiar igitur ab ipſo capite, & quod ait Ariſtophanes ἀπὸ τῶν βαλβίδων: Cum jam omnis vitæ ſpes in ægro decollaſſe, & anima in ſummo quaſi ore verſari videretur, jam jam è corporis hoſpitio emigratura, amici & ſanguine proximi, qui aderant, morientem ſolebant oſculari, & corpus ejus amplecti, donec animam exhalaret. Cujus moris nihil apud ſcriptores frequentius. Seneca de Brevitate vitæ: *Cæſar patruus meus Druſum intima Germaniæ recludentem & gentes ferociſſimas Romano imperio ſubjicientem in complexu & oſculis ſuis amiſit.* Auſonius Parentalibus carmine 23.

Illa manus inter genetricis & oſcula patris
Occidit, Hiſpanâ tum regione procul.

Sic Auguſtum Cæſarem in oſculis Liviæ defeciſſe, auctor Suetonius in ejus vita, cap. 91. Nec opus eſt pluribus in re adeo manifeſta & pueris etiam ſeptuennibus notâ. At qua de cauſa Romani morientes oſculati ſunt? An quemadmodum peregre abeuntes, ſic etiam morientes oſculo dimittendos cenſuerunt? mortem enim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ad vitandam τὴν δυσφημίαν, antiqui *Ab*
itionem dixêre, ut multi notarunt. An
vero exeuntem animam hoc modo exci
pere & in ſe transferre voluerunt? quod
fieri poſſe veteres muliebriter exiſtima
runt. Cicero in Verrina V. *Matreſqu*
miſeræ pernoctabant ad oſtium carceris, a
extremo complexu liberûm excluſæ, quæ ni
hil aliud orabant, niſi ut filiorum extremum
halitum excipere ſibi liceret. Virgil. IV. Æ-
neid.

> —— *date, vulnera lymphis*
> *Abluam, & extremus ſi quis ſuper ha*
> *litus errat,*
> *Ore legam.*

Albinovanus in Epicedio de Liviâ:

> *Soſpite te ſaltem moriar Nero: tu me*
> *condas*
> *Lumina, & excipias hanc animam or*
> *pio.*

Et paulo ante Liviam deplorat, quod ipſ
non licuerit, ut Senecæ verba uſurpem
conſolatione ad Martiam, cap. 2. fili
oſcula gratumque extremi ſermonem ori
haurire:

> *Non animam*, inquit, *appoſito fugientem*
> *excepit hiatu,*
> *Nec traxit ſciſſas per tua membra co*
> *mas.*

Putabant enim antiqui animam à corpor
diſceſſuram per os tanquam januam ali
quam exire: atque ideo *Animam in pri*
mo ore vel labris tenere dicebant de iis
qu

qui in mortis confinio. Seneca Epiſt. 30. *Non dubitare autem ſe, quin ſenilis anima in primis labris eſſet, nec magna vi abſtraheretur à corpore.* Et in Hercule furente verſu 1310. Verba ſunt Antigonæ ad Herculem:

——— hanc animam levem
Feſſamque ſenio, nec minus quaſſam malis
In ore primo teneo.

Utitur & Cyprianus Sermon. De Cœna, cujus aureola, & omnibus, qui Chriſtiani audimus, memoriter ediſcenda, animoque penitus inſigenda ſententia hæc eſt: *Sed in eodem articulo temporis, cum jam anima feſtinet ad exitum & egrediens ad labia exſpirantis emerſerit, pœnitentiam clementiſſimi* DEI *benignitas non aſpernatur, nec ſerum eſt, quod verum, nec irremiſſibile, quod voluntarium: & quæcunque neceſſitas cogat ad pœnitudinem: nec quantitas criminis, nec brevitas temporis, nec horæ extremitas, nec vitæ enormitas (ſi vera contritio, ſi pura fuerit voluptatum mutatio) excludit à venia: ſed in amplitudine ſinus ſui mater charitas prodigos ſuſcipit revertentes, & velit nolit Novatus hæreticus, omni tempore Dei gratia recipit pœnitentes.*

Non autem de morituris ſolum genus illud dicendi uſurpatum: ſed & iis, qui ſe invicem animitus oſculabantur. Ariſtænens lib. 11. Epiſtol. 7. de oſculis, quæ

amantes invicem mutabant: ἐγγὺς μὲν τοῦ στόματος ἡ καρδία, ἡ δὲ ψυχὴ τῶν θυρῶν, hoc eſt, *tum cor proximum ori, proximaque anima januæ ſuæ.* Et lib. eod. Epiſtol. 19. οὐ μόνον στέρνῳ ἁρμόζοντες· ἀλλὰ καὶ φιλήμασιν ἐπισυνάπτοντες τὰς ψυχάς. Τοῦτο γὰρ τὸ φίλημα δύναται· καὶ τοῦτό ἐστιν ὁ βουλόμενος. Σπεύδουσιν αἱ ψυχαὶ διὰ τῶν στομάτων πρὸς ἀλλήλας καὶ περὶ τὰ χείλη συναντῶσιν. Καὶ ἡ μίξις αὐτη γλυκεῖα γίνεται τῶν ψυχῶν, hoc eſt, *Non admotis ſolum pectoribus, ſed juncta per oſcula ipſis etiam animis. hoc enim oſculum poteſt, hoc petit. Feſtinant invicem ad ſeſe animæ per ora, concurruntque circum labia: fitque ibi coitus animarum dulciſſimus.* Alluſit huc Plato carmine in Agathonem, quod eſt apud Laërtium & A. Gellium, lib. 19. cap. XI.

> Τὴν ψυχὴν Ἀγάθωνα φιλῶν ἐπὶ χείλεσιν εἶχον,
> Ἦλθε γὰρ ὁ τλήμων ὡς διαβησομένη.

Quod alius apud Aul. Gellium & Macrobium lib. II. cap. II. in plures verſiculos licentius liberiuſque ſic vertit:

> *Dum ſemihulco ſavio*
> *Meum puellum ſavior*
> *Dulcemque florem ſpiritus*
> *Duco ex aperto tramite*
> *Anima tunc ægra & ſaucia*
> *Cucurrit ad labias mihi, &c.*

Huc pertinet & illud Lucilii Satyra XX.

> *Eduxique ollis animam in primoribus labris.*

Sed

Sed quando hîc de oſculis agitur, moneo veteres oſcula fixiſſe non ſolum moribundis, & adhuc in viciniâ mortis verſantibus; ſed etiam jamjam in rogum ponendis, ut patet ex Propertii lib. 2. Eleg. Non tot Achæm. ubi ſic ait:

Oſculaque ingelidis pones ſuprema labellis,
Cum dabitur Syrio munere plenus onyx.

Et Tibullus lib. 1. Eleg. 1.

Flebis & arſuro poſitum me Delia lecto
Triſtibus & lachrymis oſcula mixta dabis.

Porro annulos quoque morientibus detrahi ſolitos diſcimus à Plinio, qui l. 33. cap. 1. circa finem: *Gravatus ſomno*, inquit, *aut morientibus religione quadam annuli detrahuntur.* Exemplum in Tiberio, cui deficienti annulum extractum, quem mox reſipiſcens requiſiverit, teſtis eſt Suetonius in ejus vita cap 73. Nec enim audiendi, qui Tiberium id mutandi hæredis cauſa feciſſe cenſent. Nam etſi quidem veterum conſuetudo erat annuli traditione hæredem & ſucceſſorem deſignare, quemadmodum Alex. Magn. ἐπειδὴ τὸ ζῆν ἀπέγνω περιελόμενος τὸν δακτύλιον ἔδωκε Περδίκκᾳ teſte Dio. Siculo. Et vide plura apud Valer. Max. lib. 7. extremo: Hic tamen annulorum traditio id efficere non potuit extante ſcilicet teſtamento. Ex hoc more intelligendus Æl. Spartianus, qui annuli ſpontaneum de digito caſum inter ſigna mortis Hadriano Imp. oblata retu-

retulit: *Signa mortis*, inquit, *hæc habuit Annulus, in quo imago ipſius ſculpta erat ſponte de digito delapſus eſt.* Forte autem ideo detrahebantur annuli, ne in pollinctorum manus pervenirent. Nam poſt redditos iterum digito & una cum cadavere combuſtos, non obſcure indicat Propertius lib. IV. Elegia: Sunt aliquid, &c.

Et ſolitum digito beryllon adederat ignis.

CAP. VI.

Oculi morientibus clauſi. καθαιρεῖν, συναρμόττειν, συγκλείειν τοὺς ὀφθαλμοὺς, condere, formare, operire, comprimere oculos. *Lex Mœnia explicata apud Varronem.* Καταμύειν *pro mori. In cauſas hujus ritus inquiſitum. Pupillas morituris albeſcere.*

PRogredior ad ritum oculos mortuo claudendi Græcis pariter ac Romanis familiarem: quod illi καθαιρεῖν, συναρμόττειν, συγκλείειν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἢ βλέφαρα; hi vero *condere*, *formare*, *operire*, *premere*, *comprimere oculos* vel *lumina* dicebant, ut ex plurimis auctorum locis apparet, quorum nonnulla hîc adſcribam, & quidem eo ordine, ut uxores viris & contra viros uxoribus, parentes liberis & vice verſa liberos parentibus, amicos denique & cognatos amicis & cognatis ſuis hoc officium præſtitiſſe demonſtrem.

Uxores maritis oculos condidiſſe clarum eſt ex Homero, qui in Necya fingit Aga-

Agamemnonem querentem de officio hoc ab uxore ſua Clytemneſtra neglecto: Verba ejus ad Ulyſſem hæc ſunt:

—— ὐδέ μοι ἔτλη ἰόντι περ εἰς ἀΐδαο
χέρσι κατ' ὀφθαλμοὺς ἑλέειν σύν τε στόμ' ἐρεῖσαι, hoc eſt, *Neque mihi eunti ad Plutonis domos voluit manibus oculos comprimere, neque os componere*, id eſt, malas hiantes & ἐκ τοῦ σφαδασμοῦ deformatas corrigere. Idem Homerus Odyſſ. ω.

> Οὐδ' ἄλοχος Πολύδωρος ἐχέφρων Πηνελόπεια
> Κάρυσ' ἐν λεχέεσσι φίλον πόσιν, ὡς ἐπέοικεν,
> Ὀφθαλμοὺς καθελοῦσα, τὸ γὰρ γέρας ἐστὶ θανόντων.

Ovidius lib. IV. Triſt. Eleg. III. ad Conjugem:

> *Supremoque die notum ſpectantia cœlum,*
> *Texiſſent digiti lumina noſtra tui.*

Maritos autem uxoribus ſupremum hoc officium exhibuiſſe, teſtatur Ariadne apud Ovidium in epiſtola ad Theſea:

> *Ergo nec lacrymas matris moritura videbo?*
> *Nec mea qui digitis lumina condat, eris?*

De parentibus qui liberis oculos operuerunt, elegans locus eſt Homeri Iliad. λ. ubi Ulyſſes Socum interficiens ſic loquitur:

> Ἀδεῖλ', οὐ μὲν σοί γε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ
> Ὄσσε καθαιρήσουσι θανόντι περ.

hoc

hoc eſt, *Ah miſer, non quidem tibi pater & honoranda mater oculos claudent mortuo.* Hinc Polynices ad matrem apud Euripidem Phœniſſis:

> Συνάρμοσον δὲ βλέφαρα μου τῇ σῇ χερὶ
> Μᾶτερ, τίθησι δ᾽ αὐτὶς ὀμμάτων ἐπί.

hoc eſt, interp. J. Gulielmio:

> *Iam claude mater oculos mihi manu tuâ,*
> *Simul oculis & ipſius imponit manum.*

Lucanus lib. 3. de Argo jam animam agente:

> *Ille caput labens & jam languentia colla*
> *Viſo patre levat: vox fauces nulla ſolutas*
> *Proſequitur: tacito tantum petit oſcula vultu*
> *Invitatque patris claudenda ad lumina dextram.*

Ovid. lib. III. Amor. Eleg. VIII.

> *Hic certe manibus fugientes preſſit ocellos*
> *Mater, & in cineres ultima dona dedit.*

Mater Euryali apud Vergil. IX. Æneid.

> *Heu terra ignota canibus data præda Latinis*
> *Alitibuſque jaces: nec te tua funera mater*
> *Produxi preſſive oculos, nec vulnera lavi.*

Quid de liberis dicam? à quibus ut hoc officii ſibi contingeret, parentibus unice erat in votis. Tale votum Penelopes apud Naſonem in Epiſtola ad Ulyſſem de Telemacho loquentis:

> *Dii precor hoc jubeant, ut, euntibus ordine fatis,*
> *Ille meos oculos comprimat, ille tuos.*

Optat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Optat id ipſum Livia apud Albinovanum:

Soſpite te ſaltem moriar, Nero: tu mea condas
Lumina & excipias hanc animam ore pio,
Atque utinam Druſi manus altera & altera fratris
Formarent oculos comprimerentque meos.

Mento apud Senecam lib. 9. Controverſ. cap. 4. *Ita oculos meos filii manus operiant, ut ego inter liberos meos fortior ſteti.* Valerius Maximus lib. 11. cap. 1. de muliere Aſiana: *Cum jam viſceribus rigorem cordi imminere eſſet locuta, filiarum manus ad ſupremum opprimendorum oculorum officium advocavit.* Penelope Epiſt. 1. ad Ulyſſem:

Reſpice Laërten ut jam ſua lumina condas.
Extremum fati ſuſtinet ille diem.

Meminit hujus ritus & Polyxena matrem conſolans ſollicitam de filii Polydori ſalute apud Euripidem in Hecuba:

Ζῇ καὶ θανούσης ὄμμα συγκλείσει τὸ σόν.

Commodum hîc mihi in mentem venit legis Mœniæ, qua interdiu hoc officio defungi filiis interdictum fuiſſe quidam exiſtimant. Extat ea apud Varronem in Geminis: *Contra lex Mœnia eſt in pietate, ne filii patribus luci claro ſigillent oculos*, hoc eſt, Claudant & quaſi obſigillent. Nonnulli ita interpretati ſunt, quaſi caveatur, ne filii morituris patribus oculos occludant:

dant: ſed ut id faciant propinqui & neceſſarii. Alii filiis id quidem licuiſſe arbitrati, ſed velarium fuiſſe obductum, aut clauſas feneſtras, ne aſſiſtentes viderent oculos morientis. Neutrum placet. Potius aſſentior CL. V. Antonio Auguſtino Tarraconenſi Archiepiſcopo, exiſtimanti dictum id per tranſlationem eſſe, videlicet ne parentum mortem maturent, iiſque ſpiritum adhuc ducentibus oculos operirent. Verum ne longius abeam, Fratrem quoque fratri oculos compreſſiſſe videre eſt ex Epicedio Pedonis ſæpius jam laudato:

Lumina cærulea jam jamque natantia morte,
Lumina fraternas jam ſubitura manus.

Ad hunc ritum procul dubio reſpexit Bion apud Laërtium lib. 4. qui εὔκολον ἔφασκε τὴν εἰς ᾅδου ὁδὸν καταμύοντας γοῦν ἀπιέναι. *Facilem eſſe dicebat ad inferos viam: clauſis enim oculis illuc ire.* Itaque etiam καταμύειν pro mori veteres uſurpabant, εὐφημισμοῦ χάριν. Lucianus; καὶ μεγάλας ἐλπίδας ἔχομεν παρ' αὐτοῦ, ἢν ὁ γέρων μόνον καταμύσῃ. Morientibus igitur clauſi oculi. Nam nefas eſſe Romani exiſtimabant eos ſupremum ab homine ſpectari. Plinius diſerte lib. XI. cap. 37. *Morientibus oculos operire, rurſuſque in rogo pateſacere, Quiritium magno ritu ſacrum eſt: ita more condito, ut neque ab homine ſupremum ſpectari fas*

ri fas ſit , & cœlo non oſtendi nefas. Forte etiam eo ipſo indicare voluerunt, mortem fere ſomnum quendam eſſe aut ſomno quam ſimillimum: vel cavere ne horror aliquis circumſtantibus oboriatur,cum terribile appareat apertis oculis à mortuo velut conſpici: Vel etiam gratificari ipſis morientibus, quibus maximæ curæ eſſe ſolet, ut membris decenter compoſitis è vita migrent. Sic enim Auguſtus Cæſar eo die qui ſupremus ipſi illuxit , *petito ſpeculo capillum ſibi comi ac malas labantes corrigi præcepit*, teſte Suetonio, cap. 91. Hinc *formare oculos* dixit ſupra Albinovanus. De ritu autem corrigendi & dirigendi diſtorta mortuorum membra, quod Græci κατορθῶν & ἐκτείνειν dicebant, vide Caſaubonum lib. 11. Animadverſ. Suetonianarum, & Petrum Victorium lib. x. Var. Lect. cap. 20. Notandum hic etiam, quod Phyſici tradunt, pupillas ſolere morituris albeſcere. Servius in illud Virgilii:

> Dat ſomnos adimitque & lumina morte reſignat.

Phyſici dicunt pupillas, quas in oculis videmus, morituros ante triduum non habere: quibus non viſis eſt ſumma deſperatio. Idem alibi ad hunc verſum: Ut ſenior letho canentia lumina ſolvit; notat: *Phyſicam rem dicit: dicuntur enim pupillæ mortis tempore albeſcere.* Quomodo autem pupilla diffundatur, ut deſinat apparere, medici do-

docent, cum περὶ ὑποχύσεων ὀφθαλμῶν diſputant. Vegetius lib. II. artis veterinariæ, cap. 16. *Cum accidit ſuffuſio, oculus videtur incolumis, nullis lacrymis, nullo ſanguine, nulla indignatione prodit injuriam, ſed uno tantum declaratur indicio, quod cum pupilla ipſius imaginem tuam tanquam in ſpeculo videre non potes.* Capitolinus in Pertinace: *Signa interitus hæc fuerunt: Ea die qua occiſus eſt, negabant in oculis ejus pupillas cum imaginibus, quas reddunt ſpectantibus, viſas.*

CAP. VII.

De lotione & unctura mortuorum. Plinii παρόραμα de unguentis. Cauſa hujus unctionis quæ exſequias præcedebat, indicata.

PEregi de *Morientibus* & in mortis quaſi vicinia conſtitutis: ſequitur jam quid *Mortuis* factum & *ante Funerationem & in Funeratione & poſt Funerationem.* In hæc tria enim ſumma capita omnem hanc funebrem materiam diviſimus, de ſingulis, ut quidem noſter captus eſt, ſubtiliter acturi & partitò.

Ac *Ante Funerationem* omnium primo *Lotio* occurrit & *Unctura.* Nam ſimul quis animam efflaſſet, corpus ejus ſtatim lavari ſolebat & ungi, hoc quoque ritu priſcæ Græciæ, ut ſunt plerique alii, cum Romanis communi. De lotione clarum ex Euripide, apud quem in Phœniſſis Creon Joca-

Jocaſten accerſit, ut filium ſuum mortuum lavet:

ἐγὼ δ' ἥκω μεταστέλλων
Ἀδελφὴν Ἰοκάστην, ὅπως
Λούσῃ, πρόθηται δ' οὐκέθ' ὄντα παῖδ' ἐμόν.

Hoc eſt, interpr. J. Gulielmio:

Ipſe ad ſororem eo Iocaſtam, ut abluat
Cadaver illa filii atque collocet.

Et in eadem Tragœdia circa finem Antigone à Creonte petit, ut ſibi fratrem lavare liceat:

Σὺ δ' ἀλλὰ νεκρῷ λουτρὰ περιβαλεῖν μ' ἔα.
At tu abluam ſaltem concede mortuum.

Apuleius lib. VIII. Metamorph. *Tunc propere familiares, miſeræ Charites accuratiſſime corpus ablutum unita ſepultura ibidem marito perpetuam conjugem reddidêre.* Apud Dardanenſes autem quam ſolemnis hujuſmodi Lotio fuerit audiamus ex Æliano qui libr. 4. Variæ hiſtor. cap. 1. ὅτι Δαρδανεῖς, inquit, τοὺς ὑπὸ τὸ Ἰλλυρίδος ἀκούω τρὶς λούεσθαι μόνον παρὰ πάντα τὸν ἑαυτῶν βίον, ἐξ ὠδίνων καὶ γαμοῦντας καὶ ἀποθανόντας. *Dardanenſes Illyricos ter tantum lavari audio per univerſam vitam, & poſt partum, & cum nuptias inirent, & poſt mortem.* Sed & in primitiva Eccleſia receptam fuiſſe lotionem, apparet ex IX. cap. Actuum, ubi Tabitham vita functam confeſtim lotam fuiſſe, manifeſte legimus. Meminit ejus moris etiam Tertullianus, qui inde jocum captavit in Apol. cap. 42. *Non lavor diluculo Saturnalibus,*

ne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ne & noctem & diem perdam. Attamen lavor honeſta hora, & ſalubri, quæ mih & colorem & ſanguinem ſervet. Rigere & pallere poſt lavacrum mortuus poſſum. Cujus loci hæc eſt ſententia interprete Deſid. Heraldo: Nolo ex lavacro matutino rigorem & pallorem mihi contrahere: ſatis mihi eſt, quod mortuus rigere & pallere debeo poſt lavacrum, quo mortui procurantur. Nam fieri nequit, ne ii qui diluculo lavantur palleant & de ſanguine amittant.

Non autem lota ſolum, ſed unguentorum uſu invaleſcente etiam ungi cœperunt mortuorum cadavera, ſive ea terræ mandanda eſſent, ſive igni comburenda. De cujuſmodi unctura intelligendus Plinius Secundus libr. 5. Epiſt. 16. *Non poſſum exprimere verbis, quantum animo vulnus acceperim, quum audivi, Fundanum ipſum præcipientem, quod in veſtes, margaritas, gemmas fuerat irrogaturus, hoc in thura & unguenta & odores impenderetur.* Apuleius Apol. 1. *Etſi thus & caſiam & myrrham, ceteroſque id genus odoros funeri tantum emptos arbitreris, cum & medicamento parentur & ſacrificio.* Macer lib. 1. ad Leg. xx. Hæreditatum: *Funeris ſumptus accipitur quicquid corporis cauſa, velut unguentorum, erogatum eſt.* Alluſit hunc ritum Martialis, lepidum hinc dicterium trahens in hominem, qui convivas affatim exterius, ſed non interius perfuderat:

Un-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Vnguentem fateor bonum dediſti
Convivis, here, ſed nihil ſcidiſti.
Res ſalſa eſt, bene olere & eſurire;
Qui non cœnat, & unguitur Fabulle,
Is vero mihi mortuus videtur.

Sed omnium diſertiſſime Plinius lib. XIII. hiſt. naturalis cap. I. *Poſtea voluptas ejus* (unguentum intelligit) *à noſtris quoque inter laudatiſſima atque etiam honeſtiſſima vitæ bona admiſſa eſt: Honoſque is & ad defunctos pertinere cœpit.* Sed ut hoc obiter moneam, duplex eo loci magni iſtius viri παρόραμα; Unum quod ignorata dicit Iliacis temporibus unguenta; Alterum à Perſis primum ab Alexandro Magno devictis uſum eorum ad Romanos Græcoſque ranſiiſſe. Verba ejus hæc ſunt; *Vnguenta Iliacis temporibus non erant nec thure ſupplicabatur.* Et mox: *Perſarum eſſe debet entis unguentum. Illi madent eo & accerſita commendationis ingluvie natum virus xtinguunt. Primum quod equidem inveniam, caſtris Darii regis expugnatis in eliquo ejus apparatu Alexander cepit ſcrinium unguentorum.* De primo audiamus udicium viri eruditiſſimi & τῶ ἰατρῶν ορυφαίου, Hier. Mercurialis in libro de Decoratione cap. ult. *Quo tempore*, inquit lle, *inventa fuerint unguenta, invenio Plinium lib. 13. eſſe deceptum, qui ſcripſit empore Trojano non fuiſſe unguenta: cum amen Homerus mentionem faciat unguentorum & Homero antiquior Moſes.*

Ac

Ac Moſis quidem loca de funeratione Jacobi & Joſephi cuivis ſunt in promptu. De Homero autem jam pridem Athenæus monuit lib. 15. οὐδ' Ὅμηρος τὴν τῶν χρῆσιν οἶδε τῶν μύρων, ἔλαια δ' αὐτὰ καλεῖ μετ' ἐπιθέτων. ῥοδόεντι δ' ἔχρισεν ἐλαίῳ. καὶ ἡ ἀφροδίτη αὐτὸν τὸν ἕκτορος νεκρὸν ῥοδόεντι χρίσεν ἐλαίῳ Ἀμβροσίῳ. *Vnguenta & Homerus novit, ſed* μύρου *nomen haud novit,* ἔλαια *nominans cum Epitheti adjectione.* Sed hujus ἁμαρτήματος μνημονικοῦ excuſationem fortean meretur Plinius ſacrarum literarum ignarus: Quandoquidem Homeri etiam loca per πρόληψιν accipi poſſent; verum alterum illud multo gravius eſt, vix tanto viro dignum. Nam longe ante Darium devictum [quod accidit circa olympiada 112. vel annum ab urbis conditu 422.] unguenta Romanis ſuis fuiſſe cognita, ab iiſque uſurpata in hac ipſa funeratione, ſcire poterat vel ex XII. *ſervilem uncturam* prohibentibus: quam legem Romano ſcriptori in mentem non veniſſe, nequeo equidem ſatis mirari. Mitto, Anacreontem quoque quem circa olympiada 65. vixiſſe plerique aſſerunt, hujus feralis unctionis meminiſſe. Sic enim ille in Odis:

Τί σε δεῖ λίθον μυρίζειν;
Τί δὲ γῇ χέειν μάταια;
Ἐμὲ μᾶλλον, ὡς ἔτι ζῶ,
Μύρισον ῥόδοις δὲ κρᾶτα
Πύκασον. hoc eſt interpret. H. Steph.

Tu-

Tumulum quid eſt quod ungas?
Vel humo quod ebibenda
Peritura dona fundas?
Potius manente vita
Roſeas meo corollas
Capiti feraſque odores.

Verum hæc nimis generaliter ita à nobis dicuntur. plures enim feralium hujuſmodi unctionum differentiæ, de quibus ſingillatim ſuo loco. Nam nunc tantum unguentatos fuiſſe mortuos non multo poſt efflatam animam, nimirum ante exſequias & collocationem erat oſtendendum: id quod planum eſt ex Perſio Sat. III. funus alicujus divitis depingente:

— tandemque beatulus alto
Compoſitus lecto craſſiſque lutatus amomis, &c.

Et Apulejo lib. 4. Florid. ubi hominem deſcribit qui jam in rogum erat exportandus: *Iam miſeri illius membra omnia aromatis perſperſa, jam os ipſius unguine odoro delibutum, jam eum pollinctum, jam cœnæ paratum (contemplatus enim diligentiſſime) quibuſdam ſignis animadvertit, &c.* Ac cauſa hujus unctionis erat, ut fœtor à corpore mortuo arceretur. Monuit Lucianus de luctu: Μετὰ ταῦτα δὲ λούσαντες αὐτοὺς, ὡς οὐχ' ἱκανῆς τῆς κάτω λίμνης λουτρὸν εἶναι τοῖς ἐκεῖ, καὶ μύρῳ τῷ καλλίστῳ χρίσαντες τὸ σῶμα πρὸς δυσωδίαν ἤδη βιαζόμενον. Qua fini etiam Acerram mortuo appoſitam exiſtimo. Feſtus: *Acerra ara*

quæ

quæ ante mortuum poni ſolebat, in qua odores incendebantur.

Cap. VIII.

Unctura feralis uſurpata etiam à Iudæis & Chriſtianis. Ejus origo ab Ægyptiis, quorum ritus nonnulli indicantur. Uſi veteres in condiendis corporibus mortuorum, Sale, Nitro, Cedro, Aſphalto, Melle, Cera, Myrrha, Balſamis, Gypſo, Calce.

NEc vero Romani ſolum: ſed & pleræque omnes gentes humaniores, hunc ritum ungendi uſurparunt. De aliis taceo: apud Judæos uncturam obtinuiſſe, videre eſt ex Joanne Euangeliſta, qui cap. 19. corpus Salvatoris noſtri aromatis delibutum narrat καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. Vel, ut Nonnus ait:

Ὡς νόμος Ἑβραίοις ἐπιτύμβια θέσμια φυλάσσειν.

Et ex Matthæo cap. 26. ubi Chriſtus Mariæ peccatricis, à qua ungebatur, pietatem laudans: ἔργον, inquit, καλὸν εἰργάσατο εἰς ἐμέ. Βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν. *Opus bonum operata eſt erga me. Quod enim hæc unguentum hoc miſit ſuper corpus meum ad ſepeliendum me fecit.* Nec fallit in eo Tacitus, quamvis rerum Judaicarum imperitus. nam & hic ſcriptum reliquit, *Iudæos corpora condere quam cremare è more Ægyptio.* Tranſiit is mos deinde & ad Chriſtianos, quod ex S. Patrum

trum ſcriptis diſcimus, qui ſæpiſſime eum tangunt. Tertullianus Apologet. cap. 42. *Thura plane non emimus. Si Arabiæ queruntur, ſciant Sabæi pluris & carius ſuas merces Chriſtianis ſepeliendis profligari, quam Diis fumigandis.* Idem de Reſurrectione carnis: *Proinde enim & corpora medicata condimentis ſepulturæ mauſoleis & monumentis ſequeſtrantur.* Et in De Idololatria loquens de aromatibus: *Etiam hominibus*, inquit, *ad pigmenta medicinalia, nobis quoque inſuper ad ſolatia ſepulturæ uſui ſunt.* Clemens Alexand. lib. 11. Pædag. cap. 8. *Nimiæ unguentorum unctiones juſta quæ fiunt, mortuis potius, quam familiarem vitæ conſuetudinem redolent.* Minucius Felix Octavio inter crimina Chriſtianis objecta: *Non floribus caput nectitis, non corpus odoribus honeſtatis: reſervatis unguenta funeribus.* Recte autem Tacitus inſtituti hujus originem ad Ægyptios retulit, ex quorum ritu Joſephus pollinctoribus ſuis in mandatis dedit, ut patrem Jacobum vitâ functum aromatibus condirent. Et paulo poſt Joſephus ipſe ſimili ritu ab Ægyptiis ſepultus legitur Geneſi extremâ. At qua ratione & modo Ægyptii corpora mortuorum condierint, multis narrat Herodotus lib. 2. & Diodorus Siculus lib. 2. cap. 5. quorum loca longum foret huc tranſcribere. Hoc tantum addo, quoſdam ex Ægyptiis hunc morem habuiſſe, ut mortuos ſuos unctos & ita conditos ne fa-

cile putreſcerent, domi ſecum ſervarin
Cicero 1. Tuſc. *Condiunt Ægyptii mortu*
& eos domi ſervant. Pomp. Mela lib.
cap. 9. de Ægyptiis loquens: *Mortuos n*
cremare nec fodere fas putant: verum ar
medicatos intra penetralia collocant. Sext
Philoſophus lib. III. Pyrrhon. hypothe
cap. 24. *Ægyptii inteſtina extrahentes co*
diunt defunctos & ſecum ſuper terram h
bent. Imo etiam menſis adhibebant, tan
quam convivas; unde Silius Italicus l. 1

— Ægyptia tellus
Claudit odorato poſt funus ſtantia ſaxo
Corpora & à menſis exanguem haud ſ
parat umbram.

Cujus conſuetudinis oculatum teſtem ad
voco Lucianum in De luctu: Ταριχεύ
δ' ὁ Αἰγύπτιος οὗτος μέν τοι, λέγω δὲ ἰδὼ
ξηράνας τὸν νεκρὸν σύνδειπνον καὶ συμπότη
ἐποιήσατο. Sed quod amplius eſt, inter
dum etiam parentum aut amicorum cada
vera hoc modo medicata creditoribus pi
gnoris loco deponebant, teſte eodem Lu
ciano dicto libro: Πολλάκις δ' καὶ δεομένο
χρημάτων ἀνδρὶ Αἰγυπτίῳ ἔλυσε τὴν ἀπ
ρίαν, ἐνέχυρον ἢ ὁ ἀδελφὸς ἢ ὁ πατὴρ γενό
μενος ἐν καιρῷ. Qui vero pignus illud no
ſolveret, eum maxima manebat infami
ac privatio ſepulturæ. Diodor. Siculus l. 1
νόμιμον δ' ἐστὶ παρ' αὐτοῖς καὶ τὸ διδόναι τ
σώματα τῶν τετελευτηκότων γονέων εἰς ὑποθή
κην. Τοῖς δὲ μὴ λυτρωσαμένοις ὄνειδός τε μέγιστ
ἀκολουθεῖ καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν, στέρησις ταφῆ

Cæte

Cæterum uſos reperio veteres in condiendis mortuis & putredine abigenda potiſſimum Sale, Nitro, Cedro, Aſphalto, Melle, Cera, Myrrha, Balſamis, Gypſo, Calce.

De Sale Plinius lib. 31. cap. 9. *Salis*, inquit, *natura eſt per ſe ignea & inimica ignibus, fugiens eos, omnia erodens, corpora vero aſtringens, ſiccans, alligans: defuncta etiam à putreſcendo vindicans, ut durent ita per ſecula.* Et Eunapius ſalita martyrum corpora irridet De vitis Philoſoph. Ædeſio.

Nitrum etiam, teſte Herodoto lib. 2. carnes ita tabefacit, ut mortui tantum cutis & oſſa relinquantur. Τὰς σάρκας τὸ νίτρον καταττήκει. Καὶ δὴ λείπεται τοῦ νεκροῦ τὸ δέρμα μόνον καὶ τὰ ὀστέα.

De Cedro Scholiaſtes Nicandri Θηριακοῖς· ἡ κέδρος τοὺς νεκροὺς ἀσήπτους ποιεῖ τὸ στερεὸν καὶ τὸ ῥευστικὸν ἐξωθοῦσα, ὅθεν καὶ νεκρῶν ζωὴν ἔνιοι αὐτὴν ἐκάλεσαν. Plinius lib. 24. cap. 5. *Cedrus magna, quam Cedrelatem vocant, dat picem, quæ Cedria vocatur. Defuncta corpora incorrupta ævis ſervat, viventia corrumpit; mirâ differentiâ, cum vitam auferat ſpirantibus, defunctis pro vita ſit.* Huic Cedriæ ineſſe vim, ξηραίνειν καὶ ἄσηπτα φυλάττειν τὰ τεθνεῶτα μόρια. Galenus ſcribit lib. 7. ſimp. medicament. quam Dioſcorid. φυλακτικὴν τῶν νεκρῶν σωμάτων appellavit lib. 1. de Cedro.

Aſphalto autem, hoc eſt, bitumine,

quod in mari Sodomæorum legitur, Ægyptios uſos tradit Strabo lib. 16.

Maxime vero ob hanc virtutem Mel commendatur, de quo Plinius l. 22. c. 24. *Mellis quidem ipſius natura talis eſt, ut putreſcere corpora non ſinat, jucundo ſapore atque non aſpero, aliâ quam ſalis naturâ.* Atque ideo Democritum mortuos in melle ſervandos ſtatuiſſe, auctor Varro, cujus teſtimonium ſupra laudavimns. Babylonios hoc ritu cadavera ſua condiiſſe, memoriæ prodidit Herodotus lib. 1. Alexandrum Magnum quoque hoc modo conditum præter pleroſque hiſtoricos etiam Statius lib. 3. Syl. in Propemptico Metii Celeris indicat:

Duc & ad Emathios manes, ubi belliger urbis
Conditor Hiblæo perfuſus nectare durat.

Idipſum de Hippocentauro, qui Claudio Cæſari allatus fuit ex Ægypto, narrat Plinius dicto loco, & Athenæus lib. 11. Ageſipolin quoque Spartiaten, cum è Macedonia cum exercitu rediret, in vicinis Olynthi oppidi locis gravi morbo correptum, mortuumque ſeptima die in melle conditum Lacedæmonem eſſe reportatum, atque regia ſepultura ornatum, auctor eſt Xenophon lib. 5. de rebus geſtis Græcorum.

Ab hoc ritu non multum abit Perſarum conſuetudo, qui cerâ mortuos oblinebant, Herodotus lib. 1. κατακηρώσαντες δὴ

δὴ ὦν τῶν νεκρῶν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσι. Quod ipſum & Cicero affirmat. 1. Tuſcu. *Perſæ jam cera circumlitos condiunt, ut quam maxime permaneant diuturna corpora.* Et Strabo lib. 15. Θάπτουσι δὲ κηρῷ περιπλάσαντες τὰ σώματα. Idipſum Scythis tribuit Herodot. lib. 4. De Ageſilao ſic loquitur Æmilius Probus: *Ibi eum amici, quo Spartam facilius perferre poſſent, quod mel non habebant, cerâ circumfuderunt, atque ita domum retulerunt.*

Myrrha etiam corpora mortuorum condita fuiſſe, ne putreſcerent, tradit Philo Carpathiorum Epiſcopus in Cantica. Meminit & Prudentius in Cathem. hymno de defunctis:

Candore nitentia claro
Prætendere lintea mos eſt,
Aſperſaque myrrha Sabæo
Corpus medicamine ſervat.

De Balſamis Corippus lib. 3. de funere Juſtiniani Imperatoris:

Thura Sabæa cremant, flagrantia mella locatis
Infundunt pateris & odoro balſama ſucco,
Centum aliæ ſpecies, unguentaque mira feruntur
Tempus in æternum ſacrum ſervantia corpus.

Inſcriptio Hiſpanica: MATER. AD. LUCTUM. ET. GEMITUM. RELICTA. EUM. LACHRIMIS. ET. OPOBALSAMO. UDUM. HOC. SEPULCRO.

CONDIDIT. vide Arnob. lib. 5.

Gypſo Æthiopes induxiſſe ſuos mortuos jam areſactos, auctor Herodot. lib. 3.

Calcis quoque uſum huic fini non ineptum fuiſſe exiſtimat ampliſſimus Vuelſerus. Nam ſive caro tabefacienda, calcis vivæ mordax & cauſtica vis eſt, teſte Dioſcoride lib. 5. cap. 91. ſive cadavera alioquin exſiccanda, Galenus tradit calcem ſæpius aqua lotam valde ſiccare, abſque ulla mordacitate, lib. 9. de ſimp. medic. facultat. Sic S. Afræ corpus ab Embricone Epiſcopo repertum *quondam candidiſſimo cæmento obductum fuiſſe*, memoriæ proditum eſt: Et corpus D. Thomæ Apoſtoli fere eodem modo conditum Melianore in Coromandelio littore ſub Joanne III. Luſitaniæ rege inventum eſſe, auctor Maffejus in Indicis lib. 8. ſcilicet immiſta calci & arenæ candidiſſima ſpecie oſſa: appoſita lanceæ cuſpide & viatorii baculi fruſto atque vaſe fictili.

CAP. IX.

Lotio mulierum fuit: unctura Pollinctorum. De Libitinariis & Venere Libitina. In hujus templo τὰ πρὸς τὰς ταφὰς erant venalia. Servii Regis inſtitutum, de conjiciendo nummo in ærarium Veneris Libitinæ. Funus locare. *De pollinctoribus.* Servilis unctura *apud Tullium quid?*

NIMIS forte diu peregrinati ſumus; ad Romanos remigrandum eſt: apud quos

quos lota & uncta fuiſſe defunctorum corpora ſatis jam ſuperque demonſtratum eſt. Hujus vero muneris curam ad mulieres pertinuiſſe, Muretus lib. 3. Var. Lect. cap. 19. probat hoc verſu Ennii:

Tarquinii corpus bona fœmina lavit & unxit.

Dicebantur hæ mulieres proprio nomine Funeræ. Servius ad illud Virgil. 7. Æneid. *Nec te tua funera mater, Produxi, &c.* id eſt, *Funerea.* inquit. *Apud majores Funeras dicebant eas, ad quas funus pertinet, ut Sororem, Matrem. Nam Præficæ ſunt planctus principes, non doloris.* Sed & apud Athenienſes ſequiorem ſexum mortuos laviſſe, clarum ex Platonis Phædone, ubi Socrates venenum bibiturus ſic loquitur: Δοκεῖ γὰρ ἤδη βέλτιον εἶναι λουσάμενον πιεῖν τὸ φάρμακον, καὶ μὴ πράγματα ταῖς γυναιξὶ παρέχειν νεκρὸν λούειν, hoc eſt, *Nam mihi quidem conſultius videtur, me prius lavari, quam bibam venenum, nec mulieribus negotium faceſſere, ut mortuum lavent.* Nec apud Chriſtianos hic mos deſiit. Nam mulierculas potiſſimum cadavera martyrum curaſſe, ipſarumque ſtudium in hoc pietatis officio præcipue enituiſſe cum alibi videre eſt, tum in Actis SS. Tharaci, Probi & Andronici, quæ Baronius in 11. Annal. Tomo edidit. Dicit ibi Maximus Præſes: *Putas quia mulierculæ aliquæ corpus tuum habent aromatibus vel unguentis condire iniquiſſime? nam*

de hoc eſt cogitatio, ut reliquias tuas perdam. Et paucis interjectis: *Nonne ſic te perdam, & ſicut antea prædixi, & reliquias tuas, ne mulierculæ in linteamine corpus tuum involvant & unguentis & odoribus adornent? Sed, ſceleſte, jubebo te comburi, & cineres hoſce in ventum diſpergam.* Verum enimvero tenuioris quidem fortunæ homines fortean à fœminis ablui & ungi tantum ſoliti: nam ditiores plerumque ad hanc rem advocabant, qui cum cura & arte quadam mortuorum cadavera unguentis & odoribus oblinerent. Erat enim Romæ, ut hoc ſemel dicam, certum quoddam hominum genus, quod funebribus ejuſmodi miniſteriis obeundis victum quæritabat; Eos generali nomine Libitinarios vocabant à Libitina, quam ἐπίσκοπον τῶν περὶ τοὺς θνήσκοντας ὁσίων θεὸν οὖσαν. id eſt, *Deam præſidem eorum, quæ defunctis juſta fiunt*, Plutarc. appellat in Numa. Unde & pro ipſa morte uſurpat Horatius lib. 3. Oda 30. *Multaque pars mei Vitabit Libitinam.* Et lib. 2. Epiſt. 1. *Miraturque nihil niſi quod Libitina ſacravit*, de Poëtis, qui maxime ſacri poſt mortem. Et pro lectulo, in quo mortui efferebantur, Sidonius lib. 2. Ep. 8. *Sed cum Libitinam ipſam flentes omnes externi quoque prenſitarent, remorarentur, oſcularentur, ſacerdotum propinquorumque manibus excepta perpetuis ſedibus dormienti ſimilior illata eſt.* Item pro ipſo ferali hoc officio, quo Li-

biti-

bitinarii fungebantur. Valer. Max. lib. 5. cap. 2. *qui tunc Libitinam exercebant.* Denique pro quicquid ad curandum funus neceſſarium. Livius lib. 40. *Peſtilentia in agris foriſque & conciliabulis & in urbe tanta erat, ut Libitina tunc vix ſufficeret.* In Libitinæ enim templo venalia erant, quæcunque ad ſepulturam pertinebant. Plutarchus in Cauſis: Διὰ τί τὰ περὶ τὰς ταφὰς πιπράσκουσιν ἐν τῷ τεμένει τῆς Λιβιτίνης; νομίζοντες Ἀφροδίτην εἶναι τὴν Λιβιτίνην. *Quid cauſæ eſt, quod in æde Libitinæ, quæ ad ſepulturam pertinent, vendere conſueverunt? Libitinam nihil aliud niſi Venerem eſſe exiſtimantes.* Quo videtur reſpexiſſe & Phædrus lib. 5. Fabul. 77. in Avarum:

Qui circumcidis omnem impenſam funeris,
Libitina ne quid de tuo faciat lucrum.

Sed audiamus à Plutarcho cauſas: Πότερον, inquit ille, καὶ τοῦτο τῶν Νουμᾶ τοῦ βασιλέως φιλοσοφημάτων ἕν ἐστιν, ὅπως μανθάνωσι μὴ δυσχεραίνειν τὰ τοιαῦτα, μηδὲ φεύγειν ὡς μιασμόν; ἢ μᾶλλον ὑπόμνησίς ἐστι τοῦ φθαρτὸν εἶναι τὸ γεννητόν; ὡς μιᾶς θεοῦ τὰς γενέσεις καὶ τὰς τελευτὰς ἐπισκοπούσης. Καὶ γὰρ ἐν Δελφοῖς Ἀφροδίτης ἐπιτυμβίας ἀγαλμάτιόν ἐστι πρὸς ὃ τοὺς κατοιχομένους ἐπὶ τὰς χοὰς ἀνακαλοῦντ). hoc eſt, *An hoc unum ex Numæ Pompilii inſtitutis fuiſſe putandum eſt, ut diſcant homines talia non aſpernari, nec tanquam rem pollutam aut ſceleratam fugere? An vero ea re homines*

fragilitatis humanæ admoneri putant, quod una & eadem Dea principium & finem vitæ in poteſtate habeat: quippe quæ ingredientibus vitam vel decedentibus præſideat? Nam Delphis quoque Veneris Epitymbiæ eſt imaguncula, ad quam evocant eorum manes, quibus libant.

Et quando hic ſemel in Libitinæ mentionem incidimus, non poſſum inſigne inſtitutum Servii Tullii Roman. regis præterire, qui ut ſciret numerum naſcentium, denaſcentium, virorum, adinvenit, uti propinqui nata prole certum aliquem nummum in ærarium Junonis Lucinæ inferrent: iidem aliquo mortuo in Veneris Libitinæ; & ſumente quopiam virilem togam, in Juventutis, teſte Dionyſio Halicarnaſſæo lib. 4. Ἀρχαιολογ. cujus hæc ſunt verba: Βουλόμενος δὲ καὶ τῶν ἐν ἄστει διατριβόντων τὸ πλῆθος εἰδέναι τῶν τε γινομένων καὶ ἀπογινομένων καὶ τῶν εἰς ἄνδρας ἐγγραφομένων, ἔταξεν ὅσον ἔδει νόμισμα καταφέρειν ὑπὲρ ἑκάστου τοὺς προσήκοντας, εἰς μὲν τὸν τῆς Εἰληθυίας θησαυρὸν, ἣν Ῥωμαῖοι καλοῦσιν Ἥραν φωσφόρον, ὑπὲρ τῶν γινομένων, εἰς δὲ τὸν τῆς Ἀφροδίτης ἐν ἄλσει καθιδρυμένον, ἣν προσαγορεύουσι Λιβιτίνην, ὑπὲρ τῶν ἀπογινομένων. εἰς δὲ τὸν Νεότητος ὑπὲρ τῶν εἰς ἄνδρας ἀρχομένων συντελεῖν, ἐξ ὧν ἤμελλε διαγνώσεσθαι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν, ὅσοι τε οἱ σύμπαντες ἦσαν καὶ τίνες ἐξ αὐτῶν τὴν στρατεύσιμον ἡλικίαν εἶχον. Locum totum adſcripſi, etſi illud de nummo in ærarium Veneris Li-

bitinæ inferendo, tantum ad noſtrum propoſitum faciat: qui ritus, ut & reliqui plane exoleviſſe videtur, nec aliquod ejus veſtigium in ullo ſcriptore me legere memini. Veroſimile tamen eſt Libitinarios numerum morientium obſervaſſe, quod ut credam, me pervincit Suetonius in Nerone cap. 93. *Peſtilentia unius autumni quâ triginta funerum millia in rationem Libitinæ venerunt.* Nimirum hoc genus hominum non ſolum quicquid ad exſequiarum apparatum requirebatur vendere: ſed & operam ſuam funerum curatoribus ſolebat elocare; cujus ritus inſigne teſtimonium eſt apud Valerium Maximum lib. 5. cap. 2. *M. Cornuto Prætore funus Hirtii & Panſæ juſſu Senatus locante, qui tunc Libitinam exercebant, tum rerum ſuarum uſum, tum miniſterium gratuitum polliciti ſunt, quia ii pro Republ. dimicantes occiderant; perſeverantique poſtulatione extuderunt, ut exſequiarum apparatus ſeſtertio nummo, ipſis præbentibus, addiceretur: quorum laudem adjecta lege conditio auget magis, quam extenuat, quoniam quidem quæſtum contempſerunt, nulli alii rei, quam quæſtui viventes.* Quo loci notanda phraſis *Funus locare*, de iis qui certo aliquo pretio cum Libitinariis ſolebant contrahere, ut omnem funeris apparatum ſuis ſumptibus præſtarent. Utuntur ea & alii. Plinius lib. 6. cap. 52. *Romæ quoque Corfidium materteræ ſuæ maritum funere locato revi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

revixiſſe, & locatorem funeris ab eo elatum. Seneca de Tranquillitate, cap. 2. *Dum illi hæres publicum funus eſurienti locat.* Et Epiſt. 99. *Quam multi cum maxime funus locatur: quam multi cum vitalia eruuntur: quam multi poſt luctum tuum lugent.* Atque hinc lucem capit Plautus in Aulularia Sc. *Nimirum libenter, &c.* ubi Euclio ſic loquitur:

— Tum tu quidem optimum eſt
Loca efferendum, nam jam credo mortuus eſt.

Verum etſi hi homines perquam neceſſario in Republ. miniſterio fungebantur: inter viles tamen habitos opinor propter ſordidum & turpe genus vitæ: quandoquidem nulli alii rei vivebant, quam quæſtui, quem abſque plurimorum morte facere non poterant. Seneca l. 4. de Beneficiis, c. 38. *An tu Aruntium & Aterium & ceteros, qui captandorum teſtamentorum artem profeſſi ſunt, non putas eadem habere, quæ & Deſignatores & Libitinarios vota? Illi quorum mortes optent, neſciunt: hi familiariſſimum quemque, ex quo propter amicitiam ſpei plurimum eſt, mori cupiunt.* Et paulo ante narrat, Demadem Athenis damnaſſe eum, qui neceſſaria funeribus venditabat, cum probaſſet, magnum lucrum optaſſe, quod contingere illi ſine multorum morte non poterat. Hujuſmodi igitur Libitinarii: quos credo dominos fuiſſe feralium horum officiorum,

& in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

& in familia ſua habuiſſe Pollinctores, Veſpillones, Uſtores & alios hujus farinæ, de quo ſingillatim dicemus ſuo loco. Jam de Pollinctoribus clarum ex Ulpiano l. 5. D. De Inſt action. *Si Libitinarius, quos Græce νεκροθάπτας vocant, ſervum Pollinctorem habuerit, iſque mortuum ſpoliaverit, &c.* Horum autem erat mortuos ungere, unde & dictos illos putat Fulgentius *quaſi pollutorum Unctores*, hoc eſt, *cadaverum Curatores.* Servius ad lib. 9. Æneid. à polline, *quo mortuis os oblinebant, ne livor appareret extincti.* Turnebus lib. 28. Adverſ. cap. 31. à pelle ungenda, quaſi pellis unctores: quem non audio. Magis arridet, quod clariſſimus vir Fr. Junius adfert in Notis ad Tertullianum, Pollinctorem dici à verbo *Polincio*, vel ut alii volunt *Polinceo*: ac potius ut Gloſſarium à *Polingo* περιστέλλω νεκρὸν, περιπλοκῶ, ἐνταφιάζω, *poliens ungo. Polire* autem curare eſt & colere: ut apud Nonium *Polire agros* dicebat Ennius pro colere. De quo Turneb. lib. 29. Adverſ. cap. 20. Gloſſarium vetus *Pollinctor* ἐνταφιαστής. Item *Pollinctor* νεκροφόρος, νεκροκόσμος, Lexicon Græcolatinum: *Ταριχεύω νεκρὸν, Polingo.* Hanc Etymologiam confirmat Prologus Pænuli Plautinæ:

Eorum alter vivit, alter eſt mortuus:
Propterea apud vos dico confidentius,
Quia mihi pollinctor dixit, qui eum pollinxerat.

Pol-

Pollinctores igitur mortuos ungebant, unde patet Sidonium improprie Pollinctorem dixiſſe pro Uſtore lib. 3. Epiſt. 13. *Enimvero illa ſordidior eſt, atque deformior, cadavere rogali quod facibus admotis ſemicombuſtum, moxque ſidente ſtrue torrium devolutum, reddere pyræ jam faſtidioſus pollinctor exhorret.* Quanquam cum in eadem familia fuerint, vero non eſt abſimile, uſſiſſe illos etiam non raro & exportaſſe mortuum, quem antea pollinxerant, & unum hominem fortè duo interdum munia functum eſſe. Sed Pollinctorum crebra fit mentio apud bonos ſcriptores. Apulejus in Hermagora: *Pollinctor ejus funeri dum unctionem parat.* Varro περὶ φωρισμȣ: *Itaque ſi plures dies inter medici diſceſſum & adventum pollinctoris interfuerunt.* Arnobius huc reſpexit lib. 1. adverſ. gentes. *Vnus fuit è nobis, qui redire in corpora jam dudum animas præcipiebat efflatas? prodire ab aggeribus conditos? & poſt diem funeris tertium pollinctorum velaminibus expediri?* Et jocum inde captavit Paraſitus Plautinus Aſinaria Sc. Ain' tu. ubi Demænetum viſa uxore ejuſque minis auditis metu eſſe exanimatum, & pene mortuum ſignificaturus exclamat: *Ecquis currit pollinctorem accerſere?*

Atque hæc de Pollinctura, quam legibus XII. tab. vetitam plerique exiſtimant. Sic enim *ſervilem uncturam* apud Ciceronem 1. de Legib. interpretantur Turnebus,

[ſ]us, Urſinus, Marcilius, alii. Quanquam ne quid diſſimulem, vero propius mihi videtur Decemviros voluiſſe, ne ſervis honor iſte tribueretur. Quam explicationem confirmat lex Solonis, quæ ſervos ξηραλοιφεῖν vetabat. Plutarchus in ejus vita primori: Νόμον ἔγραψε ἀπογορεύοντα δοῦλον μὴ ξηραλοιφεῖν μηδὲ παιδεραστεῖν.

CAP. X.

De Mortuorum veſtitu: qui in vulgo civium erat Toga. Pauperes non elati in albis veſtibus. Ditiorum toga varia, pro conditione mortuorum. Honeſtiſſima autem purpurea, cujus & Lacedæmone uſus. Dalmatica, Colobium. *In fœmina quoque veſtium diſcrimen. Cura veterum in conficienda ſibi funebri veſte. Vivos, inſtante jam morte, ſplendide ſeſe veſtire ſolitos, aliquot exemplis probatum.*

VERUM, jam reliquos ritus breviter attexemus. Nam poſtquam hæc, quæ diximus, peregiſſent, veſtibus etiam mortuorum corpora induebant. Ennius in Cteſiphone apud Macrob. l. VI. c. 2.

Neque terram injicere, neque cruenta
Conveſtire mihi corpora licuit,
Neque miſeræ lavere lacrymæ ſalſum ſanguinem.

Apulejus lib. 10. Metam. *Atque ut erat adhuc feralibus amiculis obſtrictus atque obditus portatur ad judicium puer.* Quem morem, ut pleroſque alios, ſalſe deridet Lucianus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

cianus de Luctu, alludens veterum ſuperſtitionem exiſtimantium mortuos in inferis rigere abſque veſtibus & frigore confici: *Λαμπρῶς ἀμφιέσαντες, ἵνα μὴ ῥιγῷεν δηλονότι παρὰ τὴν ὁδὸν, μηδὲ γυμνοὶ βλέποιντο τῷ Κερβέρῳ.* hoc eſt, *Splendide veſtientes ne algeant per viam, neve nudi conſpiciantur à Cerbero.* Quo pertinet & illud Herodoti Muſa v. Ἔφη ἡ Μέλισσα *ἐπιφανεῖσα οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέεται χώρῳ ἡ παρακαταθήκη.* Ῥιγοῦντε γὰρ καὶ *εἶναι γυμνή. τῶν γὰρ οἱ συγκατέθαψε ἱματίων ὄφελος εἶναι οὐδὲν οὐ κατακαυθέντων.* Sed hæc erant Græculorum deliria: Nam Romani, ut ex ſequentibus patebit, aliovorſum reſpexerunt, veſtibus involventes mortuos: quorum communem per totam adeo Italiam amictum fuiſſe Togam, docuit nos Juvenalis Satyra III.

Pars magna Italiæ, ſi verum admittimus, in qua
Nemo togam ſumit niſi mortuus.

Et Martialis lib. 9. Epigr. 58.

Et pallens toga mortui tribulis.

Apulejus lib. I. Florid. *Nam illic quoque viderat hominem præſidere, hominem depugnare, togam quoque parari & voto & funeri: item pallio cadavera operiri & Philoſophos.* Ad quem locum Colvius: Toga voto paratur cum virilis ſumitur: funeris, cum eâ cadaver involvitur. Hinc lucem capit Paulus Juriſconſultus in L. 19. D. De in rem verſo: *Filiusfamilias togam emit.*

emit. mortuo deinde eo pater ignorans & putans ſuam eſſe, dedicavit eam in funus ejus. Nam togam in funus alicujus dedicare, nihil aliud eſt, quam in id eam dare, ut eâ mortuus involvatur.

Ceterum toga illa fuit varia pro conditione eorum, quibus funus fiebat. Nam in vulgo civium & Tacito funere, vulgarem Togam, quæ alba erat, uſurpatam exiſtimo. Et de hac capiendus Plutarchus in Problem. qui inter alias cauſas, cur fœminæ in luctu utantur albis veſtibus, etiam hanc ponit, quod ipſe mortuus ſit hujuſcemodi veſte indutus: τὸ σῶμα, inquit, τοῦ τεθνηκότος ἀμφιεννύουσι λευκοῖς. Et Artemidorus lib. 2. cap. 3. Ἀνδρὶ νοσοῦντι λευκὰ ἔχειν ἱμάτια θάνατον προαγορεύει, διὰ τὸ τοὺς ἀποθανόντας ἐν λευκοῖς ἐκφέρεσθαι. hoc eſt, *Viro ægrotanti albas habere veſtes mortem denotat: Propterea quod mortui in albis veſtibus efferuntur.* Agnoſco hunc ritum & in Græcis. Homerus Iliad. Σ. de Patrocli funere:

> Ἐν λεχέεσσι δὲ θέντες ἑανῷ λιτὶ κάλυψαν,
> Ἐς πόδας ἐκ κεφαλῆς. καθύπερθε δὲ φάρεϊ λευκῷ,
>
> *In lectum autem imponentes linteo ſubtili texerunt,*
> *Ad pedes à capite: deſuper autem alba veſte.*

Pauperes tamen & tenuioris fortunæ homines non videntur elati in albis, monente eodem Artemidoro: οἶδα δὲ ἐγὼ, inquit

inquit ille loco laudato, πολλοὺς καὶ πένητας καὶ δούλους καὶ δεσμώτας νοσοῦντας, οἱ καὶ μέλανα δοκοῦντες ἔχειν ἱμάτια, ἀπέθανον. ἦν γὰρ εἰκὸς τούτους μὴ ἐν λευκοῖς διὰ τὴν ἀπορίαν ἐκκομισθήσεσθαι. hoc eſt, *Novi ego multos & pauperes & ſervos & vinctos ægrotantes, qui etiam cum viderentur ſibi nigra habere veſtimenta mortui ſunt. Veroſimile enim erat hos non in albis propter inopiam efferendos eſſe.* Atqui hos vilibus pannis fuiſſe involutos exiſtimo, monitus ab Euſebio in Chronicis: *Caſſius Severus Orator egregius vigeſimo quinto exſulii ſui anno ſummâ inopiâ moritur, vix panno verenda contectus.* Sic Phyromachum helluonem ἐν τρύχει χλαίνης πελληνίδος *fruſto Pellenicæ chlænæ* tectum leviter & ſolum dicis cauſa, ait Poſidippus apud Athenæum lib. 10. ut extremam ejus paupertatem ſignificaret. Nam τρύχος eſt fruſtum veſtis laceræ, ῥάκος. De hujus igitur ſortis hominibus intelligenda Artemidori verba lib. 1. cap. 10. οἱ ἀποθνήσκοντες ἐσχισμένοις ἐνειλοῦνται ῥάκεσιν, ὡς τὰ βρέφη, καὶ χαμαὶ τίθενται. Nam alias cadavera in honeſtiſſima veſte efferri mos erat. Valer. Maximus lib. 4. cap. 5. *Vt fratrem germanum eſſe cognovit, multum ac diu convitio Deos ob donum impiæ victoriæ inſectatus, prope caſtra tranſtulit & pretioſa veſte opertum rogo impoſuit.* Lactantius lib. 2. cap. 4. *Pari enim ratione defunctorum corpora odoribus & pretioſis veſtibus illita ac convoluta*

humi

humi condant, quâ Deos honorant. Hieronymus in vita Paulæ: *Cur mortuos veſtros auratis obvolvitis veſtibus.* Suetonius in Nerone cap. 50. *Funeratus eſt impenſa ducentorum millium ſtragulis albis auro intextis, quibus uſus Kal. Ianuarii fuerat.* Hinc qui publice magiſtratum geſſerant, vel bello honorem ſibi quæſiverant, induebantur veſtibus, quæ harum rerum indices eſſent: unde Polybius expreſſe magiſtratibus togam prætextam, Cenſoribus purpuream, Triumphalibus auro intextam tribuit lib. 6. cujus verba ſupra poſuimus. Teſtatur idipſum Livius l. 34. *Purpura viri utemur: prætextati in magiſtratibus, in ſacerdotiis, nec id ut vivi ſolum habeamus inſigne, ſed etiam ut cum eo crememur mortui.*

Et hæc cauſa eſt cur Marcus Antonius, poſtquam Marci Bruti corpus liberto ſuo ſepeliendum tradidiſſet, quo honoratius cremaretur, injici ei ſuum paludamentum, τὴν φοινικίδα, juſſerit, teſte Val. Max. lib. 5. cap. 1. & Appiano Εμφυλ. δ. Forte huc Eutychianus Pontifex etiam reſpexit, qui auctore Damaſo, conſtituit, *ut quicunque fidelium martyrem ſepeliret, ſine Dalmatica aut Colobio purpurato nullatenus ſepeliret.* Eſt enim Dalmatica, ut explicat Iſidorus lib. 19. Orig. cap. 22. *tunica ſacerdotalis candida cum clavis & purpura;* ſive, *cum duabus lineis*, ut Amalarius de Eccleſ. offic. lib. 2. cap. 21. & Albi-

Albinus de divin. officiis. Quæ quod manicata ſit, crucis ſpeciem aliquo modo referre videtur, hisdem auctoribus Colobium, veſtem ſine manicis eſſe ait Albin. idem ſignificat Iſidor. & innuit Servius in Virgilii 9. Æneid. *Et tunicæ manicas.* Jac. Cujacius lib. 12. obſerv. cap. 39. annotavit Acronem Horatii interpretem Latum clavum, Purpuram, quæ in Senatorum pectore extenditur, & Colobium pro re una eademque accipere.

Non autem Romæ ſolum: ſed & Lacedæmone honeſtiores ἐν πορφύρᾳ elatos legimus. Quod generaliter factum abſque ullo diſcrimine docere videtur Plutarchus Νομιμ. Λακων. de Lycurgo loquens: Συνθάπτειν δὲ οὐδὲν ἐπέτρεψεν, ἀλλ' ἐν φοινικίδι καὶ φύλλοις ἐλαίας θέντας, τὸ σῶμα περιστέλλειν κατ' ἴσον ἅπαντας hoc eſt, *Ne quid una cum cadaveribus ſepelirent, mandavit, præter puniceam veſtem & olivæ folia, in quibus æque omnes cadavera ipſa componerent.* Diſtinguit tamen diſerte Ælianus lib. 10. Var. hiſtor. cap. 6. & vult eos ſolos, quorum virtus inter ceteros enituerat, τοὺς τελέως ἀριστεύσαντας ἐν φοινικίδι ταφῆναι. Mediocris autem fortitudinis homines ramis oleæ & aliis frondibus decoratos: οἱ δὲ καλῶς ἀγωνισάμενοι, inquit, καὶ ἀποθανόντες, θαλλοῖς ἀνεδοῦντο καὶ κλάδοις ἑτέροις καὶ δι' ἐπαίνων ἤγοντο. οἱ δὲ τελέως ἀριστεύσαντες καὶ φοινικίδος αὐτοῖς ἐπιβληθείσης ἐνδόξως ἐθάπτοντο. Sed ad Romanos

manos revertamur: apud quos illud ve-
tium diſcrimen non in viris tantum fuit
bſervatum: ſed & in matronis. Quarum
nim filii magiſtratus curules geſſiſſent,
as in honoratiore veſte elatas, patet ex
ropertio lib. 4. Eleg. ult.

Et tamen emerui generoſos veſtis honores.

Ceterum veteribus tanta ſemper cura fuit
eſtium funebrium, ut eas plerumque
n vita ſibi & ſuis conficerent: ut videre
ſt apud Virgilium lib. 9. qui matrem Eu-
yali ſic querentem introducit:

—— Nec te tua funera mater
Produxi preſſive oculos, nec vulnera lavi:
Veſte tegens, tibi quam noctes feſtina dieſ-
que
Vrgebam, & telâ curas ſolabar aniles.

ic Penelope ad Procos ap. Homer. O-
yſſ. β.

Κοῦροι ἐμοὶ μνηστῆρες, ἐπεὶ θάνε δῖος Ο-
δυσσεὺς
Μίμνετ' ἐπειγόμενοι τὸν ἐμὸν γάμον, εἰσό-
κε φᾶρος
Ἐκτελέσω (μὴ μοι μεταμώλια νήματ'
ὄληται)
Λαέρτῃ ἥρωϊ ταφήϊον; εἰς ὅτε κένμιν
Μοῖρ, ὀλοὴ κατέλησι τανηλεγέος θανάτοιο.
Μή τις μοι κατὰ δῆμον Ἀχαιϊάδων νεμε-
σήσῃ
Αἴκεν ἄτερ σπείρου κεῖται πολλὰ κτεατίσσας.

c eſt,

Iuvenes mei Proci poſtquam mortuus eſt
divinus Vlyſſes

Suſtinete urgentes meas nuptias, done
linteum
Perfecero (ne mihi fila vana pereant)
Laerti Heroi pollinctum, quando tanden
ipſum
Fatum malum prehenderit aſperæ mortis.
Ne aliqua me in populo mulierum Græca
rum culpet,
Siquidem abſque tegumento jacuerit mul
ta poſſidens.

Ex hoc ritu mortuos ſplendide veſtiend procul dubio ortum, ut etiam vivi in mortem, quam ſibi jamjam ſubeundam videbant, pretioſiſſimis veſtibus ſeſe exor narent, viri pariter ac mulieres. Cuju rei nonnulla exempla, quæ quidem jam mihi in mentem venerint, placet adduce re. Ac fœminarum chorum mihi duca Alceſtis, quæ pro marito ſeſe morti dar non recuſavit. Sic enim de illa Servu apud Euripidem in Tragœdia cognomine

Επεὶ γὰρ ᾔσθεθ' ἡμέραν τὴν κυρίαν
Ηκουσαν, ὕδασι ποταμίοις λευκὸν χρόα
Ελούσατ'. ἐκ δ' ἑλοῦσα κεδρίνων δόμων
Εσθῆτα, κόσμον τ' εὐπρεπῶς ἠσκήσατο.

Sequitur hanc Olympias magnanima ill Alexandri M. mater, de cujus animi con ſtantia in perferenda morte Juſtinus l. 14 his verbis: '*Sed Olympias ubi obſtinatos ve nire ad ſe armatos vidit, veſte regali dua bus ancillis innixa ultro obviam procedi* Quid jam Cleopatram commemorem? d qua Florus lib. 4. *Vbi ſervari ſe triumph*

vide

*idet, incautiorum nacta cuſtodiam in Mau-
leum [ſepulchra regum ſic vocant] ſe rece-
it, ubi maximo, ut ſolebat, induta cultu
n differto odoribus ſolio, juxta ſuum ſe col-
ocavit Antonium, admotis ad venas ſer-
entibus, ſic morte quaſi ſomno ſoluta eſt.*
De viris autem inſigne exemplum habe-
nus in Romanis Patribus: cum Galli du-
e Brenno urbem cepiſſent. Livius lib. 5.
*Romæ interim ſatis jam omnibus, ut in
tali re ad tuendam arcem compoſitis, turba
eniorum domos regreſſa adventum hoſtium
bſtinato ad mortem animo expectabat. Qui
orum curules geſſerant magiſtratus, ut in
fortunæ honorumque, aut virtutis inſigni-
us morerentur, quæ auguſtiſſima veſtis eſt,
henſas ducentibus triumphantibuſve, eâ
veſtiti medio ædium eburneis ſellis ſedêre.*
Et Varo Quintilio apud Paterculum, l. 2.
*Varus autem Liberti, quem id facere coëge-
rat, manu, cum ſe inſignibus honorum ve-
laſſet, jugulatus eſt.* Sic Philoclem Athe-
nienſem, lotum & ſplendida ſumpta læ-
na ſe jugulandum præbuiſſe refert Plutar-
chus in Lyſandro: Λουσάμενος καὶ λαβὼν
χλαμύδα λαμπρὰν πρῶτος ἐπὶ σφαγὴν
ἡγεῖτο. Eadem de cauſa etiam Apollodo-
rus videtur Socrati jamjam venenum bi-
bituro pallium & pretioſam veſtem attu-
liſſe, teſte Æliano lib. 1. Var. cap. 16. &
Diog. Laërtio in ejus vita. quorum loca
non exſcribo. Nec vero prætereundum
militares etiam viros in aciem ad extre-

mum diſcrimen euntes, hunc morem u ſurpaſſe: unde Artabazus apud Q. Cur tium lib. 5. *Nos vero*, inquit, *pretioſiſſi mis veſtium induti, armiſque quanto ma ximo cultu poſſumus adornati, regem i aciem ſequemur.*

Cap. XI.

De Coronis mortuorum. Lex 12. tab. explicat ex ſenſu Ful. Urſini. Lectus, quo cadaver effe rebatur, corollis & floribus ſparſus. A Græci hunc ritum ortum videri. A priſcis Chriſtiani is repudiatus.

SED ne quid prætercam, ſi quis virtute ſibi coronam aliquam peperiſſet, ea- dem etiam mortuus ſolebat condecorari idque ex permiſſu legis 12. tabul. quæ extat apud Plinium, lib. 21. cap. 3. & Ciceronem 2. de legib. quorum loca non poſſum quin hîc adſcribam. Plinius in vulgatis editionibus ſic habet: *Semper au- ctoritas* [de coronis loquitur] *vel ludicro quæſitarum fuit. namque ad certamina in circum per ludos & ipſi deſcendebant, & ſervos ſuos equoſque mittebant. Inde illa* 12. *tab. lex, Qui coronam parit, ipſe pecu- niave ejus virtutis ergo arguitur: quam ſer- vi equique meruiſſent, pecunia partam lege dici nemo dubitavit. Quis ergo honos? ut ipſi mortuo parentibuſque ejus dum intus po- ſitus eſſet foriſque ferretur, ſine fraude eſſet impoſita.* Ciceronis verba hæc ſunt: *Illa jam ſignificatio eſt laudis, ornamenta ad*

mortuos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

[m]ortuos pertinere, quod coronam virtute [p]artam & ei qui perperiſſet & ejus parenti [ſi]ne fraude eſſe Lex impoſitam jubet. Sed [o]pinor non ingratum fuerit benevolo le[c]tori, ſi integram legem, uti eſt ab Urſino [e]mendata, hic adpoſuero. Ea vero ſic ha[b]et: QUEI. CORONAM. PARET. [I]PSUS. PECUNIÆVE. EIUS. VIR[T]UTISVE. DIDITOR. IPSEIQUE. [M]ORTUO. PARENTALIBUS. EIUS. [D]UUM. ENTUS. POSITOS. EST. [Q]UOMQUE FORIS. EXFERTOR. [I]MPOSITA. SE. FRAUDED. ESTOD. [Q]uæ lex plurimorum ingenia mire torſit: [ſe]d nihil aliud voluiſſe videtur, quam ut, [q]ui coronam ludis adeptus eſſet, præter[q]uam quod ejus nomen ludis peractis pu[b]lice à præcone omnibus audientibus pro[n]unciatur [ſive equo ſive quadrigis vi[c]toriam conſequutus fuiſſet] eidem [e]tiam mortuo corona virtute acquiſita ſi[n]e fraude imponeretur non tantum illis [ſe]ptem diebus quibus intus, id eſt, domi [p]oſitus eſſet: ſed eo etiam die, quo cum [p]ompa & ornatu in forum ad Roſtra ef[f]erretur, ut explicat Cl. v. Fulvius Urſi[n]us in Notis ad Leg. & Sen. conſulta. [N]on ſolum autem corpus defuncti, ſed [e]t lectum quo efferebatur [quemadmo[d]um & buſtum & tumulum, ut infra [o]ſtendemus] corollis ac floribus ſolebant [o]rnare: ſive ut hac florum ſparſione in [m]emoriam ſibi revocarent ævi hujus bre-

vitatem & *quæ ſpectatiſſime floreant cele*
me marceſcere. ut ait Plin. lib. 21. cap
ſive ut defunctis animabus honorem
bitum irent. Nam has ἀνθέων βολὰς
ceptas in eos, quos honore volebant a
ctos quoſque benevolentia proſequeb
tur, maximus Lipſius ad 16. Taciti j
olim annotavit ex Livio, Capitolino,
vidio, Herodiano & Virgilio: quibus
hoc addendum inſtituto noſtro appri
ſerviens, quod in funere Scipionis fact
tradit Plinius lib. 21. cap. 3. *Aſſes e*
contulit populus ac funus locavit, quae
præferebatur, flores è proſpectu omni ſpar
Et in funere filiæ Virginii, Halicarn
ſæus lib. XI. Ἐξεπήδων γὰρ ἐκ τῶν οἰκ
γυναῖκές τε καὶ παρθένοι τὸ πάθος ἀποδυ
μεναι, αἱ μὲν ἄνθη καὶ στεφάνους βάλλουσαι
τῆς κλίνης, αἱ δὲ τελαμῶνας ἢ μίτρας, α
ἀθύρματα κόμης παρθενικά, καὶ που τινὲς
πλοκάμων ἀποκειράμεναι βοστρύχους ἄνδ
τε συχνοὶ λαμβάνοντες ἐκ τῶν πλησίον ἐργα
ρίων, τὰ μὲν ὠνῇ, τὰ δὲ χάριν, συνεπεκ
μουν τοῖς προσφόροις δωρήμασι τὴν ἐκφορ
ἀν. hoc eſt, *Quare ædibus exſiliebant*
mulieres & virgines, caſum illum lugent
atque aliæ flores & coronas in lectum jac
bant, aliæ faſcias aut zonas, aliæ vitt
virginalis comæ, nonnullæ etiam deton
crinium tortorum cincinnos: & multi v
ex proximis officinis capientes alia pretio p
ſoluto, alia gratis funus, quod efferebat
donis convenientibus ſimul ornabant. Idi
ſu

n de Bruti funere narrat lib. 5. Τὸ δὲ
ὅτε σῶμα ἀράμενοι μετὰ πολλῶν ἐπαινοῦντες
δακρύων εἰς τὴν ῥώμην ἀπεκόμιζον οἱ
κτιςοι τῶν ἱππέων ςεφάνοις κεκοσμημένον
υςείοις. Pertinet huc, quod de Corvi
ſequiis memorat Plinius lib. 10. cap. 43
mus innumeris aliti celebratum exſequiis,
ſtratum lectum ſuper Æthiopum duorum
meros præcedente tibicine & coronis om-
m generum, ad rogum uſque, qui conſtru-
s dextra viæ Appiæ ad ſecundum lapi-
n in campo Rediculi appellato, fuit. Vi-
tur autem hic ritus à Græcis originem
xiſſe: de quibus Scholiaſtes Euripidis
Phœniſſis: Εἰώθασι ςέφειν τοὺς νεκρούς.
hac ipſa Tragœdia Creon rex de non
peliendo Polynice ejuſmodi edictum
oponit:

Ὃς ἂν νεκρὸν τόνδ' ἢ καταςέφων
Ἢ γῇ καλύπτων, θάνατον ἀνταλλάξεται.

oc eſt:

Hunc mortuum quiſquis corollis induet
Terraque operiet, morte mulctator mala.

Hercules Μαινόμενος ab inferis redux
ud eundem Poëtam liberos ſuos quibus
ycus mortem intulerat, funebri ritu co-
natos cernens, in hæc verba erumpit:

——— τί χρῆμα; τέκν' ὁρῶ πρὸ δωμάτων
Στολμοῖσι νεκρῶν κρᾶτας ἐξεςεμμένα:

uid hoc rei? video liberos meos ante domum
ronatos capita mortuorum ritu. Tetigit
c inſtitutum coronatos efferendi mor-
os etiam Ariſtophanes ἐκκλησιαζούσαις.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Ita enim induxit virum uxorem increpantem, quod eum noctu in lectulo dormientem reliquiſſet, tanquam cadaver:

> Ὤχου καταλιποῦσ᾽ ὡσπερεὶ προκείμενον
> Μόνον οὐχὶ στεφανώσασ᾽ οὐδ᾽ ἐπιθεῖσα λήκυθον.

Addit enim nihil deſiderari potuiſſe, ut plenam ſpeciem ejus rei redderet, niſi quod coronam capiti ipſius non impoſuerat, neque lecythum prope collocarat: uti interpretatus eſt P. Victorius lib. 20. Var. Lect. 7. Et ne ſolos Poëtas tantum advocem, teſtatur idem etiam Cicero in orat. pro Flacco: *Vellem tantum habere otii, ut poſſem recitare pſephiſmata Smyrnæorum, quæ fecerunt in Caſtricium mortuum; primum ut in oppidum introferretur, quod aliis non conceditur: deinde, ut ferrent Ephebi: poſtremo ut imponeretur aurea corona mortuo.* Ac Chion in epiſtola ad Platonem: Σημαίνει γάρ μοι καὶ ἱερὰ καὶ οἰωνίσματα καὶ πᾶσα ἁπλῶς μαντεία θανατὸν κατορθώσαντι τὴν πρᾶξιν. ἐθεασάμην δὲ καὶ αὐτὸς ἐναργεστέραν ἢ κατ᾽ ὄνειρον. ἔδοξε γάρ μοι γυνὴ θεῖόν τι χρῆμα κάλλους καὶ μεγέθους ἀναδεῖν με κοτίνῳ καὶ ταινίαις, καὶ μετὰ μικρὸν ἀποδεῖξαί τι μνῆμα περικαλλὲς, καὶ εἰπεῖν. ἐπειδὴ κέκμηκας ὦ χίον, ἴθι εἰς τουτὶ τὸ μνῆμα ἀναπαυσόμενος. Quæ verba Joannes Caſelius Germaniæ noſtræ in hiſce literis præcipuum ornamentum Latine ſic extulit: *Mortem enim mihi & victimæ & auguria & omnis denique divinatio prænunciat,*

nunciat, ſic tamen ubi ipſum negocium confecero. Conſpexi autem viſionem manifeſtiorem quam in ſomno appareat. Mulier enim mihi quæpiam divina prorſus ſpecie & ſtatura redimere me coronæ ex oleaſtro & vittis videbatur, ac paulo poſt monumentum quoddam oſtendere affabre factum, meque ſic affari: Quoniam, Chion, laboribus defeſſus es, ingredere hoc monumentum, & quietem cape. Ex quo ritu intelligendus Artemidorus lib. 4. cap. 49. Τοῖς ἀποθανοῦσι ἐλαίας συνεκφέρουσι. *Cum mortuis ſimul coronas ex oleaſtro efferunt.*

Coronaſſe autem veteres etiam ſuos mortuos, ut ſignificarent ex victoria ſeculi ἀόχλητον ἀμεριμνίαν innuit Clemens Alexandrinus lib. 2. στρωματ. cap. 8. Ἀοχλήτου δ᾽ ἀμεριμνίας ὁ στέφανος σύμβολον, ταύτῃ καὶ τοὺς νεκροὺς καταστεφανοῦσιν. *A turba & negotio remotæ ſecuritatis ſignum eſt corona. quare ea & mortuos coronant.* Atqui hunc ritum coronandi mortuos priſci illi Chriſtiani, qui nihil prorſus ſibi commune eſſe cum paganis volebant, à moribus ſuis omnino repudiarunt, crebroque in eum invehuntur S. Patres. Tertullianus de corona militis: *Quid tam indignum* DEO, *quam quod indignum Idolo? quid autem tam dignum Idolo, quam quod & mortuo? Nam & mortuorum eſt ita coronari, vel quoniam & ipſi Idola ſtatim & habitu & cultu conſecrationis, quæ apud nos ſecunda Idololatria eſt.* Minutius Felix in Octa-

vio : *Sane quod caput non coronamus ignoſcite : auram boni floris naribus ducere, non occipitio capilliſve ſolemus haurire. Nec mortuos coronamus : ego vos in hoc magis miror quemadmodum tribuatis exanimi aut non ſentienti coronam. cum & beatus non egeat & miſer non gaudeat floribus, &c.* Concludam hoc caput verſibus veteris Poëtæ qui hanc coronationem, ut & unctionem cadaverum gentibus uſitatam mirifice interpretatur, quaſi ſcilicet ſignificet convivia, ſive, ut Græci vocabant συμπόσια ad quæ defunctus proficiſceretur. Unguentis enim delibutos coronatoſque ea celebraſſe, nulli non notum eſt, qui veterum ſcripta tantum inſpexerit. Addit etiam libamina & inferias mortuis tanquam Diis offerri, ac bona ab ipſis, qui jam μακαρῖται & ſint & vocentur, peti. Verſus ejus conſervavit nobis ſcriptor Anthologii ἐναρέτου πάνυ καὶ γέμοντος πάσης παιδεύσεως. [Johannem Stobæum dico, de cujus opere τετραβίβλῳ ſic ſenſit Suidas] in Sermone cui tit. fecit Σύγκρισις ζωῆς καὶ θανάτου. mirum autem in modum corruptos, & non uno in loco depravatos Cl. Ritterhuſius, cui pro indicio μήνυτρα hæc ſolvo lubens merito, ſic emendavit in Lectionibus ſacris :

Καὶ μὴν πόθεν Πλούτων ἂν ὠνομάζετο
Εἰ μὴ τὰ βέλτιστ' ἔλαχεν, ἓν δὲ σοὶ φράσω,
Ὅσῳ τὰ κάτω κρείττω 'στὶν ὧν ὁ Ζεὺς ἔχει
Ὅπου γὰρ ἰσχὺς τοῦ ταλάντου τὸ πλέον

Κάτω

κάτω βαδίζει. τὸ δὲ κενὸν πρὸς τὸν Δία.
Οὐ μὲν γὰρ οὕτως ἄν ποτ' ἐστεφανωμένοι
Προὐκείμεθ' ἄνθεσ', οὐδὲ κατακεχρισμένοι
Εἰ μὴ καταθανόντας εὐθέως πίνειν ἔδει.
Διὰ ταῦτα γάρ τοι καὶ καλοῦνται μακάριοι.
Πᾶς γὰρ λέγει τις. ὁ μακαρίτης οἴχεται.
Κατέδαρθεν εὐδαίμων, ὅτ' οὐκ ἀνιάσεται.
Καὶ θύομέν γ' αὐτοῖσι τοῖς ἐναγίσμασιν,
Ὥσπερ θεοῖσι, καὶ χοάς γε χεόμενοι.
Αἰτούμεθ' αὐτοὺς δεῦρ' ἀνιέναι τ' ἀγαθά.

CAP. XII.

De collocatione: ejus cauſa indicata. Caræ cognationis id munus. Collocati mortui ad domus veſtibulum. Cuſtos collocationi appoſitus: Pueri muſcas abigentes. Collocati vel humi vel in alto lecto: pedibus ad januam verſis. Deſperati qui? Mos deſperatos ad januas collocandi à quibus ortus videatur.

Sequitur jam Collocatio mortui. Gloſſæ: *Collocatio* εἶδος νεκροῦ. Græci πρόθεσιν vocant: quibus ipſis etiam nihil hoc ritu frequentius. Socrates apud Platonem in Phædone: Μηδὲ λέγε, inquit, ἐν τῇ ταφῇ, ὡς ἢ προτίθεται Σωκράτης ἢ ἐκφέρει ἢ κατορύττει. *Ne in ipſo funere dixeris collocari Socratem aut efferri, aut terrâ obrui.* Et lex Attica apud Demoſthenem in Macartatum: Τὸν ἀποθανόντα προτίθεσθαι ἔνδον ὅπως ἂν βούληται. *Mortuum collocato in ædibus, ut voluerit.* ſcilicet Dominus funeris. Lucianus de luctu: μετὰ ταῦτα δὲ λούσαντες αὐτοὺς καὶ μύρῳ τῷ καλλίστῳ χρίσαντες τὸ σῶμα καὶ

στεφανώσαντες τοῖς ὡραίοις ἄνθεσι προτίθεν *Deinde lotos eos unguentoque optimo delibu[t] & tempeſtivis floribus coronatos collocan[t]* Cauſam hujus ritus nobis Jul. Pollux in[-] dicavit lib. 8. cap. 1. Καὶ αἱ προθέσεις [...] διὰ τοῦτο ἐγίγνοντο, ὡς ὁρῷτο ὁ νεκρὸς μὴ βιαίως πέπονθε, *Et vero collocationes idcir[co] fiebant, ut cerneretur mortuus, ecqua vis allata.* Sed placet hîc nihil ceremo[-] niarum præterire, quibus in collocation[e] utebantur.

Primo propinquorum fuit hoc munus ut parentum, fratrum aut certe hæredum Unde Hecuba Euripidæa accepto nunci[o] de nece Polyxenæ ſic alloquitur ancillam in tragœdia cognomine:

> Σὺ δ᾽ αὖ λαβοῦσα τεῦχος ἀρχαῖα λάτρει
> Βάψασ᾽ ἔνεγκε δεῦρο ποντίας ἁλὸς
> Ὡς παῖδα λουτροῖς τοῖς πανυστάτοις ἐμὴν
> Νυμφὴν τ᾽ ἄνυμφον, παρθένον τ᾽ ἀπάρ-
> θενον
> Λούσω προθῶμαί θ᾽ ὡς μὲν ἀξίαν.

Et apud eundem Poëtam in Alceſtide Admetus mortem obiturus patrem mori pro ſe recuſantem his verbis reprehendit:

> Τοὶ γὰρ φυτεύων παῖδας οὐκέτ᾽ ἂν φθάνοις,
> Οἳ γηροβοσκήσουσι καὶ θανόντα σε
> Περιστελοῦσι καὶ προθήσονται νεκρόν.

Hinc Dio lib. 58. Tiberium perſtringit, quod Liviam οὔτε νοσοῦσαν ἐπεσκέψατο οὔτε ἀποθανοῦσαν αὐτὸς προέθετο. *Neque ægrotantem viſerat, neque mortuam ipſe collocaverat.* Et Lyſias de cæde Eratoſth. ut

inſo-

inſolens notat, quod triginta tyranni κλίσιον μισθωσάμενοι προὔθεντο αὐτὸν: *conduxere lectulum in eoque compoſuere illum.* Nam ut recte Marcilius addit, caræ cognationis hæ partes, non extranei aut judicis.

Secundo collocationi præfinitus certus locus. Solebant enim coronatum, veſtitum, lotum & unctum mortui hominis cadaver ex penitiore ædium loco producere ac in veſtibulo collocare ad ipſum limen, hoc eſt ἐν προνωπίῳ. unde & προνωπεῖς οἱ θανόντες mortui dicuntur Euripidi Alceſtid. ἤδη προνωπὴς ἐστὶ καὶ ψυχορραγεῖ. Quo alluſit idem in Troadibus Hecubam ſic loquentem inducens:

Τῷ δὲ ἁ τλάμων, ποῦ ποῦ γαίας
Δουλεύσω γραῦς, ὡς κηφὴν, ἁ
Δειλαία νεκροῦ μορφᾷ
Νεκύων ἀμβληνὰ παρὰ προθύροις, h. e.

Cui & ubi ego vetula ſerviam, quæ ſum debilis & infirma, ſimilis mortuo cadaveri, quod ad oſtium poſitum eſt. Clariſſimum autem hujus conſuetudinis veſtigium in Suetonii Auguſto, cujus mortui corpus *à Bovillis equeſter ordo ſuſcepit, urbique intulit atque in veſtibulo domus collocavit.* Item in Æneide Virgilii lib. 9.

— recipitque ad limina greſſum
Corpus ubi exanimi poſitum Pallantis Aceſtes
Servabat ſenior.

Quo loci notandum, quod tertium eſt,

cuſtodem quoque collocationi appoſitum cujus & Apulejus meminit 2. Metamorph. *Si qui mortuum ſervare vellet, de pretio liceretur.* Id fortean factum, ne injuria defuncto cadaveri fieret ab inimico vel creditore. At in Principum funeribus pueri lectulum ſolebant circumſiſtere, qui mortuo ventulum facientes muſcas abigerent, ut eſt in L. V. Cod. De Latina libert. *Sed & qui in lectulo ſtantes cadaver ventilare videntur, ſi hoc ex voluntate fiat vel teſtatoris vel hæredis, fiant illico cives Romani.* Dio vel potius Xiphilinus lib. 74. de funere vel conſecratione Pertinacis: *In eo lecto poſita erat ſtatua Pertinacis cerea ornatu triumphali, à qua puer egregia forma, ita ut ſi dormiret Pertinax, pennis pavonis muſcas abigebat.*

Quarto vel humi mortuos collocabant, vel in alto lecto: quorum hoc ex Perſio mox diſces: illud jam ex Artemidoro lib. 1. cap. de Nativitate: οἱ ἀποθνήσκοντες ἐσχισμένοις ἐνειλοῦνται ῥάκεσι καὶ χαμαὶ τίθενται. Et Valerio Maximo lib. 1. cap. 8. *Aliquid admirationis civitati noſtræ Acilii etiam Aviolæ rogus attulit, qui à medicis & à domeſticis mortuus creditus, cum aliquamdiu humi jacuiſſet, elatus, &c.*

Denique ſervabant etiam, ut mortuus foras ſpectaret, & facie pedibuſque eſſet ad januam verſis. Nam ut ait Plinius l. 7. cap. 8. *Ritu naturæ capite hominem gigni mos eſt, pedibus efferri.* Atque hunc ſitum

tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

um eleganter Perſius deſcribit Satyr. III.

—— tandem beatulus alto
Compoſitus lecto, craſſiſque lutatus amomis
In portam rigidos calces extendit.

Homerus etiam clare in funere Patrocli Iliad. XII.

Ὃς μοι ἐν κλισίῃ δεδαϊγμένος ὀξέϊ χαλκῷ
Κεῖται ἀνὰ πρόθυρον τετραμμένος.

hoc eſt, *Qui mihi in tabernaculo confoſſus acuto ære jacet ad veſtibulum converſus.* Ubi interpres: εἰς τὸ πρόθυρον, inquit, βλέπων. Τοιοῦτο γὰρ τὸ σχῆμα τῆς τῶν νεκρῶν προθέσεως. Ab hoc ritu clariſſimus Lipſius lucem dat Senecæ Epiſt. 12. *Quis eſt inquam iſte decrepitus & merito ad oſtium admotus? Foras enim ſpectat.* Nam cum ludere vellet, & in officium hominis, erat enim hoſtiarius, & in ſenium, quaſi jam in extrema tegula ſtaret ſemimortuus, ideo ipſum merito ad januam collocatum affirmat, ad hunc ipſum mortui corporis ſitum non obſcure reſpiciens. Quanquam etiam mihi probabilis viſa eſt explicatio nobiliſſimi juvenis Franciſci Duzæ, qui in Notis Lucillianis putat alluſiſſe Senecam ad morem, quo decrepiti ac deſperati ante januam collocabantur, ut vel ibi animam exhalarent, vel à tranſeuntibus forte curarentur. In quam rem planiſſime Iſidor. lib. 10. Etym. *Deſperatus vulgo vocatur malus ac perditus, nec jam ullius proſperæ ſpei. dicitur autem per ſimilitudinem*

dinem ægrorum, qui affecti & ſine ſpe deponuntur. Conſuetudo autem erat apud veteres, ut deſperati ante januas collocarentur; vel ut extremum ſpiritum redderent terræ, vel ut poſſent à tranſeuntibus forte curari, qui aliquando ſimili laboraverant morbo. quæ totidem verbis ſunt apud Servium in 12. Æneid. Nam ut Feſtus ait: *Decrepitus eſt deſperatus creperâ jam vitâ.* Joſ. Scaliger ſumptam metaphoram cenſet à lucerna vel candela, quæ ultimum expirans crepitum edere ſolet. Hoc enim eſt *Decrepare*, ut apud Perſium Deſtertere. *Decrepitus* à veteribus Græciæ magiſtris exponitur ὑπέργηρος, τετυμβωμένος, ἑφθὸς, γέρων ταχυθάνατος. A ritu vero iſto non multum diſcrepat ille, cui Max. Tyrius meminit & à quo medicinam ortam vel certe plurimum adjutam aſſerit. Verba ejus in oratione XI. περὶ τῆς ἐπιστήμης hæc ſunt: φασὶ δὲ καὶ Ἰατρικὴν εὑρεθῆναι τὸ ἀρχαῖον ὧδε. Κομίζοντες οἱ οἰκεῖοι τοὺς κάμνοντας εἰς τῶν ἀγειῶν τὴν ἐν τριβῇ, κατετίθεντο. ἐφιστάμενοι δὲ οἱ ἄνθρωποι καὶ ἀνερωτῶντες τὸ ἄλγος ὅτῳ τὸ αὐτὸ, ξυμπεσὸν ἔπειτα ὤνατο ἢ ἐδωδῇ τινι, ἢ καύσας, ἢ τεμὼν, ἢ διψήσας, παρετίθεντο ἕκαστοι ταῦτα τῷ κάμνοντι οἱ πεπονθότες πρότερον καὶ ὠφελημένοι, ἡ δὲ ὁμοιότης τοῦ πάθους συναθροίσασα τὴν τοῦ ὠφελήματος μνήμην τῇ κατ᾽ ὀλίγον ἐντεύξει ἐπιστήμην ἐποίησε τὸ πᾶν. hoc eſt, *Medicinæ vetuſtiſſimum inventum his initiis ortum conſtans fama eſt. Eum qui vexare-*

tur

tur à morbo, domeſtici exportantes, in frequentiſſimo vico ſtatuebant, ut à tranſeuntibus viſus, de qualitatibus morbi rogaretur. Ita qui tulerat depuleratque ſimilem morbum aut inciſionibus, aut tolerantia ſitis, aut cauteriis aut medicamentis ſumptis, prodito remedio laborantem juvabat. Similitudo igitur morbi remediorum colligens memoriam, ſummam ejus quod ex iis hominum congreſſibus acceperat, ſcientiam fecit.

Ceterum mos hic collocandi deſperatos ante januas vel ab Aſſyriis videtur petitus, ut docet Strabo lib. 16. Τοὺς δὲ ἀῤῥώστους εἰς τὰς τριόδους ἐκτιθέντες πυνθάνονται τῶν παριόντων, εἴ τις τι ἔχοι λέγειν τοῦ πάθους ἄκος. οὐδεὶς τέ ἐστιν οὕτω κακὸς τῶν παριόντων, ὡς οὐκ ἐντυχὼν εἴτι φρονεῖ σωτήριον ὑποτίθεται. vide & Herodotum Muſa prima. vel ab Ægyptiis, ut tradit idem Strabo lib. 3. ubi hanc conſuetudinem etiam Hiſpanis obſervatam ſcribit: Τοὺς δὲ ἀῤῥώστους, ait, ὥσπερ Αἰγύπτιοι τὸ παλαιὸν, προτιθέασιν εἰς τὰς ὁδοὺς, τοῖς πεπειραμένοις τοῦ πάθους ὑποθήκης χάριν.

Similis fere conſuetudo Iberorum, qui parvulos, de quorum vita deſpondebant animum, oſtiatim circumtuliſſe memorantur & remedia à ſimilia paſſis quæſiviſſe. Ruffinus Hiſtor. Eccleſ. lib. 1. cap. x. *Mos apud eos eſſe dicitur* [nempe apud Iberos] *ut cum parvulus ægrotet, circumferatur à matre per ſingulas domos, quo ſcilicet, ſi quis experti aliquid remedii noverit, conferat*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ferat laboranti. Vide Socratem lib. 1. hiſtor. Eccleſ. cap. 20. & Theodoretum l. 1. hiſt. Eccl. cap. 24.

Cap. XIII.

De conclamatione ejuſque cauſis. Exempla quorundam vitæ redditorum, quam videbantur reliquiſſe. Conclamati. *Liber Heraclidis* περὶ ἄπνου.

PÆne præterieram, clamorem quoque ab iis, qui in re præſenti erant, fuiſſe excitatum: Eo ſcilicet fine, ut vel exeuntem animam retardarent, vel in corpore adhuc deliteſcentem expergefacerent. Priorem cauſam à Propertio didici, apud quem lib. 4. Cynthia ſic canit:

At mihi non oculos quiſquam inclamavit euntes,
Vnum impetraſſem te revocante diem.

Et Ovid. lib. 3. Triſt. Eleg. 3.

Nec mandata dabo? nec cum clamore ſupremo
Labentes oculos claudet amica manus?

Alteram mihi ſuppeditavit Servius ad l. 6. Æneid. *Plinius in naturali hiſtoria dicit hanc eſſe cauſam, ut mortui & calida abluantur & per intervalla conclamentur, quod ſolet plerunque vitalis ſpiritus excluſus putari & homines fallere. Denique refert quendam ſuppoſitum pyræ adhibitis ignibus erectum eſſe, nec potuiſſe liberari. Vnde & ſervabantur cadavera octo diebus & calida ablue-*

bluebantur, & poſt ultimam conclamationem comburebantur. Plus igitur vice ſimplici conclamatum fuiſſe, non obſcure hinc liquet: Quanquam quoties id factum ſit, non habeo certo affirmare. Quod autem inibi ſcribit doctiſſimus Grammaticus Plinii teſtimonio uſus, quoſdam in ipſis funeribus revixiſſe, id neque alii auctores annotare neglexerunt. Manilius lib. 9. Aſtronomic.

Ex ipſis quidam elati rediere ſepulchris.

Et ipſe Plinius lib. 12. cap. 52. ubi forſan oculos habuit Servius, cum iſta parum bona fide exſcriberet: *Varro quoque auctor eſt, viginti viris agros dividentibus Capuæ, quendam qui efferretur feretro, domum remeaſſe pedibus. Romæ quoque Corfidium materteræ ſuæ maritum funere locato revixiſſe & locatorem funeris ab eo elatum.* De Acilio Aviola, quem Plinius inſigni exemplo elatum in rogo revixiſſe tradidit, & quia ſubveniri non potuit, vivum exuſtum, vide Valerium Maximum, lib. 1. cap. 7. Narrat & Plutarchus quendam, cum ab alto ſuper collum decidiſſet, nullo accepto vulnere, caſu extinctum eſſe: ac cum jam triduanus ad ſepulturam efferretur, ſubito corroboratum, ad ſeſe rediiſſe, & incredibilem deinceps vitæ mutationem inſtituiſſe: Verba ejus in De ſerâ Numinis vindictâ hæc ſunt: Καὶ δὴ τρόπον τινὰ μετ' οὐ πολὺν χρόνον αὐτῷ συνέπεσε. Κατενεχθεὶς γὰρ

ἐξ ὕψους τινὸς εἰς τράχηλον οὐ γενομένου τραύματος, ἀλλὰ πληγῆς μόνον, ἐξέθανε. καὶ τελευταῖος ἤδη περὶ τὰς ταφὰς ἀνεβιώσκε, ταχὺ δ' ῥωσθεὶς καὶ παρ' αὐτῷ γενόμενος ἄπιστόν τινα τοῦ βίου μεταβολὴν ἐποίησεν. Similem hiſtoriam memorat & Apulejus, lib. 6. Florid. cujus locus, etſi quidem longiuſculus eſt, digniſſimus tamen mihi propter elegantiam videtur, ut hic totus adſcribatur. *Aſclepiades*, inquit ille, *cum forte in civitatem ſeſe reciperet, & rure ſuo ſuburbano rediret; aſpexit in pomeriis civitatis funus ingens locatum, plurimos homines ingenti multitudine, qui exſequias venerant, circumſtare, omnes triſtiſſimos & obſoletiſſimos veſtitu. Propius acceſſit, ut etiam cognoſceret, more ingenii humani, quiſnam eſſet? quoniam percontanti nemo reſponderat: at vero ut ipſe aliquid in illo ex arte reprehenderet. certe quidem jacenti homini ac prope depoſito Fatum attulit. Iam miſeri illius membra omnia aromatis perſperſa, jam os ipſius unguine odoro delibutum, jam eum pollinctum, jam cœnæ paratum, contemplatus enim diligentiſſime, quibuſdam ſignis animadvertit. Etiam atque etiam pertractavit corpus hominis, & invenit in illo vitam latentem. Confeſtim exclamavit vivere hominem. Procul ergo faces abigerent, procul ignes amolirentur, rogum amolirentur, cœnam feralem à tumulo ad menſam referrent. Murmur interea exortum, partim medico credendum*

lendum dicere, partim etiam irridere me-
licinam. Poſtremo propinquis etiam homi-
nibus invitis, quod ne jam ipſi hereditatem
habebant, an quod adhuc fidem illi non ha-
bebant; ægre tamen & difficulter Aſcle-
piades impetravit brevem mortuo dilatio-
nem. Atque ita veſpillonum manibus extor-
tum, velut ab inferis, poſtliminio domum
retulit, confeſtimque ſpiritum recreavit,
confeſtimque animam in corporis latibulis
delitescentem quibuſdam medicamentis pro-
vocavit. Huc pertinet etiam quod Cor.
Celſus ſcribit: *Si certa futuræ mortis indi-*
cia ſunt, quomodo interdum à medicis de-
ſerti convaleſcunt, quoſdamque fama pro-
diderit, in ipſis funeribus revixiſſe? Quin
etiam vir jure magni nominis Democritus,
ne finitæ quidem vitæ ſatis certas eſſe notas
propoſuit. quibus medici credidiſſent: adeo
illud non reliquit, ut certa aliqua ſigna fu-
turæ mortis eſſent. Intelligit Celſus volu-
men, quod Democritus ſcripſerat περὶ
ἄπνου, hoc eſt, de exanimi muliere, quæ
poſt ſeptem dies revixit. Alii Heraclidi
tribuunt, non Democrito. Plinius lib. 7.
cap. 52. *Huc pertinet nobile illud apud Græ-*
cos volumen Heraclidis, ſeptem diebus fœ-
minæ exanimis ad vitam revocatæ. Laër-
tius in præfat. καθάπερ φησὶν Ἡρακλείδης
ὁ Ποντικὸς ἐν τῇ περὶ τῆς ἄπνου. Galenus: περὶ
πεπονθότων τόπων lib. 6. Γέγραπται οὖν τὸ
βιβλίον, Ἄπνους Ἡρακλείδου. Vide Hier.
Mercurialem lib. 4. Var. Lect. cap. 14.
Scali-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Scaligerum ad lib. 4. Manilii. Caſaubonum ad Diogen. De Johanne Duns Scoto quoque ſcholaſtico illo ſubtiliſſimo, memoriæ proditum eſt, illum cum in ecſtaſin incidiſſet, ipſi peculiarem ob acutiſſimas meditationes, diutiuſque ea detineretur, à diſcipulis pro mortuo elatum ſepultumque eſſe Coloniæ, Anno M. CCCVIII.

Ex his igitur patet, interdum animam, quæ exiiſſe putabatur, in corporis latibulis ſolitam adhuc deliteſcere, nonnulloſque vitæ redditos, quam videbantur reliquiſſe. Videbantur inquam: Nam efficere, ut efflatæ jamdudum animæ in corpora redeant, ſolius divinæ virtutis eſt, nec ejus rei niſi ſeptem tantum exempla præter illud inſigne τοῦ κυρίου ſacrarum literarum monumentis ſunt conſignata, ut obſervavit Cedrenus in vita Tiberii. Ne igitur ſemivivi adhuc, & in quibus aliquid eſſet vitæ latentis, pro mortuis ſepulturæ traderentur, conſuetudinem hanc ciendi clamorem introduxere. Unde etiam ortum, ut conclamati dicerentur, in quibus nulla ſpes reviviſcendi: quo ſæpiſſime alludunt auctores. Seneca de Tranquillitate animi, cap. 11. *Toties in vicinia mea conclamatum eſt.* Auſonius in Genethliaco ad Nepotem:

Adnuito, ut reducem fatorum à fine ſenectam

Soſpes

Soſpes agam, feſtumque diem dubitataque
cernam
Sidera, depoſito prope conclamatus in
ævo.

Et Lucanus lib. 2. Pharſaliæ:

— ſic funere primo
Attonitæ tacuere domus, quum corpora
nondum
Conclamata jacent: nec mater crine ſo-
luto
Exigit ad ſævos famularum brachia plan-
ctus.

Afferam adhuc Apuleii locum, ut mendo purgem, quod nimis quam diu ipſi inſedit, non animadvertente id vel oculatiſſimo Colvio: verba ejus in De Philoſophia hæc ſunt: *Vt optimi medici conclamatis deſperatiſque corporibus non adhibent medentes manus, ne nihil profutura ratio doloribus ſpatia promulget.* Scribo *curatio doloris ſpatia prom.* Quin vera ſit hæc correctio non ambiget, quiſquis ſententiam & verba Apuleii pervidebit. Et niſi fallor doctiſſimus Rittershuſius noſter hunc locum ſic alicubi emendavit.

CAP. XIV.

Indicia domus funeſtæ: Picea & Cupreſſus: Cauſa indicatæ. cur hæ potiſſimum arbores funebri huic ſigno adhibitæ. Græcorum ſimilis ritus. ἀρδάνιον. γάστρα.

SED ut tandem ritus ante funerationem uſurpari ſolitos abſolvamus, apponeban-

bantur etiam foribus indicia quædam, quibus funeſta eſſe illa domus, in qua mortuus erat, cognoſceretur: *ne quis imprudens funeſtam domum, rem divinam facturus, introëat, & quaſi attaminatus ſuſcepta peragere non poſſit*, ut ait Servius. Hac fini Piceam ac Cupreſſum Romanos uſurpaſſe reperio. De Picea auctor Plinius lib. 16. cap. x. *Picea montes amat atque frigora: feralis arbor & funebri indicio ad fores poſita ac rogis virens.* De Cupreſſo etiam idem Plinius lib. 16. cap. 33. *Diti ſacra & ideo funebri ſigno ad domos poſita.* Ubi cauſam nota unam, quia Diti ſacra. Adde & aliam; quia ſucciſa non regerminat. Servius, qui pronuper ex bibliotheca clariſſimi Danielis, amici noſtri prodiit, ad lib. 4. Æneid. *Romani moris fuit propter ceremonias ſacrorum, quibus populus Romanus obſtrictus erat, ut potiſſimum Cupreſſus, quæ exciſa renaſci non ſolet, in veſtibulo poneretur: ne quis imprudens, &c.* Utramque cauſam habes apud Feſtum: *Cupreſſus:* ait ille, *mortuorum domibus ponebatur ideo, quia hujus generis arbor exciſa non renaſcitur: Sicut ex mortuo jam nihil ſperandum eſt. quam ob cauſam in tutela Ditis patris eſſe putatur.* Eadem omnino igitur ratio fuit de Piceâ, quæ ipſa etiam reſecto vertice intermoritur; & non ſola Pinus, quemadmodum ille apud Herodotum lib. 6. affirmabat, interpretans verba Crœſi minitantis omnes Lampſacenos

πίτυος

ίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, *inſtar pinus ex-* *cindere.* Quod πίτυς μȣ́νη δενδρέων πάν-των ἐκκοπεῖσα, βλαστὸν ȣ̓δένα μετίει, ἀλλὰ παντωλέθρως ἐξαπόλλυται. hoc eſt, *pinus* *ola ex omnibus arboribus exciſa nullam ſo-* *olem remittit, ſed & prorſus emoritur.* Atque hæ ſunt cauſæ quibus Romani na-uram arborum ejuſmodi propius intuiti, llas funebri ſigno ad domos funeſtas pro-onendum cenſuerunt.

Græci vero, ut fuit ingenium illorum ominum, magis ad fabulas originem ujus ritus devolvunt. Nam Aſclepiades x ea cauſa Cupreſſum lugubrem habitam el luctibus conſecratam prodidit, quod oream Celtarum regem commemorant rimum in amiſſæ filiæ Cypariſſæ tumulo onſeviſſe novum genus hujus arboris. aſſianus Baſſus lib. 2. γεωπονικῶν vel de gricultura, refert ad lugubrem caſum Cypariſſarum Eteoclis filiarum, quæ um in ſolemni Dearum tripudio in pu-eum prolapſæ interiiſſent, miſerta flebi-em ſortem Tellus plantas proceritate puel-s ſimiles (uti fabulantur) produxit, deſi-erium quoddam earum & monimentum ei in arborum illis cognominum aſpectu olens extare. Hæc ad verbum exſcripſi x lib. 1. Animadverſ. Hadrian. Junii, ap. 20. nam ipſum auctorem Græcum idere mihi non contigit. Nec defuerunt, ui ad triſtem eventum Cypariſſi cujuſ-dam referunt: Cujus fabulam recitat O-vidius

vidius in Metamorph. & Servius ad lib.
Æneid. *Cypariſſus Telephi filius fuit, ama-
tus ab Apolline, vel ut alii, à Sylvan
qui cum elaſſatus æſtu ſub quadam arbo
ſomnum caperet, ſubito ſtrepitu excitatu
cervum, quem in deliciis habebat, fera
credens, per ignorantiam miſſo telo occidi
ſet, cum fletu nimio & abſtinentia cibi
potionis tabeſceret, à miſericordia Deoru
in arborem Cupreſſum converſus eſt, apta
& ſacram lacrymis & luctibus. Alii hu
Cypariſſum Cretenſem puerum pulcherri
mum & caſtiſſimum fuiſſe, quem quida
ab Apolline, nonnulli à Zephyro ama
tum volunt, qui cum caſtitatem ſua
incorruptam tenere cuperet, relictâ Cret
ad Orontem fluvium & montem Caſſum di
citur perveniſſe: atque ibi in Cypreſſum ar
borem commutatus, quæ arbor ideo mortu
conſecratur, quod ſemel cæſa neſcit renaſc*
Hactenus Servius. Picea igitur & Cupre
ſus cur funeſtarum ædium ſigna fuerint
vidimus. De Cupreſſo autem operæ e
monere, quod divinus Scaliger notavit
non adeo vetuſtum, nec tam frequente
ejus uſum in funeribus videri. Non vetu
ſtum, quod peregrina arbor fuerit, &
ſero Romam advecta, non multo ant
ætatem Catonis, vide Plinium lib. 16
cap. 33. Non frequentem, quod pauc
initio in agris aut intra urbanas villas eam
arborem inſtituerint. Atque ideo divitum
tantum non omnium ædibus funeſtis il
lam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

am propoſitam veroſimile eſt, conjectu-ram hanc confirmante Lucano:

Et non plebejos luctus teſtata Cupreſſus.

Sed quando hic de indiciis ædibus defunctorum appoſitis dicere cœpimus, non poſſum quin ſimilem Græcorum conſuetudinem attingam. Nam hi quoque ad ores privatarum ædium, tantiſper dum llæ funeſtæ eſſent, & dum πρόθεσις fieet ejus, qui obierat, vas magnum ſtauebant, aquâ luſtrali plenum, quæ eſet è domo non funeſta allata: qua aqua ſeſe quiſque exiens aſpergebat, qui exequias venerat. Id erat vas figlinum & ἀρδάνιον proprie nuncupabatur, auctore Polluce lib. 8. Docet id ipſum Suidas; Ἀρδάνιον, inquit, κεράμιον. γάστρα ὅθεν τὰ θρέμματα πίνει καὶ εἴρηται παρὰ τὸ ἄρδειν. τίθεται δὲ καὶ πρὸ τῆς θύρας τῶν τετελευτηκότων τοῖς εἰσιοῦσι καὶ ἐξιοῦσιν, ἵνα περιρραίνωνται. Ariſtophani dicitur ὄστρακον. Καὶ παράθες ὄστρακον πρὸ τῆς θύρας. Heſychio γάστρα duobus locis. Eodem etiam ſpectabant capilli de ipſius defuncti capite ſecti, qui foribus appendi ſolebant. Hinc chori pars apud Euripidem in Alceſtide, non procul à principio:

Πυλῶν πάροιθεν δ' οὐχ ὁρῶ
Πηγαῖον, ὡς νομίζεται
Γε, χέρνιβ', ἐπὶ φθιτῶν πύλαις·
Χαίτα τ' οὔτις ἐπὶ προθύρα τομαῖος.
Οἳ δὴ νεκύων πένθεσι πίτνει,

hoc eſt:

Non video ante portam, ut lex eſt, fontana
lavacra pro mortuis in porta.
Nulla coma præciſa eſt in veſtibulo: quæ
accidunt in luctu mortuorum.

ut obſervavit eruditiſſimus & omni laude major Iſac. Caſaubonus in Commentario ad Theophraſtum.

FINIS LIBRI PRIMI DE *Funeribus Romanorum.*

JOH.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

JOH. KIRCHMANNI
DE
FUNERIBUS ROMANORUM
Liber Secundus.

CAPUT I.

De Elatione. Efferre, Foras ferre, Exportare, ἐκκομίζειν. παρακομίζειν. ἐκφέρειν. ἐκκομιδή. ἐκφορά. Funus ducere, exſequias ducere. Ducere *abſolute. Quot dies à morte ad Elationem interceſſerint. Super eâ re hæſitatio quædam.*

HActenus quo ritu mortuorum corpora ante Funerationem curata ſint, dictum eſt; ſequitur jam quid *In ipſa Funeratione* actum: Cujus duo capita facio, *Elationem* & *Sepulturam.* In quibus quid notandum breviter explicabimus, ſed, quod ſemper præfamur, cum hac exceptione οὐ διδάσκειν, ἀλλὰ κοινω-νεῖσθαι.

Elationem appello *mortui hominis ad ſepulturam exportationem.* Nam, ut Donatus in Andr. Terentii monuit, *Efferri proprie cadavera mortuorum dicuntur.* Cujus verbi frequentiſſima eſt apud claſſicos

auctores uſurpatio. Horatius lib. 2. Satyr. 5.

> — *Anus improba Thebis*
> *Ex teſtamento ſic eſt elata.*

Martialis lib. 8. Epigram. 43. *Effert uxores, &c.* Cicero 2. Orator. *Cum caſu in eadem cauſa funere efferretur anus Iunia.* Plautus Moſtellaria ſc. Perii: *Vidi efferri mortuum.* Petronius de matrona Epheſina: *Hæc ergo cum virum extuliſſet, &c.* Sed ferreâ ſane manu opus eſſet ad exſcribendum omnia hujus generis loca. Plautus ſimplex *Ferre* pro eodem uſurpavit, additâ voce *Foras.* Eſt enim *Efferre* nihil aliud quam *foras ferre.* In Aulularia Sc. Velim te.

> *Quæ cras veniat, perendie foras feratur*
> *ſoror.*

Ad quam faciem & Theocritus Idyl. 15. ἔξω φέρειν dixit, cujus verba alibi pono. Eodem tamen ſenſu vocem *Exportare* uſurpatam reperio. Donatus ad Andriam Terent. *Effertur*, inquit, ἐκφέρεται *Græcum eſt: quod vitans Virgilius ne diceret Effertur, inquit:*

> — *Tum corpora luce carentum*
> *Exportant tectis & triſtia funera ducunt.*

Græcis Elatio eſt ἐκφορὰ vel ἐκκομιδὴ. Suid. Ἐκφέρεται. λέγεται ἢ ἐκκομίζεται. Ælianus lib. 8. Var. hiſt. cap. 4. Πολιαρχόν φασιν τὸν Ἀθηναῖον, εἰς τοσοῦτον προελθε[ῖν] τρυφῆς, ὥστε καὶ κύνας καὶ ἀλεκτρυόνας ἐκεί[νους], οἷς ἔχαιρεν, ἐκκομίζειν ἀποθανόντας δη[μο]σία[ς]

μησία. Καὶ ἐπὶ τὴν ἐκφορὰν αὐτῶν παρεκάλει τοὺς φίλους. Scholiaſtes Æſchyli in ἑπτ᾽ ἐπὶ θήβαις ad hunc locum Ἀπιμεν εἶναι δ᾽ ἐκφορᾶς φίλων ὕπο poni tria ſimilis juncturæ verba ad rationem ſepulturæ pertinentia: Ἐκφορᾶς, inquit, ἐκκομιδῆς σημείωσαι ὅτι τὸ συγκομίζειν καὶ ἐκκομίζειν καὶ ἀνακομίζειν ἐπὶ νεκρῶν λέγεται. καὶ συγκομιδὴ μὲν λέγεται ἡ περὶ τοῦ τάφου πᾶσα ἐπιμέλεια. Ἐκκομιδὴ, ἡ πρὸς τὸν τάφον ἀπαγωγή. Ἀνακομιδὴ, ἡ ἐκ τάφου εἰς τάφον μετάθεσις. Heracl Pont. περὶ πολιτειῶν c. de Locrenſibus: Παρ᾽ αὐτοῖς ὀδύρεσθαι οὐκ ἐστὶν ἐπὶ τοῖς τελευτήσασιν. ἀλλ᾽ ἐπειδὰν ἐκκομίσωσιν, εὐωχοῦνται. hoc eſt, *apud hos luctu mortuos proſequi vetitum eſt. Sed poſtquam elatum eſt funus, convivia agitant.* Eunapius eodem pacto etiam παρακομίσασθαι uſurpavit in Jamblicho: Ἄλλην ὁδὸν πορευώμεθα. Νεκρὸς γὰρ ἐντεῦθεν ἔναγχος παρακεκόμισται. His igitur verbis ἡ ἐκφορὰ *Elatio* denotatur: quam etiam *Funeris ductionem* recte interpretari poſſumus. Nam *Funus ducere* eodem plane ſignificatu veteres dicebant. Juvenalis Satyr. 1.

Ducitur iratis plaudendum funus amicis.

Et Propertius, lib. 2. Eleg. 1.

Vna meos quondam prædata eſt fœmina ſenſus,
Ex hac ducentur funera noſtra domo.

Item

Exſequias ducere.

Funus enim iſtis locis nihil aliud quam exſequiæ & funeralis pompa, ut notum notatumque aliis eſt. Plinius de Arria Pœti uxore: *Huic* [filio] *illa ita funus procuravit, ita duxit exſequias, ut ignoraret maritus.* Quintilianus declamat. 10. *Satiare miſera, ſatiare ſaltem memoria diei illius, quo exſequias duximus.* Imo etiam *Ducere* abſolute. Perſius Satyr. 2.

— *Nerio jam tertia ducitur uxor.*

Ut recte legit Servius ad 4. Georg. & rationem addit: *Nam ducere*, inquiens, *proprie funerum eſt.* At pace Servii dixerim, non Funerum modo, ſed & nuptiarum: quod quoque pueri ſciunt. Virgilius Pharmaceut.

Mopſe novas incide faces, tibi ducitur uxor.

Et cur non idem verbum commune habeant, quæ plurimos ritus? ut pompam, faces, lectum, coronas, unguenta, alia: quod ipſum etiam Artemidorus attigit, lib. 2. cap. 54. Καὶ γὰρ τὰ αὐτὰ ἀμφοτέροις συμβαίνει τῷ τε γαμοῦντι καὶ τῷ ἀποθνήσκοντι, οἷον παραπομπὴ φίλων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν. καὶ στέφανοι, καὶ ἀρρώματα, καὶ μύρα, &c. Sed me in verbis diutius morari pudet pigetque: ut igitur aliquando ad rem ipſam accedamus, in Elatione hæc quatuor conſidero: Diem, Tempus, Perſonas & Locum.

Diem cum dico, intelligo numerum dierum, qui à morte ad ἐκφορὰν intercedebant

debant: hoc eſt, quoto poſt efflatam animam die funus ad ſepulturam ſit elatum. Servius lib. 5. Æneid. ad hæc verba: *Præterea ſi nona dies, &c.* diſerte tradit mortuos domi ipſos ſeptem dies fuiſſe ſervatos & octavo demum ad rogum elatos. *Sciendum*, inquit, *quia apud majores, ubi quis fuiſſet extinctus, ad domum ſuam referebatur: unde eſt: Sedibus hunc refer ante ſuis. Et illic erat ſeptem diebus: Octavo incendebatur: Nono ſepeliebatur.* Tot igitur dies à morte ad elationem interceſſere, ſi modo fides habenda Servio, cauſam inſuper alibi hanc afferenti, ne fortean nimium feſtinando ſepulturæ traderetur, qui animam nondum omnino exſpiraſſet. Quanquam veriſimilior multo mihi hæc videtur, ut funus interea temporis adornari, & quæ ad exſequiarum pompam requirebantur, apparari rite poſſent. Nam Publica tantum & Indictiva funera totidem poſtulaſſe dies videntur: Non autem Tacita vel Acerba, in quibus plerunque omnia raptim & ἐπισεσυρμένως fiebant: nec ideo tot dierum ſpatio opus. Suetonius de funere Othonis: *Et celeriter & parvo cultu (nam ita præceperat) funeratus.* Cicero pro Cluentio: *Eo ipſo die puer cum hora undecima in publico valens viſus eſſet, ante noctem mortuus, & poſtridie ante lucem combuſtus eſt.* Et ſunt alia, quæ clare evincunt, non ſeptem ſemper dies mortuos, antequam efferrentur, domi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

eſſe ſervatos: ut fere mihi ſuſpicari ſubeat, vix habitam certi alicujus diei rationem, atque in eodem populo, urbe eadem non eundem ſemper morem obtinuiſſe. Sed de hac re doctiores viderint, ad quorum judicia lubens provoco. Neque tamen exiſtimandum eſt, funus defuncto vel celerius vel tardius fieri ſolitum, ob creditorum improbitatem: quam Severi Imp. edicto graviter coërcitam, ut alias leges taceam, jam pridem Juriſconſulti monuerunt, quorum ſcrinia non compilo: niſi quod moneo exoleviſſe videri iſtas leges tempore Ambroſii, qui cap. 10. in Tobiam de hujuſmodi creditoribus conqueritur his verbis: *Quoties vidi à fœneratoribus teneri defunctos pro pignore & negari tumulum, dum fœnus expoſcitur! Quibus ego acquieſcens dixi: Tenete reum veſtrum, & ne vobis poſſit elabi, domum ducite, claudite in cubili veſtro, carnificibus duriores: quoniam quem vos tenetis, carcer non ſuſcipit, exactor abſolvit.*

Cap II.

Noctu elata antiquitus omnia funera: at inſequenti tempore Vulgaria tantum & Acerba. Mos Athenienſium ante lucem efferendi funera, præſertim Acerba. Ημέρας ἁρπαγή. *De Hora Elationis quæſitum, Juliani Imp. Lex contra diurnas Elationes. Cauſa hujus Noctu elationis indicatæ.*

SEquitur jam elationis Tempus: quod antiquiſſimis temporibus nocturnum fuiſſe,

fuiſſe, teſtatur Servius ad lib. II. Æneid. hæc verba: de more vetuſto. *Quia antea,* inquiens, *per noctem cadavera proferebantur cum faculis.* Et audiamus cauſam. Donatus Andr. Terentii: *Funus eſt pompa exequiarum, dictum à funalibus. Etenim noctu efferebantur propter ſacrorum celebrationem diurnam.* Magis plene Servius dicto libro ad verba, Rapuere faces: *Sed apud Romanos moris fuit, ut noctibus* [in vulgatis libris *noctites* eſt, monſtrum verbi] *efferrentur ad funalia: unde etiam Funus dictum eſt, quia in religioſa civitate cavebant* (nota cauſam) *ne aut magiſtratibus occurrerent, aut ſacerdotibus, quorum oculos nolebant alieno funere violari. Inde etiam qui funeri præerant, à veſpera primum Veſperones dicebantur, deinde Veſpillones dicti videntur.* Atque hic mos etſi in Indictivis quidem Funeribus defiit: manſiſſe tamen videtur in Vulgaribus ac Tranſlatitiis, ut patet ex Feſto, qui parum à Servio diſſentiens, *Veſpillones* inde dictos putat, *quia veſpertino tempore eos efferunt, qui funebri pompâ duci propter inopiam nequeunt.* Quomodo Tullium Regem elatum, auctor Dionyſ. Halicarnaſſæus lib. 4. Ἀλλ' ἡ γυνὴ τοῦ Τυλλίου σὺν ὀλίγοις τισὶ τῶν φίλων Ταρκυνίου θυγάτηρ οὖσα τοῦ πρώτου βασιλέως, νυκτὸς ἐκκομίζει τὸ σῶμα τῆς πόλεως, ὡς τῶν ἐπιτυχόντων τινὸς, hoc eſt: *Sed Tullii uxor, Tarquinii Priſci Regis filia*

proſequentibus paucis quibuſdam amicis, noctu ex urbe ipſum, ut hominis privati & plebeii funus extulit. Et de Acerbis funeribus diſertim id teſtatur Servius dicto libro: *Et magis moris Romani, ut impuberes noctu efferrentur ad faces, ne funere immaturæ ſobolis domus funeſtaretur, quod præcipue accidebat in eorum, qui in magiſtratu erant, filiis. Ideo Virgilius Pallantis corpus facit excipi facibus, quia acerbum funus.* Ex quo ritu ſceleri ſuo mantellum quæſivit Nero, cum fratrem Britannicum, quâ nocte veneno ſuſtulerat, eâdem ipſa cremandum curaſſet. *Nox eadem*, inquit Tacitus lib. 13. Anna. *necem Britannici & rogum conjunxit.* Et poſt paulo: *Feſtinationem exſequiarum edicto Cæſar defendit, id à majoribus inſtitutum referens, ſubtrahere oculis acerba funera, neque laudationibus aut pompâ detinere.* Videtur autem hæc conſuetudo orta ab Athenienſibus, qui & ipſi vitâ functos ante Solis exortum efferebant, idque ex lege Solonis, quam recitat Demoſthenes in oratione ὑπὲρ ἁγνίου κλήρου. ἐκφέρειν δὲ, inquit, ἀποθανόντα τῇ ὑστεραίᾳ, ᾗ ἂν προθῶνται πρὶν ἥλιον ἐξέχειν. Cicero Demetrium Phalereum ejus ritus auctorem facit 2. de legib. *Fuit hic vir, ut ſcitis, non ſolum eruditiſſimus, ſed etiam civis è Republ. maxime, tuendæque civitatis peritiſſimus. Iſte igitur ſumptum minuit non ſolum pœna, ſed etiam tempore; ante lucem enim juſſit efferri*

De

De Juvenibus vero, qui acerba morte perierant, ante lucem efferendis Euſtathius his verbis: φασὶ γὰρ ὅτι τοὺς τοιούτους νέους ἅμα ἡμέρᾳ ἐξωσίουν ταφῇ οἱ προσήκοντες, ὡς μὴ ἀνεκτὸν ὂν ἡλίῳ θεαθῆναι τοιοῦτον κακόν. Διὸ καὶ ἐλέγετο ἁρπάζειν αὐτοὺς ἡμέρα. Quæ verba doctiſſimus Muretus lib. 13. cap. 2. ita circumloquitur: Apud majores qui Juvenes immaturam, ut videbantur, mortem obierant, albeſcente cœlo ante Solis exortum à propinquis efferri ſolebant; quod nefas opinarentur, tanti mali tantæque calamitatis ſpectatorem ac teſtem eſſe Solem. Atque eam ob cauſam dies ipſa eos auferre ac rapere dicebatur: quod ut primum dies apparere cœperat, auferebantur. Ideo etiam boni ominis gratia ἡμέρας ἁρπαγὴν vocabant hujuſmodi matutinam funeris elationem, ut refert Heraclides in De Allegat. Homer. haud longule à fine: ἦν δὲ παλαιὸν ἔθος τὰ σώματα τῶν καμόντων, ἐπειδὰν ἀναπαύσηται τοῦ βίου, μήτε νύκτωρ ἐκκομίζειν, μήθ' ὅταν ὑπὲρ γῆς τὸ μεσημβρινὸν ἐπιτείνηται θάλπος, ἀλλὰ πρὸς βαθὺν ὄρθρον ἀπύροις ἡλίου ἀκτῖσιν ἀνιόντος. ἐπειδὰν οὖν εὐγενὴς νεανίας ἅμα καὶ κάλλει προέχων τελευτήσῃ, τὴν ὄρθριον ἐκκομιδὴν ἐπευφήμουν ΗΜΕΡΑΣ ΑΡΠΑΓΗΝ, ὡς οὐκ ἀποθανόντος, ἀλλὰ δι' ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν ἀνηρπασμένου, hoc eſt, *Mos erat antiquis defunctorum corpora neque noctu neque circa meridiem efferri, ſed primo diluculo oriente Sole, nec-*

dum ignitos mittente radios. Itaque generoſo quopiam & famoſo Iuvene mortuo, matutinam funeris elationem fauſti ominis gratia DIEI RAPTUM *appellabant, tanquam non exſpiraſſet, ſed amoris deſiderio raptus eſſet.* Ad hanc veterum conſuetudinem reſpectans Maro, qui infantes cum mortui ſunt, eos diem ipſam abſtuliſſe dicit: lib. 6. Æneid.

Continuo auditæ voces, vagitus & ingens
Infantumque animæ flentes in limine primo,
Quos dulcis vitæ exſortes & ab ubere raptos
Abſtulit atra dies & funere merſit acerbo.

Alluſit & Theocritus Idyll. 15. de Adonide.

Αῶθεν δ' ἄμμες νιν ἅμα δρόσω ἀθρόαι ἔξω
Οισεῦμες ποτὶ κύματα,

hoc eſt,

Sub auroram vero nos illam, dum ros eſt, frequentes foras feremus ad fluctus.

Et Callimachus lib. 3. Anthol. cap. 23.

Ἠῷοι Μενάλιππον ἐθάπτομεν, ἠελίου δὲ
Δυομένου βασιλὼ κάτθανε παρθενική.

Et plura paſſim exempla reperies apud Homerum, qui ſæpe hunc ritum tangit. Verum, ut diximus, apud Romanos, [vulgaria funera excipio] conſuetudo hæc deſita eſt, & diurno tempore mortuos efferri ſolitos innumera clamant.

De

De Horâ nihil certi habeo affirmare: ſi tamen hariolari mihi liceat, crediderim primis diei horis funera duci cœpiſſe. Nam Syllam, cui horâ nonâ ductæ exſequiæ, ut tardiuſcule elatum, notat Plutarchus in ejus vitâ. τῆς δὲ ἡμέρας συννεφοῦς ἕωθεν οὔσης, ὕδωρ ἐξ οὐρανοῦ προσδοκῶντες, ἐννάτης ἦραν μόλις ὥρας τὸν νεκρὸν. hoc eſt, *Ceterum cum ab aurorâ dies iſte nubilus fuiſſet, pluviæque expectarentur, nonâ demum horâ funus elatum eſt.* Pertinet huc inſcriptio Romana:

L. CÆCILIUS. L. L. SYRUS
NATUS. MENSE. MAJO
HORA. NOCTIS. VI.
DIE. MERCURII.
VIX. ANN. VI. DIES. XXXIII.
MORTUUS. EST. III K. JULIAS
HORA. X.
ELATUS. EST. HORA. IV.
FREQUENTIA. MAXIMA.

Ceterum diurnam elationem abrogare & nocturnam illam priſcam reducere voluit Julianus Imperator, cujus conſtitutio in veter. codice Theodoſ. tit. 17. de ſepulch. violat. Leg. 5. talis extat: *Efferri cognovimus cadavera mortuorum per confertam populi frequentiam. Qui enim dies bene auſpicatus à funere, aut quomodo ad Deos & templa venietur? Ideoque quoniam & dolor in exſequiis ſecretum amat, & dum functis nihil intereſt, utrum per noctes aut dies efferantur, liberari convenit populi totius*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

tius aſpectus, ut dolor eſſe in funeribus, non pompa exſequiarum nec oſtentatio videatur.

Cap. III.

Funera ad faces & cereos elata. Funeris etymon. Faces hæ cujuſmodi fuerint. Cereorum uſus potiſſimum in Funeribus Acerbis. Parentalia annua facibus honorata. Chriſtiani quoque cum facibus extulere mortuos, ritu hodieque uſitato, & quare?

AB hoc more efferendi mortuos noctu, permanſit poſtea conſuetudo, ut in omnibus Funeribus, etiam quæ interdiu ducebantur, faces, candelæ, funalia & cerei adhiberentur. Servius lib.6. Æneid. *Per noctem autem urebantur, unde permanſit ut mortuos faces antecedant.* Hinc Virgilius in funere Pallantis:

——— Lucet via longo
Ordine flammarum & late diſcriminat agros.

Perſius Satyr. III. *Hinc tuba, candelæ, &c.* Tacitus lib. 3. Annal. *Dies quo reliquiæ tumulo Auguſti inferebantur, modo per ſilentium vaſtus, modo ploratibus inquies. Plena urbis itinera, collucentes per campum Martis faces.* Reſpexit ad has fices Plutarchus lib. An ſeni Reſpub. capeſſenda ſit: οὐδὲ τὸν ἐμβεβιωκότα πολιτικοῖς πράξεσι καὶ διηγωνισμένον, οὐκ ἐῶν ἐπὶ τὴν δᾷδα καὶ τὴν κορωνίδα τοῦ βίου προελθεῖν, ἀλλ᾽ ἀνακαλούμενος καὶ κελεύων ὥσπερ ἐξ ὁδοῦ μακρεῖς

ερῆς μεταβαλέσθαι, παντάπασιν ἀγνώμων καὶ μηδὲν ἐκείνῳ προσεοικώς ἐστιν. Quem locum non recte intellexit interpres.

Et quia facum etiam in nuptiis uſus erat, ſæpiſſime huc alludunt auctores. Propertius lib. 4. Eleg. ult.

Viximus inſignes inter utramque facem.

Apulejus lib. 2. Florid. de Philemone: *Comœdiam ejus prius ad funebrem facem, quam ad nuptialem perveniſſe.* Calpurnius Flaccus declam. 28. *Facem nubenti filiæ præferam, an rogum jacentis accendam?* Ovidius Epiſtol. Cydippes ad Acontium:

Et face pro thalami fax mihi mortis adeſt.

Martialis lib. 8. Epigr. 43.

Effert uxores Fabius, Chryſtilla maritos,
Funereamque tori quaſſat uterque facem.

Meleager:

Αἱ δ' αὐταὶ καὶ φέγγος ἐδᾳδούχουν παρὰ παστῷ
Πεύκαι, καὶ φθιμένᾳ νέρθεν ἔφαινον ὁδόν.

Silius Italicus lib. 2.

Aſt Ithacus vero ficta pro morte loquacem
Affecit letho, tedæque ad funera verſæ.

D. Ambroſius in De viduitate: *vel cum accenſis funalibus mox ducitur, nonne pompæ funebris exſequias magis putat, quam thalamum præparari?* Ex quibus omnibus liquido apparet, frequentiſſimum fuiſſe facularum funebrium uſum, ut non ſine

ratione

ratione Funus à funibus incenſis feretro præferri ſolitis dictum plerique Grammatici exiſtimârint. Donatus Andria Terentii: *Funus eſt pompa exſequiarum: dictum à funalibus.* Servius in 11. Æneid. *Funera alii à funalibus, candelis ſevo vel cerâ circumdatis dicta cenſent, quod his prælucentibus noctu efferrentur mortui.* Iſidorus etiam lib. 20. Etymolog. cap. 10. & lib. 11. cap. 2. *Funus dictum à funibus accenſis, quos ante feretrum papyris cerâ circumdatis ferebant.* Ubi quod Iſidorus ait funes papyro circumdatos, habet à Plinio, qui candelas ejuſmodi funebres è ſcirpis factas affirmat lib. 16. cap. 38. *Nec in fruticum, nec in veprium cauliumve, neque in herbarum aut alio ullo, quam ſuo genere numerentur jure ſcirpi fragiles paluſtreſque ad tegulam tegeteſque: è quibus detracto cortice candelæ luminibus & funeribus ſerviunt.* Cortex ille nihil aliud quam ſimilitudo Ægyptiæ papyri, quâ utebantur fortaſſe homines tenuiores. Tale facis genus, licet in diverſo uſu, invenies apud Antipatrum lib. 6. Antholog. cap. 10.

> Λαμπάδα κηροχίτωνα, Κρόνου τυφήρεα
> λύχνον,
> Σχοίνῳ καὶ λεπτῇ σφιγγόμενον παπύρῳ.

Verum hîc notandum, Acerba potiſſimum funera ad cereos efferri ſolita, facibus tamen immixtis, quod clariſſ. Lipſius ad Tacitum tribus hiſce Senecæ locis monſtravit, Epiſt. 122. *Iſti mihi vero defuncto-*

*ünctorum loco ſunt: quantulum enim à fu-
ıere abſunt & quidem acerbo, qui ad faces
& cereos vivunt?* Et de Tranquillit. c. 11.
*'oties in vicinia mea conclamatum eſt; to-
ies præter limen immaturas exſequias fax
ereuſque præceſſit.* Et de brevitate vitæ
ap. ult. *At me hercule iſtorum funera
anquam minimum vixerint, ad faces ce-
eoſque ducenda ſunt.* Non autem in ipſis
olum exſequiis: ſed & in parentalibus
nnuis facularum uſus erat. Sueton. Au-
uſto cap. 110. *Hujus Maſgabæ, ante an-
um defuncti, tumulum cum ex triclinio anim-
dvertiſſet magna turba multiſque luminibus
'equentari, verſum compoſitum ex tempore
lare pronunciavit:*

Κτιστοῦ δὲ τύμβον εἰσορῶ πυρούμενον.

*onverſuſque ad Thraſyllum Tiberii comitem
ıntra accubantem, & ignarum rei, interro-
avit, cujuſnam Poëtæ putaret eſſe: quo hæ-
tante, ſubjecit alium:*

Ὁρᾷς φάεσσι Μασγάβαν τιμώμενον.

't Ovidius 2. Faſtor. de nuptiis menſe
'ebruario non celebrandis propter paren-
ılia:

*Conde tuas Hymenæe faces & ab ignibus
atris
Aufer, habent alias mæſta ſepulchra
faces.*

ıtque hunc ritum cum facibus efferendi
ınera, retinuit etiam priſca Eccleſia, re-
iciens tamen ad alium finem, quem D.
'hryſoſtomus annotavit Homil. 4. ad
Hebr.

Hebr. his verbis: εἰπὲ γάρ μοι, τί βούλονται αἱ λαμπάδες αἱ φαιδραί; οὐχ ὡς ἀθλητὰς αὐτοὺς (τοὺς τεθνηκότας ἢ νεκροὺς) προπέμπομεν; Vult dicere Theologus, lampades in exſequiis Chriſtianorum ideo accendi & funeri præportari, ut ſignificent, defunctos deduci tanquam Athletas quoſdam, qui devicto ſeculo ad ſupremum illum βραβευτὴν ac deſignatorem pergant, coronas ac præmia accepturi ſtrenue pugnatarum pugnarum: ut annotavit CL. V. Cunr. Rittershuſius amiciſſimus noſtri in Lectionibus ſuis ſacris nondum editis. Fit autem mentio cereorum funebrium etiam in exſequiis Juſtiniani Imp. apud Corippum lib. 3.

—— Nec pura moratus
Auguſtus, nutu tolli ſublime feretrum
Imperat, & tota populus proceſſit ab aulâ:
Mæſtaque funereas accendunt agmina ceras.

Cap. IV.

Funera olim cum cantu elata apud pleraſque omnes gentes. Cauſæ hujus ritus inveſtigatæ. Siticines *qui? Tubarum uſus in funeribus. Milites ad tubam ſepulti.*

SED jam ad Personas tranſeo, quæ elationi interfuêre, ac primo de iis agendum, *qui lectum funebrem præceſſerunt.* u[...] erant Siticines, Præficæ, Ludii & Hiſtrio-

nes

nes, Liberti orcini, Prælatores lectorum, imaginum & quicunque pompæ inſerviebant: De quibus ſingillatim diſpiciemus.

Et primo quidem antequam de Siticinibus & Præficis agamus, notandum pleraſque gentes cum cantu mortuos ſuos extuliſſe; ut auctor Macrobius lib. 2. Som. Scip. cap. 3. *Mortuos quoque*, inquiens, *ad ſepulturam perſequi oportere cum cantu, plurimarum gentium vel regionum instituta ſanxerunt: perſuaſione hac, quâ poſt corpus animæ ad originem dulcedinis Muſicæ, id eſt, ad cœlum redire credantur.* Sed hæc cauſa Platonicum dogma redolet: audiamus aliam ex hiſtoria fabulari, quam Hyginus recitat c. CLXXIV. hoc ſenſu: A Tyrrheno Herculis F. inſtitutum, ut cum ſepelirentur mortui, populus ſono conchæ pertuſæ convocaretur, & cerneret jam non Tyrrheni comites ἀνθρωποφαγεῖν ut ante: ſed ſepelire: *Quod exemplum hodie Romani obſervant & cum aliquis decedit, tubicines cantant & amici convocantur, teſtandi gratiâ eum neque veneno neque ferro periiſſe.* Unde Tacito lux lib. 3. ubi ait in funere Germanici requiſitam à populo næniam. Aculeus ille populi eſt in Tiberium, quo non inſciente Germanicus necatus veneno; ut obſervavit Theod. Marcilius, qui ex phyſicis hanc etiam adfert cauſam, ut cantu aberrent pauliſper animi à luctu: de qua, ut verbis parcam, conſulendus Alexander Probl. 78. lib. 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Sed hæc ratio apud alias quidem gentes valuit: non puto apud Romanos, quos luctui accendendo potiſſimum cantu uſos libenter nobis largietur, qui auctorum loca quæ mox laudabimus, diligenter conſideraverit. Fortaſſean etiam ſpectra hujuſmodi cantibus voluerunt abigere: quâ fini olim, ſi quis è vita exceſſiſſet, æra campanaſque pulſatas, pervetus Theocriti Scholiaſtes annotat: quod is ſonus credebatur eſſe καθαρὸς καὶ ἀπελαστικὸς τῶν μιασμάτων, hoc eſt, *avertere ſpectra & dæmonum ludibria*, monente Had. Junio lib. 3. Animadverſ. cap. 11. Verum enim vero quaqua de cauſa Romani cantum in funeribus uſurparint, nolo hîc anxie jam inquirere: ſatis eſt ſcire, morem hunc certo apud illos obtinuiſſe. Quod ne pluribus probem, affero Lucani teſtimonium lib. 8. ubi in Apoſtrophâ ad Fortunam dicit, Pompejum non petere ambitioſas exſequias, nec *ut reſonent triſti cantu fora*, verſ. 734. Et Ciceronis in Miloniana affirmantis, iram Deorum Clodii ſatellitibus iſtam injeciſſe amentiam, *ut ſine cantu, ſine exſequiis, ſine lamentis, ſine laudationibus, ſine funere oblitus cruore & luto, ambureretur etiam abjectus*.

Erant autem lugubris ac lamentabilis hujus cantus artifices duûm generum: *Siticines* & *præficæ*. Hæ aſſa voce munus ſuum peragebant, illi inſtrumentis. De Siticinibus Agellius lib. 20. cap. 2. *Ni*

autem

autem, inquit, *in Capitonis Atteii conjectaneis invenimus, Siticines appellatos, qui apud Sitos canere ſoliti eſſent, hoc eſt, vita functos & ſepultos. Eoſque habuiſſe proprium genus tubæ, quâ canerent, à ceterorum Tibicinum proprietate differens: quos Siciniſtas vulgus dicit: qui rectius locuti ſunt, Sicinniſtas litera N geminata dixerunt, &c.* Hos iterum facio duplices: *Tubicines* & *Tibicines.* Nam & tubarum & tibiarum frequens fuit in Funeribus uſus. Ad tubam Funera fuiſſe elata ψαμμαγκόσιοι, ut cum Græcis dicam, mihi teſtes ſunt. Perſius Satyr. 3. *Hinc tuba, candelæ.* Ubi Cornutus: *quia ſepultura tubis apud antiquos celebrabatur.* Ut Virgilius 11. Æneid.

In cœlo clamorque virûm clangorque tubarum.

Ad quem verſum Servius: *Ante enim,* inquit, *mortui ad tubam deducebantur.* Propert. lib. 2. Eleg. 7.

Ah mea tum quales caneret tibi Cynthia ſomnos
Tibia, funeſtâ triſtior illa tubâ.

Et libro eodem, Eleg. 8. amoliens hanc pompam:

Nec tuba ſit fati vana querela mei.

Ovidius Epiſtola Medeæ ad Jaſonem:

Tibiaque effundit ſocialia carmina nobis,
At mihi funeſtâ flebiliora tubâ.

Hinc & Epicteto in Altercatione, *tuba, funeris deploratio.* Petronius alluſit hunc ritum in Satyrico: *Narrabo tibi adoleſcens,* Para-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Paralyſin cave. Nunquam ægrum tam magno periculo vidi, medius fidius jam periiſti. Quod ſi idem frigus genua manuſque tentaverit, licet ad tubicines mittas. Sic Artemidorus lib. 1. cap. 58. de iis qui in ſomno tubâ canere viſi, id tale ſomnium, inquit, ægrotantes tollit. Cur vero tuba mortem præſignificet, ejus rei ſubtilem addit interpretationem, quod illa ex oſſibus facta notet te in cineres & oſſa iturum, ita enim mox ſubjungit: σύγκειται γὰρ (ἡ σάλπιγξ) ἐξ ὀστέου καὶ χαλκοῦ. *Compoſita eſt enim tuba ex oſſe & ære.* Potuiſſet & hanc addere, quod nimirum funera quædam elata ſint ad tubam. Vide Appianum lib. 1. in funere Syllæ. Propertium lib. 4. Eleg. ult. Pertinet huc inſignis & jucundiſſima hiſtoriola Plutarchi de Pica, quæ tubicinum horum ſonos funebres eleganter imitata: Ubi præter hunc ritum notanda etiam tubicinum hujuſmodi atque adeo totius funebris pompæ ἐπίστασις ſive ſtatio ad Græcoſtaſin: quod alibi non facile reperias. Locum Plutarchi ex libro De animal. ſolertia animi cauſa integrum huc adſcribam, non quidem Græcum, ſed puriſſima Latinitate donatum à ſummo viro P. Victorio lib. 9. Var. Lect. cap. 14. Narrat ille, Romæ tonſorem quendam, cujus officina prope Græcoſtaſin erat, picam aluiſſe, quæ non tantum humana verba ceterarumque animantium voces: ſed Muſicorum inſtrumento

mento

mentorum ſonos redderet, nullo cogente, ſed ipſam ſemetipſam exercentem ſtudentemque nihil à ſe non expreſſum effictumque relinquere. Cum autem forte illac divitis hominis funus duceretur, in quo multæ tubæ canebant, & ut moris erat, in eo reſtitiſſent tubicines, illos probatos à multitudine, juſſoſque canere non parum temporis ibi conſumpſiſſe. Poſt illum autem diem Picam ita ſermone omni ſonoque caruiſſe, ut ne vocem quidem ſuam propriamque ederet ad motus animi indicandos ipſi à naturâ datam. Quod ſilentium ipſius admirationem non parvam attulit illis, qui antea illac tranſeuntes ſuſpicere ſoliti erant loquacitatem ejus avis: Diverſique, ut ait, cauſam ejus quærentes varia afferebant. Partim enim ſuſpicabantur tubarum clangorem audiendi ſenſum corrupiſſe, unaque vocem etiam extinctam eſſe. In quo tamen utroſque falſos deceptoſque fuiſſe conſtitit. Neque enim alterutrum horum fuerat, ſed meditatio, ut intelligi potuit, & tanquam ſeceſſus quidam redituſque in ſeipſam partis animæ, quæ imitatur. Illa namque tanquam inſtrumentum quoddam inſtruebat vocem ac præparabat. Repente enim venit atque refulſit, ut inquit, nullam conſuetarum vetuſtarumque imitationum, ſed tubarum cantus iiſdem circuitibus, quibus artifices illi uſi fuerant, edens, ut proſequeretur etiam imitationes atque

omnes iſtorum muſicorum ictuum nume-
ros percurreret. Hæc ex Plutarcho. Reſtat
ut milites etiam in caſtris ad bellicum hoc
inſtrumentum ſepultos, attexamus, docti
à Tertulliano De coronâ militis: *Mortuus
etiam tuba inquietatur æneatoris, qui exci-
tari à tuba Angeli expectat? & cremabi-
tur ex caſtrenſi diſciplina Chriſtianus, cui
cremari non licuit, cui Chriſtus merita
ignis indulſit?*

Cap. V.

De tibiis funebribus: quarum in omni funere uſus Servius ad minoris ætatis funera illas reſtringens refutatus. Tibicinum numerus à Decemviris definitus. An Flamini Diali haſce tibia audire licitum. Feſtus & Agellius ſuper hac re conciliati. Tubæ ac Tibiæ funebres latiores & longiores reliquis. Gingriæ. *Siticinum ſonu gravior, ejuſque cauſa. Lydiæ quoque harmonia lugubris. Antigenidæ vel Iſmeniæ de Siticinibus judicium.*

AD tubam igitur mortuos fuiſſe elatos
ex dictis jam manifeſtum eſt: Sed ad
do mortuos tantum nobiliores. Nequ
enim vulgo ea uſurpata, ſed in funeribus
opinor, Indictivis, ſcilicet ad populu
claſſico convocandum, uti notavit Lipſiu
lib. 4. de Milit. Rom. cap. 10.

Pergo jam ad Tibicines: quos ipſ
etiam in funeribus ceciniſſe reperio: Un
de Artemidorus lib. 1. Αὐλεῖν δὲ πυθικοῖς αὐ-
λοῖς, πένθος σημαίνει. Et fit τῶν αὐλητ
men

entio etiam in hiſtoria ſacra apud Mat-
æum cap. 9. Sic corvum quendam præ-
dente tibicine Æthiopum humeris ela-
m, tradit Plinius lib. 10. cap. 43.
Sunt autem qui tibias ad puerorum ſo-
m exſequias reſtringant. Servius in l. 5.
Eneid. *Sciendum majoris ætatis funera ad
bam ſolere proferri, minoris vero ad ti-
as.* Placiades Lactantius in Statium: *Iu-
t religio, ut majoribus mortuis tubâ, mi-
oribus tibiâ caneretur.* Statius ipſe lib. 6.
'hebaid. id videtur indicare in funere
rchemori:

*Tum ſignum luctus cornu grave mugit
adunco*
*Tibia, cui teneros ſuetum producere
manes.*

ed id ubique verum eſſe non arbitror.
uetonium enim in C. Julii Cæſ. funere
biam agnoſcere video, cap. 83. Et Se-
ecam in Claudii: *Erat omnium formoſiſ-
mum Claudii funus, ut ſcires Deum efferri,
bicinum, cornicinum omniſque generis ſe-
atorum tanta turba, tantus conventus, ut
tiam Claudius audire poſſet.* Et Xiphili-
um in Pertinacis: οἱ μὲν οὖν ἄλλοι περὶ τὴν
λίνης περιέστημεν, καὶ τινες ἐκόπτοντο, ἑτέρων
πένθιμόν τι ἐπαυλούντων. Niſi forte quis re-
ſpondeat, Cenſoria hæc fuiſſe funera, &
omni genere inſtrumentorum muſicorum
ornata. At poſticum iſtud tibi occludit
Ovidius, qui lib. 5. Triſt. Eleg. 1. for-
unam ſuam extenuans, tibiam ſibi non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

tubam convenire dixit:

Interea noſtri quid agant niſi triſte libel
Tibia funeribus convenit iſta meis.

Quapropter omnino ita exiſtimandu eſt, Tubas quidem funeribus duntax Indictivis adhibitas, ut diximus: Tib vero funeribus quibuſcunque, puta, pu rorum, ſenum, divitum, paupercul rum, plebejorum, nobilium. Cujus ſe tentiæ noſtræ fundus eſt, quod næniæ tibiam canebantur: Communes aute omnibus funeribus næniæ fuêre. Cum a tem nimio tibicinum numero funera gr varentur, non plures in funere tibicin eſſe, quam decem, voluerunt Decemv ri, ut eſt apud Cicer. 2. de legib. Qu etiam Ovidius tangit lib. 6. Faſtor.

Temporibus veterum tibicinis uſus av
rum
Magnus, & in magno ſemper hon
fuit.
Cantabat fanis, cantabat tibia ludis,
Cantabat mœſtis tibia funeribus.
Dulcis erat mercede labor, tempuſque
cutum eſt,
Quod ſubito gratæ frangeret artis op
Adde quod Ædilis pompâ qui funer
irent,
Artifices ſolos juſſerit eſſe decem.

Hujuſmodi tibias funebres Flamini Di audire non licuiſſe, Feſtus auctor eſt: *F nebres tibiæ dicuntur, cum quibus in fune canitur: quas audire Flamini Diali put*
ba

int illicitum. Cui ſi fides habenda, quid
ſpondebimus ad locum Agellii lib. 10.
oct. Attic. cap. 15. ubi inter alias Fla-
inis Dialis ceremonias etiam hanc po-
it: *Locum in quo buſtum eſt, nunquam in-*
editur. Mortuum nunquam attingit, funus
men exſequi non eſt religio. Nam ſi exſe-
uiis intereſſe nefas non fuit: certe tibias
ſum audiviſſe erit neceſſe. An de tem-
oribus diverſis locutos Feſtum & Agel-
um dicemus? hunc de ſuorum tempo-
um ſentire conſuetudine: illum de pri-
o & vetuſtate ipſa obſoleto more. Ideo
icere, *putabant*, non putant? An vero
bitum eſſe Flaminibus hunc honorem,
: eorum gratiâ tibiæ removerentur, ſi
uando venirent exſequias, quas raro il-
s itaſſe, vero non eſt abſimile? Quo
cto inter ſe conciliari poſſe hæc duo lo-
, quæ contradictionis ſpeciem habere
dentur, ſpeciem inquam, non ἀληθι-
ὴ ἐναντίωσιν, per literas me admonuit
uditiſſimus Caſaubonus Galliæ lumen
quod vere liceat, columen antiquitatis.
d hîc mihi in mentem redit, quod ex
octium ſcriptore non ita pridem attuli-
us, *Siticines habuiſſe proprium genus tubæ,*
â canerent, à ceterorum tubicinum proprie-
te differens. Videndum igitur, qua in re
bæ ac tibiæ funebres à reliquis tubis ac
biis differrent, & quid diverſum Siticines
aliis tubicinibus tibicinibuſve canerent.
c recte quidem mea ſententia obſervavit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Hie. Magius, tubas illas ac tibias ceti
latiores & longiores fuiſſe, quales in a
quorum ſepulchris exſculptæ viden
ipſoſque Siticines grave canere ſolis
Longitudinem quidem majorem, qu
in ceteris tubis eſſet, demonſtrat Ovi
lib. 2. Amorum Eleg. 6. ubi reliquas a
ut Pſittaco defuncto eat t exſequias
tatur:

> *Horrida pro mæſtis lanietur pluma*
> *pillis,*
> *Pro longa reſonent carmina ve*
> *tuba.*

Gloſſæ Heſychii: Γιγγρείαι, αὐλοὶ μα
ἐν οἷς πρῶτον μανθάνουσιν. ὅπως ἔνιοι γίγ
Fuerunt autem Gingriæ vel Gingri ti
funebres, Phœnicum linguâ, ut eſt a
Athen. lib. 4. Dipnoſoph. Et Euſt. in
meri Iliad. Σ. Latitudinem vero illa
indicat Galenus lib. 3. De Sympto
cauſis, eo loci ubi de flatibus loquitur,
in ventre inferiore fieri ſolent: Βομβ
δ' εἰσὶν ἕτεροι, τοῖς ἐξ εὐρυτάτων αὐλῶν
κότες, ὁποίους ἔχουσιν οἱ τύμβαυλοι κα
ρθμοι. Hoc eſt, *Porro ſunt alii bom*
bombis latiſſimarum tibiarum non abſim
quales habere ſolent ii, qui τύμβαυλοι,
eſt, Siticines nominantur: quæ ob m
riam, ex qua conſtant, purum ſonum
dere non poſſunt, & viæ, quâ ſpiritus tra
latitudo, ſonum efficit graviorem. Q
autem hîc de tibiis dicitur, etiam de
bis debere intelligi, nullum eſt dubi

ſterum Siticines graviorem incinere ſo-
m conſueviſſe, clarum ex Statii lib. 6.
hebaid. *Cornu grave mugit adunco Tibia.*
ipſum & Ariſtoteles docet lib. 5. de ge-
rat. animal. ubi in hanc ſententiam lo-
itur: *Spiritus enim calidus craſſitudine ſua*
avitatem efficit vocis. Frigidus præ ſua
uitate contrarium facit, quod vel in ti-
s patet: qui enim calido utuntur ſpiritu,
talem emittunt, qualem Siticines & la-
ntantes, graviorem ſonum inſpirant ti-
s. Ariſtoteli igitur craſſus inflantis aër:
aleno autem inſtrumenti latitudo eſt
uſa gravitatis cantus tibiarum tubarum-
ue. de quo vide plura apud Magium l. 1.
iſcellaneor. cap. 13. Verum etſi quidem,
oſtendimus, in univerſum gravis ſonus
ralis lugubriſque erat: fuiſſe tamen ni-
lominus in uſu Lydiam harmoniam,
utam & ſtridulam, videre eſt ex Plu-
rcho in De Muſica, ubi Platonem affir-
at, deprecari Lydiam harmoniam, quæ
uta, vehemens & ſtridens ſit, aptaque
mplorationibus: *Primaque*, ait Plutar-
hus, *ejus conſtitutio lugubris quædam res*
aditur fuiſſe, ac primum Olympum fune-
e tibia carmen in funere Pythonis Lydio
tu ceciniſſe, in primo Muſicæ ſcripſit Ari-
oxenus. Verba Plutarchi hæc ſunt: Τοι-
ἐστοι Πλάτων ἐν τῷ τρίτῳ τῆς πολιτείας
υχεραίνει τῇ τοιαύτῃ μουσικῇ. τὴν γοῦν Λύ-
ιον ἁρμονίαν παραιτεῖται, ἐπιτήδειον πρὸς
ῦνον, ἣ καὶ τὴν πρώτην σύστασιν αὐτῆς

φασὶ θρηνώδη τινὰ γενέσθαι. Ολυμπον ; πρῶτον Ἀριστόξενος, ἐν τῷ πρώτῳ τῆς μουσ κῆς, ἐπὶ τῷ Πύθωνι φησιν ἐπικήδειον αὐλ σαι λυδιστί. Vide eundem in Polit. Apu lejus lib. 4. Mileſ. *Iam feralium nuptiaru miſerrimæ virgini choragium ſtruitur. Ia tædæ lumen atræ fuliginis cinerem arce ſunt, & ſonus tibiæ zygiæ mutatur in qu rulum Lydii modum, cantuſque lætus h menæi lugubri ululatu & puella nuptura d terget lacrymas ipſo flammeo.* Quid igitu diverſum ab aliis tibicinibus cecinerint S ticines, hinc liquet: quibus addendu & hoc, non videri illos admodum in mu ſicâ arte excelluiſſe: idque inde facile co ligas, quod Antigenides inſignis tibice indigniſſime tulerit, hoſce monument rios ceraulas in tibicinum numero cenſer teſte Apulejo lib. 1. Florid. *Is igitur cu eſſet in tibicinio apprime nobilis, nihil æqu ſe laborare & animo angi & mente diceba quam quod monumentarii ceraulæ tibicin dicerentur.* Quod autem hîc de Antige nidâ Apulejus: idipſum de Iſmenia refer Dion Chryſoſtomus orat. 49. ἔφη δὲ τι τῶν ὀλιγωρωτέρων φιλοσόφων οὐ φαύλων, Ισμηνίαν τοῦτο μάλιστα ἀγανακτεῖν, τὸ κα λεῖσθαι αὐλητὰς τοὺς τυμβαύλας, οὐ παντελῶς οἷον δ᾽ ἂν ἔμοιγε δοκεῖ. οὐ γὰρ βλάπτουσι οὐδὲν τυμβαύλαι τοὺς νεκροὺς, οὐδ᾽ ἐνοχλοῦσι. ho eſt: *Dixit autem ante hæc tempora Philo ſophorum quidam non malus, Iſmeniam o hoc maxime indignari ſolitum, quod Siticin*

appe

ppellarentur tibicines. At nequaquam res t indignatione digna, ut mihi quidem vi-etur: nihil enim mortuis detrimenti affe-unt Siticines, neque illis ſunt moleſti.

CAP. VI.

De Præficis, à quibus Nenia cantata ad tibiam. Nenia *ſitne vox Phrygia quæſitum. Phryges ac Myſi pompis funebribus ad luctum ciendum voce barbara plurimum olim adhibiti. Horum inventum funebris tibia. Ab iis Cares accepere.* Leſſus *vel* Lauſus *quid?* Ιάλεμος, ἰηλεμίζειν, Ιηλεμίστρια, τὸ Ιαλεμώδη, Ιαλέμου ψυχρότερος. *Neniæ nugarum plenæ. Præficarum vicem in Chriſtianorum exſequiis fuiſſe Pſalterias, quæ hymnos & pſalmos canebant. Cauſa, cur Pſalmi cantarentur, indicata ex Joan. Chryſoſt.*

SEquuntur Præficæ, hoc eſt mulieres quæ pretio conductæ ad tibias haſce fu-ebres canebant lamentabile aliquod & in-onditum carmen ad deplorandum ac col-audandum mortuum apprime accommo-datum. Feſtus, *Præficæ dicuntur mulieres ad lamentandum mortuum conductæ, quæ dant ceteris plangendi modum.* Gloſſar. *Præfica.* ἡ περὶ τῆς κλίνης ἐν τῇ ἐκφορᾷ κο-πτομένη. θρηνῳδὸς ἐπ᾽ ἐκφορῶν. Unde Lu-cillius Satyr. 22.

—— mercede quæ
Conductæ flent alieno in funere Præficæ,
Multo & capillos ſcindunt & clamant
magis.

 Quod

Quod imitatus Horatius ait:

Vt quæ conductæ plorant in funere, dic
Et faciunt prope plura dolentibus ex anim

Nævius in Freto:

Hæc quidem hercle opinor Præfica eſt, n
mortuos collaudat.

Plautus in Frivolaria:

Superaboque omnes argutando Præficas.

Idem in Truculento, Sc. Ne expectetis

Facile ſibi facunditatem virtus arguta
venit,
Sine virtute argutum civem mihi habe
pro præficâ,
Quæ alios collaudare abſentes, ſeſe v
non poteſt.

Has intellexit Statius in Epicedio Patris:

Vt Pharios aliæ fictâ pietate dolores
Mygdonioſque colunt, & non ſua fune
plorant.

Et D. Chryſoſtomus Homil. 13. in Epi Pauli ubi καταγέλαστον τῶν θρηνῳδῶν γυνα κῶν ἑσμὸν vocavit. De iis elegans Apol gus Æſopi in πλουσίῳ, quem non poſſu quin totum hîc apponam: Πλούσιος δ θυγατέρας ἔχων, τῆς μιᾶς ἀποθανούσης, θρην σας ἐμισθώσατο. Τῆς δὲ ἑτέρας παιδὸς λεγ σης ὡς ἄθλιαι ἡμεῖς. αἵγε αὐταί, ὧν ἐστὶ πένθος, θρηνεῖν οὐκ ἴσμεν, αἱ δὲ μὴ προ σήκουσαι οὕτω σφοδρῶς κόπτονται) ἡ μήτηρ ἔφ μὴ θαύμαζε τέκνον; εἰ αὗται οὕτω θρηνοῦσιν. γὰρ ἀργυρίῳ τοῦτο ποιοῦσιν. hoc eſt, *Div duas habens filias, altera mortua, præfic conduxit: quum vero altera dixiſſet, ut*

miſe

ſeræ ipſæ, ad quas luctus pertinet, la-
entari neſcimus: hæ vero non neceſſariæ
vehementer plangunt; mater ait: Ne
irare filia, ſi hæ ita lamentantur, nam
mmorum gratia id agunt. Carmen au-
m illud à mulierculis hujuſmodi ad ti-
as cantari ſolitum, peculiari nomine
enia dicebatur. quod plerique Gram-
atici annotarunt. Feſtus: *Nenia eſt car-*
en, quod in funere laudandi gratia canta-
r ad tibiam. Nonius: *Nenia ineptum &*
conditum carmen, quod adducta pretio
ulier, quæ Præfica diceretur, iis, quibus
ropinqui non eſſent [imo vero etiam qui-
us eſſent, ô Noni] *mortuis exhiberet.*
icero idem dicit lib. 2. Leg. *Honorato-*
um virorum laudes in concione memoranto,
ſque etiam ad cantus, ad tibicinem proſe-
cuntor, cui nomen Neniæ: quo vocabulo
iam Græci cantus lugubres nominant. Quin-
lianus lib. 8. cap. 2. *Tertius hinc eſt di-*
erſus tranſlationis modus, cum res com-
unis pluribus in uno aliquo habet nomen
ximium, ut carmen funebre, proprie Nenia;
orphyrio ad Horatium Epod. 17. *Nenia*
roprie carmen eſt, quod mortuis cantaba-
ur. Diomedes Grammaticus: *Apud Ro-*
nanos id carmen, quod cum lamentatione
xtremum atque ultimum mortuo adcanitur,
Venia dicitur. Gloſſarium: Veniæ ὕμνοι
πὶ τῶν νεκρῶν. Quo loci *Neniæ* legendum
ecte me monuit doctiſſimus mihique
miciſſimus Frider. Lindenbruchius, cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Lutetiæ Pariſiorum forte fortuna in ſe
monem de hiſce meis Funeribus incidi
ſemus. Idem Gloſſarium, *Nenia*, ἐπιτ
φιος ᾠδή. Jul. Pollux Phrygiam eſſe v
cem exiſtimat: τὸ δὲ Νηνίατον, inqu
ἔστι μὲν Φρύγιον. Ἱππῶναξ δὲ αὐτοῦ μνημονεύ
Unde Νηνυείζεσθαι τὸ θρηνεῖν. Scaliger a
tem ab Hebræa manaſſe cenſet in Notis a
Feſtum: à quo, etſi non noſtrum eſt d
ſentire, conſtat tamen Phrygas ob v
cem aſperam, & luctui ciendo valde id
neam, olim ſæpe pompis funebribus fu
ſe adhibitos, uti & Myſos: Unde Æſchy
lus in Perſis:

Καὶ στέρν' ἄρασσε κἀπιβόα τὸ μύσιον.

Ad quem locum Scholiaſtes: οἱ γὰρ μύσ
καὶ οἱ Φρύγες μάλιστα εἰσὶ θρηνητικοί. Im
vero Phrygibus tibiarum funebrium i
ventionem aſcribit Statius lib. 6. in e
ſequiis Archemori:

Tum ſignum luctus cornu grave mug
adunco
Tibia, cui teneros ſuetum traduce
manes,
Lege Phrygum mæſta. Pelopem monſtra
ferebant
Exſequiale ſacrum, carmenque minorib
umbris
Vtile, quo geminis Niobe conſumpta ph
retris
Squallida biſſenas Sibylen deduxerat u
nas.

Cui adſtipulatur & ipſe Pollux, à Phry
gibu

gibus hiſce tibiarum funebrium uſum etiam Cares accepiſſe aſſerens lib. 3. Λέγεται δὲ καὶ Φρύγας εὑρεῖν αὐλὸν θρηνητικὸν, ᾧ κεχρῆσθαι τοὺς Κᾶρας παρ' ἐκείνων λαβόντας. θρηνῶδες γὰρ τὸ αὔλημα καρικόν. Et quæ Caricum illud melos ad Tibiam canebant mulieres Καρῖναι dicebantur: Heſychius: Καρῖναι θρηνῳδοὶ μουσικαὶ αἱ τοὺς νεκροὺς τῷ θρήνῳ παραπέμπουσαι πρὸς τὰς ταφὰς, καὶ τὰ κήδη. παρελαμβάνοντο δὲ αἱ ἀπὸ Καρίας γυναῖκες. Plura ſi cupis, adi Pet. Fabr. lib. 3. Semeſtr. cap. 2. & Eraſm. in Prover. Καρικὴ μοῦσα. Quare non omnino abſurdum fuerit exiſtimare Neniam eſſe Phrygiam vocem. Latini veteres *Leſſum* vel *Lauſum* appellarunt. Cujus vocis ſignificationem priſcos Grammaticos non recte percepiſſe, legimus apud Ciceronem lib. 2. de Leg. Turnebus vocem eſſe fictitiam per ὀνοματοποιΐαν cenſet. Quid ſi *Lauſus* à Græco κλαῦσις deſcenderet? licet enim & nobis interdum nugari. Vide Lipſium in Epiſt. Quæſtionib. *Leſſus* eſt apud Plautum Truculento:

— ſtultus es,
Qui facta infecta facere verbis poſtules:
Thetis quoque etiam lamentando leſſum
fecit filio.

Quaſi dicat; Lamentis gemituque & fœmineo ululatu filium deflevit Thetis, & tamen ſuis illa lachrymis, quod factum erat, infectum reddere non potuit. Græci τὸν ἰάλεμον vocant. Suidas: ἰάλεμος,

ᾠδὴ θρηνητικὴ ὁ ἐπὶ τοῖς ἀπολωλόσιν ἀνία φέρων, Athenæus lib. 14. auctor eſt ἰάλ μον ſic ἐν πένθεσι cani ſolitum, ὡς ὑμέναι ἐν γάμοις. Utitur eo Oppianus lib. 2. Cy neget. ubi de Elephantis mortem præſcien tibus ſic canit :

> Οὐκ ἄρα τοι μούνοισιν ἐν ὀρνίθεσσιν ἔασι
> Κύκνοι μαντιπόλοι γόον ὕστατον ἀείδοντες
> Ἀλλὰ καὶ ἐν θήρεσσιν ἑὴν θανάτοιο τελευ
> τὴν
> Φρασσάμενοι τόδε φῦλον ἰήλεμον ἐ
> τιύουσι.

Quæ verba clariſſimus Rittershuſius no ſter ita reddidit :

> *Non ergo ſolis in avibus ſunt*
> *Cygni vates luctum ultimum canentes:*
> *Sed etiam inter feras ſuum obitus finem*
> *Animadvertentes hoc genus, leſſum fa*
> *ciunt.*

Hinc ἰηλεμίζειν Heſychius θρηνεῖν, *fle* exponit. Et ἰηλεμίστρια, ploratrix, qu lugubria in defunctos canit, præfica. Et τ ἰαλεμώδη Suidas τὰ ψυχρὰ καὶ οὐδενὸς ἄξια *frigida & nullius pretii* interpretatur. Ur de etiam paræmia: ἰαλέμου ψυχρότερος de re inepta & frigida. Vide Zenobium Suidam. Nugis enim & ineptiis erant ple niſſima, quæ à præficis in laudem mortuo rum canebantur : Unde Plautus in Aſina Sc. Agedum.

Hæc non ſunt nugæ, non enim mortualia

Quo alluſit Agellius lib. 18. cap. 7. Phi loſophos perſtringens, ut loquaces & ina

nanium verborum funditores, præficiſque ſimiles, quæ in mortuos neniam argutam & nugacem canebant. Verba ejus hæc ſunt: *Vos Philoſophi mera eſtis, ut Cato ait, mortuaria gloſſaria. Namque colligitis lexidia, res tetras & inanes & frivolas, tanquam mulierum voces præficarum.* Tantum de Neniis, & à quibus hæ ad tibias cani ſolebant, Præficis; quam appellationem non diutius, quam ad bellum uſque Punicum duraſſe, Varro ſcribit lib. 4. de vita pop. Rom. *Ibi à muliere, quæ optima voce eſſet, Pergama laudari: deinde Neniam cantari ſolitam ad tibias & fides eorum, qui ludis Troicis curſitaſſent. Hæc mulier olim vocitata fuit Præfica, uſque ad ſecundum Pœnicum bellum.*

Porro apud Chriſtianos Præficarum loco olim Pſaltriæ ſubſtitutæ, quæ hymnos canebant. Meminit Juſtinianus Novell. 59. τῶν γυναικῶν τῆς κλίνης ἡγουμένων καὶ ψαλλουσῶν. Et D. Hieronymus in Epitaphio Paulæ teſtis eſt, Chriſtianos in funere & exſequiis ſuorum ceciniſſe *Alleluja*, quæ vox eſt gratulantis, non lugentis. Corippus lib. 3. de exſequiis Juſtiniani Imp.

Omnis in exſequias ſexus convenit & ætas.
Quis memorare poteſt tantæ miracula pompæ?
Hinc Levitarum venerabilis ordo canentum.
Virgineus tonat inde chorus: vox æthera pulſat.

Victor

Victor Uticenſis lib. de perſecut. Vand[…]
lorum in Africa: *Quis vero ſuſtineat atq[…]*
poſſit ſine lachrymis recordari, dum præc[…]
peret noſtrorum corpora defunctorum ſi[…]
ſolemnitate hymnorum cum ſilentio ad ſepu[…]
crum perduci? Hoc autem fine Pſalm[…]
hymnoſque cantabant, ut gratias De[…]
agerent, quod eum, qui è vita exceſſi[…]
jam à laboribus liberaverit, quod met[…]
mortis exemptum apud ſe habeat, im[…]
marceſſibili ornaturus coronâ: Hymn[…]
enim & Pſalmodiæ ſunt lætantium. Quo[…]
ne quis à nobis fictum excogitatumqu[…]
putet, D. Chryſoſtomum laudo aucto-
rem ac magiſtrum, cujus verba, indic[…]
& interprete optimo Rittershuſio noſtro
hæc ſunt Homil. 4. ad Hebræos: εἰπὲ γ[…]
μοι, τί βούλονται οἱ ὕμνοι; οὐχὶ τὸν θεὸν δοξά-
ζομεν καὶ εὐχαριστοῦμεν ὅτι λοιπὸν ἐστεφάνωσε
τὸν ἀπελθόντα, ὅτι τῶν πόνων ἀπήλλαξεν, ὅτι
τῆς δειλίας ἐκβαλὼν ἔχει παρ᾽ ἑαυτῷ, οὐ διὰ
τοῦτο ὕμνοι; οὐ διὰ τοῦτο ψαλμῳδίαι; ταῦτα
γὰρ πάντα χαιρόντων ἐστί. Nec dubitat ibidem
ſanctus ille orator affirmare, Deum ipſum
iſta ἐπιτειχίσαι (ſic enim loquitur) hoc eſt,
iſtiuſmodi quaſi munimenta humanorum
animorum exſtruxiſſe ad evertendam il-
lam perverſam conſuetudinem plangendi
& inſolabiliter lugendi mortuos.

CAP. VII.

De Ludiis & Scurris, qui funeribus Indictivis admoti. Libertos novos lectum domini præceſsiſſe, probatur teſtimonio Juſtiniani Imp. Livii & Appiani. Excuſſa Dionyſii Halicar. verba, quæ ſecus aſſerere videbantur. Plures lectos uni funeri prælatos: in iiſque fortaſſean collocatas imagines, quæ in funeribus ſolebant circumferri. Dionis Caſsii, qui imagines relatorum in Deos ab hac pompa eximit, auctoritas in dubium vocata. Damnatorum imagines fractas nec latas fuiſſe in exequiis. Simulacra etiam devictarum gentium & capta ab hoſtibus ſpolia lectum mortui antelata. Præceſsiſſe quoque Lictores cum faſcibus & inſignibus honorum, ſed inverſis.

AC ne quid ineptiarum intermitteretur, Ludios quoque & hiſtriones in funeribus Indictivis lectum mortui præceſſiſſe invenio apud Dionyſium Halicar. lib. 9. ἤδον δὲ καὶ ἐν ἀνδρῶν ἐπισήμων ταφαῖς ἅμα ταῖς ἄλλαις πομπαῖς προηγουμένους τῆς κλίνης τοὺς σατυριστὰς χοροὺς κινουμένους τὴν σικίννην ὄρχησιν, μάλιστα δὲ ἐν τοῖς τῶν εὐδαιμόνων κήδεσι. hoc eſt, *Quin etiam in illuſtrium virorum funeribus præter alias pompas vidi & Satyricos choros, qui lectulum præcedebant, & ſicinnem ſaltationem ſaltabant: præcipue vero in fortunatorum virorum funeribus.* Atque hoc loco etiam colloco ſcurras & mimos, qui exſequiis interdum ſolebant adhiberi: ut patet ex Suetonio in Veſpaſiano cap. 19. *Sed in*

funere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

funere Favo archimimus perſonam ejus fe
rens, imitanſque, ut eſt mos, facta &
dicta vivi, interrogatis palam procuratori
bus, quanti funus & pompa conſtaret? u
audiit HS. centies, exclamavit, centun
ſibi ſeſtertia darent, ac ſe vel in Tiberin
projicerent. Videndus idem ſcriptor in Ti
berio cap. 57. Ex hac enim conſuetudin
Scurra iſte, de quo ibi agitur, funeri vi
detur admotus, licet id Suetonius διαρ
ῥήδην non dicit. De Libertis orcinis ſiv
charonianis diſerte Juſtinianus Imperato
loquitur, illos pileatos lectum ſui domi
ni præceſſiſſe, Cod. De Lat. Libert. *Qu*
Domini funus pileati antecedunt, ſi hoc e
voluntate fiat vel teſtatoris vel hæredis
fiant illico cives Romani. Quem ritum Li
vius lib. 38. reſpiciens ſcribit Q. Teren
tium Culleonem *adeo amicum Corneli*
familiæ fuiſſe, ut pileatus, ſicut in trium
pho ierat, in funere quoque ante lectun
[Scipionis] *iverit.* Erat autem à Scipion
hic Terentius ſervitio exemptus: ideoqu
ipſum *omni vita, ut dignum erat, liberta*
tis auctorem coluit, teſte eodem Livi
lib. 30. in fine. Huc accedit, quod Ap
pianus Alexandr. Mithridatico, de Pruſi
memoriæ proditum reliquit: Πέρσεως ο
ἁλόντος, inquiens, *ἀπήντησε τοῖς Ρω*
μαίων στρατηγοῖς εἷμά τε ῥωμαϊκὸν ἀμπεχ
μένος, ὃ καλοῦσι τήβεννον, καὶ ὑποδήματ
ἔχων ἰταλικὰ, τὴν κεφαλὴν ἐξυρημένος
πίλιον ἐπικείμενος. Et addit: ᾧ τρόπῳ τιν
ωεθἰα

ρεῖασι τῶν ἐν διαθήκαις ἐλευθερωθέντων.
ᴀmbitioſam hanc procerum Rom. con-
ſuetudinem perſtringit Dionyſ. lib. 8. his
verbis: ἐγὼ γοῦν ἐπίσταμαί τινας ἅπασι
τοῖς δούλοις συγκεχωρηκότας εἶναι ἐλευθέ-
ρους μετὰ τὰς ἑαυτῶν τελευτάς, (ἵνα χρηστοὶ
καλῶνται) νεκροὶ καὶ πολλοὶ ταῖς κλίναις αὐτῶν
ἐκκομιζομέναις παρακολουθῶσι τοὺς πίλους
ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς ἔχοντες. hoc eſt, *Equi-
dem ſcio quoſdam, qui teſtamento omnes
ſuos ſervos manumiſerunt, ut poſt mortem
boni audirent, & multi lectulos eorum fera-
les proſequerentur pileati.* Quo loco ſunt,
qui libertos hoſce lectum patroni ſui pro-
xime fuiſſe ſecutos affirmare non dubi-
tant, contra clariſſimam Livii, Appiani
& ipſius Juſtiniani auctoritatem. Atqui
ego cur ita ſentirent, cauſæ nihil video.
Nam ex Dionyſii verbis, irent præ an
pone ſequerentur, cognoſci liquido non
poteſt. Proprie παρακολουθεῖν eſt honoris
cauſa latus tegere alicui: ponitur & pro
ſequi è veſtigio. Sed in genere Proſequi
ſignificat, quod alia voce προπέμπειν di-
ctitant Græci. Sic quod ait Capitolinus,
*Verum Marcus Imp. Capuam uſque proſe-
cutus eſt*, poſſis Græce dicere, τὸν Οὐή-
ρον Μάρκος μέχρι Καπύης παρηκολούθησε.
Hac notione apud Dionyſium capiebat
noſter Caſaubonus, cum ipſius ſententiam
ſuper hunc locum exquirerem. Veniebat
etiam mihi in mentem ita exiſtimare, re-
liquos quidem lectulos, qui ſolebant in-
terdum

terdum funeribus præferri, fuiſſe ſubſe cutos hoſce libertos: at vero anteceſſiſſe lectum, quo mortuus ferebatur. ita ut inter lectulos imaginum & lectum ipſius defuncti irent hi Charonitæ. Dixit enim Dionyſius non τῇ κλίνῃ, ſed ταῖς κλίναις ἐικονιζομέναις. Nam plures lectos uni mortuo eſſe prælatos, notiſſimum eſt etſi id lege 12. tab. eſſet prohibitum, qua extat apud Cicer. leg. *Pluſa. fonera. unei nei. facito. neiue. pluſeis. lectos. endoferto* Sic, ut Servius auctor eſt, in funere Marcelli Auguſtus ſexcentos lectos præferri juſſit: Et Sylla ſex millia habuit. Et apud Tacitum, lib. 16. *Largitur in ſervos quantum aderat pecuniæ, & ſi qui aſportari poſſent, ſibi quemque deducere, tres modo lectulos ad ſuprema retineri jubet.* At cui uſu fuiſſe hos lectos putabimus? Credo, ut paternæ maternæque gentis imagines in iis collocarentur. Has enim funeribus nobilium adhibitas, teſtis Porphyrio ad illud Horatii: *Funus atque imagines ducunt triumphales.* Ubi ſic ait interpres: *In funere nobiliſſimis quibuſque ſolebant præferri imagines majorum, quod obſervari videmus in funeribus principum.* Crebro hujus ritus meminêre auctores. Cicero 2. Orat *Brute quid ſedes? quid illam anum patri nunciare vis tuo? quid illis omnibus, quorum imagines duci vides? quid majoribus tuus* Valerius Max. lib. 8. cap. 15. *Africanus imaginem in cella Iovis opt. max. poſitam*

habet

habet : *quæ quotieſcunque funus aliquod Corneliæ genti celebrandum eſt, inde petitur.* Epitoma Livii 48. de Lepido : *Præcipit filiis, lecto ſe ſtrato ſine linteis, ſine purpura efferrent : imaginum ſpecie, non ſumptibus nobilitari maximorum virorum funera ſolere.* Tacitus lib. 3. Annal. tradit lectum Juniæ *viginti clariſſimarum familiarum imagines antelatas* fuiſſe. Idem lib. 4. de funere Druſi : *Circumfuſas lecto Claudiorum Liviorumque imagines, defletum in foro, laudatum pro roſtris.* Ubi Guichardus *circumfixas* legit, lectis fuiſſe affixas iſtas imagines exiſtimans: quod non probo. Agnoſcit has in funere Liviæ etiam Dio lib. 58. Propertius hanc pompam detestatur :

Nec mea tunc longa ſpatietur imagine
pompâ.

Neque in Germanici ſunere eas prælatas, auctor Tacitus lib. 2. *Funus ſine imaginibus & pompa per laudes & memoriam virtutum ejus celebre fuit.*

Erant autem hæ imagines nihil aliud, quam expreſſa corporis effigies humerorum tenus, è cerâ, conſolationis ergo aſſervatæ. Nam ut Lactantius ait lib. 2. de falſa Relig. cap. 2. *omnium fingendarum ſimilitudinum ratio idcirco ab omnibus inventa eſt, ut poſſet eorum memoria retineri, qui vel morte ſubtracti vel abſentiâ fuerunt ſeparati.* Hujuſmodi imaginibus atria ſua nobiles Romani exornabant, collocando eas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

eas ordine in ligneis quibuſdam thecis ve armariis, unde exſequiarum tempore de promebantur, ut colligere eſt Plinio l. 35 cap. 2. *Expreſſi cerâ vultus ſingulis diſpone bantur armariis, ut eſſent imagines, qu comitarentur gentilitia funera: ſemperqu defuncto aliquo, totus aderat familiæ ejus qui unquam fuerat, populus*. In Principun tamen funeribus non ſolum gentilitia ſed quorumlibet magnorum virorum a virtute præſtantium imagines prælatæ: u in funere Auguſti Dio lib. 56. Καὶ μ ταύτας (εἰκόνας ſcilicet) αἵ τε τῶν προπατέρω αὐτοῦ, καὶ αἱ τῶν ἄλλων συγγενῶν τῶν τεθνηκότω (πλὴν τῆς Καίσαρος, ὅτι ἐς τοὺς ἥρωας ἐσε γέγραπτο) αἵ τε τῶν ἄλλων Ῥωμαίων τῶν κα ὁτιοῦν πρωτευσάντων, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Ῥωμύλ ἀρξάμεναι, ἐφέροντο. Καί τις καὶ τοῦ Πομ πηΐου τοῦ μεγάλου εἰκὼν ὤφθη, &c. Idem fa ctum in aliis exſequiis. Quod vero hi Dio dicit, Cæſaris imaginem in funer Auguſti ideo non fuiſſe conſpectam, quo niam is in Deorum numerum adſcriptu id ante etiam lib. 47. tradiderat, ub Triumvirorum ſuper hac re edictum re citat his verbis: περὶ δὲ τούτοις ἀπεῖπο μὲν, μηδεμίαν εἰκόνα αὐτοῦ, καθάπερ θε τινος ὡς ἀληθῶς ὄντος, ἐν ταῖς τῶν συ γγενῶν αὐτοῦ ἐκφοραῖς πέμπεσθαι. Atque d Auguſti imagine ſimile Senatus decretu memorat lib. 56. ταῦτά τε, inquien αὐτῷ ἐψηφίσθη, καὶ ὅπως μήτ' εἰκὼν αὐτ ἐν ἐκφορᾷ τινὸς πομπεύῃ. Ceterum ſupe

fi

de Dionis valde ambigit Lipſius in Epi-
tolicis lib. 4. Ep. 3. primum quod ea res
b aliis non ſit tradita, ne à Tacito qui-
em, qui tamen hujuſmodi ſententias
dulatione eximias non facile ſolet præter-
e. Deinde quod Æneæ ac Romuli etiam
magines, licet & ipſi in Deorum nume-
um relati fuerint, funebri pompæ or-
andæ adhibiti ſint, ut Tacitus indicat in
unere Druſi lib. 4. *Funus imaginum pom-
â maxime illuſtre fuit, cum origo Iuliæ gen-
is Æneas, omneſque Albanorum reges, &
nditor urbis Romulus, poſt Sabina nobi-
tas, Atta Clauſus ceteræque Claudiorum
ffigies longo ordine ſpectarentur.* Sed ego
anc litem non fecero meam. Illud ſcio,
quis turpi & immani crimine damnatus
ſſet, ejus imaginem damnari & frangi ſo-
tam, nec in exſequiis ferri. Unde Juve-
alis Satyr. 8.

*Frangendâ miſeram funeſtat imagine
gentem.*

Tacitus lib. 2. Annal. *Cotta Meſſalinus, ne
nago Libonis exſequias poſterorum comita-
etur, cenſuit.* Sic Bruti & Caſſii imagines
bolitas, docet Tacitus in fine lib. 3. An-
al. *Viginti clariſſimarum familiarum ima-
ines antelatæ ſunt, Manlii, Quintii aliaque
us nobilitatis nomina: ſed præfulgebant
aſſius atque Brutus hoc ipſo, quod effigies
lorum non viſebantur.* Quot igitur majo-
um imagines, totidem videntur lectuli
uneribus prælati, ita ut ſuus cuilibet
ima-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

imagini lectulus eſſet, in quo portabatu
Quanquam interdum non in hujuſmo
lectis, ſed in oblongis perticis vel haſt
imagines has fuiſſe latas, ut fercula triun
phorum ſolebant, non inepte quis exiſt
maverit, præeunte nobis ad hanc conj
cturam Silio, qui lib. 10. de funere Pau
ſic ait:

Non conjunx native aderant, non junct
propinquo,
Sanguine turba virûm: aut celſis de mo
feretris
Præcedens priſca exſequias decorab
imago.

Porro non imagines ſolum, ſed & ſimu
lachra gentium urbiumque ſubactarum
& nomina ſub titulis hoſtium victoru
ipſaque ſpolia ab hoſtibus capta præferri
exhiberi ſolebant in funeribus Imperato
rum. Dionyſius Halicar. lib. 8. de funer
Coriolani: Ἐπειδὰν δὲ πάντα ηὐτρέπισ
θέντες ἐπὶ στρωμνῆς εὐπρεπεστάτης ἠσκημέν
κόσμῳ, τὴν αὐτοκρατορικὴν ἔχοντα ἐσθῆτα
καὶ περὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ φέρεσθαι κελεύσαντ
λάφυρά τε καὶ σκῦλα καὶ στεφάνους, καὶ μνήμα
ὧν εἷλε πόλεων, ἦραν τὴν κλίνην οἱ λαμ
προέχοντες τῶν νέων ἐν τοῖς κατὰ πολέμους ἔργοι
Tacitus de funebri pompa Auguſti
Tunc conſultatum de honoribus ex qu
bus maxime inſignes viſi, ut portâ trium
phali duceretur funus: Gallus Aſinius,
legum latarum tituli, victarum ab eo gen
tium vocabula anteferrentur. Quod etia

factu

ctum eſſe auctor Dio lib. 56. τά τε ἔθνη
ἀνθ' ὅσα προσεκτήσατο ἐπιχωρίως σφίσιν ὡς
ἕκαστα ἀπεικασμένα ἐπέμφθη. *Omneſque*
tiones, quas ſubegiſſet, cum ſuo ipſarum
ltu effictæ cernebantur. Id ipſum de Per-
nacis funere narrat idem auctor lib. 74.
ῥῆλθον μετὰ τοῦτα τὰ ἔθνη πάντα τὰ ὑπή-
οα ἐν εἰκόσι χαλκαῖς ἐπιχωρίως σφίσιν
σταλμένα. *Tranſierunt deinde nationes om-*
s ſubjectæ imperio Romano in ſtatuis æneis,
ornatis, ut eſt cujuſque gentis patria
nſuetudo. Intellexit hoc Lucanus lib. 8.
funere Pompeii, quem non petere
cit,

Præferat ut veteres feralis pompa trium-
phos.

allusit Virgilius lib. 11. in funere Pal-
ntis:

Multaque præterea Laurentis præmia
pugnæ
Aggerat & longo prædam jubet ordine
duci.

ec multo poſt:

Indutoſque jubet truncos hoſtilibus armis
Ipſos ferre duces, inimicaque nomina figi.

nin imo lictores cum faſcibus, aliaque
ſignia magiſtratuum, quos olim geſſe-
nt, præceſſiſſe, Polybius tradidit, l. 6.
τοὶ μὲν οὖν ἐφ' ἁρμάτων οὗτοι πορεύονται. ῥάβδοι
δὲ καὶ πελέκεις καὶ ἄλλα τὰ ταῖς ἀρχαῖς εἰω-
τα συμπαρακεῖσθαι, προηγεῖται, κατὰ τὴν
ίαν ἑκάστῳ τῆς γεγενημένης κατὰ τὸν βίον ἐν τῇ
λιτείᾳ προαγωγῆς. hoc eſt, *Iſti igitur*
curru

curru ſic incedunt, Faſces vero & ſecur[illegible] ac reliqua principatibus conſueta, ſecundu[illegible] dignitatem cujuſque præcedunt, qua, du[illegible] in vivis eſſet, in Rep. eminuit.

Et notandum, faſces hoſce verti ſol[illegible] tos, ut diſcimus ex Tacito lib. 3. Anna[illegible] de funere Germanici: *Igitur tribunoru[illegible] centurionumque humeris cineres portaba[illegible] tur: præcedebant incompta ſigna, verſi fa[illegible] ſces.* Quem morem tetigiſſe videtur Vi[illegible] gilius dicto loco:

— Tum mæſta phalanx, Teucrique ſ[illegible]
quuntur,
Tyrrhenique duces & verſis Arcad[illegible]
armis.

Ubi Servius: *Lugentum more*, inquit, *m[illegible] cronem haſtæ, non cuſpidem contra terra[illegible] tenentes: ſcuta autem invertentes non propt[illegible] numina illic depicta, ne eorum ſimulacra c[illegible] daveris polluerentur aſpectu, ut nonnul[illegible] fruſtra placet. Nam lugentium mos eſt pri[illegible] ris habitus immutatio.* Albinovanus in f[illegible] nere Druſi:

Quos primum vidi faſces, in funere vidi,
Et vidi verſos indiciumque mali.

Statius 4. Thebaid.

— verſis ducunt inſignibus ipſi
Grajugenæ reges.

Ca[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

CAP. VIII.

unera humeris elata, & à quibus. Veſpillo-
nes, Sandapilones, Barginnæ, Sandapi-
larii, *Lecticarii in Eccleſiâ Conſtantinopolitana,*
κοπιαταί.

QUI Funebrem lectum præceſſerint,
jam vidimus: Sequitur de iis, *qui*
nus extulerunt. Quod officium plerum-
ue à proximis hæredibus fuiſſe obitum,
dicat Servius in lib. 6. Æneid. *Deferen-*
i feretrum propinquioribus virilis ſexus da-
atur munus. Horatius lib. 2. Satyr. 5.

——— *cadaver*

Unctum oleo largo nudis humeris tulit
hæres.

inc Qu. Metellum Macedonicum *à*
uatuor filiis illatum rogo, uno Prætore, tri-
s conſularibus, duobus triumphalibus, al-
ro Cenſorio, teſtatur Plinius lib. 7. c. 44.
Valer. Maximus lib. 7. de Felicitate.
t Plutarchus de fortuna Romanor.

Nonnunquam etiam Servi manumiſſi
adaver Domini ſui portabant, ſi non an-
irent: Unde Perſius Satyr. 3.

——— *at illum*

Heſterni capite induto ſubière Quirites.

nterdum vero imperatores aliique præ-
lare de Republ. meriti à magiſtratu vel
enatoribus, vel patritiis efferebantur.
Nam Coriolanum οἱ λαμπρότατοι τῶν νέων
ν τοῖς κατὰ πολέμους ἔργοις extulerunt,

teſte Dionyſio lib. 8. Et C. Julii Cæſaris *lectum pro roſtris in forum magiſtratus & honoribus functi detulerunt*, ut annotavit Suetonius in ejus vita. Sic Auguſti *corpus ad rogum humeris Senatorum ferendum*, conclamaſſe Patres auctor eſt Tacitus l. 1 Annal. Imo vero quidam cum ex populo, tum exteris etiam Romæ commorantibus non contenti erant vulgari more funus proſequi, ſed propenſo in defunctum amore & obſervantiâ, ſuis humeris lectum efferebant: quod in funere Æmilii Paul contigiſſe, narrat Plutarchus in ejus vita: ὅσοι γοῦν κατὰ τύχην παρῆσαν Ἰβήρων καὶ Λιγύων καὶ Μακεδόνων, οἱ μὲν ἰσχυροὶ τὰ σώματα καὶ νέοι, διαλαβόντες τὸ λέχος ὑπέδυσαν καὶ παρεκόμιζον. οἱ δὲ πρεσβύτεροι συνηκολούθουν, ἀνακαλούμενοι τὸν Αἰμύλιον εὐεργέτην καὶ σωτῆρα τῶν πατρίδων. hoc eſt, *Quotquot forte eo tempore Romæ fuerunt Hiſpani Ligures, Macedones, ex his juvenes quique corpore erant valido, feretrum ſubierunt: majores natu vero proſecuti ſunt Servatorem & Patrem patriæ Paullum appellantes.* Sic Trebius, qui in ædilitate populo aſſibus frumentum præſtiterat, *ſupremo die populi humeris in rogum portatus eſt*, ut ſcriptum reliquit Plinius lib. 18. cap. 3. Et Cn. Pompejum non optare,

Vt Romana ſuum geſtent pia colla parentem,

canit Lucanus lib. 8. Juvenalis Satyr. 10 de infelicitate Priami:

Inco-

Incolumi Troja Priamus veniſſet ad umbras
Aſſarici magnis ſolemnibus, Hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum cervicibus, inter
Iliadum lacrumas, &c.

x quibus locis abunde conſtat, hume-s elata fuiſſe funera, non autem eo mo-), ut Rævardus & Fruterius exiſtima-nt, quorum opinionem alibi poſui-us.

Quod ſi vero mortuus tenuioris erat rtunæ, vel populo inviſus, eum à eſpillonibus exportari ſolitum legimus. Domitiano Imperatore Suetonius o. 17. *Cadaver ejus populari ſandapila Veſpillones exportatum.* Cui aſtipulatur Eutropius lib. 7. *Funus ejus cum ingenti lecore per veſpillones exportatum & igno-ter ſepultum.* Sic de Heliod. Sycophan-Ammianus Marcellin. lib. 19. *Funus s per veſpillones elatum, &c.* Hinc Fe-s: *Veſpæ & Veſpillones dicuntur, qui fu-andis corporibus officium gerunt, non à nutis illis volucribus, ſed quia veſpertino mpore eos efferunt, qui funebri pompâ duci pter inopiam nequeunt.*

Varie autem hæc vox ſcribitur. Alii n ſimplice liquida: ut Iſidor. in Gloſſis: *pilones foſſarii, qui mortuos ſepeliunt, uli.* Nonnulli vero Veſpillo, ut Lexi-n Græcolatinum vetus: Νεκροθάπτης,

 Veſpil-

Veſpillo, *Libitinarius*. Sunt etiam qui Biſpellones vel Biſpelliones ſcribunt: Gloſſar vetus: *Biſpelliones*, Νεκροθάπτης, κοπιάται. *Biſpello*, Νεκροφόρος. In qua ſcriptione diverſam originem putat eruditiſſimus Fr. Junius ad Tertul. de Pall. cap. 4. nempe à binis palliis, quod ſcilicet lugubres veſtes ſuis ſuperinducerent. Quid eſt quæſo curioſe ingenioſum eſſe, ſi hoc non eſt? nec enim neſcire potuit, vir doctiſſ literarum B & V vicinitatem, & ſæpe imo fere ſemper unam pro alterâ uſurpari. Rectius igitur meo quidem animo Servius, qui hoſce homines *à veſpera primum Veſperones, & deinde Veſpillones* dictos cenſet. Verum de his minutiis Grammaticorum παῖδες viderint.

Dicuntur etiam *Sandapelones*, ut in Gloſſar. *Sandapelo*, νεκροθάπτης. Sidoniu *Sandapilarios* vocat lib. 2. Epiſtol. 8. qu voce non Sandapilarum fabros, ſed baju los intelligit. Appellarunt etiam *Barginnas*: Gloſſarium vetus, *Barginna*, νεκροφόρος. Βάρβαρος, παραφώνησις βαρβάρ Sic enim diſtincte legendum in Gloſſ. ho ſenſu, ut ſit Veſpillo Barginna, ut ſi Barbarus Barginna, ut inſuper ſit Barba rorum acclamatio Barginna; quod cum bonâ veniâ Jac. Cujacii dictum velim, qu in Novel. 3. male combinat.

Sed hic Chriſtianorum quoque conſuetudinem breviter ſubjiciemus. Ac in Ecclesia Conſtantinopolitana erant *Lecticar*

à Com

Conſtantino Magno primum inſtituti, qui gratuitam exportandis mortuis operam præſtarent, dicti alio nomine κοπιαταὶ à laborando. Hi ex mille & centum officinis annuos habebant reditus, unde funerum ſumptus fierent, ut eſt in Novella Juſtiniani 43. & 59. & in Novell. Leonis 12. Non autem dubium, quin idem vel certe non abſimilis ritus in Romana Eccleſiâ obtinuerit. Sæpiſſime tamen homines pietate & vitæ ſanctimoniâ celebres ab ipſis Epiſcopis & Sacerdotibus ad ſepulturam elatos conſtat. De Paulæ matris funere D. Hieronymus in Epiſtola ad Euſtochium: *Ex hinc non ululatus, non planctus, ut inter ſeculi homines fieri ſolet, ſed pſalmorum linguis diverſis examina concrepabant. Tranſlata eſt Epiſcoporum manibus & cervicem feretro ſubjicientibus, cum alii Pontifices lampades cereoſque præferrent, alii choros pſallentium ducerent, &c.* Sic cadaver B. Fulgentii per Sacerdotes deportatum, legitur in ejus vita: *Mane vero poſtquam multitudo maxima populorum de locis finitimis ad exſequias venit, Sacerdotum manibus ad Eccleſiam civitatis, quæ Secunda dicitur, ubi etiam reliquias Apoſtolorum conſtituerat, deportatus, ſortitus eſt honorabile monumentum.* De Filimatiâ quoque matrona honeſtiſſima ſic loquitur Sidonius Apollinaris lib. 2. Epiſtol. 8. *Hanc tamen, ſi quis haut incaſſum honor cadaveribus impenditur, non Veſpil-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

lonum Sandapilariorumque miniſteria ominoſa tumulavêre : ſed cum Libitinam ipſam flentes omnes exteri quoque prenſitarent , remorarentur , exoſcularentur , ſacerdotum propinquorumque manibus excepta , perpetuis ſedibus dormienti ſimilior illata eſt. Poſſem plura addere : ſed quid opus multis exemplis, in re tam manifeſta & extra omnem controverſiam poſitâ ?

Cap. IX.

De Pheretro. Iſidori in ejus Etymologiâ inveſtiganda ridiculum acumen. Latura, Latus. Capulum *eodem ſignificatu.* Capularis ſenex, σορέλλην. *Pheretrorum diſcrimen pro qualitate defunctorum. Lectica elati honeſtiores : Sandapila viles & ſervi. A quot perſonis ea geſtata. Funera interdum aperte elata, interdum tecte.* Larvata Funera *quæ* ?

QUemadmodum igitur pro diverſitate defunctorum alii atque alii fuerunt Νεκροφόροι: ita etiam diverſa fuiſſe Νεκροφορεῖα obſervo. Dicebantur ea λατινικῶς *Feretra*, ſive Græcum mavis, *Pheretra:* utrumque à ferendo, quod vel pueri intelligunt. Sed audiamus acumen Iſidori lib. 18. orig. cap. 9. *Pharetra*, inquit ille, *ſagittarum theca à ferendo jacula dicta, ſicut & Pheretrum, ubi funus ducitur : quæ ideo Etymologiam communem habent, quia Pharetra mortem, Pheretrum mortuum portat.* En cor Zenodoti, en jecur Cratetis!

Fru-

Fruſtra laurum mordeo, ita mihi præcordia ſaliunt ad riſum. Pheretrum autem latine *Laturam* dixeris. Gloſſar. Græcolatinum: *Latura*, Φέρετρον. Feſti mutilator: *Latitaverunt*, *Cato poſuit*, *pro ſæpe tulerunt*. Sic *Latus* pro feretro videtur uſurpaſſe Apul. lib. 2. Metam. *Pompa funeris publici ductabatur per forum, occurrit ad latus quidam mæſtus in lacrymis, genialem canitiem revellens ſenex*. ut obſervavit CL. V. Jan. Gruterus amicus noſter lib. 6. Suſpic. cap. 8. Eodem ſignificatu & *Capulum* uſurpari invenio, ſic dictum, non, *quod ſupra capita hominum feratur*: ut itidem nimis acute nugatur Iſidor. l. 20. orig. cap. 11. Sed *ab eo quod corpus capiat*, teſte Servio in 11. Æneid. Cui adſtipulatur Nonius: *Capulum dicitur quicquid aliquam rem intra ſe capit*. Ubi tamen illud poſtea ad ſepulcrum ipſum accommodat. Feſtus: *Capulum*, inquit, *& manubrium gladii vocatur*, *& id*, *quo mortui efferuntur*, *utrumque à capiendo dictum*. Utitur Lucillius Satyra 2.

Quem cum vidiſſent Hortenſius Poſthumiuſque,
Ceteri item in capulo non eſſe aliumque cubare.

Hinc deſcendit vox *Capularis*, quæ *ſenem jam morti contiguum* ſignificat, teſte Fulgentio de Priſco ſerm. Unde Plautus in Milite Sc. Cohibete:

— *itan' ego tibi videor oppido Acheronticus,*
Tam Capularis?

hoc eſt: jamjam in Proſerpinæ peculi[o] connumerandus. Et Artemona anus maritum ſuum Demænetum vocat *Capuli de[cus]* Aſinariâ Sc. Ain' tu. Græcis Σορέλλη[ς] dicitur, qui τὸν ἕτερον πόδα ἐν τῇ σορῷ ἔχ[ει]: hoc eſt, *alterum pedem in ſepulchro habet.* Heſych. Σορέλλην, σκῶμμά τι ἐπιχώρια[ζ]ον εἰς τοὺς γέροντας.

Erant igitur, quod dicere inceperamus Pheretrorum duo potiſſimum genera: Lectica & Sandapila. Ac Lecticis quidem vel Lectis ditiores & nobiliores efferebantur: Græci τὴν κλίνην & τὸ λέχος vocant. Heſychius: Λέχη, ἐφ' οἷς τοὺς νεκροὺς κοσμοῦσιν. Dionyſius Halicar. lib. 4. Lucretiæ cadaver facit ἐπὶ κλίνης μέλασιν ἀμφίοις ἐστρωμένης, *in lectica nigris veſtibu[s] inſtrata.* Nepos in vita Attici: *Elatus e[ſt] lecticula, ut ipſe præſcripſerat, ſine ull[a] pompa funeris.* Tacitus lib. 3. hiſt. *Simu[l] ferebatur lecticula parvus filius velut i[n] pompam funebrem.* Dionyſius lib. 8. de funere Coriolani: ἦρον τὴν κλίνην ο[ἱ] λαμπρότατοι τῶν νέων, &c. Plutarchus in Numa: οἵτε πατρίκιοι τὸ λέχος αἰράμενοι. Seneca lib. 6. Controverſ. 6. *Verſæ ſunt in exſequias nuptiæ, genialiſque lectus mutatu[s] in funebrem:* Eodem ſenſu & *Torum* accipio apud Ovidium lib. 6. Metamorph. fab. 3.

ſta-

— *ſtabant cum veſtibus atris*
Ante toros fratrum demiſſo crine ſorores.

Sic Tacitus 2. *Ubi illa veterum inſtituta? præpoſitam toro effigiem, meditata ad memoriam virtutis carmina & laudationes & lacrymas?* Propertius lib. 2.

Nec mihi tum fulcro ſternatur lectus eburnô,
Nec ſit in Attalico mors mea nixa toro.

Mortui igitur ditiores Lectica: At vero pauperiores & vilioris fortunæ homines Sandapila efferebantur. Fulgentius de Priſco ſerm. *Sandapilam antiqui dici voluerunt feretrum mortuorum, id eſt, loculum, non in quo nobilium corpora, ſed in quo plebejorum atque damnatorum* [addo etiam populo inviſorum] *cadavera portabantur.* Gloſſarium: *Sandapila*, νεκροφορεῖον. Juvenalis Satyr. 8. *Inter carnifices & fabros Sandapilarum.* Quo loci fabri Sandapilarum ſunt, quos Græci Σοροποιοὺς appellant, teſte Polluce lib. 10. cap. 31. Item Σοροπηγοὺς, qui Sandapilas compingunt, quæ vox eſt apud Nicarchum lib. 2. Antholog.

Καὶ πᾶσιν μία νὺξ, ἓν φάρμακον, εἷς
σοροπηγός.

Domitiani cadaver *populari Sandapilâ* exportatum ſcribit Suetonius cap. 17. Hanc opinor intellexit Horatius lib. 1. Satyr. 8. *vilem arcam* appellans: Et Lucanus lib. 8. de Pompejo:

Da vilem Magno plebeii funeris arcam,
Quæ lacerum corpus ſiccos effundat in ignes.

Martialis *Orcinianam ſpondam* dixit Epi-
gr. 5. lib. 10.

Orciniana qui feruntur in ſponda.

Ac tale feretrorum diſcrimen etiam apu Maſſilienſes obſervatum fuiſſe, teſtatu Valerius Maxim. lib. 2. cap. 6. *Duæ etiam ante portas eorum arcæ jacent: altera, qu. liberorum, altera quâ ſervorum corpora a ſepulturam plauſtro devehuntur.*

Sed pene præterieram, certum quoqu Veſpillonum numerum uni Sandapila fuiſſe adhibitum: quod ex Appiano A lexand. didici, qui lib. 4. ἐμφυλ. de Icili proſcripto ſic loquitur: Ἰκέλιος δὲ ἐκλα θόμενος τοῦ μεγαλόφρονος ἐλευθεριότητος νεκρὸν σῶμα ἐκκομιζόμενον ὑποστὰς, τοῖ φέρουσι συνεβάσταζε τὸ λέχος. ἰδόντων δὲ τ φρουρούντων τὰς πύλας, ὅτι πλεονάζουσιν οἱ νεκροφόροι παρὰ τὸ σύνηθες ἑνὶ ἀνδρὶ, κ τοὺς μὲν φέροντας οὐχ ὑπονοούντων, τὸ δὲ λέ- χος ἐρευνωμένων, μὴ νεκρόν τις ὑποκρίνοι- το, οἱ νεκροφόροι τὸν Ἰκέλιον ἤλεγχον οὐχ ὁμότεχνον σφίσιν ὄντα, ἐγνωσθέντα τε οἱ σφαγεῖς ἀπέκτειναν, hoc eſt, *Icilius vero priſtinæ magnanimitatis & ingenuitatis immemor, cadaveri quod efferebatur, ſubjecit humeros, atque ita cum aliis bajulabat ſandapilam. Portæ cuſtodes conſpicati uni mortuo Veſpillones ſolito plures adhibitos, nihil de ipſis ſuſpicando, tantum ſcrutati ſunt, ne quis vivus efferretur pro mortuo. Sed cum Icilius argueretur à ſociis, quod non eſſet Libitinarius, agnitus & interfectus eſt.*

Ac

Ac clariſſimus Lipſius in Electis annotavit, Sandapilam à quatuor tantum fuiſſe portatam, fretus auctoritate Martialis, qui lib. 7. Epigramm. 75. ait:

Quatuor inſcripti portabant vile cadaver,
Accipit infælix qualia mille rogus.

Lecticam vero à ſex, interdum ab octo vel pluribus. Unde etiam Lectica hexaphoros & octophoros dicta. Idem Martialis lib. 2. in Zoilum Epig. 81.

Laxior hexaphoris tua ſit lectica licebit:
Dum tamen hæc tua ſit, Zoile, Sandapila.

Idem lib. 6.

Invidioſa tibi quam ſit lectica requiris?
Non debes ferri mortuus hexaphoro.

Quaſi diceret: tam indigne homines ferunt te juvenem & egenum ferri lecticâ, cui ſex homines ſubjuncti ſunt, ut id vix paſſuri in mortuo videantur.

Sandapilis igitur & Lecticis mortuorum corpora efferri ſolita, hinc conſtat: ſed quod moneo, interdum apertis, interdum vero tectis. Nam qui ſua morte obierant, vel facie erant non plane deformi, illorum cadavera honeſtiſſimis veſtibus induta & lectis quam ſplendide ornatis impoſita, palam ferebantur, ita ut unuſquiſque defuncti faciem, & ex veſtibus ornatuque ſexum facile poſſet cognoſcere. Cujus moris, qui hodieque in Italia & Gallia Narbonenſi durat, pleni ſunt omnes libri. Non raro etiam faciem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ſolebant fucare, præſertim fœminarum & puellarum, ut mortuæ apparerent venuſtiores. Id conſtat ex eo, quod de Britannico tradit Dio in vita Neronis: Τὸν δὲ Βρεταννικὸν, φαρμάκῳ δολοφονήσας ὁ Νέρων, ἐπεὶ δὴ πελιδνὸς ὑπὸ τοῦ φαρμάκου ἐγενήθη γύψῳ ἔχρισεν. ὑετὸς δὲ διὰ τῆς ἀγορᾶς αὐτοῦ ἀγομένου πολὺς, ὑγρᾶς ἔτι οὔσης τῆς γύψου, ἐπιπεσὼν, πᾶσαν αὐτὴν ἀπέκλυσεν, ὥς τε τὸ δεινὸν μὴ μόνον ἀκούεσθαι, ἀλλὰ καὶ ὁρᾶσθαι. Quibus verbis dicit, Britannici corpus gypſo oblitum à Nerone fuiſſe, ne livor appareret è veneno: ſed pluviam coortam eluiſſe gypſum, dum cadaver per forum effertur; omniumque oculis ſubjeciſſe. Eadem & Zonaras: à quibus tamen diſſentit Tacitus, noctu elatum Britannicum aſſerens lib. 17. *Nox eadem Britannici necem & rogum conjunxit.* Quid opus igitur gypſo? cum nox hæc omnia operire & tegere potuiſſet. Quod ſi autem cadavera ita erant affecta, ut propter deformitatem vel aliam cauſam honeſte populo oſtendi & oculis vulgi palam exponi non poſſent, veſtibus ſic involvebantur tegebanturque, ne cognoſcerentur. Quomodo Scipionem Africanum elatum auctor eſt Vell. Paterculus lib. 2. *De tanti viri morte nulla habita eſt quæſtio: ejuſque corpus velato capite elatum eſt.* Repertus enim fuerat mane in lectulo mortuus, ita ut quædam eliſarum faucium in cervice reperirentur notæ.

In

Interdum vero etiam tectis lecticis hu-
ſmodi Funera elata exiſtimo, motus
ctoritate Dionis Caſſii, qui auctor eſt,
xt. Condianum ut ſe condemnatum iri
tellexit, equum conſcendiſſe, ex eoque
ulo poſt conſulto lapſum mortem ſimu-
ſſe, & tum arietem pro ejus corpore ela-
m combuſtumque eſſe; quæ poſtrema
erba Græce ſic ſonant: Καὶ ὀφθεὶς ὡς καὶ
ῤῥῆμα τελουτήσων ἐς οἴκημα ἐκο-
ίσθη. Καὶ αὐτὸς μὲν ἀφανὴς ἐγένετο. Κριοῦ
ὶ σῶμα ἐς λάρνακα ἀντ' αὐτοῦ ἐμβληθὲν
καύθη. Hic mihi ſubit ſuſpicari Larvis
oque interdum faciem ruinâ ædium de-
itam vel alio caſu mutilam velari ſoli-
m: cujuſmodi funera *Larvata* fuiſſe
cta obſervavit Vir clariſſimus Philippus
amerarius magni illius Joachimi F. l. 1.
editat. hiſtor. cap. 96. Et clarum id ex
pitaphio veteri duorum conjugali pri-
a nuptiarum nocte in toro conjugali
ina ædium oppreſſorum, cujus ultima
erba hæc ſunt: CARI PARENTES
EC LUCTU NEC LACHRIMIS
ISERA AC LARVATA NOSTRA
EFLEATIS FUNERA, NE RED-
ATIS INFELICIORA, &c.

CAP.

CAP. X.

Funus proſequendi officium quibus phraſibus den- tatum. Vitio datum ignoto homini iviſſe exſ- quias. Athenis quoque id lege prohibitum. Pr- ximorum erant præcipue hæ partes, Fœminas & Virgines quoque in funus prodiiſſe. Apud Chr- ſtianos hunc morem improbatum à ſanctis Pa- tribus. Equi in magnatum exſequiis.

PErgimus ad eos, *qui funus proſequu- ſunt.* Quod officium Romani *Sequ- Proſequi*, *Exſequi*, *Comitare funus*, & *Ire*, *venire exſequias* dicebant. Terentiu- τῷ *Sequi* utitur in Andriâ:

Funus interim
Procedit: ſequimur; ad ſepulcrum veni- mus.

Eodem ſenſu etiam *Proſequi* uſurpatur quod verbum ad omnes pompas eſt ac- commodatiſſimum. Seneca Epiſtol. 30 *Baſſus noſter videbatur mihi proſequi ſe & componere & vivere tanquam ſuperſtes.* Apulejus lib. 8. Metamorphoſ. *Funus ve- ro toto feralem pompam proſequente populo deducitur ad ſepulturam.* Reſpondet autem huic voci Græca προπέμπειν & παραπέμ- πειν & ἐκπέμπειν. Æſchylus in ἑπτ' ἐπὶ Θήβ.

Πῶς τολμήσω μήτε σε κλαίειν
Μήτε προπέμπειν ἐπὶ τύμβον.

Et paulo poſt:

Ἡμεῖς μὲν ἴμεν καὶ συνθάψομεν
Αἵδε προπομποί.

Plu-

lutarchus in Numa. οἵτε πατρίκιοι τὸ
ἔχος ἀράμενοι καὶ συμπαρόντες οἱ τῶν θεῶν
ρεῖς καὶ παραπέμποντες. Euripides:

Τόντ' αὖ θανόντα καὶ πόνων πεπαυμένον
Χαίροντας εὐφημοῦντας ἐκπέμπειν δόμων.

bi τὸ ἐκπέμπειν Cicero *exſequi* interpretatur in 1 Tuſcul. quæſt.

At qui labores morte finiſſet graves
Omnes amicos laude & lætitia exſequi.

ic *Comitare funus* eſt apud Ovidium l. 1. e Ponto Eleg. 10.

Funera non potui comitare nec unguere
corpus.

ed & *Ire* ſimpliciter eodem modo accipitur, quemadmodum etiam *Ire* vel *Veire exſequias*. Terentius in Andria: *Efrtur, imus.* Virgilius 2. Æneid.

Ite, ait, egregias animas, quæ ſanguine
nobis
Hanc patriam peperere ſuo, decorate ſupremis
Muneribus.

uem locum imitatus videtur Silius Itacus lib. 15. Punicor. ubi occiſo Marcello annibal ſic loquitur:

Marcellum abſtulimus Latio: deponere
forſan
Gens Italûm tandem arma velit: vos ite
ſuperbæ
Exſequias animæ & cinerem donate ſupremi
Muneris officio.

pulejus lib. 3. Florid. *Proin quoniam*
Poë-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Poëta optimus perſonam vitæ depoſueri recta de auditorio ejus exſequias eundum Idem lib. 4. *Aſpexit in pomœriis civitat funus ingens locatum, plurimos homines in genti multitudine, qui exſequias venerant circumſtare, omnes triſtiſſimos & obſoletiſſi mos veſtitu.* Terentius Phormione: *Ex ſequias Chremeti, quibus eſt commodum ite: hem tempus eſt.* Ovidius lib. 2. Amo Eleg. 6.

Pſittacus Eois imitatrix ales ab Indis
Occidit: exſequias ite frequenter ave

Sed ne verba nos diutius teneant; ad rem accedamus.

Indictiva igitur Funera quod attinet notandum ſi defunctus bene de omni Re pub. fuiſſet meritus, tum ad ejus exſe quias non ſolum cognatos&amicos, verum etiam totam adeo civitatem confluxiſſe præconis voce & tuba ad id evocatam Aderant magiſtratus, Senatores, equites atque adeô omnis populus, ut hac ratione ſuam erga defunctum benevolentiam te ſtarentur, & ſi fieri poſſet, de dolore lu ctuque ſuperſtitum liberorum propinquo rumve in ſe transferrent particulam, vel aliorum animis ſolatii aliquid quaſi aſper gerent. Livius lib. 24. de Hierone: *Fun fit Regium, magis amore civium & car tate, quam curâ ſuorum celebre.* Exemp alia paſſim occurrunt. Imo Sacerdot quoque interdum iviſſe exſequias legimu ut in funere Numæ, teſte Plutarch

in reliquis Funeribus pauci compare-
nt præter cognatos. Vitio enim fere da-
tur, ignoti hominis exſequias ire. Se-
ca innuit De Tranquillitate vitæ c. 12.
uorundam quaſi ad incendium currentium
ſereberis : uſque eo impellunt obvios &
alioſque præcipitant : cum interim cucur-
rint aut ſalutaturi aliquem non reſaluta-
rum, aut funus innoti hominis proſequu-
ri, aut judicium ſæpe litigantis. Et A-
enis lege erat prohibitum in aliorum
nus accedere. Cicero 2. de Leg. *Sub-*
ta etiam erat celebritas virorum ac mulie-
m, quo lamentatio minueretur. Habet
im luctum concurſus hominum : quocirca
ittacus omnino accedere quenquam vetat
funus aliorum. Amici igitur & cognati
æcipue ibi conſpiciebantur. horum
im propria funeris cura : quod & Ari-
teles monuit lib. 4. Ethic. cap. Εἰς τὰ
δὴ δὲ μάλιστα οἴονται δεῖν τοὺς συγγενεῖς ἀπαν-
ᾶν. *In funera quoque cognatos potiſſimum*
dire oportere arbitrantur. Et non obſcu-
tangit Dionyſius Halicarnaſſæus lib. 11.
Virginio loquens : ὁ δὲ τὴν μὲν ἀληθῆ
ὸς Ἀντώνιον αἰτίαν ἀποκρυψάμενος,
ασκαὶ δὲ τινὸς συγγενοῦς σκηψάμενος πέ-
ατ θάνατον, οὗ τὴν ἐκκομιδήν τε καὶ ταφὴν
τὸν ἔδει ποιήσασθαι κατὰ τὸν νόμον, ἀφίετο.
c eſt, *Virginius vero cum veram cauſam*
Antonium celaſſet, & ſe cujuſdam cognati
ceſſarii mortem audiſſe ſimularet, cujus
nus & ſepultura ſibi ex lege eſſet curanda,
dimiſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

dimiſſus eſt. Hinc Plinius l. 35. c. 2. *Se-*
per defuncto aliquo totus aderat fami-
ejus, qui unquam fuerat, populus. Cice-
pro Quintio: *Si funus id habendum ſ*
quo non amici conveniunt ad exſequias
honeſtandas, ſed honorum emptores, ut c
nifices, ad reliquias vitæ lacerandas & a
trahendas.

Solebant autem morientes interdu
amicos ſuos vel liberos legato aliquo in
tare, ut exſequias ſibi venirent. Vale
in L. Si tibi D. De Legat. 3. *Si tibi &*
qui ex tribus liberis meis in funus meum v
nerit, centum aureos legavero. Mæcian
etiam ſub hac conditione, *ſi ad exſequi*
funeris mei venerit. Legata quandoq
data oſtendit, in L. conditionum, qu
D. De Condic. & dem. Atque hæc forſ
intelligenda ſunt de amicis & liberis q
peregre aberant, vel alibi habebant d
micilium.

Non autem viri ſolum, ſed & Fœm
næ funus proſequebantur, unâque innu
ptæ filiæ cum reliquis cognatis mulier
bus, ut patet, ex Plutarchi Problem. ub
cauſas inveſtigat, cur filiæ aperto capit
& ſolutis crinibus prodeant in funus. Lo
cum ipſum inferius laudamus: Similer
vero ritum etiam apud Athenienſes uſita
tum fuiſſe, teſtatur præter alios Terentiu
in Andria, cum inquit:

Effertur, imus: interea inter mulie-
res.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Quæ ibi aderant, forte unam adſpicio
adoleſcentulam
Formâ. Sos. *bonâ fortaſſe.*

dipſum manifeſte ſignificavit Lyſias in lefenſione, quam ſcripſit Eratoſtheni, qui dulterum domi deprehenſum occiderat. Affirmat enim ille, interitum matris oriʒinem fuiſſe omnium ſuorum malorum: quod uxor, cum in funus proceſſiſſet, pectata primo ibi ſit à delicato illo adolecente, cum quo poſtea conſuetudinem tupri habuit. Inquit autem purus ille criptor: ἐπειδὴ γὰρ ἡ μήτηρ ἐτελεύτησε, πάντων τῶν κακῶν ἀποθανοῦσα αἰτία μοι γεγένηται· π' ἐκφορὰν γὰρ αὐτῇ ἀκολουθήσασα ἡ ἐμὴ υνὴ, ὑπὸ τούτου τοῦ ἀνθρώπου ὀφθεῖσα, χρόῳ διαφθείρεται. Vide P. Victorium lib. 3. Var. Lect. cap. 12. Id vero de iis intelliendum eſt, qui proximo ſanguinis nexu ohærebant mortuo. Nam reliquis in fuus prodire, aut domum funeſtam ingrei fas non erat, niſi jam ſexagenariis: ut ſt in lege Solonis apud Demoſthenem in Oratione ὑπὲρ Ἁγνίου κλήρου. Βαδίζειν δὲ ὺς ἄνδρας πρόσθεν ὅταν ἐκφέρωνται. Τὰς δὲ υναῖκας ὄπισθεν. γυναῖκα δὲ μὴ ἐξεῖναι ἰσιέναι εἰς τὰ τοῦ ἀποθανόντος, μηδ' ἀκοουθεῖν ἀποθανόντι, ὅταν εἰς τὰ σήματα ἄγηται, ντὸς ἑξήκοντα ἐτῶν γεγονυῖαν, πλὴν ὅσαι ἐνὸς ἀνεψιαδῶν εἰσι. At vero apud Meſſeios mulieres in funus prodire probro haitum fuit: ut colligere eſt ex Æliano b. 6. Var. hiſt. cap. 1. ubi inhumanitatis accu-

accuſat Lacedæmonios, quod Meſſen
rum mulieres bello captas id facere coëg
rint. Λακεδαιμόνιοι, inquit, Μεσσηνί
κρατήσαντες, τῶν μὲν γινομένων ἁπάντων ἐν
Μεσσηνίᾳ τὰ ἡμίση ἐλάμβανον αὐτοὶ καὶ τ
γυναῖκας τὰς ἐλευθέρας εἰς τὰ πένθη βαδίζ
ἠνάγκαζον, καὶ τοὺς ἀλλοτρίους καὶ μηδὲν σ
σι προσήκοντας νεκροὺς κλαίειν. hoc eſt, L
cedæmonii Meſſeniis ſuperatis omnium qu
cunque in Meſſenia erant dimidiatam p
tem ſibi ceperant, & mulieres liberas
funera prodire coëgerunt, & alienos neq
quicquam ad ſe pertinentes mortuos luge
Niſi forte, quod malim, de Præficis h
locus intelligendus eſt, quarum vice
obire à Lacedæmoniis coactæ ſint mul
res Meſſeniorum. Sed nec Chriſtianis m
lieribus virginibuſque id fuiſſe perm
ſum, ex S. Patrum ſcriptis appar t. S
neſius Epiſt. 3. οὐ γὰρ οἴομαι, νομίζεται νυμ
φευτρίαις βαδίζειν ἐπ' ἐκφοράν, *non e*
moris novam nuptam ad funus conveni
D. Chryſoſtomus περὶ τῆς ἱερωσύνης lib.
Δεῖ δὲ καὶ ἐκφορῶν καὶ παννυχίδων ἀπείργ
virgines intelligit: οἶδε γὰρ οἶδεν ὁ πολυμ
χανος ὄφις ἐκεῖνος καὶ διὰ χρηστῶν πράξε
τὸν αὐτοῦ παρασπείρειν ἰὸν, καὶ χρὴ τὴν πα
θένον πανταχόθεν τειχίζεσθαι καὶ ὀλιγάκις τοῦ πι
τὸς ἐνιαυτοῦ προβαίνειν τῆς οἰκίας, ὅτ' ἂν ἀπ
ραίτητοι καὶ ἀναγκαῖαι κατεπείγωσι προφάσ
hoc eſt, *Iam & virgini oportet funeb*
pompas & publica pervigilia interdicta e
novit enim, novit ingenioſiſſimus ſerpens
q

el per bona ſuum ipſius virus diſſeminare. *ropterea virginem oportet undecunque tan-* *uam muro circumſeptam eſſe, ac toto anno* *rraro domo egredi: idque demum cum in-* *cuſabiles & neceſſariæ urgebunt cauſæ;* ut tar verſione clariſſimi amiciſſimique no- ri Davidis Hœſchelii, fugientium Græ- rum litterarum ſtrenui vindicis, cujus ptimis in aureum hunc ſcriptorem No- s debemus etiam illud ex Syneſii Epiſtola ſtimonium: id volui, benevole Lector, eſcius ne eſſes.

Non autem homines ſolum, ſed & quos in Magnatum exſequiis iviſſe, qui os hodieque durat, videre eſt ex Chry- ſtomo Homil. 3. ad populum Antioche- um: *Divite aliquo mortuo, non ſervos los & ancillas: ſed & equos neceſſarii cco amicientes & agaſonibus tradentes, ad pulturam ſequi jubent, calamitatis ma- nitudinem oſtentantes & omnes ad miſeri- rdiam allicientes.*

CAP. XI.

abitus & mores lugentium. Lacrumæ. Planctus & ςερνοτυπία. Lacerationes lacertorum & gena- rum. Hæ Solonis legibus & 12. tabul. vetitæ quidem, ſed non ſublatæ. Hadr. Junii in cauſa hujus legis inveſtiganda lapſus.

AM vero de habitu & moribus funus proſequentium & in luctu conſtituto- rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

rum, inprimis vero eorum, qui deſu.
cto ſanguine proximiores, nonnihil
cendum eſſe ordo monet. Re igitur di.
genter conſiderata, quantum quidem m.
libraria ſupellectile deſtituto memo,
jam ſuppeditat, invenio cum in aliis l.
ctibus, tum vero etiam in hoc funeb.
antiquitus præcipue uſitatas fuiſſe Lacr.
mas, planctum, & στερνολυπίαν, Lacer.
tiones genarum, Querelas & maledicta.
Deos, crines paſſos, ſciſſos, interdu.
etiam tonſos, ornamenta depoſita, cu.
tum & veſtes mutatas, & quæ alia ſu.
hujus generis, de quibus ſingulis jam d.
ſtincte agam & per partes.

Ordiar autem à Lacrymis & fletu, q.
adeo notus in funere, ut fere me pude.
de eo verbum ullum facere. Terenti.
Andria: *In ignem poſita eſt, fletur.* Ov.
dius 1. de Ponto Eleg. 10.

Illum ego non aliter flentem mea fune.
vidi,
Ponendus quam ſi frater in igne foret.

Homerus Odyſſ. Δ.

Τῦτο νυ πꝟ γέρας ἐστιν ὀϊζυροῖσι βροτοῖσι
Κείρασθαί τε κόμην βαλέειν τ' ἀπὸ δάκρ.
παρειῶν,
Namque hæc ſola manent miſeros ſolat.
mortis,
Et tondere comam & lacrymis reſperge.
vultus.

Corippi hac de re locus eſt, quem adhu.
adſcribam, ut eum macula liberem, qu.
labo.

borat: ſic enim ille lib. 3. de funere Ju-
iniani Imp.

Funduntur lacrymæ ritu nivis, imbre madebant
Cunctorum veſtes, proprioque in fonte natabant
Madentes oculi, vultuſque ſinuſque rigabant.

Apage illud *Madentes* & L. *Manantes.*
ec plura addo, in re adeo obviâ ac pro-
itâ, notâque etiam iis, *qui nondum ære*
vantur.

Raro autem ſolæ lacrymæ: ſed comites
re ſemper habebant Planctum & στερνο-
τυπίαν. Lucianus de luctu: οἰμωγαὶ δὲ
ὶ τούτοις καὶ κωκυτὸς γυναικῶν καὶ παρὰ
άντων δάκρυα καὶ στέρνα τυπτόμενα. Plu-
rchus ad Apollonium: Καὶ σὺ οἷς ἐδυσχέ-
ινον σφόδρα μνήμασιν ἀνοιμώζοντες καὶ
νοτυπούμενοι, λαμπρὰς διαχίας συνι-
νται μετὰ μουσουργῶν. Ovidius lib. 9. Me-
norph. de Thisbe, cum Pyramum pro-
io gladio confoſſum vidiſſet:

Sed poſtquam remorata ſuos agnovit amores,
Perculit indignos claro plangore lacertos,
Et laniata comas, amplexaque corpus amatum
Vulnera ſupplevit lacrymis.

em in Epiſt. Sapphus ad Phaonem:

Poſtquam ſe dolor imminuit, mea pectora planxi,
Nec puduit ruptis exululare comis.

Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Non aliter quam ſi nati pia mater ade-
pti
Portet ad extructos corpus inane
gos.

Propertius lib. 2. ad Cynthiam :

Tu vero nudum pectus lacerata ſequêr,
Nec fueris nomen laſſa vocare meum.

Juvenalis alludit Satyra 13.

Et majores domus gemitu, majore
multu
Planguntur nummi quam funera.

Arnobius lib. 5. adverſus Gentes. De C-
lis Deûm matris: *Quid pectoribus ap-*
dentis palmas paſſis cum crinibus Ga
Nonne illos referunt in memoriam luct,
quibus mater turrita cum Acdeſti lach
mabili puerum proſequuta eſt ejulatu?
ſtatim : *Et cur more lugentium cædant*
ctoribus lacertos, & fortunam imitentu
lamentabili conſtitutorum ſorte. Libans
de Loquacitate mulieris : Πέμψατέ
ταχέως εἰς τὴν τελείαν ἡσυχίαν. ἀναμίξ
με τοῖς ἀπελθοῦσι τοῖς ἀναισθήτοις. πῶς
οὐκ εὐδαίμων, ὅταν ὁ μὲν ἐπὶ κλίνης φέρ
κόπτων) αἱ γυναῖκες, οἱ δὲ προσήκοντες
φύρων). ὁ δὲ τούτων ἀκούῃ μηδέν. hoc
Damnate me quamprimum perfecta qui
efficite ut numerum beatorum fato functor
ſenſuque caſſorum augeam. Qui tunc bea
lus non eſſem, cum hoc quidem corpuſcu
in lectica deferretur & mulieres plange
& cognati ac neceſſarii lugerent. mor
vero nihil horum quicquam audiret. A
midd

idorus lib. 1. cap. 43. de mammis: Πολ-
ίκις δὲ καὶ πένθος, μάλιστα δὲ γυναιξὶ ση-
αίνουσι. αὗται γὰρ ἐν πένθει καὶ τοὺς μαζοὺς λω-
ῶνται. hoc eſt, *Sæpe etiam mammæ lu-*
um præſertim mulieribus ſignificant. Hæ
im in luctu etiam mammas dilaniant. At-
ie hujus στερνοτυπίας principes erant Præ-
cæ, de quibus jam ante diximus. hæ
nim modum plangendi ceteris dabant,
ſque ad pectus plangendum ac alias nugas
ræibant: accinente etiam tibia funebri Id
uod etiam ex Euſebio diſcimus lib. 9. hiſt.
ccl. cap. 8. οὐδ᾽ ἦν ἄλλο τι θεωρεῖν ἢ θρήνους
τῶν τε συνήθων αὐτοῖς αὐλῶν τε καὶ κτύπων.
Jnde & in Euangelio D. Matthæi cap. 11.
υλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε, ἐθρηνή-
σαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ἐκόψασθε. De Ægyptiis,
uibus peculiariter hæc ſtultitia quaſi ad-
ita, vide Herodotum lib. 2.

Non autem lacertos tantum & pectora
acerabant: ſed etiam genas vultumque
pſum: cujuſmodi lacerationes mulieri-
us potiſſimum erant peculiares. Servius
n lib. 3. Æneid. *Varro dicit mulieres in*
exſequiis & luctu ideo ſolitas ora lacerare,
ut ſanguine oſtenſo inferis ſatisfaciant. Et
n lib. 12. *Moris fuerat, ut ante rogos hu-*
manus ſanguis effunderetur vel captivorum
vel gladiatorum, quorum ſi forte copia non
fuiſſet, laniantes genas ſuum effundebant
cruorem, ut rogis illa imago reſtitueretur.
Quem morem Athenienſibus ſuis jam ante
Solon, & Romanis Decemviri ſevere in-

 terdi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

terdixerunt. De Solone Plutarchus teſt tur in ejus vita: Ἐπέστησε καὶ τοῖς πένθεσι μον, ἀπείργοντα τὸ ἄτακτον καὶ ἀκόλαστ Et mox: Ἀμυχὰς κοπτομένων καὶ τὸ θρην πεποιημένα καὶ τὸ κωκύειν ἄλλον ἐν ταφα ἑτέρων ἀφεῖλεν. In Duodecim tab. ve etiam ſcriptum memorat Cicero 2. le MULIERES GENAS NE RADUNT(Plinius etiam vocem *radendi* retinet lib. 1 cap. 37. *Infra oculos malæ homini tantu quas priſci genas vocabant*, 12. *tab. inte dicto radi à fœminis eas*. Feſt. *Radere gen* interpretatur *unguibus* ſcindere vel cruer tare: Eſt enim Feſti locus mutilus & ta quid ſubintelligi debet. Non igitur au diendus Servius, qui legem hanc ita cor cipit: *Mulier faciem ne carpito*. Non enir faciem, ſed genas: nec carpito, ſed rad to vel potius radunto, numero pluriur in Legibus fuiſſe ex dictis liquet. Solo fortean dixerat, ἀμύσσειν πορειὰς: quo proprie τὸ ξέειν τοῖς ὄνυξι. Euſtathius a hunc locum Iliad. α. —— σὺ δ' ἔνδοθι θυμὸν ἀμύξεις, citat ἀμύσσειν παρειὰν ἐ interpretatur. Apud Lucianum de luct eſt ἀμύσσειν τὸ πρόσωπον: ubi etiam τῶν φοι νισσομένων παρειῶν meminit. Poſſis etian δρύπτειν παρειὰς interpretari illud *gena radere*: nam & Homerus ἀμφιδρυφεῖ παρειὰς lugentium mulierum appellat Lævorſum autem hanc legem accepit do ctiſſimus alioquin & politiſſimus Hadria- nus Junius in Commentar. De Com

cap

p. 2. exiſtimans τὸ *radere* hic idem eſſe
od forficulâ reſecare, quemadmodum
rbæ ſolent. Diſerte enim dicit ideo ve-
am hanc muliebrium genarum raſu-
m, ut ne diuturno radendi uſu ſuccre-
entibus pilis à natura non datis fœminæ
b ementito virilis oris honore fallerent.
qui non id Solon, non Decemviri vo-
ere: ſed genarum lacerationes intelle-
re, quæ unguibus fiebant. His enim
eminæ ſolebant mortuo parentare: Et
anquam de ea re caverint leges: non
men utique fuit obſervatum. Ovidius
ſtatur lib. 3. Triſt. Eleg. 3.

Parce tamen lacerare genas, nec ſcinde
capillos,
Non tibi nunc primum, lux mea, raptus
ero.

uo alluſit & lib. 2. Amor. Eleg. 6. de
orte Pſittaci:

Ite piæ volucres & plangite pectora pen-
nis,
Et rigido teneras ungue notate genas.

ngue notare genas dixit σίζειν τὰς παρειὰς
ἢ ὄνυξι, quomodo etiam loquitur Eleg. 5.
b. 3. ejuſdem luſus:

Ilia cui placuit quamvis erat horrida
vultu,
Vngue notata comas, ungue notata
genas.

ic Virgil. lib. 4. Æneid. de Anna Didonis
nortem deplorante:

Vnguibus ora ſoror fœdans & pectora pugnis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Et Petronius Arbiter in Satyr. matro
Epheſinæ *faciem unguibus ſectam* tribu
Apud Quintilianum etiam declam. 10.
mentio mulieris, quæ filium lugens *ſa-
guinantes ad judices porrigit lacertos. q
ſciſſo laniatoque vultu, quæ lividis præſ
tim uberibus, &c.* Hinc Artemidorus l.
cap. 30. Παρειὰς παχείας ἔχειν, ἀγα
πάντι, μάλιστα γυναιξί. τὸ γὰρ ἰσχνὰς ἔχ
ἡλκωμένας, λύπας ἢ πένθος σημαίνει. ἰσχ
μὲν λύπας, ἡλκωμένας δὲ πένθος. καὶ γὰρ
τοῖς πένθεσι λωβῶνται τὰς παρειὰς οἱ ἄνθρωπ
hoc eſt, *Genas habere craſſas, omnib
bonum eſt, maxime mulieribus. Verum gr
ciles & ulceratas, triſtitiam & luctum ſign
ficat: illæ quidem triſtitiam, hæ vero l
ctum. Nam in luctibus homines genas dil
niare ſolent.* Perſtringit hanc muliebre
inſaniam D. Baſilius Seleuciæ Epiſcop
elegantiſſimis verbis digniſſimiſque ut h
etiam legantur: Ea vero ſic ſonant: Νυ
καὶ τῶν ἄλλων κακῶν καὶ τοῦτο τῶν γυναικῶν
νόσημα κρατεῖ, ἐπίδειξιν ἐν τοῖς θρήνο
ποιοῦνται καὶ τοῖς κωκυτοῖς αἱμάσσουσι βρα
χίονας, σπαράττουσι τρίχας, χαράδρα
ποιοῦσι κατὰ τῶν παρειῶν, αἱ μὲν ὑπὸ πένθου
αἱ δ' ὑπὸ ἐπιδείξεως, καὶ φιλοτιμίας, αἱ
ὑπὸ ἀσωτίας καὶ βραχίονας γυμνοῦσι ἐπὶ μέσ
τῆς ἀγορᾶς.

CAP

CAP. XII.

[Con]vitia & Querelæ in Deos. Capilli paſſi, lacerati, pulvere ſparſi.

[P]Ræterea nonnulli præ nimia impatientia etiam querelis Deos ſuos onerabant, [u]ſque convitiis fere inceſſebant, quod ab [h]is aſpectu charorum ſuorum eſſent pri[va]ti. Unde Silius lib. 13. de Scipione, [cu]m de morte ſuorum propinquorum au[di]ſſet:

—— pietas irata ſiniſtris
Cælicolis furit atque odit ſolatia luctus.

[C]laudianus in præfat. l. 3. in Eutropium:

Improbe quid pulſas muliebribus aſtra querelis,
Quod tibi ſub Cypri littore parta quies?

[St]atius lib. 3. Thebaid.

Primævique ſenes & longo examine matres
Invidiam planxere Deis, miſeroque tumultu
Bina per ingentes ſtipabant funera portas.

[I]dem lib. 5. Sylvar.

—— & injuſtos rabidis pulſare querelis
Cælicolas ſolamen erat.

[E]x quo ritu etiam loquitur lib. 3. Sylvarum:

Scilicet exhauſti Lacheſis mihi tempora fati
Te tantum miſerata dedit: ſuperque potentes
Invidiam timuêre tuam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Neque intra hos terminos ſe continuit i
lorum inſania : ſed etiam Deorum ſu
rum aras & templa lapidare ſolebant, ſt
tuas dejicere, & neſcio quid non vind
ctæ loco perpetrare. Clarum id ex Suet
nio in vita Caligulæ cap. 5. *Tamen long
majora & firmiora de eo judicia in morte
poſt mortem extitêre. Quo defunctus eſt d
lapidata ſunt templa, ſubverſæ Deûm ara
Lares à quibuſdam familiares in publicu
abjecti, partus conjugum expoſiti.* Quo re
ferendus & Senecæ locus de Vita Beat
cap. 26. *Nullam mihi injuriam facitis, ſic
ut nec Dîs quidem hi, qui aras evertun*
Vide Arrianum lib. 2. diſſertat. Epicte
cap. 22.

Ceterum ut omnia ad mœrorem & tri
ſtitiam eſſent compoſita, veteres capilla
mento quoque luctum præ ſe ferebant. A
in Fœminis quidem crines ſolutos ac cir
cum colla fluitantes obſervare licet : Imo
vero etiam in viris, ſi qui comam ale
rent. Unde Pedo Albinovanus in Epice
dio Germanici :

*Vidimus attonitum fraterna morte Ne-
ronem*
Pallida projecta flere per ora coma.

Sed in fœminis frequentius : quibus fere
proprium hoc auctilis capillitii & ad talos
uſque promiſſi decus natura indulſit. A-
perte ſane Plutarchus in Problem. teſta-
tur filias ταῖς κόμαις λελυμέναις *ſolutis
crinibus* funus fuiſſe proſequutas. Livius
lib.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

…. 1. de ſorore Horatiorum: *Solvit cri-…s & flebiliter nomine ſponſum mortuum …pellat.* Ovidius lib. 2. Faſtorum de Lu-…retia:

— paſſis ſedet illa capillis,
Vt ſolet ad nati mater itura rogum.

…dem lib. 6. Metamorph. fab. 7. de Phi-…omela:

Mox ubi mens rediit, paſſos laniata capillos
Lugenti ſimilis, &c.

…t in Epiſtola Ariadnes ad Theſea:

Aſpice demiſſos lugentis more capillos,
Et tunicas lacrymis, ſicut ab imbre, graves.

Ubi *demiſſos*, id eſt, in nodum non ſub-…trictos, vel nōn deſectos. Sic etiam Ti-…bullus lib. 1. Eleg. 1.

Tu manes ne læde meos, ſed parce ſolutis
Crinibus, & teneris, Delia, parce genis.

…dem lib. eodem Eleg. 3.

Non ſoror Aſſyrios cineri quæ dedat odores,
Et fleat effuſis ante ſepulcra comis.

Catullus in Carmine de Nuptiis Pelei & Thetidis:

Illius egregias virtutes claraque facta
Sæpe fatebuntur gnatorum in funere matres:
Cum tremulo incanos ſolvent à vertice crines,
Putridaque infirmis variabunt pectora palmis.

Petronius in Satyr. de celebri illâ matr
nâ Epheſinâ: *Non contenta vulgari mo
funus paſſis proſequi crinibus, aut nudatu
pectus in conſpectu frequentiæ plangere.* I
Gallicis mulieribus vide Cæſarem lib.
bell. Gallic. De Fadilla autem Herodianu
lib. 1.

Sed & laceratas evulſaſque à fœmin
comas videre eſt apud Curtium lib. 10. ul
Darii mater audita morte Alexandri lace
ratis crinibus humi corpus abjecit. Quo
& Præficas factitaſſe ex Lucillii verſibu
ſupra memoratis liquet. Atque ab ha
ineptia neque viri ſibi temperarunt. Cice
ro 3. Tuſculanar. *Ex hac opinione ſunt ill
varia & deteſtabilia genera lugendi, pedo
res muliebres, lacerationes genarum, pecto
ris, capitis percuſſiones. Hinc ille Agamem
non Homericus & idem Accianus,*

*Scindens dolore identidem intonſam co
mam.*

*In quo facetum illud Bionis: Perinde ſtul
tiſſimum Regem in luctu capillum ſibi evel
lere, quaſi calvitio mœror levaretur.* Quip
pe cum crines in luctu vellere ſit crucia
tum cruciatui addere, nec enim id citra
dolorem fieri queat. Græci τίλλειν τὴν κό-
μην dixerunt. Lucianus de luctu: Παύ-
σεται τιλλόμενος τὴν κόμην καὶ τὸ πρόσωπον ἐξ
ἐπιπολῆς ἀμύσσων. Scholiaſtes Ariſtopha-
nis ad Ranas: Τὸ οὖν τίλλειν τοὺς τρίχας καὶ κό-
πτεσθ' ἅμα μὲν ὡς ἐπὶ τετελευτηκότι ἀναγκαίως
Ex quo ritu etiam, poſt allocutionem

&

conventiones inter III. viros & Sex. ‑mpejum habitas, milites utriusque par- in mutua ſalutatione cum propinquos os & amicos concidiſſe intelligerent, gentium ſpecie, comas ſuas diſcerpſiſſe laceraſſe veſtimenta, narrat Dio l. 48. s verbis: Μαθόντες δὲ τὴν ἀλήθειαν, ές τε τρίχας ἐσπάραττον, καὶ τὰς ἐσθῆτας ειεῤῥήγνυντο. ὀνομαστί τε αὐτοὺς ἀνεκάλουν, ; καὶ ἐπακούσειέ τι δυναμένους καὶ πένθος, ὡς τότε τελευτώντων, αὐτοῦ τε που χειμάῤῥων φῶν ἐποιοῦντο.

Imo vero etiam pulveris cinerumque ſpergine capillitium ſolebant ſordidare: e quid hic ſilentio prætereamus. Facit id pud Homerum Iliad. 18. Achilles audita atrocli morte:

Αμφοτέρῃσι δὲ χερσὶν ἑλὼν κόνιν αἰθαλόεσσαν
Χεύατο κὰκ κεφαλῆς.

Et Priamus pulvere aſperſus Hectoris filii nortem luget, Iliad. ω. Sic Electra Euri-idæa *πινιαρὰν κόμαν ſordidam & pulveru-entam comam* à patris morte oſtentat. Hinc Virgilius 12. Æneid.

Demittunt mentes, it ſciſſa veſte Latinus
Conjugis attonitus fatis urbiſque ruina,
Canitiem immundo perfuſam pulvere tur-
pans.

Idem 10. Æneid.

Canitiem multo deformat pulvere.

Et in Ciri:

— Clade exterrita triſti
Intonſos multo deturpat pulvere crines.

Catull. in Car. de Nuptiis Pelei & Thetid

Caniciem terræ atque infuſo pulvere f
dans.

Silius Italicus lib. 12. de Campanis :

Spectabantque viros & læta & triſtia ferre
Indociles : nunc propexis in pectora barbis
Verrere humum : nunc fœdantes in pulvere crin
Canentem & turpi lacryma precibuſque puden
Fœmineum tenues ululatum fundere in auras.

Ovidius lib. 8. Metamorph. fab. 4.

— lugent juveneſque ſeneſque
Vulguſque procereſque gemunt : ſciſſæqu
capillos
Plangunt ora ſimul matres Calydonide
Oeneus
Pulvere caniciem genitor vultuſque ſenile
Fœdat humi fuſus.

Ex dictis igitur liquet, apud Romano etiam & Græcos ritum iſtum capita cine ribus aſpergendi in luctu fuiſſe uſitatum non vero tantummodo apud Judæos, qui bus hac conſuetudine nihil frequentiu ut vel ſexcentis teſtimoniis poſſem pro bare, ſi foret neceſſe, & non alii ante m monuiſſent.

Cap. XIII.

Fœminas Græciæ in Luctu tonſas, aliquammulti teſtimoniis probatur. Sed non videri id fuiſſ perpetuum. Viri in luctu & periculis coman nutriebant. Germanorum mos.

SED quando capillata illa occaſio ſeſe jam nobis obtulit, non poſſum, quin utraque eam manu apprehendam, & quæ- dam

m adhuc de crinium lugubri tonſura
jiciam tam è Græcis aliarumve gentium
nam Romanis ritibus deſumpta. Cur
nim non liceat nobis interdum excurre-
, ſi modo non omnino extra lineas?
De Græcis memoriæ prodidit Plutar-
us, morem apud illos obtinuiſſe, ut viri
uidem in luctu comam alerent, mulieres
ero eam tonderent. Verba ejus in Ρω-
ϊκοῖς hæc ſunt: Καὶ παρὰ Ἕλλησιν ὅταν
συχία τις γενήσεται, κείρονται μὲν αἱ γυναῖ-
ες, κομῶσι δὲ οἱ ἄνδρες. Cujus ritus ori-
o, ſi Euripidis Scholiaſtæ fides habenda,
lis fuiſſe videtur: Athenienſes in Ægi-
am exercitum miſerant, qui occidione
eriit, deletus ab Æginetis Laconum ſub-
dio uſis, ſolo relicto cladis nuncio, quem
terfectorum conjuges circumſtipatum
bulis confoderunt: ob eam cauſam SCto
terdictus fuit fibularum uſus, virique
omam alere juſſi, mulieres tonderi præ-
r legem naturæ. Ut autem de Mulieri-
us primo dicamus, iis etiam lugubrem
onſuram vel κουρὰς πενθίμους aſſignat idem
lut. in Conſol. ad uxor. Καὶ περὶ μύρου
ρὶ ἐνίους καὶ πορφύρας διαμάχεσθαι ταῖς
υναιξὶν, κουρὰς δὲ συγχωρεῖν πενθίμους καὶ
αφὰς ἐσθῆτος μελαίνης καὶ καθίσεις ἀμόρ-
ους καὶ κατακλίσεις ἐπιπόνους. Accius in Am-
hitryone apud Nonium:

— Sed quænam hæc eſt
Mulier funeſta veſte, tonſu lugubri?

Euripides in Alceſtide:

Πένθος γυναικὸς τὸ δὲ κοινοῦσαν λέγω
Κουρᾷ ξυρήκει καὶ μελαμπέπλῳ στολῇ.

Et apud Calabrum Briſeis κειραμένη πλ… κάμους, hoc eſt, *tonſis crinibus* heru… ſuum luget. Quomodo & univerſam Græ… ciam luxiſſe obitum Alcæi Poëtæ ait Ant… pater quodam Epigrammate:

Ἄπλεκτον χαίταν ἐν χροῒ κειραμένα.

hoc eſt,

Attonſo implexo vertice aduſque cutim.

Sic Suetonius in Caligula narrat, quo… dam regulos audita Germanici morte *uxo… rum ſuarum capita raſiſſe ad indicium ma… ximi luctus.*

E diverſo tamen Terentius in palliat… fabula non tonſam, ſed promiſſam coman… in muliere funebri agnoſcit. Sic enim apu… illum in Heautont. Act. 2. Sc. 3. loquitu… Syrus:

Texentem telam ſtudioſe ipſam offendi… mus,
Mediocriter veſtitam veſte lugubri,
Ejus anuis cauſa, opinor, quæ era… mortua:
Capillus paſſus, prolixus, circum caput
Rejectus negligenter.

Et in Phormione Act. 1. Sc. 2. virgin… matrem mortuam lamentanti *capillus paſ… ſus* tribuitur. Ac ſane quomodo crine… ſolvere comaſque lacerare potuiſſent, quod… fœminas factitaſſe conſtat, niſi comam… illas aluiſſe & capillos circum caput flui… tare ſiviſſe affirmemus?

Viros

Viros autem quod attinet, & hos quoque in ſuctu aut periculis conſtitutos comam nutriviſſe, teſtatur Artemidorus l. 1. ὀνειροκριτικῶν. cap. 20. ἡ δὲ ἀτημέλητος ἐν συμφοραῖς αὔξεται θρίξ. Et cap. 23. Καὶ μέν τοι οὐδεὶς ἐν περιστάσει πονηρᾷ ἢ συμφορᾷ τινι καθεστὼς κείρεται. ἀλλ' εἰς μάλιστα μέλει εὐπρεπείας ἀλύποις τε οὖσιν ἀπόκειται. Nec difficile id exemplorum appoſitione confirmare. Cicero 4. Verr. *Sordidati maximâ barbâ & capillo Romæ biennium prope fuerunt.* Livius lib. 44. de Legatis Alexandrinis: *Sordidati barba & capillo promiſſo cum ramis oleæ ingreſſi curiam, procubuerunt & oratio quam habitus fuit miſerabilior.* C Julium Cæſarem audita clade Turriana barbam capillumque ſubmiſiſſe, nec ante demiſiſſe, quam vindicaſſet, auctor Suetonius in ejus vita cap. 47. Idem factitavit Auguſtus propter cladem Varianam, teſte eodem cap. 23. De Antonio victo refert hæc Plutarchus: καὶ κόμη μὲν ἀτημελὴς καὶ βαθὺς πώγων μετὰ τὴν ἧτταν οὐθεὶς ἦν αὐτῷ καθειμένος. Sic Caligulam Imp. mortuâ Druſilla mœroris adeo impatientem fuiſſe, ut noctu ab urbe profugerit, & cum Campaniam tranſcurriſſet, Syracuſaſque petiiſſet, rurſus inde redierit *barba capilloque promiſſo*, tradit idem Suetonius. Macrinum quoque Antiochiæ barbam nutriiſſe in ſignum luctus, memorat Herodianus lib. 5. Et Curium illum, quem Horatius lib. 1. carm. *in-*

comptis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

comptis capillis nominat, cæſariem ſuam nunquam totondiſſe propter Præturæ repulſam, ſcribit Acro Horatii interpres. Ex eodem ritu apud Siculos quoque fluens & promiſſa coma ad renovandam luctus memoriam olim videtur fuiſſe uſitata; ut ex Lycophrone diſcimus, qui in carmine illo σκοτεινῷ ſic loquitur de hac Inſula:

> Κρατὸς δ' ἄκουρος νῶτα καλλυνεῖ φόβη
> Μνημεῖον παλαιῶν τημελοῦσ' ὀδυρμάτων.

hoc eſt,

> *Intonſa per tergum fluet capitis coma*
> *Doloris antiqui memoriam refricans.*

Sic ex Germaniæ noſtræ populis nonnulli barbam capilloſque, ſi quando cladem aliquam accepiſſent, ſolebant ſubmittere, nec ante votivum oris habitum exuere, quam ſeſe de hoſtibus ulti eſſent. Tacit. de morib. Germ. *Aliis Germanorum uſurpatum rara & privata cujuſque audientia, apud Cattos in conſenſum vertit, crinem barbamque ſubmittere, nec niſi hoſte cæſo exuere votivum obligatumque virtuti oris habitum.* De Saxonibus id refert Paul. Warnefrid. lib. 3. de geſtis Langob. cap. 7. *Sex quoque millia Saxonum, qui bello ſuperfuerant, devoverunt ſe neque barbam neque capillos inciſuros, niſi ſe de hoſtibus Suevis ulciſcerentur.* Denique Reos quoque capillum ſubmittere ſolitos planum ex Plinio lib. 7. Epiſt. 27. & Agellio lib. 3. cap. 4.

CAP.

CAP. XIV.

De Raſura virorum lugubri. à pleriſque gentibus eam uſurpatam. Naufragi raſi. Non caput aut genas ſolum: ſed & ſupercilia in luctu tonderi ſolita. Loca ſcriptorum modo promiſſos, modo raſos in luctu crines aſtruentium in concordiam reducta. Equi in luctu magno tonſi.

PRomiſſos in luctu virorum capillos vidimus: reliquum eſt, ut de Tonſis etiam dicamus. Nam & hos cum in omni quidem luctu, tum vero hoc noſtro funebri frequentiſſimos fuiſſe, innumera ſcriptorum loca teſtantur. Intelligendum autem hoc de raſura, quâ quis ſibi ipſe crines amputabat: Nam quibus apud tonſorem multæ horæ tranſmittebantur, *dum decerpitur, ſi quid proxima nocte ſuccreverit, dum de ſingulis capillis in conſilium itur, dum aut disjecta coma reſtituitur, aut deficiens hinc inde in frontem compellitur*, ut Senecæ verbis utar, illi tantum abeſt, ut in luctu fuerint conſtituti, ut etiam omnibus voluptatibus lætitiaque abundarint. Artemidorus non obſcure indicat lib. 1. ὀνειροκριτικ. cap. 23. κείρεσθαι δὲ ὑπὸ κουρέως, ἀγαθὸν πᾶσιν ἐπίσης δηλοῖ. ἐστὶ γὰρ, ὡς εἰπεῖν, ἀπὸ τοῦ καρῆναι καὶ τὸ χαρῆναι κατὰ παραλλαγὴν στοιχείου ἐνδέξασθαι. Dicit à tonſore per ſomnium tonderi, lætitiæ ſignum eſſe, & τὸ κείρεσθαι à verbo καρῆναι, quod unius literæ permutatione χαρῆναι eſt, originem trahere.

Mox

Mox autem ſubjungit: εἴπερ ἑαυτὸν κεί
πένθος αἰφνίδιον ἢ συμφορὰν μεγάλων κ
κῶν ἀνάπλεων σημαίνει. οἱ γὰρ ἐν τοιούτ
γινόμενοι, ἑαυτοὺς ἀνάγκῃ περικείρονται.
*quis ſeipſum tondeat, luctum ſubitaneu
aut calamitatem magnis malis refertam ſ
gnificat. Qui enim in talibus verſantu
neceſſario ſeipſos circumtondent.* A quo n
hil abit Aſtrampſychus in ſenariis ſuis c
nirocriticis:

> Τρίχας καρῆναι, πραγμάτων δηλοῖ βλα
> βλω.
>
> Τρίχας πεσεῖν δὲ κίνδυνον φέρει μέγαν.

Quos Hadr. Junius ita reddidit:

> *Damnum in negotiis coma abraſa indi
> cat.*
>
> *Diſcrimen ingens, ſi cadant crines, no
> tat.*

Vel ut Federicus Morellus Profeſſor Re
gius:

> *Tonſi capilli, damna rerum detegunt.*
>
> *Fluxus capillorum periculum edocet.*

Sed clariſſime de hoc ritu Herodotus li-
bro II. τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅ-
μα κήδεϊ κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς, τοὺς μάλι-
στα ἱκνέεται. *Apud ceteros homines more re-
ceptum eſt, ut in luctu ſtatim capita radan-
tur, & eorum potiſſimum, ad quos jure lu-
ctus perveniebat.* Eadem tradit Athenæus
libr. 15. de coronis: Διὰ καὶ περὶ τὰ πένθη
τοὐναντίον παρασκευάζομεν. ὁμοιοπαθεῖς
γὰρ τοῦ κεκμηκότος, κολούομεν ἡμᾶς αὐ-
τοὺς τῇ τε κουρᾷ τῶν τριχῶν, καὶ τῇ τῶν στεφάνων
ἀφαι-

*φαρίου. Quamobrem in luctu nos contra
nquam eodem dolore tangamur, ac qui
fligitur, decurtamus nos & tonſo capillo
r detractis coronis.* Tangit & Seneca li-
ro 5. de benef. cap.6. *Si Regem in luce
edia errantem ad rerum naturam admi-
ſet, uſque eo ignarum, ut quo die Solis
efectio fuit, regiam clauderet, & filium,
uod in luctu ac rebus adverſis moris fuit,
onderet.* Quo pertinet & proverbialis lo-
utio: Ξυρεῖν ἐν χρῷ: de qua Parœmio-
raphi: Παροιμία ἐπὶ τῶν εἰς βάθος ἀπλο-
ρίων λεγομένη καὶ ἐπὶ τῶν ἐπικινδύνων πραγ-
μάτων. Et Triclinius apud Sophoclem
nnotat, pro hoc proverbio, ἐν ξυροῦ
ςαται τὸ πρᾶγμα, dici etiam ξυρεῖ ἐν χρῷ.
Utitur Sophocles in Ajace,

Ξυρεῖ γὰρ ἐν χρῷ τοῦτο, μὴ χαίρειν τινά.

uaſi dicat, ſummopere metuendum eſt.
t non gaviſurus ſit aliquis ob ea, quæ
ic nunciat. De hoc ritu inſignis adhuc
ocus eſt Artemidori libro 1. capite 23.
bi diſerte affirmat, Raſuræ ſomnium
ortendere nautis quidem naufragium:
ægrotis vero extremum vitæ diſcrimen:
idque hanc ob cauſam, quod naufragi &
à diuturno morbo ſe recolligentes radi
conſueverint, eo periculi magnitudinem
aliis teſtatam facientes. Sic enim ait:
Ξυρᾶσθαι δοκεῖν τὴν κεφαλὴν ὅλην πλέουσι
διαῤῥήδην ναυάγιον σημαίνει, καὶ νοσοῦσιν εἰς
ἔσχατον ἐλάσσονα κίνδυνον, πλὴν οὐκ ἀποθανεῖν.
Ναυαγήσαντες μὲν γὰρ ἢ ἐκ μεγάλης σωθέντες
νόσου.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

νόσου, ξυρῶνται) οἱ ἄνθρωποι, οὐ μὴν οἱ ἀ[...]
θανόντες. Raſos autem naufragos fuiſſe e[...]
iam Juvenalis indicat Satyr. 12.

Tunc ſtagnante ſinu gaudent ibi vert[...]
raſo,
Garrula ſecuri narrare pericula nautæ.

Et Nonius Marcellus: *Qui liberi fieban[...] ea cauſa calvi erant, quod tempeſtate[...] ſervitutis videbantur effugere, ſicut na[...] fragio liberati ſolent.* De hoc ritu Petr[...] nius in Satyrico: *Ergo illi qui ſunt, q[...] nocte ad Lunam radebantur? peſſimo m[...] dius fidius exemplo. Audio enim non lice[...] cuiquam mortalium in nave neque ungu[...] neque capillos deponere, niſi cum pela[...] ventus iraſcitur. Excanduit Lychas h[...] ſermone turbatus: Et, itane, inquit, capi[...] los aliquis in nave præcidit & hoc noct[...] intempeſta? attrahite ocyus nocentes in me[...] dium, ut ſciam quorum capitibus debea[...] navigium luſtrari.* Alluſit hunc moren[...] procul dubio Apoſtolus in Actis cap. 27 cum inquit: οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρὶξ ἐκ τῆς κε[...] φαλῆς πεσεῖται. Sed non male me ope[...] ram collocaturum exiſtimo, ſi nonnulli[...] exemplis conſuetudinem hanc ponendo[...] rum in luctu crinium illuſtravero. Athe[...] nienſes in feriis Apaturiis ſubornaſſe[...] quoſdam μέλανα ἱμάτια ἔχοντας καὶ ἐν χρῷ κεκαρμένους *pullatos & cute tenus attonſos,* ἵνα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἥκοιεν, ὡς δὴ συγγενεῖς ὄντες τῶν ἀπολωλότων, ſcribit Xenophon lib. 1. ἑλληνικῶν. Sic Argivi à Lace-

dæmo-

emoniis bello ſuperati in campis The-
aticis lege caverunt, ne quis comam
utriret ante recuperatum priſtinæ glo-
æ decus, derelicto priore comam alen-
 ſtudio, ut memoriæ proditum eſt ab
erodoto libr. 1. & Plutarcho in Lyſan-
ro. E diverſo autem Lacones tum vi-
tores ſanxêre, ne quis comam tonderet,
orogato more ipſis ſolemni. Quo allu-
ens apud Platonem Socrates Phædonem
ali dicterio perſtringit: *Si eſſem*, inquiens,
ui tu, ſacroſanctè juraverim, quod Argi-
i fecerint, comam non prius alere, quam
expugnatis Simmiæ & Cebetis rationibus
ictor extiterim. Myrmidonas in funere
chillis comam circumtondiſſe refert Ca-
ber his verbis:

—— ἀμφὶ δὲ χαίτας
Μυρμιδόνες κείραντο. ——

ic nunciata Germanici morte *Regulos*
uoſdam barbam poſuiſſe ad indicium ma-
imi luctus autor Suetonius in Calig. Et
ortuo Attila totum exercitum truncata
rinium ſuorum parte obitum ejus lu-
iſſe refert Jornandes in reb. Geticis. At-
que hæc eſt cauſa, cur Priamus in illa ca-
amitatum & malorum Iliade faciem cute
enus raſam habuiſſe legatur. Unde et-
am πριαμωθῆναι proverbialiter pro *ob-*
adi uſurpatum fuit. Heſychius: πρια-
μωθήσομαι, ξυρήσομαι. ἐπειδὴ τὸ τραγικὸν
ȣ̃ Πριάμου πρόσωπον ξυρίας ἐστίν.

Apud Ægyptios quoque gentem præ
cete-

ceteris nationibus ſuperſtitioni altiſſi
immerſam, à mortuo Api bove ne
non comam radebat, ſi vel puniceos N
cincinnos illa ſuperaſſet, autor Lucian
libro de ſacrificiis. & Plinius libro
Hiſtor. Natur. De eadem ineptia Jul
Firmicus libro de Errore profanar. rel
In adyto habent Oſiridis ſepultum idolu
hoc annuis luctibus plangunt, radunt ca
ta, ut miſerandum caſum Regis ſui tur
tudine dehoneſtati defleant capitis. Q
bus ſimilia memorat Plutarchus libro
Iſide & Oſiride. Imo vero, ſi vel ca
in quadam domo obiiſſet, tum tota
ſtatim familiam radi ſolitam, ſcriptu
reliquit Diodorus Siculus libro I. ἀλ
μὲν καὶ καθ' ἣν ἂν μὲν οἰκίαν εὑρεθῇ κύων τετ
λευτηκὼς, ξυρῶνται πάντες οἱ κατ' οἶκον ὄντ
ὅλον τὸ σῶμα καὶ ποιοῦνται πένθος. *Totu*
corpus, inquit. Ergo non caput ſolum
genæ: ſed & ſupercilia radebantur. Na
has tres potiſſimum corporis partes i
luctu tonderi ſolitas, expreſſe ſcrib
Theodoretus quæſtionib. in Deuteronon
cap. ιγ. τινὲς μὲν γὰρ τῶν ἀλλοφύλων ἐθνῶν
κεφαλῆς ἀπεκείροντο τρίχας, καὶ ταῦτα
προσέφερον τοῖς νεκροῖς. τινὲς δὲ τὰς
γενειῶν, ἄλλοι τὰς τῶν ὀφρύων. Et de ſuper
ciliis quidem etiam Artemidorus teſtatu
libro I. cap. 27. ἔθνος γὰρ παλαιὸν ἐπ
πένθει τὰς ὀφρύας ψιλοῦσθαι. *Vetus mos e*
in luctu ſupercilia nudari. Solitos auten
hoc factitare Ægyptios, de quibus ſerm

erat

et, videre eſt ex D.Ambroſio, qui lib.6.
. 36. ſic ait: *Et cum ipſi capita & ſu-
cilia radant, ſi quando Iſidis ſuſcipiant
ra, ſi forte Chriſtianus vir attentior ſa-
ſanctæ religioni veſtem mutaverit, indi-
um facinus appellant.* Quod igitur vete-
m ſcriptorum monumenta interdum
omiſſam in luctu comam, interdum
ro tonſam agnoſcant, ex jam dictis opi-
r ſatis ſuperque conſtat.

Non autem adducta iſta loca ſecum in-
rem pugnare exiſtimandum eſt: ſed hæc
riationis iſtius cauſa, quod ſingulis fere
nis immutari ſoleant affectiones homi-
m & conſuetudines in modum æſtuarii
geſcendo ſimul & decreſcendo: ut ta-
am quod non ſolum quælibet natio &
ns, ſed & privatus quiſque fere peculia-
ſuum ſtudium ſectatus ſit, ita ut qui
mam aut barbam alere ſolebat, ingruen-
luctu eam radi curaverit: & contra,
i capilli tonſi erant, is luctus tempore
s creſcere augerique permiſerit: quod
innuit Herodotus lib. 2. ubi cum di-
ſſet, reliquas quidem gentes in luctu
di ſolere, mox addit: Αἰγύπτιοι δὲ
τὸ τῶ θανάτου ἀνιεῖσι τὰς τρίχας αὔξεσθαι,
ς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ γενείῳ, τέως ἐξυ-
ρημένοι. id eſt, *Ægyptii vero in morte ſuo-
m ſinunt capitis barbæque pilos creſcere,
i antea tonſi fuerant.* Sed clarius indicat
Gregorius I. Pontifex Maximus, qui
.2. Moral. cap. 17. ait, morem veterum

f uiſſe,

fuiſſe, ut quiſquis ſpeciem corporis capillos nutriendo ſervaret, eos tempo afflictionis abſcinderet: & rurſus, tranquillitatis tempore capillos abſcinc ret, eos in oſtenſione afflictionis nutrir

Quid? quod non ſe ſolum in luctu, & equos ſolebant tondere ad indiciu maximi mœroris. Id Mardonium feci Herodotus: & Alexandrum Magnum funere Hephæſtionis; & Thebanos mo tuo Pelopida Plutarchus memoriæ proc derunt. Sic Admetum Phæreorum R gem in morte uxoris ſuæ Alceſtidis equ tonderi juſſiſſe, memorat Euripides l verbis:

Τέθριππά τε ζεύγνυσθε καὶ μονάμπυκας
Πώλους, σιδήρῳ τέμνετ' αὐχένων φόβην.

Perſas quoque audita Maſiſtii cæde ſe ipſ & equos & jumenta totondiſſe, auct Herodotus lib. 9.

Cap. XV.

Ritus imponendi crines ſuper mortui pectus vel ej ſepulcrum Romanis ac Græcis frequentatus.

POteram jam filum hoc de capillis al rumpere: ſed ne alibi iterum cogamu περιττολογεῖν, quæ reſtant adhuc breviter a texemus. Evulſos igitur ac tonſos raſo que in omni quidem luctu crines ex d ctis liquido apparet: At vero in hoc no ſtro funebri ſolebant illos mortuis offerr & ſuper ipſorum pectora vel tumulos im

poner

ponere parentandi gratia. Unde elegan-
ter Maximus Tyrius orat. 8. quæ inſcri-
bitur, τὶς ἡ τοῦ Σωκράτους ἐρωτικὴ, comam
eſſe dicit τὸ πλουτιαῖον δῶρον ἤδη καταθα-
πτομένῳ. *Vltimum, quod jam ſepulto donari
poteſt, munus.* Crebro hujus ritus memi-
nere auctores. Dionyſius Halic. lib. 9.
ſcribit, Virgines fœminaſque, cum fu-
nus duceretur filiæ Virginii, in ejus le-
ctum ἀθύρματα κόμης παρθενικῆς καὶ πλοκάμων βοστρύχους, *vittas virginalis comæ & detonſos crinium tortorum cincinnos* conje-
ciſſe. Propertius lib. 1. Eleg. 17.

Illa meo caros donaſſet funere crines,
Molliter & tenerâ poneret oſſa roſa.

Petronius in ſatyr. de Matrona Epheſina: *At illa ignotâ conſolatione perculſa, laceravit vehementius pectus, ruptoſque crines ſuper pectus jacentis impoſuit.* Ovidius l. 3. Metamorph. de ſororibus Narciſſi:

— planxere ſorores
Naiades & ſectos fratri impoſuere capillos.

Statius lib. 7. Thebaid.

— tergoque & pectore fuſam
Cæſariem ferro minuit, ſectiſque jacentis
Obnubit tenuia ora comis.

Idem lib. 5. Sylvar. Epiced. in Patrem:

Exere ſemirutos ſubito de pulvere vultus,
Parthenope, crinemque afflata mente ſepulti
Pone ſuper tumulum.

Ovidius in Faſtis:

Mixta

Mixta bibunt molles lacrimis unguen
favillæ,
Vertice libatas accipiuntque comas.

Et in Epiſtola Canaces ad Macareum :

Non mihi te licuit lacrimis perfundere j
ſtis,
In tua non tonſas ferre ſepulcra comas.

Sic Anna apud eundem evulſos è verti crines Didonis rogo inſpergit. Et Char clæa apud Heliodorum, Æthiopicæ h ſtoriæ ſcriptorem, extincto ductori ſu Calaſiri vulſos capillos libat cum gemit dicens : ἐπιφέρω σοι χοὰς ἐκ τῆς ἐμαυτ πλοκάμων. Helena quoque apud Eurip dem in funere ἄκρας ἀπέθελξε τέχα *crinium ſummitates truncavit*, aſtute ac modum ſervans anteriores cincinnos ii tonſos, atque ita dolorem vultu ſimulan κόμης ἀπαρχὰς ad Clytemneſtræ urna offerre ſe dictitat. Sic Teucer Sophocle Ajacem ſepeliens præcipit filio ejuſq matri una ſecum capillos offerre,

Κόμας ἐμὰς καὶ τῆσδε καὶ σαυτοῦ τρίτου
Ἱκτήριον θησαυρόν.

Et in Electra Sophoclis Oreſtes de Ag memnonis ſepulcro ſic ait :

Ἡμεῖς δὲ πατρὸς τύμβον, ὡς ἐφίετο,
Λοιβαῖσι πρῶτον καὶ καρατόμοις χλιδαῖς
Στέψαντες.

Et aliquanto poſt Electra ſic loqu tur :

— οὐδὲ
Τέμνουσα κρατὸς βοστρύχων ἄκρας φόβας.

K' ἀμ

K' ἀμοῦ παλαίνης, σμικρὰ μὲν παῖς, ἀλλ' ὅμως

Α'χῶ, δὸς αὐτῷ τήνδ' ἀλιπαρῆ τρίχα.

reſtes Euripidis noctu ad Agamemno-
s patris ſepulchrum κόμης ἀπήρξατο, *co-
am præſectam libavit.* Calanus Gymno-
phiſtarum princeps poſtremæ pyræ in
iâ, jam affectâ ætate mori certus, exuri
ajorum ritu voluit, cæſariem impoſuit,
τριχῶν ἀπαρξάμενος· ut in Alexandro
fert Plutarchus. Hunc ritum procul du-
o reſpexit Socrates apud Platonem in
hædro, his verbis: Σωκράτης καταψή-
ας οὖν μου τὴν κεφαλὴν καὶ ξυμπιέσας τὰς
ὶ τῷ αὐχένι τρίχας (εἰώθει γὰρ ὁπότε τύχοι
αίζειν μου εἰς τὰς τρίχας) αὔριον δὴ ἔφη
ως, ὦ Φαίδων, τὰς καλὰς ταύτας κόμας
ποκερῇ. Erat moriturus Socrates: *Itaque,*
quit Phædon, *contrectans poſteriores ca-
tis mei capillos, quibus cum ſæpiſſime lu-
re ſolebat, Cras dixit, ô Phædon, for-
an hanc pulcram comam reſecabis.* Ex eo-
em ritu Agathias lib. 3. Anthol cap. εἰς
υναῖκας ad tumulum ſororis ſuæ Euge-
æ Muſas, Venerem & Themin crines
tondiſſe ait, hoc verſu:

Εὐγενίαν κρύπτει χθονίη κόνις. αἱ δ' ἐπὶ τύμβῳ
Κείραντο πλοκάμους Μοῦσαι, Θέμις, Παφίη.

*Eugenie jacet hic, ad cujus buſta ſecarunt
Cæſariem Muſa, & cum Themide alma Venus.*

Æſchylus ἐν χοηφόροις:

Ὁρῶ τομαῖον τόνδε βόστρυχον τάφῳ.

Seneca in Phædra Act. 1. Sc. 1.

Placemus umbras, capitis exuvias ca
Laceræque frontis accipe abſciſſam
mam.

Denique apud Homerum Iliad. ψ. ne
Achilles lavacro daturum ſe operam pr
quam rogo impoſuerit chariſſimi Patrc
cadaver, comamque ſibi detonſam.
paulo poſt Patrocli manibus parenta
cum duodecim mactaſſet adoleſcentes,
co inferias, idem Achilles,

Στὰς ἀπάνευθε πυρῆς ξανθὴν ἀπεκείρα
χαίτην,
Τήν ῥα Σπερχειῷ ποταμῷ τρέφε τη
θόωσαν.

Ante pyram aſſiſtens, rutilantem præ
cat ultro
Cæſariem, quam Spercheio nutriver
amni.

Quod Achillis factum ſtulte imitabund
exprimere voluit Antoninus Imp. de q
ita ſcribit Herodianus, quod quum ap
Ilium Achillem mentirentur, Feſtum
bertum chariſſimum mortuum efferri ju
ſit magnifico funere, rogoque exſtruc
imponi, cui ſubjecto igni, ipſe, inquit m
nu phialam tenens vinumque libans, ver
tos precabatur; cumque eſſet raro capi
litio & crinem quæreret, ut imponer
ignibus, ridiculus fuit omnibus, nihil
minus tamen quos habuit capillos totor

di

it. Habemus igitur τὸ ὅτι: At vero τὸ
ιότι hujus ritus declarat Euſtathius Ho-
ιer. Iliad. Ψ. τὸ δὲ κείρεσθαι κόμην ἐπὶ νε-
ροῖς, inquiens, παλαιὸν ἔθιμον ὂν καὶ τοῖς
πάλαι, ἦν καὶ αὐτὸ λύπης τε ἔνδειξις, καθὰ
ὶ τὸ τίλλειν πενθητικῶς κεφαλῆς τρίχας.

CAP. XVI.

ilios velatis capitibus, Filias vero apertis funera parentum comitaſſe, & quare. Capita velabant Deos veneraturi. Muliebres veſtes induere turpe viro habitum. Fœminæ antiquitus tecta facie in publicum prodibant non Romæ ſolum, ſed & apud Caledonios, Arabes, Corinthios, alioſque Græcos. Lacedæmoniorum mos peculiaris. Viri Romæ apertis capitibus incedebant.

SED in viam revertamur: hoc eſt, ad
Romanos, qui peculiarem quendam ri-
um habebant, ut, ſi mortuus liberos
eliquiſſet ſuperſtites, ex iis filii quidem
elatis, filiæ vero apertis capitibus in fu-
us prodirent, teſte Plutarcho in ῥωμαϊ-
οῖς, probl. 14. Διά τι, inquit, τοὺς γονεῖς
κκομίζουσιν, οἱ μὲν υἱοὶ συγκεκαλυμμέναις, αἱ
ὲ θυγατέρες γυμναῖς ταῖς κεφαλαῖς καὶ ταῖς
όμαις λελυμέναις: Et audiamus etiam
ujus ritus cauſas. Primo inquit: πότερον
τι τιμᾶσθαι μὲν ὑπὸ τῶν ἀῤῥένων δεῖ τοὺς πατέ-
ας, ὡς θεούς· πενθεῖσθαι δὲ ὑπὸ τῶν θυγατέ-
ων ὡς τεθνηκότας, ἑκατέρῳ τὸ οἰκεῖον ὁ νό-
μος ἀποδιδοὺς, ἐξ ἀμφοτέρων ἐποίησε τὸ
ρμόττον; Quibus verbis reſpicit Plutar-
hus ad ſolemnem Romanorum conſue-

tudinem, qua Deos veneraturi capita
lebant velare, cujus ritus & originem
cauſas aperit Virgilius lib. 3. Æneid. u
Vates Æneam his præceptis inſtruit:

Quin ubi tranſmiſſæ ſteterint trans æqu
ra claſſes,
Et poſitus aris jam vota in littore ſolves
Purpureo velare comas adopertus amict
Ne qua inter ſanctos ignes in honore De
rum
Hoſtilis facies occurrat & omina turbet,
Hunc ſocii morem ſacrorum, hunc ip
teneto,
Hac caſti maneant in relligione nepotes.

Ad quem locum Servius: *Sane ſciendu*
eſt, ſacrificantes DIS omnibus, capita v
lare conſuetos ob hoc, ne ſe inter religione
vagis offerret aliquid obtutibus, excep
tantum Saturno. Vide quæ de hoc ritu a
notavit Bar. Briſſonius lib. 1. Formula
& Stuckius lib. 2. Antiquitat. conviva
c. 18. & Scheckius in Præmeſſis Epiſt. 1
Pergit autem Plutarchus & ſubjungit po
ro è veſtigio adhuc aliam cauſam huju
modi: ἢ πένθους μὲν οἰκεῖον τὸ μὴ συνηθὲ
συνηθέστερον δὲ ταῖς μὲν γυναιξὶν ἐγκεκαλυμ
μέναις, τοῖς δὲ ἀνδράσιν ἀπηκαλύπτοις ε
τὸ δημόσιον προϊέναι;

Tria hic obſervo. Primum, Luctu
proprium eſſe id, quod eſt inſolens & in
ſuetum. Unde Servius 9. Æneid. *Luge*
tum mos eſt prioris habitus immutatio. Cu
jus ſententiæ veritas cum in aliis quiden
mu

ultis, tum vero in hoc funebri Lycio-
m ritu apparet. Hos enim auctor eſt
lerius Max. lib. 2. cap. 6. *cum illis lu-
s incideret, muliebrem veſtem induiſſe,
deformitate cultus commoti maturius pro-
ere ſtultum mærorem vellent.* Quid autem
formius unquam in virum cadere po-
ſt, quam ſi veſtimentis muliebribus in-
atus in publicum progrediatur? quod
aligulam Imp. factitaſſe refert Joſephus
b. 19. Antiq. Judaic. cap. 1. & Plinius
b. 37. c. 2. & Suetonius in ejus vitâ c. 52.
e Commodo Imp. etiam tradit Lampri-
ius, ipſum veſte muliebri indutum in
heatro & amphitheatro ſediſſe. Sane con-
at apud pleraſque omnes gentes turpe
abitum muliebres veſtes induere: Unde
Charondas Thuriorum Legiſlator eos,
ui in præliis ſigna ordineſque deſtituiſ-
ent, quive arma pro patria capere recu-
aſſent, tali pœna mulctavit, ut veſtibus
muliebribus induti in medio foro ſiſte-
rentur ter quotidie ante omnium ora in
uggeſto, quò hujuſmodi hominum ani-
mos ab ea mollitie & fœminea timiditate
enſim revocaret in audaciam, atque ut
llis mortem præſtaret oppetere, quam
antam ignominiæ calamitatem diutius in
patria experiri, ut ſcribit Diodorus Sicu-
us lib. 2. Bibliothecæ. Sic apud Zonaram
n vita Mauritii Imp. victo muliebrem
veſtem ignominiæ cauſa miſſam eſſe legi-
mus. Et Quintilianus lib. 5. cap. 9. ve-

 ſtem

ſtem muliebrem ponit inter ſigna mol[...] & parum viri. Ut mirum ſane mihi v[...]deatur, cur Zenoni Cittieo in mente[...] venerit jubere ἐσθῆτι τῇ αὐτῇ χρῆσθαι ἄνδρ[...] καὶ γυναῖκας, quamobrem etiam merit[...] cum ab aliis, tum à Caſſio Sceptio repre[...]henſus fuit, auctore Laërtio in ejus vita.

Alterum quod in Plutarchi verbis no[...]tandum dixi, eſt, fœminas olim Rom[...] velata facie in publicum proceſſiſſe. Ta[...]citus de Poppæâ alioquin impudica, l. 1[...] *Rarus*, inquit, *in publicum egreſſus, idqu[e] velata parte oris, ne ſatiaret aſpectum, v[el] quia ſic decebat.* Hanc ob cauſam C. Sul[...]pitius Galba uxorem ſuam dimiſiſſe ſcri[...]bitur, quod eam aperto capite foris ver[...]ſatam cognoverat, teſte Valerio Maxim[o] lib. 6. cap. 3. Fuit autem hæc conſuetud[o] antiquis temporibus uſitatiſſima, & etiam nunc in Galliis durat. Sic Penelopen cum è Gynæceo deſcenderet in eum locum, ubi proci degebant, genas ſubtilibus te[...]xiſſe velis, ita ut ipſa cæteros aſpicere, at aliis vero aſpici non poſſet, narrat Homerus Odyſſ. 18.

Ἄντα παρειάων σχομένη λιπαρὰ κρήδεμνα.

Caledonias mulieres, ſi in alienos viros & potiſſimum Magiſtratus inciderent, dimidium faciei tantum tegere ſolitas, ſcribit Plutarchus probl. 162. Arabiæ fœminas fuiſſe ſemitectas, auctor Tertull. in lib. de virginibus velandis. *Arabiæ fœminæ non caput, ſed faciem quoque ita totam te-*

gunt,

*nt, ut uno oculo liberato, contentæ ſint
nidiam frui lucem, quam totam faciem
ſtituere.* Perſarum quoque legibus ſan-
um fuit, ne mulieres extraneis viris
ſpiciendas ſe præberent, ut tradit Joſe-
us lib. 2. Antiq. cap. 9. Corinthios etiam
laſſe ſuas virgines legimus apud Tertull.
Virginibus velandis. Hinc D. Hieron.
ro ad Demetrianum de Virginit. ſer-
nda: *Illa tibi ſit pulchra, illa amabilis,
a habenda inter ſocias, quæ ſe neſciat eſſe
lchram, quæ negligit formæ bonum, &
ocedens ad publicum, non pectus, non
lla denudat, nec pallio revoluto cervices
erit: ſed quæ celat faciem, & vix uno
ulo, qui viæ eſt neceſſarius, patente in-
editur.* Appendicis loco adjicio apud La-
edæmonios morem fuiſſe, ut virgo qui-
em apertâ facie, nupta vero velatâ in
ublico verſaretur: cujus hanc reddebat
tionem Charilus, ὅτι τὰς μὲν κόρας ἄνδρας
ὑρεῖν δεῖ, τὰς δὲ γυναῖκας σώζειν τοὺς ἔχον-
ας. hoc eſt, *quoniam virginibus viros ſibi
uærere neceſſarium ſit, mulieribus autem
uos compararint, cuſtodire*, ut refert Plu-
archus in Laconicis.

Tertium eſt, viros capitibus apertis in-
eſſiſſe. Quem morem, hoc eſt, τὸ τὰς
εφαλὰς ἀνακαλύπτους ἔχειν, à priſcis Græcis
d Romanos tranſiiſſe, Euſtathius Home-
i interpres diſertim dicit. Sed de hoc ritu
ide plura apud antiquitatis promum con-
lum Juſtum Lipſ. in De Amphit. c. 19. & ſeq.

Cap. XVII.

Inſignia magiſtratus in luctu poſita: Annuli m tati, itemque veſtes. Fœminæ aurum non geſ bant. Lugubria coloris nigri. De fœminari veſte funebri quæſitum. Videri eam atram qu dem fuiſſe primis temporibus, ſed albam ſub Imp Ricinia. *Græciæ mulieres in luctu atratæ. V ſtes ſciſſæ præ luctu nimio.*

REſtat, ut de ornamentis depoſitis cu tuque mutato etiam aliquid dicamu Nam in publico luctu Magiſtratus atqu adeo totus populus, quicquid ad ornamen ta pertinebat, ſolebat deponere, ac ſoli tum ſuum cultum viliori aliquo interdun permutare.

Inſignia magiſtratus in luctu poſita, o ſtendit Tacit. lib. 3. de funere Germanic: *Plena urbis itinera, collucentes per campun Martis faces, illic miles cum armis, ſin inſignibus magiſtratus, populus per tribu concidiſſe Rempublicam, nihil ſpei reliquum clamitabant.*

Annulos mutatos videre eſt ex Sueto nio, qui Auguſto mortuo quoſdam cen ſuiſſe tradit, *exſequiarum die ponendos au reos annulos, ferreoſque ſumendos.* Quo pertinet Epigram. C. Cilnii Mecœnatis in Horatium, quod eſt apud Iſidorum lib. 19. cap. 32.

Lugens te, mea vita, nec Smaragdos,
Beryllos neque, Flacce, nec nitentes
Semper-candida quæro margaritas:

Nec

Nec quos Thynica lima perpolivit
Anellos, nec Iaſpios lapillos.

ſtem mutatam quod attinet, auctor
lib. 40. Conſules tanquam in magno
tu Senatoria veſte poſita Senatum in
titu equeſtri congregaſſe: Καίτοι, inquit,
τὴν βουλευτικὴν ἐσθῆτα καταθέμενοι, καὶ
ἱππάδι τὴν γερουσίαν, ὥσπερ ἐπὶ μεγάλῳ
πένθει, συνάγοντες. Et lib. 55. in funere
guſti: Τῇ τε ὑστεραίᾳ βουλὴ ἐγένετο, καὶ ἐς
τὴν οἱ μὲν ἄλλοι τὴν ἱππάδα στολὴν ἐνδε-
κότες συνῆλθον, οἱ δ' ἄρχοντες τὴν βουλευ-
κὴν, πλὴν τῶν ἱματίων τῶν περιπορφύρων.
ſtridie Senatus habitus eſt: in eum reliqui
natores equeſtri habitu, magiſtratus ſena-
rio, prætextis demptis, venerunt.

Sed & mulieres ſolebant ornamenta ſua
ponere, nec aurum vel purpuram in lu-
u geſtare, more tam in Græcia quam Ro-
æ uſitato. Terentius Heautont.

Mediocriter veſtitam veſte lugubri,
Ejus anuis cauſa, opinor, quæ erat mor-
tua,
Sine auro tamen ornatam, ita uti quæ or-
nantur ſibi.

ivius lib. 34. *Quid aliud in luctu, quam*
rpuram atque aurum deponunt? quid cum
uxerunt, ſumunt? Dionyſius Halicarn.
b. 9. de Agrippa Menenio: ὃν ἀποθανόντα
βουλὴ ἐκ τῶν δημοσίων χρημάτων λαμπρο-
ταῖς ἐκόσμησε ταφαῖς· αἱ δὲ γυναῖκες αἱ
ωμαίων ἐνιαύσιον ἐπένθησαν χρόνον πορφύ-
αν καὶ χρυσὸν ἀποθέμεναι. Ovidius lib. 8.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Metamorph. de Althæa, cum conſpic
tur fratres extinctos:

Quæ plangore dato mæſtis clamori
urbem
Implet, & auratis mutavit veſti
atras.

Alluſit huc & in Triſtibus, ubi calamita
ſuæ memor omnem à libro ſuo ornatu
removet:

Nec te purpureo velent vaccinia ſucco,
Non eſt conveniens luctibus ille color.

Ornamentis igitur poſitis Lugubria
Mortualia induebant. Sic enim appell
bantur veſtes funebres, ut Forenſia, C
natoria. Nævius Lycurgo vocat *Mortual*
veſtimenta quæ in luctu ſumebantu
Pallis, ait, *petagiis, crocotis, malacis, m*
tualibus. Sed uſitatius τὸ *Lugubria*: qu
ſæpiſſime apud bonos auctores reperi
Ovidius lib. 11. Metamorph. de Cey
mortuo & Halcyone in ſomnis apparent

Surge age da lacrymas: lugubriaque indu
nec me
Indeploratum ſub inania tartara mitte.

Idem lib. 4. Triſt. Eleg. 2.

Illa dies veniet, mea quæ lugubria ponam

Propertius lib. 4. Eleg. ult.

—*Nunquam mater lugubria ſumſi.*

Seneca Conſolat. ad Helviam, cap. 16
Noſtis quaſdam, quæ amiſſis filiis impoſit
lugubria nunquam exuerunt. Ulpianus D
De his qui notant. infam. L. 8. *Sic poſt le*
gitimum tempus cognovit, Labeo ait, ipſa
die

e & *ſumere eam lugubria & deponere.*
uintilianus declam. 10. *At poſtquam*
teram tertiamque noctem deſerta vanis
eſtibus duxit, tum triſtiora lugubria, tum
uallidæ magis placuére veſtes, tum repe-
tis ſanguinavere planctibus jam convaleſ-
ntes lacerti. Pluſcula loca hîc adſcripſi,
genera dicendi antiquis uſitata Roma-
æ elegantiæ candidati obſervarent, vi-
elicet, *Sumere, Induere, Ponere, Depo-*
ere, Exuere lugubria.

Erant autem hæc lugubria coloris nigri:
ui color ſemper pro luctus indicio habi-
us; uti contra albus pro ſigno lætitiæ.
uod præter innumera fere teſtimonia in-
icat Aſtrampſychus duobus hiſce ſenariis
nirocriticis:

Λευκὴν στολὴν κάλλιστον ἐν ὕπνῳ φέρειν,
Στολὴν φορεῖν μέλαιναν, οὐ καλὴ θέα.

oc eſt,

Omen bonum in ſomno eſt amictus can-
didus,
Geſtare amictum atrum, haud bonum ſpe-
ctaculum.

Inde Feſtus: *Niger lapis in comitio locum*
uneſtum ſignificat, ut alii, Romuli morti
eſtinatum. Salvianus lib. 6. de Providen-
ia: *Nigra eſt incendio civitas, & tu vul-*
um ſerenitatis uſurpas. Pericles apud Plu-
arch. περὶ τοῦ ἑαυτὸν ἐπαινεῖν ἀνεπιφθόνως,
o nomine præcipue gloriatur, quod ip-
ius facto nullus unquam civis atram ve-
tem inducere coactus ſit: Lucem hinc ac-

cipit Gregorius Nyſſenus lib. περὶ πα[ρ]θενίας: cap. 3. τὴν τέως λαμπρὰς καὶ λα[μ]χίμωνα καὶ περίβλεπτον ἀθρόως ἐν μελαί[ν] περιπεσοῦσα ἡ συμφορὰ καὶ περιβάλλει τ[ὸ] πένθει.

Morem autem hunc geſtandi atras v[e]ſtes in luctu funebri ab Ægyptiis ortu[m] ſcribit Servius ad lib. 9. Æneid. *More[m] lugendi*, inquiens, *quidam dicunt Æg[y]ptios inveniſſe: Eos enim primos Liberu[m] quem Oſirim appellant, à fratre Tyfone p[er] inſidias interemptum, atra veſte luxiſſe, i[n]de cæteris gentibus traditum; ut intra an[n]num finiretur luctus*. Ex hoc igitur ritu Ju[]venalis Satyra 10.

Hæc data pœna diu viventibus, ut ren[o]vatâ
Semper clade domus multis in luctibu[s] inque
Perpetuo mœrore & nigrâ veſte ſene[s]cant.

Et Cynthia apud Propert. lib. 4. Eleg. Sun[t] aliquid:

Denique quis noſtro curvum te funere vi[]dit?
Atram quis lacrymis incaluiſſe togam?

Macrob. lib. 3. Satur. cap. 15. de Craſſo qui muræenam in piſcina *mortuam atra[]tus, tanquam filiam, luxit*. Sic Valerius Poplicola φαιὰν ἐσθῆτα λαβὼν Bruto fu[-]nus fecit, teſte Dionyſio Halicarn. lib. 5. Et in funere Auguſti Tiberius ac Druſus φαιὰν στολὴν, τὴν ἀγοραῖον τήβεννον, πεποιημένην εἶχον,

…ῶν, hoc eſt, *pullâ veſte ad forenſem mo-*
…em paratâ erant amicti, ut ait Dio lib. 55.
… Germanici quoque exſequiis *atratam*
…ebem, *trabeatos equites* agnoſcit Tacitus
…b. 3. ad quem locum quid Lipſius notet,
…ide. Sic ad nuncium è Pannonia allatum
…e obitu M. Antonini Philoſophi, *confuſa*
…ctu publico urbe, Senatus in curia veſte
…tra amictus lacrymans convenit. Alludit
…uc Cyprianus de mortalitate: *Conteſta-*
…ur aſſidue & publice prædicarem fratres no-
…ros non eſſe lugendos accerſitione dominica
…e ſeculo liberatos, cum ſciamus non eos
…mitti, ſed præmitti, recedentes præcedere,
…t proficiſcentes & navigantes ſolent: deſi-
…erari eos debere, non plangi, nec accipien-
…as eſſe hic atras veſtes, &c. Et Martialis
…b hac cauſa lanam fuſcam Polentinam *lu-*
…entem nominat lib. 14. Epigram. 157.

Non tantum pullo lugentes vellere lanas,
Sed ſolet & calices hæc dare terra ſuos.

…ertinet huc vetus inſcriptio, quæ eſt Ro-
…næ extra Portam Flaminiam. *Mortuum.*
…ne. quoque. funerari. juſſi. rebus. lugu-
…brib. quibus. [Forn. legit quas] *vivos.*
…omparavi. lecto. ſtragulis. forenſi. pænula.
…nigris. omnibus. &c. Denique huc facit
…illud Pauli Juriſconſulti lib. 1. Recept.
Sentent. c. ult. *Qui luget, abſtinere debet à*
conviviis, ornamentis, & albâ veſte. Nam
ſicut ater color triſtitiæ, ſic albus vel can-
didus lætitiæ indicium. Quamobrem Si-
donius Apollinaris acriter eos objurgat;
qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

qui ſuo tempore præpoſtero ritu ac ordine perverſo albati in funus prodirent: *Nam libenter*, inquit lib. 5. Epiſt. 7. *incedunt armati ad epulas, albati ad exſequias, pullati ad nuptias*: oſtendens eos in tantum moribus & actu confuſos, ut apparatum funereum nuptiali, nuptialem funereo perverſo ordine permutarent. Nam qui morem communem temporis illius ſervabant, non albati ad exſequias, pullati ad nuptias; ſed albati ad nuptias, pullati ad exſequias procedebant, ut albati nuptiali gaudio, pullati luctui funereo concordarent, ut loquitur Petr. Arvernus Venerabilis lib. 5. Epiſt. 16.

Lugentium igitur veſtes nigras fuiſſe hinc conſtat: Et quidem in viris id ſemper obſervare licet, in fœminis vero non item. Nam has priſcis tantum temporibus atratas fuiſſe. docuit me clariſſ. Lipſ. ad 2. lib. Annal. Taciti. Hunc enim colorem illis tribuit Dionyſius Halicar. lib. 8. γυναῖκες Ῥωμαίων, αἷ νόμος ἐστὶν αὐταῖς ἐπὶ τοῖς ἰδίοις καὶ ἀναγκαίοις ποιεῖν κήδεσιν, ἀποθέμεναι χρυσόντε καὶ πορφύραν καὶ ἄλλον κόσμον, μέλασιν ἀμφιασμοῖς χρώμεναι τὸν ἐνιαύσιον ἐπένθησαν χρόνον. hoc eſt: *Romanorum matronæ, ut mos eſt illis in luctu domeſtico & neceſſariorum funeribus, depoſito auro & purpura ceteroque ornatu atratæ ipſum per annum integrum luxerunt*. Apud Suid. incertus ſcriptor de funere Marcii: Καὶ αἱ γυναῖκες ἀποθέμεναι χρυσὸν καὶ τὸν ἄλλον

κόσμον

όσμου καὶ μέλασιν ἀμφιασμοῖς χρησάμεναι καὶ πενθήσασαι ἐνιαύσιον χρόνον. Varro l. 1. le vita P. Rom. *Ex quo mulieres in adverſis rebus ac luctibus cum omnem veſtitum delicatiorem ac luxurioſum poſtea inſtitutum ponunt, ricinia ſumunt.* Cujuſmodi autem hæc Ricinia fuerint, audiamus ex Sex. Pompejo: *Ricinium*, inquit ille, *omne veſtimentum quadratum. Ii qui 12. interpretati ſunt, eſſe dixerunt virilem togam, qua mulieres utebantur, prætextam clavo purpureo.* Quem locum ſinum eſſe, nec recte ab aliis mutatum, lubens aſſentior nupero 12. tab. interpreti doctiſſimo. Nam ita eſt, ambiformem hic Ricinii definitionem Feſtus recitat: Illam communem, *Recinium eſſe omne veſtimentum quadratum.* Hanc propriam, Recinium ab Interpretibus legis 12. definitum *virilem togam, quâ mulieres utebantur*, puta, in luctu, &c. Erant igitur mulieres in luctu Romanico viriliter riciniatæ, ſed, quod notandum, domi duntaxat & quidem ſeptem tantum illos dies, qui funeris elationem præcedebant. Nam octavo die reciniis illis in lectulum feralem impoſitis, ut, ſicut infra monſtrabimus, una cum mortuo comburerentur, *togas* ſumebant *pullas*, quibuſcum in funus prodirent. Eæque deinceps veſtes in luctu. Varro lib. 3. de vit. P. Rom. *Vt dum ſupra terram eſſet riciniis lugerent: funere ipſo, ut pullis pallis amictæ.* Eædem & *togæ anthracinæ*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

cinæ Varroni lib. eodem De vita P. R. cujus loci fragmen habet idem Nonius in Anthracinis. *Propinquæ adoleſcentulæ etiam Anthracinis, proximæ amiculo nigello, capillo demiſſo ſequerentur lectum.* Ex eodem ritu etiam Ovidius lib. 6. Metamorph. de Niobe:

— ſtabant cum veſtibus atris
Ante toros fratrum demiſſo crine ſorores.

Et eodem libro de Progne:

— velamina Progne
Deripit ex humeris auro fulgentia lato,
Induiturque atras veſtes.

Et lib. XI. Najades inducit lugentes in carbaſis pullis. Carbaſa autem, pallia fœminarum, teſte Nonio.

Verum ſub Imperatoribus, poſt ſericam traductam veſtem, & vulgatam Coam, poſt galbanam, cæruleam, amethyſtinam, & tot genera colorum reperta, ſperni cæptus eſt, contemnique color albus, adeo, ut nota & indicium luctus fuerit ſexui ſequiori eum induiſſe. Inde Herodianus in funere Severi Imper. Αἱ γυναῖκες λευκὰς ἐσθῆτας λιτὰς ἀμφιεννύμεναι σχῆμα παρέχουσι λυπούμενον. hoc eſt, *Fœminæ veſtibus albis exilibus indutæ mærentum ſpeciem præbent.* Statius in lacrymis Hetruſci:

Huc vittata comam niveoque inſignis amictu
Mitibus exſequiis ades.

Aſſignat hic Pietati, ut vides, niveam veſtem,

em, quia Dea vel mulier: quanquam rnartius putat Poëtam hic non oculos buiſſe ad luctum, ſed ad ſolemnem æ cultum, quam non tam ad funus vot, quam ad concelebrandam ſingulam Hetruſci pietatem. At Plutarchi lois hac de re clariſſimus eſt in Problemat. ιά τι, inquit, λευκὰ φοροῦσιν ἐν τοῖς πένσιν αἱ γυναῖκες ἱμάτια, καὶ λευκοὺς κεκρυφάλους, Et vide apud eum cauſas.

Nec vero quenquam moveat, quod Aulejus atram veſtem fœminæ lugubri ſſignat libro 3. Mileſ. *Inter hæc quædam ulier, per medium theatrum lacrymoſa & flebilis atra veſte contecta, parvulum uendam ſinu tolerans decurrit.* Et libro 7. *Mater pueri mortem deplorans fletu & lacrymoſâ fuſcaque veſte contecta.* Nam ut ectiſſime cenſet Lipſius, forte aut pricum ritum in animo habuit, ut ſolet Aulejus, aut aliud in provinciis fuit, ubi d geſtum; more videlicet Græciæ retento, apud quos in luctu conſtitutos, viros pariter & mulieres nigras veſtes geſtaſſe ninime ambigimus. Euripides in Iphig. Aulid. indicat, ubi moritura matrem nonet, ne comam laniet ſuam ob mortem, ſuiſque ut renunciet ſororibus, ne veſtibus nigris corpus eam ob rem contegant.

Μήτ' οὖν γε τὸν σὸν πλόκαμον ἐκτέμνῃς τριχὸς,

Μήτ'

Μήτ' ἀμφὶ σῶμα μέλανας ἀμπέχ-
πέπλους.

Bion in Epitaphio Adonidis:

Αἰάζω τὸν Ἄδωνιν. ἀπώλετο καλὸς Ἄδωνις
Ὤλετο καλὸς Ἄδωνις. ἐπαιάζουσιν ἔρωτες
Μηκέτι πορφυρέοις ἐνὶ φάρεσι κύπρι κά-
θευδε.
Ἔργεο δηλαία κυανοστόλε καὶ πλατάγησον
Στήθεα, καὶ λέγε πᾶσιν ἀπώλετο καλὸ
Ἄδωνις.

Siç Homerus Thetin futuram filii mortem deplorantem, nigro tectam velo Jovem adire facit, Iliad ω. Et ſunt alia, quæ fœminas Græciæ in luctu atris veſtibus uſas fuiſſe declarant. Nam de viris vulgare negocium eſt. Quo alluſit procul dubio Euripides in Alceſtide, ubi θάνατον vocat ἄνακτα τὸν μελάμπεπλον νεκρῶν. Et Moſchus in Epitaphio Bionis:

Σεῖο Βίων ἔκλαυσε ταχὺ μόρον αὐτὸς
Ἀπόλλων
Καὶ Σάτυροι μύροντο μελαγχλαινόι τε
Πρίηποι.

Sed clariſſime Artemidorus lib. 3. cap. 3. τὸ δὲ μέλαν ἱμάτιον σωτηρίαν προσημαίνει. οὐ γὰρ οἱ ἀποθανοῦντες, ἀλλὰ οἱ πενθοῦντες τοὺς ἀποθνήσκοντας τοιούτοις χρῶνται) hoc eſt, *Nigræ veſtes in ſomniis ſalutem portendunt. Non enim mortui, ſed qui mortuos lugent, iis utuntur.*

Alium igitur in luctu, alium extra luctum veteres uſurpaſſe veſtitum, nec eadem fuiſſe doloris & lætitiæ inſignia, ſa-

tis,

, opinor, manifeſte oſtendimus. Quem orem etiam ipſis Patriarcharum temribus obtinuiſſe obſervavit D. Auguſtis Quæſtione 129. ſuper Geneſin, ad ec verba: Et depoſitis veſtimentis viitatis à ſe. *Hic inſinuatur*, inquit ille, *iam temporibus Patriarcharum certa, & a fuiſſe veſtimenta viduarum: non utique lia, qualia conjugatarum.*

Non autem veſtes in luctu tantum mure, ſed etiam ſcindere ſolitam priſcam am antiquitatem vel ſexcenta teſtimoia loquuntur. Virgilius lib. 12. Æneid.

Demittunt mentes: it ſciſſa veſte Latinus
Conjugis attonitus fatis, urbiſque ruina.

t libro 5.

Tum pius Æneas humeris abſcindere veſtem.

ilius Italicus lib. 13. de Scipione audita orte ſuorum:

Huc triſtis lacrymas & funera acerba ſuorum
Fama tulit duris, quanquam non cedere ſuetus
Pulſato lacerat violenter pectore amictus.

tatius Epicedio in Glauciam Melioris:

Tu modo fuſus humi lucem averſaris iniquam:
Nunc torvus pariter veſtes & pectora rumpis.

dem in Priſcillam:

— tunc flere & ſcindere veſtes

Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Et famulas laſſare greges & vincen
planctus.

Sic poſt allocutionem & conventiones in-
ter Triumviros & Sex. Pompejum hab
tas utrarumque partium milites, cogni
ſuorum propinquorum morte, τὰς ἐσθῆτα
περιεῤῥήξαντο, *veſtimenta lacerarunt*, u
tradit Dio lib. 48. Idem à Cleopatra fa
ctum, cum vulneratum Antonium, ſta
timque moriturum ſuſciperet ac lugere
narrat Plutarchus in vita Antonii. Po
ſem hic plane geminam Hebræorum con
ſuetudinem adducere, ſed cum ea no
queat eſſe non nota iis, qui vel primori
bus digitis ſacram hiſtoriam attigerunt
nolo diutius in re proletariâ immorari
atque ideo hic de Luctus indiciis, lugen
tiumque habitu finem facio, reliqua ali
loco additurus.

Cap. XVIII.

Funera ducta per Forum, collocata pro roſtris, ibi
que laudata. Origo orationum funebrium à Val.
Publicola. Confirmatur Legibus 12. tab. Ha-
bebantur orationes iſtæ à proximis cognatis, vel à
magiſtralibus.

De triplici Perſonarum genere, quæ ex-
ſequiis ſolebant intereſſe, jam dixi-
mus, reliquum eſt ut de Loco aliquid
agamus, quem duplicem facio, Unum,
Per quem funera ducebantur: & alterum
In quem. De his, ubi quantum quidem
memo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

moria mihi ſuppeditat, dixero, finis
t huic libro.

Locus autem, *Per quem* Funera, præcipue vero Indictiva & publica ducentur, erat Forum. Diſcimus id ex Dionyſio Halicar. qui lib. 4. de funere Ser. Tullii ſic loquitur: *θορύβου δὲ γινομένου πολλοῦ ἐπὶ τὴν πόλιν ὅλην καὶ οἰμωγῆς ἐπὶ Τυλλίου θανάτῳ δείσας ὁ Ταρκύνιος, εἰ ᾖ τῆς ἀγορᾶς ὁ νεκρὸς φέροιτο, ὡς ἔστι Ῥωμαίοις ἔθος, τόν τε βασίλειον κόσμον ἔχων καὶ λα ὅσα νόμος ἐπὶ ταῖς ταφαῖς, μή τις εἰς τὸν ὁρμὴ γένηται τοῦ δημοτικοῦ, πρὶν ἢ βεβαίως ατασχεῖν τὴν ἀρχήν, οὐκ εἴασε τῶν νομιν οὐδὲν αὐτῷ.* id eſt, *Exorto autem innti tumultu & ululatu per totam urbem, Tullii mortem, veritus Tarquinius, ne ſi r forum funus duceretur; ut fert Romanom conſuetudo, cum regia pompa & ceteris lemnibus ceremoniis, quæ in funere obſerri ſolent, plebs in ſe impetum faceret, rei potentiâ nondum ſatis confirmatâ, nullos pulturæ conſuetos ritus adhiberi paſſus eſt.* ide eundem lib. 11. in funere filiæ Virnii & Plutarchum in Lucullo. Ex hoc tu Apulejus lib. 2. Metamorph. *Ecce jam l ultimum defletus atque conclamatus proſſerat mortuus, rituque patrio, utpote nus de optimatibus, pompa funeris publici ctabatur per forum.* Alluſit & Horatius b. 1. Satyr. 6.

——— *at hic ſi plauſtra ducenta,*

Con-

Concurrantque foro : tria funera, mag
ſonabit,
Cornua quod, vincatque tubas,

In Forum igitur funus ductum colloc batur pro Roſtris : ubi in defuncti laude Orationes ſolebant haberi. Acro vetus H ratii interpres in Epod. *Varro pro Roſt ſepulcrum Romuli dixit : ubi etiam in huj rei memoriam duos leones fuiſſe erectos co ſtat, unde factum eſt, ut pro Roſtris mo tui laudarentur.* Cicer. 2. Orator. *Noſtr laudationes, quibus in foro utimur, aut t ſtimonii brevitatem habent nudam atque i ornatam, aut ſcribuntur ad funebrem Or tionem.* Notandum autem, quod Poly bius videtur indicare, eos qui laudan erant, plerunque pro Roſtris erectos fui ſe ſtatutos. Sic enim ait ille lib. 6. Συν πληρωθῆς τῆς ἐκφορᾶς, κομίζεται μετὰ τοῦ λοι ποῦ κόσμου πρὸς τοὺς καλουμένους Ἐμβόλου εἰς τὴν ἀγορὰν, ποτὲ μὲν ἑστὼς ἐναργὴς, σπα νίως δὲ κατακεκλιμένος. Quanquam Po lybii verba etiam accipere poſſumus, d ſimulacris mortuorum cereis, quæ ut populo conſpici poſſent, machinament quibuſdam erigebantur. Cujuſmodi ſimu lacrum ab Antonio oſtenſum eſt populo ſuper funebri lecto Cæſaris, ea arte fa ctum, ut verſatile eſſet, & omnia ei im poſita vulnera mire ob oculos poneret auctor Appianus.

Origo hujus ritus Romæ quidem Vale rio Poplicolæ aſcribitur : qui primus Bru

m mortuum pro Roſtris laudavit. Quod
æter Plutarchum teſtatur etiam Diony-
ıs Halicar. lib. 5. his verbis: τῇ δὲ ἑξῆς
έρᾳ φαιὰν ἐσθῆτα λαβὼν καὶ τὸ Βρούτου σῶ-
α προτεθεὶς ἐν ἀγορᾷ κεκοσμημένον ἐπὶ
ωμένης εὐπρεπῶς, συνεκάλει τὸν δῆμον εἰς
κκλησίαν καὶ προελθὼν ἐπὶ τὸ βῆμα τὸν
ιτάφιον ἔλεξεν ἐπ' αὐτῷ λόγον. hoc eſt,
*ſtero die atratus Bruti corpus in foro pro-
ſuit, ſplendide in lecto ornatum, popu-
nque ad concionem convocavit, & ſug-
ſtu conſcenſo in ejus laudem habuit fune-
em Orationem.* Et ſequitur hic porro
egans diſſertatio, ſuper origine hujus
ıus, quam non poſſum, quin totam huc
ſcribam non quidem Græcam (igno-
ant φιλέλληνες) ſed ut Latinitate donata
t ab Æmilio Porto. *Vtrum autem Vale-
us primus hunc morem apud Romanos in-
tuerit, an inſtitutum à regibus ſecutus
erit, certo affirmare non poſſum. Quod
men hoc ſit Romanorum vetus inventum,
funere illuſtrium virorum, virtutes eorum
udari, neque à Græcis primum inſtitutum
erit, ex communis hiſtoriæ ſcriptis didici,
æ tam vetuſtiſſimi Poëtæ, quam celeber-
mi Hiſtorici prodiderunt. Nam certamina
uidem funebria, in honorem clarorum vi-
rum, gymnica & equeſtria à neceſſariis
cta tradunt, ut ab Achille in Patrocli &
ulto ante ab Hercule in Pelopis funere. Hos
men publice laudatos nulli prodiderunt,
æter Athenienſes tragicos, qui civitati
ſuæ*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ſuæ aſſentantes, Theſeo Argivos ſepelien- hoc quoque fabuloſe attribuerunt. Sero eni Athenienſes legitimis funeris ritibus ha laudationem funebrem addiderunt, ſive a iis, qui ad Artemiſium & Salamina & Platæas pro patria occubuerant, initiu duxerint, ſive etiam à rebus geſtis in cam pis Marathoniis. Sed ea quoque, quæ i campis Marathoniis ſunt geſta, ſexdeci annis Bruti funere ſunt poſteriora, ſi mod ab his primis laudes in defunctos cœptæ ſun dici. Sed ſi quis miſſa facta hac quæſtione quinam primi laudes funebres inſtituerin examinare aut ſcire voluerit, apud utro mos iſte melius ſe habeat, longe prudentiu hunc apud hos, quam apud illos, conſtitu tum reperiet: quia Athenienſes videntu eorum cauſa, qui in bello cæſi ſepulturæ man dantur, orationes funebres inſtituiſſe, e una tantum virtute, quæ in ipſa morte ap paruerit, etiam ſi quis ceteris in rebus fue rit nequam, exiſtimantes viros bonos judi candos. At Romani omnibus viris claris ſive eorum ductu, auſpiciiſque bella fuiſſen confecta, ſive in reip. adminiſtratione & gubernatione, prudentia dediſſent conſilia & præclara edidiſſent facinora, hunc ho norem haberi ſtatuerunt, & non ſolum iis qui in bello cecidiſſent, ſed etiam aliis, quem cunque illi finem vitæ ſortiti fuiſſent: exiſti mantes ob virtutes totius vitæ actæ, non ſolum autem ob glorioſum obitum viris bo nis laudes deberi. Hactenus Dionyſius. Ha

beban

trantur autem Orationes hujuſmodi ab
i qui mortuum ſanguine proxime ac-
cebant. Polybius dicto loco, πέριξ δὲ
ντος τοῦ δήμου στάντος, ἀναβὰς ἐπὶ τοὺς
όλους, ἂν μὲν υἱὸς ἐν ἡλικίᾳ καταλείπηται
τύχῃ παρὼν οὗτος, εἰ δὲ μὴ τῶν ἄλλων εἴ
ἀπὸ γένους ὑπάρχει, λέγει περὶ τετελευτη-
ότος τὰς ἀρετὰς, καὶ τὰς ἐπιτετευγμένας ἐν
ζωῇ πράξεις. hoc eſt, *Circumfuſa au-
n populi corona in roſtra aſcendit filius, ſi
em puberem reliquerit, qui forte adſit:
minus, propinquus aliquis, & de mor-
i virtutibus dicit, rebuſque, quas is
ſpere geſſerit.* Unde filius Appii, qui
judicium vocatus, ſibi ipſe manus vio-
itas intulerat, à magiſtratu petiit, ut
i in parentis obitum Orationem habere
rmitteret, teſte Livio lib. 2. & Diony-
Halicar. lib. 9. cujus hæc ſunt verba:
σενεχθέντος δὲ τοῦ σώματος εἰς τὴν ἀγο-
ν, ὁ μὲν υἱὸς αὐτοῦ προσιὼν τοῖς δημάρχοις
τοῖς ὑπάτοις, ἠξίου τὴν νόμιμον ἐκκλη-
αν αὐτοῦ συναγαγεῖν καὶ κατὰ τὸ ἐν ἔθει Ῥω-
ίοις ὄντα ἐπὶ ταῖς ταφαῖς ἀγορεύεσθαι τῶν ἀ-
θῶν λόγον ἐπιτρέψαι περὶ τοῦ πατρὸς ἀνδρῶν
λθεῖν. hoc eſt, *Allato autem in forum
davere, filius ejus adiit Tribunos & con-
les, petiitque ut ſibi populum ad concionem
itimam convocarent, ſibique in ea more
ajorum & ex populi Rom. conſuetudine
trem Oratione funebri, quæ in viros bo-
s haberi ſolet, ornare permitterent.* Sic
bium pro roſtris filium ſuum laudaſſe

auctor Plutarchus in ejus vitâ : Τοῦ δὲ Φα-
βίου τὸν υἱὸν ἀποθανεῖν συνέβη, καὶ τὴν μὲν συμ-
φορὰν, ὡς ἀνήρ τε φρόνιμος καὶ πατὴρ χρη-
στὸς, ἤνεγκε μετριώτατα. τὸ δὲ ἐγκώμιον,
ταῖς ἐκκομιδαῖς τῶν ἐπιφανῶν οἱ προσήκοντες
ἐπιτελοῦσιν, αὐτὸς εἶπε καταστὰς ἐν ἀγορ-
καὶ γράψας τὸν λόγον ἐξέδωκεν. *Fabius cum*
hunc filium amiſiſſet, dolorem ut vir pru-
dens & pius pater tulit moderatiſſime. O-
rationem, quam habent in clarorum viro-
rum funere propinqui, ipſe in foro dixit
quam poſtea edidit ſcriptis mandatam. De
Tiberio Suetonius: *Novem annos natu*
defunctum patrem pro roſtris laudavit. Quod
ſi propinqui deeſſent, qui officium hoc
defuncto valerent præſtare, plerunque
viris doctiſſimis illam provinciam deman-
datam fuiſſe reperio. Appianus lib. 1
ἐμφυλ. de funere Syllæ. ὡς δ' ἐπὶ τοῦ βή-
ματος ἔνθα δημηγοροῦσιν ἐν τῇ ἀγορᾷ προὐ-
τέθη, τοὺς μὲν ἐπιταφίους λόγους εἶπεν ὁ κράτι-
στος εἰπεῖν τῶν τότε, ἐπεὶ Φαῦστος ὁ παῖς
τοῦ Σύλλα νεώτατος ἦν ἔτι, hoc eſt, *Pro ro-*
ſtris, deinde in ſuggeſtu poſito cadavere, fu-
nebrem orationem habuit vir ejus ætatis
eloquentiſſimus, quod Fauſtus filius nondum
eſſet maturus. Plinius lib. 2. Ep. 1. *Hujus*
viri exſequiæ magnum ornamentum princi-
pi, magnum ſeculo, magnum etiam foro &
roſtris attulerunt. Laudatus eſt à Conſule
Cornelio Tacito: nam hic ſupremus felici-
tati ejus cumulus acceſſit, laudator eloquen-
tiſſimus. Imo vero interdum magiſtrati-

bus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

us ex Senatuſconſulto funebres hæ laudationes commendabantur: teſte Quintiliano lib. 3. inſtitut. cap. 9. *Nam & funebres laudationes pendent frequenter ex publico aliquo officio, atque ex ſenatuſconſulto magiſtratibus ſæpe mandantur.*

CAP. XIX.

Orationes Funebres fœminis quando decretæ. In origine vel cauſa earum Livii & Dionyſii levis diſſenſus. Super auctoritate Ciceronis, Popilliam Catuli matrem primo omnium Romæ pro Roſtris laudatam afferentis, hæſitatum. De viitiata funebribus laudationibus hiſtoria Ciceronis & Livii querela.

NON autem in virorum tantum, ſed & Mulierum funeribus τοὺς ἐπιταφίους λόγους habitos, idque juſſu legis Plutarchus me docuit lib. De Virtutibus mulierum: Ἄριστα δ', inquiens, ὁ Ῥωμαίων δοκεῖ νόμος ἔχειν, ὥσπερ ἀνδράσι, καὶ γυναιξὶ δημοσίᾳ μετὰ τὴν τελευτὴν τοὺς προσήκοντας ἀποδιδοὺς ἐπαίνους. *Romanam legem maxime probo, quæ mulieres itidem, ut viros publice poſt mortem meritis laudibus affici jubet.* Decretus is honos à Senatu fœminis hac de cauſa, quod cum in publico deeſſet aurum, ex quo pacta Gallis merces, quæ erat mille pondo auri, redigeretur, matronæ omnem ſuum mundum contuliſſent, ut ſacro abſtineretur. ut auctor Livius lib. 5. *Matronis pro auro ad liberandam à Gallis Romam collato gratiæ actæ,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

honoſque additus, ut earum ſicut virori *poſt mortem ſolemnis eſſet laudatio.* Id a cidit Anno ab V. condita 363. juxta S gonianam ſupputationem. Teſtatur idi ſum quoque Plutarchus, quanquam causa nonnihil diſſentit, mundum hunc mulieribus collatum dictitans, ad Don rium faciendum, quod Delphos mitt retur, poſt actum à Camillo de Vejent bus triumphum, circa annum urbis 35 Verba ejus in Camilli vita hæc ſunt: χρ σίου δὲ ἦν σπάνις ἐν τῇ πόλει, καὶ τῶν ἀρχόντω ὅθεν ἂν πορισθείη σκοπούντων, αἱ γυναῖκ αὐταὶ καθ' αὑτὰς βουλόμεναι τὸν ὄντα χρυσ ἑκάστη περὶ τὸ σῶμα κόσμον ἐπέδωκεν εἰς ἀνάθημα, σταθμῷ χρυσίου γενόμενον ὀκτὼ τα λάντων. Καὶ ταύταις μὲν ἡ σύγκλητος ἀποδ δοῦσα τιμὴν πρέπουσαν, ἐψηφίσατο μετὰ θα νατον, ὥσπερ ἐπὶ τοῖς ἀνδράσι, καὶ γυναι λέγεσθαι τὸν ἄξιον ἔπαινον. οὐ γὰρ ἦν εἰθισμέ πρότερον ἐγκωμιάζεσθαι γυναῖκα δημοσί τελευτήσασαν, Latine ſic ſonant: *Era autem magna in urbe auri inopia. Ibi ma giſtratibus deliberantibus, qua id ration confici poſſet, mulieres habito ſeorſim conſi lio mundum ſuum omnem aureum contu lerunt ad Donarium faciendum, fuitqu auri pondus talenta octo. Quas Senatus pre tio perſoluto remunerandas ſtatuit, ut defun ctæ perinde atque viri in funere laudarentur Ante enim mulierem publice laudari mor tuam receptum uſu non fuit.* Sed ſive hoc ſive illo tempore Senatuſconſultum de

mulie-

uliebri laudatione factum ſit, parum
fert; neque hanc in duobus iſtis aucto-
bus diſſenſionem valde miror: hoc au-
m magis mirum, aliquot centum annis
ſt demum privilegii ſui prærogativa uti
epiſſe mulieres. Nam Popilliam Catuli
atrem primo omnium hoc honore affe-
am, ſcribit Cicero lib. 2. de Oratore:
eo quidem genere ſcio & me & omnes,
ui affuerunt, delectatos eſſe vehementer,
um abs te (Catulum intelligit) *eſt Popillia*
ater veſtra laudata: cui primum mulieri
unc honorem in noſtra civitate tributum
uto. Quem locum de funebri laudatione,
d unum omnes, quos quidem vidi, in-
erpretes capiunt. At quî credamus, tam
ongo temporum intervallo poſt latam
egem ignoratam fuiſſe Romæ eam con-
uetudinem, nec ab ulla mulierum, quæ
am altos ſemper ſpiritus gerebant, uſur-
atam? Certe ipſum M. Tullium id mi-
atum eſſe, nullus dubito: ideoque de
opillia eſt ab eo annotatum, ceu res ob-
ervatu digna. Et tamen non audet Cicero
ffirmare, primam omnium mulierum
am fuiſſe laudatam publice: verum ita
e ait putare, quaſi dicat fieri potuiſſe, ut
x aliis olim is honos eſſet habitus, ſed
uarum nulla in hiſtoriis extaret memo-
ia. Sic Tullium ab ἁμαρτήματος μνη-
ονικοῦ nota liberandum, exiſtimabat me
uper hoc negocio conſultus erudititiſſimus
Caſaubonus: quod ſi cui minus placet,

 quan-

quanquam cur diſplicere poſſit non vi deo, aptius quid, meliuſque adferat, valet, & *Phyllida ſolus habeto.* Mihi ſan & mente & oculis diu inveſtiganti nih aliud hactenus occurrit, niſi ſi dicere ve limus, non ſtatim moribus receptum fuiſſe, quicquid per leges licebat. Illu ſtria exempla in lege Divortii, & illâ al terâ, quæ malum debitorem μελεϊςὶ ſeca re permittebat. Nam etſi quidem ex Ro muli inſtituto & 12. tabulis vir jubere po terat, uxorem ſuas ſibi res habere: *ta men per annos ferme ſexcentos ab urbe con dita nulla repudium domus ſenſit*, ut ai Tertullianus in Apologetico, & à Dio nyſio, Valerio Max. Plutarcho & Agel lio memoriæ proditum eſt. Sed neque ſe ctio obærati corporis unquam Romæ u ſurpata, teſte eodem Agellio 20. cap. 1. Quintiliano lib. 7. cap. 6. Tertullianus in Apolog. cap. 4. Eodem igitur modo mulieres quoque totos trecentos annos ab eo, quod per Senatuſconſultum ſibi li- cebat, fortaſſean abſtinuerunt, vel re- verentia erga viros deterritæ, vel con- tentæ ſoló honore, quem ſibi à Senatu decretum in tacito ſinu gaudebant. Nam quod non uſurparint hoc ſuum privile- gium mulieres, etiam Polybius & Dio- nyſius Halic. indicant; qui de eo inſtituto multa ſcribentes muliebris laudationis plane nullam fecerunt mentionem. At- que hanc noſtram ſententiam vel eo pro-

bare

re poſſumus, quod cum jam fœminæ ortuæ, pro Roſtris publice laudari cœæ eſſent, non omnes ſtatim hunc honom ſibi vendicarint, ſed tantum quæ tate erant provectiores. Nam primus Juis Cæſar morem laudandi juniores inoduxit, ſi Plutarcho fides habenda, qui ejus vita ſic ſcribit: Τὸ μὲν οὖν ἐπὶ γυναιξὶ ρεσβυτέραις λόγους ἐπιταφίους διεξιέναι πάριον ἦν Ῥωμαίοις. νέαις δὲ οὐκ ὂν ἐν ἔθει. ρῶτος εἶπεν Καῖσαρ ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ γυναιὸς ἀποθανούσης, καὶ τοῦτο ἤνεγκεν αὐτῷ χάριν να καὶ συνεδημαγώγησεν τῷ πάθει πολλούς, ς ἥμερον ἄνδρα καὶ περίμεστον ἤθους ἀγαπᾶν. oc eſt, *Enimvero ætate provectiores mueres in funere laudari, moris antiqui apud omanos fuit. Primus Cæſar uxorem ſuam, um juniores laudari non eſſet receptum, moruam oratione funebri decoravit: quo facto nimos multitudinis ſibi favore obſtrinxit, t tanquam manſuetum placidiſſimiſque moibus virum amarent.* Poſt illa igitur tam έαι, quam πρεσβύτεραι funebribus laudaionibus ornabantur, uti ab hiſtoricis eſt nnotatum. Caligula ſuam aviam *defunctam etiam prætextatus pro roſtris laudavit,* eſte Suetonio cap. 10. Et Julia *Cæſaris F.* Cn. Pompeii uxor τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐπαίνων ἔτυχε, ut tradit Dio lib. 39. De Liviæ Auguſtæ morte Taciius lib. 5. *Funus ejus modicum, teſtamentum diu irritum fuit. Laudata eſt pro roſtris à Cæſare pronepote, qui mox rerum potitus eſt.* De Druſillâ Dio lib.

lib. 59. Καὶ τὴν ἀποθανοῦσαν τότε ἐπῄνε-
σε ὁ ἀνὴρ, δημοσίας δὲ ταφῆς ὁ ἀδελφ
ἠξίωσε. *Tum mortuam maritus M. Lepid*
laudavit : publicum funus frater C. *Cal*
gula tribuit. Mulierum tamen laudatio v
detur Ciceroni diſplicuiſſe lib. 2. de Leg
ubi de viris tantum hanc legem ſanxit
Honoratorum inquiens, *virorum laudes i*
concione memorantur. Imo vero in totun
de omnibus funebribus laudationibu
queritur, vitiatam illis eſſe temporum hi
ſtoriam : ſic enim in Bruto loquitur ; *Ex*
tant mortuorum laudationes : ipſæ enim fa
miliæ ſua quaſi ornamenta ac monumenta
ſervabant, & ad uſum ſi quis ejuſdem ge-
neris occidiſſet, & ad memoriam laudum
domeſticarum, & ad illuſtrandam nobili-
tatem ſuam. Quanquam his laudationibus
hiſtoria rerum noſtrarum eſt facta mendo-
ſior : multa enim ſcripta ſunt in eis, quæ fa-
cta non ſunt, falſi triumphi, plures conſu-
latus, genera etiam falſa & è plebe tranſi-
tiones, cum homines humiliores in alienum
ejuſdem nominis infunderentur genus. Cu-
juſmodi querelam etiam reperire eſt apud
Livium lib. 8. ubi cum Hiſtoricorum
Romanorum variis diſcrepanteſque ſen-
tentias recitaſſet, ſtatim addit : *Nec facile*
eſt aut rem rei, aut auctoritatem auctori
præferre. Vitiatam memoriam funebribus
laudationibus reor, falſiſque imaginum ti-
tulis, dum familia ad ſe quæque famam re-
rum geſtarum honorumque fallente menda-
cio

trahit. Inde certe & ſingulorum geſta publica monumenta rerum confuſa: nec uiſquam æqualis temporibus illis ſcriptor tat, quo ſatis certo auctore ſtetur.

CAP. XX.

unera elata extra urbem ibique ſepulta. Mos ille jam à primis urbis incunabulis uſitatus. Renovatus autem primo Legibus 12. tab. Deinde Senatuſconſulto. Iterum conſtitutionibus Impp. Adriani, Antonini Pii, Diocletiani, & Maximiani. Idem ritus Judæorum, Atheniensium, Smyrnæorum, Sicyoniorum, Corinthiorum, Syracuſanorum, Καταγειῶτες. *Porta Libitinenſis quæ?*

COnſumpta in Foro Oratione, Funus inde commovebatur, deportabaturque IN LOCUM, ubi vel terræ erat manlandum, vel igni comburendum. Erat utem locus iſte *extra urbem.* Nam quod ervius in lib. 5. Æneid. memoriæ prodidit, *moris fuiſſe apud majores, ut qui nortuus eſſet, domum ſuam referretur, & n illa ſepeliretur:* id quidem ego apud Lainos fortean obtinuiſſe conceſſero, quemadmodum & apud veteres Græcos, de quibus Plato in Minoe: *οἱ δὲ αὖ ἐκείνων πρότεροι αὐτοῦ καὶ ἔθαπτον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοὺς ἀποθανόντας, ἡμεῖς δὲ τούτων οὐδὲν ποιοῦμεν.* At vero Romæ ſub ipſis urbis incunabulis multo ante latas à Decemviris leges more quodam receptum fuit, ut extra urbem ſepelirentur vitâ functi. Probo id exem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

plo Numæ, quem non in urbe, ſed Janiculo humatum, præter Livium, Pl tarchum, Dionyſium, & alios, etia Plinius teſtatur, qui lib. 13. cap. 13. Caſſii Heminæ lib. 4. Annal. refert, C *Terentium Scribam agrum ſuum in Ianicu repaſtinantem, offendiſſe arcam, in qua N ma, qui Romæ regnavit, ſitus fuiſſe* Atqui Janiculum ab Anco Martio pr mum urbi additum, extra omnem e controverſiam. Sed & Servius Tulli extra urbem elatus eſt ibique ſepultus teſte Dionyſio lib. 4. Præterea P. Valeri Publicolæ, & A. Poſthumio Tubert qui ad lacum Regillum contra Latino proſpere pugnavit, virtutis cauſa ſepul chrum in urbe à Senatu eſſe conceſſu Cicero tradit 2. de Leg. Quale autem il lud honoris argumentum, vel virtut fuiſſet præmium, ſi promiſcue omnibu in urbe ſepeliri licuiſſet? Unde planum eſt etiam ante 12. tab. ſepulturæ locum Romæ extra muros fuiſſe, & qui de ho amplius dubitat, illum ego jubeo ἅπτει τὸν λύχνον ἐν μεσημβρίᾳ.

Ceterum hæc conſuetudo aliquoti negligi atque labefactari cœpit, ut neceſſ fuerit crebro eam novis legibus reduci & quaſi redintegrari: Primo quidem à Decemviris: ſic enim fuit in 12. tabulis: *Hominem mortuum in urbe ne ſepelito, neve urito*, apud Cicer. 2. de Leg. Mox Sena-tuſconſulto quodam, circa annum ur-

bis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

bis 490. conſule nimirum Duillio : ut
auctor Servius 11. Æneid. *Ante etiam
in civitatibus homines ſepeliebantur. Quod
poſtea Duillio Cos. Senatus prohibuit, & lege
cavit, ne quis in urbe ſepeliretur.* Et mu-
tata Rep. ab Imperatoribus, qui perire
hanc conſuetudinem & intermori non
ſunt paſſi, ſeveris illam legibus ſtabilien-
tes. Nam D. Adrianus Imp. reſcripto pœ-
nam ſtatuit 40. aureorum, tam in eos,
qui in civitate ſepeliunt, quam ipſos ma-
giſtratus, qui id paſſi eſſent: eamque pe-
cuniam fiſco inferri & locum publicari ac
corpus transferri juſſit, ut auctor eſt Ulp.
lib. 30. ad edictum. De Antonino Pio
Imp. idipſum tradit Jul. Capitol. *Intra ur-
bes ſepeliri mortuos vetuit.* Extat & de re
eadem Lex Dioclet. & Maximiani Impp.
Cod. de Relig. & ſump. funer. *Mortuorum
reliquias, ne ſanctum municipiorum jus pol-
luatur, intra civitatem condi, jampridem
vetitum eſt.*

Verum poſt illa tempora Leges hæ pau-
latim exoleverunt, & non ſolum tacitâ
conſuetudine, ſed etiam ſingulari διατάξει Imp. Leonis abrogatæ ſunt, permiſ-
ſumque uniuſcujuſque arbitrio, ſive in
urbe vellet mortuum ſepelire, ſive in
ſuburbio, ut patet ex ejus Novel. 53. quam
his verbis concludit: οὐδαμῶς οὖν νόμοις τῆς
ἡμῶν πολιτείας συγκαταλέγεσθαι τοῦτον τὸν νό-
μον θεσπίζομεν. ἀλλὰ ὥσπερ ὑπὸ τῆς συνη-
θείας καλῶς ὤφθη καταφρονούμενος. οὕτω καὶ

ὑπὸ δόγματος ἡμετέρου ἔστω παντελῶς ἀθετούμενος. Καὶ πᾶς ὃς ἂν βούληται, εἴτε τειχῶν ἔξωθεν, εἴτε τῆς πόλεως ἐντὸς τοὺς τελευτῶντας τιμᾶν τῇ ταφῇ ἄδειαν ἐχέτω περαίνειν τὸ βούλημα. hoc eſt, *Ne igitur ullo modo inter civiles hæc Lex recenſeatur, ſancimus. quin potius, ut à conſuetudine recte contemnitur, ſic etiam decreto noſtro prorſus reprobatur. Quicunque autem ſive extra muros, ſive intra civitatem ſepelire mortuos volet perficiendæ voluntatis facultatem habet.*

Priſcis igitur temporibus, extra urbem funera fuiſſe elata ſepultaque hinc conſtat: Sic Coriolanum in ſuburbio crematum notat Dionyſius Halicarnaſſ. lib. 8. Καὶ νομίσαντες εἰς τὸ προάστειον, ὃ μάλιστα ἦν ἐπιφανὲς, ἔθεσαν ἐπὶ τὴν παρεσκευασμένην πυρὰν, συμπροπεμπούσης τὸ σῶμα τῆς πόλεως ὅλης μετ' οἰμωγῆς τε καὶ δακρύων. Ovidius lib. 3. Triſt. 3.

Atque ſuburbano condita crede ſolo.

Apulejus lib. 4. Mileſ. *Poſt hic valefacto diſceſſimus, & portam civitatis egreſſi, monumentum quoddam conſpicamur procul à viâ remoto & abdito loco poſitum.*

Quod vero aliqui exiſtimant, elata fuiſſe funera, per certam aliquam urbis portam, quæ Libitinenſis dicta ſit, eo ipſo inſigniter hallucinantur. Nam Lampridii locum quod attinet, quam ad probandam ſuam opinionem afferre ſolent, cum multo aliter interpretantur doctiores. *Galea*

ejus,

s, inquit in Commodo, *bis per portam*
itinenſem elata eſt. Hic non urbis, ſed
nphitheatri aliquam portam intelligen-
m eſſe, per quam nimirum cadavera in-
fectorum galeatorum efferebantur, do-
: expreſſe Dio, qui de Commodi ludis
ait: Καὶ ὅτι ἐν τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ τὸ
ράνος αὐτοῦ κατὰ τὰς πύλας, καθ' ἃς τε-
θνεῶτες ἐκφέρονται, ἐξεκομίσθη: hoc eſt,
t quod ultima ſpectaculorum die Galea ejus
r eam portam, qua mortui efferri ſolent,
ata eſt. Solebant enim in arenam una
um reliquo apparatu, etiam Libitinæ
ſtrumenta inferri, ut eſſet videlicet quo
ortui ſubito efferrentur. Ex Quintilia-
o diſcimus: *Sonabant clangore ferali tubæ*
latiſque Libitinæ toris ducebatur funus ante
mortem. Nec Plinium aliter audies lib. 37.
cap. 3. ubi de gladiatorio munere Neronis:
Arma vero & Libitinæ totuſque unius diei
apparatus è ſuccino. Vide Lipſ. lib. 2. Sa-
turn. cap. 22. & Turnebum lib. 25. Ad-
verſ. cap. 17.

Neque vero Romani ſolum, ſed & alii
populi conſuetudinem hanc obſervarunt.

De Judæis clarum eſt ex variis hiſtoriæ
ſacræ locis. Lazari ſepulcrum fuiſſe extra
Bethaniam: Et Joſephi Arimathei extra
Hieroſolymam teſtatur D. Johannes in
Euangelio ſuo, hoc quidem cap. 19. illud
vero 11. Patet idipſum ex hiſtoria viduæ
Naimitanæ Luc. 7. Monimenta etiam illa
in quibus domicilium habuit Dæmonia-
cus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

cus, extra urbem Gergeſenorum fuiſſ[e] legimus apud D. Matt. 5. cap. Prætere[a] illuſtre hujus rei teſtimonium extat i[n] hiſtoria paſſionis τȣ̃ Σωτῆρος noſtri, po[ſt] cujus reſurrectionem, plurimos ſanctos tumulis ſuis relictis, in ſacram urbem in greſſos eſſe & multis apparuiſſe, narra[t] D.Matthæus cap. 27. Verum hæc omnibu[s] in promptu ſunt, cum nemo ſit, vel eſſ[e] debeat à pietate adeo alienus, qui ſe Chriſtianum appellari velit, quin ſacram hiſtoriam legerit. Quare ex Judæa in Græciam jam proficiſcemur: cujus pleræque nationes ritus hujus adeo tenaces fuerunt, ut miniſtros etiam triſtis hujus muneris, quos καθαγιαστὰς appellabant, urbis domicilio arcuerint, teſte Heſychio.

De Athenienſibus teſtatur Serv. Sulpit. in Ep. ad Cic. lib. 4. Famil. Epiſt. 12. ubi de Marcello Athenis mortuo ſic loquitur: *Ab Athenienſibus locum ſepulturæ ut darent intra urbem, impetrare non potui, quod religione ſe impediri dicerent: neque tamen ante id cuiquam conceſſerant.* Et Livius: lib. 30. de Philippo Athenienſes oppugnante: *Omiſſa oppugnatione urbis, diviſo rurſus cum Philocle exercitu ad vaſtandos agros profectus, cum priorem populationem ſepulcris circa urbem diruendis exercuiſſet, ne quid inviolatum relinqueret, templa Deûm dirimi atque incendi juſſit.*

De Smyrnæis Cicero pro Flacco: *Vellem tantum habere otii, ut poſſem recitare*

pſephiſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ephiſmata Smyrnæorum, quæ fecerunt in aſtritium mortuum, primum quod in opidum introferretur, quod aliis non conceitur.

Apud Sicyonios etiam legem antiquam uiſſe, quæ mortuos urbe arcebat, auctor ſt Plutarchus in Arato: Νόμου δὲ ὄντος ἀρχαίου μηδένα θάπτεσθαι τειχῶν ἐντὸς, ἰσχυρᾶς τε τῷ νόμῳ δεισιδαιμονίας προσούσης, ἔπεμψαν εἰς Δελφοὺς ὑπὲρ τούτων ἐρησόμενοι τὴν Πυθίαν. Hoc eſt, *Quia verò vetus Lex humari quenquam intra ſuos muros vetabat, & gravis legi adjuncta erat Religio, Delphos miſerunt ad conſulendum ſuper ea re vatem.*

In Delo quoque neminem ſepultum auctor Strabo lib. 10. Ρήνεια δ' ἔρημον νησίδιόν ἐστιν ἐν τέτταρσι τοῦ Δήλου σταδίοις, ὅπου τὰ μνήματα τοῖς Δηλίοις ἐστὶν, οὐ γὰρ ἔξεστιν ἐν αὐτῇ τῇ Δήλῳ θάπτειν, οὐδὲ καίειν νεκρόν. hoc eſt, *Rhenea inſula eſt exigua & deſerta, intra quartum à Delo ſtadium, ubi monimenta ſunt Deliorum. Nam mortuum in Delo ſepelire non fas neque cremare.*

Sic apud Corinthios ſimilem ritum obtinuiſſe colligo ex Pauſania, qui lib. 2. ait proficiſcentibus Corinthum monumenta in itinere cum alia apparuiſſe, tum ad portam Diogenis Synopenſis Cynici ſepulcrum: quod & Laërtius tradit l. 6.

De Syracuſanis quoque idipſum non obſcure tradit Cicero 5. Tuſc. ubi de indagato à ſe Archimedis ſepulcro ait: *Ego autem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

autem cum omnia colluſtrarem oculis [e[rant]
enim ad portas Achradinas magna ſepul[-]
crorum copia] animadverti columellam no[n]
multum è dumis eminentem.

Cap. XXI.

Cauſæ indagatæ, cur extra urbem mortui ſepulti. Opinio veterum de contaminatione ſacrorum ex aſpectu contactuve rei funeſtæ. Probatur exemplo Flaminum, Sacrificantium, Pontificum, Cenſoris, Statuarum. Dio refutatus. Sepulcra inauſpicata habita. Deus Viduus *quis? Judæorum & Græcorum ritus ſimilis.*

QUÆ vero cauſæ cum Romanis; tum aliis populis protelo fuerunt ad amplexandam & uſurpandam hanc conſuetudinem? Duæ, ſi recte rem conſideremus: Una divina & altera civilis. Divina cavebat à pollutione ſacrorum publicorum, quæ contaminatum iri exiſtimabant, ſi intra urbis mœnia mortui ſepelirentur, Jul. Paulus lib. 2. Recept. ſentent. tit 21. *Corpus in civitatem inferri non licet, ne funeſtentur ſacra civitatis, & qui contra ea fecerit, extra ordinem punitur.* Habuerunt eandem cauſam procul dubio in mente Impp. Diocletianus & Maxim. dum in ſuo Reſcripto, quod paulo ante laudavi, dicunt, *ne ſanctum municipiorum jus polluatur.* Erant enim Romani, ut pleræque omnes olim gentes, in ea opinione, ut exiſtimarint, quicquid DIs ſu-

peris ſacrum eſſet, id vel ſolo aſpectu, c contactu rei funeſtæ contaminari. uam ob cauſam olim indicia funeſtis ibus fuiſſe appoſita, ſupra monuimus. eo etiam Flamini Diali, non licebat *um in quo buſtum erat, ingredi, vel mor-um attingere*, teſte Agellio lib. 10. c. 15. no *nec tibias funebres audire*, teſte Feſto. uid? quod *Flaminicæ non licebat, neque lceos neque ſoleas morticinas habere.* Mor-cinæ *autem dicuntur, quæ de pecudibus â ſponte mortuis fiebant*, ut ſcribit Ser-us in 4. Æneid. Quæ ſine dubio à Feſto ibet, ſic enim ille: *Mortuæ pecudis corio lceos aut ſoleas fieri Flaminicis nefas ha-tur, ſed aut occiſæ alioqui, aut immola-e: quoniam ſua morte exſtincta omnia fu-ſta ſunt.* Ex eodem ritu, ſi quando Pon-fex funebrem haberet orationem, ve-im ante mortuum expanſum legimus, uod oculos ipſius à funere arceret. Se-eca Conſolat. ad Martiam cap. 15. *Tibe-ius Cæſar & quem genuerat, & quem doptaverat, amiſit, ipſe tamen pro roſtris udavit filium, ſtetitque in conſpectu poſi-o corpore, interjecto tantummodo velamen-o, quod Pontificis oculos à funere arceret.* ecenſet eundem morem Dio lib. 54. de uguſto, qui habebat Orationem in fu-ere Agrippæ: ſed cauſam ejus ignorare itetur, & quam Seneca dedit, refutat. Verba ejus hæc ſunt: Τόντε λόγον τὸν ἐπ' αὐτοῦ εἶπε, παραπέτασμά τι τοῦ νεκροῦ παρατείνας.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

τείνας. ὅπως ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα διό τι ἐποίησεν· εἴρηται δὲ ὅμως τοῖς μὲν, ὅτι ἀρχιερεὺς ἦν· τοῖς δὲ ὅτι τὰ τῶν τιμητῶν ἔπραττεν οὐκ ὀρθῶς φρονοῦσιν. οὔτε γὰρ τῷ ἀρχιερέῳ ἀπείρηται νεκρὸν ὁρᾶν οὔτε τῷ τιμητῇ, πλὴν ἂν τὸ τέλος ταῖς ἀπογραφαῖς μέλλῃ ἐπάξειν. hoc eſt *Sed laudationem Agrippæ Auguſtus recitavit, velo quopiam ante mortuum expanſo. Id cui rei factum, mihi non liquet. Tamen alii volunt ideo, quia Pontifex eſſet: alii quia obiret munera cenſoris. Neutri recte. neque enim Pontifici mortuum adſpicere nefas, neque Cenſori, niſi cum finem cenſioni imponit conditque luſtrum.* Sed ego juxta cum clariſſ. Lipſio aſſentio Senecæ, eumque de Pontifice vera dicere omnino exiſtimo. Suadet hoc Tacitus, apud quem lib. I. Annal. Tiberius de Germanico, qui cæſis in clade Variana primum Cenotaphii lapidem poſuerat, ſic loquitur: *Neque Imperatorem auguratu neque vetuſtiſſ. ceremoniis præditum contrectare feralia debuiſſe.* Et miror equidem, cur Dioni in mentem venerit, hoc negare de Pontifice, cum ipſemet tradat, non licuiſſe id Cenſori luſtrum condituro. Et alibi morem fuiſſe ait, ut ſtatuæ Deorum velarentur, aut transferrentur, ſi quæ in loco poſitæ, ubi crebra ſupplicia & cædes. *Claudius*, inquit lib. ult. *delectabatur Gladiatoribus, & præſertim Meridianis. Ideo pleroſque ſervos, qui dominos ſub Cajo, aut Tiberio calumniati erant, hoc modo perdebat.*

at. Eorumque tantus fuit numerus, ut Auguſti ſtatuam, eo loci poſitam juſſerit ranſferri, ne aut ſemper aſpiceret cædes, ut ſemper velata eſſet. Poſtrema verba ſic abent: Τοσοῦτον δὲ οὖν τὸ πλῆθος τῶν ἐν τῷ γινῷ θνησκόντων ἐγίγνετο, ὥστε καὶ τὸν τοῦ υγούστου ἀνδριάντα, τὸν ἐν τῷ χωρίῳ ἐκείνῳ δρυμένον, ἑτέρωσέ ποι μετενεχθῆναι. τοῦ δὴ ήτε ἐφορᾶν αὐτὸν τοὺς φόνους νομίζεσθαι, ήτε ἀεὶ κατακαλύπτεσθαι. Ac lib. 55. in unere Cæſaris Auguſti: Καὶ μετὰ τοῦτο τῷ Τιβερίῳ ἄδεια ἐδόθη, ὅτι τοῦ νεκροῦ, οὐκ ξὸν δή, ἥψατο. καὶ συμπαρέπεμψεν αὐτόν. *(um Tiberio impunitas data quod cadaver prohibitum enim hoc erat) tetigiſſet ac comitatus fuiſſet.* Ex quo clarum eſt, cadaver tangere non licuiſſe. Sed nec funere ollutis ſacrificare fas erat. Servius ad 10. Æneid. *Conſuetudo Romana fuit, ut olluti funere minime ſacrificarent; Si tamen contingeret, ut uno eodemque tempore funeſtaretur quis, & cogeretur operam dare ſacrificiis, elaborabat, ut ante ſacra efficeret, quam funus agnoſceret. Vnde etiam Horatius Pulvillus in Capitolii dedicatione, cum ab inimicis ejus filius nunciaretur extinctus: ut quidam putant, falſo: ut alii, pro vero, ait: Cadaver ſit: nec voluit funus agnoſcere, donec templa dedicaret.* Similem ritum apud Græcos invenias. Lucianus de Deâ Syria: ἢν μέν τις αὐτέων νέκυν ἴδηται, ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἰς τὸ ἱερὸν οὐκ ἀπικνέεται. τῇ ἑτέρῃ δὲ καθήρας ἑωυτὸν ἐσέρ-

ἐστέρχεται). Euripides Iphigen. in Taur.

Τὰ τοῦ θεοῦ δὲ μέμφομαι σοφίσματα.
Ἥ τις βροτῶν μὲν ἦν τις ἅψηται φόνου
Ἢ καὶ λοχείας ἢ νεκροῦ θίγῃ χεροῖν
Βωμῶν ἀπείργει μυσαρὸν ὡς ἡγουμένη.

Mitto jam, quod inauſpicatum omen h bitum fuit, ſi quis forte in ſepulcra inc deret. Livius lib. 30. *Juſſus è nautis unu aſcendere in malum, ut ſpecularetur, qua tenerent regionem, cum dixiſſet, ſepulcru dirutum proram ſpectare, abominatus*: ſci licet Hannibal. Ammianus lib. 31. *Æd ficiis nullis unquam tecti, ſed hæc velut a uſu communi diſcreta ſepulchra declinan* Minutius Felix Octavio in criminibus quæ Cæcilius Chriſtianis objiciebat: *La tebroſa & lucifuga natio, in publico muta in angulis garrula: templa ut buſta deſpi ciunt*. Inde eſt quod Apulejus Apologi petit à Mercurio, ut Æmiliano objiciat *omnia buſtorum formidamina, omnia ſe pulcrorum terriculamenta*. Ex eodem rit eſt, quod *Viduus Deus* extra urbem colebatur, teſte Cypriano de vanitate Idolorum: *In tantum vero Deorum vocabula apud Romanos finguntur, ut ſit apud illos & Viduus Deus, qui anima corpus viduet, qui quaſi feralis & funebris intra muros non habetur, ſed foris collocatur*. Perſtringit autem hanc veterum ſuperſtitionem Theodoretus Sermon. 8. θεραπευτικῆς Ἑλληνικ. de Martyribus: Μυσος ὑπολαμβάνετε τὸ πελάζειν τοῖς τάφοις. Et eodem

m libro: Ἀνθ' ὅτου δὴ μολυσμοῦ τινὸς με-
ταλαμβάνειν νομίζετε τοὺς ταῖς θήκαις τῶν τεθνεώ-
των πελάζοντας; Ἀνοίας γὰρ ταῦτα καὶ ἀμαθίας
ἐσχάτης. Theophraſtus etiam in characte-
bus inter Δεισιδαιμονίας ſigna refert, οὔτε
ἐπιβῆναι μνήματι, οὔτε ἐπὶ νεκρὸν, οὔτε
ἐπὶ λέχῃ. hoc eſt, *Sepulcrum nullum inſi-*
ere, ad defunctorum juſta non accedere.
identur autem hæc inſtituta ex Judæor.
gibus promanaſſe, apud quos Sacerdo-
bus ad mortuos accedere vetitum fuit,
t legimus Levitic. 21. Unde Joſias Ju-
æorum rex, cum vellet Idolorum tem-
la contra DEI legem exſtructa, propha-
are, & omnem locis religionem adime-
, mortuorum oſſa in illa intuliſſe ſcribi-
ır lib. 2. Reg. cap. 23.

Atque hæc præcipua cauſa, meo quidem
dicio, cur mortuos in urbe ſepeliri non
cuerit. Fuit & alia, quod iniquum eſſe
utarunt, ut Cicero ait 2. Leg. *locum pu-*
licum privata religione obligari. Hinc Ul-
ianus D. De Relig. & ſumpt. funer. *Si*
locum publicis uſibus deſtinatum intulerit
uis mortuum, Prætor in eum judicium dat.

Civilis vero cauſa humationem quidem
n urbe fieri prohibebat, ne aër putrefie-
et. Iſidor. lib. 14. Orig. cap. 11. *Prius*
utem quiſque in domo ſua ſepeliebatur. Poſt-
a vetitum eſt legibus, ne fœtore ipſo corpora
iventium contacta inficerentur. Combu-
ionem autem *propter ignis periculum*, te-
e Cicerone lib. 2. leg. Quare factum, ut
cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

cum mos ille in funere Clodii inſuper ha-
beretur, *iſto igne & ipſa quoque curia fla-
grârit, & item Porcia Baſilica, quæ era-
ei juncta, ambuſta ſit*; quemadmodum
auctor Aſconius.

Cap. XXII.

*De Sepulcrorum locis privatis. Fuiſſe ea in agris ve-
hortis propter vias publicas. & quare? Græcorum
idem ritus. Nomina viarum ſepulchris celebrium.*

Extra urbem mortuos fuiſſe elatos,
ex dictis liquet: At vero jam propius
aliquanto ad Loca, quæ ſepulchris erant
deſtinata, accedemus. Fuiſſe autem ea
duplicia invenio, Privata & Publica. *Pri-
vata* loca erant, quæ unuſquiſque in ſuo
fundo ſepulturæ aſſignarat. Solebant enim
antiqui in agris & hortis ſepulchra ex-
ſtruere: ut videre eſt ex Livio lib. 6. ubi
commemorans interrogationes, quibus
populares homines Seſtius & Licinius pri-
mores patrum in concionem productos
flagitabant, ſic inquit: *Auderentve poſtu-
lare, ut ſinguli prope* 300. *civium poſſide-
rent agros: plebejo homini vix ad tectum
neceſſarium aut locum ſepulturæ ſuus pateret
ager?* Martialis Epigram. 43.

*Septima jam Phileros tibi conditur uxor in
agro:*
Plus nulli Phileros quam tibi reddit ager.

Et Appianus lib. 1. ἐμφυλ. refert, inter
cauſas, cur legem Agrariam à Gracchis

latam

atam recuſarint divites, non poſtremam uiſſe, quod iniquum eſſe ducerent, non ólum agris ſe mulctari, ſed & ſepulcris majorum ſitis in ſolo hereditario. Sic Caigulæ cadaver in hortis Lamianis ambutum, tradit Suetonius cap. 59. Et de Hadriano refert Jul. Capitolinus in Antonino Pio: *Sed Hadriano apud Bajas mortuo, reiquias ejus Romam pervexit ſanctè ac reverenter, atque in hortis Domitiæ collocavit, etiam repugnantibus cunctis inter divos um retulit.*

Quod ſi fundum viæ publicæ proximum haberent non facile committebant, quin in eâ parte, quæ viam ſpectabat, ſepulcra conderent: idque eo fine, ut viatores mortalitatis admonerentur, teſte Varrone lib. 5. de lingua Latina. *Monere à memoriâ dictum, quod is, qui monet, perinde ſit ac memoria. Sic monumenta, quæ in ſepulcris: & ideo ſecundum viam, quo prætereuntes admoneant, & ſe fuiſſe & illos eſſe mortales.* Id vero potiſſimum fiebat in agris fœcundis. Nam ſi ſteriles eſſent & ſaxuoſi, etiam in ipſo eorum meditullio ſepulcra exſtruebant. Siculus Flaccus libro De conditionibus agrorum: *Inſpiciendum erit & illud, ne quoniam ſepulcra in extremis finibus facere ſoliti ſunt, & cippos ponere, aliquando cippus pro termino errorem faciat. Nam in locis ſaxuoſis & in ſterilibus etiam in mediis poſſeſſionibus faciunt.* Atque hoc eſt ex doctrina Platonis, qui nullum in agro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

agro fœcundo ſepulcrum fieri voluit, n detrimentum inde caperent vivi: Sic enir ille 12. de Leg. θήκας δ' εἶναι τῆς χώρα ὁπόσα μὲν ἐργάσιμα μηδαμοῦ, μήτε τι μέγα μήτε τι σμικρὸν μνῆμα. ἃ δὲ ἡ χώρα πρ τοῦτ' αὐτὸ μόνον φύσιν ἔχει, τὰ τῶν τετελευτη κότων σώματα μάλιστα ἀλυπήτως τοῖς ζῶσ δεχομένη κρύπτειν, ταῦτα ἐκπληροῦν, &c Quæ Cicero in lib. 2. de Legibus ſic ex tulit: *Vetat ex agro culto eove, qui coli poſ ſit, ullam partem ſumi ſepulcro: ſed, qu natura agri tantummodo efficere poſſit, u mortuorum corpora ſine detrimento vivorun recipiat, ea potiſſimum compleatur: qu autem terra fruges ferre, &, ut mater, cib ſuppeditare, poſſit, eam ne quis nobis minua neve vivus neve mortuus.*

Fuiſſe autem Sepulcra propter vias λεω φόρους & militares, teſtatur quoque Por phyrio Od. 2. in Caniniam: *In aggeribu religiones & ſepulcra erant.* Hinc Proper tius lib. 2. Eleg. 1.

Si te forte meo ducet via proxima buſto,
Eſſeda cælatis ſiſte Britanna jugis.

Et lib. 3. Eleg. *Nox media.* deprecatu ejuſmodi ſepulcrum quod ſit ſecundum celebrem viam poſitum.

Dii faciant, mea ne terra locet oſſa fre- quenti,
Qua facit aſſiduo tramite vulgus iter.
Poſt mortem tumuli ſic infamantur aman- tum,
Me tegat arboreâ devia terra comâ.

Au

Aut humet ignotæ cumulus vallatus
arenæ,
Non juvat in mediâ nomen habere
viâ.

ertinent huc antiquæ inſcriptiones, qui-
ıs Viatores vel hoſpites ſolent compel-
ri: ut, ASPICE. VIATOR. CAVE.
IATOR. & ſimiles. Græcos quoque
ıxta vias habuiſſe ſepulcra, patet ex iſto
eonidæ lib. 3. Epigr. titul. 6.

Τίς ποτ' ἄρ' εἶ, τίνος ἄρα παρὰ τρίβον
ὀστέα ταῦτα
Τλήμον' ἐν ἡμιφαῆ λάρνακι γυμνὰ
μένει;

nde & Theocritus Idyll. 7.

Κ' ὔπω τὰν μεσάταν ὁδὸν ἄνυμες. ὐδὲ τὸ
σᾶμα.
Αμῖν τὸ Βρασίλα κατεφαίνετο.

Quod Virgilius in Mœri ſic eſt imitatus,

Hinc adeo media eſt nobis via. namque
ſepulcrum
Incipit apparere Bianoris.

eterum viæ ſepulcris nobiles Romæ qui-
em potiſſimum hæ fuerunt: Appia, Au-
elia, Flaminia, Latina, Lavicana, Lau-
entina, Oſtienſis, Præneſtina, Salaria &
iburtina: forte & aliæ, ſed in quarum
ıentionem ego nondum incidi.

In APPIA via, quam Statius *reginam*
ngarum viarum appellat, ſepultum eſſe
omp. Attic. teſtis Cor. Nepos in ejus vi-
ı; *Sepultus eſt juxta viam Appiam ad*
uintum lapidem in monumento Q. Cæcilii

 avun-

avunculi ſui. Fuit ibi & ſepulcrum Sever Imp. teſte Æl. Spartiano in Antonino Ge tâ: *Illatus eſt in majorum ſepulcra, hoc eſt Severi, quod eſt in Appia via euntibus a portam dextram.* Gallienum quoque Imp in hac via nono lapide ſepultum, tradi Sex Aurelius. De Theſſalo Medico, fi Plinius lib. 29. cap. 1. *Eadem ætas Nero nis principatu ad Theſſalum tranſilivit, de lentem cuncta majorum placita & rabi quadam in omnis ævi medicos perorantem quali prudentiâ ingenioque æſtimari vel un argumento poteſt, cum monumento ſuo, quo eſt Appiâ viâ, Iatronicen ſe inſcripſerit* Idem lib. 10. cap. 43. auctor eſt Corv funus innumeris celebratum exſequiis conſtratum lectum ſuper Æthiopum duo rum humeros præcedente tibicine & co ronis omnium generum, ad rogum uſ que, *qui conſtructus dextrâ viæ Appiæ a ſecundum lapidem, in Campo Rediculi ap pellato, fuit.*

In AURELIA ſepultum Galbam Imp tradit Suetonius in ejus vitâ. *Sero tanden diſpenſator Argius & hoc & ceterum trun cum in privatis ejus hortis Aureliæ via ſepulturæ dedit.* Vide Eutropium lib. 7.

In FLAMINIA fuit ſepulcrum Glau ciæ liberti Melioris teſte Martiale lib. 6. Epig. 28.

Hoc ſub marmore Glaucias humatus,
Iuncto Flaminiæ jacet ſepulcro.

Statius de eodem lib. 2. Sylvar.

plebs,

— *plebs cuncta nefas, & prævia flerunt*
Agmina, Flaminio quæ limite Milvius agger
Tranſvehit.

Sepultus hîc & Paris Pantomimus libertus Neronis, de quo Martialis lib. 11. Epigram. 14.

Quiſquis Flaminiam teris viator,
Noli nobile præterire marmor.

Meminit & Juvenalis Satyr. 1.

— *experiar, quid concedatur in illos,*
Quorum Flaminiâ tegitur cinis atque LATINA.

Nam in hac quoque ſepulcra fuiſſe teſtatur idem Juvenalis Satyra 5.

Clivoſæ veheris dum per monumenta Latinæ.

Domitianum Imp. hîc à Phyllide nutrice funeratum, ac combuſtum, auctor Suetonius in ejus vita cap. 17. In hanc inferri teſtamento voluit Sempronius Tucidanus, ut patet ex inſcriptione: AURELIUS. TUCIDANUS. TOTAM PECUNIAM. SI. VIA. LAT. OSS. MEIS. RE. MONUMENTUM. SUO. SUMPTU. ÆDIFICAVERIT. ABETO. Et Gallus Favonius Jocundu s filios ſuos hæredes ſcripſit. HAC. TAMEN. CONDITIONE. UT. AB. URBE. ROMA. HUC. VENIANT. ET. OSSA. MEA. INTRA. QUINQUENNIUM. EXPORTENT. E. LUSITANIA. ET.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

VIA. LATINA. CONDANT. SEPUL-CRO. MARMOREO. ut habet vetus inſcriptio.

In LAVICANA via conditum Didium Julianum ſcriptum reliquit Spartianus: *Corpus ejus à Severo uxori Manliæ Scantillæ ac filiæ ad ſepulturam eſt redditum, & in proavi monumento tranſlatum milliario quinto viâ Lavicanâ.*

In LAURENTINA Auguſtus Cæſar ancillæ ſuæ quinque liberos uno partu enixæ monumentum fieri juſſit, auctore Agellio lib. 10. cap. 2. In hac, (ut recentiores hiſtorici ſcribunt) ante quingentos annos cadaver effoſſum eſt, procera ſtatura & ingenti vulnere in medio pectore, quod Pallantis Evandri F. fuiſſe aſſerunt.

In via OSTIENSI Divum Paulum ſepultum teſtatur Prudentius.

In PRÆNESTINA ſecundo ab urbe lapide fuit ſepulcrum Q. Attæ Togarum ſcriptoris.

De SALARIA Prudentius lib. 1. contra Symmachum.

— DIS *manibus illic*
Marmora ſecta lego, quæcunque Latina vetuſtos
Cuſtodit cineres, denſiſque Salaria buſtis.

In hac Licinii tonſoris & liberti Auguſti Cæſaris *monumentum eſt pretioſi operis*, ut ait Cornutus Sat. 2. in Perſium. *Sepultus viâ Salariâ prope urbem ad lapidem ſecundum. De hoc homine non invenuſtum Varronis*

[...]onis *epigramma fertur:*

Marmoreo Licinus tumulo jacet: at Cato parvo:
Pompejus nullo: quis putet eſſe Deos?

[M]eminit & Alfenus L. XXVII. D. De Con[d]ic. & Demonſtr.

[...] Reſtat TIBURTINA: in qua viâ in[t]ra primum lapidem fuiſſe monumentum [P]allantis Claudii Cæſ. liberti ſplendidum [e]t arrogantiſſimo titulo, legimus apud Pli[n]ium lib. 5. & lib. 7. Epiſt. 19.

CAP. XXIII.

[L]ocus ſepulcri in alieno fundo emptus. Interdum etiam datus donatuſque: quemadmodum & ollæ.

IN ſuo igitur fundo unumquemque locum ſepulcro aſſignaſſe, hinc conſtat. Quod ſi quis proprium agrum vel hortum non haberet, ubi ſepulcrum extrui poſſet, locum ab alio ſibi pecunia plerunque ſolebat comparare. Quem ritum tangit Ulpianus L. XIV. D. De Relig. & ſumpt. *Sed etſi quid in locum fuerit erogatum.* Illuſtre exemplum habemus in Hiſtoria Abrahami, quem quadringentis ſiclis argenti locum monumenti à filiis Hethi mercatum eſſe, memoriæ prodidit Moſes lib. 1. cap. 23. Pertinent huc antiquæ Inſcriptiones, quarum nonnullas hic adſcribam.

Romæ ad clivum Capitolinum in ædib. Lucii Buccabellæ :

D. M.

C. ASINIO. C. F. PRISCO. VIXIT. AN. XX.
ET ASINIÆ. C.F. JUVENILÆ. VIX. AN. XXII.
FILIIS. PIISSIMIS. FECERUNT.
C. ASINIUS. CHRYSEROS. ET. CINCIA
EUTYCHIS. PARENTES. ET. SIBI. ET. SUIS
LIBERTIS. LIBERTABUS. POSTERISQUE
EORUM. LOCUS. EMPTUS.
A LIBERTIS. ET. LIBERTABUS
JULIÆ. EPIPHANIÆ.

Neapoli :

OPPIA T. F. BASILLA
MATER. INFELICISSIMA.
FECIT. BASSO. FILIO. OPTIMO.
ET PIISSIMO. ET. SIBI. ET
AMANDO. AUG. L. CONJUGI
LIBERTIS. LIBERTABUSQUE
BASSI. FILI. MEI. ET. MEIS. ET
AMANDI. ET. NATIS. NATÆVE
EORUM. LOCO. EMPTO
TERRÆ. JUGERIBUS. TRIBUS
ET ÆDIFICIIS. OMNIBUS
CIRCUMDATA. MACERIA.

Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Et alibi:

D. M.

TEGEDIÆ. FORTUNATÆ. ET. L. CORNELII

FIRMI. VIVI. SIBI. FECERUNT. QUEM

EMERUNT. HS. cxx.

Et alibi.

OSSA. L. BACCHII. L. F. HEIC. POSITA SUNT

AD. LOCUM. QUEM. IPSE. VIVUS. EMIT.

Interdum tamen quorundam ea liberalitas & indulgentia fuit, ut aliis in ſuo fundo locum aſſignarint, vel teſtamento legarint, ubi monumentum pro ipſorum arbitrio conderetur. Meminit Ulpianus L. iv. D. De Relig. & ſumpt. funer. *Etiamſi in Legatum locum mortuus ſit illatus ab herede.*

Romæ ad montem Iordanum in tabernâ quadam.

D. M.

SUCCESSO. CÆSARIS. N.
TABELLARIO. CONJUGI
CARISSIMO. VIXIT. AN. XL.
ET VITALIONI. F. ANN. II. M. XI.
DIEB. XXVI. B. M. OL. FORTUNATA
LOCUM. ADSIGNATUM. A. MOSCHO. PROC.
HORTORUM. MAJANORUM. ET. LAMIANOR.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Romæ trans Tiberim.

D. M.

MACARIÆ. HELIODORO. HELIODORÆ.
FILIIS. PIISSIMIS. FECERUNT.
M. PETRONIUS. CHESIMUS. ET. ETETE.
PARENTES. EX. INDULGENTIA. DOMINI.
ET PATRONI. SYRÆ. MAMERTINI. QUI.
LOCUM. DEDIT ET DONAVIT.
ET SIBI. ET. LIBERTIS. LIBERTABUS.
POSTERISQUE. EORUM. H. M. H. N. S.
IN. FRONTE. PED. VIII. IN. AGR. PED. VIII.

Romæ in hortis Carpenſ.

STRUCTURA. CUM. MUNITURA. SARCOPHAGI. VETURI. FELICIS. P. P. SUIS. IMPENDIIS. FECIT. FELIX. AUG. LIB. ADJUT. TABUL. A. RAT. QUI. SORTITUS EST. IN CONTUBERN. SUO. ARRIAM. RUFINAM. QUÆ. FUIT. UXOR. EJUSD. FELICIS LOCUS. CONCESSUS. AB. T. ÆL. ASCLEPIODORO.

Ibidem

Ibidem ad D. Cæciliæ trans Tiberim.

D. M. LICINIÆ. HELENÆ
L. LICINIUS. HERACLA
FECIT. PATRONÆ. SUÆ
BENE. MERENTI. PERMISSU
LICINIÆ SECUNDILLÆ
IN FUND. SUO.

Ibidem ad Forum Piſcarium, in ædib. Angeli Velarini.

DIS. MANIBUS
T. CLAUDI. AUG. LIB.
THALETIS. VINICIANI
NOMENCLATORIS
A. CENSIBUS
THALIUS. ET. JANUARIA.
LIB. DE. SUO. POSUERUNT.
LOCO. LEGATO AB
JULIO. ALCIDE. COLL. EJUS.
CUJUS. HERES. FUIT.

Ibidem ad D. Mariæ cognomento Majoris in Exquiliis:

CÆCIA. C. L. EULIMENE.
C. CÆCIO. C. L. PHILARISTO.
VIRO. SUO. ET. SIBI. FECIT.
D. CORNELIUS. HILARIUS. AMICUS.
LOCUM OLLARUM. DUARUM.
DEDIT. DONAVITQUE.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Non autem Locum duntaxat, ſed & ollas, quibus cineres condebantur, donatas teſtantur antiqui Lapides:

Romæ in domo Cæſia:

DIOMEDES. TYRANNI.
CÆSARIS. SERVI. FRATER
OLLA. DATA. AB.
CN. DOMITIO. VERBANO.

Et alibi,

AVILLIA. HILARA.
OLLA. DONATA. AB. L. PORCIO
LYSIMACHO.

Ibidem in Muſeo Carpenſi.

M. VISPANIO. FULLONI. TENTORI
M. VISPANIO. EROTI. AURIGATORI
M. VISPANIO. MIGNIONI. VIATORI
M. VISPANIO. QUARTIN. SUCCONDITORI.
M. VISPANIUS. RUFINUS. MEDICUS. FACT. VENETÆ. OLL. IV. D. D.

Cap.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

CAP. XXIV.

De Locis publicis pauperum ſepulturæ deſtinatis. Puticulæ *vel* Puticuli. *In Exquiliis fuiſſe hæc loca monſtratur.* Culinæ *quid? Supplicia ſumpta de ſceleratis extra portam.* Seſtertium. *Carnifex extra urbem habitabat. Rhodiorum Lex de eodem.*

PVblica vero loca quod attinet, ea rurſum erant duplicia. Primo enim quædam pauperum, & vilium mancipiorum funeribus erant deſtinata, quæ *Puticulæ* dicebantur, ut Varro effert: vel, ut alii, *Puticuli.* Acro in Horatium: *A puteis foſſis ad ſepelienda cadavera pauperum, locus dictus eſt Puticuli.* Erant hæc non procul ab urbe extra portam Exquilinam, auctor Varro lib. 4. de Ling. Lat. *Extra oppida à puteis Puticulæ, quod ibi in puteis obruebantur homines. Niſi potius ut Ælius ſcribit, Puticulæ, quod putiſcebant ibi cadavera projecta: qui locus publicus ultra Exquilias.* Magis ſignate Feſtus, cujus verba mutila & lacera ſic reſtituuntur à doctis: *Puticulos, antiquiſſimum genus ſepulturæ, appellatos, quod ibi in puteis ſepelirentur homines. Qualis fuerit locus, quo nunc cadavera projici ſolent extra portam Exquilinam: quæ quod ibi putiſcerent, nomen eſſe factum Puticuli.* Ceterum cum vicinitas horum Puticulorum urbi eſſet inſalubris, Auguſtus Cæſar aliquot jugera de publico iſto & communi plebejorum loco

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

conceſſit Mecænati, qui hortos ibi colere cœpit. Unde Horat. lib. 1. Satyr. 8. de Priapo:

Aſt importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis conſidere in hortis:
Huc prius anguſtis ejecta cadavera cellis
Conſervus vili portanda locabat in arca.
Hoc miſeræ plebi ſtabat commune ſepulcrum,
Pantolabo ſcurræ Nomentanoque nepoti.
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Heic dabat, Heredes monumentum ne ſequerentur.
Nunc licet Exquiliis habitare ſalubribus, atque
Aggere in aprico ſpatiari: quo modo triſtes
Albis informem ſpectabant oſſibus agrum.

Hos hortos intellexit Propertius lib. 4. Ubi *agros novos* appellat:

Diſce quid Exquilias hac nocte fugarit aquoſas,
Quum vicina novis aura cucurrit agris.

In hortos igitur parte Exquiliarum converſa, vero ſimile eſt D. Auguſtum alia quædam loca ſuburbana inopum ſepulturæ deſtinaſſe, quæ fortean *Culinæ* iſtæ fuerunt, de quibus Agennus Urbicus lib. 1. de controverſ. agror. ad Jul. Frontinum: *Sunt in ſuburbanis loca publica inopum deſtinata*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ata funeribus, quæ loca Culinas appel-
l[...].
Nec vero ſepeliebantur ſolum extra
hanc portam ſervi & vilia capita: ſed &
ſupplicia ſumi ſolita de ſceleratis. Taci-
tus lib. 2. Annal. *In P. Martium conſules*
extra portam Exquilinam, cum claſſicum
canere juſſiſſent, more priſco advertêre. Fa-
cit huc illud Suetonii in Claudio: *Civi-*
tatem Romanam uſurpantes in Campo Ex-
quilino ſecuri percuſſit. Alludit huc Hora-
tius, anus illas lapidatas in Exquiliis abji-
ciens:

Vos turba vicatim hinc & hinc ſaxis pe-
tens
Contundet obſcœnas anus.
Poſt inſepulta membra different lupi
Et Exquilinæ alites.

Eandem portam Plautus Metiam appellat,
ubi de ſervili ſupplicio loquitur:

Illum ædepol videre ardentem te extra por-
tam Metiam
Credo ecaſtor velle.

Nam quæ Plauto Metia eſt, eandem eſſe
cum Exquilina doctiſſime cenſuit magnus
ille Lipſius. De hac eadem igitur intelli-
gendum illud Plauti;

—— credo ego iſtoc exemplo tibi
Eſſe eundum actutum extra portam, di-
ſpeſſis manibus
Patibulum cum habebis.

Appellabatur autem Locus iſte peculiari
nomine *Seſtertium.* Commentator Hora-
tii,

tii, ut Cruquius eum edidit & Lipſi
emendavit: *Exquilinus mons Romæ ex ſ*
ptem montibus. hinc Eſquilina porta Rom
dicitur ad Seſtertium, ubi certus erat loc
ſepulcrorum ad corpora pauperum aut ſcel
ratorum viliumque comburenda, aut canib
projicienda. Plutarchus in Galba: Τὸν
Γάλβα τοῖς Πατροβίου καὶ Οὐιτελλίου δούλο
ἐδωρήσατο. Λαβόντες δὲ ἐκεῖνοι καὶ πάντα τρ
πον αἰκισάμενοι καὶ καθυβρίσαντες, ἔῤῥιψα
ἢ τοὺς ἀπὸ τῶν Καισάρων κολαζομένους θανα
τοῦσιν. ὁ δὲ τόπος Σεσέρτιον καλεῖται. i
eſt, *Galbæ caput Patrobii & Vitellii ſerv*
donarunt. quod illi acceptum omni contume
liarum & ludibriorum genere afficientes
abjecerunt in locum, ubi occidi ſolent, i
quos Cæſar juſſit animadvertere. Locus Se
ſtertium dicitur. Poſſidonius in vita D. Cy
priani: *Et cum perveniſſet in locum, qu*
dicitur Seſtertius, quarto ab urbe miliari
expoliavit ſe birro, & tradidit carnificibus
Dalmaticam vero tradidit Diaconis & ſte
tit in linteis expectans ſpeculatorem. Et dum
ille appropinquaſſet, juſſit ſuis illi dare vi-
ginti aureos,

His addendum, Carnificem quoque ipſum extra portam hanc domicilium habuiſſe. Plautus:

Extra portam Metiam currendum eſt prius,
Lanios inde accerſam duos cum tintinna-
bulis.

Cicero pro Rabirio perduell. reo: *Sed*
moreretur prius acerbiſſima morte millies

Grac-

Gracchus, quam in ejus concione carnifex conſiſteret: quem non modo foro, ſed etiam cælo hoc ac ſpiritu Cenſoriæ leges atque urbis domicilio carere voluerunt. Sed & apud Rhodios lege cautum fuiſſe, ne carnifex urbem ingrederetur, tradit Dio Chryſoſtomus Oration. 31. παρ' οἷς νόμος ἐστὶ, τὸν δημόσιον μηδέποτε εἰσελθεῖν τὴν πόλιν.

CAP. XXV.

De Locis Sepulturæ illuſtrium virorum fœminarumque deſtinatis. Publice ea data in Campo Martio vel Exquilino. Idem mos in Provinciis. Ollæ publice datæ. Athenienſes in Ceramico ſepeliebant militiæ pro patria mortuos. Mos Judæorum in diſcrimine locorum, quæ ſepulcris deſtinata.

DEinde alia erant Loca Publica, quibus Viri præclare de Repub. meriti inferebantur. His enim Romani plerunque publice locum ſepulcro aſſignabant, tanquam ſingulare virtutis præmium. Cicero 9. Philipp. *Majores noſtri ſtatuas multis decreverunt, ſepulcra paucis.* Quo pertinet hæc inſcriptio Romana, quæ viſitur jam infra Capitolium verſus forum Trajani:

C. POBLICIO. L. F. BIBULO. ÆD. PL. HONORIS. VIRTUTISQUE. CAUSA. SENATUSCONSULTO. POPULIQUE. JUSSU. LOCUS. MONUMENTO. QUO. IPSE. POSTERI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

TERIQVE EJVS INFERREN-
TVR, PVBLICE DATVS EST.

Deſtinabantur autem loca ſepulchris virorum celebrium potiſſimum in campo Martio: de quo Strabo lib. 5. Διόπερ ἱεροπρεπέστατον νομίσαντες τὸν τόπον τοῦτον, καὶ τὰ τῶν ἐπιφανεστάτων μνήματα ἐνταῦθα κατεσκεύασαν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. hoc eſt, *Itaque Romani hunc locum maxime ſacrum & venerabilem rati, illuſtriſſimorum virorum ac mulierum monumenta ibi collocarunt.* De Syllâ ibi ſepulto Appianus lib. 1. ἐμφυλ. τὸ δὲ λέχος ὑποδύντες ἀπὸ τῆς βουλῆς ἄνδρες εὔρωστοι διεκόμιζον ἐς τὸ πεδίον τὸ Ἄρειον, ἔνθα βασιλεῖς θάπτονται μόνοι. hoc eſt, *Mox robuſti aliquot ſenatores ſublatam in humeros lecticam tranſtulerunt in campum Martium, ubi ſolos reges ſepelire mos erat.* Idem teſtatur Plutarchus in Lucullo & Pompejo. De Hirtio & Panſa Conſulibus, Epitoma Livii 119. *A. Hirtius, qui poſt victoriam ipſius in inimicorum caſtris ceciderat, &, L. Panſa è vulnere, quod in adverſo prælio exceperat, defunctus, in Campo Martio ſepulti ſunt.* Agrippæ etiam in eo ſepulchrum fuiſſe conceſſum, quantumvis ibi ſepultus non ſit, auctor eſt Dio lib. 54. ubi de Auguſto loquitur: Καὶ αὐτὸν (Agrippam) ἐν τῷ ἑαυτοῦ μνημείῳ ἔθαψε, καί τοι ἴδιον ἐν τῷ Ἀρείῳ πεδίῳ λαβόντα. Idipſum de Druſo memorat Suetonius in Claudio cap. 1. *Corpus ejus per municipiorum coloniarumque primores ſuſcipienti-*

entibus obviis ſcribarum decuriis ad urem devectum, ſepultumque eſt in Campo Martio.

Non licebat autem cuiquam in campum nunc inferri ſine publico ſenatus decreto, t notat Dio lib. 48. de M. Oppio loquens: καὶ ὁ μὲν οὕτω ζῶντί τε ὑπὸ τοῦ ὁμίλου ἠγαπήθη, καὶ ἀποθανὼν οὐ πολλῷ ὕστερον, εἴς τε τὸ Ἄρειον πεδίον ἐκομίσθη. καὶ ἐκεῖ καὶ ἐτάφη, καυθεὶς πρότερον, ἡ δὲ δὴ βουλὴ ἀγανακτήσασα τῇ σπουδῇ? σάσῃ τοῦ πλήθους περὶ αὐτὸν σπουδῇ, τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ ὡς οὐχ ὁσίως ἐν τῷ ἱερῷ χωρίῳ κείμενα, ἀνείλετο, πεισθεῖσα τοῖς Ποντίφιξι, καίπερ πολλοὺς ἄλλους ἐν αὐτῷ καὶ πρότερον καὶ μετὰ ταῦτα θάψασα. hoc eſt, *Non vivus modo Oppius ita gratus plebi fuit, ſed defunctum etiam paulo poſt in campo Martio extulerunt, crematumque ibi humarunt. Quod plebis ſtudium erga Oppium omne indigne ferens Senatus, oſſa ejus monitu Pontificum, tanquam loco ſacro non rite poſita, inde removit, quamvis & ante & poſt multos eodem loco ſepeliverit.* Quæ controverſia etiam olim agitata fuerat à Domitio, cum Julia Cæſaris F. Cn. Pompeii uxor in hoc campo Martio ſepulta eſſet, auctore eodem Dione lib. 39. circa finem: Ἐν τῷ τούτῳ χρόνῳ γὰρ ἡ τοῦ Πομπηΐου γυνὴ θυγάτερόν τι τεκοῦσα ἀπέθανε. καὶ αὐτήν, εἴτε διαπραξαμένων τῶν τε ἐκείνου, καὶ τοῦ Καίσαρος φίλων, ἢ καὶ ἄλλως πως χαρίσασθαί τινες ἐθελήσαντες συνήρπασαν. ἐπειδὴ τάχιστα τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐπαίνων ἔτυχε, καὶ ἐν τῷ Ἀρείῳ

πεδίῳ

πεδίῳ ἔθαψαν, καί τοι Δομιτίου ἀντισταμένου κ[αὶ] λέγοντος, ἀλλά τε καὶ ὅτι οὐκ ὁσίως εἰ τῷ ἱερ[ῷ] τόπῳ ἄνευ τινὸς ψηφίσματος θάπτοιτο. Indicat illud & Silius Italicus lib. 13.

Quantos funeribus veſtris gens Ital[a]
paſſim
Dat gemitus? tumulus vobis cenſent[e]
Senatu
Mavortis geminus ſurgit per gramin[a]
campo.

Interdum vero etiam in Campo Exquili[no] locus publice dabatur, ut colliger[e] eſt ex 9. Philipp. ubi Cicero cenſet hunc honorem publici ſepulcri Ser. Sulpitio in legatione populi Romani vita functo tribuendum eſſe; his verbis: *Cum Servius Sulpitius, Qu. F. Lemonia, Rufus, ita de Repub. meritus ſit, ut his ornamentis decorari debeat: ſenatum cenſere atque ex Republ. exiſtimare, Ædiles curules edictum, quod de funeribus habeant, Ser. Sulpitii, Qu. F. Lemoniâ, Rufi, funeri mittere: utique locum ſepulcro in Campo Eſquilino C. Panſa Conſul, ſeu quo alio in loco videtur, pedes triginta quoque verſus deſignet, quo Serv. Sulpitius inferatur. Quod ſepulcrum, ipſius, liberorum, poſterorumque ejus ſit: uti quod optimo jure ſepulcrum publice datum eſt.*

Sic etiam in provinciis morem iſtum ſervatum legimus, ut interdum Locus decreto Decurionum publice daretur: quod patet ex antiquis Inſcriptionibus, ubi

...i hæ literæ L. P. D. D. D. id denota-
...nt.

Brunduſii in ædibus Diomedis Caſiniani Medici:

...ΥΚΡΑΤΙΔΑΣ. ΠΕΙΣΙΔΑΜΟΥ. ΡΟ-
...ΙΟΣ. ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ. ΕΠΙΚΟΥΡΕΙΟΣ.
...ΟΝ. ΤΟΠΟΝ. ΤΗΣ. ΒΡΟΥΝΤΕΣΙΝΩΝ.
...ΟΥΛΗΣ. ΕΙΣ. ΤΑΦΟΝ. ΨΗΦΗΣΑ-
...ΕΝΗΣ.
...VCRATIDAS. PISIDAMI. F. RHO-
...IVS. PHILOSOPHVS. EPICVRIVS.
... P. D. D. D.

Canuſii.

... BÆBIO. M. F. Q. N. ARN.
SVETRIO
... MARCELLO. EQVO. PVBLICO
...ED. Q. IV. VIR. I. D. IV. QVINQ. II.
... PATRONO. MVNIC. FLAMINI.
DIVI
VESPASIANI.
...I. BÆBIVS. SVETRIVS. MARCEL-
...VS. ET. SVETRIA. RVFA. OPTI-
...IO. HVIC. DECVRIONES. FVNVS,
...VBLICVM. STATVAM. EQVES-
...TREM. CLIPEVM. ARGENTEVM.
...OCVM. SEPVLTVRÆ. DECREVE-
...VNT. VRBANI. STATVAM PEDE-
...TREM.

Non autem Locum monumenti tan-
...um: ſed & ollas publice datas invenio.
...eſtatur vetus Inſcriptio, quæ eſt Romæ
...n ædibus Attili Delphinii

JV-

JVLIÆ. PLEBEJÆ
IN HONOREM. Ɔ
ALEXANDRI ET DEME-
TRI. CÆSARIS. AVG. L.
EX. DECRETO. DECVR.
OLLA. PVBLICE. DATA. EST

Geminum plane ritum apud Athenien-
ſes uſurpatum obſervo. Hi enim in Cera-
mico ſepeliebant publico ſumptu, qui i
bello pro patria cecidiſſent. Suidas: Δύο ἦ
σαν κεραμεικοὶ Ἀθήνησι, ὁ μὲν ἔνδον τῆς πόλεως
ὁ δὲ ἔξω ἔνθα καὶ τοὺς ἐν πολέμῳ τελευτήσαντας
ἔθαπτον δημοσίᾳ καὶ τοὺς ἐπιταφίους ἔλεγον. ἐ
δὲ τῷ ἑτέρῳ εἱστήκεισαν αἱ πόρναι. hoc eſt
*Ceramici Athenis duo erant, unus in ci-
vitate, alter extra civitatem. In illo, qu
in bello cecidiſſent, publico ſumptu ſepelie-
bantur, funebrique oratione ornabantur: I
hoc vero meretrices ſe proſtituebant.* Oſten-
dit diſerte Demoſthenes ἐπιταφίῳ. τοὺς ἐ
τῷ τάφῳ κειμένους ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐν τῷ πο-
λέμῳ γεγενημένους ἔδειξε τῇ πόλει δημοσίᾳ
θάπτειν. Et poſt ea: ὡς μὲν οὖν ἡ πόλις σπου-
δάζει περὶ τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τελευτῶντας,
ἔκ τε τῶν ἄλλων ἐστὶν ἰδεῖν. καὶ μάλιστα ἐκ τοῦ
νόμου, καθ' ὃν αἱρεῖται τὸν ἐροῦντα ἐπὶ ταῖς δη-
μοσίαις ταφαῖς. Philoſtratus lib 1. de vita
Sophiſtar. in Gorgiâ: ὁ δὲ ἐπιτάφιος ὃ
διῆλθεν Ἀθήνησιν, εἴρηται μὲν ἐπὶ τοῖς ἐν τῷ πο-
λέμῳ πεσοῦσιν, οὓς οἱ Ἀθηναῖοι δημοσίᾳ σὺν
ἐπαίνοις ἔθαψαν. Harpocration: τοὺς ἐν
πολέμῳ τελευτήσαντας ἔθαπτον δημοσίᾳ καὶ
τοὺς ἐπιταφίους ἔλεγον. Clemens Alexan-
drinus

rinus lib. 5. Stromat. καὶ οἱ παλαιοὶ δὲ τῶν παρ' Ἕλλησιν τῶν ἐν πολέμῳ ἀποθανόντων τε-ευτὴν Ἐπαινοῦσι. Publice igitur laudatos c in Ceramico ſepultos, qui pro patria n bello mortem oppetierant, ex his ma-ifeſtum eſt. Vnde apparet, inſignem ho-norem fuiſſe, quod Zenoni locus ſepul-hri in Ceramico decretus fuit publico A-henienſium ψηφίσματι: quod integrum recitat Laërtius lib. 8. in ejus vita; ex quo uæ ad noſtrum inſtitutum faciunt, hæc unt: Τύχῃ τῇ ἀγαθῇ δεδόχθαι τῷ δήμῳ, παινέσαι μὲν Ζήνωνα Μνασέου Κιτιέα, καὶ εφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ κατὰ τὸν νόμον, ἀρε-ῆς ἕνεκα καὶ σωφροσύνης. οἰκοδομῆσαι δὲ ὐτῷ καὶ τάφον ἐπὶ τοῦ Κεραμεικοῦ δημο-ίᾳ, &c.

Quando igitur in hunc ſermonem ve-nimus, notandum hujuſmodi diſcrimen locorum ſepulcris deſtinatorum apud He-bræos quoque obſervatum fuiſſe. Primo enim erant ſepulcra plebejorum & igno-bilis vulgi, ut patet ex lib. 4. Regum cap. 23. de Joſia Rege demoliente idola, quæ in templum DEI irrepſerant: *Et ef-ferri fecit* (inquit textus) *lucum de domo Domini, foras Ieruſalem in convalle Cedron, & combuſſit eum ibi, & redegit in pulve-rem, & projecit ſuper ſepulchra vulgi.* Je-remiæ cap. 26. *Et eduxerunt Vriam de Ægypto, & adduxerunt eum ad Regem Ioacim, & percuſſit eum gladio, & projecit cadaver ejus in ſepulcris vulgi ignobilis.*

Mit-

Mitto, quod & peregrini ac exteri ce
tum ſepulcri locum habuêre, ut vide
eſt ex Matthæo cap. 27. Deinde vero d
tiores habuiſſe propria monumenta i
agris vel hortis ſuis, manifeſtum eſt e
hiſtoria Paſſionis noſtri Salvatoris, que
tumulatum eſſe in monumento Joſep
Arimathæi, quod erat in ejus horto, te
ſtantur Euangeliſtæ. Denique Regu
etiam fuiſſe peculiaria ſepulcra, colligi
mus cum ex aliis, tum vero ex lib. 2. Chro
nicor. cap. 26. *Dormivitque Ozias cu*
patribus ſuis, & ſepeliverunt eum in agr
regalium ſepulcrorum, eo quod eſſet leproſu

Cap. XXVI.

De ſepulcris quæ in ipſa urbe Roma. quorum ill
fuerint inveſtigatum. Græci quoque in foro v
medio urbis viros claros ſepeliebant.

SED ut è Græcia Judæaque, quo no
paulo ante blandior ventus compulerat
Romam iterum navigemus, Loca Sepul-
chrorum ibi extra urbem fuiſſe hactenus
monſtravimus. At vero hîc nobis jam ali-
quis occurrat, plurima etiam in ipſa urbe
Roma ſepulchra extitiſſe. Fateor equidem,
& inſuper probo auctoritate Prudentii,
lib. 1. contra Symmachum:

Et tot templa Deûm Romæ, quot in urbe
ſepulcra
Heroum numerare licet: quos fabula
manes

Nobi-

Nobilitat, noſter populus veneratus adorat.

Non deeſt tamen, quod ad hæc reſpondeamus. Primo enim quis ſcit, an non antiquiſſimis temporibus illa fuerint extra urbem, cujus pomœriis aliquoties inſequenti ævo prolatis, fieri potuit, ut ſimul intra mœnia includerentur? Sane præit mihi ad hanc conjecturam Varro lib. 5. de Ling. Lat. ubi cum dixiſſet, ſepulchrum Accæ Laurentiæ fuiſſe *in Velabro, quo in Novam viam exitur.* Statim ſubjungit: *Qui uterque locus extra urbem antiquam fuit, non longe à portâ Romanulâ.* Idem de Argeis ſentiendum; de quibus Feſtus: *Argei*, inquit, *loca Romæ appellantur, quod in his ſepulti eſſent quidam Argivorum illuſtres viri.* Deinde quædam ex illis ἀναμφισϐήτως fuerunt monumenta eorum, qui in urbe ſepulti erant refrigeratis legibus. Nec enim illorum oſſa eruta aut ſepulchra deſtructa poſt leges funerales renovatas uſquam legimus: quemadmodum nec Gallorum, qui poſt occupatam à ſe Romam peſte mortui, intraque urbem cremati, Buſtorum Gallicorum nomine inſignem locum fecêre, de quo Varro lib. 4. Ling. Latina. *Locus ad Buſta Gallica, quod Roma recuperata Gallorum oſſa, qui poſſederant urbem, ibi coacervata ac conſita.* Meminit & Livius lib. 5. & 22. Denique in horum numero & Virginum Veſtalium, & Virorum clariſſimorum ſepul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ſepulchra cenſeo. Nam his propter pra
clara in Rempublicam merita: illis ver
ob ſacram dignitatem interdum ſepulc
locum intra urbem datum fuiſſe, docu
me Servius lib. 9. Æneid. *Imperatores*
inquiens, *& Virgines Veſtæ, quia legibu*
non tenentur, in civitate habent ſepulcra
Denique etiam nocentes Virgines Veſtæ, li
cet vivæ, tamen intra urbem in campo ſce
lerato obruebantur. Ac de Veſtalium qui
dem ſupplicio videndus Feſtus, Plutar
chus in Numa, & Dionyſius Halicarnaſſ
lib. 2. De illuſtribus vero & claris Viri
intra urbem ſepultis, auctor etiam Cice
ro lib. 2. Leg. *Quid? qui poſt 12. in urb*
ſepulti ſunt clari viri? M. Credo, Tite, fuiſſ
aut eos quibus hoc ante legem virtutis cauſſa
tributum eſt, ut Publicolæ, ut Tuberto
quod eorum poſteri tenuerunt: aut eos,
qui hoc, ut C. Fabricius, virtutis cauſſa
ſoluti legibus conſecuti ſunt. Publicolæ ſe
pulchrum quod attinet, fuiſſe illud ex
SCto non procul à foro prope Veliam
Dionyſius Halicarnaſſ. & Plutarchus me
moriæ prodiderunt. Verba Dionyſii ex
lib. 5. hæc ſunt: ἡ μὲν τοι βουλὴ μαθοῦσα
ὡς εἶχεν αὐτῷ τὰ πράγματα ἀπόρως, ἐκ τῶν
δημοσίων ἐψηφίσαντο χρημάτων ἐπιχορηγη-
θῆναι τὰς εἰς τὴν ταφὴν δαπάνας, καὶ χω-
ρίον ἔνθα ἐκαύθη καὶ ἐτάφη, μόνῳ τῶν με-
χρὶς ἐμοῦ γινομένων ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, ἐν τῇ
πόλει σύνεγγυς τῆς ἀγορᾶς ἀπέδειξεν ὑπὸ ἐλέυς.
Hoc eſt, *At Senatus cognita ingenti eju*

ege-

eſtate, decrevit, ut ex ærario ſumptus d ejus funus ſuppeditarentur, & miſeri- rdia motus, locum ubi crematus & ſepul- s eſt, illi ſoli ex omnibus viris illuſtribus, ui uſque ad meam ætatem fuerunt in urbe rope forum adſignavit. Admiror ſane, cur olum Publicolam hoc honore affectum icat Dionyſius: cum & Marcus Cicero icto loco, & Plutarchus in Ῥωμαϊκοῖς, iſerte annotent, idem jus tributum eſſe tiam C. Fabricio, poſteriſque eorum: ui tamen ab eo uſurpando omnino abſti- uerunt, contenti funeribus κομισθεῖσιν ἰς ἀγορὰν ὑφίεσθαι δᾷδα καιομένην, εἶτα ὐθὺς αἴρεσθαι *in forum delatis ardentem fa- em ſubjicere & mox eam auferre.* Eadem radit in vita Valerii Publicolæ, his vervis: τάφη δὲ οὗτος τῶν πολιτῶν ψηφισαμένων ντὸς ἄστεος παρὰ τὴν καλουμένην Οὐελίαν ς τε καὶ γένει παντὶ τῆς ταφῆς μετεῖναι. νῦν ὲ θάπτεται μὲν οὐδεὶς τῶν ἀπὸ γένους. κομίσαντες ὲ τὸν νεκρὸν ἐκεῖ κατατίθενται, καὶ δᾷδά τις μμένην λαβὼν, ὅσον ὑπήνεγκεν, εἶτα ἀναι- εῖται. Μαρτυρόμενος ἔργῳ τὸ ἐξεῖναι, είδεσθαι δὲ τιμῆς, καὶ τὸν νεκρὸν οὕτως ἀποκο- ίζουσιν. *Ex plebiſcito hic quoque in urbe ſe- ultus eſt juxta Veliam, quam vocant: da- umque toti ejus ſtirpi jus hujus ſepulcri. Nunc tamen nemo ex eâ familia ibi conditur: ed cadaver eo delatum deponunt. Tum ar- entem facem quiſpiam tenens, eam tantum ubjicit, mox retrahit: quare jus teſtatur bi eſſe, ſed abſtinere ſe honore. quo facto*

M *mor-*

mortuum inde tollunt. Sic & Cinciam Cla
diamque gentem Romæ in urbe mon
menta habuiſſe legimus. De Cincia F
ſtus: *Cincia locus Romæ, ubi Cinciorum m
numentum fuit.* De Claudia vero Sueto
nius in Tiberio: *Agrum inſuper tra
Anienem clientibus, locumque ſibi ad ſe
pulturam ſub Capitolio publice accepit.* Tra
jano Imperatori etiam hunc honorem de
latum, auctor eſt Eutropius lib. 8. *Solu
omnium Imperatorum intra urbem ſepultu
eſt. Oſſa ejus collocata in urna aurea in foro
quod ædificavit ſibi, columnâ ibi poſitâ, ſum
cujus altitudo* CXI. *pedes habet.* Dicit hi
ſtoricus *in foro* Trajanum ſepultum. Qua
verba in memoriam mihi revocant ſolem
nem Græcorum ritum, qui & ipſi intr
urbem, & quidem ſæpius in ipſo foro, au
medio urbis ſepelire ſolebant eos, quibu
honorem exhibitum vellent. Scholiaſte
Pindari: οἱ οἰκισταὶ ἐν μέσαις ταῖς πόλεσι
ἐθάπτοντο ἐξ ἔθους. Plutarchus in Themi
ſtocle: Καὶ τάφον μὲν αὐτοῦ λαμπρὸν ἐ
τῇ ἀγορᾷ Μάγνητες ἔχουσι. Xenophon l. 7
Ἑλλην. de Euphrone à Corinthiis ſepul-
to· οἱ μὲν πολῖται αὐτὸν ὡς ἄνδρα ἀγαθὸν
κομισάμενοι ἔθαψάν τε ἐν ἀγορᾷ καὶ ὡς ἀρχη-
γέτην τῆς πόλεως σέβονται. Thucydides lib. 5.
Μετὰ δὲ ταῦτα τὸν Βρασίδαν οἱ ξύμμαχοι πάν-
τες σὺν ὅπλοις ἐπισπόμενοι, δημοσίᾳ ἔθα-
ψαν ἐν τῇ πόλει πρὸ τῆς νῦν ἀγορᾶς οὔσης. Sic
Thaletem in loco Mileſii agri vili & con-
tempto ſepeliri voluiſſe, prædivinantem
ani-

nimo ibi aliquando celebre Mileſiorum
orum futurum, teſtis eſt Plutarchus in
olone. Ομοιον δὲ, inquit, τι καὶ Θαλῆν
ικέσαι λέγουσι, κελεῦσαι γὰρ αὐτόν τινι τόπῳ
ς Μιλησίας φαύλῳ καὶ παρεωραμένῳ τελευτή-
ντα θεῖναι, προειπὼν, ὡς ἀγορὰ ποτὲ τοῦτο
Μιλησίων ἔσται τὸ χωρεῖον. Et Cato Uticen-
is fratri ſuo Cœpioni monumentum ex
Thaſio lapide octo talentorum pretio
onfectum in foro Ænenſium conſtituit,
uctore eodem Plutarcho in ejus vita.
Mortuus enim Cœpio fuerat Æni, quæ
Thraciæ urbs eſt. De Germanico Tacitus
ib. 2. *Corpus antequam cremaretur, nuda-
um in foro Antiochenſium, qui locus ſe-
pulturæ deſtinabatur.* Atque is eſt forte *ce-
leberrimus locus*, quo Dionem Syracuſa-
num conditum tradit Æmil. Probus: *Sic
ſubito miſericordia odio ſucceſſerat, ut eum
ſuo ſanguine, ſi poſſent, ab Acheronte cu-
perent redimere. Itaque in urbe celeberrimo
loco, elatus publice ſepulcri monumento do-
natus eſt.*

CAP. XXVII.

In urbe ſepeliebant mortuos Spartani & Tarentini. Templorum origo apud priſcos Græcos à ſepulcris videtur manaſſe. Chriſtianorum mos in templis humandi funera legibus coërcitus.

APUD quas gentes & quibus de cauſis mortuos intra urbem ſepelire fas non fuerit, extra quam ſi cui honorem habitum irent, hactenus dictum eſt. Ex hac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

igitur occaſione non poſſum præterire conſuetudinem Spartanorum & Tarentinorum, qui mortuos ſuos in ipſis urbibus ſepeliebant. Ac Spartani quidem id fecere ex inſtituto Lycurgi, qui hac ratione juventutem Laconicam ad mortem honorandam, non autem timendam volebat aſſuefacere: ut auctor eſt Plutarchus in Laconicis & in Lycurgo his verbis: Πρῶτον μὲν γὰρ ἀνελὼν δεισιδαιμονίαν ἅπασαν, ἐν τῇ πόλει θάπτειν τοὺς νεκροὺς, καὶ πλησίον ἔχειν τὰ μνήματα τῶν ἱερῶν οὐκ ἐκώλυσε. συντρόφους ποιῶν ταῖς τοιαύταις ὄψεσι καὶ συνήθεις τοὺς νέους, ὥς τε μὴ ταράττεσθαι μηδ' ὀρρωδεῖν τὸν θάνατον, ὡς μιαίνοντα τοὺς ἁψαμένους νεκροῦ σώματος, ἢ διὰ τάφων διελθόντας, ἔπειθα συνθάπτειν, οὐδὲν εἴασεν. De Tarentinis vero colligitur ex loco quodam Polybii lib. 8. qui nunc in Excerptis legitur. Docet enim illic, quomodo Tarentum in poteſtatem Hannibalis venerit, narrans urbis Tarentinorum partem ad ortum Solis vergentem buſtorum plenam fuiſſe, quia ad ea uſque tempora Tarentini morem haberent, intra oppidum mortuos condere, obtemperantes veteri cuidam oraculo. Cum enim edita ipſis ſors eſſet, res eorum meliores futuras, ſi una cum pluribus habitarent, ita illos interpretatos eſſe id oraculum, exiſtimaſſeque Remp. ſuam bonam fortunatamque fore, ſi illos etiam qui migrarint è vita, intra urbem receperint: quod

poſtea

poſtea diligenter obſervarint. Verba Oraculi hæc erant: Αμεινον καὶ λωίον ἔσεσθαι σφίσι ποιουμένοις τὴν οἴκησιν μετὰ τῶν πλειόνων. P. Victor. lib. 2. Var. Lect. cap. 7. Imo vero Græcos antiquiſſimos caſco illo ævo in ipſis Deorum templis faniſque mortuos ſuos humaſſe, multis oſtendit Arnobius lib. 5. adverſ. Gentes: *Quid? quod multa ex his templa, quæ tholis ſunt aureis & ſublimibus elata faſtigiis auctorum conſcriptionibus comprobatur contegere cineres atque oſſa, & functorum eſſe corporum ſepulturas?* Et vide apud eum exempla, quæ à Clemente Alexand. mutuatus eſt. Eadem habet Theodoretus libro ἑλληνικῆς θεραπευτ. Serm. de Martyribus. Qui tamen auctores templorum originem apud Ethnicos ad Sepulchra potius uno ore referunt: quemadmodum & Valerius Max. lib. 8. cap. 16. auctor eſt, Græciam ſummo conſenſu locum, in quo Amphiaraus humatus ſit, in formam conditionemque templi redegiſſe, atque inde oracula capi inſtituiſſe.

Non poſſum hic de Chriſtianorum Cœmiteriis ſilere, quæ neſcio annon & ipſa plurimis templis originem dederint. Nam præterquam quod in iis corpora ſuorum ſepeliebant, certe perſecutionum tempore ibi omnes ſacras ceremonias, quæ quidem in templis ſolent, celebratas, poſſem hic pluribus monſtrare, niſi ab Onuphrio in Appendice ad Platinam ea res jam pridem

eſſet explicata. Erant autem hæc Chriſtianorum Cœmiteria primitus extra urbem, quod notum. At poſtquam pace Eccleſiæ data templa ſua Chriſtiani paſſim in ipſis urbibus habere cœperunt, etiam Cœmiteria proximo templis loco religioſa quadam affectione conſtituerunt: Corpora ibi melius forte quietura rati, quemadmodum & de Valerio quodam oſſa ſua prope templum Æſculapii collocante teſtatur Inſcriptio Hiſpanienſis: MORTE. ME. VALERIVM. M. F. ADSEQVENTE. IN. VLT. TERRA. NVLLO. CREDIDI. LOCO. OSSA. NOSTRA. POSSE. MELIVS. ADQVIESCERE. QVAM. PROPE. TEMPLVM. ÆSCVLAPII. ITAQVE. EX. TESTAM. AD. X. PEDES. A. TEMPLO. VOLO. CONDIER. VOS. NATI. JVCVNDISS. AB. VRBE. ROMA. HVC. CONCEDITE. AD. SEPVLCHRVM. NOSTRVM. DEMETVR. DOLOR. PIETATE. VESTRA. SI. MANES. SENTIENT. VOS. MEMORES. NOSTRI. Neque hac vicinitate contenti, in ipſis quoque penetralibus templorum ſepeliri maluerunt, feneſtram ad id aperientibus Conſtantino Magno & Honorio Impp. quorum hic Romæ in S. Petri, ille Conſtantinopoli in porticu templi Apoſtolorum humatus legitur. Et poſtillâ mos hic adeo vulgo etiam invaluit, ut legibus fuerit coërcen-

dus

us à Gratiano, Valentiniano & Theodo-
io Impp. quos ad Pancratium præfect.
urbi ſuper hac re ita reſcripſiſſe teſtatur
Lex 11. C. de ſacroſanct. Eccleſ. *Nemo*
Apoſtolorum vel Martyrum ſedem humanis
orporibus exiſtimet conceſſam. Et L. ult.
ix. C. Theodoſ. 17. Μηδεὶς ἐν ἐκκλησίᾳ
θαπτέτω νεκρὸν. *Nullus in Eccleſia ſepeliat*
mortuum. Et inter leges Caroli Magni il-
iud caput extat: *Ut nullus deinceps in Ec-*
cleſia mortuum ſepeliat lib. 1. cap. 159. Id-
ipſum ſanxit Concilium Braccarenſe pri-
mum can. 36. *Item placuit ut corpora de-*
functorum nullo modo intra Baſilicam ſan-
ctorum ſepeliantur, ſed ſi neceſſe eſt, de fo-
ris circa murum Baſilicæ. Nam ſi firmiſſi-
mum hoc privilegium uſque nunc retinent
Galliæ civitates, ut nullo modo intra ambi-
tum murorum cujuſlibet defuncti corpus ſit
humatum, quanto magis hoc venerabilium
martyrum debet reverentia obtineri.

FINIS LIBRI SECUNDI
de funeribus Romanorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

JOH. KIRCHMANNI DE FUNERIBUS ROMANORUM

LIBER TERTIUS.

CAPUT I.

De Sepultura Reliquiarum. Buſtum. Uſtrina. Rogus. Pyra. *Servius ſibi ipſe non conſtans. Rogus ex quibus lignis. Pix & Papyrus huic rei adhibita. Legem 12. tab. de non poliendo aſciâ rogo inſuperhabitam videri. Cupreſſo cur Rogi circumdati. Extructi illi in aræ formam modo humiles, modo altiores. Leges Rogorum incendium à privatis publicisque ædificiis arcentes.*

HActenus Elatio: Sequitur jam Sepultura ipſa, quam appello *hominis mortui vel reliquiarum ejus in ſepulcrum illationem.* Poſtquam igitur eo ordine, quo diximus, extra Urbem ventum fuit, ſi comburendus erat mortuus, Funus rectâ deportabatur in locum cremationi deſtinatum, qui, ſi cum ſepulcro conjunctus eſſet, *Buſtum*; ſi vero ab eo ſeparatus, *Uſtrina* antiquitus indigitabatur, teſte Feſto: *Buſtum proprie dicitur locus, in quo mortuus eſt combuſtus & ſepultus, diciturque buſtum, quaſi bene uſtum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

uſtum. Vbi vero combuſtus quis tantummodo, alibi vero eſt ſepultus, is ab urendo Vſtrina vocatur. Sed modo Buſtum eo, quod ſepelitur, ſepulcra vocamus. Eadem tradit Servius in 11. Æneid. cujus locum non parcam hîc adſcribere, ſi forte à graviſſimo morbo, in quo cubat, illum liberare poſſim: *Buſtum dicitur id quo mortuos combuſta e* oſſa, quæ ejus ſibi juſta ſunt ſepulta. Alii dicunt ubi homo combuſtus eſt, niſi ibidem humatus fuerit, non eſſe ibi Buſtum, ſed Vſtrinum.* Ita eſt in Pariſienſi editione illius Servii, quem clariſſimus Petrus Daniel Juridicus Floriacenſis, in cujus nupero occaſu magnam bonæ literæ jacturam fecerunt, ante paucos annos omnibus doctis acclamantibus in publicum emiſit: Quem autem ſenſum commodum inde extorquere poſſis non video, niſi ſi forte ita legendum ſit: *Buſtum dicitur, in quo mortuus combuſtus eſt, oſſaque ejus ibi juxta ſunt ſepulta.* Sed de hac viderint doctiores. nam ſi quis propius ad literarum ductum acceſſerit, è veſtigio noſtra delere non recuſabimus. Quod vero hîc de Vſtrinis dicitur, eas interdum ab ipſis monumentis fuiſſe ſejunctas, idipſum etiam his duobus lapidibus Romanis comprobatur, quibus inciſum legimus: HVIC. MONVMENTO. VSTRINVM. APPLICARI. NON LICET. Item: AD. HOC. MONIMENTVM. VSTRINVM. APPLICARI.

RI. NON. LICET. Sic Julium Cæſarem alibi combuſtum & reliquias ejus alibi conditas, teſtatur Dio lib. 44. Et Strabo in deſcriptione Campi Martii τὸν τῆς καύστρας τοῦ Αὐγούστου τόπον diverſum à Mauſoleo notat. Combuſtus enim Auguſtus in Campo Martio, ſepultus autem in Mauſoleo, teſte Suetonio.

In Vſtrinis igitur cadavera tantum cremabantur: Gloſſarium vetus: *Vſtrina*, πυρκαϊκά. *Vſtrina*, καῦστρα νεκρῶν. In Buſtis vero & cremabantur & ſepeliebantur. Vnde etiam *Buſta* non raro pro ipſis ſepulchris invenias. Lucanus lib. 4. de Curione:

—— Lybicas en nobile corpus
Paſcit aves, nullo conteƈtus Curio buſto.

Et quod Græci τύμβον, Cicero *buſtum* vocat. 2. Leg.

Atque in hæc loca Funus deportatum imponebatur Rogo vel Pyræ: ſic enim appellabant ſtruem illam lignorum ad comburendum cadaver paratam. Gloſſarium: *Rogus*, πυρὰ νεκρῶν. *Rogus* πῦρ. Scholiaſtes Euripides in Hecuba: πυρὴ τὸ πῦρ τὸ ἐπὶ νεκρῷ ἁπτόμενον. Καὶ ὁ τόπος, ἐν ᾧ τὸ πῦρ ἅπτεται. Oppianus lib. 4. Alieutic. verſ. 557. ὕλην πυρέεσσαν vocat. Pindarus 3. Pyth. τεῖχος ξύλινον appellat. Servius quidem inter Rogum & Pyram diſcrimen aliquod conſtituit: ſed id à Latinæ linguæ auƈtoribus non obſervari, notum eſt vel mediocriter eruditis. Quid? quod

quod idem ille, quem dico, Grammaticus ipſus à ſeſe hac eadem in re ſeorſim ſentit. Nam ad 3. Æneid. ſic ait: *Apparatus mortuorum funus dici ſolet: exſtructio lignorum, Rogus: ſubjectio ignis, Pyra: crematio cadaveris, Buſtum: Locus, Vſtrina: operis conſtructio, Sepulcrum: nomen inſcriptum, Monumentum.* Aliter vero ad 9. Æneid. *Pyra eſt lignorum congeries: Rogus cum jam ardere cœperit dicitur: Buſtum vero jam exuſtum vocatur.* Quæ loca manifeſtò inter ſeſe pugnare qui non videt, eum Thamyrâ eſſe oportet cœciorem. Sed minutias haſce mittamus, & materiam formamque rogorum propius contemplemur.

Materiam quod attinet, fiebant Rogi ex lignis, quæ ignem facile conciperent nutrirentque: quorum aliquot meminit Virgilius 4. Æn.

> *At Regina, pyra penetrali in ſede ſub auras*
> *Erecta ingenti, tædis atque ilice ſecta.*

Et lib. 6.

> *Procumbunt piceæ, ſonat icta ſecuribus ilex,*
> *Fraxineæque trabes cuneis & fiſſile robur*
> *Scinditur, advolvunt ingentes montibus ornos.*

Picem vero adhibitam teſtatur vetus Inſcriptio, cujus ultima verba, quæ noſtro inſtituto ſerviunt, hæc ſunt: NEC. EX. EORVM. BONIS. PLVS. INVENTVM.

TVM. EST. QVAM. QVOD. SVFFICERET. AD. EMENDAM. PYRAM ET. PICEM. QUIBUS. CORPORA CREMARENTUR. ET. PRÆFICA CONDUCTA. EST. ET. URNA EMPTA. Forte etiam Papyrus ad hanc rem uſurpata: ut conjicere eſt ex Martiale lib. 10. Epigr. in Numam:

Dum levis arſurâ ſtruitur Libitina papyro,
Et myrrham & caſiam flebilis uxor emit:
Iam ſcrobe, jam lecto, jam pollinctore parato,
Heredem ſcripſit me Numa, convaluit.

Ligna vero hæc, quæ ad conſtruendum rogum comparabantur, rudia & impolita eſſe oportebat. Unde Lex 12. tabularum: *Rogum aſcia ne polito.* ut eſt apud Cicer. 2. leg. Erat enim aſcia dolabræ genus poliendis & lævigandis lignis aptum. Verum hanc legem exoleviſſe, ex Plinio colligimus, qui lib. 35. C. 7. pictos fuiſſe rogos tradit: non autem niſi dedolata & affabre polita ligna picturis exornari ſolita fuiſſe, veroſimile eſt. Verba ejus inter alia hæc ſunt: *Quoniam & pericula expingimus, ne quis miretur & rogos pingi, juvatque pugnaturos ad mortem aut certe cædem ſpecioſe vehi.* Puta navibus, de quibus pſi ſermo.

Præterea Cupreſſis quoque pyras cingi ſolitas, ut fœtorem cadaverum, jucun-
ditate

litate ſui odoris comprimerent, auctor Varro apud Servium in lib. 6. Æneid. his verbis: *Varro dicit Pyras ideo Cupreſſo circumdari ſolitas propter gravem uſtrinæ odorem, ne eo offendatur populi circumſtantis corona: quæ tam diu ſtabat reſpondens fletibus Præficæ, hoc eſt, planctuum principis, quam diu conſumto cadavere & collectis cineribus dicebat noviſſimum verbum* ILICET, *quod ire licet ſignificat.* Virgilii locus hic eſt:

Ingentem ſtruxêre pyram, cui frondibus atris
Intexunt latera, & ferales ante cupreſſos
Conſtituunt.

Silius Italicus lib. 10. in funere Paulli:

At ferale decus, mœſtas ad buſta cupreſſos
Funereas tum deinde pyras certamine texunt.
Officium infelix & munus inane peremptis.

Statius lib. 4. Thebaid.

—— ſuperat tamen agger in arvis
Pineus, hunc juxta cumulo minor ara profunda
Erigitur, Cereri frondes atque omne cupreſſus
Intexit plorata latus.

Eadem opinor de cauſa Calanus Indus ex lignis odoriferis, ut cedro, thyo, cupreſſo, myrtho & lauro pyram paravit, in eaque ſe ultro combuſſit, ut tradit Ælianus

lianus lib. 5. Var. hiſt. cap. 6. Ἐγεγόνει μὲν ἡ πυρὰ ἐν τῷ καλλίστῳ προαστείῳ τῆς Βαβυλῶνος, καὶ ἦν τὰ ξύλα αὖα καὶ πρὸς εὐωδίαν εὖ μάλα ἐπίλεκτα, κέδρου, καὶ θύου καὶ κυπαρίττου καὶ μυρσίνης καὶ δάφνης. Ex eodem ritu & Ovidius lib. 3. Triſt. Eleg. 15.

Funeris ara mihi ferali cincta cupreſſo
Convenit & ſtructis flamma parata rogis.

Qui locus etiam Formam rogi expreſſe indicat. In aræ enim modum conſtruebatur. Servius ad illud Virgilii *Aramque ſepulcri.* lib. 6. Æneid. *Pyram dicit, quæ in modum aræ conſtrui lignis ſolebat. Nam & ſequitur:*

Congerere arboribus cæloque educere certant.

Et aram quæ ante ſepulcrum fieri conſuevit, intelligere non poſſumus: ut-ſtant manibus aræ: cum nondum facta ſit funeratio, quæ præcedit ſepulcrum. Herodianus illuſtrium virorum rogos τετραγώνους καὶ ἰσοπλεύρους, hoc eſt, *ſpecie quadrangulâ, & æquis lateribus* fuiſſe aſſerit, lib. 4. Pertinacis pyram τρίβωλον καὶ πυργοειδῆ, auctor Xiphilinus in Severo, hoc eſt, *formâ triangulari & inſtar turris.*

Fiebant enim Pyræ pro qualitate perſonarum modo altiores, modo humiliores. Nam tenuiorum & pauperum rogos humiles fuiſſe & parvos, videre eſt apud Lucanum lib. 8.

Sic

Sic fatus, parvos juvenis procul aſpicit ignes
Corpus, vile ſuis, nullo cuſtode cremantes.

nde Ovidius in Ibin.

Et dare plebejo corpus inane rogo.

ontra vero ditiorum & clarorum virom ſublimes ac ſuperbi. Virg 6. Æneid. *gentem ſtruxere pyram.* Ita Siccio moro πυρὰν ὑπερμεγέθη extructam teſtis ion. Halicar. lib. 2. Et Viriathum ἐπὶ ψηλοτάτης πυρᾶς combuſtum memorat ppianus Ἰβηρικῇ. Silius Italic. de funere auli lib. 10.

Sublimem eduxêre pyram, molleſque virenti
Stramine compoſuêre toros.

e Cæſaris funere Plutarchus: Ἀπὸ τῶν ἐραστηρίων τὰ βάθρα καὶ τὰς τραπέζας ἀνασπῶντες καὶ συνφορμίζοντες εἰς ταὐτὸ παμμεγέθη πυρὰν ἔνησαν. *ingentem rogum congeſſeunt.*

Ceterum in extructione Rogorum id ervabant, ne ignis noceret privatis pulicisque ædificiis. Nam utriſque cautum egibus fuit. Privatis quidem domibus avit Lex 12. tab. teſte Cicerone 2. Leg. *Duæ ſunt*, inquit, *præterea leges de ſepulris: quarum altera privatorum ædificiis, ltera ipſis ſepulcris cavet. Nam quod rogum uſtumve novum vetat propius 60. pedes djici ædes alienas, invito domino, incenium videtur arcere.* Unde clariſſima lux afful-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

affulget Pomponio L. Si propius. D. De mortuo infer. *Si propius ædificium alienum intra legitimum modum mortuus illatus ſit poſtea eum prohibere non poterit ædificii dominus, quo minus alium mortuum eo inferat, vel monumentum ædificet, ſi ab initio ſciente domino hoc fecerit.* Ubi per *legitimum modum* intellige 60. pedes, qui in 12. tab præſcribitur. De publicis vero ædificiis teſtatur Dio lib. 48. temporibus Auguſti App. Claudio & C. Norbano Coſſ hoc eſt, anno urbis 716. edictum fuiſſe μήτε τὰς καύσεις τῶν νεκρῶν πέντε καὶ δέκα ἀπὸ τῆς πόλεως σταδίων γίνεσθαι. hoc eſt, *ne mortui intra duo millia paſſuum ab urbe cremarentur.*

Cap. II.

Oculi in rogum poſitis reſerati. Pyra incenſa à proximis averſo vultu. Venti optabantur, ut cadaver cito abſumeretur. Denis virorum corporibus tantum ſingula muliebria fuiſſe appoſita & quare.

IN hujuſmodi igitur rogum cadaver funerale collocabatur unâ cum lecto, quem ſimul cum corpore comburi ſolitum, teſtatur Tibullus:

Flebis & arſuro poſitum me Delia lecto.

Tum iterum [ut oſcula repetita mittam, de quibus ſupra] oculos mortuo reſeratos adapertoſque fuiſſe, qui animam efflanti clauſi erant, Plinius monet lib. 11. c. 38. cujus verba alibi poſuimus. Quem Qui-

r.tum

itum morem alluſiſſe videtur Virgilius ib. 4. Æneid. de Mercurio loquens:

Dat ſomnos adimitque & lumina morte reſignat.

Ut interpretatur contra Servium Turnebus.

Hoc igitur facto Pyram incendebant, qui mortuo ſanguine proximi. Xiphilinus in Severo de ejus funere: Τά τε δῶρα τὰ στρατιωτικὰ, οἵ τι τῶν παρόντων ἔχοντες, εἰς αὐτὴν ἐνέβαλον καὶ τὸ πῦρ οἱ υἱεῖς ἐνῆκαν. hoc eſt, *Conjecêre in eum dona militaria, i, qui tum habebant: filii ignem accenderunt.* Sic Judacilius hauſto veneno hortatus eſt amicos ſuos, ut faces ſubderent, teſte Appiano lib. 1. ἐμφυλ. Auguſti vero Pyram Centuriones incenderunt ex SCto. Dio lib. 56. καὶ τοῦτο δᾷδας ἑκατόνταρχοι, ὥς που τῇ βουλῇ ἐδεδόκτο, λαβόντες, ὑφῆψαν αὐτήν. Et rogum Pertinacis incendiſſe Conſules auctor eſt Xiphilinus in Severo: εἶθ' οὕτως οἱ ὕπατοι πῦρ ἐπ' αὐτὴν ἐνέβαλον.

Ceterum in rogo incendendo adhibita fuit hæc Ceremonia & cautus, ut id facerent, vultu & capitibus averſis. Virgil. lib. 6. Æneid.

Averſi tenuêre faces. —

Et cauſa erat, ut id officium neceſſitatis eſſe oſtenderent, non voluntatis, monente Servio.

Rogo jam incenſo ventos optabant, qui flammam ardentiorem ſuſcitarent alerentque,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

que, & ita cadaver rogo impoſitum facilius citiuſque abſumeretur. Cinthia apud Propertium lib. 4. Eleg. Sunt aliquid:

Cur ventos non ipſe rogis ingrate petiſti?

Plutarchus in funere Syllæ: Τῆς δ' ἡμέρας συννεφοῦς ἕωθεν οὔσης, ὕδωρ ἐξ οὐρανοῦ προσδοκῶντες, ἐννάτης ἦραν μόλις ὥρας τὸν νεκρόν. ἀνέμου δὲ λαμπροῦ καταιγίσαντος εἰς τὴν πυρὰν, καὶ φλόγα πολλὴν ἐγείραντος, ἔφθη τὸ σῶμα συγκομισθέν. ὅσον δ' ἤδη τῆς πυρᾶς μαραινομένης, καὶ τοῦ πυρὸς ἀπιόντος, ἐκχυθῆναι πυλὺν ὄμβρον καὶ κατασχεῖν ἄχρι νυκτός. ὥστε τὴν τύχην αὐτοῦ δοκεῖν τὸ σῶμα συνθάπτειν παραμένουσαν. Hoc eſt, *Sub Solis exortum, cum nubilus dies eſſet, & pluviæ expectarentur, nona demum hora funus elatum eſt. Ibi ventus cum procella in rogum incubuit, multaque flamma excitata corpus cremavit. Vix rogus abſumptus, igniſque ſopitus cum ingens effuſus imber uſque ad noctem duravit, ut videatur fortuna ejus viri etiam ſepulcrum præſens adjuviſſe.* Vide Herodian. lib. 4. Sed id prius ex Græca ſuperſtitione: Homerus in funere Patrocli. Iliad. ψ.

Ενθ' αὖτ' ἄλλ' ἐνόησε ποδάρκης δῖος Α-
χιλλεύς,
Στὰς ἀπάνευθε πυρῆς δοιοῖς ἠρᾶτ' ἀνέ-
μοισι
Βορέῃ καὶ Ζεφύρῳ, καὶ ὑπέσχετο ἱερὰ καλὰ,
Πολλὰ δὲ καὶ σπένδων χρυσέῳ δέπαϊ λιτά-
νευεν

Ελθέ-

Ἐλθέμεν, ὄφρα τάχιστα πυρὶ φλεγέθοιατο
νεκρὸν
Ὕλη τ' ἐσσεύοιτο καήμεναι.

hoc eſt,

Tunc rurſus alia cogitavit pedibus valens
divus Achilles,
Stans, ſeorſim à pyra duos orabat ventos,
Boream & Zephyrum, & promittebat
ſacrificia precioſa:
Multa etiam libans aureo calice, ſupplicabat,
Vt venirent, ut citiſſime igne comburerent
cadaver,
Lignumque feſtinaret ardere.

Hîc autem ſilentio involvendum non eſt, quod Plutarchus & poſt eum Macrobius memoriæ prodiderunt, morem fuiſſe antiquitus, ut ſi quando plura cadavera ſimul comburenda eſſent, quod in bellis aut peſte fieri ſolebat, denis virorum corporibus ſingula muliebria apponerentur. Quod cur factum ex ipſis auctoribus audiamus. Sic enim Plutarchus 3. Symp. quæſt. 4. Τρίτον τοῦτο τὸ περὶ τὰς ταφὰς αἱρεῖ θερμότερα τὰ θήλεα τῶν ἀρρένων εἶναι. Λέγεται γὰρ ὑπὸ τῶν σκευωρουμένων, τοὺς μὲν συντίθεσθαι παρὰ δέκα νεκροὺς ἀνδρῶν, ἕνα γυναικὸς καὶ συνεξάπτειν δᾳδῶδές τι καὶ λιπαρὸν αὐτῶν τῆς σαρκὸς ἐχούσης, ὥστε ὑπέκκαυμα γίνεσθαι τῶν ἄλλων. Quem locum ut pleroſque alios Macrobius lib. 7. Saturnal. cap. 7. ſic interpretatur: *Quis ergo dicat frigidas,*

quas nemo poteſt negare plenas caloris, quia ſanguine plenæ ſunt? Deinde licet urendi corpora defunctorum uſus noſtro ſeculo nullus ſit, lectio tamen docet, eo tempore, quo igni dari honor mortuis habebatur, ſi quando uſu veniſſet, ut plura corpora ſimul incenderentur, ſolitos fuiſſe funerum miniſtros denis virorum corporibus adjicere ſingula muliebria, & unius adjutu quaſi natura flammei, & ideo celeriter ardentis, cetera flagrabant. Ita nec veteribus calor mulierum habebatur incognitus. Cujus caloris fœminei meminit & Artemidorus lib. 2. cap. 8. οὐδὲν οὕτως τὸ σῶμα θερμαίνει, ὥσπερ πρὸς ἡ γυνή. Symmachus tamen apud Macrobium dicto loco contra Horum, cujus iſta verba erant, diſputans, pinguedini aſſcribit non calori: *Quod,* inquiens, *muliebre corpus juvabat ardentes viros, non caloris erat, ſed pinguis carnis & oleo ſimilioris.*

Cap. III.

Decurſio funebris circa rogum. περιδρομή. Fiebat illa in ſiniſtrum orbem, verſis inſignibus, interdum projectis armis & tuba ſonante. Uſurpata etiam in parentalibus anniverſariis.

NEC vero Decurſio funebris, Græci περιδρομὴν vocant, hîc omittenda eſt, quam in Imperatorum & illuſtrium virorum funeribus uſitatam fuiſſe, plurima ſcriptorum veterum loca vociferantur.

ur. Nam Funere in Pyram collocato, milites atque omnes qui exſequias venerant, ſolemni ritu rogum ter ambire & hoc modo affectum ſuum erga defunctum oſtendere ſolebant. Cujus ritus meminit Homer. Iliad. Ψ.

> Οἱ δὲ τρὶς περὶ νεκρὸν ἐΰτριχας ἤλασαν ἵππους
> Μυρμιδόνες.

Et Apollon. lib. 1. Argonautic.

> Τρὶς περὶ χαλκείοις δίχα τεύχεσι δινηθέντες
> Τύμβῳ ἐνεκτερέϊξαν.

Et idem lib.6.

> —— τρὶς δ' ἀμφὶ σὺν ἔντεσι δινηθέντες
> Εὖ κτερέων ἴσχοντα χύτλην ἐπὶ γαῖαν ἔθεντο.

Calaber. lib 3. in funeratione Achil.

> Ἀλλ' ὅτε δὴ περὶ πάγχυ πυρὴν διεκοσμήσαντο
> Πεζοὶ ἅμ' ἱππήεσσι σὺν ἔντεσιν ἐῤῥώσαντο
> Ἀμφὶ πυρὴν πολὺ δάκρυ.

Virgilius in funere cæſorum Trojanorum c præcipue Pallantis lib. XI.

> *Ter circum accenſos cincti fulgentibus armis*
> *Decurrere rogos, ter mæſtum funeris ignem*
> *Luſtravêre in equis ululatuſque ore dedêre.*

Sed quid ſit *Decurrere* docet Livius lib. 10. de bello Macedonico his verbis: *Mos erat, luſtrationis ſacro peracto decurrere exercitum & diviſas bifariam acies concurrere ad ſimu-*

ſimulacrum pugnæ. Unde Agellius libr. 7 *Vt in decurſionibus ludicris, aut ſimulacris præliorum voluptariis fieri videmus.*

Decurſum autem fuiſſe à militibus ſiniſtro ordine & verſis inſignibus, indicat Statius lib. 6. Theb.

Tunc ſeptem numero turbas centenus ubique
Surgit eques, verſis ducunt inſignibus ipſi
Grajugenæ reges: luſtrantque ex more ſiniſtro
Orbe rogum & ſtantes inclinant pulvere flammas,
Ter curvos egêre ſinus, illiſaque telis
Tela ſonant: quater horrendum pepulêre fragorem
Arma, quater mollem famularum brachia planctum.

Recte: *Orbe ſiniſtro.* Nam curſus in lævum luctus erat indicium: ut contra dextratio, vel curſus aut gyrus equorum in dextram gratulationem ac lætitiam denotabat. Unde & Papinius mox ſubjungit:

— hic luctus abolere novique
Funeris auſpicium vates, quanquam omina ſentit,
Vera jubet dextro gyro.

Turneb. lib. 19. Adverſ. cap. 35.

Imo interdum projectis armis. quod a Lucano habeo, qui lib. 8. Pompejum ait non optare ambitioſas exſequias, nec

—— totus ut ignem
Projectis mærens exercitus ambiat armis.

Idque

...dque fiebat tuba ſonante. Val. Flaccus
...b. 3. Argon.

Inde ter armatos Minyis referentibus or-
bes
Concuſſi tremuere rogi, ter inhorruit æ-
ther
Luctificum clangente tuba, jecêre ſu-
premo
Tum clamore faces.

...t ut conſtet, quam ſolemnis & frequens ...uerit hæc decurſo, non credo me nugas ...cturum, ſi aliquam multis exemplis hunc ...itum illuſtravero. Nam uſurpatam illam ...eperio in funere Auguſti: Dio libr. 56. ...ρεὶ δὲ εἰς τὴν πύραν τὴν ἐν τῷ Ἀρείῳ πεδίῳ ...υνετέθη, πρῶτον μὲν οἱ ἱερεῖς πάντες περιῆλθον ...ὐτὴν, ἔπειτα δὲ οἵ τε ἱππεῖς, οἵ τε ἐκ τοῦ ...έλους καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ τὸ ὁπλητικὸν τὸ φρου-...ρικὸν περιέδραμεν. *Poſtquam cadaver rogo ...npoſitum in Campo Martio fuit, primum ...nnes Pontifices id circumierunt, deinde ...uites, tum Legionarii, reliquique milites, ... demum qui cuſtodiæ præfuerant.* Et in ...unere Syllæ, ut eſt apud Appian. lib. 1. ...ell. civilium. Item in Druſillæ Dio lib. 59. ...ημοσίας δὲ ταφῆς ὁ ἀδελφὸς ἠξίωσε. Καὶ ...τε δορυφόροι μετὰ τοῦ ἄρχοντος σφῶν καὶ χω-...ὶς οἱ ἱππεῖς τὸ τέλος οἵ τε εὐγενεῖς παῖδες ...ὴν Τροίαν περὶ τὸν τάφον αὐτῆς περιίππευ-...ω. hoc eſt, *Publicum funus Frater tri-...uit, ac Prætoriani milites cum ſuo tribuno ... ſeorſim equeſter ordo, ſeorſim patricii ...eri, Trojæ decurſione circum tumulum ejus obequi-*

obequitârunt. Et in Pertinacis, teſte Xi
philino in Severo: *οἱ δὲ ἱππεῖς οἱ ϛρατιῶτα
καὶ οἱ πεζοὶ περὶ τὴν πύραν πολιτικάς τε ἀνε
καὶ πολεμικὰς διεξόδους διελίττοντες διεξῆλθο
Hic conſecêre milites, equites & pedites cir
ca rogum curſus urbanos & confictos.* E
in Severi ibidem: *ἐκ δὲ τούτου τότε σῶμα
ϛρατιωτικῶς κοσμηθὲν ἐπὶ πυρὰν ἐτέθη,
τῇ τε τῶν ϛρατιωτῶν καὶ τῇ τῶν παίδων περι
δρομῇ ἐτιμήθη.* hoc eſt, *Poſt hæc corpu
ejus militari more effertur à militibus, im
poniturque in rogum honeſtatum militum &
filiorum ipſius decurſione.* Vide & Hero
dian. lib. 6. ubi decurſio hæc graphice de
pingitur: quam etiam apud Pœnos rece
ptam fuiſſe oſtendit Livius libro 25. i
morte Gracchi: *Alii ab Hannibale (& e
vulgatior fama eſt) in veſtibulo primorum
caſtrorum rogum exſtructum eſſe: arma
tum exercitum decurriſſe, cum tripudi
Hiſpanorum, motibuſque armorum & cor
porum ſuæ cuique genti aſſuetis.* Similem
fere ritum in funere Attilæ deſcribit Jor
nandes de Rebus Getic. Nec vero in fu
neratione duntaxat is ritus Decurrend
obſervatus eſt: ſed & in Anniverſariis ce
lebrandis ſtato die iteratus. Suetonius i
Claudio cap. 1. *Exercitus honorarium ei tu
mulum excitavit: circa quem deinceps ſtat
die quotannis miles decurreret.* Tacitu
lib. 11. Annal. de Tiberio Cæſare: *Deſt
tuit aram* (Druſi) *honoribus patris princep
ipſe cum legionibus decurrit.*

CAP. IV.

Varia animalia ad rogum mactata, ut oves, boves, ſues, canes, aviculæ, equi, &c. Itemque homines, ut ſervi, captivi, fœminæ. Gallorum idem mos. Indiæ ac Thraciæ fœminis unicum votum cum marito comburi. Exempla Romanorum, qui præ amore ſe in defuncti rogum conjecère. ſimilis mos apud Æthiopes, Scythas, Herulos.

DVM hæc fiebant, cadaver rogo impoſitum, ſenſim à flamma conſumebatur: ſed quod quis miretur raro ſolum. Cum enim ea fuerit veterum ſuperſtitio, ut putârint animas defunctorum ſanguine delectari, ideo antiquiſſimis temporibus varia pecudum & animalium genera ad rogum mactari in eumque conjici ſolebant, ac præſertim ea, quæ defunctis cariſſima fuiſſe conſtabat: Vnde Sophocles in Antigon. ſub perſona Creontis jubet:

Ετεοκλέα μὲν ὃς πόλεως ὑπὲρ μάχων
Ολωλε τῆσδε πάντ' ἀριστεύσας δορὶ,
Τάφῳ τε κρύψαι καὶ τὰ πάντ' ἀφαγνίσαι
Α τοῖς ἀρίστοις ἔρχεται κάτω νεκροῖς.

Atque is ritus neque Homero fuit incognitus: quandoquidem in funere Patrocli, ovium, boum, equorum & canum mentionem facit, Iliad. ψ.

Πολλὰ δ' ἴφια μῆλα, &c.

Virgilius præter hæc etiam Suum meminit lib. XI.

Multa boum circa mactantur corpora morti,
Setigeroſque ſues, raptaſque ex omnibus a-
In flammam jugulant pecudes. *(gris*

Sic

Sic in pyras puerorum interdum avicula
& canes, quibus in vita delectabantur
conjectas fuiſſe ex Plinio videre eſt, qu
lib.4. Ep. 2. ſic ait: *Habebat puer manulo
multos & vinctos & ſolutos, habebat cane
majores minoreſque: habebat luſcinias, pſit
tacos, merulas: omnes Regulus circa rogum
trucidavit.* Equos cum cadavere combu
ſtos ſignificat & Calaber lib.9.

Ἀργεῖοι καὶ τρῶες ἀποκταμένους ἐνὶ χάρμῃ
Καῖον ὁμῶς ἵπποισι.

Neque vero hac fine ſtetit veterum ſu-
perſtitio: ſed etiam eo crudelitatis perve
nit, ut vivi quoque homines, puta capti
vi vel ſervi ad rogum illuſtrium virorum
mactarentur. De quo ritu Tertullianu
libro de ſpectaculis: *Nam olim, quoniam
animas defunctorum humano ſanguine pro-
pitiari creditum erat, captivos vel malo in-
genio ſervos mercati in exſequiis immola-
bant.* Homerus in funere Patrocli com-
buſtos memorat:

Δώδεκα μὲν τρώων μεγαθύμων υἱέας ἐσθλοὺς
Biſſenos juvenes Trojano è ſanguine natos.

Virgil. lib. XI. Æneid.

*Vinxerat & poſt terga manus, quos mit
teret umbris
Inferias cæſo ſparſuros ſanguine flammas.*

Et lib. X.

*Quatuor hic juvenes, totidem quos educat
Vfens
Viventes rapit, inferni quos immolet umbris
Captivoque rogi perfundat ſanguine flam-
mas.*

Similis

Similis etiam Gallorum conſuetudo fuit, de qua Cæſar. lib. VI. bell. Gall. *Funera ſunt pro cultu Gallorum magnifica & ſumptuoſa, omniaque quæ vivis cordi fuiſſe arbitrantur in ignem inferunt, etiam animalia: ac paulo ſupra hanc memoriam ſervi & clientes, quos ab iis dilectos eſſe conſtabat, juſtis confectis funeribus una cremabantur.* Perſtringit autem hunc ſuperſtitioſum ritum Lucianus περὶ πένθους, ubi præter equos & ornamenta veſteſque, etiam Concubinas atque pocillatores in rogum conjectos memorat: Πόσοι γὰρ, inquit, καὶ ἵππους καὶ παλλακίδας, οἳ δὲ καὶ οἰνοχόους ἐπικατέσφαξαν, καὶ ἐσθῆτα καὶ τὸν ἄλλον κόσμον συγκατέφλεξαν ἢ συγκατώρυξαν, ὡς χρησομένοις ἐκεῖ καὶ ἀπολαύσουσιν αὐτοῖς κάτω. Servius libro v. Æneid. ad hæc verba: — *famulumne parentis*: eadem fere tradit: *Fuit enim hæc majorum conſuetudo, hodieque apud Indos eſt, ut quoties reges moriebantur, cum his dilecti equi vel ſervi & una de uxoribus charior circa rogum occiſi incenderetur. inter quas de hac erat magna contentio.* Quod vero hîc de Indicis mulieribus loquitur Grammaticus, id etiam alii authores annotare non neglexerunt. Cicero 5. Tuſcul. *Mulieres vero in India, cum eſt cujuſque earum vir mortuus, in certamen judiciumque veniunt, quam plurimum ille dilexerit. Plures enim ſingulis ſolent eſſe nuptæ. quæ eſt victrix, ea læta proſequentibus ſuis una cum viro in*

rogum imponitur : illa victa mœſta diſcedit Vide Diod. Siculum lib 29. Bibliothecæ Hiſt. Propertius lib. 3. Eleg. 7.

Felix Eois lex funeris una maritis
Quos aurora ſuis rubra colorat equis.
Namque ubi mortifero jacta eſt fax ultima lecto
Vxorum fuſis ſtat pia turba comis.
Et certamen habent leti, quæ viva ſequatur
Conjugium, pudor eſt non licuiſſe mori.
Ardent victrices, & flammæ pectora præbent
Imponuntque ſuis ora peruſta viris,

Ac ſorte illud certamen fuiſſe diremptum teſtatur Æilianus libro 7. Var. capite 18. παρὰ Ἰνδοῖς δὲ αἱ γυναῖκες τὸ αὐτὸ πῦρ ἀποθανοῦσι τοῖς ἀνδράσιν ὑπομένουσι. Φιλοτιμοῦνται δὲ γυναῖκες περὶ νεκροῦ τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἡ κλήρῳ λαχοῦσα συγκαίεται). *Apud Indos vero eundem ignem cum mortuis viris uxores audent ingredi. Contendunt autem omnes de viro defuncto mulieres: & quam ſors tetigit, ea ſimul comburitur.* Vide plura apud Strab. libro 15. Valer. Maximum libr. 2. cap. 1. Philonem Judæum in lib. de Abrahamo. Euſeb. libr. 6. præparat. Euangel. cap. 6. Eundem autem morem Thracibus quoque aſſignat Pompon. Mela. lib. 2. de ſitu orbis cap. 2. *Ne fœminis quidem ſegnis eſt animus ſuper mortuorum virorum corpora interfici, ſimulque ſepeliri votum eximium habent: & quia plures ſingulis*

nuptæ ſunt, cujus id ſit decus apud judicaturos magno conamine affectant. moribus datur. eſtque maxime lætum, cum in hoc contenditur, vincere. In quam ſententiam & Solin. cap. 17. *Vxorum numero ſe viri jactant, & honoris loco ducunt multiplex conjugium. Quæ fœminæ tenaces ſunt pudicitiæ, defunctorum inſiliunt conjugum rogos & quod maximum inſigne ducunt caſtitatis, præcipites in flammas eunt.*

Verum hæc à barbaris potiſſimum facta ſunt: hoc magis mirum, etiam apud Romanos, qui ignis ſupplicium τῶν κολαστηρίων τὸ μέγιστον, ut ait Clem. Alexandrinus, aut inter maxima certe tormenta cenſebant, fuiſſe nonnullos, qui præ nimio amore, quo defunctos proſequebantur, in rogum ſe abjicere, atque ſpontaneo vivicomburio vitam finire non recuſarunt. Plinius l. 7. cap. 36. *P. Catienus Philotinus patronum adeo dilexit, ut hæres omnibus bonis inſtructus in rogum ejus ſe jaceret.* Valerius Maxim. lib. 4. cap. 4. de M. Plaucio: *Cum imperio Senatus claſſem ſociorum ſexaginta navium in Aſiam reduceret, Tarentumque appuliſſet, atque ibi uxor ejus Horeſtilla, quæ illac eum proſecuta fuerat, morte depreſſa deceſſiſſet, funerata ea & in rogum poſita inter officium ungendi & oſculandi diſtricto ferro incubuit.* Tacit. lib. 2. hiſt. de funere Othonis: *Quidam militum juxta rogum interfecere ſe, non noxa neque ob metum, ſed æmu-*

æmulatione decoris & caritate principis. Idem Tacitus libro 14. Annal. de morte Agrippinæ. *Accenſo rogo libertus ejus cognomento Mneſter ipſe ferro ſe tranſegit, incertum caritate in patronum, an metu exilii.* De fœminis vero Seneca libro 2. declam. 2. *Quædam ſe maritorum rogis ardentibus miſcuerunt.* Ideo etiam plerumque cuſtodiebantur, ne ſe rogo præ animi impotentia injicerent. Quintilianus declamat. x. *Scitis ipſi, quo exſequiarum die extracta ſit, quam diu filium tenuerit allambentibus flammis.* Vide Senec. Epiſtol. 64.

Sed quia hîc ſum, non deero adhuc aliorum populorum ſimilem conſuetudinem adſcribere. Nam Æthiopas rege mortuo ad ejus rogum ſe interficere ſolitos fuiſſe teſtatur Diodorus Siculus lib. 4. cap. 1. Et Scythas quoque unà cum dilectis mortuis terrâ ſe obruiſſe, auctor D. Hieronymus lib. 2. ad Jovinianum, & Theodoretus ſer. De Legibus, ubi ait Scythas acceptâ Chriſtianâ religione barbarum hunc morem deſiiſſe: *οὔτε Σκύθαι*, inquit, *τοῖς τετελευτηκόσι συγκατορύττουσι ζῶντας, οὓς ἠγάπων ἐκεῖνοι.* Apud Herulos quoque uxores maritis mortuis laqueo ſeſe ſtatim juxta ſepulcrum ſolebant induere, niſi infamiæ notam vellent ſubire, teſte Procopio lib. 2. de bell. Gothico. Sic Abradatâ mortuo non ſolum ejus uxorem: ſed & ſpadones ſe jugulaſſe, tradit Xeno-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Xenophon lib. 7. Cyripæd.

Poteram huc etiam congerere Canum exempla, qui in rogum dominorum ſeſe onjecêre ultro, vel ab eorum ſepulcris non ante abſcedere voluerunt, quam vitam finiſſent, niſi res eſſet nimis proletaria, & vero etiam ad alia properarem. Si quis tamen his non indelectatur, me indice legat de canibus Hieronis & Lyſimachi Plinium lib. 8. cap. 40. & Plutarchum de Induſtriâ animal. & Ælianum lib. 6. de Animal. cap. 25. De canibus Poli Tragœdi & Mentoris & Theodori Pſaltæ eundem Ælianum lib. 7. cap. 40. Et de Cane Erigonis lib. 7. cap. 28. De Cane Eupolis Comici ac Daphnidis eundem Æl. lib. 10. cap. 41. & lib. 11. cap. 13. De Cane Sabini Dionem lib. 58. Denique de Aquilâ, quæ ſe in rogum Virginis, à qua fuerat educata, injecit & ſimul conflagravit Plinium lib. 10. cap. 5.

CAP. V.

Dona in rogum conjecta. Munera. *δῶρα. ἐντάφια. qualia fuerunt Veſtes de quibus* 12. *tabulis cautum. Item Arma, Odores varii, & denique quicquid carum fuerat adhuc vivis. Dionyſius Halicar. & Propertius explicati, Judæorum ritus in aromatum combuſtione.*

NON autem animata ſolum, quæ defunctis cariſſima fuerant: ſed & inanima pignora cum mortuis ſimul ſolebant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

cremari. Quæ ſi ab amicis funus proſequentibus in rogum conjicerentur, peculiari nomine *Munera* appellabantur, ut ex aliquammultis veterum locis videre eſt. Suetonius in Cæſare cap. 84. *Præferentibus munera quia ſuffecturus dies non videbatur, præceptum eſt, ut omiſſo ordine, quibus quiſque vellet itineribus urbis, portaret in campum.* Valerius Flaccus l. 3. Argonautic.

Et ſocios luſtrate rogos, date debita cæſis
Munera, quæ noſtro miſiſſet Cycicus igni.

Statius lib. 3. Sylvar.

— Nos non arſura feremus
Munera: venturoſque tuus durabit in annos
Me monſtrante dolor.

Tibullus lib. 2. Eleg. 4.

Seu veniet tibi mors, neque erit qui lugeat ullus,*
Nec qui det mæſtas munus in exſequias.

Eodem modo Græcis Δῶρα frequentiſſime. Nicarchus:

Ἀλλὰ κόραι τῷ παιδὶ λελεχωΐα δῶρα φέρουσαι
Θερμὰ κατ' ψυχροῦ δάκρυα χεῖτε τάφου.

Et Ἐντάφια vocat Xiphilinus in Severo. Ἐς οὖν ταύτην τὰ ἐντάφια ἐνεβλήθη, καὶ ἡ κλίνη ἐνετέθη. *In hunc rogum conjectis iis, quæ parentandi cauſa allata fuerant, lectus impoſitus eſt.*

Hujus autem generis potiſſimum erant

Veſti-

Veſtimenta. Nam, ut Servius ait lib. 6. Æneid. *quoniam ſumptuoſum erat & crudele victimas vel homines interficere, ſanguinei coloris cœpta eſt veſtis mortuis injici.* Inde Virgilius in funere Miſeni.

Purpureaſque ſuper veſtes, velamina nota,
Injiciunt.

Silius Italicus lib. 10 de funere Pauli:

— jamque Hannibal unus
Sat decoris laudator erat, fulgentia pingui
Murice ſuſpirans inicit velamina, & auro
Intextam chlamydem ac ſupremo affatur honore.

Lucanus in perſona Corneliæ de rogo Pompeji.

Collegit veſtes miſerique inſignia Magni
Armaque & impreſſas auro quas fecerat olim
Exuvias, pictaſque togas, velamine ſummo
Ter conſpecta Iovi, funeſtoque intulit igni.

Quem ritum perſtringens, ut ſolet, Lucianus in Nigrino ſic ait: οἱ μὲν ἐσθῆτας αὐτοῖς κελεύοντες συγκαταφλέγεσθαι, οἱ δὲ ἄλλο τι τῶν παρὰ τὸν βίον τιμίων. *Alii veſtes, alii aliud quippiam earum rerum, quas olim in delitiis habuerant, eodem rogo ſecum cremari mandant.*

Verum huic conſuetudini 12. tabulæ

frenum aliquod injicere voluerunt, vetando ne plures quam tres veſtes cum mortuo conderentur comburerenturve. Sic enim rectiſſime doctiſſimus Lipſius interpretatur hanc legem, quæ extat apud Ciceronem 2. Leg. *Iam cetera de minuendo ſumptu tranſlata ſunt de Solonis fere legibus. Extenuato igitur ſumptu tribus riciniis & clavis purpureis & decem tibicinibus tollit lamentationem.* Sunt qui putant legem prohibere, ne plures quam tres fœminæ riciniis indutæ in funere eſſent: manifeſtiſſimo errore, quem tollere poterat funebris lex Solonis, quæ in Plutarcho legitur: Εναγίζειν δὲ βοῦν οὐκ εἴασεν, οὐδὲ συντιθέναι πλέον ἱματίων τριῶν. *Nec ſivit immolari taurum, aut plus tribus palliis in funus imponere.* Quæ ἱμάτια Soloni, ea Decemviris *Ricinia.* hoc eſt, toga virilis, qua uſæ mulieres ante funerationem, dum domi lugebant. Atque hæc ricinia ipſo funere viris mortuis injiciebant, ut teſtificantes, nullam deinceps virilem togam domi habituras. Non plus igitur tribus riciniis in lectulum feralem conjici debere lex voluit. Sed mali mores, ut plerunque fieri ſolet, bonam legem vicerant. Nam non ſolum ipſius defuncti aut uxoris veſtes comburebantur: ſed & ii, qui mortuum amaverant, ſua quoque veſtimenta detracta & diſciſſa in rogum projiciebant. Suetonius in Cæſare cap. 84. *Tibicines & ſcenici artifices veſtem, quam ex inſtrumento*

trium-

triumphorum ad præſentem uſum induerant, detractam ſibi atque diſciſſam injecére flammæ. Et paulo poſt: *Matronæ etiam pleræque ornamenta ſua, quæ gerebant & liberorum bullas atque prætextas.* Varro in Cygno huc videtur alluſiſſe: *Denique ſi veſtimenta ei opus ſunt, quæ fers, cur conſcindis? ſi non opus ſunt, cur fers?* Plutarchus quoque Catone Minore, in funere Cœpionis, quod ipſi frater Cato fecit, odoramentorum veſtiumque pretioſarum una crematarum meminit. Αρτι τεθνηκότος τοῦ Καπίωνος, ἐμπαθέστερον ἔδοξεν ἢ φιλοσοφώτερον ἐνεγκεῖν τὴν συμφορὰν, οὐ μόνον κλαυθμοῖς καὶ περιπτύξεσι τοῦ νεκροῦ καὶ βαρύτητι λύπης, ἀλλὰ καὶ δαπάνῃ περὶ τὴν ταφὴν, καὶ πραγματείαις θυμιαμάτων καὶ ἱματίων πολυτελῶν συγκατακαέντων. hoc eſt, *cum jam fratrem mortuum comperiſſet, gravius ferre viſus eſt quam philoſopho conveniret: non ſolum enim lamentationibus & planctu & mæſtitia, ſed ſumptu funeris immodico exquiſitiſque vaporibus & pretioſis veſtibus corpus cremavit.* Sic Tacitus l. 3. Annal. de funere Germanici: *Atque ubi colonias tranſgrederentur atrata plebes, trabeati equites, pro opibus loci, veſtem, odores aliaque funerum ſolennia cremabant.* Ex eodem ritu Periandrum in gratiam ſuæ uxoris mortuæ veſtes omnium mulierum Corinthiarum cremaſſe, memoriæ prodidit Herodotus lib. ε. his verbis: Κήρυγμα ἐποιήσατο ἐς τὸ ἠραῖον ἐξιέναι πάσας

τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ ὡς ἐς ἑορτὴν ἤισαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρεώμεναι. ὁ δ᾽ ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους ἀπέδυσε σφεας, πάσας ὁμοίως τάς τ᾽ ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους. συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Μελίσσῃ ἐπευχόμενος κατέκαιε. Unde recte emendavit Caſaub. locum Laër. in Peria. Ep. ad Proclem: Καὶ γὰρ δὴ καὶ αὐτὸς ποινὰς ἔτισα τᾷ σᾷ θυγατέρι, κατακαύσας αὐτᾷ καὶ τὰ πασᾶν Κορινθιᾶν εἵματα. *Ego jam Manes filiæ tuæ* Meliſſæ uxoris meæ *placavi, eique ſatisfeci comburendo in gratiam ejus veſtes omnium mulierum Corinthiarum.* Meminit hujus rei & Plutarchus adverſus Epicurei felicitatem, ſed paulo aliter: tantum enim hoc dicit, Periandrum cum uxore ſua omnem mundum muliebrem cremaſſe, ὥσπερ ὁ Περίανδρος, ait, τῇ γυναικὶ τὸν κόσμον ὡς δεομένῃ καὶ ῥιγούσῃ λεγούσῃ συγκατέκαυσεν.

Præter veſtes vero etiam arma ac varia ornamenta, quibus vel defunctus in vita uſus fuerat, vel ii, qui funus proſequebantur, exculti erant, in pyram fuiſſe conjecta reperio. Seneca in Hercule Oetæo. v. 1662.

Hic nodus, inquit, *nulla quem capiet manus*
Mecum per ignes flagret: hoc telum Herculem
Tantum ſequetur.

Idem in Hercule furente:

Ipſa

——— *Ipſa Lerneis frequens*
Pharetra telis in tuos ibit rogos.

Hinc Elpenor Ulyſſem rogat, ut ſe cum armis comburat, lib. 5. Odyſſ.

Ἀλλά με κακκῆαι σὺν τεύχεσιν ὅσσα μοι ἐστίν.

Virgilius lib. 11. Æneid.

Hinc alii ſpolia occiſis direpta Latinis
Conjiciunt igni, galeas enſeſque decoros,
Frenaque ferventeſque rotas: pars munera nota,
Ipſorum clypeos & non felicia tela.

Et paulo ante:

Addit equos & tela quibus ſpoliaverat hoſtem.

Ad quem locum Servius: *In antiquis diſciplinis relatum eſt, quæ quiſque ornamenta conſequutus eſſet, ut ea mortuum eum condecorarent.* Virgilius lib. 6. Æneid. *Decorantque ſuper fulgentibus armis*: Ubi Donatus: *Fortium virorum cum ipſis funeribus arma apud veteres conſumebantur: nec ſolum hæc, ſed & cetera quæ habuiſſent chariſſima.* Suetonius in Cæſare cap. 84. *Veteranorum militum legionarii arma ſua, quibus exculti funus celebrabant, injecere flammæ.*

Quid jam de odoribus loquar, quos acervatim in rogum fuiſſe conjectos ex innumeris auctorum locis videre eſt. Cicero 2. Leg. *ſumptuoſam reſperſionem* vocat, ac 12. tab. prohibitam aſſerit. Plinius lib. 12. cap. 18. de Arabiâ loquens:

Bea-

Beatam illam fecit hominum etiam in morte luxuria: qua DIS intellexerat genita, adhibens urendis defunctis. Periti rerum aſſeverant, non ferre tantum annuo fœtu, quantum Nero princeps noviſſimo Poppææ ſuæ die concremaverit. Æſtimentur poſtea toto orbe ſingulis annis tot funera, acervatimque congeſta honori cadaverum, quæ DIS per ſingulas micas dantur. Valerius Max. lib. 5. cap. 1. *Caput etiam* (Pompeii) *plurimis & pretioſiſſimis odoribus cremandum curavit Cæſar.* Propertius hunc luxum deprecans ait lib. 2. Eleg. 14.

Deſit odoriferis ordo mihi lancibus, adſint
Plebeii parvæ funeris exſequiæ.

Diſertim vero thuris, croci, Myrrhæ, nardi, caſiæ, amomi in rogum conjectorum mentionem fieri reperio. Vide Apolog. 1. Apuleii, cujus verba ſupra attulimus. Lucanus lib. 8. de funere Pompeii:

Non pretioſa petit cumulato thure ſepulcra
Pompejus, Fortuna, tuus: non pignus ad aſtra
Vt ferat è membris Eoos fumus odores.

Cynthia apud Prop. lib. 4. Eleg. Sunt aliquid.

Cur nardo flammæ non oluêre meæ?

Statius lib: 2. Syl. de rogo Glauciæ:

— quid ego exſequias & prodiga flammis
Dona loquar? mæſtoque ardentia funera luxu?

Quod

Quod tibi perpetuo triſtis rogus aggere crevit?
Quod Cilicum flores, quod munera graminis Indi
Quodque Arabes Phariique (palam eſt vidique) liquorem
Arſuram lavere comam: cupit omnia ferre
Prodigus & totos Melior ſuccendere cenſus,
Deſertas exoſus opes: Sed non capit ignis
Invidus, atque arctæ deſunt in munera flammæ.

Et eodem libro de Pſittaco Melioris:

— At non inglorius umbris
Mittitur: Aſſyrio cineres adolentur amomo,
Et tenues Arabum reſpirant germina plumæ,
Sicaniiſque crocis: ſenio nec feſſus inerti
Scandit odoratos Phænix felicior ignes.

Et lib. eodem in Epicedio Pileti Urſi:

— odoriferos exhauſit flamma Sabæos,
Et Cicilicum meſſes; Phariæque exempta volucri
Cinnama, & Aſſyrio manantes gramine ſuccos.

Juvenalis Satyra 4. huc alluſit.

Et matutino ſudans Criſpinus amomo
Quantum vix redolent duo funera.

Virgilius lib. 6. Æneid.

Averſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Averſi tenuere facem: congeſta cremantur
Thurea dona, dapes, fuſo crateres olivo.

Quæ verba Dapes etiam in rogo funebri combuſtas clare teſtantur; & poſſem idipſum etiam pluribus probare, niſi totam hanc rem de cœnis funebribus in alium locum reſervarem. Ut igitur ſemel finiam, quicquid precioſum habebant veteres, aut quæ cara fuiſſe vivis non ignorabant, ea omnia ſoliti erant conjicere in rogum ejus, quem honore ibant affectum. Etymologicum magnum: χοαὶ χοῶν, τὰ ἐπιχεόμενα. οἱ γὰρ ἀρχαῖοι ἅπερ εἶχον κάλλιστα καὶ τιμιώτατα ἔῤῥαινον εἰς τοὺς νεκροὺς τιμῶντες αὐτούς. Ad quem morem eleganter luſit Nemeſianus Eclogâ primà:

Felix ô Melibœe vale: tibi frondis odoræ
Munera dat lauros carpens ruralis Apollo:
Dant Fauni quod quiſque valet: de vite racemos,
De campo culmos, omnique ex arbore fruges.
Dat grandæva Pales ſpumantia cymbia lacte,
Mella ferunt Nymphæ: pictas dat Flora coronas.
Manibus hîc ſupremus honor. dant carmina Muſæ.

Ex his igitur meridiano ſole clarius eſt, quid intelligere voluerit Dionyſius Halicar. in Coriolani & Siccii rogum conjecta dictitans, quæcunque in illuſtrium & bono-

bonorum exſequiis offerri ſolerent. Verba ejus de funere Coriolani lib. 8. hæc ſunt: ἔπειτα κατασφάξαντές τε αὐτοῦ βοσκήματα καὶ τῶν ἄλλων ἀπαρξάμενοι πάντων, ὅσων ἄνθρωποι βασιλεῦσιν ἢ στρατιᾶς ἡγεμόσιν ἐπὶ πυρᾶς ἀπάρχον), De Siccio vero ſic loquitur l. 11. Τὸν μὲν Σίκκιον ἔθαπτον ἐκκομιδῇ τε ποιησάμενοι λαμπροτάτην, καὶ πυρὰν νήσαντες ὑπερμεγέθη. καὶ τῶν ἄλλων ἀπαρχόμενοι κατὰ δύναμιν, ὧν νόμος ἐπ' ἀνδράσιν ἀγαθοῖς εἰς τὴν τελευταίαν τιμὴν φέρεσθαι. Illuſtrat etiam hæc conſuetudo Propertii locum, quo Cynthiæ umbra amatorem Poëtam obteſtatur, rogalibus ignibus dare omnes amatorios de ſe ſcriptos verſus, tanquam hoc quoque ad ſuos placandos manes pertineret, his verbis:

Et quoſcunque meo feciſti nomine verſus
Vre mihi: laudes deſine habere meas.

Nec enim Cynthiam mortuam laudes ſuas omnino ſupprimi voluiſſe, ac famæ ſuæ ſuperſtiti ex carmine tanti Poëtæ invaleſcenti invidiſſe exiſtimandum eſt: ſed potius ideo iſta encomia verſibus ſibi ſacrata uri ſecum voluit, quia erant gratiſſima, ad hunc morem procul dubio reſpiciens.

Volebam hîc capiti huic coronidem imponere: ſed ecce commodum mihi in mentem venit non abſimilis Judæorum mos, quem nequaquam ſicco pede eſſe prætereundum putavi. Nam apud illos etiam ſuper lectis Regum defunctorum aroma-

aromata ac unguenta fuiſſe combuſta, citra tamen cadaveris cremationem, diſcimus ex lib. 2. Paralip. cap. 16. ubi de Aſa Rege mortuo ſic legimus: *Et ſepelierunt eum in ſepulcro ſuo, quod foderat ſibi in civitate David. Poſueruntque eum ſuper lectum ſuum plenum aromatibus & unguentis meretriciis, quæ erant pigmentariorum arte confecta, & combuſſerunt ſuper eum ambitione nimia.* Ad quem locum David Chimchi ſic ait: combuſſerunt ſuper ipſo aromata in cinere bona, eumque cinerem ſuper ipſum ſparſerunt. Ibidem ait, præter aromata comburi etiam ſolita ſuper regibus ſuppellectilia. Idque eâ de cauſa, quantum ad lectos ſuppellectiliaque attinet, fieri conſueviſſe tradit Iſaac Abarvanellus Comment. in cap. 31. lib. 1. Regum, ne in uſum cujuſquam, qui ex regiâ proſapiâ non eſſet, adſumerentur, atque hanc exuſtionem in omnium Regum funere factam eſſe. Hoc ſenſu intelligendus Hieremias cap. 34. *Attamen audi verbum Domini, Sedecia Rex Iuda, Non morieris in gladio, ſed in pace morieris, & ſecundum combuſtiones patrum tuorum Regum priorum comburent te, &c.* Ubi Chimchi: Comburent te, ſcilicet ut comburebantur ſuper lectis Regum ipſorum aromata & unguenta aromatibus mixta, ut dictum eſt in rege Aſa; noſtrique Rabbini declarant, has res ſuper ipſis fuiſſe exuſtas, ſcilicet lectos, veſtimenta aliaque utenſilia:

ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ut annotavit Hier. Magius l. 3. Miſcellan. cap. 11.

CAP. VI.

Rogus vino reſpergi ſolitus. De eo Lex Numæ apud Plinium explicata. Oſſilegium, ejuſque ceremoniæ ex Tibullo.

SED pergamus reliquas cremationis ceremonias porro adjungere. Corpore igitur, quantum ſatis erat, uſtulato, & ut Ovidii verbis utar lib. 8. Metamorph.

Paulatim cana prunam velante favilla:

hoc eſt, poſtquam jam rogus fere deflagrarat, &

— *quodcunque fuit populabile flammâ*
Mulciber abſtulerat, ut ait idem Ovidius lib. IX. ad oſſa colligenda, quorum eæ partes erant, ſeſe accingebant: rogum & reliquias vino reſpergentes, ut flammis extinctis ultimum illud munus cinerum oſſiumque colligendorum obire tanto facilius poſſent. Qui mos neque Homero fuit incognitus: ita enim ille Iliad. Ψ. in funere Patrocli:

Πρῶτον μὲν κατὰ πυρκαϊὴν σβέσατ' αἴθοπι οἴνῳ
Πᾶσαν, ὁπόσσον ἔπεχε πυρὸς μένος.

Meminit & Smyrnæus in deſcriptione exſequiarum Achillis lib. 3.

Δὴ τοτὲ πυρκαϊὴν οἴνῳ σβέσαν.

Virgilius lib. V. Æneid.

Poſt-

Poſtquam collapſi cineres ac flamma qui
vit,
Relliquias vino ac bibulam lavêre favi
lam.

Et Statius ut magis probet amorem Urſ rogum ejus vino Setino reſtinctum dic lib.2. Sylv.

— *nec quod tibi Setia canos*
Reſtinxit cineres,

Sunt qui conſuetudinem hanc vetitar putant per Numæ legem, quam quider hoc ſenſu etiam ipſe Plinius cepit, lib.14 cap. 12. *Numæ Regis Poſtumia lex eſt* *VINO ROGVM NE RESPERGITO* *quod ſubjunxiſſe illum propter inopiam re nemo dubitat.* Sed Lipſius lib. 3. Antiq Lect. & Scaliger in Conjectan. ad Varron legem hanc Numæ συμποτικὴν potiu quam πολιτικὴν & ſeriam fuiſſe exiſti-mant, cum ex veterum ſcriptis conſtet ſemper rogum reſpergi ſolitum. Quo vino ſenſu etiam Catullus videtur intellexiſſe hoc Epigrammate:

Miniſter veluti puer Falerni,
Inger mî calices amariores,
Vt Lex Poſtumiæ jubet magiſtræ.

Alluſum igitur ad Voluptuariorum dicte-ria, qui vivos ſe malle madere vino ſole-bant dicere, quam ſervare illud ad exſe-quias: atque ideo in conviviis mentione mortis, vel cranio mortui, ut eſt in An-thologia: vel larvâ argenteâ, ut apud Pe-tronium, ſeſe invicem ad hilaritatem pro-

voca-

ocabant. de quo ritu videndus Scaliger
.2. Lect. Auſonian. cap. XXV.

Itaque rogo extincto reliquiæ vel oſſa olligebantur, quod munus proprio noine *Oſſilegium* dicitur. Gloſſæ veteres: *ſſilegium*, ὀστολόγιον. Diodorus Siculus στολογίαν vocat lib. 4. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μ[ὲν] ῥὶ τὴν ὀστολογίαν ϗ μηδὲν ὅλως ὀστέον ὑρόντες ὑπέλαβον τὸν Ἡρακλέα τοῖς χρησμοῖς ἀκολούθως ἐξ ἀνθρώπων εἰς Θεοὺς μεστάσθαι. Hujus ritus plenæ ſunt omnes re auctorum paginæ & libri. Homerus dyſ. Ω. in funere Achillis, non longule principio:

Ἦμος δή τοι λέξαμεν λεύκ' ὀστέ' Ἀχιλλεῦ.

ropertius lib. 2.

Noli nobilibus, noli conferre beatis.
Vix venit extremo qui legat oſſa die.

puleius lib. 3. Flor. *Rectâ de auditorio ſequias eundum, legenda ejus eſſe oſſa, ox carmina.* Et ſenſu ambiguo Martias lib. 4. Epigr. 32. de Soſibiano procrainante in editione librorum à ſe ſcriptoum:

Plena laboratis habeas cum ſcrinia libris,
Emittis quare, Soſibiane, nihil?
Edent hæredes, inquis, mea carmina, quando
Tempus erat jam te, Soſibiane, legi.

dem lib. 8. Epigrammat. de Picente:

Tres habuit dentes, pariter quos expuit omnes

Ad

Ad tumulum Picens dum ſedet ipſ[e]
ſuum.
Collegitque ſinu fragmenta noviſſima fra-
cti
Oris & aggeſtâ contumulavit humo.
Oſſa licet quondam defuncti non legat hæ-
res,
Hoc ſibi jam Picens præſtitit officium.

Sed omnium elegantiſſime totam hanc oſſilegii formam omneſque ejus ceremonias nobis depinxit Tibullus. cujus ſuper hac re verſus merentur hîc omnes adſcribi. Sic autem loquitur ille lib. 3. Eleg. 2.

Ergo ego cum tenuem fuero mutatus in
umbram,
Candidaque oſſa ſuper nigra favilla te-
get.
Ante meum veniat longos incompta ca-
pillos,
Et fleat ante meum mœſta Neæra ro-
gum.
Sed veniat charæ matris comitata dolore;
Mœreat hæc genero, lugeat illa viro.
Præfatæ ante meos manes animamque ri-
gatæ
Perfuſæque pias ante liquore manus.
Pars quæ ſola mei ſuperabit corporis, oſſa
Incinctæ nigrâ candida veſte legant.
Et primum annoſo ſpargant collecta Lyæo.
Mox etiam niveo fundere lacte parent.
Poſt hæc carbaſeis humorem tollere ventis,
Atque in marmoreâ ponere ſicca domo.
Illic quas mittit dives Panchaia merces,

Eoique

Eoique Arabes dives & Aſſyria.
Et noſtri memores lacrymæ fundantur eodem:
Sic ego componi verſus in oſſa velim.

Bene ſit cultiſſimi Poëtæ manibus, qui tam celebrem ritum ab oblivionis injuria vindicare voluit. Quare nos etiam non poſſumus, quin aliquanto attentius ejus verba penſiculemus, quæ has potiſſimum ceremonias in oſſilegio obſervari ſolitas clare loquuntur.

Primò, Lecta fuiſſe oſſa ab amicis & propinquis, quod & Homerus teſtatur Iliad. Ω. in funere Hectoris:

Ὀστέα λευκὰ λέγοντο κασίγνητοί θ' ἕταροί τε.

Unde Propertius lib. 4. Eleg. 1.

Oſſaque legiſti non illa ætate legenda
Patris.

Et Seneca lib. 2. de Irâ: *Dignus fuit, cui permitteret à convivio ad oſſa filii legenda diſcedere.* Quo pertinet, quod Plutarchus tradit in Problematibus filios, cum primum *oſſa parentis combuſti reperiſſent, ei gratulatos fuiſſe & tanquam Deum jam factum conſalutaſſe.* Auguſti tamen Imperatoris *reliquias legerunt primores equeſtris ordinis*, teſte Suetonio in ejus vitâ. quanquam Dio auctor eſt, etiam Liviam huic oſſilegio interfuiſſe,

Deinde lotis ante manibus oſſa fuiſſe lecta aſſerit: cujus ritus veſtigium me alibi legere non memini, hîc autem clariſſimis

riſſimis verbis indicatur. Quod non vi- dens magnus Tiraquellus immerito malæ fidei accuſavit Genialium dierum ſcripto- rem, qui omiſsâ autoritate, ut ſolet, cere- moniæ hujus mentionem facit.

Tertio, eos, qui reliquias legebant fuiſſe incinctos, id eſt, ſolutâ fluxâque veſte muliebrem in morem. quod & Sue- tonius annotavit in Auguſto cap. 100 *Reliquias legerunt primores equeſtris ordini tunicati & diſcincti, pedibuſque nudis, ac in Mauſoleum condiderunt.* Quod autem *pedibus nudis* dicit, id reverentiæ & τα- πεινοφροσύνης fuit indicium. nam in ple- riſque religionis & ſuperſtitionis ritibus obeundis calceos ponebant. non igitur in reliquiis funebribus uſurpatum. Deni- que oſſa collecta vino, lacte, aliiſve odo- ribus, imo etiam lacrymis fuiſſe irrigata & in linteo ventilari ſolita, ut exugere- tur humor iſte, quo ſparſa erant. De quo ritu & Ovidius in Epiſt. Hypermneſtræ ad Lyncum:

Et ſepeli lacrymis perfuſa fidelibus oſſa.

Et in Epitaphio Ruſticellæ:

Ne. grave. ſit. tumulum. viſere. ſæpe. meum.

Et. quicunque. tuis. humor. labetur. ocel- lis

Protinus. inde. meos. defluat. in. cine- res.

In-

Inſcriptio vetus:

O. utinam. vivo. potuiſſem. præmia. morum.
Reddere. nunc. lacrymas. accipe. pro. meritis.
Nam. ſemper. fateor. tacita. te mente. probavi.
Detexit. ſenſus. ultima. flamma. meos.
Tu. columen. rerum ſemper. tu. cura mearum
Nunc. eris & luctus. tu. quoque. cauſa mei.
Oſſibus. infundam. quæ. nunquam. vina. bibiſti.

His addo, Funeras mulieres oſſa illa ſæpius in ſinum collegiſſe. teſtatur. Tibul. l.1. Eleg. 3.

Abſtineas mors atra precor: non hic mihi mater
Quæ legat in mœſtos oſſa peruſta ſinus.

Et Propertius lib. 1.

An poteris ſiccis mea fata reponere ocellis?
Oſſaque nulla tuo noſtra fovere ſinu.

Seneca in Conſolat. ad Helviam. cap. 2. *Modo in eundem ſinum, ex quo tres nepotes emiſeras, oſſa trium nepotum receiſti.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

CAP. VII.

Lex XII. tab. de non legendis homini mortuo oſsibus interpretata contra Rævardum. Digitus mortuo abſciſſus, & quare. Oſſa militiæ peregreque mortuorum lecta & in patriam portata. Ψυχαγωγίας religio & ritus. Quæſtio, Quomodo oſſa & cineres mortui dignoſci potuerint, diſcuſſa.

OSſilegium igitur fuit hujuſmodi. Ubi tamen notandum, Quiritium nonnullos oſſa quædam in condendis cineribus legiſſe, eaque domum reportaſſe ad oſtentationem majoris luctus. Quomodo intelligendam eſſe legem XII. CL. V. Caſaubonus noſter me monuit, & ego ſemper arbitratus ſum: aliter quam Rævardus exiſtimat, qui verba Legis, *Homini mortuo oſſa ne legito*, ad membri abſciſſionem, de qua Feſtus, aſtringit, hujuſmodi diſcrimine inter duas has phraſes, *Homini mortuo oſſa legere, & hominis mortui*, conſtituto, quod cum oſſa hominis, quæ diſperſa ſunt, & non amplius cohærent, ſimul colliguntur, tunc hominis oſſa legi dicantur: At homini mortuo oſſa legi, cum ejus cadaveri oſſa aliqua adimuntur, vel membrum abſcinditur: quo ſenſu *vivis oſſa legere Medicos* dixerit Seneca. Et *Legere* pro adimere & auferre dixiſſe veteres, non eſſe obſcurum, ſi modo conſideremus, eum dici *Sacrilegum*, qui adimit

mit & aufert res Deo rite conſecratas. Horatius lib. 1. Satyr. 3.

Et qui nocturnus Divûm ſacra legerit.

Acute quidem hæc, ſed parum ὀῤϑῶς. Aliud enim *Digitum abſcindere*, aliud *legere oſſa*, etſi res ſunt valde affines & ab eadem cauſa manantes. Utrumque factitatum augendo luctui, ut ait Cicero. Erant nempe, qui ante ἐκφορὰν mortuo digitum præciderent, ad quem ſervatum juſta fierent poſtmodum, quoties luctum vellent inſtaurare. Feſtus: *Membrum abſcindi mortuo dicebatur, cum digitus ejus decidebatur, ad quod ſervatum juſta fierent, reliquo corpore combuſto.* Alii vero oſſa in reliquiis condendis legebant, domumque ferebant fini eadem. Quæ de Varronis *Excepto*, vel Ciceronis *Rejecto oſſe* intelligenda exiſtimo. Verum hunc morem legendi oſſa 12. tab. ſuſtulerunt, *extra quam ſi quis foris militiæque mortuus ſiet.* Tum enim oſſa legi permittebant, quod pium ſit, reliquias majorum ſepulcris inferri. De bellica tamen morte rcerio Senatuſconſultum, quo qui militiæ obiiſſent, eo ubi eſſent loci ſepeliri juberentur. Factum id bello Italico, ut eſt apud Appianum lib. 1. bell. civil. *Conſulis autem cadavere & aliorum nobilium non paucorum ad ſepulturam in urbem relato, triſtis viſa eſt populo ejus pompæ facies, & diuturnus luctus excitus eſt tot civium deſiderio. Quapropter SCto. decretum fuit, ut*

poſthac defunctorum in bello corpora ibi humarentur, ubicunque cecidiſſent, ne ob eorum conſpectum reliqui ſegniores ad militiam fierent. id decretum mox cognitum & hoſtes imitati ſunt. Verba Græca hæc ſunt: Ῥουτιλίου δὲ τοῦ σώματος καὶ πολλῶν ἄλλων ἐπιφανῶν ἐπὶ ταφὴν ἐς Ῥώμην ἐνεχθέντων, ἥ τε ὄψις ἀηδὴς ἦν ὑπάτου καὶ ποσῶν δὲ ἄλλων ἀνῃρημένων, καὶ πολυήμερον ἐπὶ τῷδε πένθος ἠγέρθη, καὶ ἀπὸ τοῦδε ἡ βουλὴ τοὺς ἀποθνήσκοντας ἐν τοῖς πολέμοις ἔκρινεν ἔνθα περ ἂν ὦσι θάπτεσθαι, τοῦ μὴ τοὺς λοιποὺς ἐκ τῆς ὄψεως ἀποτρέπεσθαι τῶν στρατιωτῶν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ πολέμιοι πυθόμενοι περὶ σφῶν ἐψηφίσαντο.

Sed nihilominus tamen obtinuit hic ritus in iis, qui peregre eſſent mortui. Unde Ovid. lib. 3. Triſt. Eleg. 3.

Oſſa tamen facito parvâ referantur in urnâ,
Sic ego non etiam mortuus exul ero.

Am. Marcell. lib. 19. *Poſt incenſum corpus oſſaque in argenteam urnam conjecta, quæ ad gentem humo mandanda portari ſtatuerat pater.*

Quemadmodum autem ſinu oſſa legebant: ita etiam urnulam illam ferales reliquias continentem ſinu è terra peregrina in patrium ſolum ſolebant exportare. Martialis lib. 9. Epigr. 31.

Retulit oſſa ſinu chari Nigrina mariti,
Et queſta eſt longas non ſatis eſſe vias.

Cum-

Cumque daret ſanctam tumulis, quibus invidet, urnam,
Viſa ſibi eſt rapto bis viduata viro.

Tacitus de funere Germanici lib. 2. *Agrippina aſcendit claſſem cum cineribus Germanici & liberis: miſerantibus cunctis, uod fœmina nobilitate princeps, pulcherrio modo matrimonio inter venerantes graanteſque aſpici ſolita, tunc ferales reliquias nu ferret*

Ab hoc gentilium ritu non multum biit ille alter majorum noſtrorum ævo ſurpatus, quo corpora peregre mortuoum, præſertim ſi fuiſſent aliquo dignitas titulo inſigniti, crudeliter exenterata uſtillatimque conſciſſa ignibus imponeantur coquenda, ut oſſa è carnium teumento ſeperata commode tandem in ocum ſepulturæ, quem vivi elegerant, erferri poſſent. Vide Aimoinum de Geſt. ranc. lib. 5. cap. 55. Quam conſuetudiem ut barbaram & Chriſtiano homine ndignam ſub gravi pœnâ abrogavit Bonicius 8. Pont. Max ut eſt in lib. 3. Exavag. com. tit. de ſepult.

Non prætereundus hic etiam alius veerum ritus, quo ſueti peregre mortuoım animas, quando corpora vel cineres on licebat, factis ſacris magno clamore cum in patriam revocare: Græcis ψυχαγωγία dicitur Scholiaſtes Pindari ad Pyionic. Od. 6. Ἔθος ἦν τῶν τελευτησάντων τ' ἀλλοδαπῆς, εἰ καὶ μὴ τὰ σώματα εἴη

παρ' αὐτοῖς, τὰς γοῦν ψυχὰς διὰ τῆς μυστηρίων ἀνακαλεῖσθαι, καὶ ὥσπερ συμπλεούσας εἰς τὴν πατρίδα διαπεραιοῦν. Etymologici auctor: Εἰώθασι κλαίοντες ἀνακαλεῖσθαι τοὺς τεθνεῶτας.

Ceterum in hac Ψυχαγωγίᾳ uſurpaban ceremoniam, ut ter defunctum nomin appellarent. Unde Virgil. 6. Æneid.

Tunc egomet tumulum Rhæteo in littor
inanem
Conſtitui & magnâ manes ter voce vo-
cavi.

Theocritus Idyllio 13.

Τρὶς μὲν Ὕλαν ἄϋσεν, ὅσον βαθὺς ἤρυγ
λαιμὸς,
Τρὶς δ' ἄρ' ὁ παῖς ἐπάκουσεν.

Recte igitur Heraldus cenſuit vocem *Hyla* ter ſcribendum in illo Virgilii 6. Ecl.

His adjungit Hylam nautæ quo fonte reli-
ctum
Clamaſſent: ut littus Hyla, Hyla, Hyla
omne ſonaret.

Alluſit fortean hunc ritum Ariſtophanes in Ranis Ac. 5. Sc. 5.

Τεθνηκόσι γὰρ ἔλεγεν, ὦ μόχθηρε σύ,
Οἷς οὐδὲ τρεῖς λέγοντες ἐξικνούμεθα.

Hoc eſt. ut Nic. Friſchlinus reddidit:

Quia mortuis loquebatur, fatue, quibus
Si ter dicamus, vix exaudimur tamen.

Fundus horum omnium Homerus, Odyſ. 1.

Οὐδ' ἄρα μοι προτέρω νῆες κίον ἀμφιέλισσαι

Πρίν

Πρίν τινα τῶν δειλῶν ἑτάρων τρὶς ἕκαστον ἀῦσαι.

Οἳ θάνον ἐν πεδίῳ Κικόνων ὕπο δῃωθέντες.

Neque certe mihi ulterius naves procedebant utrinque agitatæ.

Priuſquam horum miſerorum ſociorum ter unumquemque vocaſſet

Qui perierunt in campo à Ciconibus trucidati.

Ad quem locum Euſtathius: Ἔθος δ' ἦν, φασὶ, τὰς τῶν ἐπὶ ξένης ἀπολλυμένων ψυχὰς ἀνακαλεῖν τρὶς τοὺς ἔτι περιλειπομένους, καὶ οὕτως ἀπιέναι. ὃ ψυχαγωγία τις ἦν. ὡς τῶν ἀνακαλούντων, δοκούντων κατάγειν ἐκείνους, ἢ μετάγειν εἰς τὴν πατρίδα. Et vide apud eum plura. Eadem etiam religione Cenotaphia inſtituta: de quibus paulo poſt dicetur.

Jam ordinem noſtrum continuare pergamus; ubi prius difficilimam hanc quæſtionem explicaverimus, quæ diu multos viros doctos habuit exercitatos: nimirum, quomodo cineres & oſſa quibus honorem habitum volebant, dignoſci potuerint à cineribus ex ligno natis, ab oſſibuſque animalium, quæ ſæpe ſimul cum cadavere cremabantur. Sunt, qui tunicas factas exiſtimant è lino quodam Indico, quod exuri minime potuerit, atque iis operta cremandorum corpora, ut ita illorum favilla ac oſſa à reliquis cineribus ſepararentur. Ad iſtam opinionem ſtabiliendam abutuntur auctoritate Plinii, qui lib. 19. c. 1.

de hoc lino ſic loquitur : *Inventum eſt etiam quod ignibus non abſumeretur. Vivum id vocant, ardenteſque in focis conviviorum ex eo vidimus mappas ſordibus exuſtis ſplendentes magis, quam poſſent aquis. Regum inde funebres tunicæ corporis favillam ab reliquo ſeparant cinere.* Sed hos raritas hujus lini & pretium facile refutaverit: ut mittam, quod Plinio non de Romanis ſermo, ſed iis gentibus, apud quas illud linum naſcebatur, quarum Reges tantum eo ſint uſi. Nugis etiam ſimiliora, quæ alii de Amianto lapide comminiſcuntur, cujus ſententiæ cum nullum veteris ſcriptoris teſtimonium afferant, aſſenſum illis accommodare minime poſſum: ſed potius cum clariſſimo viro Iſ. Caſaubono ita ſentio, cadaver cremandum ſic in pyra fuiſſe collocatum; ut cineres & oſſa ſeparata manerent, neque aut ligni cineribus aut animantium, quæ ſimul cremabantur, oſſibus commiſcerentur: atque ita ex ſitu & collocatione cadaveris facultatem fuiſſe diſcernendi cineres ac oſſa. Cujus opinionis fundum habemus Q. Smyrnæum in deſcriptione funeris Acillei, l. 3.

Δὴ τότε πυρκαϊὴν οἴνῳ σβέσαν. ὀστέα δ' αὐτοῦ
Φαίνετ' ἀριφραδέως, ἐπεὶ οὐχ' ἑτέροισιν ὁμοῖα
Ἦν ἀλλ' οἷα γίγαντος ἀτειρέος. οὐδὲ μὲν ἄλλα

Σὺν

Σὺν κείνοις ἐμέμικτο. ἐπεὶ βόες ἠδὲ καὶ ἵπποι
Καὶ παῖδες Τρώων μίγδα κταμένοισι καὶ ἄλλοις
Βαιὸν ἄπωθε κέοντο περὶ νέκυν. ὃς δ' ἐνὶ μέσσοις
Ριπῇ ὑφ' Ἡφαίστοιο δεδμημένος οἷος ἔκειτο.

Hoc igitur modo poſiti in rogo cadaveris oſſa, quæ ſupererant μετὰ τὴν τῆς πυρᾶς μάρανσιν colligebantur, & quicquid cinerum inde decuti atque detergeri potuit in urnam conditum exiſtimo. nam alias omnes cineres combuſti corporis diſtingui ſitu potuiſſe ab iis, qui è lignis naſcebantur, vero non eſt ſimile. Atque de hac quæſtione ego ita ſtatuo: Si quis meliora excogitârit, maximam à me gratiam inibit.

CAP. VIII.

De Reliquiarum & Corporis compoſitione. Componere, *Cineres & oſſa condita in urnas.* Oſſuaria. Cineraria, *Urnas illas fuiſſe aureas, argenteas æneas, marmoreas, fictiles. Corpus conditum in arcam cum omni ornamento funebri. Carum conſuetudo. De poſiturâ corporum in ſepulcris apud Athenienſes uſitata. Laërtii diſſenſus à Plutarcho & Æliano.*

COLLECTA igitur ad hunc modum oſſa ac cineres, vinoque & aliis odoribus, interdum & lacrymis perſperſa ac irrigata, in monumentum condebant. Dionyſius Halicarnaſſ. lib. 8. Κἄπειτα

συναγαγόντες τὰ λείψανα, ἔθαψον ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ, χώματι ὑψηλῷ διὰ πολυχειρίας ἐργασθέντι, μνῆμα ἐπίσημον ἐργασάμενοι. hoc eſt, *Deinde collectas reliquias in eodem loco humarunt, tumulo excelſo ſuper eas multorum manu congeſto, monumentoque inſigni inſtructo.* Eadem Suetonius in Auguſto cap. 100. Frequens autem vox *Componendi* hoc ſenſu. Horatius l. 1. Satyr. 9.

Omnes compoſui, felices.

Propertius lib. 2.

Tu mea compones oſſa.

Catullus:

Quem nunc tam longe non inter nota ſepulcra,
Nec prope cognatos compoſitum cineres.

Tacitus lib. 1. hiſt. *Piſonem Verania uxor ac frater Scribonianus compoſuêre.* Et Virgilius tranſlate lib. 1. Æneid.

Ante diem clauſo componet veſper Olympo.

Nequaquam tamen cineres & oſſa ita nude componebantur tumulo, ſed vaſculis quibuſdam incluſa, quæ Latini *Vrnas* vocabant. De quo ritu Scholiaſt. Homeri Iliad. Δ. οἱ ἀρχαῖοι, inquit, τὰ σώματα οὐκ ἔθαπτον ἐπὶ γῆν, εἰ μὴ πρότερον ἔκαυσαν, εἶθ' οὕτως τὴν τέφραν σὺν τοῖς ὀστέοις ἐχώννυον ἐν ἀγγείῳ τινὶ ἀποθέμενοι. Hinc Thallus in Epigrammate, quod extat l. 3. Antholog. tit. εἰς ἀγαθοὺς ἄνδρας.

λείψα-

— λείψανα δ’ αἴ, αἴ,
Ἔδραμες ἐν βαιῇ καλπίδι κευθόμενα.

Et Herodianus lib. 2. Κάλπην φέροντες, ἔνθα ἦν τὰ Σεβήρου λείψανα. Proprio tamen nomine hæ urnulæ *Oſſuaria* dicebantur. Græcis ὀστοθῆκαι vel ὀστοδοχεῖα. Vetus Inſcriptio: JULIA. FUSCINIA. OSSUARIUM. VIVA. SIBI. FECIT. Meminit hujus vocis & Ulpianus D. De ſepulcro violato. leg. 2. Et in aliâ inſcriptione etiam *Cineraria* dici invenio. Unde & *Cinerarii*, qui cineres & reliquias martyrum honorabant, apud D. Hieronymum in Epiſt. quadam ad Ripuarium: *Aıs Vigilantium os fœtidum rurſus aperire & putorem ſpurciſſimum contra Sanctorum proferre reliquias, & nos qui eas ſuſpicimus, appellare Cinerarios & idololatras, qui mortuorum hominum oſſa veneremur.*

Ceterum Urnæ hæ pro cujuſcunque conditione & facultatibus erant vel viles vel pretioſæ. Nam virorum illuſtrium oſſa *Aureis urnis* fuiſſe condita legimus. Homerus Iliad. ψ.

Κλαίοντες δ’ ἑτάροιο ἐνηέος ὀστέα λευκὰ
Ἄλλεγον ἐς χρυσέην φιάλην.

Idem Iliad. Ω. Moſchus Idyll. 4.

Καί κεν ἕνα χρύσειον ἐς ὀστέα κρωσσὸν ἀπεύντων,
Λέξαντες κατέθαψαν ὅθι πρῶτον γενόμεσθα.

Plutarchus in Parall. ὑδρίαν vocat χρυσήλατον, in qua Demetrii reliquiæ ad filium ſunt relatæ. Æl. Spartianus de Severo in ejus vita: *Corpus ejus à Britannia Romam uſque cum magna provincialium reverentiâ ſuſceptum eſt, quamvis aliqui urnulam auream tantum fuiſſe dicant Severi reliquias continentem, eandemque Antoninorum ſepulcro illatam.* Eutropius de Trajano Imp. lib. 8. *Solus omnium Imp. intra urbem ſepultus eſt. oſſa ejus collocata in urnâ aureâ in foro, quod ædificavit ſibi.* De urnâ *Argenteâ* Am. Marcellinus lib. 18. *Poſt incenſum corpus, oſſaque in argenteam urnam conjecta, &c.* Urnæ *æneæ* meminit Virgilius lib. 6. Æneid.

Oſſaque lecta cado texit Corinæus ahêno.

Sequitur *Marmorea.* Xiphilinus in Severo: Καὶ μετὰ τοῦτο τὰ ὀστᾶ ἐς ὑδρίαν Πορφύρου λίθου ἐμβληθέντα, ἔς τε τὴν Ῥώμην ἐκομίσθη, καὶ ἐς τὸ Αντωνεῖον ἀπετέθη. Λέγεται δὲ τὴν ὑδρίαν ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου μεταπέμψασθαί τε αὐτὴν καὶ ἐπιψηλαφήσαντα εἰπεῖν. χωρήσεις ἄνδρα, ὃν ἡ οἰκουμένη οὐκ ἐχώρησεν. *Oſſa in urnam factam ex lapide Porphyretico conjecta Romam perlata & in Antoniniano repoſita ſunt. Fertur Severus hanc urnam paulo antequam decederet è vita juſſiſſe ad ſe perferri: deinde contrectaſſe, atque ita dixiſſe: Tu virum capies, quem totus orbis terrarum non cepit.* Denique *fictilium* urnarum meminit Propertius lib. 2. Eleg. 12.

Deinde

Deinde ubi ſuppoſitus cinerem me fecerit ardor,
Accipiat manes parvula teſta meos.

Epigram. Crinagori lib. 3. Anthol. tit. 6.

Σὸς δὲ νεκὺς ψαφαρῇ κείσετ᾽ ἐν ὀστρακίνῃ.

Etymologicum Magnum. Λάρναξ κυρίως διὰ λάων, ὅ ἐστι λίθων κατασκευασθεῖσα θήκη. ἢ παρὰ τὸ λίαν νάστεως τὸ ἐντιθέμενον. Atque hoc modo Reliquiæ cremati cadaveris condebantur.

Funus vero, quod igni comburendum non erat, ſtatim in arcam vel loculum ad hunc uſum ab ipſo mortuo, cum adhuc eſſet in vivis, ſive ab heredibus comparatum, locabatur una cum omni iſto ornatum, locabatur una cum omni iſto ornatu, quo erat per forum domo exportatum. Solitos enim veteres non ſolum veſtes variaque ornamenta in rogum conjicere; ſed & cum mortuo in monumentum inferre, diſcimus ex Lege ult. D. De Auro & Argento. ubi mulier decedens ita ſcripſerat in teſtamento: *Funerari me arbitrio viri mei volo & inferri mihi quæcunque ſepulturæ meæ cauſa feram ex ornamentis, lineas duas ex margaritis & viriolas ex ſmaragdis.* Sic Virgines Veſtales ſtupri reas εἰς σηκὸν ὑπὸ γῆν κατεσκευασμένον ἅμα τοῖς ἐνταφίοις κόσμοις, *in cellam ſubterraneam una cum ſepulcralibus ornamentis* poſitas, auctor Dionyſius lib. 2.

Commodum hîc mihi in mentem venit Carum conſuetudo, quos parvum ſcutum

tum & galeam, quorum illi inventores extiterunt, cum mortuis defodiſſe, auctor Thucydides lib. 1. Δήλου καθαιρομένης ὑπὸ Ἀθηναίων ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ, καὶ τῶν θηκῶν ἀναιρεθεισῶν, ὅσαι ἦσαν τῶν τεθνεότων ἐν τῇ νήσῳ, ὑπὲρ ἥμισυ Κᾶρες ἐφάνησαν, γνωσθέντες τῇ τε σκευῇ τῶν ὅπλων ξυντεθαμμένοι καὶ τῷ τρόπῳ, ᾧ νῦν ἔτι θάπτουσι. *Cum expiaretur ab Athenienſibus hoc bello Delus deſtructis ſepulcris eorum, quicunque in eâ inſula deceſſiſſent, ſupra dimidium Cares agniti ſunt genere armorum, cum quibus erant ſepulti.* Et addit ibi Scholiaſtes: οἱ Κᾶρες πρῶτοι εὗρον τοὺς ὀμφαλοὺς τῶν ἀσπίδων καὶ τοὺς λόφους, τοῖς γὰρ ἀποθνήσκουσι συνέθαπτον ἀσπιδίσκιον μικρὸν καὶ λόφον, σημεῖον τῆς εὑρέσεως. Nec plura jam addo de iis, quæ cum mortuis ſolebant recondi.

De poſiturâ vero cadaverum, ad ortumne Solis, an vero ad occaſum illa in monumentis Romani collocarint, nihil certi habeo affirmare. At Athenienſes mortuos ſuos πρὸς δυσμὰς βλέποντας *ad occaſum reſpicientes* poſuiſſe, tradit Ælianus lib. 5. Var. hiſt. Νόμος καὶ οὗτος Ἀττικὸς, ὃς ἂν ἀτάφῳ περιτύχῃ σώματι ἀνθρώπου, πάντως ἐπιβάλλειν αὐτῷ γῆν. θάπτειν δὲ πρὸς δυσμὰς βλέποντα. *Eſt & hujuſmodi lex apud Athenienſes: Si quis in inſepultum hominis cadaver incidat, omnino ei terram injicito, & ita ſepelito ut ad occaſum ſpectet.* Et lib. 7. Var. hiſt. cap. 19. ubi memorabile illud Solonis factum recenſet,

cenſet, arguentis ex cadaverum poſitu Salamina optimo jure à ſuis civibus occupatam: Ἀρχαίας γὰρ θήκας ἀνοίξας, ἀπέδειξε πάντας Ἀθηναίους πρὸς δύσιν κειμένους κατὰ τὸ πατρῷον αὐτοῖς ἔθος. τοὺς δὲ Μεγαρεῖς εἰκῆ, καὶ ὡς ἔτυχε τεθαμμένους. hoc eſt, *Reſeratis enim antiquis monumentis, oſtendit omnes Athenienſes verſus occaſum patrio more jacere: Megarenſes vero temere & ſine diſcrimine ſepultos eſſe.* Idipſum quoque refert Plutarchus in Solone. Sed contrarium teſtatur Diog. Laërtius: diſerte enim mortuos Athenis ad ortum Solis locatos fuiſſe aſſerit, eandem hiſtoriam tangens in Solone: Ἔπεισε δὲ αὐτοὺς καὶ τὴν ἐν Θράκῃ Χερρόνησον προσκτήσασθαι. ἵνα δὲ μὴ δοκοίη βίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ δίκῃ τὴν Σαλαμῖνα κεκτῆσθαι. ἀνασκάψας τινὰς τάφους, ἔδειξε τοὺς νεκροὺς πρὸς ἀνατολὰς ἐστραμμένους, ὡς ἦν ἔθος θάπτειν Ἀθηναίοις, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς τάφους πρὸς ἕω βλέποντας, καὶ ἀπὸ τῶν δήμων τοὺς χρηματισμοὺς ἐγκεχαραγμένους, ὅπερ ἦν ἴδιον Ἀθηναίων. *Perſuaſit Athenienſibus, ut in Thracia quoque ſibi vendicarent Cherſoneſum. Ac ne magis vi quam jure Salamina poſſidere viderentur effoſſis quibuſdam tumulis cadavera Orientem Solem converſa, qui Athenienſibus ſepeliendi mos erat, oſtendit: ſepulcra item ipſa ad Orientem poſita inſcriptaque ipſis familiarum nomina, quod quidem proprium Athenienſium fuit.* Quid ad hanc tam manifeſtariam pugnam dicemus

mus? An lapſum in hiſtoria Plutarchum, lapſum Ælianum? Minime vero gentium. Sed potius, ut eruditiſſimus Caſaubonus cenſet, *δυοῖν θάτερον*, aut fefellit Diogenem memoria, cum Plutarchi locum in animo haberet: itaque factum, ut quod ille Megarenſibus, ipſe Athenienſibus tribuerit: aut certe alios ſecutus eſt auctores, quos non defuiſſe ex Thucydidis Scholiaſte lib. 1. *συγγραφ.* videre eſt, ubi annotat, morem fuiſſe omnibus Græcis *ἐπ' ἀνατολὰς ποιεῖν ὁρᾶν τοὺς νεκροὺς*: Phœnicibus vero *πρὸς δύσιν.*

His velut *ἐπίμετρον* addo, Cadavera etiam ſupina in ſepulcris fuiſſe poſita, more, ni fallor, hodieque ubique gentium frequentato. Aliter vero Diogenes Cynicus, qui interrogatus à Xeniade, quomodo vellet ſepeliri, reſpondiſſe dicitur, *εἰς πρόσωπον*, *in faciem verſus*: Illo autem cauſam ſciſcitante, ſubjunxiſſe, *ὅτι μετ' ὀλίγον μέλλει τὰ κάτω ἀναστρέφεσθαι*, *quia paulo poſt inferiora in contrariam partem convertentur.* teſte Laërtio in ejus vitâ.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

CAP. IX.

Præficâ dicente Ilicet, *domuitionem paraſſe, qui adhuc prope buſtum durabant. Diſceſſuri aquâ luſtrabantur*, Salve *&* Vale *inclamabant*, terram levem, quietem, pacem *precabantur*, *ignem ſupergrediebantur.*

CORpore jam in monumentum collocato, reliquiiſque conditis, & omnibus ſolemni more peractis, pronunciatur tandem noviſſimum verbum, ILICET: quo dicto quilibet domuitionem parabat. Servius libro 4. Æneid. *Varro dicit pyras ideo cupreſſo circumdari propter gravem uſtrinæ odorem: ne offendatur populi circumſtantis corona, quæ tam diu ſtabat reſpondens planctibus Præficæ, id eſt, principis planctuum, quam diu conſumpto cadavere & collectis cineribus diceretur noviſſimum verbum, Ilicet, quod ire licet ſignificat.* Non tamen ſemper omnes, qui exſequias venerant, tam diu expectaſſe reperio. Nam quoſdam ultra portam non proceſſiſſe clare teſtatur Propertius, apud quem Cynthia de ſuo funere ſic loquitur, lib. 4.

Si piguit portas ultra procedere, at illud
Juſſiſſes, lectum lentius ire meum.

Imo Imperatores & illuſtres viri in funeribus ſuorum ad laudationem tantum; quæ fiebat in foro, videntur veniſſe, nec niſi rariſſime interfuiſſe officio, cum efferrentur è roſtris ad buſtum extra urbem.

bem. Quapropter ut civile & δημοτικὸν in Tiberio notavit Suetonius capite 32. quod ad rogum ſe cum ceteris conferre non ſpreverit: *Quorundam illuſtrium*, inquit, *exſequias uſque ad rogum frequentavit.* Sic accipiendum quod de Druſo ejus filio obſervat Dio: ὁ Δροῦσος τά τε ἄλλα τῇ ὑπατείᾳ προσήκοντα ἐξ ἴσου τῷ συνάρχοντι ἐξετέλεσε, καὶ κληρονόμος γε ὑπό τινος καταλειφθεὶς, τὸ σῶμα αὐτοῦ συνεξήνεγκε. Ubi συνεκφέρειν ſignificat exſequias uſque ad rogum cum aliis frequentare, ut doctiſſime explicat omnis antiquitatis & eruditionis promus condus Iſaac. Caſaubonus noſter l. 3. Animadverſ. in Sueton. Alios autem rogo incenſo conjectiſque in eum muneribus & decurſione peracta ſtatim abiiſſe, relictis ad rogum iis, quorum erat oſſa legere, Dio me docuit lib. 56. in funere Auguſti: πραχθέντων δὲ τούτων οἱ μὲν ἄλλοι ἀπηλλάγησαν. ἡ δὲ δὴ Λιουΐα κατὰ χώραν πέντε ἡμέρας μετὰ τῶν πρώτων ἱππέων μείνασα, τά τε ὀστᾶ αὐτοῦ συνελέξατο, καὶ ἐς τὸ μνημεῖον κατέθετο. hoc eſt, *His peractis* (puta, incenſo rogo & aquila evolante) *reliqui diſceſſerunt. Livia autem cum equitum primis eo in loco quinque dies morata, oſſa ejus legit, ac monumento condidit.* Nonnullos tamen etiam uſque ad ipſam μάρανσιν τῆς φλογὸς prope buſtum duraſſe, videre eſt ex Dionyſio Halicarnaſſæo l. 8. de funere Marcii, ad cujus rogum inquit tantiſper expectaſſe eos, quibus Mar-

cius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ius maxime in amoribus fuerat, dum lamma langueſcens ſubſideret: *παρέμενον ὶ μάλιστα τὸν ἄνδρα ἀσπαζόμενοι μεχρὶ τοῦ μαρανθῆναι τὴν φλόγα.*

Quotquot autem tantiſper ad rogum expectaſſent, dum collectis conditiſque reliquiis funeri finis fieret, eos non ante à lugubri hoc officio diſceſſiſſe, quam aquâ ter eſſent luſtrati propter contractam à funere pollutionem, Virgilius videtur indicare libro 4. Æneid. de exſequiis Miſeni:

Oſſaque lecta cado texit Chorineus aheno,
Idem ter ſocios purâ circumtulit unda,
Spargens rore levi & ramo felicis olivæ,

Quo quidem loco aſpergilli meminit, quod è rore marino & oliva felici conſtat, cum tamen potius è lauru fieri ſoleret. Nam, ut Feſtus ait, *Laurum omnibus ſuffionibus adhiberi ſolitum erat, vel quod medicamento ſicciſſima ſit, vel quod omni tempore viret, ut ſimiliter Reſp. vireat.* Sed hujus rei cauſam audiamus à doctiſſimo Virgilii Scholiaſte, ad hæc verba ——— ramo felicis olivæ; *Feſtæ arboris,* inquit ille, *ſed moris fuerat, ut de lauro fieret. Sane dicit Donatus, quod hoc propter Auguſtum mutavit. Nam nata erat laurus in palatio eo die, quo natus eſt Auguſtus: unde triumphantes coronari conſueverant, propter quam rem noluit laurum dicere ad officium lugubre pertinere.*

Sic apud Græcos quoque morem fuiſ-

fe,

ſe, ut elato cadavere juſtiſque redditis aqua abluerentur vivi, qui funus duxerant expiationis gratia, teſtatur Suidas in verbo Καταλούς· Ἔθος γὰρ ἦν μετὰ τὸ ἐκκομισθῆναι τὸ σῶμα, καθαρμοῦ χάριν, ἀπολούεσθαι τοὺς οἰκείους τεθνεῶτος. Idipſum tradit Scholiaſtes Ariſtophanis Nubibus, verbis pene iiſdem: Ἔθος ἦν μετὰ τὴν ἐκκομιδὴν τοῦ νεκροῦ λούεσθαι τοὺς κατ' οἶκον καθαρμοῦ χάριν.

Præterea quoque *Salve* & *Vale* compoſitis ſolebant inclamare: vel etiam illud *Vale* ter repetere. Virgilius lib. 11.

Sic ô ſic poſitum affati diſcedite corpus;

Ubi Servius: *Senſus talis eſt, Præſtate mihi vos funebre ſolatium: hoc eſt affamini me, ut dici mortuis ſolet, Vale, Vale, Vale.* Idem Virgilius lib. XI.

Salve æternum mihi maxime Palla
Æternumque vale.

Quod imitatus Statius 3. Sylvar.

Salve ſupremum genitor mitiſſime patrum
Æternumque vale.

Servius ad Virgilii locum: *Varro in libris Logiſtoricis dicit, Ideo mortuis Salve & vale dici: non quod aut valere aut ſalvi eſſe poſſint, ſed quod ab his recedimus eo nuſquam viſuri. Hinc ortum eſt, ut etiam maledicti ſignificationem interdum Vale obtineat, ut Terentius: Valeant, qui inter nos diſcidium volunt, hoc eſt, ita à nobis recedant, ut nunquam ad noſtrum revertantur*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ur aſpectum. Ergo cum mortuo dicitur. VALE, non etymologia conſideranda eſt, ſed conſuetudo, quod nullis vale dicimus, niſi à quibus recedimus. Eadem fere habet ad libr. v. Æneid. quo benivolum Lectorem remitto.

Soliti autem ad poſtremum Vale plerunque ſubjungere hæc verba: *Nos te ordine, quo natura permiſerit, cuncti ſequemur.* teſte eodem Servio in lib. 3. Æneid. ad hæc verba: *ſupremum voce ciemus.* Atque hanc clauſulam etiam in antiquis Inſcriptionibus reperire eſt. Sic enim in quadam memini me legere: VALE. ET. SALVE. ANIMA. Ↄ. OPPIÆ. FELICISS. NOS. EO. ORDINE. QUO NATURA. PERMISERIT. TE. SEQVEMVR. VALE. MATER. DVLCISSIMA.

Tum etiam humato cadaveri vel reliquiis conditis *Terram Levem* precabantur: quo ritu nihil fere frequentius in veterum ſcriptis & literatis Lapidibus. quare non malam ſpero me gratiam initurum ab antiquitatis amantibus, ſi compluſcula hujus formulæ exempla huc congeſſero, Latina pariter & Græca: nam utrumque populum his verbis uſum reperio. Tibullus lib. 2. Eleg. 4.

Et bene, diſcendens dicet, placideque quieſcas,
Terraque ſecuræ ſit ſuper oſſa lenis,

Pro-

Propert. lib. I. Eleg. 17.

Illa meum extremo clamaſſet pulvere nomen,
Vt mihi non ullo pondere terra foret.

Martialis lib. 6. Epig. 68. de morte Eutychi pueri:

Quicquid id eſt, ſubitæ quæcunque eſt cauſa rapinæ,
Sit precor & tellus mitis & unda tibi.

Idem libr. v. Ep. 36. ad Erotium:

Mollia nec rigidus ceſpes togat oſſa, nec illi
Terra gravis fueris, non fuit illa tibi.

Cui ſimile illud Meleagri:

Παμμῆτορ γῆ χαῖρε: σὺ τὸν πάρος οὐ βαρὺν εἰς σὲ
Αἰσιγένην, καὐτὴ νῦν ἐπέχοις ἀβαρής.

Et nota eſt ſolemnis illa Inſcriptionum formula, SIT. TIBI. TERRA. LEVIS. quæ plerunque literis hiſce initialibus. S. T. T. L. ſolebat denotari. Suidas: Κούφη γῆ τοῦτον καλύπτοι. Euripides Alceſtide:

— κούφα σοι.
Χθὼν ἐπάνω πέσοι γύναι.

Et tritam fuiſſe vulgi ſermone hanc precationem, demonſtrat Julianus Imperator Epiſtola ad Hermogenem Ægypti præfectum: Ἐκεῖνο μὲν, inquiens, δὴ ἐπειδὴ μακαρείτης ἐξέφυγε, κούφη γῆ, καθάπερ ὁ λόγος. Huc pertinent antiqua Epigrammata Lapidibus inciſa, cujuſmodi eſt illud:

TE.

TE. TELLVS. SANCTOSQVE.
PRECOR.
PRO CONJVGE. MANES.
VOS. ITE. PLACIDI. TU. LEVIS.
OSSA. TEGAS.

Item illud alterum:

NVNC. VOS. CONTESTOR. MA-
NES.
QVIBVS. OSSA. RELINQVO.
TELLVS. HVIC. TVMVLO. NE.
GRAVIS. ESSE. VELIS.

Et in quodam lapide Romano?

OPTO.SI.QVA.FIDES.REMANET.
TELLVRIS. AMICÆ.
SIT. TIBI. PERPETVO. TERRA.
LEVIS. TVMVLO.

erſius *levem cippum* dixit Satyr. 1. Et Ju-
enalis:

— *tenuem & ſine pondere terram.*

atyr. 7. Hujus loci eſt lepidum Agathiæ
avillum in infantem matris utero im-
ıortuum:

Κοῦφη σοι πελέθοι γαστὴρ τέκος ἀντὶ κονίης,
Αὐτὴ γὰρ σε φέρει, καὶ χθονὸς οὐ χατίεις.

ɔcum etiam hinc captavit Martialis lib 9.
ı Epitaphio Philænis; cui ita terram le-
em precatur, ut tanto facilius oſſa ejus à
anibus poſſint erui.

Sit tibi terra levis, mollique tegaris
arenâ,
Ne tua non poſſint eruere oſſa canes.

Cui

Cui plane geminum eſt illud Ammian
lib. 2. Antholog. tit. εἰς πονηρούς·

Εἴη σοι κατὰ γῆς κούφη κόνις οἰκτρὲ Νέαρχε,
Ὄφρα σε ῥηϊδίως ἐξερύσωσι κύνες.

Orta autem hæc formula à vulgari veterum ſuperſtitione, qua credebant, ſepultos adhuc incantationibus obnoxios, ideoque ne eæ nocerent, tumulo bene precabantur: Quemadmodum igitur amicis & caris ſuis terram levem optabant; ita contra, quibus male vellent, iis *terram gravem* imprecabantur, id eſt, ut ſepulcrum illorum incantaretur, quo ſcilicet umbra preſſa è tumulo evocari non poſſet. Plinius lib. 2. Natural. hiſt. cap. 63 de terrâ: *Cujus numen ultimum jam multi imprecamur irati grave, tanquam neſciamus hanc eſſe ſolam, quæ nunquam iraſcatur homini.* Propertius lib. 2. Eleg. 20.

Oſſa tibi juro per matris & oſſa parentis:
Si fallo, cinis, heu! ſit mihi uterque gravis

Quod expreſſum videtur ex ultimo Epig Callimachi:

Εἶχον ἀπὸ σμικρῶν ὀλίγον βίον, οὔτε τι δεινὸν
Ῥέζων, οὔτ' ἀδικῶν οὐδένα· γαῖα φίλη,
Μίκκυλος εἴ τι πονηρὸν ἐπήνεσα, μήποτε κούφη
Γίγνεο, μήτ' ἄλλοι δαίμονες οἵ μ' ἔχετε.

Tibul

Tibullus lib. 1. Eleg. 4.

Iam tua, qui Venerem docuiſti vendere primus,
Quiſquis es, infelix urgeat oſſa lapis.

Alludit huc Martialis lib. 11. Epigr. 15. in Colonum peſſime agrum colentem:

Heredes nolite brevem ſepelire colonum:
Nam terra eſt illi quantulacunque gravis.

Quod ſi igitur cui incantari contigiſſet, tum *terra gravis* dicebatur. Quintilianus declam. 10. de ſepulcro violato: *Nunc barbaro carmine gravem terram totis noctibus pulſat, & impoſitum ſibi ſepulcrum quod non poſſit evolvere, quæ ſolebat ipſos diſcutere inferos, umbra miratur.* Iterum: *Queritur ſolito terram graviorem utique cum ſentit veniſſe noctem, quando umbræ feliciores demittuntur ad matres.* De utróque autem ritu & gravem & levem terram precandi mortuis elegantiſſime Tertullianus de Teſtimonio animæ cap. 4. *Quid? quod ut ſentienti maledicis, ſi cujus memoriam alicujus offenſæ morſu facis, terram gravem imprecaris, & cineri penes inferos tormentum: æque ex bona parte, cui gratiam debes, oſſibus & cineri ejus refrigerium comprecaris & ut bene requieſcat apud inferos cupis.*

Atque hæc poſtrema verba commodum mihi in memoriam revocant etiam illam mortuis bene precandi formulam, *Ut bene* vel *placide quieſcerent*, aut *molliter* jace-

jacerent. Utitur hac Tibullus lib. 2. Eleg. ult.

Sic bene ſub tenerâ parva quieſcat humo.

Tacitus in vitâ Agricolæ: *Si quis piorum manibus locus, ſi, ut ſapientibus placet, non cum corpore extinguuntur magnæ animæ, placide quieſcas.* Inſcriptio Præneſtina. OSSA. TIBI. BENE. QVIESCANT. Ovidius lib. 1. Amor. Eleg. VIII:

—— ſæpe rogabis
Vt mea defunctæ molliter oſſa cubent.

Idem. lib. 3. Triſt. Eleg. 3.

At tibi, qui tranſis, ne ſit grave, quiſquis amaſti,
Dicere: Naſonis molliter oſſa cubent.

Et in Epiſtolâ Didûs ad Æneam:

Et ſenis Anchiſæ molliter oſſa cubent.

Virgilius Ecloga ult.

-- ô mihi tum quam molliter oſſa quieſcant!

Idem lib. 2. Æneid.

—— placidâ compoſti in pace quieſcant.

Non enim quietem tantum: ſed & pacem mortuis optabant ſenſu fere eodem. Valentinianus Novella de Sepulcris: *Pax ſepultis.* Et Valerius Probus has notas H. R. I. P. interpretatur: *Hic requieſcit in pace.*

Sed ut tandem caput hoc abſolvamus, Vale jam mortuis dicto, & ut placide quieſcant, vel terram levem experiantur optato, domuitionem quiſque parabat: in qua tamen hoc ſolemne uſurpatum invenio, ut ignem ſupergrederentur aquâ corpus

corpus aſperſi. Feſtus: *Funus proſequuti redeuntes ignem ſupergrediebantur aqua aſperſi, quod purgationis genus ſuffitionem vocabant.*

CAP. X.

De Sepulcris. Etymon Sepulcri, itemque Synonyma. Monumentum. Memoria. Conditivum *vel* Conditorium. Requietorium. Sedes. Domus. Stabula cadaverum. Theſaurus orcinus. Tumulus. Sarcophagus. *Sepulcri appellatio ad os vel ventrem tranſlata.*

QVibus ceremoniis mortuus vel reliquiæ monumento inferri ſolerent, vidimus: reliquum eſt, ut jam ad Sepulcra ipſa accedamus, & *Qui* illa exſtruere ſolerent, ac *Quibus*: tum *Cujuſmodi* fuerint & quæ *ſepulcrorum Religio*, quantum poteſt, conſideremus, ac chartæ huic breviter illinamus: quæ quidem ſi non ſatis accurata & ad unguem elaborata fuerint, at grata tamen fore arbitror iis, qui antiquitatis ſtudio tenentur, non minus, quam clarorum virorum ſepulcra eſſe ſolent peregrinantibus: quos mirum in modum ejuſmodi monumentis, quæ regum & magnorum hominum cineres ac oſſa contegunt, delectari, præter quotidianam experientiam etiam Strabo monet lib. 2. Geograph. περὶ πολλῶν γάρ ἐστι πόλεων τοῦτ', ὅπερ εἶπε Δημοσθένης ἐπὶ τῶν περὶ Ὄλυνθον, ἃς οὕτω ἠφανίσθαι φησὶν, ὥς τ' εἰ μηδὲ πώποτε ᾠκίσθησαν γνῶναι ἄν τινα ἐπελ-

ἐπελθόντα. Ἀλλ' ὅμως καὶ εἰς τούτους τοὺς τόπους καὶ εἰς ἄλλους ἀφικνοῦνται ἄσμενοι, τὰ ἴχνη ποθοῦντες ἰδεῖν τῶν οὕτω διωνομασμένων ἔργων, καθάπερ καὶ τοὺς τάφους τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν. Id eſt, *Hoc enim de multis urbibus licet pronunciare, quod de Olyntho & vicinis dixit Demoſthenes: quas ita ait deletas eſſe, ut ſi quis nunc ad ea loca perveniat, is dubitare poſſit, unquamne ibi fuerit habitatum. Veruntamen in hujuſmodi loca libenter homines proficiſcuntur, ipſa veſtigia tam nobilium operum cupientes videre, ſicut & ſepulcra inclutorum virorum.* Exemplo ſunt C. Julius Cæſar & Octav. Auguſtus, quos Alexandri Magni ſepulcrum inſpexiſſe, hiſtorici memoriæ prodiderunt. De Jul. Cæſare Lucanus libro 10.

Effoſſum tumulis cupide deſcendit in antrum.
Illic Pellæi proles veſana Philippi
Felix prædo jacet terrarum, vindice fato
Raptus: ſacratis totum ſpargenda per orbem
Membra viri poſuêre adytis, Fortuna pepercit
Manibus, &c.

De Auguſto autem Dio lib. 50. καὶ μετὰ ταῦτα τὸ μὲν τοῦ Ἀλεξάνδρου σῶμα εἶδε καὶ αὐτοῦ καὶ προσήψατο, ὥστε τι τῆς ῥινός, ὥς φασι θραυσθῆναι. hoc eſt, *Deinde corpus Alexandri inſpexit, idque attrectavit, ita ut naſi quoque (ita enim fertur) particulam*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

aliquam fregerit. Eodem deſiderio Ciceronem quoque Archimedis ſepulcrum ſeptum undique & veſtitum vepribus & dumetis indagaſſe, & Syracuſanis, qui id eſſe omnino negabant, primum monſtraſſe legimus lib. 5. Tuſcul. quæſt.

Sed quo dilabor? in viam redeamus, initio facto à re minutiſſima, hoc eſt, à Sepulcri Etymologiâ: in qua ſe mire torquet Terentii interpres Andria primore, ubi quærit, utrum dicatur *Sepulcrum κατ' ἀντίφρασιν, quod ſine re pulcra ſit? an quod ibi ſine pulſu ſint, id eſt, mortui? an quod illic animæ à vivis ſepeliantur, id eſt, ſeparentur?* Tandem autem à *ſepeliendo* dici aſſeverat, quod eſt humare vel humo condere. Recte hoc: omnino enim à ſupino *Sepultum*, fit Sepulcrum, mutata T in C, & inſerta R, quemadmodum ab Ambulatum fit Ambulacrum: à Fultum, Fulcrum: ab involutum, Involucrum: à Lavatum, Lavacrum: à Simulatum, Simulacrum. Ex quo patet, cur ſine aſpiratione vox hæc ſcribenda ſit, reclamantibus nonnullis Lapidibus & ipſo Agellio lib. 2. Noct. Attic. cap. 3. Diſerte etiam Servius in 3. Georg. *Tria*, inquit, *veteres habebant nomina, in quibus C. literam ſequeretur adſpiratio, Sepulchrum, Orchus, Pulcher: è quibus Pulcher tantum hodie recipit adſpirationem.* Vnde tamen diſſentit Cariſius lib. 1. *Pulchrum*, inquiens, *Varro adſpirari debere negat: ne*

duabus conſonantibus media intercedat adſpiratio : quod minime rectum antiquis videbatur. unde & Sepulchrum hodieque manet, quod ſit ſeorſum à pulchro propter recordationem doloris. Verum de his minutiis & quiſquiliis ἀκανθολόγοι viderint Nos alias ſepulcrorum appellationes perſequemur.

Ac generaliter quidem *Monumenta* ve *Memoriæ*, Græcis μνημεῖα & μνήμα dicuntur. De Monumentis Feſtus: *Monumentum eſt, quod mortui tui cauſa ædificatum eſt : & quicquid ob memoriam alicaju factum eſt, ut fana, porticus, ſcripta & carmina*. Magis ſignate Florentinus Juriſconſultus lib. 7. Inſtit. *Monumentum generaliter*, ait, *res eſt memoriæ cauſa in poſterum prodita, in qua ſi corpus vel reliqui inferantur, fiet Sepulcrum, &c.* Cicer Epiſt. ad Cæſar. *Sed ego, quæ monument ratio ſit, nomine ipſo admoneor : ad memoriam magis ſpectare debet poſteritatis, quan ad præſentis temporis gratiam.* A memoria igitur vel à monendo Monumentun dicitur : vel ut D. Hadrianus ſenſit, à muniendo, quod muniendi cauſa fiat, de quc etymo paulo poſt.

Dixi Memoriæ quoque nomen ſepulcris inditum. Nam etſi quidem Cicerc ait. 2. de Invent. *Memoria eſt, per quam repetit animus ea, quæ fuerunt* : tamen etiam externa illa adminicula, quæ hanc juvant & excitant, figuratâ locutione in

terdun

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

rerdum Memoriæ dictæ. Vetus Inſcriptio: SERVILIVS. TROILVS. SE. VIVO. COMPARAVIT. MEMORIAM. SIBI. ET. SVIS. Item. COMPARAVERVNT. SIBI. MEMORIAS. DVAS. Unde eſt in Paſſione Afræ & ſociarum: *Et venit nocte cum ſacerdotibus Dei & tulit corpus ejus, & poſuit ſecundo milliario de civitate Auguſta in memoriam, quam ſibi ſuiſque conſtruxerat.* De utraque voce eleganter Auguſtinus de cura pro mortuis cap. 4. *Non ob aliud vel Memoriæ vel Monumenta dicuntur, ea quæ inſignita fiunt Sepulcra mortuorum, niſi quia eos, qui viventium oculis morte ſubtracti ſunt, ne oblivione etiam cordibus ſubtrahantur, in memoriam revocant & admonendo faciunt cogitari: Nam & Memoriæ nomen id apertiſſime oſtendit, & Monumentum eo quod moneat mentem, id eſt, admoneat, nuncupatur. Propter quod & Græci μνημεῖον vocant, quod nos monumentum ſeu memoriam appellamus, quoniam lingua eorum, memoria ipſa, qua meminimus, μνήμη dicitur.* His adde, ſi placet, Iſidorum lib. 15. Orig. cap. XI.

Appellantur & *Conditiva* vel *Conditoria*, Seneca Epiſt 60. *Qui vero latitant & torpent, ſic in domo ſunt, quaſi in conditivo.* Plinius lib. 7. cap. 16. de proceriſſimæ ſtaturæ hominibus ſub Auguſto, *quorum corpora ejus miraculi cauſa in conditorio Saluſtianorum aſſervabantur hortorum.*

Petronius de Matrona Epheſina loquens: *In conditorium etiam proſequuta eſt defunctum*; Eadem fere phraſi & Tertull. de Reſurr carnis cap. 46. cor noſtrum *divini theſauri conditorium* vocat.

Invenio & *Requietorium* dici in veteri Inſcriptione: P. SCANTIVS. PHILETVS. FECIT. SIBI. ET. SCANTIÆ. NICE. LIB. REQVIETORIVM. Et in alia: REQVIETORIVM. AMICI. BENE. FACERE. SEMPER. STVDIOSVS. FVI. Cui voci reſpondet illud Lycophronis εὐναστήριον. Nam in ſepulcris quieſcere corpora exiſtimantur. unde Cicero ex veteri quodam Poëta libro 1. Tuſcul. quæſt.

Neque ſepulcrum, quod recipiat, habeat portum corporis:
Vbi remiſsâ vitâ corpus requieſcat à malis.

Hinc Caſſiodorus lib. 6. Epiſt. 8. *Defunctorum ſacram quietem* dicit.

Aliter etiam *Sedes* vocantur. Virgil. 6. Æneid.

— *quam ſedibus oſſa quierunt.*

Am. Marcellinus libro 22. *Id metuens ne collectis ſupremis ſedes illis extruerentur, ut reliquis.* Vetus inſcriptio: HANC. SEDEM. SIBI. VIVI. POSVERVNT. Sic *Apoſtolorum ſedem* invenies L. penult. c. de Sepul. viol. Utitur & Sidonius lib. 2. Epiſtol. 8. & Lex 40. D. De. Relig. & ſumpt.

Eadem

Eadem ſignificatione & *Domus* appellantur. Tibullus lib. 3. Eleg. 2.

Atque in mormorea ponere ſicca domo.

Hinc *Domus æterna* in aliquot Inſcriptionibus.

Eadem metaphora Tertullianus *ſtabula cadaverum* dixit de Reſurrect. carnis capite 37. *Nemo jam poterit aliud mortuos interpretari, qui ſunt in monumentis, niſi corpora & carnem. quia nec ipſa monumenta aliud, quam cadaverum ſtabula.*

Et eleganter Nævius poëta *Theſaurum orcivum* vocat apud Agell. lib. 1. cap. 24. ad quem locum vide Scaligeri Notas ad Feſt. in voce *Faviſſas.*

Mitto jam *Tumuli* vocem vel pueris ſeptuennibus notam in hoc ſignificatu. Cicero lib. 3. Tuſc. quæſt. ex Homero:

Quo magis eſt æquum tumulis mandare
peremptos.

Valer. Maximus de Mauſoleo ab Artemiſia extructo lib. 4. cap. 6. *Quid de illo inclito tumulo loquare.* Et alia ſexcenta.

Non inconcinne quoque *Sarcophagi* appellationem huc traduxit antiquitas: Juvenal. Satyr. 10.

Sarcophago contentus erit.

Epigramma Antiq. urbis:

Me nunc torquet amor, tibi triſtis cura
receſcit,
Lethæoque jaces condita ſarcophago.

Et in Epiſtola Liberti ad Ælium Severum: *Rogo Domine permittas mihi in eo-*

dem loco in marmoreo Sarcophago ea corpora colligere.
Item L. Libertis. D. De Alimentis legat. Et paſſim alibi.

Originem autem & cauſam hujus tranſlationis ex Plinio diſcimus, qui l.36. cap.17. *In Aſſo Troadis*, ait, *ſarcophagus lapis fiſſili vena ſcinditur. Corpora defunctorum condita ab eo abſumi conſtat intra XL. diem, exemptis dentibus.* A quo habet Iſidorus lib.16. Orig. 4.

Atque his potiſſimum nominibus veteres Sepulcra denotaſſe, memoria mihi jam ſuggerit: plura fortean inveniet, qui veterum ſcripta diligenter verſat. Unum addo, quod & doctiſſimum Joan. Meurſium annotaſſe video, Sepulcri vel τοῦ τάφου vocem pro ore vel ventre interdum à bonis autoribus uſurpari. Artemidorus lib. 1. cap.82. Τὸ μὲν αἰδοῖον παισὶν ἔοικε, τὸ δὲ στόμα τάφῳ. ὅσα γὰρ ἂν λάβοι στόμα διαφθείρει, καὶ οὐ φυλάττει. Regius vates Pſalm. 5. Τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν. Ad quem locum alluſum ab Optato Afro lib.2. adverſ. Parmen. *Vnde furori veſtro tanta fames innata eſt, ut guttura veſtra ſepulcra patentia feceritis? Vnicuique ſepulcro ſufficit unum funus & clauditur. Gutturi veſtro honorum funera minime ſufficiunt, & adhuc patet, dum aliquos quæritis devorare.* Sed etiam pro Ventre accipitur tam beſtiarum, quam hominum Lycophron in Caſſandra: v.413.

Πολλῶν γὰρ ἐν σπλάγχνοισι τυμβευθήσεται.
Βαρθεὶς πολυστίχοισι καμπέων γνάθοις
Νήριθμος ἑσμός.

Hoc eſt interpret. Scaligero:

Nam plurimarum ventre funerabitur
Serratidentum fauce camparum abditum
Examen ingens.

Idem verſ. 1202.

Τύμβος γεγὼς κένταυρος ὠμόφρων σπο-
ρᾶς.

Ovidius lib. 6. Metamorph. de Tereo, qui Ityn filium comederat, huc alluſit:

Flet modo ſeque vocat buſtum miſerabile
nati.

Valer. Maxim. lib 4. cap. 6. de Artemiſia: *Quid enim aut eos colligas, aut de illo inclyto tumulo loquare, cum ipſa Mauſoli vivum ac ſpirans ſepulcrum fieri concupierit, eorum teſtimonio, qui eam extincti oſſa potione aſperſa bibiſſe tradunt.* Quintilianus Declam. 7. *Æſtuant adhuc intra pectus ſepulcra ventribus noſtris cognata viſcera.* Mar. Anton. lib. 4. τῶν εἰς ἑαυτόν: Χρὴ δὲ, inquit, μὴ μόνον ἐνθυμεῖσθαι τὸ πλῆθος τῶν θαπτομένων οὕτω σωμάτων, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν ἑκάστης ἡμέρας ἐσθιομένων ζώων, ὑφ' ἡμῶν τε καὶ τῶν ἄλλων ζώων· ὅσος γὰρ ἀριθμὸς καταναλίσκεται καὶ οὕτωσί πως θάπτεται ἐν τοῖς τῶν τρεφομένων σώμασι. Apuleius l. 5. Metamorph. *At hic jam tua exiſtimatio, utrum ſororibus pro tua curâ ſollicitis aſſentiri velis & declinata morte nobiſcum ſecura periculi vivere, an ſæviſſimæ*

beſtiæ ſepeliri viſceribus. Huc pertinet & illud, quod Vultures *τάφοι ἔμψυχοι* dicti ſunt. Unde Hermogenes libro *περὶ ἰδεῶν* cap. *περὶ σεμνότητος: παρὰ δὲ τοῖς ὑποξύλοις τουτοισὶ σοφισταῖς*, inquit, *πάμπολλα εὕροις ἄν: τάφους τε γὰρ ἐμψύχους τοὺς γῦπας λέγουσιν, ὧνπερ εἰσὶ μάλιστα ἄξιοι.* Ennius de Metio Suffetio quadrigis diſtracto:

Vulturis in ſylvis miſerum mandebat homonem:
Heu quam crudeli condebat membra ſepulcro.

Caſſiodorus lib. 1. Epiſt. 19. *Fiat ergo paſtus pii vulturis, qui necem potuit crudeliter deſiderare paſtoris. Tali potius ſepulchro recipiatur, qui dominum reddidit inſepultum.* Quemadmodum igitur Venter & Os Sepulcrum appellantur: ita reciproce Saturnus devoraſſe filios dictus eſt, quos extulerat, ſepelieratque. Lactantius libr. 1. cap. 13. *Sed fictum ſane putemus Saturnum filios devoraſſe, modo cum aliqua ratione. num idcirco, quod ait vulgus comediſſe filios ſuos eum, qui extulerit ſepulturæque mandaverit?*

Cap.

CAP. XI.

Sepulcra quiſque ſibi ipſe ſolebat extruere: vel etiam Heredes ultro. Formulæ Inſcriptionum, Vivus fecit. Se vivo fecit. De ſuo. De ſua pecunia. *Sepulcrum D. Hadriani, hodie* Caſtellum S. Angeli.

SED hæc ὡς ἐν παρόδῳ dicta ſunt: jam *Qui Sepulcra* extruxerint videamus. Solebant autem ea Vivi plerumque ipſimet ſibi facere, partim ut haberent certum hoſpitium, ubi corpus requieſceret, cum primum mortualis hora adveniſſet: partim ut eo ipſo nominis ſui memoriam ab oblivione vindicarent. Xiphilinus in vita Trajani: Καὶ ἔστησεν ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ κίονα μέγιστον, ἅμα μὲν ἐς ταφὴν ἑαυτῷ, ἅμα δὲ εἰς ἐπίδειξιν τοῦ κατὰ τὴν ἀγορὰν ἔργου. *In foro ſuo columnam maximam collocavit partim ſepeliendi ſui cauſa, partim ut opus, quod ipſe fecerat circa forum, poſteris oſtenderet.* Seneca de brevitate vitæ circa finem: *Quidam vero diſponunt etiam illa, quæ ultra vitam ſunt, moles magnas ſepulcrorum & operum publicorum dedicationes.* Tertullianus de teſtimonio animæ cap. 4. *Quis non hodie memoriæ poſt mortem frequentandæ ita ſtudet, ut vel literaturæ operibus vel ſimplici laude morum, vel ipſorum ſepulcrorum ambitione nomen ſuum ſervet?* Sic Auguſtus Cæſar vivus ſibi Mauſoleum condidit, de

quo

quo Suetonius in ejus vitâ, cap. 100. *Id opus inter Flaminiam viam ripamque Tiberis ſexto ſuo conſulatu extruxerat.* De Hadriano, qui juxta Tiberim ſibi monumentum fieri curaverat, iterum Xiphilinus in ejus vitâ: Ετάφη δὲ πρὸς αὐτῷ τῷ ποταμῷ πρὸς τῇ γεφύρᾳ τῇ Αἰλίᾳ. ἐνταῦθα γὰρ τὸ μνῆμα κατεσκευάσατο. τὸ γὰρ Αὐγούστου ἐπεπλήρωτο, καὶ οὐκέτι οὐδεὶς ἐν αὐτῷ ἐτέθη. *Sepultus eſt ad flumen juxta pontem Ælium, ubi monumentum fecerat. Nam Auguſti Mauſoleum plenum erat, in quo nemo amplius ſepultus eſt.* Vide & Spartianum in vita Hadriani & Procopium de bello Gothico: qui id extra portam Aureliam ad lapidis jactum à mœnibus abfuiſſe tradit: hodie mœnibus incluſum à militibus commode habitatur, & præſidium eſt ſummorum Pontificum, qui in illud per porticus ac meatus ex palatio Vaticano commeare tuto poſſunt, & vulgo *Caſtellum S. Angeli* appellatur. Pertinet huc elegans Inſcriptio, quæ extat in Epigr. antiq. urbis in Regione Arenulæ:

L. VALERIVS. ZABDÆ. MERCATORI. VENALITIARIO.
SEV. STVPOR. HVIC. STVDIO. SIVE. EST. INSANIA. NOMEN.
OMNIS. AB. HAC. CVRA. CVRA. LEVATA. MEA. EST.
MONVMENTVM. ABSOLVI. HOC. IMPENSA. MEA.

AMICA.

AMICA. TELLVS. VT. DET. HOSPI-
TIVM OSSIBVS.
QVOD. OMNES. ROGANT. SED.
FELICES. IMPETRANT.
NAM. QVID. EGREGIVM. QVIDVE.
CVPIENDVM. EST. MAGIS.
QVAM. VBI. LVCEM. LIBERTATIS.
ACCEPERIS.
LAPSVM. SENECTÆ. SPIRITVM.
IBI. DEPONERE?
QVOD. INNOCENTIÆ. SIGNVM.
EST. MAXIMVM.

His ſimile eſt Epigramma, quod extat lib. 3. Ανθολογ. tit. 6.

Τὴν σορὸν, τὴν ἐσορᾷς ζῶν Μάξιμος αὐτὸς ἑαυτῷ
Θῆκεν, ὅπως ναίῃ παυσάμενος βιότου.

Hinc illa in antiquis Inſcriptionibus crebra verba: V. F. id eſt, *Vivus fecit.* vel V. F. C. id eſt, *Vivus faciundum curavit.* vel V. H. S. F. M. id eſt, *Vivus hoc ſibi fecit monumentum.* Et illa apud Val. Probum: V. S. P. & V. S. L. M. Quæ hic interpretantur: *Vivus ſibi poſuit.* Et *Vivus ſibi locum monumenti.* In quibuſdam invenitur, SE VIVO FECIT. Quod genus loquendi etiam apud Apulejum invenire eſt lib. XI. Metam. *Ad inſtar Solis me exornato errabam*, pro, *Ego exornatus.* Exemplis res fiet clarior.

Romæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Romæ in ædib. Atilii Delphinii :

D. M.
L. AJVS. ANICETVS.
FECIT. SIBI. ET. JVLIÆ.
PRIMIGENIÆ. CON-
JVGI. CARISSIMÆ.
HIC. CVM. ESSET. ANNORVM
LXV. HOC. SEPVLCRVM. VI-
VOS. COMPARAVIT.

Nuceriæ :

ALLIA. QVIETA.
VIVA. FEC. SIBI. ET
L. AVERELIO. FORTVNATO
CONJVGI.

Reate in ædib. Petri Silverii
C. JVLIO. C. F. LONGINO
DOMO. BOLDINIA
PHILIPPVS. MACEDONIA
VETERANVS. LEG. VIII. AVG.
DEDVCTVS. AB. DIVO. AVGVSTO
VESPASIANO. QVIRIN. REATE
SE. VIVO. FECIT. SIBI
ET JVLIÆ. C. L. ELPIDII. CON-
JVGI SVÆ, &c.

Cum igitur adhuc in vivis eſſent, ipſimet ſibi ſolebant monumenta extruere & ita præſumere officia heredum, quos negligentius interdum circa hanc rem verſari videbant. Unde etiam queritur Plinius lib. 6. Epiſt. 10. Virginii Rufi ſepulcrum poſt

poſt decimum à morte ejus annum necdum abſolutum eſſe: *Libuit etiam monumentum ejus videre & vidiſſe pœnituit. Eſt enim adhuc imperfectum nec difficultas operis in cauſa modici ac potius exigui; ſed inertiâ ejus cui cura mandata eſt. Subit indignatio cum miſeratione, poſt decimum mortis annum, reliquias neglectumque cinerem, ſine titulo, ſine nomine jacere, cujus memoria orbem terrarum gloria pervagaretur.* Et ſtatim: *Tam rara in amicitia fides, tam parata oblivio mortuorum, ut ipſi nobis debeamus etiam conditoria extruere, omnia heredum officia præſumere.* Quæ verba mihi in memoriam revocant Inſcriptionem Novam, quam & Neoſtadii in Auſtria & Uratiſlaviæ me legere memini in Epitaphio duorum Epiſcoporum:

CERTA. DIES NVLLI. MORS. CERTA. INCERTA SEQVENTVM.
CVRA. LOCET. TVMVLVM QVI SAPIT IPSE SIBI.

Quod ſi morte præventi ſepulcrum abſolvere non potuiſſent, heredes perficere ſolebant; Sueton. in Auguſt. 17. de Antonio & Cleopatra. *Ambobus communem ſepulturæ honorem tribuit, ac tumulum ab ipſis inchoatum perfici juſſit.* Et patet ex Inſcriptione, quæ eſt in via Oſtienſi quarto ab urbe lapide:

D. M.

D. M.
M. ANTONII. ANTII, LVPI. PR.
PATRICI. AVGVRIS. QVÆST. SO-
DAL. TITII. TRIB.
MIL. LEG. II. ADJVTR. PIÆ. FIDEL.
XVIR. STL. JVD. PRÆF. FER.
LAT. CVJVS. MEMORIA. PER. VIM.
OPPRESSA. IN.
INTEGRVM. SECVNDVM. AMPLIS-
SIMI. ORDINIS.
CONSVLTVM. RESTITVTA. EST.
SEPVLCRVM. AB. EO. COE-
PTVM.
CLAVDIÆ. REGILLÆ. VXORI. ET
ANTIÆ. MARCELLINÆ. FIL.
PIETATIS. SVÆ. ERGA. EVM. TE-
STIFICANDÆ. GRATIA. ET.
NOMINIS. EJVS. IN. PERPETVVM.
CELEBRANDI. PERFECERVNT.
ATFINES.
M. VALERIVS. BRADVA. MAVRI-
CVS. PONTIF. ET ANTONIA.
VITELLIA.
Q. FABIVS. HONORATVS. T. AN-
NÆVS. PLACIDVS.

Nec vero inchoata ſolum ſepulcra heredes vel Liberti perficiebant: ſed & interdum nova è ſolo defunctis ſuo ſumptu propter illorum erga ſe merita ædificabant. Unde hæ in ſaxis antiquis formulæ: DE. SVO. vel DE. SVA. PECVNIA. B. M. F. quarum pleni ſunt omnes literati Lapides.

Romæ

Romæ ad D. Agnetis:

D. M.
AGRIAE
AGATHE
POSTIENSIS. THALLVS
TVTOR. SEVIR. AVG. ET
AGRIA. THRYNOS. HEREDES
DE. SVO. FECERVNT
B. ET. SIBI. M.

Romæ in hortis Fabiani:

L CESTIVS.HILARVS.VIXIT.A.xxxv
APPAIENA. AMABILIS. ET
Q. MINVCIVS. FAVSTVS
POSVERVNT. DE. SVO.

Romæ in domo Porciarum.

VENVLEJA. P.P.L. PHILEMATIVM
SIBI. ET. VIRO. SVO.
M. PORCIO. M. L. POLLIONI
SCR. LIBR. AED. CVR. LICT. CVR.
DE. SVA. PECVNIA. FECIT.

Romæ trans Tiberim in Ædib. Aurelii Matthæi;

DIS. MANIB.
M. POPILLI
APOLLONI
C. LVCILIVS
SVCCESSVS
AMICVS. DE. SVO.

Cæſen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Cæſennæ in Burgo.

T. MANILIO. C.F. HOR. RVFO
SEXTILIÆ. P.L. DATÆ VXORI
SEXTILIÆ. P. L. PRIMOGENIÆ.
ANNORVM. XIII.
DELICIVM EORVM
DATA
D.S.P.F.C.

Cap. XII.

De Sepulcris ex Teſtamento factis. Heredes ſcripti ſub conditione, ut Monumentum facerent. Item Legata relicta ſub conditione eadem. Sumptus in Monum. teſtamento definiti: itemque Modus. Utrumque tamen interdum alterius arbitrio permiſſum. Lex Antoninorum de ſepulcris apud Jul. Capitolinum explicata.

EX dictis patet, interdum ultro Heredes defunctis monumenta extruxiſſe. Verum idipſum etiam non raro teſtamentis facere jubebantur. unde Lex 5. Cod. De Relig. & ſumpt. funer. *Militis*, inquit, *voluntatem, quam circa monumentum ſibi faciundum, teſtamentum expreſſit, & pater & mater ejus heredes negligere non debent.* Et lege 86. D. De Acquir. vel amittend. heredit. Papinianus refert, Filium morientem codicillis ab herede ſuo petiiſſe, *ut ſibi parentibuſque ſuis in poſſeſſione matris monumentum extrueret.* Ulpianus Leg. 18. De famil. erciſc. *Sed & cum monumentum juſſit Teſtator fieri, familiæ erciſcundæ agent,* ut

ut fiat. Et in vetuſtis Lapidibus hæc verba crebro legimus: TESTAMENTO. FIERI. JVSSIT. HEREDES. FACIVNDVM. CVRAVERVNT. quæ ſingularibus hiſce litteris ſcribi ſolita, T. F. I. H. F. C. Val. Probus & Aldus Manucius monuerunt. Interdum tamen ita ſcribebant: H. E. T. F. hoc eſt, HEREDES. EX. TESTAMENTO. FECERVNT. vel brevius: EX TESTAMENTO. uti ex his Inſcriptionibus videre eſt.

Sæpini:

C. CENTIO. L. L. FIRMO. ET
CENTIÆ. S. P. F. PAVLÆ. ET
CENTIÆ. L. L. QVARTÆ
HOC. MONVMENTVM EX. TESTAMENTO SIBI. FIERI. JVSSIT.

Nepete in Cathedrali Eccleſia:

HERENNIÆ C. F. JVSTÆ.
M. APISTIVS. M. F. SABINVS. DVVMVIR.
VEIOS. IIII. VIR. NEPETE
VXORI. SANCTISSIMÆ
ET PIENTISSIMÆ. ET
DE. SE. OPTIME. MERITÆ
TESTAMEMTO. FIERI
JUSSIT.

In

In Lapide Hiſpanienſi:

Q. FVLVIO. Q. F OPPIA. AED Q.F. OPPIOLA TEST PONI JVS. C. APPIVS SVPERSTES. CANINIVS. MONIANVS. H. P. C hoc eſt. *Teſtamento poni juſſit. C. Appius ſuperſtes heres ponendum curavit.*

Romæ prope ædes Card. Gambaræ:

D. M.
C. VALERIO. C. F.
CLA. CVPITO.
CELETE. MIL. COH.
VI. PR. VII. AVRELI
MIL. ANN. VI. VIX.
ANN. XXIV.
C. QVARTIVS. SECVN-
DVS. MIL. LEG. XIII.
GEM. FRATRI. B. M.
ET. NVMISIA. SABI
CONJVGI. B. M.
T. P. I. HERED. F. C.

Romæ in ædib. Matthæi Porcarii ad D. Io. Pinea.

C. LIVIVS. C. F.
JVSTVS
NOVARIA. MIL.
CHO. IV. PR.
Ɔ. LICINI. MILIT
ANN. XIX.
VIX. ANN. XXXVII.
H. S. E. T. F. I.

Veronæ.

Veronæ

M. TENATIVS. C.F. NIGER
SIBI. ET
C. TENATIO P.F. PATRI
DOMITIÆ. C.F. SECVNDÆ. MATRI
C. TENATIO. C.F. PROBO. FRATRI T.F.I.

Quid? quod heredes quandoque ſcribebantur hac condicione, *ut monumentum facerent*. Alfenus L. 44. D. De hered. inſtit. *Paterfamilias*, inquit, *duos heredes inſtituerat: eos monumentum facere juſſerat in diebus certis*. Ulpianus. L. 6. D. De Condition. inſtit. *Si quis ita inſtitutus ſit: ſi monumentum poſt mortem teſtatoris in triduo proximo mortis ejus feciſſet*.

Interdum vero Legata relinquebantur iis, qui monumentum feciſſent: cujuſmodi Legatum refert Javolenus Leg. 40. D. De condic. & demonſt. *Deinde ita legaverat: Luciis, Publius, Corneliis ad monumentum ædificandum mille heres meus dato*. Sic Ulpianus Leg. 10. D. De rebus dubiis: *Si fuerit Legatum relictum ei, qui monumentum fecerit, & plures fecerint*. Vide etiam L. 112. D. De condic. & demonſtr. Ideo in antiquis Lapidibus ſcriptum: EX CAVSA. LEGATI. Romæ in Ædib. Caſp. Scapucii:

D.M.

D. M.
M. LIBIO
MVCRONI
C. CAECINNA
QVINTILIANVS
AMICO
BENE. MERENTI
EX CAVSA LEGATI
FECIT.

Solebant etiam Teſtatores interdum ſumptus, quos in monumentum ſuum fieri vellent, nominatim definire: cuju rei frequens mentio apud Jureconſultos Paulus libro ſingulari ad L. Falcidiam D. lib. 35. leg. 2. *Marcellus*, inquit, *a funeris monumentique impenſa, quantam teſtator fieri juſſit, in ære alieno deduci de beat, reſpondit, &c.* Papinianus Leg. 31 D. De rebus geſtis: *Libertos certam pecu niam accipere teſtator ad ſumptum monu menti voluit.* Idem Leg. 50. D. De hered petit. *Si defuncto monumentum, condicioni implendæ gratia, bonæ fidei poſſeſſor fecerit dici poteſt, quia voluntas defuncti vel i hoc ſervanda eſt, utique ſi probabilem mo dum faciendi monumenti ſumptus vel quan tum teſtator juſſerit, non excedat, &c.* Sed clarius id oſtendit Alfenus leg. 202 D. De verb. ſignif. *Cum in teſtamento ſcri ptum eſſet, ut heres in funere aut in monu mento duntaxat aureos centum conſumeret non licet minus conſumere: ſi amplius vellet lice*

licet : neque ob eam rem contra teſtamentum facere videtur. & Scævola leg. 22. D. De Legat. & Fideicom. 3. *Titius de monumento, quod ſibi extrui volebat, ita cavit: Corpus meum uxori meæ volo tradi ſepeliendum in fundo illo, & monumentum extrui ad quadringentos aureos.* Loquuntur idipſum etiam Inſcriptiones.

Romæ in ædib. Atilii Delphinii.

MINVCIA. M. L. HEDONE
SACRORVM
VIXIT. ANNIS. XCVII.
TESTAMENTO. FIERI
JVSSIT. EX. HS. IↃↃ. ∞. CC.

Romæ ad D. Cæſarii prope Pontem Sixtum :

L. TARQVITIO. L. F.
ETHRVSCO
SVLPITIANO
SCRIBÆ. QVÆSTORIO.
EX. TESTAMENTO
DE. HS. XX.

Reate :

. CASIENVS. A. F. CLA. EX. TESTAMENTO. HS. (cIↄ.) (cIↄ.) ARBITRATV. POLLÆ. RVNTIÆ. L. F. VXORIS. L. CASIENI. L. L. EROTIS. . CASIENI. L. L. HILARII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Et alius Lapis :

C. VALERIVS. C. F. QVÆ. BROC-CIVS. SIBI. C. VALERIO. OVF. PA-TRI. TESTAMENTO. FIERI. JVS-SIT. HS. (cIↄ.) ARBITRATV. VALE-RIÆ. C. F. SORORIS. ET. M. MARCI

Ad hanc igitur ſummam, cui cuimodo illa fuerit, quam Teſtator præfinierat, Monumentum ab heredibus erat exſtruendum, ut patet ex Leg. 202. De verbis ſignif.

Quod ſi tamen ſumptus ille Teſtatoris facultates excederet, tum voluntatem ejus ſequi heredes non fuiſſe coactos, monet Ulpianus L. 14. De Religioſis, cujus verba ſupra adduximus. vide & L. 5. Dig. De hered. petit. Et Leg. 37. D. De Relig. & ſumpt. funer.

Sæpe tamen factum, ut heredes pro ſuo erga defunctum amore & benevolentia, impenſis à Teſtatore præſcriptis DE SUO aliquid adjicerent; quod ex innumeris fere Inſcriptionibus videre eſt.

Romæ in ædib. Maffæjorum :

DIS MANIBVS.
Q. LOLLI. FELICIS. VIX. ANN. LIIX.
MENSES. III. DIES. XIIX.
LOLLIA IONIS. FILIA. NATVRA-LIS. IDEM. LIBERTA. PATRI OPTIM. ET

Q. LOL

Q. LOLLIVS. FELIX. PATRONO
BENE. MERENTI
EX. TESTAMENTO. EJVS. HS. III.
M. N. ET. EX. SVO. AMPLIVS.
ADJECTIS
HS. III. CCCC. M. N. FECERVNT.
ET. SIBI
ET. SVIS LIBERTIS. LIBERTABVS-
QVE POSTERISQVE. EORVM.

Romæ in hortis D. Petri ad vincula.

L. MARCIO. L. L. THEODORO. ET
FRATRI. EJVS. ET
MARTIÆ L.L. PHILVMINÆ VXORI
EX. TESTAMENTO. HS. (cıↄ)(cIↄ.)
ARBITRAT.
MARCIA. L. L. PHILVMENÆ. V-
XORIS
RELIQ. PECVNIAM
DE. SVO. ADJECIT
HAVE. TIBI. VALE.

Non autem impenſas ſolum: ſed & modum, ad quem ſibi monumentum fieri cupiebant, Teſtatores in ultimis ſuis voluntatibus expreſſiſſe legimus. Alphenus D. De condic. & Demonſtr. L. 27. *In teſtamento quidam ſcripſerat, ut ſibi monumentum ad exemplum ejus, quod in via Salaria eſſet Pub. Septimii Demetrii, fieret: niſi factum eſſet, heredes magna pecunia multare.*

Sæpiſſime tamen & ſumptus & modum heredis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

heredis vel alterius arbitrio permittebar unde Pomponius L. 6. D. De condic. demonſtr. *Qui alicujus arbitratu monumen tum facere juſſus ſit, ſi is cujus arbitriu eſt, non vivat, vel adeſſe non poſſit aut n arbitrari nolit, &c.* Javolenus L. 40. I eodem. *Thermus minor, quorum arbitra monumentum ſibi fieri vellet, teſtamen ſcripſerat.* Julianus L. 11. D. De condic cauſa dicta: *Si heres arbitratu liberti cer ſumma monumentum juſſus facere, deder Liberto pecuniam.* Inſcriptio Romana i ædibus Norciarum:

DIS. MANIB. SACRVM
OFILLIA. PYTHVSÆ. TETSAMEN
TO. FIERI. JVSSIT. ARBITRAT
C. TALASI. APTI.

Et alia Inſcriptio:

L. CALPVRNI. RESTITVTI
EX. TESTAMENTO. FACTVM
ARBITR. HEREDVM
CALPVRNIA. RESTITVTA.

Romæ ad Theatrum Marcelli:

L. APISIVS. C. F. SCAPTIA. CAPIT
LINVS. EX. TESTAMENTO. FIER
JVSSIT. MONVMEN. ARBITRAT
HEREDVM. SVORVM.
ET. SIBI. ET. SVIS.

Hinc Horatius lib. 2. Satyr. 5.

— *ſepulcrum*
Permiſſum arbitrio ſine ſordibus extrue.

N

Non autem Sepulcra ſolum, ſed & quicquid poſt mortem ſuam fieri volebant, arbitrio alterius permittere erant ſoliti, uti Epulum & hujuſmodi quid; idem Horatius lib. 2. Sat. 3.

— *atque epulum arbitrio Arri.*

Vide Turneb. lib. 28. Adverſ. cap. 3.

Non prætereunda hîc Antoninorum Impp. Lex, quam ab aliis non recte intellectam, nos hoc loco explicaturos ſupra promiſimus. Facit ejus mentionem Capit. in vita Antonini his verbis: *Tanta peſtilentia fuit, ut vehiculis cadavera ſint exportata ſarraciſque. Tunc autem Antonini leges ſepeliendi ſepulcrorumque acerrimas ſanxerunt; quandoquidem caverunt, ut ſi quis vellet, fabricaret ſepulcrum: quod hodieque ſervatur.* Ut eſt in libris vulgatis. Quam lectionem videtur amplexus Claudius Guichardus, exiſtimans Antoninos voluiſſe, ne poſtillâ heredes ad ſepulcrum faciendum ullis legibus cogerentur, neve fraudi ipſis eſſet neglecta in re teſtatoris voluntas. Id quod probat Reſcripto Alexandri Imp. quem diſerte caviſſe, *ne ob neglectam defuncti voluntatem circa faciendum monumentum bona fiſco deferantur*, teſtatur Lex 5. Cod. De Relig. et ſumpt. funer. cum quâ plane conſentit Lex 5. Cod. De his quibus ut indignis. Sed ubi hîc ſeveritas illa vel acrimonia qua leges Antoninorum præditas fuiſſe Capitolinus affirmat? Imo vero nihil iis eſſet humanius,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

manius, nihil mitius, ſi hanc interpretationem admiſerimus. In aliis editionibus reperi: *Ne uti quis vellet, fabricaret ſepulcrum.* quaſi hac lege immodici heredum ſumptus circa ſepulcra coërcerentur, quæ ad certum impenſarum modum Antonini redegerint. Ceterum cum ea tempeſtate leges hæ latæ ſint, quâ catervatim homines moriebantur, incuriam potius heredum caſtigare voluiſſe Imperatores, quam luxum coërcere, veroſimile eſt. Recte igitur & meo quidem judicio, plane εὐστόχως locum hunc unius vocis adjectione integrandum cenſuit eruditiſſimus Caſaubonus: *quandoquidem caverunt, ut ſi quis ſuccedere vellet, fabricaret ſepulcrum.* quemadmodum & in ejus nuperrime editis ad Hiſtoriæ Auguſtæ ſcriptores Notis doctis Jupiter! & ingenioſis legimus: & ante biennium vir humaniſſimus ipſemet incoram mihi ſignificavit, cum Lutetiæ Pariſiorum ſententiam ejus ſuper hoc difficili & obſcuro Capitolini loco exquirerem. Unde jam clarum eſt, quam toto cœlo errent, qui abrogatum hac lege cremandi morem exiſtimarunt: cujuſmodi ſenſum hiuc nullis fidiculis extorqueri poſſe, mecum fatebuntur omnes, qui rationem in capite, non in calcaneis gerunt.

Cap

CAP. XIII.

epulcra quibus extructa , & eorum diſcrimen. Sepulcra duûm generum : Singularia & Communia. Hæc iterum duplicia : Alia Hereditaria , quæ & Patria , Avita , Gentilia vel Gentilitia dicuntur : alia Familiaria. In monumentorum Inſcriptionibus diſerte cautum de perſonis , quæ vel inferri eo deberent , vel excludi.

SED *Quibus* ſepulcra fieri ſolita , & quod illorum diſcrimen nunc dicam. Non nim omnia unius generis fuêre , nec uniuique in quodlibet inferendi jus. Hæc um accuratius mecum conſidero , reperi uo fuiſſe antiquitus Sepulcrorum geneta: Jnum , quod quis ſibi duntaxat vel etiam onjugi ſuæ fecerat ; Alterum , quod ſibi, amiliæ poſteriſque ſuis.

Primi generis Sepulcra nulli omnino eredum vel libertorum patebant : Ideoue pœna plerunque vel etiam exſecratio iſtricte ſolita apponi , ſi quis eo inferreur. ut videre eſt ex hac Inſcriptione Hipanienſi :

L. SILO. SABINUS. BELLO. CONT. VIRIATUM. CONFOSS. MULTITUD. TELOR. AD. L. PLAUT. PRÆT. DELATUS. HUMERIS. MIL. HOC. SEPULCHR. E. PECUNIA. MEA. MIHI. FECI. IN. QUO. NEMINEM. VELIM MECUM, NEC.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

SERVUM. NEC. LIBERUM. IN-
FERRI. SI. SECUS. FIET. VE-
LIM. OSSA. QUORUMCUNQ. SE-
PULCHR. MOVERI. SI. PATRIA
LIBERA. ERIT.

Item ex alia:

IN. H S. LIBERT. SIVE. LIBER. IN-
FERATUR. NEMO. SECUS. QVI
FECERIT. MITEM. ISIDEM. IRA-
TAM. SENTIAT. ET. SUORUM
OSSA. ERUTA. ATQUE. DISPER-
SA. VIDEAT.

Quo nomine autem hujuſmodi Sepulcra
proprie appellata ſint, velim doctiores in-
veſtigent: me quidem id neſcire, libens
fateor. Requietoria, Loca, & Oſſuaria
ac Cineraria huc non pertinent; *Singularia*
fortean vel *Priva* non male dixerim.

Alterius vero generis Sepulcra, *Com-
munia* vocabantur, de quibus Cicero 1
Officior. *Magnum eſt eadem habere monu-
menta majorum, iiſdem uti ſacris, ſepulcra
habere communia.* Juſtinianus Imp. lib. 2.
Inſtitut. tit. De rer. diviſione: *In commu-
nem locum purum invito ſocio inferre non li-
cet: in commune vero ſepulcrum etiam in-
vitis ceteris licet inferre.* Auſonius Epi-
taph. 37.

*Me ſibi & uxori & gnatis commune ſepul-
crum*
Conſtituit ſeras Carus ad exſequias.

Inſcriptio Hiſpanienſis:

VOS. FILII. IN. VIVENTEM. PARENTEM. PIENTISSIMI. IN. MORTUUM. PII. MAGIS. PATERNOS. CINERES. EX. HISPANIA. EXPORTATE. COMMUNIQUE. SEPULCRO. CONDITE. QUO. AVITIS. CINERIBUS. IMMIXTI. SACRO. GAUDEANT. ANNIVERSARIO. PARENTARI.

Erant autem Communia hæc ſepulcra rurſum duplicia: alia *Hereditaria*, alia *Familiaria*. ſic enim à Juriſconſultis dipertita legimus.

HEREDITARIA, auctoribus Cajo & Ulpiano, definimus, *quæ quis ſibi heredibuſque ſuis conſtituit, vel quæ paterfamilias jure hereditario acquiſivit*. D. De Rel. & ſumpt. funer. Alio nomine *Sepulcra majorum* vocantur. Quinctil. declamat. 11. *Miſer ego nec ad cadaver acceſſi, non in ſepulcra majorum meis manibus intuli, nec licuit ſuper ipſa corpora proclamare. Non ſe*[illegible]. Eodem ſenſu etiam *Patria* dicuntur. Terentius in prolog. Eunuch.

Vnde in patrium monumentum pervenerit.

Virgil. lib. 10. Æneid.

Iſtic nunc metuende jaces, non te optima mater
Condet humi, patrioque onerabit membra ſepulcro.

Item *Avita*. Ovidius l. 13. Metamorph.

Ac puto funeribus dotabere regia virgo,
Condeturque tuum monumentis nomen avitis.

Ac lib. 4 Triſt. Eleg. 3.

Et cinis in tumulo poſitus jacuiſſet avito:
Tactaque naſcenti corpus haberet humus.

Item *Gentilia* vel *Gentilitia*. Vell. Paterculus lib. 2. de Vari clade: *Caput ejus abſciſſum latumque ad Marobodum, & ab eo miſſum ad Cæſarem: gentilitii tamen tumuli ſepultura honoratum eſt.* Sic Neronem *gentili Domitiorum monumento* conditum refert Suetonius in ejus vitâ cap. 50. Hæc intellexit Valerius Max. lib. 9. cap. De crudelitate. *Quam porro crudeliter ſe in Mario prætore geſſit? quem per ora vulgi ad ſepulcrum Lutatiæ gentis pertractum, non prius vitâ privavit, quam oculos infelicis erueret.* Et Solinus cap. 5. *Quorum reliquiæ in conditorio Saluſtianorum videntur.* In hæc igitur Sepulcra Heredes inferendi jus habebant. Ulpianus dicto loco: *Sed in utroque* (intellige tam eo, quod ſibi heredibuſque ſuis quis conſtituit, quam quod hereditario jure acquiſiit, uti rectiſſime meo judicio interpretatus eſt, B. Briſſonius lib. 2. Select. Antiq. cap. 14.) *heredibus quidem ceteriſque ſucceſſoribus, qualeſcunque eſſent, ſepeliri licebat, & mortuum inferri, etiamſi ex minima parte heredes ex teſtamento vel ab inteſtato eſſent.*

Nec

Nec heredes modo: ſed & bonorum poſ-
ſeſſores, & ii, quibus libertatis conſer-
vandæ cauſa bona addicta fuerint. unde
Ulpianus L. 4. D. De fidei comm. libert.
s autem cui bona addicta ſunt, bonorum
oſſeſſori adſimulari debet: ſecundum hoc &
ura ſepulchrorum poterit habere. Imo hoc
mplius, ut Paulus ait L. 41. ad Sena-
umconſultum Trebellianum, etiam *re-*
ituta hereditate jura ſepulcrorum apud he-
edem remanent. Quin imo & apud eum,
ui tanquam indigno hereditas ablata eſt:
Ilpianus id docet L. 33. D. De Relig.
i quis fuit heres: deinde hereditas ablata
t ei quaſi indigno, magis eſt ut penes eum
ra ſepulcrorum remaneant. Liberis vero
triuſque ſexus idem jus erat, etiamſi he-
editate ſeſe abſtinerent. Ulpianus dicto
co: *Liberis autem cujuſcunque ſexus vel*
adus, tam filiisfamilias, quam emanci-
tis idem jus conceſſum erat, ſive heredes
iſterent, ſive ſeſe abſtinerent: Exclude-
antur autem ab Hereditariis ſepulcris Li-
rti. Idem Ulpianus, *Liberti vero nec*
peliri nec alios inferre poterant, niſi here-
s extitiſſent patrono. Hæc de Heredita-
s.

FAMILIARIA vero Sepulcra erant,
æ quis ſibi familiæque ſuæ conſtituit, ut
Cajus. D. De Relig. In hæc cognatis,
i heredes non inſtituti, nullum infe-
ndi jus fuit, ut videre eſt ex L. 8. C.
Relig. *Ius Familiarium ſepulcrorum ad*

 affines,

affines, ſeu proximos cognatos non heredes conſtitutos minime pertinet. Illi vero qui in familia erant, licet heredes non eſſent, jus inferendi tamen habebant, quemadmodum & heredes extranei: Utrumque patet ex L. 13. C. de Relig. *Ius ſepulcri tam Hereditarii quam Familiaris ad extraneos etiam heredes: Familiaris autem ad familiam, etiamſi nullus ex ea heres ſit, non etiam ad alium quenquam, qui heres non eſt, pertinere poteſt.* Videatur & L. 4. C. eod.

Ex his igitur facile colligere poſſumus, Libertos etiam in Familiaria ſepulcra jure inferri potuiſſe, etiamſi heredes non fuerint. Libertos enim in Patroni familiâ ſemper numeratos fuiſſe conſtat. Etſi autem, ut ex his apparet, manifeſti fere juris fuit, quibuſnam in quælibet ſepulcra inferendi jus fuerit: nihilominus tamen veteres controverſiarum, quæ inde oriri poſſent, tollendarum cauſa, expreſſe ſolebant cavere de perſonis, quas vel inferri in ſuum monumentum, vel ab eo excludi malebant, ut patet ex duabus hiſce inſcriptio. antiq. clauſulis:

SIBI. ET. CONJUGI. ET. LIBERIS. ET. LIBERTIS. LIBERTABUSQ. POSTERIQ. EORUM. FECIT.

Et ex illâ alterâ:

HOC. MONVMENTVM. HEREDES. NON SEQVITVR.

Vel aliter: HOC. MONVM. HEREDES. EXTRANEOS. NON. SEQVITVR.

Sæpiſſime enim hæ duæ clauſulæ conjunguntur, & raro unam ſine altera in antiquis Lapidibus invenias. Romæ in Hortis Carpens:

DIS. MANIBUS

M. VLPIVS. AVG. LIB. SYMPHORVS. FLATVRARIVS. AVRI. ET. ARGENTI. MONETAR. SIBI. ET. VLPIÆ. HELPIDI. QVÆ. ET. CLAVDIA. LIB. ET. VXORI. SVÆ. VLPIÆ. ARSINOE. FILIÆ. ET. CLAVDIO.

ANTHIOCIANO. FILIO.

HELPIDIS. LIB. SVÆ. FECIT. ET. LIBERTIS. LIBERTABUSQVE. VTRIVSQVE. SEXVS. QVI. EX. FAMILIA. MEI. ERVNT. RELIQVIARVM. SVARVM. CONDENDARVM. CAVSA. ET. POSTERISQVE.

EORVM. QVI. IN. NOMINE. MEO. PERMANSERINT.

EA. CONDICIONE. NE. FIDVCIENT. NE. VENDANT. NEVE. ALIO. QVO. GENERE. ID. SEPVL-

PVLCRUM. SIVE. MONUMENTVM. EST. ALIENARE. VILI. POTESTAS. SIT.

H. M. H. N. S.

Et in via Flaminia, quæ ducit ad Pontem Mulvium:

DIs. MANIB.
SACR. Q. CORNE-
LIVS. HERMA. ET. CAS
SIA. LAIS. FECERVNT.
SIBI. ET. SVIS. LIB. LIBERTA-
BVS. POSTERISQVE EORVM.
HOC. MONVMENTVM.
EXTERVM. HEREDEM. NON. SE-
QVITVR.

Interdum vero etiam ὀνομαστικλήδην in Sepulcrorum cippis denotabant eos, & quibus inferendi jus largirentur, & quibus idipſum denegarent.

Primi generis teſtimonium eſt in veteri Inſcriptione, quæ eſt Capuæ ad D. Vincentii:

M. POMPEIVS. APOLLONIUS. SIBI.
ET. PONTIÆ. HILARÆ. VXORI.
M. POMPEIO. FELICI. LIB. Q MA-
SVRIO ATTICO.
M. POMPEIO. CELERI. LIB. Q.
MASVRIO FELICI
M. POMPEIO AVCTIO. LIB. PAC-
TVMEIÆ CAMPANÆ

IN-

NFERRI. HOC. NON. LICET. NISI.
QVORVM. NOMINA. SCRIPTA
SVNT ET. QVIBVS. CAVERO
M. POMPEIO. ITHACO. POMPEIÆ.
URBANÆ. ITHACI. LIBERT.

Et Romæ infra Capitolium ad. D. Mariæ in ara cœli:

C. TERENTIO. C. L. PAMPHILO.
SACRARIO. POST. ÆDEM. CA-
STORIS
CALPVLNIÆ. D L. SALVIÆ.
MARIÆ. L. F. RVFÆ
C. TERENTIO. C. L. RVFIONI
TERENTIÆ. C. L. POLINI
C. TERENTIVS. C. L. EROS.
IEIS. OMNIBVS. QVI. SVPRA.
SCRIPTI SUNT. ET SIBI FA-
CIVNDVM CVRAVIT.

Et alia Inſcriptio:

M. VARINIVS. M. F. PHILIPPICVS.
OR. DEC. Q. ANN. T. PETRONIÆ.
RVFINÆ. ET. VARINIÆ. PHILIP-
PICÆ. FILIÆ. SVÆ. SI. QVIS. IN.
EA. ARCA. ALIVM. POSVERIT.
Q. Q. S. S. DABIT. COLONIÆ.
NOSTRÆ. POENÆ. NOMINE.

Alterius vero generis teſtimonium habemus apud Sueton. in Auguſto c. CI. *Iulias filiam neptemque, ſi quid his accidiſſet, vetuit ſepulcro ſuo inferri.* Quod ipſum

&

& Dio libro 4. his verbis: *τὴν θυγατέρα ταφῆναι ἐν τῷ αὐτοῦ μνημείῳ ἀπηγόρευσε.* Huc pertinet Lex *vel quod* D. De Relig. *Exheredatis autem, niſi ſpecialiter teſtator juſto odio commotus eos vetuerit, humanitatis gratia tantum ſepeliri licet.* Et in Romana Inſcriptione hæc verba legimus: CONSECRARVNT. SIBI. ET. C. CÆCILIO. RUFINO. ET. C. CÆCILIO. MATERNO. ET. LIBERTIS. LIBERTABUSQVE. POSTERISQVE. EORVM. EXCEPTA. SECVNDINA. LIBERTA. IMPIA. ADVERSVS. CÆCILIVM. FELICEM. PATRONVM. SVVM. Et in Lege *Prætor ait*, D. De ſepulc. viol. *Si quis in hereditarium ſepulcrum inferat, quamvis heres, tamen poteſt ſepulcri violati teneri, ſi forte contra voluntatem Teſtatoris intulit. Licet enim cavere Teſtatori. Ne quis eo inferatur.*

Nec vero mortuos ſolum à ſepulcro ſuo arcebant: ſed etiam vivos, ſi quos oderant, ut conſtat ex Iſæi oratione de hereditate Aſtyphili: *ὅτε ἀπέθνησκεν Εὐθυκράτης ὁ πατὴρ Ἀστυφίλου, ἐπέσκηψε τοῖς οἰκείοις μηδένα ποτὲ ἐᾶσαι ἐλθεῖν τῶν Θουδίππου ἐπὶ τὸ μνῆμα τὸ ἑαυτοῦ.* Et ex fragmento vetuſtæ Inſcript. LIBERTIS. LIBERTABVSQ. POSTERISQ. EORUM. EXCEPTO. HERMETE. LIBERTO. QVEM. VETO. PROPTER. DELICTA. SVA. ADITVM. AMBITVM. VEL.

VEL. VLLVM. ACCESSVM. HABEAT. IN. HOC. MONVMENTO.

CAP. XIV.

Sepulcra in certas quaſdam partes diſpertita. Areæ ſepulcrorum communes. Jus inferendi impetratum ab aliis. πολυάνδριον. Amantes, itemque Gemelli uno & eodem ſepulcro conditi.

DE Communibus, hoc eſt, Hereditariis & Familiaribus ſepulcris præcedenti capite ſatis multa diximus: quibus corollarii loco ſubnectimus, fuiſſe etiam quædam communia ſepulcra, in quæ quidem pluribus inferri jus erat, ſed non niſi in certam & peculiarem ſuam partem. Solebant enim veteres interdum monumenta in duas, treſve aut plures partes diſpertire, & cuilibet domino ſuam aſſignare, ut videre eſt ex plurimis Inſcriptionibus, quarum aliquas tantum hic adponemus. Romæ trans Tyberim ad D. Servatoris.

MARCIA. C. L.
Fecit. Sibi. Et. M.
Marcio. Philox.
Patrono. Idem. Conjugi
Et. Marcio. Ariſtoni. Pil.
Et Liber. Libertab. que meis.
Poſteriſque. Eorum. Hoc
Monument. In. Front. P. xv.
In. Agro. Pedes. xv. cujus
pars. Siniſterior. Introitus.

CVR-

CVRTIA FILIA.
Fecit. Sibi. &.
Calpurnio. Secundo.
Conjugi ſuo. Kariſſ.
Calpurniæ. Anthidi
Vernæ. Kariſſ. & Libertis
Libertab. Q. noſt. Poſteriſq.
Eorum. Hoc. Mono. in Front. P. x.
In. Agr. P. xv. cujus Pars. dimid.
Dexter. Introit.

Alia Romæ ad D. Pauli:
D. M.
Q. Soſius. Felix. fecit
In. hoc. Monimento.
partis. Dimidiæ
Quæ ſui. juris. eſt
Sibi. & Soſio. Zoſimo
Liberto. ſuo. benemerito
Et. Marciæ. Tertiæ
Conjugi. ſuæ. &
Libertis. Libertabuſque
Poſteriſque eorum.
H. M. H. Non. ſequitur.

Romæ in ædibus Atilii Delphini:
CVRTIA. C. L. PRIAPIS
Cui. pars. dimidia. hujus
Moniment. conceſſa. eſt. ab
C. Mæcenate. Helio. Sibi. &
P. Curtio. Sp. F. Col.

Maximo.

Maximo. Filio. &
T. Julio. Aug. L. Glyconi
Et ſuis POSTERISQVE eorum.

Ibidem in iiſdem Ædibus :

CVRTI A. MV. L.
Europa
Ex teſtamento. HS. (CIↃ.)
M. Popillius. M. L. Sotericus
Sibi. et. Libert. Libertab. Poſteriſq. ejus
Hujus. Monumenti. ſive. ſepulcrum
eſt. pars. tertia. eſt.

D. FIDVSTIVS.
D. L. Heraclida
Libertis libertabusq.
Suis. poſterisq eorum
Hujus. Monumenti. ſive ſepulcrum eſt
Pars tertia. D. Fiduſti Heraclidæ.
Cominius. L. L. Diogenes.
Sibi & Libert. Libertabus In F. P. XIX.
Poſterisque. Ejus Hujus. In A. P. XVI.
Monumenti. ſive. Sepulcrum.
Eſt. Pars tertia. eſt.

Interdum vero etiam Areas ante monumentum communes habebant, etſi monumentum commune non eſſet.

Romæ in Hortis Carpens.

M. Cælius. Abaſcantius
Empto. loco. fecit. ſibi. &
ſuis. poſteriſque. eorum

In.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

In. Fr. P. xii. In. Ag. P. xii.
Et. Aream. Ante. Monumentum
Communem. cum. Popilio. Euphenio
iiv. P. xii. In. Ag. P. xii.

Nec omittendum, quoſdam ſi proprium ſepulcrum non haberent, inferendi jus ab aliis petiiſſe: quod etiam à non plane ſordidis & iniquis patronis facile impetrabant. Cujus rei locupletiſſimum testimonium nobis ſuppeditat Epiſtola Ælii Cæſaris Romæ apud Card. Aſtellanum inventa, & in lapide inciſa, quæ ſic habet:

ÆLIVS. CÆS.

Duobus. Lib. Sannari.
Quintiliani ſalutem.

Cum. petieritis. à me
Ut. ſi cui. quid. veſtrum
Humanitus. acciderit.
Is. in locum. qui eſt. in
Fundo. Æſchiniano. meo
Intrantibus. à via. parte
Leva. à. monumento. teſ
taceo. per. longitudine
pedum. C. LXXV. Latitudin.
à maceria. introrſus
pedum. xxv. inferatur
Id. jus. concedere. me
hac. epiſtola. notum
Vobis. facio. Bene. valere
vos cupio.

Data

Data XIII. K. Julias in Hortis
Statiliæ. Maximæ
Cejonio. Commodo. &
Civica Pompejano Coſſ.

Porro etiam aliud Sepulcrorum Communium genus fuiſſe videtur, qualia vel peregrinis vel in bello cæſis ſtruebantur: Eaque *Polyandria* dicta, vox ipſa indicat. Suidas: πολυάνδριον. μνῆμα. τάφος. τὸ συλλεγόμενον παρὰ πολλοῖς ξενοτάφιον. Incertus Auctor apud ipſum: Ὁ δὲ γαιανὰς ἐξεχώρει τῆς πόλεως, καταλιπὼν τὸ πολυάνδριον καὶ πολυτελῆ τάφον, οὔπω τεθαμμένων τῶν ἐνωκηκότων. Ælianus: Θάψαντες δὲ τοὺς νεκροὺς, εἰργάσαντο κοινὸν πολυάνδρειον. Vetus Inſcriptio:

FORTISS. MIL. V. ET. XIX.
LEG.
QVORVM. OPERA. FORTITER
VETERA. CASTRA. DEFENSA.
SVNT. POLIANDRION.

Extat & apud Arnob. lib. 6. adverſus gentes: *Infinitum eſt & immenſum, quibus quique in fanis toto ſint orbe deſcribere, nec exactam deſiderat curam, polyandria illa Varronis quibus templis contegantur, quaſque in ſe habeant ſuperlati ponderis moles.*

Pene hîc prætericram non vulgarem veterum conſuetudinem, qua diligenter cavebant, ut conjuges, amicos, & amaſios, quos fide & amore inter ſe mutuò inſigni fuiſſe conſtabat, poſt mortem uno eodemque ſepulcro conderent. Apulejus lib.

lib. 8. *Tunc propere familiares miſeræ Cha*
rites accuratiſſime corpus ablutum, unit
ſepulturâ ibidem marito perpetuam conju
gem dedere. Val. Maximus lib. 4. cap. 4
de M. Plautio, qui uxore Oreſtillâ fune
ratâ in gladium incubuit: *Quem amic*
ſicut erat, togatum & calceatum corpo
conjugis junxerunt: ac deinde ſubjectis fa
cibus, utrumque una cremarunt. Quorum
ibi factum ſepulcrum Tarenti etiamnum
conſpicitur, quod vocatur ΤΩΝ ΦΙΛΟΥΝ
ΤΩΝ. Ovidius lib. 4. fab. de Thisbe &
Piramo:

> *His tamen amborum verbis eſtote rogati*
> *O multum miſeri, meus illiuſque paren-*
> *tes,*
> *Vt quos certus amor, quos hora noviſſim*
> *junxit,*
> *Componi tumulo non invideatis eodem.*

Et mox:

> *Quodque rogis ſupereſt, una requieſcit i*
> *urna.*

Jaſon apud Valerium Flaccum lib. 5.

> *Quod tamen externis unum ſolamen i*
> *oris*
> *Reſtat, ait, caras humus hæc non divide*
> *umbras;*
> *Oſſaque nec tumulo, nec ſepare contege*
> *urna,*
> *Sed ſimul ut junctis veniſtis in æquor*
> *fatis.*

De Cratete ac Polemone Laërtius in vit
Cratetis: Καὶ οὕτως ἀλλήλω ὠφελείτην, ὡ

ἢ ζῶντα οὐ μόνον τῶν αὐτῶν ἤστην ἐπιτηδευμάτων, ἀλλὰ καὶ μέχρι σχεδὸν ἀναπνοῆς ἐξωμοιώσθην ἀλλήλοιν, καὶ θανόντε τῆς τ᾽ αὐτῆς ταφῆς ἐκοινωνείτην, hoc eſt. *Ita vero ſe mutuo juverunt, ut non modo viventes eadem ſtudia ſint ſecuti, verum etiam ad ultimam fere reſpirationem ſimiles inter ſeſe fuerint, & mortui eodem ſepulcro ſint conditi.* Sic Paris & Oenone idem ſepulcrum habuerunt. Strabo lib. 13. Τάφον τε γὰρ Ἀλεξάνδρου δείκνυσθαί φησιν αὐτόθι καὶ Οἰνώνης, ἣν ἱστοροῦσι γυναῖκα γεγονέναι τοῦ Ἀλεξάνδρου, πρὶν Ἑλένην ἁρπάσαι. Et Gemelis hoc factum ſimul mortuis. Agathias in Epigram.

εἷς δ᾽ ἀδελφοὺς ἀμφ᾽ ἐπέχει τάφος, ἓν γὰρ ἐπέχον ἦμαρ καὶ γενεῆς οἱ δύο καὶ θανάτου.

CAP. XV.

Sepulcra Cujuſmodi fuerint. Mortui nonnulli in cavernis ſepulti, vel foſſis, quæ interdum lapidibus ſternebantur. Alii in ſubterraneis ædificiis concameratis. Horum deſcriptio ex Marliano & Fabricio. Januæ ſepulcrorum itemque Janitores. *Mortui loculis conditi in ſepulcra ſubterranea collocabantur.* Loculi, Capuli, Arca, Solium.

SED jam ordo mihi aurem vellit & admonet, ut *Cujuſmodi* fuerint veterum ſepulcra rudi Minerva delineemns. Quantum igitur ex veterum ſcriptis obſervare mihi licuit, reperio antiquiſſimis tem-

temporibus Singularia vel Priva ſepulcra nihil aliud fuiſſe quam ſcrobes in terra cavatos, quibus infodiebantur potius quam ſepeliebantur. Etymologici autor in voce Ηρία: Τὸ παλαιὸν ἐν τοῖς κοιλώμασι τῆς γῆς ἔθαπτον μήτε σιδήρῳ μήτε χαλκῷ κεχορημένοι. Poſid. ῥωγάδα καπετὸν appellat Epig. quodam in Phyromachum apud Athenæum lib. 10. δειπνοσοφ. Talia videntur fuiſſe Garamantum ſepulcra de quibus Sil. Italicus lib. 13.

Et qui recluſa nudos Garamantes arena
Infodiunt. ——

Alii autem foſſas haſce vel cavernas lapidibus ſternebant: quale ſepulcrum Nero mortem inſtare videns, fieri ſibi jubebat, ut eſt apud Sueton. in ejus vita capite 49. *Vt quam primum ſe impendentibus contumeliis eriperet, ſcrobem coram ſibi fieri imperavit, dimenſus ad corporis ſui modulum: componique ſimul, ſi qua invenirentur, fruſtra marmoris & aquam ſimul ac ligna conferri curando mox cadaveri.* Hieronymus in Epiſt. quadam ad Innocent. parte 3. tractat. 7. Ep. 74. *Clerici, quibus id officii eſt, cruentum linteo cadaver obvolvunt, & foſſam humum lapidibus conſtruentes ex more tumulum parant.*

At vero communia Sepulcra erant plerunque Subterranea ædificia, arcuato opere extructa, pavimentis ſtrata ac parietibus circumſepta, in quæ tanquam in cellas quaſdam per gradus aliquot deſcendebatur

lebatur, foribus conditorii clauſis vel
pertis, prout uſus requirebat. Quæ ne
ine autoritate dixiſſe videar, ſingula qui-
buſdam teſtimoniis comprobabo. Ac pri-
mo quidem, Sepulcra fuiſſe ædificia ſub-
erranea, in quæ per gradus erat deſcen-
lendum, clariſſime Petronius indicat de
Matrona Epheſina: *In conditorium etiam
roſequuta eſt defunctum, poſitumque in
ypogæo, Græco more, corpus cuſtodire ac
ere totis noctibus diebuſque cœpit.* Et
nox: *Deſcendit igitur in conditorium.*
hlegon Trallianus περὶ θαυμ. καὶ μα-
κροβ. Ἀνοιχθείσης δὲ ὑφ' ἡμῶν τῆς καμάρας,
ς ἦν πάντες οἱ οἰκεῖοι μεταλλάσσοντες ἐπι-
ενῶ. ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων κλινῶν ἐφάνη τὰ
ἡμέτερα κείμενα, &c. De concameratione
: parietibus loquitur inſcriptio Romana,
uæ viſitur in vinea quadam ad viam
ortuenſem. C.CÆCILIVS.FELIX.ET.
. CÆCILIVS. VRBICVS. LOCVM.
TA VTI.EST. CONCAMERATVM.
ARIETIBVS. ET. PILIS. COMPRE-
ENSIS. LONGVM. P.VI. LATVM.
V. VIIS. CONSECRARVNT. SIBI.
T.C. CÆCILIO. RVFO, &c.

Januas vero quod attinet, earum me-
init idem Petronius in Satyrico, ubi
cit militem iſtum, qui cruciarios cuſto-
ebat, nuptias feciſſe cum matrona E-
heſina, *præcluſis conditorii foribus: ut
iſque ex notis ignotiſque ad monumen-
m veniſſet, putaſſet expiraſſe ſuper corpus*

 viri

viri pudiciſſimam uxorem. Fl. Vopiſcus in Tacito Imp. *Mortis omina hæc fuerunt Patris ſepulcrum diſruptis januis ſe aperuit.* Albinov. in Epiced.

Vix poſito Agrippa, tumuli bene janua clauſa eſt,
Perficit officium funeris ecce ſoror.

Am. Marcellinus libro 14. *Et bibliothecis ſepulcrorum ritu in perpetuum clauſis.* Dio de monumento Cleopatræ lib. 51. καὶ μὲ γὰρ θύραι αὐτοῦ συγκλεισθεῖσαι ἅπαξ οὐκέτ' ἀνοιχθῆναι ἐκ μηχανήματός τινος ἐδύναντο. *janua ejus ita erat parata, ut aperiri ſemel clauſa nequiret.* Xiphilinus in Severo. Καὶ τὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου μνημεῖον συνέκλεισεν, ἵνα μηδεὶς ἔτι μήτε τὸ σῶμα τούτου ἴδῃ, μήτε τὰ ἐν ἐκείνοις γεγραμμένα ἀναλέξῃ. *Clauſit monumentnm Alexandri, ne quiſquam corpus ejus videret in poſterum, nev ea, quæ in ipſo ſcripta, legeret.* D. Matthæus in Euangelio capite 27. Καὶ ἔθηκεν αὐτὸ (σῶμα Ιησοῦ) ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ, ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ Πέτρᾳ· καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν. Et cap. ſequenti de Angelo, qui ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας.

Videtur autem apud Romanos peculiare genus hominum in familia Libitinariorum fuiſſe claudendis & aperiendis ſepulcris deſtinatorum, qui *Ianitores ſepulcrorum* dicti. Jul. Firmicus: lib. 3. cap. 2. *In tertio loco Mercurius cum Saturno ab horoſcopo partiliter conſtitutus, pollinctores facie*

aciet ac funerarios mortuorum cadaverum uſtodes aut Sepulcrorum janitores.

Sed non abs re fuerit, illorum quoque eſtimonia adducere, qui noſtro ſeculo eterum iſtorum ſepulcrorum quantumis lacerorum αὐτόπται fuerunt. Marliaus libro 4. Topograph. Urbis Romæ apite 19. de iis ſic loquitur: In eodem ampo, Exquilinum intellige, plurima ariaque ſepulcra effodi vidimus variis xornata marmoribus. Quædam erant oncamerata unica teſtitudine, alia dulici concameratione, ut ex ſuperiori in ferius ſepulcrum deſcenſus eſſet. Erant pavimenta teſſellata vermiculataque: in arietibus per ambitum loculi, in ſingus urnis binæ: extra cameram ſepulcri ongitudinis latitudiniſque inſcriptio. Quædam vero ſepulcra ex pluribus conabant parum invicem diſtantibus: in uibus urnæ ſimiliter binæ fere contiguæ nodicoque intervallo: aliæ binæ & ſuper is totidem: ita ut ex ordine decedenum urnæ additæ novo includerentur nuro. Hæc pauperum, illa divitum ſealcra fuiſſe opinamur. Hactenus Marinus. Quibus addenda, quæ Germaniæ umen & ornamentum Georg. Fabricius ribit in ſua Roma cap. 21. Nos, ait, in gro viæ Appiæ in profundum ſub terra ornicem deſcendimus plenum loculoum inter ſe diſpoſitorum: ex ruina aum parietum vere cognoſci ordo locu-

lorum non potuit. Inter Puteolos & Atellam ad utraque viæ ſilicibus ſtratæ latera, plurima ſepulcrorum luſtravimus monumenta: quorum ædificia partim quadrata ſunt, partim rotunda. Inter cetera pulcherrimum eſt, quod Arcum cellæ nominant. Parietes ejus tetragoni cum laqueari vermiculato, in cujus medio Centauri imago puerum vehentis. Loculi ultra ſexaginta, medii ampli, fortaſſe patronorum: laterales contracti, libertorum libertarumque. In loculis urnæ ſingulæ pluresve diſpoſitæ fuerunt, clauſa exterius tabellis marmoreis, in quibus nomina depoſitorum de more fuerunt adſcripta. Et ut probet Græcorum ac Romanorum rationem condendarum urnarum non admodum diverſam fuiſſe, ita ſtatim ſubjungit: Teſtatur Cyriacus Anconitanus, cuius ſcriptas quaſdam chartas evolvi, ſe Patris in Achaia ad ædem S. Andreæ antrum ſubterraneum ex integro ſolidoque lapide vidiſſe miro artificio fabricatum, in quod per gradus ſedecim deſcenſus fuerit, quodque ſub una teſtudine ad tetragonos parietes habuerit loculos XIV. in quibus ſingulis binæ aut ternæ urnæ funerales fuerint locatæ. Hæc Fabricius.

Atque hujuſmodi fuerunt ſepulcra, in quibus nobiliſſimi illi Romuli nepotes tanquam in domiciliis quibuſdam habitabant: Sed ut ex dictis liquet, *Loculis* quibuſdam

juſdam vel *capulis* conditi. Sic enim generatim appellabant capſulas illas vel receptacula, quibus vel integra corpora, vel reliquiæ aſſervabantur.

De *Loculo* Plinius lib. 7. cap. 2. ubi de Pyrrhi pollice in dextro pede loquitur, *quem cremari cum reliquo corpore non potuiſſe tradunt, conditum loculo in templo.* Idem lib. 7. cap. 16. *Et ipſi vidimus in loculis aſſervatos.* Paulus Diaconus in Narsete: *Cujus corpus poſitum in locello plumbeo, cum omnibus ejuſdem divitiis Conſtantinopolim eſt perlatum.*

Eodem ſignificatu *Capulum* etiam accipit Nonius: *Capulum dicitur, quicquid aliquam rem intra ſe capit.* Apul. lib. 4. Metamorph. *Monumentum quoddam conspicamur procul à via remoto & abdito loco poſitum. Ibi capulos carie & vetuſtate ſemitectos, quîs inhabitabant pulverei & jam cineroſi mortui.* Idem lib. 10. *Ecce pater ſuus ipſe manibus cooperculo capuli remoto commodum diſcuſſo mortifero ſopore ſurgentem poſtliminio mortis deprehendit filium.* Alluſit huc Tertullianus De Reſurrect. carnis cap. 7. *Deus vero animæ ſuæ umbram, ſpiritus ſui auram, oris ſui operam viliſſimo alicui commiſerit capulo & indigne collocando utique damnaret?*

Speciatim vero ubi corpus integrum condebatur *Arca* dicta fuit. Petronius Satyrico: *Secundum hanc orationem jubet ex arca corpus mariti ſui tolli, atque illi, quæ*

quæ vacabat, cruci adfigi. Vide Marcianum L. 39. De Relig. & ſumpt. ac Cajum L. 7. D. eodem: quorum hic diſerte quidem ſepulcrum ab arca diſtinguit; ille vero mobiles fuiſſe arcas iſtas non obſcure ſignificat.

Sed & *Solium* hac ſignificatione reperies apud Plinum lib. 35. cap. 12. *Quin & defunctos ſeſe multi fictilibus ſoliis condi maluerunt.* Utitur & Florus libro 4. de morte Cleopatræ. Vide Læv. Torrentium ad cap. 50. Suetonii in Nerone.

Cap. XVI.

Sepulcrorum amplitudo Athenis prohibita: Romæ non item, ubi modo altiora modo humiliora pro conditione defuncti, χῶμα χώννυσι. Statuæ in ſepulcris, excitatæ, ac Columnæ: itemque domunculæ. Pagæ *quid.*

SUbterranea igitur fuiſſe veterum ſepulcra, ex dictis jam conſtat. Neque hoc ſatis. Nam interdum quoque ita erant comparata, ut modo altius, modo humilius ſupra ſolum extarent.

Silentio enim hic præteriri non debet, amplitudinem & magnificentiam ædificandorum ſepulcrorum Athenis quidem certis legibus fuiſſe inhibitam; Romæ vero non item. De Athenienſium lege Cicero 2. Leg. *Sed poſt aliquanto propter has amplitudines ſepulcrorum, quas in Ceramico videmus, lege ſanctum eſt, nequis ſepul-*

crum

rum faceret operoſius, quam quod decem
omines effecerint triduo: neque id opere te-
torio exornari, nec Hermas hos, quos vo-
ant, licebat imponi, &c. Quod neque
Plato in ſua Republ. neglexit, cujus de
ac re lib. 12. νόμων talis lex eſt: χῶμα δὲ
μὴ χωννύωσιν ὑψηλότερον πέντε ἀνδρῶν ἔρ-
γον ἐν πένθ' ἡμέραις ἀποτελούμενον. Λίθινα δὲ
πιστήματα μὴ μείζω ποιεῖν, ἢ ὅσα δέχεσθαι
ὰ τοῦ τετελευτηκότος ἐγκώμια βίου, μὴ
πλείω τεττάρων ἡρωϊκῶν στίχων. hoc eſt, in-
erprete Cicerone lib. 2 Leg. *Extrui au-*
em vetat ſepulcrum altius, quam quod
uinque homines quinque diebus abſolve-
int, nec è lapide excitari plus, nec imponi,
uam quod capiat laudem mortui inciſam,
e plus quatuor herois verſibus quos Logos
ppellat Ennius. Quo loci Cicero *Sepul-*
crum extruere interpretatur illud Platonis
χῶμα χώννυσθαι: qua Phraſi etiam Anti-
ater uſus lib. 3. Antholog. tit. εἰς ἥρωας:

Ἥρως περιάμμες βαιὸς τάφος, οὐχ ὅτι
τοίου
Ἄξιος, ἀλλ' ἐχθρῶν χερσὶν ἐχωννύμεθα.

arthenius. Erot. 26. Ἐπεὶ δὲ ἔγνω παῖδας
ελαμεῶνος ὄντα, πολλὰ καλοδυρόμενος
πὶ τοῦ ἠίονος μέγα χῶμα ἔχωσε. Eodem
enſu Τάφον ὑψώσασθαι uſurpat Alcæus
b. 13. Antholog. εἰς ποιητάς:

Λοκρίδος ἐν νέμεϊ σκιερῷ νέκυν Ἡσιόδοιο
Νύμφαι κρηνιάδων λοῦσαν ἀπὸ σφετέ-
ρων
Καὶ τάφον ὑψώσαντο.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

At vero apud Romanos nihil hujuſmodi ſancitum reperio: unde Javolenus Leg. 4. Dig. Lib. 8. tit. 4. *Caveri, ut ad certam altitudinem monumentum ædificetur, non poteſt: quia id quod humani juris eſſe deſiit, ſervitutem non recipit: ſicut nec illa quidem ſervitus conſiſtere poteſt, ut certus numerus hominum in uno loco humetur.*

Hinc igitur pro cujuſque arbitrio vel facultatibus vel pro affectu erga defunctum ſepulcra modo altiora, modo humiliora ſtatuebantur. Vopiſcus in Probo: *Pugnavit & ſingulari certamine contra quendam Aradionem in Africa eundemque proſtravit: & quia fortiſſimum ac pertinaciſſimum virum viderat, ſepulcro ingenti honoravit: quod adhuc extat tumulo uſque ad ducentos pedes terræ lato per milites, quos otioſos eſſe nunquam eſt paſſus.* De Othonis Imp. ſepulcro Tacitus lib 2. hiſt. *Othoni ſepulcrum extructum eſt modicum & manſurum.* Plutarchus de eodem in ejus vita: Κρύψαντες δὲ τῇ γῇ τὰ λείψανα τοῦ Ὄθωνος, οὔτε μεγέθει σήματος, οὔτ᾽ ἐπιγραφῆς ὄγκῳ τὸν τάφον ἐποίησαν ἐπίφθονον. εἶδον δὲ ἐν Βερξιλλάῳ γενόμενος καὶ μνῆμα μέτριον καὶ τὴν ἐπιγραφὴν οὕτως ἔχουσαν, εἰ μεταφρασθείη. δηλώσει· ΜΑΡΚΟΥ ΟΘΩΝΟΣ. Quam ſepulcri tenuitatem Vitellius Imp. irriſiſſe ſcribitur: Nam, ut ait Suetonius capite decimo. *Lapidem memoriæ Othonis inſcriptum intuens, dignum eo Mauſoleo ait.*

Porro

Porro tyrannis humilia fuiſſe ſepulcra ſtatuta, legimus apud Trebelli. Pollionem in Triginta Tyrannis, ubi de Victorino Juniore Sexto ait: *Extant denique ſepulcra circa Agrippinam brevi marmore impreſſa, humilia.* Et in Aureolo Decimo: *Hunc eundem Aureolum Claudius interfecto jam Gallieno conflictu habito apud eum pontem interemit, qui nunc pons Aureoli nuncupatur, atque illic ut tyrannum ſepulcro humiliore donavit.* Tacitus lib. I. hiſtor. de cæde Galbæ: *Galbæ corpus diu neglectum & licentia tenebrarum plurimis ludibriis vexatum, diſpenſator Argius, è prioribus ſervis, humili ſepultura in privatis ejus hortis contexit.*

Ut autem operoſiora eſſent ſepulcra, etiam Statuas & ingentes columnas in iis excitatas legimus.

De Statuis teſtatur Vetus Inſcriptio; LOCVM. SEPVLRVRÆ. ET. STATVAM. DECREVIT. ÆMILIA. LVCIA. MATER. Itemque alia: HIC. SEPVLCRVM. CVM. STATVA. POSVIT. SECVNDO. A. CIVITATE. STADIO. Atque hic mos videri poteſt à Græcis manaſſe. Lycophron:

Ἄγαλμα πήλας τῶν Ἀμυκλαίων τάφων.

Pindarus od. x. Nemeonic. ἄγαλμ' αἴδαο appellat: erant enim hæ ſtatuæ Diis Manibus ſacræ, quorum ſummus Pluto. Itaque ſepulcra, quæ ſtatuas hujuſmodi non habebant, *Pagæ* vocabantur teſte Iſidoro:

Pagæ, memoriæ ſine Idolis.

Columnas vero quod attinet, clarum ex Eutropii lib.8. de monumento Trajani: *Solus omnium Impp. intra urbem ſepultus eſt, oſſa ejus collocata in urna aurea in foro, quod ædificavit ſibi columna ibi poſita, cujus altitudo CXL. pedes habet.* Ab Ægyptiis autem ortus mihi hic mos videtur, de quorum ſepulcris Lucianus lib.8.

Cum tibi ſacrato Macedo ſervetur in antro,
Et regum cineres extructo monte quieſcant,
Cum Ptolemæorum Manes, ſeriemque pudendam
Pyramides claudant, indignaque Mauſolea.

Servius neſcio ad quas gentes refert libro XI. Æneid. *Apud majores*, inquit, *nobiles aut ſub montibus altis, aut in ipſis montibus ſepeliebantur. unde natum eſt, ut ſuper cadavera aut Pyramides fierent, aut ingentes collocarentur columnæ*, Ad quem ritum reſpexit Virgilius dicto loco:

—— fuit ingens monte ſub alto
Regis Dercenni terreno ex aggere buſtum
Antiqui Laurentis, opacaque ilice tectum.

Quin imo domunculas & ædificia monumentis ſuperponi ſolita diſertim indicat Lapis vetus: M. AVRELIVS. ROMANVS. ET. ANTISTIA. CHRESIME.

SIME. VXOR. EJVS. FECERVNT. SIBI. LIBERTIS. SVIS. POSTERISQVE. EORVM. MONVMENTVM. CVM. ÆDIFICIO. SVPERPOSITO. &c. Petronius in Satyrico: *Cum interim Imperator provinciæ latrones juſſit crucibus affigi ſecundum illam eandem caſulam, in qua recens cadaver matrona deflebat.*

CAP. XVII.

Sepulcra ſepiri ſolita. Sepimenta illa fuiſſe ex humili aliqua materia, vel ex ſilice, vel ex marmore, vel ex ferro. Monumenta ipſa alia Lapidea, alia Teſtacea, alia Marmorea. Νεκρο-κορίνθια.

SED neque hoc omittendum, Veteres plerunque monumenta ſua ſepire & ircumvallare ſolitos: cujuſmodi ſepinentum Pauſanias lib. 2. Eliacor. περιοι-κοδομὴν vocat & alibi τὴν κρηπῖδα. quemdmodum & Dio lib. 51. τὴν κρηπῖδα τȣ̃ ȣλιείȣ ἡρώȣ dixit. ubi male *baſin* verti bſervat doctiſſ. Caſaubonus: cum meius fuerit Græcanicam vocem retineri, it apud Juvenalem & Marcellinum *Crepido pontis*. Nam κρηπὶς & βάσις ſunt δὶς διὰ πασῶν. Intelligit has κρηπῖδας Macer uriſconſultus L. XXXVII. D. De Relig. *monumentum ſepulcri* definiens his verbis: *Monumentum autem ſepulcri id eſſe D. Adrianus reſcripſit, quod munumenti, id eſt auſa muniendi ejus loci factum ſit, in quo orpus impoſitum ſit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Fiebant autem ſepta hæc partim ex maceria aut humili aliqua materia: Unde Ulpianus L. *æde ſacra* D. De contrahend. empt. *Intra maceriam ſepulcrorum loca pura hortis vel cæteris culturis ſervata, ſi nihil nominatim venditor exceperit, ad emptorem pertinent.* Suetonius in Nerone capite 32. de morte Britannici: *Denique buſtum conſepiri niſi humili levique materia neglexit.*

Inſcriptio vetus, quæ Paduæ:

INFERENDI. IN. AREA. HVMANDI SEPELIENDIQVE JVS POTESTASQVE ESTO. VT. HVIC. AREÆ. QVAM. EGO. DEFINII. ET. A. FRONTE. MACERIAM. DVXI. ET. TITVLVM. POSVI. ULTRA. EAM. AREAM. ET. MACERIAM. IN. FRONTE. IN. AGRO. VERSVS. LATE. P. X. RETRO. VSQVE. AD. CANABETVM. HVIC. AREÆ. CEDET. IN. QVA. PEDATVRA. NEQVE. HVMARI. NEQVE. TVMVLVM. FIERI. VOLO. VT. HABEAT. EA. AREA. ET. A. TERGO. ET. A. LATERE. ACCESSVM. SVVM.

Partim vero ex ſilice vel ſaxo aut è marmore. Suetonius de ſepulcro Neronis capite 50. *In eo monumento ſolium Porphyretici marmoris, ſuperſtante Lunenſi ara, circumſeptum eſt lapide Thaſio.* Vetus Epigramma in Caninium:

Quoad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Quoad vixſi. vix ſero. omnes. inter.
meos.
Eundem mi. amorem. præſtet. puerilem.
ſenexus.
Monumentum. indicio. eſt. ſaxo. ſeptum.
& marmore.

Statius in Tumulo Priſcillæ:

—— tantas venerabile marmor
Sepit opes.

Virgilius in Culice:

—— tumulus formatum crevit in orbem,
Quem circum lapidum levi de marmore
formas
Conſerit aſſiduæ curæ memor.

Partim etiam ex ferro munimenta hæc fuiſſe, diſcimus ex Strabone lib. 5. de Mauſoleo Auguſti: Ἐν μέσῳ δὲ τῷ πεδίῳ ὁ τῆς καύστρας αὐτοῦ περίβολος, καὶ οὗτος λίθου λευκοῦ, κύκλῳ μὲν περικείμενον ἔχων σιδηροῦν περίφραγμα, ἐντὸς δ' αἰγείροις κατάφυτον. *In medio autem campo buſti ejus ambitus ex albo ſaxo in orbem cinctus ferrea ſepe, intus alnis conſitus.*

Nec vero in Sepimentis duntaxat & loricis ſepulcrorum hanc materiarum diverſitatem obſervare licet: ſed & in monumentis ipſis, quorum alia lapidea, alia teſtacea, alia marmorea fuiſſe reperimus.

De *Lapideo* vetus Inſcriptio in agro Vaticano:

PALÆMON. L. L. L. D. F.
GRAMMA. VEICIT. ATQUE RHET.
SIBI.

SIBI. ET. TUBERONIÆ. CONTV-
BERNALI.
FEMINÆ. OBSEQUENTISSIMÆ.
ATQ. BENEMERENTI
LAPIDEUM STRUXIT. TUMULUM.
IN. EO. QUIDEM. CADAVERI.
QUIES. ESTO.
ALIO. AUTEM. REVERTITO. A-
NIMUS.

Cajus Juriſconſultus L. 7. D. De Religioſ. *Adverſus eum, qui in alterius arcam lapideam, in qua adhuc mortuus non erit conditus, mortuum intulerit.* Sic noſtrum Σωτῆρα. etiam ſepultum ἐν μνημείῳ, ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, teſtatur præter alios Euangeliſtas D. Marcus cap. 15.

Fictilium ſepulcrorum meminit Plinius lib. 35. cap. 12. *Quin & defunctos ſeſe multi fictilibus ſoliis condi maluêre.* Et in Epiſtola Liberti ad Ælium Severum: CVM. CORPORA. EORVM. FICTILI. SARCOPHAGO. COMMENDAVERIM.

Monumenti teſtacei meminit Ælius Imp. in Epiſt. ad Libert. Ovid. lib. 2. Faſtor.

Tegula porrectis ſatis eſt velata coronis,
Et ſparſæ fruges parvaque mica ſalis.
Inque mero mollita Ceres, violæque ſolutæ
Hæc habeat mediâ teſta relicta viâ.

Epigramma Crinagori lib. 3. Anthol. tit. 6.

Σὸς δὲ νεκὺς ψαφαρῇ κεῖσετ' ἐν ὀστρακίνῃ,

Hujus

Hujus generis erant Corinthiorum monumenta, de quibus Strabo lib. 8. Πολὺν δὲ χρόνον ἐρήμη μείνασα ἡ Κόρινθος ἀνελήφθη πάλιν ὑπὸ Καίσαρος τοῦ θεοῦ διὰ τὴν εὐφυΐαν, ἐποίκους πέμψαντος τοῦ ἀπελευθερικοῦ γένους πλείστους. οἱ τὰ ἐρείπια κινοῦντες καὶ τοὺς τάφους συνανασκάπτοντες, εὕρισκον ὀστρακίνων τορευμάτων πλήθη, πολλὰ δὲ καὶ χαλκώματα, θαυμάζοντες δὲ τὴν κατασκευὴν, οὐδένα τάφον ἀσκευώρητον εἴασαν, ὥστε εὐπορήσαντες τῶν τοιούτων, καὶ διατιθέμενοι πολλοῦ, Νεκροκορινθίων ἐπλήρωσαν τὴν Ῥώμην· οὕτω γὰρ ἐκάλουν τὰ ἐκ τῶν τάφων ληφθέντα, καὶ μάλιστα τὰ ὀστράκινα. hoc eſt: *Corinthus cum diu diſerta jacuiſſet, inſtaurata eſt à D. Cæſare propter loci opportunitatem, miſſis eo in coloniam libertinis plurimis. Hi cum rudera cœpiſſent moliri, ſimul atque ſepulcra effodiſſent, teſtacea opera plurima atque etiam ærea multa invenerunt, quorum admirati artificium nullum ſepulcrum non effoderunt, magnaque id genus rerum copia potiti, iiſque magno divenditis, Romam implerunt Necrocorinthiis. ſic enim appellabant, quæ è ſepulcris erant eruta opera maxime teſtacea.*

Marmorea vero ditiorum erant plerunque & honoratiorum. Servius Sulpit. ad Cicer. Ep. Famil. lib. 4. *Poſteaque curavimus, ut iidem Athenienſes in eodem loco monumentum ei marmoreum faciendum locarent.* Tibullus lib. 3. Eleg. 2.

Atque in marmorea ponere ſicca domo.

Varro

Varro in Licinium tonſorem Auguſti:

Marmoreo tumulo Licinius jacet, at Cato parvo:
Pompejus nullo: Credimus eſſe Deos?

In Epiſtola Liberti ad Æl. Severum: ROGO. DOMINE. PERMITTAS. MIHI. IN. EODEM, LOCO. IN. MARMOREO. SARCOPHAGO. QUEM. MIHI. MODO. COMPARAVI. EA. CORPORA. COLLIGERE.

Romæ in ædibus Io. Coritii:

Rapta ſinu matris jacet hic miſerabilis infans
Ante novem plenos Lunæ quam viveret orbes:
Hanc Pater & mater mæſti flevere jacentem,
Parvaque marmoreo clauſerunt membra ſepulcro.

Et in Teſtamento militari, quod inſcriptum ſaxo viſitur in agro Luſitano: VT. AB. VRBE. ROMA. HVC. VENIANT. ET. OSSA. MEA. INTRA. QVINQVENNIVM. EXPORTENT. E. LVSITANIA. ET. VIA. LATINA. CONDANT. SEPVLCRO. MARM. Vide Ulp. L. 14. § 4. D. De Religioſ. Et Sueton. in Nerone cap. 50.

Cap.

CAP. XVIII.

De variis Simulacris, quibus Sepulcra ſolebant exornari. Apud Græcos quoque Emblemata ſepulcris inſulpta, quæ ſtudia defuncti denotarent. Arma aliaque inſtrumenta ſepulcris affixa. Gothorum Strava.

QUid jam de variis illis ſimulacris dicam, quibus Sepulcra exornari antiquitus ſolita, non tam ex veterum ſcriptis, quam ex ipſis priſcorum monumentorum ruderibus colligere eſt. Qua de re non piget me hîc iterum Geor. Fabricii teſtimonium advocare, qui in Roma ſua cap. 21. ſic loquitur: In ſepulcris, quæ hinc inde per urbem in multis locis occurrunt, varia rerum ſimulacra ſunt exſculpta. *Ludorum curulium*, quale eſt ante SS. Coſmam & Damianum in foro Romano; & in S. Joan. Laterano, in quo etiam nocentes objiciuntur beſtiis, ut in alio quodam ante S. Mariam in via lata. *Equeſtrium certaminum*, ut in S. Maria in arâ cœli, montis Capitolini. *Pugnarum*, ut in S. Gregor. montis Cœlii. *Venationum*, ut in S. Laurent. in Lucinâ campi Martii. *Triumphorum*, ut ante S. Laurentium in Paniſperna montis Viminalis; & Triumphi Venerei, in S. Joanne Laterano. *Sacrificiorum*, ut in S. Maria de Strada, inter Octavii porticum & Capitolium. & in S. Laurentio extra Exquilinam. *Deorum luden-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

dentium, ut Apollinis canentis & Narciſci jaculantis diſcum, in domo Auguſtini Maphæi. *Satyrorum* puellæ dormienti inſultantium in horto S. Marci. *Amorum* equitantium in domo Columnienſium. *Deorum marinorum* in piſcium caudas deſinentium & vehentium in iis Nymphas tribus in locis, in S. Joanne Paulo in Cœlio, in hortis S. Sabinæ montis Aventini, ante S. Thomam in regione Harenulæ. *Plutonis* Proſerpinam rapientis, in S. Sylveſtro prope arcum Domitiani, & ante S. Mariam in Coſmodim prope Velabrum. *Ventorum* quatuor ſimulacra in ſepulcro domus Cæſiæ. *Laborum Herculis* in domo Sabellorum ſupra Marcelli theatrum. *Servilium ſuppliciorum*, in quibus alii pede utroque ſuſpenduntur, aliis cultro ſecatur collum, aliis brachium ſaxo impoſitum alio ſaxo frangitur, in S. Maria de Ara cœli & ante ædem D. Stephani de Cacabo, in regione Pineæ. In quibuſdam ſepulcris exſculpta ſunt ædificia partim januis apertis, quibus dicunt animæ æternitatem ſignificari, cujuſmodi eſt in palatio Capitolino Triumvirûm: partim clauſis, quibus interitus ejus una cum corpore notatur: tale in domo civis cujuſdam regionis Tranſtyberinæ cernitur è regione pontis Fabricii. Hæc è multis retuliſſe ſatis ſit, quæ non ita accipi volo quaſi unius tantum rei effigies expreſſa ſit: ſed alia multa, quæ oratione depingi in

i in hac brevitate nequeunt, ſpectaculi
ratia ſunt addita. quod ut intelligatur,
uobus exemplis declarabo. In ſepulcro
acrificantium in S. Maria de Strada, mu-
er in bigis, quæ à Rhinocerotibus tra-
untur, vehitur: ipſis animalibus duo
uvenes inſident & animalia à Faunis naſo
ucuntur. Præcedit Tuſcus fidicen & viri
udi ac mulierculæ, donec ad aram per-
eniatur, cui fidicen canens adſtat, &
nter cætera ludicra Faunus cornibus cum
irco concurrit. Item in altero apud Sanct.
ilveſtrum, Pluto quadrigis vectus, ra-
tam Proſerpinam amplexu tenet exanimi
milem: ſupra quam volitat alatus Cupi-
o, currum præcedit Mercurius alato pi-
eo & caduceo. In altera parte Ceres bigis
vehitur, tractis à ſerpentibus pineâ tæ-
â, quam ſiniſtra geſtat, inveſtigans amiſ-
am filiam. Inter hæc ab utraque parte co-
nites Proſerpinæ flores collectos geſtant,
eſte ultra pubem ſublatâ. A lateribus Her-
ules eſt, Leonis exuvio indutus, dex-
ra tenens clavam, ſiniſtrâ anum quan-
am invadens, cui verbera minitatur.

Poſſem hîc plura addere, quæ partim
pſe in Galliis & Italia vidi, partim ab aliis
ant jam pridem obſervata, niſi feſtina-
em. Si quis tamen harum rerum deſide-
io capitur, adeat Antiquitates Broiſſardi,
ui hujuſmodi ſimulacra ære inciſa ele-
anter ob oculos ponit.

Neque fortean abſurdum fuerit exiſti-
mare:

mare, etiam hunc ritum originem ſuam traxiſſe à Græcis. Nam hos quoque exornare ſolitos monumenta ſua diverſis Emblematibus & ſignis, quæ plerunque τὰ ἐπιτηδεύματα & vitam defuncti denotarent, paſſim apud ſcriptores legimus. In Archimedis Mathematici ſepulcro poſitam fuiſſe Sphæram cum cylindro, auctor eſt Cicero 5. Tuſculan. *Ego autem cum omnia colluſtrarem oculis, animadverti columellam non multum è dumis eminentem: in qua inerat Sphæræ figura & cylindri.* In Diogenis Cynici Canem tradit Laërtius lib. 6. ἐπέστησάν τε αὐτοῦ κίονα, καὶ ἐπ' αὐτοῦ λίθου Παρίου κύνα. Metellum Nepotem Philagri præceptoris ſui ſepulcro lapidem appoſuiſſe corvum, Plutarchus teſtatur; quod videns Cicero, in ejus tenuitatem jocatus: Hoc, inquit, ſapienter à te factum, πέτεσθαι γάρ σε μᾶλλον ἢ λέγειν ἐδίδαξε. Hoc eſt, *volare magis te docuit, quam dicere.* in vitâ Ciceron. De Ariete, qui fuit in ſepulcro Iſocratis, vide Plutarchum in X. Rhetor. Alluſum huc à Smicrine, qui à quodam interrogatus, quidnam Archippa rerum ageret, feſtive reſpondit, eam, ut noctuæ ſolent, aſſidere tumulo. Verba Athenæi lib. 13. δειπνοσοφ. hæc ſunt: Σμικρίνης ἐρωτώμενος ὑπό τινος, τί πράττει Ἀρχίππη, χαριέντως ἔφη. ὥσπερ αἱ γλαῦκες, ἐπὶ τάφον κάθηται. Qui quidem locus Noctuas crebro tumulis impoſitas non obſcure innuit. Interdum vero etiam

arma

arma & inſtrumenta, quibus quis in vita uſus fuerat, ſepulcris affixa, Homerus annotavit, apud quem Elpenor rogat Ulyſſem, ut ſibi ſepum faciat, & illud remo ornet, quem vivus uſurpare ſolitus fuerat:

Ταῦτά τε μοι τελέσαι πῆξαί τ' ἐπὶ τύμβῳ ἐρετμὸν
Τῷ καὶ ζωὸς ἔρεσσον, ἐὼν μετ' ἐμοῖς ἑτάροισι.

Et Virgilius in funere Miſeni lib. 6. Æneid.

At pius Æneas ingenti mole ſepulcrum
Imponit, ſuaque arma viro, remumque tubamque.

Eundem ritum tangit Seneca lib. 4. Controverſ. 4. *Bellum cum eſſet in civitate, vir fortis in acie amiſſis armis de ſepulcro viri fortis arma ſuſtulit. Fortiter pugnavit & repoſuit. Præmio accepto, accuſatur ſepulcri violati.*

De Exuviis vero hoſtium, quibus non Romani ſolum, ſed & Gothi ſepulcra ſua ornabant, Plac. Lactantius ad lib. 12. Thebaid. Statii: *Exuviis enim hoſtium extruebatur regibus mortuis pyra, quem ritum Sepulturæ hodie quoque barbari ſervare dicuntur, quem Stravas dicunt linguâ ſuâ.* Jornandes de Rebus Gothicis hinc lucem capit: *Poſtquam talibus lamentis eſt defletus, Stravam ſuper tumulum ejus, quam appellant ipſi, ingenti commeſſatione celebrant.*

CAP.

Cap. XIX.

De monumentorum Inſcriptionibus. ἐπιγραφὴ Titulus. *Concipiebantur illæ vel proſa oration vel verſu. Solemnia Inſcriptionum verba :* Dis Manib. Sacr. *Itemque* Memoriæ. *Nomen de functi, parentes, patria monumentis inſcripta* Hic ſitus eſt, Hic jacet.

SEd quando eo jam ventum eſt, ut d ornamentis Sepulcrorum egerimus non poſſum mihi temperare, quin ſtatim etiam de Inſcriptionibus ſubnectam, qua adeo Sepulcrorum propriæ, ut vix ſin iis Monumenti nomen vel Memoriæ tuer poſſint. Unde Servius: *Locus Vſtrina dic ſolet, operis conſtructio, ſepulcrum: Inſcri ptum nomen, Memoria atque Monumentum* Et recte Cato apud Ciceronem de Senectute teſtatur, ſe legendis ſepulcris in memoriam redire mortuorum. *Nec ſepulcra legens*, inquit, *vereor, quod ajunt, n memoriam perdam. his enim ipſis legendi redeo in memoriam mortuorum.* Græci ἐπιγραφὴν vocant. Artemidorus lib. 5. c. 75 ἐπιγραφῆς ἀκόλουθόν ἐστι τὸ ἀποθανόντα τυ- χάνειν. Latinis *Titulus* dicitur. Ovidius in Epiſt. Hypermneſtræ ad Lyncum :

Sculptaque ſunt titulo noſtra ſepulcra brevi.

Martialis Epigr. 71. lib. 10.

Quiſquis læta tuis & ſera parentibus optas
Fata, brevem titulum marmoris hujus ama.

Tre-

Trebellius Pollio in Valerianis: *Mittendum in literas cenſui, hunc Valerianum circa Mediolanum ſepultum, addito titulo, Claudii juſſu, Valerianus Imperator.* Et plura ſunt hujus generis exempla, quam ut in numerum facile cadant. Nam ita crebræ & frequentes erant apud Roman. hæ monumentorum Inſcriptiones, ut etiam puerorum & ſervorum viliumque capitum ſepulcra titulis exornarentur, quod ex innumeris lapidibus videre eſt. Parcius ipſi Lacedæmonii, qui ex Lycurgi inſtituto non niſi illorum tumulis, qui fortiter in bello occubuiſſent, titulum inſcribere ſolebant. Plutarchus in Lycurgo: *ἐπιγράψαι δὲ τοὔνομα θάψαντας οὐκ ἐξῆν τοῦ νεκροῦ. πλὴν ἀνδρὸς ἐν πολέμῳ καὶ γυναικὸς τῶν ἱερῶν ἀποθανόντων.*

Hujuſmodi vero tituli interdum proſa oratione concipiebantur: interdum autem verſibus. Illud probatione non indiget: nam pleni talium omnes lapides. Hoc ex Suetonio conſtat in vita Claudii cap. 1. *Nec contentus elogium tumulo ejus verſibus à ſe compoſitis inſculpſiſſe.* Propertius de ſuo tumulo lib. 1. Eleg. 10.

Et duo ſint verſus: qui nunc jacet horrida pulvis,
Vnius quondam ſervus amoris erat.

Virgil. Eclog. 5.

Et tumulum facite, & tumulo ſuper addite carmen.

Ovid.

Ovid. lib. 14. Metam.

Vrnâque Æneia nutrix
Condita marmoreo tumulo breve carmen
habebat.

Cicero pro Archia: *Decimus quidem Brutus ſummus vir & Imperator, Accii amiciſſimi ſui carminibus templorum ac monumentorum aditus exornavit ſuorum.* Quanquam ut hoc obiter moneam, etiam Carmina dicebantur Inſcriptiones oratione metris ſoluta conceptæ, ut apud Cicer. in Catone Majore, cum elogium Attilii Calatini recitaſſet, ſtatim ſubjungit. *Notum eſt totum ejus carmen inciſum ſepulcro.*

Solebant autem minio plerumque tituli hi ſignari, ut clariores eſſent, & à viatoribus tanto facilius legi poſſent. Nam *Minium in voluminum ſcriptura uſurpatum, clarioreſque literas vel in auro vel in marmore etiam in ſepulcris feciſſe* diſerte ſcribit Plinius lib. 33. cap. 7.

Nolo hic enormem Inſcriptionum manum advocare, ne vel lectori tædium pariam, vel mihi ipſi laborem, exſcribendo ea, quæ & in promptu ſunt omnibus & non unum atque alterum capitellum, ſed juſtum volumen deſiderant. Pauca tamen hic attingam, & quidem ea, quæ ſepulcris inſcribi ſolita ex veterum præcipue ſcriptis demonſtrari poſſunt, auctorem ſecutus clariſſimum Briſſonium, cui maximam horum partem acceptam referimus.

Ac ut rem à capite & ὥσπερ ἀφ' ἑστίας ar-
eſſamus, hiſce plerunque verbis ſolebant
nſcriptionum titulos auſpicari: D. M.
el D.M S. vel diſertim DIS. MANIBUS.
ACR. ſive jam *ſacrum* velis legere, ſive
acris: utrumque enim reperire eſt. Pru-
entius in Symmachum:

Ecce Deos Manes cur inficiaris haberi?
Ipſa patrum monumenta probant. DIS
MANIBUS *illic*
Marmora ſecta lego.

gellius lib. 10. cap. 18. *Id monumentum*
Artemiſia cum DIS MANIBUS SACRIS
Auſoli dicaret. Interdum vero unâ literâ
uctius erat hoc exordium. D. I. M. ut pa-
et ex Inſcriptione, quæ eſt ad Lyci in Da-
ubium fluentis oſtia:

D. I. M.
JVL. JVSTV.
S. V. A. XXVI.
AMABILI
S. MATER.
F. C.

Ianes enim *Dii ſuperi atque inferi diceban-
ur*, ut ait Feſtus. Nonnunquam tamen
c MEMORIÆ ſolebat præfigi: quam
pſam etiam vocem innumeris marmori-
us inſcriptam videre eſt, nec opus huc
xempla coacervare.

Tandem ſequebatur Nomen defuncti,
uod ſepulcralibus hiſce cippis ſignari ſo-
tum, clare indicat Propertius libro 2.
leg. 1.

Quandocunque igitur vitam mea fata re-
poſcent,
Et breve in exiguo marmore nomen ero.

Et Virgilius lib. 7. Æneid:

—— oſſaque nomen
Heſperia in magna, ſi qua eſt ea gloria,
ſignat.

Ovidius lib. 8. Metamorph. fab. 4. de ſororibus Meleagri:

Affuſæque jacent tumulo: ſignataque
ſaxo
Nomina complexæ, lacrimas in nomina
fundunt.

Seneca Epiſt. 60. *Qui latitant & torpent ſic in domo ſunt, quomodo in conditivo. Horum licet in limine ipſo nomen marmori inſcribas, mortem ſuam anteceſſerunt.* Hinc argute Laberius apud Macrob. lib. 2 Saturn. cap 7.

Vt hedera ſerpens vires arboreas necat:
Ita me vetuſtas amplexu annorum enecat
Sepulcri ſimilis nil niſi nomen retineo.

Non autem Nomen tantummodo: ſed & parentes, patria, & familia ſolebat interdum adſcribi. Callimachus Epigram. 20

Τιμονόη τίς δ᾽ ἐστὶ, μὰ δαίμονας, οὐ σ
ἂν ἐπέγνων
Εἰ μὴ Τιμοθέου πατρὸς ἐπῆν ὄνομα
Στήλῃ; καὶ Μήθυμνα τεὴ πόλις.

Hieronymus in vita Paulæ:

Scipio quam genuit, Paulæ fudêre pa-
rentes

Grac

Gracchorum ſoboles, Agamemnonis inclita proles,
Hoc jacet in tumulo, Paulam dixere priores.
Euſtochii genetrix, Romani prima Senatus,
Pauperiem Chriſti & Bethlemitica rura ſecutus.

ërtius in Solone: Ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς ους (ἔδειξε) πρὸς ἕω βλέποντας, καὶ ἀπὸ ήμων τοὺς χρηματισμοὺς ἐσκεχαραγμένους. eophraſtus inter characteres τῆς περιερ- refert, γυναικὸς τελευτησάσης, ἐπιάψαι ἐπὶ τὸ μνῆμα, τοῦ τε ἀνδρὸς αὐτῆς τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς καὶ αὐτῆς τὸ γυναιτοὔνομα, καὶ ποδαπή ἐστι. καὶ προσεπιγρά-. ὅτι οὗτοι πάντες χρηστοὶ ἦσαν. hoc eſt, *uxor obierit, monumento ejus & mariti patris & matris nomina inſcribere, item cujas ipſa ſit. tum hoc elogium inſuper cere,* SINGULARI OMNES PROFATE ERANT. Atque huic ſtultæ erum ambitioni circa titulos cipporum Plato obviam iret, in ſua Repub. lem hanc inter ceteras ferebat, Ne cui ret tumulo cujuſquam longiorem quar verſibus heroicis titulum inſcribere. 12. de Leg. Et Cicer. 2. de leg.

'orro ſolemnia in hujuſmodi titulis pa, quibus ſepultum ibi aliquem volet denotare, hæc erant: HIC SITUS T. vel. HIC. JACET. Prior formula tur apud Lucill.

Servus neque inſidus Domino, neque in-
tilis cuiquam
Lucilii Columella, hîc ſitus eſt.

Et apud Ovidium lib. 2. Metamorph.

Corpora dant tumulo, ſignant quoque ca-
mine ſaxum,
Hic ſitus eſt Phaëton currus auriga p-
terni.

Utitur & Auctor libri De viris illuſtr. cap. 42. *Poſitus eſt apud Lybyſſam in a- lapidea, in qua hodieque inſcriptum Annibal hic ſitus eſt.* Vide ſis & Vopiſc- in Probo. Plinium lib. 6. Epiſt. 10. Ag- lium lib. 1. Noct. Attic. cap. 24. Po- riorem formulam reperire eſt in Tibu- lib. 1. Eleg. 3.

Quod ſi fatales jam nunc explevimus
nos,
Fac lapis inſcriptis ſtet ſuper oſſa n-
Hic jacet immiti conſumptus morte
bullus
Meſſalam terrâ dum ſequiturque m-

Et in Martiale lib. 6. Epig. 52.

Hoc jacet in tumulo raptus puerilibus
nis,
Pantagathus Domini cura dolorque

Sic Phocas Grammaticus in Verſib- Virgilio.

Hic Balliſta jacet, certo pede perge Vi-

Et in oratione Leonis Imp. moribu- quam adducit cl. V. Bonav. Vulca- Notis ad librum Conſtantini Porph- gennetæ *De Thematibus*, inter alios

Politicos, etiam hi reperiuntur:

Τῷ τάφῳ ἐπιγράψατε, Λέων ἐνθάδε
κεῖται, &c.

xcenta hujus generis poſſem addere, ſi
et tanti. Sed ne caput hoc nimium ex-
ſcat, placet hæc talia Inſcriptionum
emnia partiri, & reliqua ſequenti ca-
i illinere.

CAP. XX.

*gia & Res geſtæ monumentis inſcriptæ. Spa-
ium vitæ, Conjugii.* Facere *pro Vivere.* Sine
querela, offenſa *& ſimiles formulæ, Cauſa
item mortis & alia hujus generis.*

AM igitur ordinem noſtrum continuare
pergamus. Reſtat enim ut moneamus,
am Elogia plerunque & res geſtas, qui-
s præclarum ſibi nomen pepererant, tu-
lis inſcribi ſueviſſe. Cicero 2. de Finib.
*n elogia monumentorum id ſignificant?
luti ad portam*, UNO. ORE. CVI.
URIMÆ. CONSENTIUNT. GEN-
ES. POPULI. PRIMARIUM. FUIS-
. VIRUM. *Idne conſenſiſſe de Calatino
rimas gentes arbitramur.* Quod ipſum
ogium totidem verbis repetit in Cato-
Majore. Alluſit huc Virgilius in Cu-
:

*His tumulus ſuper inſeritur, tum fronte
locatur
Eulogium.*

Auguſtum Cæſarem res ſuas geſtas co-
unis æneis ad ſepulcrum ſuum colloca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

tis inſculpi juſſiſſe, auctor eſt Dio lib. 5 Ἐγέγραπτο δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τὰ ἔργ ἃ ἔπραξε πάντα, ἃ καὶ εἰς χαλκᾶς στήλας πε τῷ ἡρώῳ αὐτοῦ σταθήσας ἀναγραφῆναι ἐκ λευσε. Plutarchus in Sylla: Τὸ μὲν οὖν μν μεῖον ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἀρεώς ἐστι, τὸ δὲ ἐπ γραμμα, φασὶν αὐτὸν ὑπογραψάμενον κ ταλιπεῖν, οὗ κεφάλαιον ἐστιν, ὡς οὔτε τῶν φ λων τις αὐτὸν εὖ ποιῶν, οὔτε τῶν ἐχθρῶν κακὰ ὑπερεβάλετο. hoc eſt: *Monumentum Syl in campo Martio eſt. inſcriptionem ab ip ferunt conceptam & relictam, cujus h caput eſt, ſe neque ab ullo amicorum ben ficiis, neque ab ullo inimico maleficiis ſup ratum fuiſſe.* Tale fuit Epitaphium Virg nii Rufi, qui ſepulcro ſuo incidi juſſit h carmen, teſte Plinio lib. 6 Epiſt. 10.

Hic ſitus eſt Rufus, pulſo, qui Vind
quondam
Imperium aſſeruit non ſibi, ſed patriæ

Quæ verba Xiphilinus in Nerva ſic ext lit: ὅτι νικήσας Βίνδικα, τὸ κράτος ἑαυτῷ περιεποιήσατο, ἀλλὰ τῇ πατρίδι.

De Cenſorini monumento ita Trebe Pollio in Triginta Tyrannis: *Extat ej ſepulcrum, in quo grandibus literis cir Bononiam inciſi ſunt omnes ejus honores, timo tamen verſu adſcripto.* FELIX. A OMNIA. INFELICISSIMUS. IMP RATOR. De Pallantis Plinius lib. Ep. 20. *Eſt via Tiburtina intra primum l pidem (proxime adnotavi) monumentum P lantis ita inſcriptum:* HUIC. SENATU

C

OB. FIDEM. PIETATEMQVE. ERGA. PATRONOS. ORMAMENTA. PRÆTORIA. DECREVIT. ET. SESTERTIVM. CENTIES. QVINQVAGIES. CVJVS. HONORE. CONTENTVS. FVIT. Julius Capitolinus de Gordiani ſepulcro ſic loquitur in ejus vita: *Gordiano ſepulchrum milites apud Circeum caſtrum fecerunt, in finibus Perſidis, titulum hujuſmodi addentes & Græcis & Latinis & Perſicis, & Iudaicis & Ægyptiacis literis, ut ab omnibus legeretur:* DIVO. GORDIANO. VICTORI. PERSARVM. VICTORI. GOTHORVM. VICTORI. SARMATARVM. DEPVLSORI. ROMANARVM. SEDITIONVM. VICTORI. GERMANORVM. SED. NON. VICTORI. PHILIPPORVM. Pertinet huc inſigne Elogium Claudiæ fœminæ, quod Epitaphio ejus inſcriptum Romæ ad pontem Ceſtium extat, his verſibus:

Hoſpes. quod. deico. paullum eſt. aſta. ac. pellege.
Heic. eſt ſepulcrum haut. pulcrum pulcrai. fœminæ.
Nomen. parentes. nominarunt. Claudiam.
Suom. mareitum. corde. dilexit. ſuo.
Gnatos. duos. creavit. horunc. alterum.
In terra, linquit. alium. ſub. terra. locat.
Sermone. lepido. tum. autem. inceſſu. commodo

Domum. ſervavit. Lanam fecit. Dixi. Abei.

Solemne quoque erat ſpatium vitæ eorum, qui tumulis condebantur, exiliter ad calculos revocare, & quot annos, menſes, & eo amplius quot dies ac horas vixiſſent, ſepulcro inſcribere, ut ex innumeris monumentorum Inſcriptionibus, quæ in omnium paſſim manibus verſantur, intelligimus. Annorum quidem meminit Seneca Epiſt. 78. *Nulla vita eſt non brevis. Nam ſi ad naturam reſpexeris, etiam Neſtoris & Statiliæ brevis eſt, quæ inſcribi monumento ſuo juſſit*, ANNIS. SE. NONAGINTA. NOVEM. VIXISSE. Et Xiphilinus in Adriano de Simili præfecto prætorio, qui vacatione impetrata privatus ſeptem annos egit: Μόλις τε ἀφεθεὶς, ἐν ἀγρῷ ἥσυχος ἑπτὰ ἔτη τὰ λοιπὰ τοῦ βίου διήγαγε καὶ ἐπίγε τὸ μνῆμα αὐτοῦ τοῦτο ἐπέγραψεν, ὅτι ΣΙΜΙΛΙΣ. ΜΕΝ. ΕΝΤΑΥΘΑ. ΚΕΙΤΑΙ. ΒΙΟΥΣ. ΜΕΝ. ΕΤΗ. ΤΟΣΑ. ΖΗΣΑΣ ΔΕ ΕΤΗ ΕΠΤΑ. hoc eſt, Hic ſitus eſt Similis, qui vixit annos tot, bene autem vixit annos 7.

Præter annos autem Menſium adhuc fiebat mentio, ut in hac Inſcriptione urnæ argenteæ, in qua Æmilii Pauli Papiniani Juriſprudentis præclariſſimi cineres conditos fuiſſe multi dicunt. Ea eſt apud Hier. Magium l. 2. Miſcell. cap 2.

ÆMILIO. PAVLO. PAPINIANO. PRÆFECTO. PRÆTORIO. JVRIS-

CON-

CONSVLTO. QVI. VIXIT. AN.
XXVI. DIES. X. MEN. III. PAPI-
IANVS. HOSTILIVS. EVGENIA.
RACILII. TVRBATO. ORDINE.
N. SENIO. HEV. PARENTES. FE-
ERVNT.

Imo & Dierum, ut in Inſcriptione Neapolitana.

JVSTVS. CÆSARIS
FECIT. SIBI. ET
LVCILIÆ. PRISCÆ
CONJVGI. KARISSIMÆ
QVÆ.VIX.AN.XX.M.VII.D.XV.&c.

Tale eſt illud Martialis lib. 5. Epigr. de Herotione.

Impletura fuit ſextæ modo frigora brumæ
Vixiſſet totidem ni minus illa dies.

Vult enim dicere Poëta, ipſam vixiſſe annos 5. menſes 11. & dies 25.

Sed & Horas etiam ſupputatas reperio, ut in hac Inſcript.

VALERIA. TROPHIMA. FILIO.
DVLCISSIMO. ET. PIENTISSIMO.
ET. FRVGALISSIMO. VIXIT. ANNIS
XXIX. MENS. VIIII. DIEB. XVI. HO-
RIS. VII.

Addebant etiam interdum Matrimonii tempus, ut teſtatur hæc inſcriptio, quæ Mutinæ legitur:

MEMORIÆ. CLA. FEM.
L. PEDVCÆ. JVLIANÆ
MORIB. NATAL. AC. PVD. PRISCIS
INLVSTRIBVSQVE. FEMI. COMPA
RANDA. QVÆ. VIXIT. ANNOS. XIII
D. XLVII. CVM. MARITO. FECIT
ME. V. D. XX. L. NONIVS. VER.

Et Romæ in veteri tabella marmorea ad Aquam Virginem in horto familiæ Bubalorum: VEIANIVS. SVETENIANVS. LICINIÆ. DEMETRIANÆ. CONJVGI. KARISSIMÆ. CVM QVA. FECIT ANNOS. IX. M. VI. DIES. XXV.

Ubi nota verbum *Facere* interdum pro *vivere* uſurpari: quo ſenſu utitur Alfenus D. De ſtatu liberis. L. 14. *Is ſervus fugerat, & annum in fuga fecerat.* Epitaphium Petronii Antigenidis:

Bis. quinos. annos. menſeſque duos, duos ſoles
In ſuperis feci, tenere nutritus, amatus.

Seneca Ep. 67. *Quamvis autem pauciſſimos una fecerimus dies; tamen multi nobis ſermones fuerunt.* Scholiaſtes Eurip. Hippolyto: ἔθος τοῖς ἐφ' αἵματι φεύγουσιν ἐνιαυτὸν ποιεῖν ἐκτὸς τῆς πατρίδος.

Quod ſi matrimonium fuiſſet placidum & tranquillum, neque id ſilentio prætéribant: quo pertinent crebræ iſtæ clauſulæ: *ſine querela, ſine controverſia, ſine offenſa, ſine jurgio, ſine diſcordia, ſine macula,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

macula , & ſimiles, quarum pleniſſimæ ſunt omnes Inſcriptiones. Plinius huc alludit lib. 8. Epiſt. 5. *Grave vulnus Macrinus noſter accepit. Amiſit uxorem ſingularis exempli etiam ſi olim fuiſſet. Vixit cum hac 39. annis, ſine jurgio, ſine offenſa.*

Romæ ad montem Jordanum
pag. 664.

D. M.
D. JVNIO. PRIMOGENIO.
QVI. VIX. ANN. XXXV.
JVNIA. PALLAS. FECIT
CONJVGI. KARISSIMO
ET. PIENTISSIMO
DE. SE. BENE MERENTI
CVM. QVO. VIXIT. ANNOS.
XV. MENSES. VI.
DVLCITER. SINE. QVERELA.

Veronæ ad D. Clementis.

D. M.
ATILIÆ. MAXIMIANÆ
ANIMÆ. INNOCENTISSIMÆ
CAONIVS. VITALIS
VXORI. INCOMPARABILI.
QVÆ. VIXIT. MECVM
SINE. VLLA. CONTROVERSIA
ANN. XVIII. M. II. D. VIIII.
QVÆ.TVLIT.SECVM.AN.XXXXVI.
QVÆ. DVXIT. SECVM.
GLORIAM.ET. HONO. ÆTERNVM.
MEVM. VALE. SOLATIVM.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Nec vero Univiræ caſtitatis ac pudicitiæ ſuæ argumentum ſilebant. Unde Propertius lib. 4. Eleg. ult.

Iungor Paule tuo ſic diſceſſura cubili,
In lapide hoc UNI NUPTA *fuiſſe legar.*

Martialis Epigr. 36. lib. 10. in Epitaphio nobilis matronæ:

Quinque dedit pueros, totidem mihi Iuno puellas
Clauſerunt omnes lumina noſtra manus.
Contigit & thalami mihi gloria rara, fuitque
Vna pudicitiæ mentula nota meæ.

Quo alludens Juvenalis Sat. 6. ait:

Sic creſcit numerus, ſic fiunt octo mariti
Quinque per autumnos. titulo res digna mariti.

Huc pertinet elegans & digna lectu Inſcriptio vetus inter Bajas & Anverſam de L. Aſcanii Elpicani conjuge; Liviæ Rufinæ nomen illi fuit. pars inſcriptionis ſaltem adhibenda cauſa brevitatis:

Quæ adfecta cineribus conjugis adeo fuit. ut ad ſecundum nullo unquam tempore tranſire voluerit. quamvis diu ſuperviveret. & ætas poſceret. & valida natura. virilem quem ſemper ſervavit animum. fidemque pudicitiæ quaſi mutare compelleret. Et ne brevem domeſticam pugnam credas poſt maritum Vix. ann. L. M. IX. &c.

Nec omittendum, quod mortis etiam cauſa

cauſa interdum monumentis adſcribebatur. Unde Tibullus lib. 3. Eleg. 2.

Sed triſtem mortis demonſtret littera cauſam,
Atque hæc in celebri carmina fronte notet:
Lygdamus hic ſitus eſt. dolor huic & cauſa Neæræ
Conjugis ereptæ, cauſa perire fuit.

Ovidius lib. 9. Metamorph.

Neve merore meo, ſubſcribi cauſa, ſepulcro.

Idem in Epiſt. Phyllidis ad Demophoontem:

Inſcribêre meo cauſa invidioſa ſepulcro.

Et lib. 3. Faſtor. tumulo Didus carmen inciſum fingens:

— tumulique in marmore carmen
Hoc breve quod moriens ipſa reliquit, erat.
Præbuit Æneas & cauſam mortis & enſem:
Ipſa ſua Dido concidit uſa manu.

Idem Ovidius de ſeipſo tale Epitaphium monumento ſuo inſcribi mandat lib. 3. Triſt. Eleg. 3.

Quoſque legat verſus oculo properante viator
Grandibus in tumuli marmore cæde notis.
Hic ego qui jaceo tenerorum luſor amorum,
Ingenio perii Naſo poëta meo.

Sic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Sic Nurſini etiam *Mutinenſi acie interemptorum civium tumulo publice exſtructo adſcripſerant*, PRO LIBERTATE EOS PUBLICE OCCUBUISSE, ut ait Suetonius in Auguſto. Quod Dio lib. 48. ſic extulit: ὅτι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιζόμενοι ἐτελεύτησαν. Pertinet huc *illa infelicis Monumenti inſcriptio*, TURBA. SE.|MEDICORUM. PERISSE, quæ extat apud Plinium lib. 29. Natur. hiſt. cap. 1. Cui geminum eſt δημῶδες illud, quod Adrianus Imp. moriens exclamaſſe dicitur: Πολλοὶ ἰατροὶ βασιλέα ἀπώλεσαν. teſte Xiphilino in ejus vita.

Mitto quod integra interdum Teſtamenta ſepulcris ſuis inſcribi voluerunt. ut in illo militari Galli Favonii, cujus ſuprâ meminimus: Item Legata ſub Conditionibus, de quibus alibi.

Unum adhuc addo de Staberio quodam homine avariſſimo, quem Horatius l. 2. Satyr. 3. memorat tantopere delectatum eſſe magnitudine pecuniæ, ut monumento ſuo heredes inſcribere juſſerit, *Quantum quiſque ex teſtamento ſuo cepiſſet*, eoſque ſi in aliquo mentiti eſſent, centum paria gladiatorum populo exhibere, epulum etiam populo ad arbitrium Arii voraciſſimi hominis parare & frumentum infinitum dare damnaverit. Hoc enim ſecundum vetuſti commentatoris interpretationem Horatius ſignificat his verſibus:

Here-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Heredes Staberi ſummam incidêre ſepulcro.
Ni ſic feciſſent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atque epulum arbitrio Arrii,
Frumentum, quantum metit Africa.

Et mox:

— Quid ergo
Senſit, cum ſummam patrimonii inſculpere ſaxo
Heredes voluit:

Sed hic Inſcriptionum pauſa eſto, neque enim mihi manus ferrea eſt, quæ ſit omnibus hiſce lapidibus deſcribendis: & hæc ſufficiunt, credo, iis, qui non habent cor plumbeum.

CAP. XXI.

De Sepulcrorum religione. Quo ſenſu Sepulcra ſancta & ſacra dicta fuerint. Religioſi loci requiſita. Spatium ſepulcri definitum. In Fronte pedes tot: in agr. ped. tot. *Sepulcri religio incipiebat à glebæ injectione. Ritus ter terram injiciendi fortuito oblatis cadaveribus, apud Roman. & Græcos uſurpatus.*

RELigio Sepulcrorum me jam vocat: de qua nunc dicam paucis, non neglecturus etiam τὰς παραφυάδας, quæ mihi hinc tanquam ex arbuſcula quadam naſcentur.

Locum ſepulcri vel potius Sepulcra ipſa eſſe Religioſa Juriſconſulti tradidêre, differentiis inter ſacrum, ſanctum & religioſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

gioſum accurate conſtitutis: de quibus videndus, ut alios mittam, Aldus Manutius in De Quæſitis per Epiſtolam. Veteribus tamen interdum & Sancta & Sacra Sepulcra dicta eſſe reperio. Sanctitatem illis aſſignat Cicero lib. 4. de Rep. apud Nonium: *Sic Pontificio jure ſanctitudo ſepulturæ.* Et Philip. 9. *Sepulcrorum ſanctitas in ipſo ſolo eſt, quod nulla vi moveri neque deleri poteſt. atque ut cetera extinguuntur, ſic ſepulcra fiunt ſanctiora vetuſtate.* Sacra vero appellat Catullus:

Et Batti veteris ſacrum ſepulcrum.

Quintilianus declam. 10. de re eadem loquens: *Sacratos morte lapides, etiam cineres & oſſa religioſe quieſcentia fractâ ſparſiſſet urnâ.* De his igitur quid cenſendum? An ignoratam harum vocum tantis viris differentiam? an vero ſubtilitatis plus habere hoc diſcrimen, quam veritatis. Neutrum horum. omnem nobis ſcrupulum eximet Feſtus, qui cum ex ſententia Ælii Galli non eſſe eadem ſacrum, ſanctum, & religioſum dixiſſet, ſtatim ſubjungit hæc verba: *Sed ita portione quadam & temporibus eadem videri poſſe. ſi quidam, quod ſacrum eſt, idem lege aut inſtituto majorum ſanctum eſſe putat, ut violari id ſine pœna non poſſit: idem religioſum quoque eſſe; quoniam ſit aliquid, quod ibi homini facere non liceat; quod ſi faciat, adverſus Deorum voluntatem videatur facere: ſimiliter de muro & ſepulcro deberi obſervari, ut eadem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

lem & ſacra & ſancta & religioſa fiant, ſed quomodo, quod ſupra expoſitum eſt, cum de ſacro diximus. Hanc igitur ob cauſam Sepulcra & ſacra & ſancta interdum veteribus eſſe appellata cenſendum eſt, non quod revera ſint, ſed quod eſſe videantur, ſimilitudine quadam religionis; ſicuti homines quoque ſimilitudine quadam ſancti appellantur, non quia revera ſint. Sed proprie loquendo Sepulcra Religioſa dicebantur. Feſtus ex eodem Gallo: *Religioſum ſepulcrum ubi mortuus ſepultus aut humatus ſit.* Recte: nam antequam corpus eſſet illatum, locus religioſus non erat: ſed illatione tandem fiebat, eâque legitimâ. Nam, ut eſt in L. 2. C. De Relig. & ſumpt. *Invito vel ignorante te ab alio illatum corpus in puram poſſeſſionem tuam vel lapidem, locum religioſum facere non poteſt. Sin autem voluntate tuâ mortuum aliquis in locum tuum intulerit, religioſus iſte efficitur.* Atque hoc primo notandum in Sepulcrorum religione.

Secundo, ſi diverſis in locis membra ſepulta ſint, quod fieri interdum hodieque ſolet, non ſtatim omnia illa fiebant religioſa, ſed id tantum, *ubi quod eſt principale, conditum eſt, id eſt, caput, cujus imago ſit, inde cognoſcimur.* ut loquitur Paulus L. 44. D. De Relig. & ſump. ad quam legem vide Cujac. lib. 21. Obſerv. cap 4

Tertio, ut locus fieret religioſus, corpus

pus perpetuæ ſepulturæ oportuit eſſe traditum. *Si quis enim eo animo corpus intulerit, quod cogitet inde alio poſtea transferre, magiſque temporis gratia deponere, quam quod ibi ſepeliret mortuum, & quaſi æterna ſede dare deſtinaverit, manebit locus profanus*, ut ait Paulus L. 14. D. eodem.

Denique non tamen totus ille locus, qui ſepulturæ deſtinatus erat, religione tenebatur, *ſed quatenus corpus humatum eſt*, teſte Celſo in L. 2. D. eod. Atque ideo ne religio occuparet totum ſolum, in quo monumentum erat ædificatum, definiri plerunque ſolebat modus ſpatiumque loci religioſi, ut ſciretur, quid puri loci relinqueretur. Ejus rei ergo ſcribebant: IN. FRONTE. PEDES. TOT. IN. AGRVM. PEDES. TOT. Quâ formulâ nulla eſt in vetuſtis Inſcriptionibus frequentior. Eam expreſſit Horatius Satyr. 8. lib. 1. Sermon. his verſibus:

Pantolabo ſcurræ Nomentanoque nepoti
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat.

Ubi vetus interpres, IN FRONTE explicat, *in latitudine*: IN AGRVM, *in longitudinem*.

Ceterum illa Sepulcrorum vel Religio vel Sanctitas incipiebat ſtatim à glebæ injectione. Cicero libro 2. Leg. *Nam priusquam*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

quam in os injecta gleba eſt, locus ille, ubi crematum eſt corpus nihil habet religionis, injecta gleba tumulis & humatum eſt & gleba vocatur, ac tum denique multa religioſa jura complectitur. Vide Varronem lib. 4. de Ling. Latin. qui: *Humilior*, inquit, *mortuus vocabatur & familia ante jactam glebam, aut os ad luſtrandam familiam exceptum.* Poſt glebæ igitur injectionem tandem *Humatus* dicebatur, ac tum demum ſepulcrum fiebat religioſum. Qui ritus neſcio an fluxerit ab illo altero terram ter plena manu injiciendi fortuito oblatis cadaveribus, ſi quando ea legitime ſepelire non liceret. Græcis pariter ac Romanis eum uſitatum reperio. Ælianus lib. 5. Var. cap. 18. Νόμος καὶ οὗτος Ἀττικὸς, ὃς ἂν ἀτάφῳ περιτύχῃ σώματι ἀνθρώπου, πάντως ἐπιβάλλειν αὐτῷ γῆν. Acron in lib. 1. Horat. od. 28. *In ſacris hoc genus ſepulturæ tradebatur, ut etſi non obrueretur, manu plena ter jacta terra cadaveri pro ſepultura eſſet.* Quintilian. declam. 5. *Ignotis cadaveribus humum congerimus, & inſepultum quodlibet corpus nulla feſtinatio tam rapida tranſcurrit, ut non quantulocunque veneretur aggeſtu.* Et declam. 6. *Nobis* (rerum natura) *adverſus exanimes genuit non ſolum miſerationem, quæ cogitationi noſtræ ſubit, ſed etiam religionem. Inde ignotis quoque corporibus tranſeuntium viatorum collatitia ſepultura, inde injecta ab alienis humus.* Alludit

forte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

forte huc Valer. Max. lib. 5. cap. 3. *Poſt obitum nullam Atticæ regionis, quæ oſſibus ejus injiceretur, invenit glebam.* Quod autem Romani *glebam injicere*, id eleganter Phocylides γαῖαν, Moſchion κόνιν ἐπιμοιρᾶσθαι dixerunt. Phocylidis verſus hic eſt:

> Γαῖαν ἐπιμοιρᾶσθαι ἀταρχύτοις νεκύεσσι.

Moſcionis vero Senarii in Phyſicis Stobæi hi:

> —— γαῖα δὲ πρὶν ἄσπορος.
> Ἤδη ζυγουλκοῖς βουσὶν ἠροτρεύετο.
> Αὐτῆ δ᾽ ἐπυργώσαντο, καὶ περισκεπεῖς
> Ἔτευξαν οἴκους, καὶ τὸν ἠγριωμένον,
> Εἰς ἥμερον δίαιταν ἤγαγον βίου
> Κἀκ τοῦ δὲ τοὺς θανόντας ὥρισεν νόμος,
> Τύμβοις καλύπτειν κἀπιμοιρᾶσθαι κόνιν
> Νεκροῖς ἀθάπτοις, μηδ᾽ ἐν ὀφθαλμοῖς ἐᾶν.
> Τῆς πρόσθε θοίνης μνημόνευμα δυσσεβές.

Quos verſus clariſſimus & doctiſſimus Dan. Heynſius in Notis ad Silium Italic. toga donavit hoc modo:

> *—— terra ſeminis prius*
> *Ignara bubus aſperum trahentibus*
> *Iugum patebat, turris alta, tectaque*
> *Hinc inde celſum prodidêre verticem*
> *Aſperque vitæ cultus in mores novos*
> *Seſe reduxit. Lex cadaverum ſtrues*
> *Terræ ſacravit, pulveremque mortuo*
> *Levem dedere, luce non functos ſuo*

Tumulo

Tumulo negarunt, nec remanſit ulla de
hinc
Voracitatis indicina priſtinæ.

Atque hunc pulverem interdum ab amicis prætereuntibus levi manu officii ergo infundi ſibi poſtulabant. Suaviſſimus Nonnus:

— ἀλλὰ σὺ κούρη
Μοῦνον ἐμοὶ φθιμένῳ γλυκερὴν περίχευε κονίην
Χειρὶ τεῇ πυμάτην ὀλίγην χέειν, ὄφρα τις εἴπῃ.
Παρθένος ὡς ἐλέαιρε τὸν ἔκτανε.

Quod ſi quis hujuſmodi cadaver aliquod inſepultum in via ſibi temere fortuitoque, ut fit, objectum prætergrederetur, & de glebæ aut pulveris injectione & quidem ter repetitâ gratiam ipſi facere negligeret, fraudem pluſquam capitalem, ne piaculum dicam, ſibi capitique ſuo acceſſere cenſebatur. Scholiaſtes Sophocl. in Antigona: ὁ γὰρ νεκρὸν ὁρῶντες ἄταφον, καὶ μὴ ἐπαμησάμενοι κόνιν, ἐναγεῖς εἶναι ἐδόκουν. Non obſcure id indicat Horatius lib. 1. Od. 28.

At tu nauta vagæ ne parce malignus
arenæ
Oſſibus & capiti inhumato
Particulam dare. ſic quodcunque minabitur Eurus
Fluctibus Heſperiis: Venuſinæ
Plectantur ſilvæ te ſoſpite: multaque
merces,

Vnde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Vnde poteſt, tibi defluat æquo
Ab Iove Neptunoque ſacri cuſtode Tarenti.
Negligis immeritis nocituram
Poſt modo te natis fraudem committere? fors &
Debita jura viceſque ſuperbæ
Te maneant ipſum. precibus non linquar inultis
Teque piacula nulla reſolvent.
Quanquam feſtinas, non eſt mora longa. licebit
Injecto ter pulvere curras.

Sic etiam apud Dionyſ. Halicarnaſſeum metu piaculi populus Horatiam, quam frater interemerat, nec pater ſepulcris majorum dignam cenſebat, terræ injectione ſepelivit: lib. 3. Ἀλλ᾽ οἱ παριόντες αὐτὴν ἐρριμμένην ἐν ᾧ διεχρήσθη χωρίῳ, λίθους ἐπιφοροῦντες καὶ γῆν, ἐκήδευσαν ὡς πτῶμα ἔρημον κηδεμόνων. Hoc eſt, *Sed qui præteribant eam jacentem in eo ipſo loco, ubi cæſa fuerat, congeſtis lapidibus & terra, ut cadaver deſtitutum cura domeſticorum, ſepeliverunt.*

Verumenimvero ejuſmodi piaculum *porcâ præcidaneâ* poterat expiari teſte Feſto: at qui ſepulcrorum religionem violaſſet, in eum etiam pœna gravis erat conſtituta; de quâ priuſquam agamus, placet nonnulla de Sepulcro violato hic inſerere, quamvis Juriſconſultorum propria illa materia, quos dicam ſtatim mihi non

on ſcripturos confido, quod quædam terdum ex uberrimis illorum agris in oſtra horrea converrero.

CAP. XXII.

pulcrorum religio violata Monumenti Demolitione, Habitatione doloſa, Illatione illegitima & Alienatione. Sepulcra hoſtium non ſunt religioſa. Libertis legata relicta ut circa monumentum Domini morarentur. Sepulcra pro latibulis uſurpata. Meretrices in ſepulcris ſteterunt. De itinere ad Sepulcrum.

Epulcrorum religio, quæ in magno antiquis honore habita, variis modis iolabatur: quorum alii ad monumenum, alii vero ad corpus ipſum pertineant.

Monumentum violabatur potiſſimum emolitione, habitatione doloſa, illatione illegitimâ, & denique alienatione.

Demolitionem appello, ſi quis *de ſepulo abſtulerit vel ſaxa, vel marmora, vel lumnas aliamve quamcunque materiam bricandi gratiâ*, ut eſt in L. 4. Cod. De epul. viol. ſive de ſepulcro *lapidem moerit, terram everterit, ceſpitem evellet, ornamenta quædam tricliniis aut porcibus intulerit*, ut ait L. 5. Cod. eodem. ve *ſtatuam è monumento evulſerit*, ut loitur Ulpianus Leg. 2. D. eodem. Eaem fuere in Legibus Solonis, quarum eminit Cicero lib. 2. de leg. *De Sepulis autem nihil eſt apud Solonem amplius, quam*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

quam ne quis ea deleat, neve alienum inferat, pœnaque eſt, ſi quis buſtum (nam id puto appellari τύμβον) *aut monumentum, inquit, aut columnam violarit, dejecerit, fregerit.* Excipiuntur tamen hoſtium Sepulcra, de quibus Celſus L. 4. D. De ſep. viol. *Sepulcra hoſtium religioſa nobis non ſunt: ideoque lapides inde ſublatos in quemlibet uſum convertere poſſumus: nec violati actio competit.* Nam alias, ut dictum, etiam ipſi lapides erant religioſi. In quam tamen ſuperſtitioſam veterum religionem luſiſſe mihi videtur Laterenſis, qui Ciceronem dum Plancii in ſe merita verbis extolleret, *arcem facere ex cloaca lapidemque è ſepulcro venerari pro Deo* dixerat, ut eſt in oratione Plancianâ.

Habitatione autem violabatur Sepulcrum ſi quis in eo *dolo malo habitaverit ædificiumve aliud quam de ſepulcri cauſ[a] factum ſit, habuerit*, ut eſt in Edicto Prætoris apud Ulpian. L. 3. D. De ſep. viol. Recte autem addit Prætor: *Dolo malo.* Nam alioquin Teſtatores ſervis vel libertis interdum legata relinquebant eâ conditione, ne à monumento ſuo recederent. Unde L. 71. §. D. De condic. & demonſtr. *Titio centum relicta ſunt ita, ut à monumento meo non recedat.* quam tamen conditionem non in ingenuis ſed in libertis tantum locum habere dicit. quod etiam patet ex L. 18. §. 4. D. De Aliment. legat. *& veſtiaria Cibaria per fidei commiſſum dedera[t]*

& it[a]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

& ita adjecerat, Quos libertos meos, ubi orpus meum poſitum fuerit, ibi eos morari ubeo, ut per abſentiam filiarum mearum d Sarcophagum meum, memoriam meam uotannis celebrent. Præterea etiam alios onnunquam ſepulcris pro latibulis, non utem dolo malo, uſos legimus: Nam Democritum Philoſophum ſæpe ſolitudi- ais cauſa ſepulcra frequentaſſe, in iiſque noctes ac dies commoratum eſſe, præ- er Laërtium in ejus vita teſtatur etiam Lucianus in Philopſeude, his verbis: Νὴ Δί᾽ ἦν δ᾽ ἐγὼ μάλα θαυμαστὸν ἄνδρα Ἀβδηρόθεν ἐκεῖνον Δημόκριτον, ὃς οὕτως ρα ἐπέπειστο μηδὲν οἷόν τε εἶναι συστῆναι οιοῦτον, ὅσγε ἐπειδὴ καθείρξας ἑαυτὸν εἰς ινῆμα, ἔξω πυλῶν ἐνταῦθα διετέλει γρα- φὼν καὶ συντάττων καὶ νύκτωρ καὶ μεθ᾽ ἡμέραν. Et de Julio Sabino memoriæ prodidit Xiphilinus in Veſpaſiano, ipſum aliquot præliis ſuperatum, rus abiiſſe & ibi ſe in ſubterraneum ſepulcrum, quod prius ipſemet incenderat, abdidiſſe: in quo i- pſos annos novem delituerit cum uxore, ex eaque duos filios procreârit, omnibus ullum jam interiiſſe opinantibus. Verba Græca hæc ſunt: Ηττηθεὶς μάχαις τισὶν φυγὼν εἰς ἀγρόν τινα, κἀνταῦθα εἰς μνημεῖον πόγαιον, προκαταπρήσας αὐτὸ, κατέδυ. καὶ οἱ μὲν ᾤοντο κἀκεῖνον ἀπολωλέναι, ὁ δὲ ἐκρύφθη τε ἐν αὐτῷ ἐννέα ἔτη μετὰ τῆς γυ- αικὸς, καὶ παῖδας ἐξ αὐτῆς δύο ἄῤῥενας ἐκύησε. Sic Chriſtianos interdum perſe-

cutionum temporibus in ſepulcris delituiſſe, Chryſoſtomus Homil. 40. ad populum clare indicat: *Hi quidem*, inquiens, *in monumentis & ſepulcris, hi vero in deſertis latitabant. Mulieres teneræ & delicatæ continua fame detinebantur. Itaque conſidera, ſi qua tunc pretioſi ſumptus, ſi qua delitiarum erat delectatio. Subiitne concupiſcentia unquam mulierem in ſepulcro latentem & expectantem ancillulam, ut veniat prandium afferens, & ne forte deprehenſa ſit trepidantem & in timore tanquam in fornace jacentem?* Atque hi quidem omnes abſque dolo malo in ſepulcris habitabant: ideoque Edictum Prætoris ad eos non pertinet; uti forte nec ad ſcorta ac diobolares meretrices, quas frequenter in ſepulcris ſtetiſſe, notat Martialis lib. 1. Epigramm. 35.

Abſcondunt ſpurcas & monumenta lupas.

Et l. 3. Epigr. 91. *buſtuarias mœchas* vocat hujuſmodi lupas inter buſta ac monumenta pene in propatulo proſtantes, uti recte explicat Turnebus lib. 13. Adverſ. cap. 19.

Sed & *Illatione illegitima* ſepulcrum poterat violari, videlicet, *ſi quis contra voluntatem teſtatoris in hereditarium ſepulcrum, quamvis heres, inferat*, ut ex L. 3. D. De ſepul. viol. quam totam ſupra adduximus, videre eſt. Item *ſi quis in alienum ſepulcrum mortuum ſuum alienumve* in-

intulerit, ut eſt in ſententiis Pauli, quas ex vetuſtiſſ. libro Veſontione ad ſe perlato refert Cujac. lib. 21. obſerv. cap. 13. Quare etiam ſi quis in fundo empto, in quo ſepulcrum ſit, eò mortuum inferret, ſepulcri violati reus erat. Nam etſi quidem nominatim nihil eſſet exceptum, tamen ſepulcrum emptorem fundi non ſequebatur, *ſi modo in id publicum iter tranſeat*, ex L. 54. D. De Action. Emp. & Venditi. Sed ſæpius fundi venditor controverſiæ cavendæ ſolebat excipere locum ſepulcri ad hoc *ut ipſe poſterique ejus illò inferrentur*, L. 10. D. de Relig. & ſumpt. Atque hic non poſſum, quin etiam itineris ad ſepulcrum meminerim. Nam loco ſepulcri excepto, cenſebatur etiam hoc exceptum inter ementem & vendentem, *ut ei per fundum ſepulturæ cauſa ire liceret*, Leg. eadem. Quanquam non raro legibus quoque prædiorum vendendorum ſolitum caveri, Pomponius ſcribit, *ut ad ſepulcra, quæ in fundis erant, jus eis, aditus, ambitus funeris faciundi cauſa eſſet*. L. 5. D. De ſepulc. viol. Cujuſmodi lex diſertis verbis legitur in antiqua Inſcript. HVIC. MONVMENTO. ITVS. ADITVS. AMBITVS. DEBETVR. EX. SENTENTIA. EROTIS. AVG. L. JVDICIS. A. VIA. CAMPANA. PVBLICA, &c. Fit etiam mentio itineris ſepulcro debiti, l. 4. Iter. D. Quemad. ſervit. amit. & l. 14.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Servit. prædior. D. De Servitut. Hinc Cicero extremam egeſtatem, in quam filius Sex. Roſcii inciderat, indicare volens, ait: *cui de tanto patrimonio prædo iſte nefarius ne iter quidem ad ſepulcrum patrium reliquiſſet.* in orat. pro Sex. Roſc. Quod ſi quis ſepulcrum quidem habeat, iter autem ad ſepulcrum non habeat & à vicino ire prohibeatur, Antonini Impp. reſcripſere, *iter ad ſepulcrum peti precario & concedi ſolere, ut quoties non debetur, impetretur ab eo, qui fundum adjunctum habeat*, teſte Ulpian. l. 12. ſi quis ſepulcr. D. De Relig. & ſumpt. Et vide ibi plura. Quemadmodum autem itus, aditus, ambitus qui ſepulcro debetur, non utendo nequaquam amittitur, ut ex dicta l. 4. D. Quemadmod. ſervit. amitt. videre eſt: ita etiam *longa poſſeſſione jus ſepulcri non tribui ei, cui jure non competit*, Vlpianus tradit L. 4. D. De mort. infer. Et hoc manavit ex 12. tab. quæ *forum, id eſt, veſtibulum ſepulcri buſtumve uſucapi vetabant.* teſte Tullio 2. leg. Quæ verba mihi jam quaſi in manus dant quartam violati ſepulcri ſpeciem,

Alienationem. Nam ut Gordianus Imp. reſcripſit, *res religioni deſtinatas, quin imo jam religionis effectas, ſcientes qui contigerint, & emere & diſtrahere non dubitaverint, tametſi jure venditio non ſubſiſtat, læſæ tamen religionis inciderunt in crimen.* Hinc venditionibus plerumque

hæc

hæc lex addi ſolita: *Si quid ſacri, vel religioſi, vel publici eſt, ejus nihil vænit*, ut docet leg. 22. & 72. D. De Contrah. empt. Et Senatuſconſulto cautum erat, ut ait Ulpian. l. 12. D. De Relig. & ſumpt. *ne uſus ſepulcrorum permutationibus pollueretur*, hoc eſt, *ne monumentum væniret, neque obligaretur, diſtraheretur ve à quoquam*, ut loquitur l. 1. C. De Sepul. viol. & L. 2. & 9. C. De Relig. & ſumpt. Itemque *ne legarentur*, ut l. 14 C. De Legat. Quin imo interdum in ipſis monumentorum titulis Alienationem expreſſe prohibitam legimus. ut in particula hujus Lapidis: HOC. AVTEM. MONVMENTVM. CVM. ÆDIFICIO. NEQVE. VENIET. NEQVE. DONABITVR. NEQVE. PIGNORI. OBLIGABITVR: SED. NEC. VLLO. MODO. ALIENABITVR. NE DE NOMINE. EXEAT. FAMILIÆ. SVÆ.

CAP. XXIII.

Sepulcrorum religio violata corporis monumento jam illati Contrectatione, Mutilatione, Spoliatione & Tranſlatione. De duobus primis modis hîc actum. Incantatores cadaver mortuorum amputare ſoliti. Τυμβάδες. *Itemque animas defunctorum ab inferis evocare.* Γοητεία.

AC Sepulcri quidem ædificium violabatur his modis: qui licet ipſum et-

iam corpus ſepulcro jam illatum attingunt; huic tamen injuria potiſſimum fiebat, Contrectatione, Mutilatione, Spoliatione, Tranſlatione.

De *Contrectatione* loquitur L. 4. C. Sep. Viol. jubens X. pondo auri fiſco inferre eos, *qui corpora ſepulta aut reliquias contrectaverint.* Quare etiam in veteribus monumentis reficiendis erat cautio adhibenda, ne corpora contingerentur. Marcianus diſerte L. 7. D. eod. *Corruptum & lapſum monumentum corporibus non contactis licet reficere.* Quod ſi nudâ cadaveris contrectatione ſepulcrorum religio violabatur, quid jam de

Mutilatione dicemus incantatoribus olim & Magis uſitatâ? Nam inter reliqua Magicæ diſciplinæ capita, etiam hoc erat, quod cadavera mortuorum amputare, & præſegminibus iſtis inimicos ſuos defigere ſolebant. Quintilianus declamat. 15. *Facinus quod dicitur inquietare ſuperos, ſidera diris agitare carminibus, tumulos, buſta ſcrutari & amputatis cadaveribus impias in ſcelus armare manus, fieri non poteſt, ut auctorem ſuum non ſtatim primo prodat aſpectu.* Apulejus libro 2. Mileſ. *Sed oppido formido cæcas & inevitabiles latebras Magicæ diſciplinæ. Nam ne mortuorum quidem ſepulcra tuta dicuntur: ſed & buſtis & rogis reliquiæ quædam & cadaverum præſegmina ad exitiabiles viventium fortunas petuntur.* Et lib. 3. in deſcri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ſcriptione Magicæ officinæ : *Priuſquam apparatu ſolito inſtruxit feralem officinam, omne genus aromatis, & ignorabiliter laminis literatis, & infelicium manium durantibus calvis : defletorum, ſepultorum etiam cadaverum expoſitis multis admodum membris. hic nares & digiti, illic carnoſi clavi pendentium : alibi trucidatorum ſervatus cruor & extorta dentibus ferarum trunca calvaria.* Eundem Magorum ritum tangit Statius lib. 4. Thebaid.

Noſtri Cura minor, ſi non attollere buſtis
Corpora, nec plenas antiquis oſſibus urnas
Egerere & mixtos cælique Erebique ſub unum
Funeſtare Deos libet, aut exanguia ferro
Ora ſequi aut ægras functorum carpere fibras.

Hinc repertæ in Germanici domo hujuſmodi reliquiæ ſuſpicionem plebi præbuêre illius è medio ſublati per incantationes : ut annotat Tacitus libro 11. Annal. *Reperiebantur ſolo ac parietibus erutæ humanorum corporum reliquiæ, carmina, & devotiones & nomen Germanici plumbeis tabulis inſculptum, ſemiuſti cineres, ac tabe obliti, aliaque maleficia, quîs creditur animas numinibus infernis ſacrari.* Nec neglexit Dio : ὀστᾶ γὰρ ἀνθρώπων ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐν ᾗ ᾤκει κατορωρυγμένα, καὶ ἐλασμοὶ μολίβδινοι ἀράς τινας μετὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἔχον-

ἔχοντες εὑρέθη. Ex hac cauſa Heſych. veneficas hujuſmodi τυμβάδας, hoc eſt, buſtuarias vocari ait, quod in monumentis ſæpe verſarentur, & mortuorum cadavera mutilarent: Τυμβάδας ἔλεγον τὰς φαρμακίδας, ἀπὸ τοῦ περὶ τοὺς τύμβους διατρίβειν, καὶ τοὺς νεκροὺς ἀκρωτηριάζειν. Quæ poſtrema verba ſimul mihi in mentem revocant alium veterum ritum, quem homicidæ uſurpabant, ſi quam cædem patraſſent: nimirum vel aures, vel naſum, vel etiam corporis partem interfecto ſolebant abſcindere, eamque ſub axilla ferre, exiſtimantes, mortuum ita lacerum reddi omnino invalidum ad ſeſe ulciſcendum, ut eſt apud Heſychium & Scholiaſtem Sophocl. Electrâ, & alios: qui tamen inter ſe diſſentiunt. Sed de hoc ritu copioſe doctiſſimus Meurſius in commentario ad σκολειὸν Poëtam. Nos ad Magos revertamur: quos præſectis & amputatis cadaverum membris vivos incantaſſe diximus.

Sed & ipſas defunctorum animas, ut quidem vulgo putabant, magno ſacrificiorum apparatu, ac certis quibuſdam ceremoniis ſolebant ab inferis ciere, & futura ab iis exquirere: cujus rei inſigne exemplum habemus apud Lucanum libro 4. de Erichthone Theſſala, inſigni venefica, quæ rogatu Cn. Pompeii militem recens occiſum in vitam revocat, ut eventum belli Pharſalici ex eo cognoſceret.

ceret. Lactantius hac de re eleganter libro 7. de divino præm. cap. 13. *Falſa eſt ergo Democriti & Epicuri & Dicæarchi de animæ diſſolutione ſententia: quæ profecto non auderent de interitu animarum Mago aliquo præſente diſſerere, qui ſciret certis carminibus ciere ab inferis animas & adeſſe & præbere ſe humanis oculis videndas, & loqui & futura prædicere.* Prudentius libro 1. contra Symmachum, de Mercurio:

Murmure nam magico tenues excire figuras,
Atque ſepulcrales ſcite incantare favillas,
Vita itidem ſpoliare alios, ars noxia novit.

Tibullus lib. 1. Eleg. 2.

Hæc cantu finditque ſolum, Maneſque ſepulcris
Elicit & tepido devocat oſſa rogo.

Propertius lib. 4. Eleg. 1.

Vmbra neque hæc magicis mortua prodit aquis.

Sed omnium clariſſime diſertiſſimeque Tertullianus lib. De Animâ: *Publica*, inquit, *jam literatura eſt, quæ animas etiam juſta ætate ſopitas, etiam proba morte disjunctas & prompta humatione diſpunctas, evocaturam ſe ab inferorum incolatu pollicetur.* Videtur autem ſanctiſſimus Afer Necromantiam voluiſſe intelligere, vel Goëticam, quam ſic dictam ab eju-

latibus ſive τῶν γόων, quos ad ſepulcra exercent, quibus illa cordi, Cedrenus tradit: Γοητεία, inquiens, καλεῖται ἀπὸ τῶν γόων καὶ θρήνων τῶν περὶ τοὺς τάφους τοῖς τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδεύουσι γινομένων. Ad Sepulcra igitur, [in quibus animas plerunque oberrare vulgo credebatur, teſte Lactantio lib. 2. cap. 2. ut ſexcentos alios prætercam] magica hæc ſacrificia fiebant: Quæ etiam cauſa eſt, cur hoc hominum genus buſta ſolitum frequentare: quod de Naſamonibus & Celtis memoriæ prodidit Tertullianus De Anima cap. 57. *Naſamones,* ait, *propria oracula apud parentum ſepulcra manſitando captare, Heraclides ſcribit. Celtas apud virorum fortium buſta eadem de cauſa abnoctare Nicander affirmat.* Et Erichthonis veneficæ domicilium in ſepulchralibus fuiſſe monumentis, auctor Lucanus lib. 6.

Illi namque nefas urbis ſubmittere tecto,
Aut Laribus ferale caput, deſertaque buſta
Incolit & tumulos expulſis occupat umbris.

Ceterum quam gravis in hujuſmodi magos ſepulcrorum violatores pœna fuerit ſtatuta, videre eſt ex titulo Cod. De Maleficis & Mathematicis. Quemadmodum etiam ſub Conſtantio & Juliano Impp. *ſi qui per monumentum tranſiſſe veſpere malevolorum argueretur indiciis, ut veneficus, ſepulcrorumque horrores & errantium*

tium ibidem animarum ludibria colligens vana, pronunciatus reus capitis interibat. teſte Am. Marcellino lib. 19.

CAP. XIV.

De Spoliatione cadaveris. Pecunia aurumque cum mortuis conditum: cujus effoſſores Τυμβωρύχοι *dicebantur. Quæſtio,* An Theſauros è monumentis auferre licitum, *diſcuſſa. Cadaverum ſpoliatores,* Sacrilegi, *ac* Fures *vocati.*

SEquitur jam *Spoliatio cadaveris*, quæ erat, ſi quis res cum mortuo conditas è monumento clam auferret. Non enim vim ſuam obtinuit Lex XII. tab. quæ aurum addi mortuo vetabat. Extat illa apud Ciceronem lib. 2. Leg. *Qua in lege cum eſſet, Neive aurum addito: quam humane excipit altera lex: Aſt quoi auro dentes vincti ſient, im cum ollo ſepelire urereve ſe fraude eſto.* Senſus eſt, non licere aurum cum quoquam mortalium condi, extra quam ſi quis dentes habeat auro vinctos, tum licere: puta, ne ſit opus ut inſitii dentes cadaveribus detrahantur eximanturve. Mos enim erat antiquitus, ut edentuli eburneos ſibi dentes insererent, eoſque auro vincirent ne poſſent excidere: Unde Lucianus alicubi, τεττάρας ἔτι λοιποὺς ὀδόντας ἐχούσης, χρυσίῳ καὶ τούτους ἐνδεδεμένους, hoc eſt, *quæ quatuor modo reliquos dentes haberet, eoſque auro vinctos.*

Martialis libro 1. Epigramm. 73.

Sic dentata ſibi videtur Ægle
Emptis oſſibus Indicoque cornu.

Et alibi ſæpe ludit idem auctor in dentes hujuſmodi exemptiles: ut lib. 5. Epigr. 44. de Thaide & Lecania. lib. 9. Epigram. 38. in Gallam. libr. 14. Epigr. 56. libro 12. Epigr. 23. in Læliam. Sed ut dixi, quemadmodum pleraque alia, ita etiam hoc legis Decemviralis caput exolevit, ac ſepulcris illatæ ſunt non veſtes ſolum aliaque ornamenta: ſed & aurum pecuniaque pro cujuſlibet fere arbitrio ac voluntate. De veſtibus quidem ſupra ſatis multa diximus:

Jam de pecuniis aureaque ſuppellectile pauca: quam partim luxus, partim ſecuritatis gratia in monumentis nonnunquam depoſitam & cum ipſis mortuis tantum non ſepultam ex variis autorum locis conſtat. Terentius in prologo Eunuchi:

— unde eſſet theſaurus ſibi,
Aut unde in patrium monumentum pervenerit.

Ex quo ritu eſt jocus Plautinus in Pſeud. Act. 1. Sc. 4.

Ex hoc ſepulcro vetere viginti minas
Effodiam ego hodie, quas dem herili filio.

Ac hujuſmodi ſepulcris inſcribi ſolitum: I.M.I. ST.B. ABSC. hoc eſt, *in memoria iſta ſunt bona abſcondita.* Item: IN. HC. MM. S.P. SN. FN. hoc eſt, *in hoc monumento ſunt pecuniæ ſine fine.* ut interpretatur

atur Petrus Diaconus in Notis. Et poſt llum Manutius. Quanquam malim credere notis iſtis aliud fuiſſe ſignificatum, non hoc quod illi affirmant. Neque enim veroſimile eſt veteres tanto animi ſtupore fuiſſe præditos, ut quas à furum injuria tutas opes ſtudioſius condidiſſent, eaſdem indice titulo ſtolide eorum cupiditati proderent. Non poſſum hic ſilentio præterire, quod Elias Vinetus in Epiſt.XI. Auſonii annotavit, anno à Chriſto nato cIↃ IↃ XLI. menſe Januario, Varſii, qui parvus vicus eſt ad octo millia paſſuum ſupra Enguliſmam in Aquintania II. repertam eſſe in monumento quodam arcam plumbeam, in qua corpus humanum ſepultum fuerit, tectum quidem tenui pellicula araneæ inſtar, ſed cum lucem accepiſſet, ea continuo evanuit, ſolis reſtantibus oſſibus. Cum vero oſſa illa & quicquid pulveris in illa arca fuit, diligentius excuteretur, ſi quid forte pretioſius lateret, repertum eſſe nihil, præterquam qua parte pectoris humani cor locum habet, bracteam ex puriſſimo auro, quæ perquam tenuis, longior quam latior & ab altera parte latior, ſemiducatum Gallicum pendens & non plus eo. Illa autem in teretem formam complicata erat, quæ ubi explicata fuit, in ea hæc impreſſa fuerunt, quæ ſcalpturam præ tenuitate ferre non potuerant:

AEHI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Α	Ε	Η	Ι	Ο	Υ	Ω
Ω	Υ	Ο	Ι	Η	Ε	Α
Ε	Η	Ι	Ο	Υ	Ω	Α
Υ	Ο	Ι	Η	Ε	Α	Ω
Η	Ι	Ο	Υ	Ω	Α	Ε
Ο	Ι	Η	Ε	Α	Ω	Υ
Ι	Ο	Υ	Ω	Α	Ε	Η

Græcæ vocales ſunt ſeptem, totidem repetitæ verſibus. In primo eundem ordinem ſervant, quem in ſuo Alphabeto retinent. In ſecundo inverſus ordo eſt. In tertio ſecunda primi verſus litera prima eſt, quam aliæ deinceps conſequuntur. In quarto ſecundi ſecunda, prima. In quinto tertia primi verſus prima eſt. In ſexto tertia ſecundi verſus prima eſt. In ſeptimo denique verſu primum occupat locum ea litera, quæ in primo & ſecundo verſu quarta invenitur. In hoc ergo quadrato alia notet arcana & divinet Pythagoræus quiſpiam. Quod me attinet, eum ego hominem jucundo & eleganti ingenio fuiſſe arbitror: qui eos riſerit, qui magnos theſauros ſecum condi volunt, & memoriam ſui nominis immortalem putant ſe efficere, ſi epitaphiis & inſcriptionibus variis ſepulcra exornent: atque ideo bracteolam ſolam iſtam reliquerit, quæ ſi reperiretur, poſteros exerceret, dum quærerent, quid ſibi vellent iſtæ ſolæ vocales & tot modis replicatæ.

Defoſſam igitur cum mortuis pecuniam veſteſque & alia hujus generis hinc liquet.

qua-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

quarum rerum cupiditate illecti qui ſepulcra effodere & eas inde clam tollere non verebantur, Τυμβωρύχοι dicti ſunt. Heſychius: Τυμβωρύχος, λωποδύτης νεκρῶν. Syneſius Epiſt. 143. ἡγοῦμαι δ' ἀσεβέστερον ἀποθανόντων λόγους κλέπτειν ἢ θοιμάτια, ὃ καλεῖται τυμβωρυχεῖν. Sextus Philoſophus eum etiam in bonam partem accipi affirmat, lib. contra Mathematicos, cujus verba Latina adſcribam, cum Græca non liceat: *Dicitur enim τυμβωρύχος & qui hoc facit ad ſpoliandos mortuos & qui mortuis fodit ſepulcra. ſed prior quidem punitur, ut qui hoc agat malâ affectione: ſecundus vero etiam mercedem accipit ſuæ operæ & miniſterii propter cauſam, quæ alteri cauſæ adverſatur.* Hoc autem qui facerent, Sepulcri religionem violabant. Phædrus fab. 27.

Humana effodiens oſſa theſaurum Canis
Invenit, & violavit quia manes Deos,
Injecta eſt illi divitiarum cupiditas,
Pœnas ut ſanctæ religioni penderet.

Et apud Quintil. declam. 369. ſepulcri violati reus, quod arma ſuſtuliſſet, ita excipit: *Sed quid ſuſtuli? aurum credo aut defoſſam pecuniam? arma, &c.* Hinc etiam Theodoricus Rex apud Caſſiodorum l. 4. Variar. Epiſt. 18. Annæ Comiti inquiſitionem committit contra presbyterum, qui auro perſcrutando cineres mortuorum effoderat. *Dudum*, inquit, *ad nos multorum ſuggeſtione pervenit, Laurentium*

pres-

preſbyterum effoſſis cineribus funeſtas divitias inter hominum cadavera perſcrutatum: concuſſionemque mortuis intuliſſe, quem oportet viventibus quietam prædicare. Non abſtinuiſſe perhibetur tam crudeli contagio piis dicatas conſecrationibus manus, aurum execrabili quæſiſſe fertur affectu, quem ſuam decuiſſet egentibus dare ſubſtantiam, vel ſub æquitate collectam. Quod te diligenti examinatione præcipimus indagare. Et jure Pontificio cautum eſt, non licere ſepulcra Judæorum invadere vel corrumpere vel obtentu pecuniæ corpora humata effodere, cap. 9. *ſicut*. De Judæ. & Sarac. Celebris hoc crimine olim Galatarum gens, de qua Plutarchus in Pyrrho: οἱ δὲ Γαλάται γένος ἀπληστότατον χρημάτων ὄντες, ἐπίθεντο τῶν βασιλέων αὐτόθι κεκηδευμένων τοὺς τάφους ὀρύττειν καὶ τὰ μὲν χρήματα διήρπασαν, τὰ δὲ ὀστᾶ πρὸς ὕβριν διέρριψαν. De Catone Uticenſe etiam neſcio quis falſo ſcripſit *cineres eum mortui Cæpionis cribraſſe, aurum combuſtum quærentem*, teſte eodem Plutarcho in vita Catonis.

Ceterum ſi rem paulo diligentius ponderemus, patet pecunias in monumentis abſtruſas erui ab iis quibus jus eſt, poſſe, nec ſepulchri religionem ullo modo violari, modo ne qua cineribus injuria fiat, aut oſſa extrahantur. Recte enim Marcianus L. Julia 4. D. Ad leg. Jul. pecul. *Non ſit locus religioſus, ubi theſaurus invenitur. nam etſi in monumento inventus fuerit, non quaſi*

uaſi religioſus tollitur. Quod enim ſepelire uis prohibetur, id religioſum facere non oteſt. At pecunia ſepeliri non poteſt; ut & mandatis Principum cavetur. Et quod ic de pecunia dicitur, etiam de veſtibus ntelligi debet, præeuntibus nobis eodem Marciano. l. 113. Servo D. De Leg. 1. *ineptas voluntates defunctorum circa ſepulturam, (veluti veſtes aut ſi qua alia ſupervacua ut in funus impendantur) non valere, Papinianus lib. 3. Reſponſorum ſcribit.* Et Ulpiano l. 14. D. De Relig. & ſumpt. *Non autem oportet ornamenta cum corporibus condi nec quid aliud hujuſmodi, quod homines ſimpliciores faciunt.* Et ſic Hircanus è Davidis ſepulcro tria millia talentorum abſtulit: unde Egeſippus lib. 1. de Excid. urbis Hieroſolym. cap. 1. *Repulit Hircanus auro, quem ferro nequibat, reſeratoque ut Ioſephus auctor eſt, Davidis ſepulcro, tria millia auri talenta eruit.* Locus autem Joſephi eſt lib. 13. Antiq. Judaic. cap. 15. Sed audiamus cauſas à Theodorico Rege apud Caſſiodorum lib. 4. Var. Ep. 34. quâ Dudæ Sajoni jus concedit inveſtigandi theſauros, qui in ſepulcris reperiri poſſent; locus eſt elegantiſſimus, & dignus ut hic exſcribatur. *Prudentiæ nos eſt, in humanos uſus terris abolita talenta revocare, commerciumque viventium non dicere mortuorum: quia & nobis in foſſa pereunt & illis in nulla parte profutura linquuntur. Metallorum quippe ambitus ſolatia*

tia ſunt hominum. Nam divitis auri vena ſimilis eſt reliquæ terræ, ſi jaceat: uſu creſcit ad pretium: quando & apud vivos ſepulta ſunt, quæ tenacium manibus includuntur. Atque ideo moderata juſſione decernimus, ut ad illum locum, in quo latere plurima ſuggeruntur, ſub publica teſtificatione convenias: & ſi aurum, ut dicitur, vel argentum fuerit tua indagatione detectum, compendio publico fideliter vindicabis: ita tamen ut abſtineatis à cineribus mortuorum. Ædificia tegant cineres, columnæ vel marmora ornent ſepulcra, talenta non teneant, qui vivendi commercia reliquerunt. Aurum enim ſepulcris juſte detrahitur, ubi dominus non habetur: imo culpæ genus eſt, inutiliter abditis relinquere mortuorum, unde ſe vita poteſt ſuſtentare viventium. Non eſt enim cupiditas eripere, quæ nullus ſe dominus ingemiſcat amiſiſſe, Theſauros igitur in ſepulcris abditos impune poſſe erui, hinc videre eſt. Sed addidi, *ab iis, qui eruendi jus habebant.* Nam abſque hoc qui pecuniam è monumento auferret, Sacrilegus audiebat. Vetus Poëta;

> *Res ea ſacra, miſer, noli mea tangere fata,*
> *Sacrilegæ buſtis abſtinuere manus.*

Et in Cod. Theod. lib. 5. *Proximum ſacrilegio crimen* dicitur. Appellabantur etiam *Fures*, qui ſepulcra ſpoliarent. In veteri Monument.

Plu-

Plutoni ſacrum munus ne attingite fures.

Et alibi :

Abite hinc peſſimi fures.

CAP. XXV.

De Tranſlatione mortuorum : quæ duplex , Licita & illicita. hac Sepulcrorum religio violabatur, illa vero minime. De ſepulcris cognoſcebant Magiſtratus loci , Princeps , Collegium Pontificum, Tribunus pleb. Comes privatarum. In patria ſepeliri velle, omnibus innatum. Corpora quæ transferuntur , in urbem ferri nefas. Immunia etiam ſunt à vectigalibus. Proverbium κἂν ἀπὸ νεκρῦ φέρῃ.

RESTAT ut jam de *Tranſlatione* mortuorum agamus : quâ ipſa quoque religionem ſepulcrorum nonnunquam violari diximus. Græci ἀνακομιδὴν vocant. Scholiaſt. Æſchyli in ſeptem ad Theb. Ανακομιδὴ, inquit , ἡ ἐκ τάφου εἰς τάφον μετάθεσις. Erat duplex: Licita & illicita. Hæc, ſi corpus perpetuæ ſepulturæ eſſet traditum : Illa , ſi ad tempus alicui loco commendatum.

Perpetuæ ſepulturæ tradita vel corpora vel reliquiæ alio transferri non poterant ſine ſepulcri violatione. Marcianus L. 39. D. De Relig. *Divi fratres edicto admonuerunt , ne juſtæ ſepulturæ traditum , id eſt, terrâ conditum corpus inquietetur. videtur autem terra conditum, & ſi in arcula conditum hoc animo ſit , ut non alibi transferatur.*

Epi-

Epitaph. An. Creſtinæ: NE. QUIS. NOS. INQUIETET. EX. ARCA. NOSTRA. NEQUE. AB. ANTE. ALIAM. PONAT. AUT. COMMUTET. Hinc etiam nonnullis monumentis inſcripta legimus hæc verba: PERPETUÆ SECURITATI, ut videre eſt in Inſcriptionibus Auguſtanis, quas Ampliſſ. Marcus Welſerus, Germaniæ noſtræ ornamentum, edidit. Paulus Juriſconſultus *æternam ſedem* vocat hujuſmodi ſepulcra, L. 4. D. De Religioſ. Et in quibuſdam vetuſtis lapidibus DOMUS ÆTERNA dicitur, ut annotavit Clariſſimus Vir Radulphus Fornerius Gul. F. Anteceſſor Aurelianenſis, amicus noſter ſingularis, lib. 3. Rer. Quotid. cap. 6. Hujuſmodi ſepulturæ igitur traditum corpus, ut dixi, transferre alio non licebat, niſi ſi juſta cauſa interveniret, ut erat *incurſus fluminis*, vel *metus ruinæ*, L. 1. C. De Religioſ. & Paulus lib. 1. ſent. apud Cujac. lib. 21. Obſervat. cap. 13. Et tum tranſlatio ſolebat impetrari ab iis, quorum hac de re erat cognitio: puta A magiſtratu loci d. L. 1. C. De Rel. *exiſtimatione rectoris provinciæ transferre eas in alium locum poteris*. vel A principe, L. 2. D. De cadav. punit. *Nec licet eum inde transferre alicubi & ſepelire inconſulto principe*. Et L. 14. D. de Religioſ. *Nemo humanum corpus ad alium locum ſine Auguſti affatibus transferat*. vel A Pontifice: Vetus Inſcriptio; RELIQUIÆ. TRAJECTÆ.

JECTÆ. EJUS. III. NONAS. FEBR. EX PERMISSU. COLLEGII. PONTIFICUM. FACTO. PIACULO. Plinius lib. 10. Epiſt. 73. Et ſane alias, quæ ad ſepulcrorum jura pertinebant, de iis Pontificum erat cognitio. unde Cicero 2. Leg. *Sic decretum à Pontificum collegio, non eſſe jus in loco publico fieri ſepulcrum.* videndus & Dio lib. 48. de Oppii reliquiis. Poſtquam vero Auguſtus Cæſar pontificatum maximum Imperio junxit, ejuſque exemplum reliqui Imperatores ſecuti ſunt, pontificalis hæc cognitio quoque ad Principes, qui ſub Imperatoris nomine rei Romanæ præfuerunt, ſimul tranſiit: unde non ſemel etiam à Juriſconſultis hæc duo conjunguntur; ut lege 8. oſſa. D. De Relig. & Sumpt. ac L. 5. Hereditas. D. De petit. heredit. Invenio tamen interdum in ea re Tribuni plebis auctoritatem interpoſitam, ut teſtatur vetus hæc Inſcriptio: EUSCHEMUS. CONSOBRINÆ. SAMARIÆ. ARETHUSA. IISDEM. CORPORIBUS. TRALATIS. PERM. TRIB. PLEB. Item alia: RELIQUIÆ. TRANSLAT. PERMISSU TRIB. PL. Sed & Comitibus privatarum incubuiſſe hanc curam, ne ſepulcra violarentur, diſcimus ex Caſſiodoro, qui lib. 6. Var. Epiſt. 8. ſic ſcribit: *Defunctorum quin etiam ſacram quietem æquabilia jura tuæ conſcientiæ commiſerunt: ne quis veſtita marmoribus ſepulcra nudaret: ne*

quis

quis columnarum decorem irreligioſa temeritate præſumeret: ne quis cineres alienos aut longinquitate temporis aut voraci flamma conſumptos, ſcelerata perſcrutatione detegeret: ne corpus quod ſemel reliquerat moleſtias mundanas, humanas iterum pateretur inſidias. Nam etſi cadavera furta non ſentiunt, ab omni pietate alienus eſſe dignoſcitur, qui aliquid mortuis abrogaſſe monſtratur. Vide quæ tibi commiſſa ſunt, caſtitas viventium, & ſecuritas mortuorum.

Quod vero corpora jam attinet ad tempus alicui loco commendata, ea libere transferre erat licitum. Ulpianus ad edictum l. 3. D. De ſep. viol. *Non perpetuæ ſepulturæ tradita corpora poſſe transferri, edicto Divi Severi continetur.* Dioclet. & Max. Impp. L. 10. C. de Relig. *Si necdum perpetuæ ſepulturæ corpus traditum eſt, tranſlationem ejus facere non prohiberis.* Non tamen hoc ſine permiſſu eorum, quibus permittendi jus erat, fieri licuiſſe, ut credam, pervincit me libellus, qui ſuper hac re Severo principi oblatus eſt, his verbis: *Cum ante hos dies conjugem & filium amiſerim, & preſſus neceſſitate corpora eorum fictili ſarcophago commendaverim, donicum is locus, quem emeram, ædificaretur, via Flaminia inter miliare ſecundum & tertium, euntibus ab urbe parte lævâ, cuſtodia monumenti Flavii, tumulus ante ſolum Cœlii Orcilii: rogo Domine, permittas mihi in eodem loco in marmoreo ſarcophago,*

ophago, quem mihi modo comparavi, ea corpora colligere, ut quando & ego eſſe deſiero, pariter cum his ponar.

Decretum.

Sepulcrum fieri placet. Iubentius Celſus Promagiſter ſuſcripſi 3. Nonas Novembris, Antio Pollione & Opinio Coſſ. ordinariis Severo & Sabino Coſſ.

Ad hanc Licitam Tranſlationem pertinet & illa, qua defunctus reliquiæve ejus ex peregrinâ terra, ubi extremum vitæ diem clauſerat, in patrium monumentum vel locum quem vivus ſibi deſtinaverat, ſolebant portari. Erat enim hoc, quod hodieque eſt, pleriſque omnibus innatum, ut in gentis ſuæ ſepulcro condi optarint. L. Alumnæ D. De Alimentis leg. *Ab heredibus petierat, ut ſi in provincia diſceſſiſſet, ſexaginta Lucio Titio darentur, ut is corpus ejus curaret in patriam reportari.* & quæ ſequuntur. Etenim infelicitatis loco habitum, ſi cui externâ in regione mortuo patrii ſepulcri carendum eſſet. unde Catullus:

Quem nunc tam longe non inter nota ſepulcra,
Nec prope cognatos compoſitum cineres,
Sed Troja obſcœna, Troja infelice ſepultum
Detinet à noſtro terra aliena ſolo.

Quin imo pœna fuit apud Abderitas, decoctores in patria non ſepelire. Laërtius de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

de Democrito lib. 9. Νόμȣ δ' ὄντος τὸν ἀνα-λώσαντα τὴν πατρῴαν ἐσίαν μὴ ἀξιȣ̃σθαι τα-φῆς ἐν τῇ πατρίδι. Dicti ſunt autem à Græ-cis Ἀπόταφοι, quibus patrio ſepulcro con-di non potuit contingere. Harpocration Ἀπόταφος ἀντὶ τοῦ ἀπεστερημένος τῶν προγο-νικῶν τάφων. Ne quis autem hunc erga patriam, vel avita monumenta affectum miretur & tantum non culpet in Ethnicis, etiam priſcus ille Joſephus oſſa ſua ex Æ-gypto in Syriam aſportari juſſit, ubi pa-trem antea ſepeliverat, ut teſtatur hiſto-ria ſacra. Sed & cives propinquos ſuorum civium & propinquorum peregre mortuo-rum oſſa ac cineres magno deſiderio re-petiſſe legimus. Quod de Poëta Euripide Athenienſe apud Macedones mortuo, fa-ctum legitur: quanquam nihil hic impe-trare potuerunt Athenienſes. Sic Æmilii Arborii Rhetoris Conſtantinopoli mortui corpus Imperator Burdegalam transferen-dum curavit: unde Auſonius:

Illic dives opum, doctoque ibi Cæſare ho-
norus
Occumbis, patribus Magne ſuperſtiti-
bus,
In patriam ſed te ſedem ac monumenta tuo-
rum
Principis Auguſti reſtituit pietas.

Et de Sedato Rhetore idem Auſonius:

Quamvis externa tamen à regione reduci
Te patria & civem morte obitâ re-
petit.

Adc

Ado Viennenſis quoque auctor eſt Lugdunenſes pio amore ſollicitos oſſa Juſti Epiſcopi ſui uſque Ægypto ad urbem ſuam reportaſſe, in Chronico ſub Actis Anni 379.

Sed quia de reliquiis ex loco peregrino in patriam portatis ſupra etiam cap. 7. ſatis copioſe egimus: jam ceteras Translationis ceremonias exequemur. Impetrata igitur Tranſlatione, ſi quidem antea transferre non licuerat, priuſquam corpus loco moveretur, ſacrificia ſolemnia reddenda fuiſſe, tradit Paul. Juriſconſultus 1. ſentent. apud Cujac. lib. 21. Obſer. c. 13. Deinde etiam edicto D. Severi mandatum erat, *ne corpora detinerentur, aut vexarentur, aut prohiberentur per territoria oppidorum transferri.* Lib. 3. D. de ſep. viol. Per territoria dicit: non enim in urbes ferri licuiſſe ex Sozomeno diſcimus, qui Amelii reliquias, cum Antiochiam deportarentur, per totam viam juſſu Principis intra mœnia civitatum receptas fuiſſe contra mores Roman. diſerte ſcribit l. 7. cap. 10. Λέγεται δὲ διὰ πάσης τῆς λεωφόρου κατὰ βασιλέως πρόσταγμα ἐντὸς τειχῶν εἰς τὰς πόλεις εἰσδεχθῆναι παρὰ τὸ νενομισμένον Ῥωμαίοις. Quo loci quod ultima hæc verba *more Romano* interpretatur Onuphrius l. de Cœmiteriis cap. 15. inſignem eſſe magni viri oſcitantiam, norunt qui Græcas literas norunt. Atque hinc intelligimus, non vulgare genus honoris

fuiſſe, qui delatus Auguſto, cujus *corpus Decuriones municipiorum & coloniarum à Nola Bovillas uſque deportarunt noctibus propter anni tempus, cum interdiu in baſilica cujuſque oppidi, vel in ædium ſacrarum maximâ reponeretur.* teſte Sueton. in ejus vita.

Quod ſi vero defuncti corpus in itinere per ipſos vicos vel oppida tranſvectum fuerit, *nullam tamen pœnam meruiſſe eos, qui hoc fecerint*, Divus Marc. Imp. reſcripſit, *quamvis talia fieri ſine permiſſu eorum, quibus permittendi jus eſt, non debeant.* ut ait L. 3. D. de ſep. viol.

Sed & à vectigalibus immunia erant corpora, quæ alio transferebantur. ut patet ex Græca conſtitutione, quam Cujac. lib. 11. Obſer. cap. 21. edidit ex lib. 59. βασιλικῶν his verbis: ἐν οὐδενὶ τόπῳ οὐδὲν τέλος παρ' οὐδενὸς προσώπου ὑπὲρ τῶν διακομιζομένων σωμάτων παρέχεται). *In nullo quopiam loco vectigal ab aliqua perſona pro corporibus ex uno in alium locum tranſlatis præſtetur.* Fuiſſe tamen, qui à mortuis tributum exigerent, proverbium indicat, κἂν ἀπὸ νεκροῦ φέρειν, quod eſt apud Ariſtot. lib. 2. Rhetor. Quanquam & de iis intelligi proverbium poteſt, qui mortuos venderent, quod Achillem feciſſe notat Virgil lib. 1. Æneid.

Exanimumque auro corpus vendebat Achilles.

Qui etiam hac de cauſa νεκροπέρνας à Lycophrone

cophrone appellatur. hoc eſt, *mortuorum venditor.* Alluſit huc Lactantius lib. 3. *Scilicet aurum pendere debet pro mortuo Hectore.* Vide Homer. Iliad. ω. ut alios mittam. Cicero quoque Verri hoc crimen objicit Actione 7. quod, cum multos in Sicilia occidiſſet, cadavera non niſi accepto pretio, patribus & cognatis ad ſepulturam redderet. Simile quid de Commodo Antonini F. narrat Lampridius: *Multi ſub eo & alienam pœnam & ſuam ſalutem pecunia redemerunt. Vendidit etiam ſuppliciorum diverſitates & ſepulturas & imminutiones malorum & alios pro aliis occidit.* Videndus de hoc proverbio Auctor adagiorum, qui multis ſuper eo declamat.

CAP. XXVI.

Pœna violati Sepulcri Mors, Exilium, Pecunia, Manus amputatio. Temperata ea juxta magnitudinem facti & rationem Perſonarum. Sepulcrorum violatores divinitus puniti.

QUot modis potiſſimum Sepulcra violarentur, ex dictis conſtat. jam pœnam quoque hujus delicti conſiderabimus. At de Actionibus quidem in Sepulcri violatores Juriſconſulti videantur: nobis ſcire ſat eſt, agere licuiſſe in eos, qui violati Sepulcri crimen admiſiſſent. Seneca lib. 4. Controv. 4. *Sepulcri violati ſit actio.*

Inter genera vero pœnarum, quibus Sepulcri violatores coërciti, præcipua

hæc erant: Mors, Relegatio, Damnatio ad metallum, Deportatio, Pecunia, Manus-amputatio. Sed ut in pleriſque omnibus animadverſionibus, ita hic quoque & facti & perſonarum habitam rationem reperio.

Nam ut à Clericis ordiar, hos perpetua deportatione punitos diſcimus ex Novella Valentiniani, quæ extat in Cod. Theodoſ. tit. 5. de Sepulcris: *Clericos vero, quos tam diri operis conſtiterit auctores, dignos credimus majore ſupplicio. Vehementius enim coërcendus eſt, quem peccaſſe miſeris ſcelus omne gravius facit claritudo perſonæ. Intolerandum, nimis execrabile, non ferendum, induere nomen & titulum ſanctitatis & abundare criminibus. Quiſquis igitur ex hoc numero ſepulcrorum violator extiterit, illico Clerici nomen amittat, & ſic ſtylo proſcriptionis addictus, perpetua deportatione plectatur.* Quanquam mitius cum illis agit Concilium Toletanum 4. Can. 45. *Si quis clericus in demoliendis ſepulcris fuerit deprehenſus, quia facinus hoc pro ſacrilegio legibus publicis ſanguine vindicatur, oportet Canonibus in tali ſcelere proditum à clericatus ordine ſubmoveri & pœnitentiæ triennio deputari.*

Servi autem & tenuioris fortunæ homines puniebantur relegatione vel damnatione ad metallum, ſi tantum demoliti fuerint ſepulcra, ex L. Conſtantii C. De ſep. viol. *Si ſervus in demoliendis ſepulcris fuerit*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

fuerit deprehenſus, ſi id ſine domini ſcientia faciat, metallo addicatur: ſin vero domini auctoritate vel juſſione urgetur, relegatione plectatur. Si vero etiam ſepulcra effoderint & extraxerint ipſa corpora, afficiebantur morte. Paulus L. 11. D. de ſep. viol. *Rei ſepulcrorum violatorum, ſi corpora ipſa extraxerint vel oſſa eruerint, humilioris quidem fortunæ ſummo ſupplicio afficiuntur.* Et novella Valentiniani in C. Theod. d. loco: *Quisquis igitur ſepulcra profundæ violator quietis & lucis hoſtis effoderit, quisquis ex his quælibet aut marmora aut ſaxa ſuſtulerit, pœnæ mox habeatur obnoxius. Servos colonoſque in hoc facinore deprehenſos duci protinus ad tormenta convenit: ſi de ſua tantum fuerint temeritate confeſſi, ſolvant commiſſa ſanguine ſuo. ſi dominos inter ſupplicia nullo interrogante innexuerint, pariter puniantur. Ingenui quoque, quos ſimilis præſumptio reos fecerit, ſi fortaſſe plebeii & nullarum fuerint facultatum, pœnas morte perſolvant.*

Honeſtiores jam quod attinet, etiam illi, ut puto, mulctabanrur morte, ſi armatâ manu ſepulcra ſpoliaſſent, latronum more, ex reſcripto D. Severi; ut ait Ulpianus Leg. 3. §. 7. D. eodem. Si abſque armis, vel pœna metalli, ut eſt in Lege eadem: vel Exilio, ut Lege 11. D. eodem: vel Pecuniâ. Nam etſi quidem Macer Juriſconſultus generatim affirmat, *de ſepulcro violato actionem quoque pecuniariam dari.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Leg. 9. D. eodem, ad ditiores tamen id reſtringendum eſt veroſimile. In pecuniariâ vero pœnâ mire variatum. Ulpianus L. 3. §. 8. eam ſtatuendam ait *ex injuria, quæ facta eſt: item ex lucro ejus qui violavit: vel ex damno quod contigit; vel ex temeritate ejus qui fecit.* hoc eſt, ex eo quod æquum judici videbitur, dum tamen non minoris reum condemnet judex, quam in aureos centum ſepulcro violato, vel ducentos, ſepulcro inhabitato aut inædificato: quæ pœna Edicto Prætoris fuit definita, dicta Leg. 3. Conſtantius autem Imp. ſepulcri violatorem 20. *pondo auri fiſco inferre* jubet, ut recte ex Baſilicis legendum putat Cujacius: quam ipſam etiam pœnam ſtatuit in *locorum judices, ſi hoc vindicare neglexerint*, ut eſt in Leg. 2. & 4. Cod. De ſepulcr. viol. Idem Imperator etiam ſancivit, *ut villa, ſive domus aut ædificium quodcunque eſſet, fiſci juribus vindicaretur*, in qua domo aliquid reperiretur, quod de ſepulcro eſſet detractum, ut eſt in Leg. 2. Cod. eodem.

Quid? quod etiam in titulis monumentorum non raro certam pecuniæ ſummam pœnæ nomine jubebantur vel arcæ Pontificum vel ærario populi Rom. perſolvere, qui quacunque alienatione ſepulcrum contra teſtatoris voluntatem alienaſſent, ut ex nonnullis Inſcriptionibus videre eſt, quarum una hæc eſt: AUR. MAXI-

MAXIMIANUS. AUR. OLYMPIADI FIL. DULCISSIMÆ. QUÆ. VIX. AN. XXII. M. X. D. XXVI. ET. PUBLICIÆ. CARPODORÆ. EJUS. ET. LIB. LIBERTABUSQUE. SUIS. POSTERISQUE. EORUM. F. SI. QUIS. HOC. SEPULCRUM. VEL. MONUMEN. CUM. ÆDIFICIO. UNIVERSO. POST. OBITUM MEUM. VENDERE. VEL. DONARE. VOLUERIT. VEL CORPVS ALIENUM. INVEHERE VELIT. DABIT. POENÆ. NOMINE. ARCÆ. PONTIFICUM. HS. C. ET. IS. CUI. DONATUM. VEL. VENDITUM FUERIT. EADEM. POENA. TENEBITUR. Item alia: CN. TREMELIUS. TROPHIMUS. FECIT. SIBI. ET. FLAVIÆ. PROBÆ. CONJUGI. CUM. QUA. VIXIT. ANNIS * LIBERTIS. LIBERTABUSQUE. POSTERISQUE. EORUM. SI. QUIS. AUTEM. HOC. VENDERE. VOLUERIT. ARKÆ. PONTIFICUM X. MILLIA. NUMUM. INFERET. VEL. SI. QUIS. ALIENUM. CORPUS SIC. INTULERIT. POENAM. SUPRA. SCRIPTAMQUE. INFERET. Item alia: CONJUGI. CARISSIMÆ. ET. SIBI. ET. C. MARCIO. VICTORI. ET. LIBERTIS. LIBERTABUSQUE. SUIS. POSTERISQUE. EORUM. NE. DE. NOMINE. MEO. EXEAT. QUOD. SI. QUIS. ID.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ID. MONVMENTVM. PARTEMVE. EJVS. VENDERE. VEL. DONATIONIS. CAVSA. CVI. MANCIPARE. VOLVERIT. ALIOVE. QVO. NOMINE. EJVS. MONVMENTI. PARTEM. ALIENARE. TEMPTAVERIT. DARE. DAMNAS. ESTO. ÆRARIO. POPVLI. RO. HS. XV. M. N. ET. COLLEGIO. PONTIFICVM. HS. XV. MN. Et hoc amplius bona quoque eorum, qui alienaſſent, Reipubl. addici ſolita reperio, ut in hac Inſcript. Brunduſina. M. LOLLIVS. ARPHOCRAS. V. F. S. ET. PÆLINÆ. VXORI. V. ET. LIB. LIBERTAB. POST. Q. EORVM. M. S. S. E. H. N. S. NEQVE. VLLI. LIQVEBIT. LOCATIONIS. CAVSA. IN. ANNIS. CENTVM. QVANDOQVE. TRANSVENDERE. QVOD. SI. QVI. ADVERSVS. ID. FECERINT. EORVM. BONA. PERTINERE. DEBEBVNT. AD. REMPVBLICAM. BRVNDISINORVM.

Non opinor *ἀπροσδιόνυσον* fuerit huc adſcribere vetuſtam illam formulam ſententiæ Judiciariæ, qua Alfenus Senecio Subpræfectus claſſis primæ Miſenatium ad tutelam inferi maris ab Auguſto conſtitutæ, heredes Patulcii Diocletis, qui dirutis ſepulcris locum religioſum Ætio Abaſcantio tanquam purum vendiderant, propter neglectam religionem multat

pretio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

pretio & uſuris centeſimis duplicibus cum anatociſmo, ut ex ea pecunia pauperes milites claſſis primæ Miſenatium non collato ære ægroti curentur: locum vero ipſum Rufino militi emptoris heredi aufert & publicum facit in uſum ſepeliendorum militum ejuſdem claſſis. Sed placet ſententiam ipſam integram proponere, ut eſt in tabella marmorea, quæ Neapoli viſitur in ædibus Hadriani Gulielmi:

In. His. Ædificiis. Et. Locis
Puris. Adjacentibus. Ædificiis. Sive. Is Locus.
Ager. Eſt
Æli. Rufini. Militis.

Cujus. Se. Poſſeſſorem. Eſſe. Ex. Cauſa. Emptionis. P. Æli. Abaſcanti. Patris. Sui. Alfenio. Senecioni. Subpræf Claſſ. Pr. Mis. Probavit. Et. Meruit. Sententiam. Quam Iuſſu. Ejuſdem. Senecionis. Subpræf. Huic. Titulo. Proſcripſit.

Senecio C. C. C. *dixit*

Neceſſariam. Fuiſſe. Inſpectionem. Ædificiorum. Et. Loci. De. Quibus. Apud Me. Actum. Eſt. Reipſa. Manifeſtatur. Cum Igitur. Ædificia. Solo. Puro. Poſita. Deprehenderim. Neque. ullo. Sepulcro Superpoſita. Vel. Conjuncta. Apparet. Venditionem. Eorum. Iure. Factam. Ideoque. Ad. Ælium Rufinum. Militem. Ex. Cauſa. Emptionis. Pertinere. Videtur. Loci. Vero. Sive Agri. Quem. Adjacentem. Ædificiis. Ælius Abaſcantus. Pater. Rufini. Ab. Heredibus. Patulci. Diocletis. Æque. Mercatus

catus. Eſt. Quum. Habeat. Plurima. Et Diſperſis. Locis. Sepulchr. Ius. Per. Venditionem. Transferri. Ad. Emptorem. Non. Potuiſſe Et Cum. Pater. Rufini. Et. Poſtea. Rufinus. Quamquam. Non. Iure. Facta. Emptione. Semper. In. Poſſeſſionem. Fuerint. Nullo. Iure. Eum. Locum. Vindicare. Sibi. Patulcii. Poſſunt. Plane. Cum. In Re. Præſenti. Inſpexerim. Obliturattum. Atque. Eraſum. Patulci. Dioc. Nomen. Et. Remanere. Inſcripta Capita. Quædam. Exprimentia. Hæc. Verba. Actius Dioc. Patul. Dioc.

F.cum. Fratribus Qui. Nunc. Hic. Adſunt. Vendunt. P. Ælio. Abaſcanto
Locum. Purum. In Quo. Nulla. Sepulcra. Jacta Superpoſita. Neque. Conjuncta.
Apparent. Lib Nep. Pronep Q Et. Reliqua. *Ob contemptum Famen. Religionis*
Rufinus. P. Æli. Abaſ. F. Agro. Privetur. Fietque. Pub. ſepeliendorum Militum.
Claſſ. Pr. Mis. In. Vſum. Heredes. Vero. Patul Dioc. Mulctentur. ſorte
Vna. Cum. Anatociſmo. Binæ. Centeſimæ. Vſuræ. Propter. Neglectam
Religionem. Sepulcrorum. Clam. Dirutorum. Paupereſque. Milites
Claſſ Pr. Miſ Donati Sint Dum. Ægreſcunt. Et Moriuntur. Ne Ære
Conlato Curentur. Sepelianturq. Quam. Sententiam. Sanctam Eſſe
Omnes. Sciunto. Idque. Totum. Teſtatur. Marmor.

Deni-

Denique Valentinianus Imp. media parte bonorum mulctavit eos, qui ex honeſtioribus ſepulcrum violaſſent. dictâ Novellâ: *Splendidiores autem vel dignitatibus noti bonorum ſuorum medietate mulctati, perpetuâ notentur infamiâ.* Quod vero hîc de Infamia addit non mirum: Nam, ut Ulpianus teſtatur Leg. 1. De Sep. Viol. vel ſola *Sepulchri violati actio infamiam irrogat.* Et habent eam conjunctam reliquæ pœnæ omnes.

De manuum vero amputatione, quâ hujuſmodi violatores ſepulcrorum punitos diximus, auctorem habemus Harmenopulum, qui lib. 6. tit. 5. diſerte ſcribit: οἱ τοὺς νεκροὺς ἐν τοῖς τάφοις ἐκδύοντες, χειροκοπείσθωσαν. *Qui mortuos in ſepulcris exuunt, illis manus amputentur.*

Porro adeo flagitioſum hoc ſcelus habitum fuit, ut etiam olim inter cauſas relatum ſit, cur uxor à marito divortere poſſet, ſi nimirum *ſepulcrorum diſſolutorem* eſſe probaverit, ut reſcripſere Theodoſius & Valentin. Impp. Cod. De repudiis. Leg. 8.

Quin imo ita exiſtimabant, ut ut quis humanam forte pœnam effugeret, divinam tamen minime vitari poſſe. Unde Phocylides:

> Μὴ τύμβον φθιμένων ἀνορύξῃς, μηδ᾽ ἀθέατα
> Δείξῃς ἠελίῳ, καὶ δαιμόνιον χόλον ὄρσῃς.

Hinc iratam Iſidem vel alios Deos ſolebant imprecari, qui ſepulcrum ſuum violaſſent, ut in hac *Inſcriptione* : SECUS. QUI. FECERIT. MITEM. ISIDEM. IRATAM. SENTIAT. ET. SUORUM. OSSA. ERUTA. ATQUE. DISPERSA. VIDEAT. Sic in ſacra etiam hiſtoria legimus Regem Moabitarum divinitus punitum, quod non ſolum τυμβωρύχος fuiſſet: ſed oſſa etiam Regis Idumæorum cremaſſet, ac è cineribus calcem feciſſet ad incruſtandum ſuum palatium. Annos. c. 2. Et, ut tandem finem faciam, qui in patrios cineres minxiſſent, hoc eſt, patrium monumentum violaſſent, eos non aliter quam parricidas furiarum ardentibus tædis perterreri atque agitari credebant. Unde Horatius de Arte Poëtic. in fine:

Nec ſatis apparet, cur verſus factitet: utrum
Minxerit in patrios cineres, an triſte bidental
Moverit inceſtus, certe furit.

quaſi dicat, Non ſatis apparet, utrius facinoris admiſſi cauſa tam graviter ſibi deos habeat iratos, ſepulcri ne violati, an ſublati & loco moti bidentalis. Nam cum fas non eſſet mejere in loco religioſo, tum multo habebatur ſceleratiſſimum, filium in parentis tumulum immejere. Quare etiam interdum hoc ignominiæ genus ſolebant deprecari, ut ex hoc lapide Romano conſtat:

HOSPES. AD. HUNC. TUMULUM.
NE. MEIAS. OSSA. PRECANTUR
TECTA. HOMINIS.

Quos enim ignominâ affectum ibant, ad illorum ſtatuas mejere vel urina ſolebant inquinare, ut conſtat ex Juvenali:

Cujus ad effigiem non tantum meiere fas eſt.

Et Suetonio, qui de Nerone ſic ſcribit cap. 56. *Religionum uſque quaque contemptor, præter unius Deæ Syriæ. Hanc mox ita ſprevit, ut urinâ contaminaret.* Sed hæc delicatas aures fortean mordeant. quare pauſa hic eſto.

CAP. XXVII.

De Cenotaphiis. Extructa ea vel alibi ſepultis, vel ſepulturæ omnino expertibus. Ικρίον cenotaphii indicium apud Athenienſes. Perticæ Longobardorum in ſepulcris. Pythagorei cenotaphia extruebant iis, qui à Philoſophia defeciſſent. Cenotaphia an religioſa?

MOnumenta igitur, in quæ corpora mortuorum vel reliquiæ inferebantur, hoc eſt, Sepulcra vidimus: reſtant jam illa, quæ memoriæ cauſa fiebant, & Græcis Cenotaphia appellabantur. Suidas: Κενοτάφια τινα ἦσαν ἐλιοσόμενα, ὡς τύπος νεκρῦ, μὴ ἔχοντα νεκρόν. Atque à Græcis illa eſſe orta, nullum eſt dubium: quare eorum etiam teſtimoniis interdum hæc noſtra illuſtrabimus.

Duûm autem generum fuiſſe obſervo.

Nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Nam vel etiam alibi ſepultis extruebantur, vel ſepulturæ plane expertibus.

Quæ alibi ſepultis, ea honoris tantum vel memoriæ gratia fiebant; unde etiam *honorarium tumulum* vocat Suetonius, qualem Druſo in æſtivis caſtris ſupremum diem morbo obeunti à militibus prope Rhenum eſſe excitatum, ſcribit in Claudio: quanquam corpus ejus ad urbem devectum ſepultumque in Campo Martio. Simile quid de Alexandro tradit Lampridius: *Cenotaphium in Gallia, Romæ ſepulcrum ampliſſimum meruit*. Quo pertinet illud Epigramma Agathiæ lib. 3. Anthol. tit. εἰς γυναῖκας.

Ναὶ λίτομαι παροδῖτα, φίλῳ κατάλεξον ἀκοίτῃ
Εὖτ' ἂν ἐμὴν λεύσῃς πατρίδα Θεσσαλίην,
Κάτθανε σὴ παράκοιτις, ἔχει δέ μιν ἐν χθονὶ τύμβος
Αἶ, αἶ, Βοσπορίης ἐγγύθεν ἠϊόνος,
Ἀλλά μοι αὐτόθι τεῦχε κενήριον ἐγγύθι σεῖο
Ὄφρ' ἀναμιμνήσκῃ τῆς ποτὲ κουριδίης.

Quæ vero inſepultis excitabantur Cenotaphia, religionis cauſa fiebant. quod exiſtimarent, animas non poſſe prius quieſcere, quam ſepulcro eſſent conditæ. ob quam cauſam ψυχαγωγία & Κενοτάφια ſunt inſtituta, ut quorum corpora reperiri nuſquam poſſent, iis inanis tumulus extrueretur, ad quem animas mortuorum vocarent: quod ſepulcri inſtar apud Romanos

manos

manos habitum ex Auſonii Parentalibus notum eſt. in quorum præfatione;

Voce ciere animas, funeris inſtar habet.

Et mox:

Ille etiam mæſti cui defuit urna ſepulcri,
Nomine ter dicto pæne ſepultus erit.

Sed de ψυχαγωγίᾳ ſupra ſatis multa.

Cenotaphia vero erecta iis, quorum reliquiæ non faciles erant inventu, multi auctores teſtantur; ut qui in mari perierant. Callimachus lib. 3. Antholog. cap. εἰς ναυγήσαντας:

Νῦν δ' ὁ μὲν εἰν ἁλί πυ φέρεται νεκρὸς, ἀντὶ δ' ἐκείνυ
Οὔνομα καὶ κενεὸν σῆμα παρερχόμεθα.

Item iis, qui militiæ occiderant: cujuſmodi Cenotaphium Argivis bello Trojano occiſis Corinthi conſtitutum ſua adhuc tempeſtate extitiſſe memorat Pauſanias in Corinthiacis: Τῶν δὲ ἀνδριάντων ὐ πόῤῥω δείκνυται Δαναῦ μνῆμα, καὶ Αργείων τάφος κενὸς ὁπόσυς ἐν τε τλίῳ καὶ ὀπίσω κομιζομένυς ἐπέλαβεν ἡ τελευτή. Et apud Xenophontem lib. 6. Expedit. Cyri. inane ſepulcrum ſtruitur militibus defunctis, quorum reliquiæ non poterant reperiri: ἐνίυς δὲ τὺς ἐκ τῶν ὁδῶν συνεσηκότες ἔθαψαν, ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἐδύναντο κάλλιστα. ὓς δὲ μὴ εὕρισκον, κενοτάφιον αὐτοῖς ἐποίησαν μέγα, καὶ πυρὰν μεγάλην καὶ στεφάνυς ἐπέθεσαν. Et in hiſtoria Romanâ Varianis legionibus ab Ariminio occiſis poſt ſex annos cenotaphium extruxit Germanicus: unde

unde Tacitus lib. 1. Annal. *Primum exſtruendo tumulo ceſpitem Cæſar poſuit, gratiſſimo munere in defunctos.*

Quod vero Athenienſes attinet, apud illos Cenotaphii indicium habebatur Lignum navale. ſic enim cum Lipſio interpretari malo τὸ Ικρίον apud Marcellinum, quam cum aliis crucem aut furcam. Verba Marcellini in vita Thucydidis hæc ſunt: Ικρίον ἐπὶ τοῦ τάφου κεῖσθαι. τοῦ κενοταφίου δὲ τοῦτο γνώρισμα εἶναι ἐπιχώριον καὶ νόμιμον Αττικὸν τῶν ἐπὶ τοιαύτῃ δυστυχίᾳ τετελευτηκότων καὶ μὴ ἐν Αθήναις ταφέντων. Ait quoſdam opinari Thucydidem peregre & in exilio mortuum. Lignum enim navale ſive Tabulam ſuper ſepulcrum ejus poſitam eſſe. *Hoc autem inanis & honorarii tumuli patrium ſignum Atticum haberi in iis, qui tali infortunio obiiſſent, nec Athenis ſepulti eſſent.* Ideo autem navali potiſſimum Ligno ad hanc rem uſi videntur, quod mari fere ex Attica diſceditur.

De Longobardis perticas ſtatuentibus in ſepulcris ſuis, ſi forte qui ex conſanguineis peregre obiiſſent, teſtatur Paulus Diaconus lib. 5. de Reb. geſtis Longobard. cap. 34. *Ad Perticas autem locus ipſe ideo dicitur, quia ibi olim perticæ, id eſt, trabes erectæ ſteterant, quæ ob hanc cauſam juxta morem Longobardorum poni ſolebant. Si quis enim in aliquam partem aut in bello quomodocunque extinctus fuiſſet, conſanguinei ejus intra ſepulcra ſua perticam figebant, in* cujus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

cujus ſummitate columbam ex ligno factam ponebant, quæ illuc verſa eſſet, ubi illorum dilectus obiiſſet: ſcilicet ut ſciri poſſet, in quam partem is, qui defunctus fuerat, quieſceret.

Neque vero hîc prætereundus inſignis mos Pythagoricorum, quos iis, qui à Philoſophia ſua defeciſſent, Cenotaphia tanquam mortuis extruxiſſe, patet ex Origene lib. 1. contra Celſum: *Ceterum Pythagorei cenotaphia extruebant iis, qui defeciſſent à Philoſophia reflexo curſu ad idioticam vitam: nec ideo deterior habitus eſt Pythagoras in doctrina & demonſtrationibus aut ejus diſcipuli.* Cauſam addit Clemens Alexandrinus lib. 5. Stromat. φασὶ γ' οὖν Ἵππαρχον τὸν Πυθαγόρειον αἰτίαν ἔχοντα γράψαι τὰ τοῦ Πυθαγόρου σαφῶς, ἐξελαθῆναι τῆς διατριβῆς καὶ στήλην ἐπ' αὐτῷ γενέσθαι οἷα νεκρῷ, διὰ καὶ ἐν τῇ βαρβάρῳ φιλοσοφίᾳ νεκροὺς καλοῦσι τοὺς ἐκπεσόντας τῶν δογμάτων καὶ καθυποτάξαντας τὸν νοῦν τοῖς πάθεσι τοῖς ψυχικοῖς. Vide & Jamblichum in vita Pythag. & cui hæc accepta ferimus, CL. V. Theodorum Canterum lib. 1. Var. Lection. cap. 12.

Sed ad Romanos noſtros revertamur, quos Cenotaphia hæc non aliter quam ipſa ſepulcra Inſcriptionibus ornaſſe legimus. Ovidius l. 11. Metam. fab. 10. de Ceyce:

—— inque ſepulcro
Si non urna, tamen junget nos litera, ſi non
Oſſibus oſſa meis, at nomen nomine tangam.

Et

Et modico ante eadem fabulâ :

Et ſæpe in tumulis ſine corpore nomina legi.

Fecerunt idipſum & Græci. Laërtius in Periandro : Κορίνθιοι δ' ἐπὶ τὸ Κενοτάφιον ἐπέγραψαν αὐτῷ τάδε.

Πλούτου καὶ σοφίας πρύτανιν πατρὶς ἥδε Κόρινθος
Κόλποις ἀγχιάλοις γῆ Περίανδρον ἔχει.

hoc eſt,

Et Sophia & nummis Periandrum terra Corinthus
Clarum littoreo continet alma ſinu.

Sed hîc quæſtio inter Juriſconſultos, An Cenotaphia etiam fuerint religioſa. Negat Ulpianus ex reſcripto Divorum fratrum L. vel quod 6. D. De Relig *Si adhuc monumentum purum eſt, poterit quis hoc & vendere & donare : ſi Cenotaphium ſit, poſſe hoc venire dicendum eſt : nec enim eſſe hoc religioſum Divi fratres reſcripſerunt.* Contra vero affirmat Marcianus Juriſconſultus L. in tantum 6. D. Diviſ. rerum : *Cenotaphium quoque*, inquiens, *magis placet locum eſſe religioſum, ſicut teſtis in ea re eſt Virgilius.* At facile eſt litem hanc dirimere ex iis, quæ jam dicta ſunt. Nam Divos Fratres loqui de Cenotaphio, quod ad nudam tantum memoriam vel honorem peregre mortui factum ſit, nullum eſt dubium. At Martianus de eo loquitur, quod ſepulcri religione coleretur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

tur, & ubi aræ eſſent excitatæ vocatique Manes. Ad quam rem etiam Virgilii teſtimonium advocat, ſive jam id deſumptum ſit ex 3. Æneid. ubi Andromachæ anniverſaria celebrantur:

Solemnes tum forte dapes & triſtia dona
Libabat cineri Andromaches, maneſque vocabat
Hectoreum ad tumulum, viridi quem ceſpite inanem
Et geminas, cauſam lachrymis, ſacraverat aras.

Sive ex 6. Æneid. de tumulo Palinuri:

Et ſtatuent tumulum, & tumulo ſolemnia mittent:
Æternumque locus Palinuri nomen habebit.

Vel Deiphobi, Ibidem:

Tunc egomet tumulum Rhæteo in littore inanem
Conſtitui & manes magnâ ter voce vocavi.

Quod cum non intelligeret Trebonianus, parum commode iſtis Martiani verbis videtur ſubjunxiſſe illa Ulpiani ex libro 25. ad Edictum: *Sed Divi fratres contra reſcripſerunt.* ut ingenioſe exiſtimat legitimæ Juriſprudentiæ ſingulare decus ac ornamentum Scipio Gentilis Anteceſſor Noricus amicus noſter non ex multis, lib. 2. Parerg. cap. 16. Nam hæc Cenotaphia ſepulchri potius, quam inanis tumuli nomen merentur. Quare etiam Statius

tius *inania buſta* & *vacua ſepulcra* vocat lib. 12. Thebaid.

Quin fugitis dum tuta via eſt, Lernamque reverſa
Nomina, quod ſupereſt, vacuis datis orba ſepulcris
Abſenteſque animas ad inania buſta vocatis.

Et Ovidius libro 6. Metamorph. fab. de Progne:

Induiturque atras veſtes & inane ſepulcrum
Conſtituit, falſiſque piacula Manibus infert,
Et luget non ſic lugendæ fata ſororis

Quid? quod Chriſtiani quoque maximam religionem hujuſmodi Cenotaphiis ſanctorum hominum exhibuerunt, ſicut ex Theodoreti lib. De Martyrib. cognoſcimus & ex hiſce Prudentii verſibus libr. περὶ ϛεφάνων:

Hoc colunt cives, velut ipſa membra
Ceſpes includat ſuus & paterno
Servet amplectens tumulo beati
Martyris oſſa.

Ex his igitur ſatis liquet, Cenotaphia quædam non abſque ratione religioſa dici poſſe. Diſcrimen tamen inter Sepulcrorum & Cenotaphiorum ſanctitatem vel religionem idem Scipio Gentilis hoc conſtituit; quod ſepulcrorum quidem ſanctitas teſte Cicerone, *in ipſo ſolo eſt, quod nulla vi moveri neque deleri poteſt.* Cenotaphio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

taphiorum vero in ipſa religione & reverentia vivorum, quæ & mutari poteſt & deleri. Quapropter, qui hoc genus monumenti perpetuo eſſe religioſum ſtudebant, ii operam dare ſoliti, ut certis temporibus in eo religio renovaretur, quod de Cenetaphio Druſi ſcriptum eſt à Suetonio in vita Claudii: *Ceterum exercitus honorarium ei tumulum excitavit: circa quem deinceps ſtato die quotannis miles decurreret, & Galliarum civitates publice ſupplicarent.* quæ ultima verba aram quoque huic inani tumulo fuiſſe adjunctam non obſcure ſignificant. Huc pertinet antiquus Lapis, qui Ravennæ:

OB. MEMORIAM. PATRIS. SVI. DEC. VII. COLLEGII. FABR. M. R. HS. B. N. LIBERALITATE. DONAVIT. SVB. HAC. CONDITIONE. VT. QVOTANNIS. ROSAS. AD. MONVMENTVM. EJVS. DEFERANT. ET. IBI. EPVLENTVR. DVNTAXAT. IN. V. IDVS. JVLIAS. QVOD. SI. NEGLEXERINT. TVNC. AD. VIII. EJVSDEM. COLLEGII. PERTINERE. DEBEBIT. CONDITIONE. SVPRASCRIPTA.

FINIS LIBRI TERTII, DE Funeribus Romanorum.

JOH.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

JOH. KIRCHMANNI
DE
FUNERIBUS
ROMANORUM
LIBER QUARTUS.

CAPUT I.

De diebus, qui parentationibus deſtinati: ut Feralia, Novemdialia, Denicalia. Feraliorum origo, menſis & dies. Græcorum eodem menſe Februario eadem conſuetudo. Novemdialium partitio. Lex Juſtiniani de heredibus ante nonum diem non appellandis. Denicalibus quid actum. Exuerræ. Everriator. *De porca præcidanea. Atro die parentare fas non fuiſſe.* Αποφράδες.

AD Exodium jam res perducta eſt, ac funeris pompa ordoque viſus. Venio igitur ad ea *quæ poſt funerationem*. Tantum enim aberat, ut eo ipſo ſtatim tempore, quo defunctus ſepulcro inferebatur, parentationum finis eſſet, ut etiam adhuc certi quidam dies deſtinati fuerint, quibus juſta mortuis perſolverentur, publice quidem *Feralia*: privatim vero *Novendiales & Denicales feriæ* aliique dies parentales.

De Feralibus Feſtus: *Feralia Diis ma-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ibus ſacrata à ferendis epulis, vel à feriendis pecudibus. Varro lib. 5. de Lingua Latina. *Feralia ab inferiis & ferendo, quod ferunt tunc Epulas ad ſepulcrum, quibus jus ibi parentare.* Origo horum Æneæ tribuitur teſte Ovidio 2. Faſtor.

Hunc morem Æneas pietatis idoneus auctor
Attulit in terras, juſte Latine, tuas.
Ille patris Genio ſolemnia dona ferebat,
Hinc populi ritus edidicere novos.

Ceterum princeps omnium Numa rex hunc ritum Romanos docuit, cura ejus Pontifici commiſſa. Livius lib. 1. *Cetera quoque omnia publica privataque ſacra Pontificis ſcitis ſubjecit; ut eſſet quo conſultum plebs veniret:* Et ſtatim: *Nec cœleſtes modo ceremonias, ſed juſta quoque Funebria, placandoſque Manes, ut idem Pontifex edoceret.* Auſonius in Præfat. Parental. *Titulus libelli eſt Parentalia. Antiquæ appellationis hic dies, & jam inde ab Numa cognatorum inferiis inſtitutus, nec quicquam ſanctius habet reverentia ſuperſtitum, quam ut amiſſos venerabiliter recordetur.*

Erat autem ſolemnis ac ſtatus harum publicarum feriarum menſis Februarius: unde eum καθάρσιον appellat Plutarch. in Numa:

Dies autem ejuſdem menſis decimus nonus, hoc eſt, XI. ante Kal. Martii, ut videre eſt cum ex veteri Kalendario Roman.

man. tum ex 2. Faſtor. Ovidii, ubi Poëta ſic ait:

> *Non tamen hoc ultra, quam quum de menſe ſuperſunt*
> *Luciferi quot habent carmina noſtra pedes.*
> *Hanc quia Iuſta ferunt, dixere Feralia lucem,*
> *Vltima placandis Manibus illa dies.*

Atqui Elegiacos verſus conſtare undecim pedibus vel pueris notum eſt. De eodem menſe teſtatur idipſum Cicero 2. Legib. *Februario autem menſe, qui tunc extremus anni menſis erat, mortuus parentari voluerunt, quod tamen D Brutus, ut ſcriptum à Siſenna eſt, Decembri facere ſolebat. Cujus ego rei cauſam cum mecum quærerem, Brutum reperiebam idcirco à more majorum diſceſſiſſe (Nam Siſennam video cauſam, cur is vetus inſtitutum non ſervarit, ignorare: Brutum autem majorum inſtitutum temere neglexiſſe, mihi non ſit veriſimile, doctum hominem ſane, cujus fuit Accius perfamiliaris) ſed menſem credo extremum anni, ut veteres Februarium, ſic hic Decembrem ſequebatur.* Quem locum ante oculos habuit Plutarchus cum hæc ſcriberet in Problem. Διὰ τί τῶν ἄλλων Ρωμαίων ἐν τῷ Φεβρουαρίῳ μηνὶ ποιουμένων χοὰς ἐν ἐναγισμοὺς τοῖς τεθνηκόσι, Δέκιμος Βροῦτος, ὡς Κικέρων ἱστόρηκεν, ἐν τῷ Δεκεμβρίῳ τοῦτο ἔπραττεν.

Quod autem Februario potiſſimum menſe

menſe mortuorum Manibus inferias Romani dederunt, id à Græcis manaſſe, princeps omnium, quos ſciam, obſervavit eruditiſſimus noſter Caſaubonus, qui eadem ſacra eodem tempore, in diverſis Græcorum urbibus celebrari ſolita, annotat libr. Animadverſ. in Athenæum cap. 19. De Athenienſibus teſtis Heſychius: *Μιαραὶ ἡμέραι*, inquit, τοῦ Ἀνθεστηριῶνος μηνὸς ἐν αἷς τὰς ψυχὰς τῶν κατοιχομένων ἀνιέναι ἐδόκουν. Antheſterion autem inter menſes Atticos Februarii Romani & Martii partem complectitur. Sic etiam Apolloniatas eodem menſe Antheſterione ſolitos τὰ νόμιμα συντελεῖν τοῖς τελευτήσασι ſcribit Athenæus lib. 8. δειπνοσοφ. Atque hæ quidem feriæ publice celebrabantur in memoriam defunctorum: Privatim vero *Novemdiales* & *Denicales*.

De Novemdialibus Feſtus: *Novemdiales feriæ à numero dierum dictæ ſunt.*

Fuêre autem Novemdialia duûm generum: *Una* fieri ſolita ob lapidum imbrem, à rege Tullo inſtituta, de quibus abunde Livius lib. 1. & 21. in actis anni, ab urbe condita 537. & lib. 27. Verum hæc ſunt ab inſtituto noſtro aliena. Nam, ut ex Livii verbis patet & prodigii cauſa fiebant, & publice ſuſcipiebantur & novem continuos dies durabant. *Altera* vero Novemdialia, de quibus nos loquimur, erant privatæ alicujus familiæ ſa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

cra, quibus defunctis ſolebant parentare. Gloſſæ: *Novemdialia*, ἔννατα ἐπὶ νεκρῷ ἁγίσματα. Auguſt. in Geneſin: *Neſcio utrum inveniatur alicui ſanctorum in ſcripturis celebratum eſſe luctum novem dies, quod apud Latinos Novemdial appellant.*

Dicta autem Novemdialia, non tam quod novem totos dies celebrarentur, quam quod nono poſt mortem die completis ad tumulum ſolemnibus funeri finis fieret. Porphyrio ad Horatii Epod. 17. *Novemdiale ſacrificium eſt, quod mortuo fit nona die quam ſepultus eſt.* Donatus in Phormionem Terentianam: *In nuptiis*, inquit, *ſeptimus dies inſtaurationem voti habet, ut in funeratione nonus, quo Parentalia concluduntur.* Hinc Apuleius libro 9. Metamorph. *Iamque nono die rite completis apud tumulum ſolemnibus.* Alludunt & Poëtæ, ut Virgilius:

Præterea ſi nona diem mortalibus almum
Aurora extulerit.

Ac Statius in funere Archemori libro 6. Thebaid.

Roſcida jam novies cœlo dimiſerat aſtra
Lucifer, &c.

Hinc eſt, quod Dio ſcribit Adrianum Cæſarem Plotinâ mortuâ ἐπὶ ἡμέρας ἐννέα μελανειμονῆσαι, hoc eſt, *per novem dies atratum fuiſſe.* Et Juſtinianus Imperator ex eodem ritu εὐσεβέστατον νόμον tulit, ne cui liceat aut heredes defuncti, aut parentes,

rentes, aut liberos, aut uxorem, aut propinquos, aut alios ejus affines, aut fidejuſſores, ante novem dierum ſpatium, quibus lugere videntur, convenire, aut aliquo modo interpellare, aut admonitionem eis aliquam offerre, aut eos in jus vocare, vel ob æs à defuncto conflatum, vel ob quamcunque aliam cauſam, quæ ſpecialiter ad memoratas perſonas ſpectet. Verba legis hæc ſunt Novell. 115. cap. 5. Θεσπίζομεν μηδενὶ παντελῶς ἐξεῖναι ἢ τοὺς παῖδας ἢ γαμετὴν ἢ συγγενεῖς, ἢ ἄλλους αὐτοῦ προσγενεῖς ἢ ἐγγυητὰς, πρὸ τῆς τῶν ἐννέα ἡμερῶν προθεσμίας, ἐν αἷς πενθεῖν δοκοῦσιν, αἰτιᾶσθαι, ἢ καθ' οἷον δή τινα τρόπον παρενοχλεῖν ἢ τινα ὑπόμνησιν αὐτοῖς ἐπιφέρειν ἢ ἐν δικαστηρίῳ αὐτοὺς καλεῖν, εἴτε ὀνόματι χρέους παρὰ τοῦ τελευτήσαντος καταβαλομένου, εἴτε ἄλλης οἱασοῦν αἰτίας χάριν εἰς τὰ μνημονευθέντα ἰδικῶς ὁρώσης πρόσωπα. Vide Harmenopul. libro 5. prompt. jur. civil. tit. 12. Cujac. Novell. 60.

Denicales ferias quod attinet, de iis Feſtus: *Privatæ feriæ vocantur ſacrorum propriorum, velut dies natales, operationis, denicales.* Hiſce feriis familia funere polluta certis quibuſdam ceremoniis purgabatur. Idem Feſtus; *Denicales feriæ celebrantur cum hominis mortui cauſa familia purgabatur. Græci enim* νέκυν *mortuum dicunt.*

Genus autem illud Februi, quo funeſta familia expiabatur, appellabant *Ex-*

 verras:

verras: de quibus Feſtus: *Exverræ ſunt purgatio domus, ex qua mortuus ad ſepulturam efferebatur* (in vulgatis eſt *ferendus* ſenſu malo) *quæ fit per Everriatorem certo genere ſcoparum adhibito, ab extra verrendo dictæ.* Erat autem *Everriator*, teſte eodem Feſto, *qui accepta jure hereditate juſta facere defuncto debet. quæ ſi non fecerit, aut quid in ea re turbaverit, ſuo capite luat.* Paulo aliter Marius Victorinus, qui porcam illi contrahi ait, quam quotannis immolare teneatur ante novarum frugum guſtationem. Sic enim ſcribit: *Qui juſta defuncto non fecerunt, aut in faciendo peccaverint, his porca contrahitur, quam omnibus annis immolari oporteat, antequam novam quaſi dapem mereant de ſegete capere. Præcidaria dicta, quod ante cæditur, quam frugem capiant.* Hinc igitur conſtat, quid ſit illud apud Ciceron. 2. leg. *Quæque in porcâ contracta jura ſint*, monente doctiſſimo Turnebo lib.17. Adverſ. c.20. Præcidaneam autem porcam vocat Feſtus, *quæ Cereri mactabatur ab eo, qui mortuo juſta non feciſſet, id eſt, glebam non in os jeciſſet, quod mos eis erat facere prius, quam novas fruges guſtaret.* Itemque Varro libr.3. de Vita pop. Romani: *Qui humatus non ſit, heredi porca præcidanea ſuccidenda Telluri & Cereri, aliter pura familia non eſt.* Nec vero opus erat, Marium Victorinum tam anxie contendere, Præcidariam dici debere

debere hanc porcam, non Præcidaneam: cum tamen idem ſit Præcidaneum & Præcidarium, ſicut & Extraneum, Extrarium: Pedaneum, Pedarium. Mortuos hiſce feriis reſideri ſcribit Cicero 2. Legibus: *Nec vero tam Denicales, quæ à nece appellatæ ſunt, quia reſiderentur mortui, quam ceterorum cœleſtium quieti dies Feriæ nominarentur, niſi majores eos, qui ex hac vita migraſſent, in Deorum numero eſſe voluiſſent.* Has opinor Heſychius intellexit: Καθέδραι, inquiens, πένθους ἡμέρας ἐπὶ τετελευτηκόσιν.

Veroſimile eſt etiam membrum illud, quod familiæ purgandæ cauſa exceptum fuiſſe, nec cum reliquo corpore in urnam conditum, ſupra diximus, his ipſis feriis antiquitus, quandiu mos iſte duravit, terra fuiſſe obtectum. Ad quam conjecturam, præivit mihi Cicero, qui dicto libro de iiſdem feriis agens, ſic loquitur: *Neque neceſſe eſt ediſſeri à nobis, quis finis funeſtæ familiæ, quod genus ſacrificii Lari vervecibus fiat, quemadmodum os reſectum terra obtegatur.* Tam religioſe autem hæ feriæ cultæ, ut ne mulos quidem iis jungere licuerit. Columella lib. 2. cap 22. *Nos apud Pontifices legimus feriis tantum Denicalibus mulos jungere non licere, ceteris licere.* Itemque ut inter cauſas recenſerentur militis excuſandi, qui die condicto non adeſſet. Agellius lib. 16. c. 4. *Denique ita concipiebatur jusjurandum,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ut adeſſent, his additis exceptionibus, niſi harunce quæ cauſa erit, Funus familiare, feriæve Denicales. Statas autem non fuiſſe, ſed conferendas in eos dies, quibus nec privatæ ejuſdem familiæ feriæ ſint, nec ullæ publicæ, teſtatur Cicero dicto loco. *Eas in eos conferre dies jus, quibus nec ipſius neque publicæ feriæ ſint.* Quæ verba manifeſti erroris convincunt eos, qui decimo à morte die ferias haſce celebrari ſolitas, exiſtimant, atque ideo à numero denario indigitatas Denicales contra Feſtum ac ipſum Ciceronem.

Non autem his tantum Feriis, hoc eſt, Feralibus Novemdialibus & Denicalibus, ſolebant veteres mortuis parentare, ſed etiam aliis diebus idem factitatum, licet obſervare, tum ex variis locis, tum ex inſcriptione Ravennati, quæ ad Cenotaphium Druſi patris. 5. Idus Julii epulas fuiſſe celebratas clare teſtatur. Id tamen notandum, atro die mortuis parentare, nefas fuiſſe habitum, ut auctor Macrobius libro 1. Saturn. cap. 16. *Sed & Fabius Maxim. Servilianus Pont. in libr. 2. negat oportere atro die Parentare: Quia tunc Ianum Iovemque præfari neceſſe eſt, quos nominare atro die non oportet.* Erant autem *Atri dies* Romanis quibus inſignem aliquam cladem acceperant, cujuſmodi fuit dies Allienſis, quem Plutarchus in Camillo ἡμέραν ἀποφράδα nominat: Et diem quo Julius Cæſar interfectus eſt,

Alg-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Διαφοράδες dixerunt Triumviri Reipublicæ conſtituendæ, ut auctor eſt Dio lib. 47. Apud Græcos alia fuit ratio, qui ἀποφράδας dicebant dies, quibus defunctis inferias ferebant, teſte Suida.

CAP. II.

De inferiis mortuorum. Conſtabant hæ Liquoribus & Victimis. Quid χοαὶ? Mortuis oblata Aqua, Lac, Vinum, Sanguis. Adferial. χθόνια λουτρά. Ἀπονίμματα. χέρνιψ. *Græcorum ritus in portanda aqua Arferia.* Ἐγχυτρίστριαι. *Victimæ mortuis cæſæ. Menſæ, aræque in ſepulcris erectæ. Vnguenta ſepulcris affuſa.*

QUibus diebus veteres mortuis juſta inſtaurarint, ex his jam liquet: Parentatum autem fuiſſe reperio *Inferiis*, *Epulis*, *& Ludis*, quæ tria ubi viderimus, de Luctu nonnulla adhuc & Conſecratione ſubjungemus.

INFERIÆ, teſte Feſto, erant *Sacrificia, quæ Diis Manibus inferebant.* Suetonius in Calig. c. 3. De Germanico: *Si clarorum virorum ſepulcra cognoſceret, inferias Manibus dabat.* De his intelligenda vetus Inſcriptio: IN. HOC. MONVMENTO. ITVS. ADITVS. AMBITVS. LIBERTIS. LIBERTABVSQVE. MEIS. OMNIBVS. PATEAT. THVS. ET VINVM. (ſic enim lacunam explet Briſſonius) DATO. AD. SACRIFICIA. FA-

FACIENDA. QVOTIESCVNQVE. OPVS. ERIT. Itemque hæc alterius Inſcriptionis Rom. verba: ET. ITVM. ADITVM. AMBITVM. SACRIFICII-QVE. FACIVNDI. CAVSA. Dictæ autem inferiæ ab Inferis, ut Serv. 10. Æneid. *Inferiæ ſunt ſacra mortuorum ab inferis dictæ.* vel ab inferendo, quod mortuorum umbris inferantur, ut vult Turnebus lib. 4. Adverſ. cap. 22.

Conſtabant autem hæc Sacrificia vel Inferiæ *Liquoribus* præcipue ac *Victimis*.

Inferiæ, quæ *liquoribus* conſtabant à Græcis proprie χοαὶ vocabantur à fundendo. Ariſtoteles de Mundo: Θεῶν τε θυσίαι καὶ ἡρώων θεραπεῖαι καὶ χοαὶ κεκμηκότων. Quod Apulejus ita reddidit: *Diis ſacrificatur, Geniis miniſtratur, obitis libatione perfunditur.*

Liquores autem, quos mortuis ſolebant inferre, erant *Aqua*, *Vinum*, *Lac*, *Sanguis & Vnguentum.*

Aquam cujus in parentalibus hiſce ſacrificiis uſus erat, Latini *Arferiam* vel *Arferial* dixere. Feſtus: *Arferia aqua, quæ inferis libabatur.* Gloſſæ: *Adferial*, ὕδωρ τὸ ἐπὶ τοῖς νεκροῖς σπενδόμενον. Græci χθόνια λουτρὰ τὰ τοῖς νεκροῖς ἐπιφερόμενα. ἐπικομίζειν γὰρ ἐπὶ τοὺς τάφους λουτρά. Dioſcorides:

Ἀλλὰ περιστείλας με δίδου χθονὶ, μηδ᾽ ἐπὶ νεκρῷ
Λουτρὰ χέῃς, σέβομαι δεσπότα καὶ πολεμούς.

Sopho-

Sophocles in Electrâ:

Ἀλλ' ὦ φίλη, τούτων μὲν ὧν ἔχεις χεροῖν
Τύμβῳ προσάψῃς μηδὲν, οὐ γάρ σοι θέμις.
Οὐδ' ὅσιον, ἐχθρᾶς ἀπὸ γυναικὸς ἱστάναι
Κτερίσματ', οὐδὲ λουτρὰ προσφέρειν πατρί.

Sed & ἀπονίμματα dixerunt Attici τὰ εἰς τιμὴν τοῖς νεκροῖς γινόμενα. Athenæus ſub finem libri 9. Ἰδίως δὲ καλεῖται παρ' Ἀθηναίοις ἀπόνιμμα, ἐπὶ τῶν εἰς τιμὴν τοῖς νεκροῖς γινομένων καὶ ἐπὶ τῶν τοὺς ἐναγεῖς καθαιρόντων. Clarius Euſtathius in Odyſſ. α. Ἰδίως δέ φασι (Athenæum dicit) καλεῖται παρ' Ἀττικοῖς ἀπόνιμμα, ἐπί τε χοῶν νεκρικῶν καὶ ἐπὶ ἐναγῶν καθαιρομένων. Appellarunt etiam χέρνιβας, cum tamen χέρνιψ proprie ſit τὸ ἐπιχεόμενον χερσὶν ὕδωρ. Æſchylus Χοηφόρ.

Κἀγὼ χέουσα τάσδε χέρνιβας, χοὰς
Λέγω, καλῶ σὲ πάτερ ἐποίκτειρόν τ' ἐμὲ
Φίλον τ' Ὀρέστην, πῶς ἀνάξομεν δόμοις.

Sic enim recte, meo judicio, locum hunc reſtituit doctiſſimus Heraldus, à quo pleraque hæc mutuati ſumus.

Non poſſum hic ſilentio præterire inſignem Græcorum ritum, ab eruditiſſimo Meurſio obſervatum, videlicet Aquam hanc, ſi vir aut fœmina è vita exceſſiſſet, portatam fuiſſe à mulieribus, quæ peculiari nomine Ἐγχυτρίστριαι dicebantur. Etymologici autor: Ἐγχυτρίστριαι αἳ τὰς χοὰς τοῖς τετελευτηκόσιν ἐπιφέρουσι. Si vero juvenis quiſpiam aut virgo, tunc iſtoc offi-

officio puerum genere proximum. Idem Etymologicographus: Ἔθος δ' ἦν καὶ ἀγάμων ἀποθανόντων λουτροφορεῖν. ταῦτα δὲ ποιῶν ἦν παῖς ἄῤῥην ὁ ἐγγύτατος γένους. Tradit & idipſum Harpocrat. Ἔθος δ' ἦν καὶ τῶν ἀγάμων ἀποθανόντων, λουτροφορεῖν καὶ ἐπὶ τὸ μνῆμα ἐφίστασθαι. τοῦτο δὲ ποιῶν, ἦν παῖς ὑδρίαν ἔχων.

De *Vino* autem quo in hiſce inferiis uſi veteres, clare Feſtus: *Reſperſum vinum ſignificat apud antiquos: quia in ſacris Novemdialib. vino mortui ſepulcrum ſpargebatur.* Eratque hoc vinum plerumque merum: eo enim præcipue utebantur in libationibus, ut jam olim notavit Euſtathius. Hinc Virgilius lib. 5. Æneid.

Hic duo rite mero libans Carcheſia Baccho
Fundit humi, duo lacte novo, duo ſanguine ſacro.

Lucianus in De Luctu: ἤ τι ὑμῖν δύναται τοῦ ἀκράτου ἐπιχεῖν ἢ νομίζετε καταστάξειν αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς. Alluſit huc & Apulejus libro 6. Mileſ. *Poſt iſtum ſermonis terminum poculis aureis memoriæ defunctorum commilitonum vino mero libant.*

Lactis & Sanguinis præter laudatum locum meminit & 3. Æneid. idem Virgilius,

Inferimus tepido ſpumantia cymbia lacte,
Sanguinis & ſacri pateras.

Ubi Servius: *Ideo lactis & ſanguinis mentio facta eſt, quia affirmantur animæ lacte & ſan-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

& ſanguine delectari. Et paulo poſt: *Bene animam lacte & ſanguine dicit elicitam ad tumulum. Lacte namque nutritur corpus poſt animæ conjunctionem, & anima ſine ſanguine nuſquam eſt, quo effuſo recedit.*

Sanguis vero iſte, ut ſimul ad *Inferias victimarum* tranſeamus, ſumebatur de animalibus, quæ Manibus defunctorum mactari ſolita.

Virgilius de parentalibus Anchiſæ patri ab Ænea factis:

Hoc magis inceptos genitori inſtaurat honores
Incertus Geniumne loci, famulumne parentis
Eſſe putet: cædit quinas de more bidentes,
Totque ſues, totidem nigrantes terga juvencos.

Meminit etiam Tacitus lib. 3. Annal. de funere Germanici: *Etiam quorum diverſa oppida, tamen obvii & victimas, atque aras DIS Manibus ſtatuentes, lacrymis & conclamationibus dolorem teſtabantur.* Et libro 2. Hiſtor. prope à fine. *Lætum fœdiſſimo cuique apud bonos invidiæ fuit, quod extructis in campo Martio aris inferias Neroni feciſſet. Cæſæ publice victimæ crematæque: faces Auguſtales ſubdidêre.* De quo Vitellii facto videndus etiam Suetonius in ejus Vita Cap. XI. Similiter Jul. Capitolinus in M. Antonino Philoſopho. *Tantum autem honoris Magiſtris ſuis detu-*

lit, ut imagines eorum aureas in larario haberet, ac ſepulcra eorum, aditu, hoſtiis, floribus ſemper honoraret.

Nec pecudum duntaxat: ſed & *humano ſanguine* Manibus defunctorum ſolebant parentare, ut ſupra demonſtravimus. Reſpexit eo Cic. Orat. pro L. Flac. *Quam poteſtis P. Lentulo, qui vos in complexu liberorum conjugumque veſtrarum trucidatos, incendio Patriæ ſepelire conatus eſt, mactare victimam gratiorem, quam ſi L. Flacci ſanguine illius nefarium in vos odium ſatiaveritis? Litemus igitur Lentulo, parentemus Cethego, &c.* Apulejus lib. 8. Mileſ. *At ego ſepulcrum mei Lepolemi tuo luminum cruore libabo, & ſanctis manibus ejus iſtis oculis parentabo.* Sed quomodo hæc conſuetudo, quæ crudelitatem quandam præ ſe ferebat, voluptate adumbrata, ac in funebres ludos converſa ſit, mox dicetur.

Atque hinc jam manifeſtum eſt, qua fini vel Menſæ in ſepulcris ponerentur & Romano & Græcanico ritu, de quibus Cicero de Legibus & plerique Græci ſcriptores tradidêre, vide Scalig. ad Feſtum. vel Aræ erigerentur, unde Silius Italicus lib. 16.

Ipſe tenens nunc lacte ſacro, nunc plena Lyæo
Pocula, odoriferis aſpergens floribus aras,
Tum manes vocat excitos.

Et

Et in Veteri Inſcriptione Romana:
P. CORNELIA. ANNIA. NE. IN-DESOLATA. ORBITATE. SVPER-VIVERET. MISERA. VIVAM. ME. VLTRO. IN HANC. ARAM. CVM VIRO. CVM. QVO. VIXI. ANN. XX. SINE. VLLA. DO. LIB. LIBER-TABVSQVE. NO. VT. QVOTAN. SVPER. ARAM. NO. PLVTONI. ET. VXORI. PROSERPINÆ. OM-NIBVSQVE. SACRIFICENT. RO-SISQVE. EXORNENT. DE. RELI-QVO. IBI. EPVLENTVR. Ovidius lib. 8. Metam.

Ante ſepulcrales infelix aſtitit aras
Ex quo reliquias, divinique oſſa parentis
Condidimus terra, mæſtaſque ſacravimus aras.

Pene *Vnguenta* præterieram, quæ ſepulcris affuſa in parentationibus paulo ante dixeram. De iis Propertius lib. 3. Eleg. Nox media:

Afferet huc unguenta mihi, ſertiſque ſepulcrum
Ornabit cuſtos, ad mea buſta ſedens,

Auſonius in Epitaph. Carm. 36.

Sparge mero Cineres, & odoro perluè nardo
Hoſpes & adde roſis balſama puniceis,
Perpetuum mihi ver agit illacrumabilis urna,
Et commutavi ſecula, non obii.

Leo-

Leonides:

Μὴ μύρα, μὴ στεφάνους λιθίναις στήλαισι
χαρίζου,
Μηδὲ τὸ πῦρ φλέξῃς, εἰς κενὸν ἡ δα-
πάνη.
Ζῶντί μοι, εἴτι θέλῃς, χάριζαι τέφρην
δὲ μεθύσκων
Πηλὸν ποιήσεις, κοὐχ ὁ θανὼν πίεται.

hoc eſt,

Parce meum unguento cippum, brevibuſ-
que corollis
Ornare & nimio me decorare rogo:
Hic fruſtra inſumis, vivo largire, luto-
ſum
Vina dabunt Cinerem, nec honor inde
ſito.

Anacreon quoque perſtringit

Τί σε δεῖ λίθον μυρίζειν,
Τί δὲ γῇ χέειν μάταια,
Εμὲ μᾶλλον, ὡς ἔτι ζῶ.
Μύρισον, ῥόδοις δὲ κρᾶτα
Πύκασον, &c.

Cap. III.

Sepulcra coronata ac ſparſa floribus, inter quos præcipue Roſæ: Græci Amarantho, Potho, Apio, Myrto ſepulcra ornabant. Tæniarum uſus in ſepulcris, Chriſtiani antiquiſſimi morem ſpargendi ſepulcra floribus abhorruere: quem deinde amplexi recentiores.

QUÆ jam laudavi loca indicio ſunt, Floribus quoque & Coronis tumu-
lum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

lum ſpargi ſolitum: non poſſum igitur, quin plene hunc ritum explicem, quam ulterius progrediar.

De *Coronis* autem quibus & mortuum ipſum & lectum ejus, cum efferretur, ſolebant exornare, ſatis ſuperque lib. 1. diximus: Nunc ſepulcra quoque coronata fuiſſe, oſtendemus. Plinius id docet lib. 21. cap. 3. *Et jam tunc coronæ Deorum honos erant, & Larium publicorum, privatorumque, ac Sepulcrorum & Manium.* Virgilius in Copâ.

Quid Cineri ingrato ſervas bene olentia ſerta?
Anne coronato vis lapide iſta tegi?

Ovidius lib. 2. Triſtium. Eleg. 3.

Tu tamen extincto feralia munera ſemper
Deque tuis lacrymis humida ſerta dato.

Tibullus lib 3. Eleg. 4.

Atque aliquis ſenior veteres veneratus amores,
Annua conſtructo ſerta dabit tumulo.

De Græcis præter loca adducta, teſtatur Euripides Oreſte:

Ω παρθεν᾽ ἥκεις τῆς κλυταιμνήστρας τάφον
Στέψασα, ϗ ἀπείσουσα νερτέροις χοάς.

Edylus lib. 2. Antholog. εἰς ἰατρούς.

—— ὦ σοροπηγοί
Ἄγειν ϗ μίτραις βάλλετε ϗ στεφάνοις.

Lucianus Scythâ: οὐ μέγα τὸ χῶμα, ϗ ἡ στήλη χαμαὶ παλαιὰ, ἀλλ᾽ ἔστεπται γε ἀεί. Eadem habet in περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων.

Fie-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Fiebant autem hæ Coronæ ex omnigenis floribus, ut eſt apud Sophoclem in Electrâ.

> Ἐπεὶ γὰρ ἦλθον πατρὸς ἀρχαῖον τάφον,
> Ὁρῶ κολώνης ἐξ ἄκρας νεορρύτους
> Πηγὰς γάλακτος, καὶ περιστεφῆ κύκλῳ
> Πάντων ὅσ' ἐστὶν ἀνθέων θήκην πατρός.

Hoc eſt, interprete Georgio Ratallero.

> *Abs te digreſſa antiquum, ut acceſſi ad Patris*
> *Tumulum, repletos lacte rivos conſpicor*
> *Fuſo recens, variiſque buſtum floſculis*
> *Hinc inde conſperſum undique.*

Atque ideo Ἔρωτες vocabantur proprio nomine: Autor Etymologici: Ἔρως, ὁ στέφανος ἐκ πάντων ἀνθέων τοῖς νέκυσι πωλούμενος, παρὰ τὴν ἔραν, τὴν γῆν, ὁ ἐρανισμένος ἐκ τῆς γῆς,

Non vero *coronis* duntaxat, ſed etiam vagis *floribus*, & non in coronam coactis ſepulcra exornabantur. Lucianus in Nigrino: Ἔνιοι δὲ καὶ στέφειν τὰς στήλας ἄνθεσιν mandant, εὐήθεις ἔτι καὶ παρὰ τὴν τελευτὴν διαμένοντες. *Quidam etiam cippos ſuos floribus coronari jubent, ſtolidi etiam poſt mortem manentes.* Herodianus libro 4. ἐπελθὼν δὲ πάντα τὰ τῆς πόλεως λείψανα, ἧκεν ἐπὶ τὸν Ἀχιλλέως τάφον, στεφάνοις τε κοσμήσας καὶ ἄνθεσι πολυτελῶς, πάλιν Ἀχιλλέα ἐμιμεῖτο. Suetonius in Nerone capite 57. *Et tamen non defuerunt, qui perlongum tempus vernis æſtiviſque floribus tumulum ejus ornarent.*

Et

Et in veteri Epitaphio Irenæ.

SIT. TIBI. TERRA. LEVIS. CINERES. QVOQVE. FLORE. TEGANTVR.

Item in alio Eutichetis Aurigæ :

Sparge. precor. flores. ſupra. mea. buſta. viator.
Faviſti. vivo. forſitan. ipſe. mihi.

Speciatim autem purpureorum florum meminit Virgilius lib. 5. Æneid.

Purpureoſque jacit flores ac talia fatur.

Et lib. 6. ejuſdem operis :

Tu Marcellus eris. manibus date lilia plenis.
Purpureos ſpargam flores animamque nepotis
His ſaltem accumulem donis.

De *Liliis* etiam teſtimonium habeo Dioſcoridis lib. 3. Ανθολ. tit. εἰς ἄνδρας σὺν ἐπιστήμοις.

Βάλλεθ' ὑπὲρ τύμβου πολλὰ κρίνα.

Sed inter omnes flores, quibus veteres ſepulcra ſua accumulabant, principatum quendam obtinuiſſe videntur *Roſæ*, quarum etiam Græci mentionem faciunt. Anacreon oda εἰς ῥόδον :

Τοδὲ καὶ νοσοῦσιν ἀρκεῖ,
Τοδὲ καὶ νεκροῖς ἀμύνει.

hoc eſt,

Medicatur hæc & ægris,
Defendit hæc ſepultos.

Et in Epiſtola Græcâ Petales ad Simalionem, ubi objectat illa amatori, lacrimis quidem

quidem ſe ab eo rigari ac perlui, corolliſque & roſis, tanquam carioſum ac vietum ſepulcrum, conſterni; aliis autem neceſſariis muneribus prorſus deſtitui: ἐγὼ δὲ ἡ τάλαινα θρηνῳδὸν οὐ ἐραστὴν ἔχω; στεφανίεμαι καὶ ῥόδοις, ὥσπερ αὤρῳ τάφῳ, πέμπτῃ. Sic enim malo cum viro docto τάφον ἄωρον interpretari *ſepulcrum exoletum*, quod renovare, interpolare & floribus veluti fucare antiqui ſolebant, quam *intempeſtivum* cum aliis, quaſi ſepulcra tantum eorum, qui ante diem immatura morte fuiſſent intercepti, floribus conſpergerentur. Romani vero *Roſarum* adeo fuere ſtudioſi, ut iis poſt mortem monumenta ſua ſpargi ſupremo judicio nonnunquam juſſerint, legato ad hanc rem relicto, cui plerumque hæc erat adnexa conditio, ut in Ravennati Inſcriptione legimus: UT. QUOTANNIS. ROSAS. AD. MONUMENTUM. EJUS. DEFERANT. Teſtatur idipſum Lapis Mediolanenſis:

PETRONI. JUCUN. VI. VIR.
SENI.
PETRONIA. MIRA. L. F.
PATRONO. QUÆ: H. S.
CCCC. LEG. POSSESSORIB.
VICI. BERGOMAG. IN HERM.
TUEND. ET. ROSA. QUOTANNIS.
ORNANDUM.

Quo alluſit V. CL. Joh. Paſſeratius in Roſa: *Manibus eſt imis Roſa grata & grata ſepulcris.*

Apud

Apud Græcos tamen *Amarantho* potiſſimum ſepulcra ſpargi ſolita, auctor Philoſtratus, in Heroicis, originem ejus referens ad Theſſalos, qui Achillis tumulum hoc modo coronarint. Præterea *Pothi* candidi uſum in ſepulcris fuiſſe, tradit Theophraſtus lib. 6. φυτικῶν, cujus verba apud Athenæum lib. 16. hæc ſunt: ἔτος δ' ἐστὶ δυτλὸς, ὁ μὲν ἔχων τὸ ἄνθος ὅμοιον ὑακίνθῳ, ὁ δὲ ἕτερος ἄγριος, ἔκλευκος, ᾧ χρῶνται πρὸς τοὺς τάφους. Quem locum Plinius quidem ante oculos habuit, ſed paulo aliter ſententiam ejus expreſſit. Sic enim ille lib. 21. cap. 11. *Duo genera hujus: unum cui flos hyacinthi eſt: alterum candidius, qui fere naſcitur in tumulis.* Sed & *Apii* coronis ſepulcra ſua exornabant. *Suidas*: Σελίνου στέφανος πένθιμός ἐστι. τὸ γὰρ σέλινον πένθεσι προσήκει. *Corona ex apio lugubris eſt: apium enim luctibus convenit.* Ejus rei locupletiſſimum teſtem laudo Plutarchum, qui memoriæ prodidit, Timoleonti contra Carthaginenſes pugnaturo obviam factos mulos apium ferentes, idque à militibus pro infelici augurio habitum eſſe, quod Apii coronis ſepulcra ornare receptum ſit: unde & proverbium natum *Apio egere*, qui periculoſe ægrotet. Verba ejus in Timoleonte hæc ſunt. Ἀναβαίνουσι δὲ αὐτοῖς πρὸς λόφον, ὃν ὑπερβάλλοντες ἔμελλον κατόψεσθαι τὸ στράτευμα καὶ τὴν δύναμιν τῶν πολεμίων, ἐμβάλλουσιν ἡμίονοι σέλινα κομίζοντες. καὶ τοῖς στρατιώταις εἰ-

σῆλθε πονηρὸν εἶναι τὸ σημεῖον. ὅτι τὰ μνήματα τῶν νεκρῶν εἰώθαμεν ἐπιεικῶς στεφανοῦν σελίνοις. καὶ παροιμία τις ἐκ τούτου γέγονεν, τὸν ἐπισφαλῶς νοσοῦντα, δεῖσθαι τοῦτον τοῦ σελίνου. Videatur & Polyænus lib. 5. ac Diodorus Siculus in Philippo. Invenio & *Myrti* ramos ſepulcris impoſitos apud Eurip. Electra, ubi inducit hanc ipſam virginem de ea re querentem, cum acerbitatem inimicorum accuſaret, qui ne mortuo quidem Agamemnoni paterentur debitos honores haberi, maneſque ejus juſtis ex more factis placari:

> Ἀγαμέμνονος δὲ, inquit, τύμβος ἠτιμασμένος
> Οὔπώποτ᾽ οὐ χοὰς, οὐδὲ κλῶνα μυρσίνης
> Ἔλαβε. πυρὰ δὲ χέρσος ἀγλαϊσμάτων.

Vide Plutarchum in Ariſtide & P. Victorium lib. 16. Var. Lection. cap. 2. ac Hieronymum Magium lib. 2. Miſcell. c. 17.

Romanos vero quod attinet, eos etiam laneis coronis vel infulis, quæ *tæniæ* dicebantur, ſepulcra velare ſolitos, diſcimus ex Varrone, qui lib. 6. Ling. Latin. ſic ait: *Infulas dictas apparet in hoſtiis, quod è lana quæ adduntur infulæ intra hoſtiarum cornua, velamenta erant. Itaque cum ad ſepulcrum ferunt frondes atque flores, addunt nunc lanam.* Hunc morem intellexit Afranius Epiſtola: *Publice hoc incendi rogum: ardet. tænias fer. hoc ſepulcro ſepeli ilicet.* Et Cæcilius comicus Androgyno:

Se-

Sepulcrum plenum tæniarum ita uti aſſolet.
Quem tamen locum divinus Scaliger Græ-
o potius quam Romano more interpre-
atur, ac tænias hic intelligit κειρίας vel
aſcias quibus mortui involvebantur: iis
vero Romanos non uſos, quod cadavera
comburerent. Ingenioſe quidem ille &
εὐστόχως: Sed tamen Græcos etiam cadave-
ra combuſſiſſe & tæniis ac infulis ſepulcra
ſua & urnas velaſſe ſcimus. Plutarchus in
Philopæmene auctor eſt, ejus urnam tæ-
niis ac coronis adeo fuiſſe coopertam, ut
vix conſpici potuerit. Videre ibi erat, in-
quit, αὐτὴν τὴν ὑδρίαν, *quæ oſſa ac cine-*
res Philopæmenis continebat ὑπὸ πλήθους
ταινιῶν τε καὶ στεφάνων μόλις ὁρωμένην. Fron-
tinus lib. 1. cap. 2. *Epaminondas Thebanus*
contriſtatis militibus, quod ex haſta ejus
ornamentum, infulæ more dependens ventus
ablatum in ſepulcrum Lacedæmonis cujus-
dam depulerat. Nolite, inquit, milites tre-
pidare. Lacedæmoniis ſignificatur interitus.
Sepulcra enim infulis ornantur.

Atqui hunc gentilium morem coronis
ac floribus ſepulcra ſpargendi antiquiores
Chriſtiani penitus abhorruerunt, quod
inter crimina Chriſtianis objecta à Cæci-
lio relatum, teſte Minucio Felice in Octa-
vio: *Coronas etiam ſepulcris denegatis pal-*
lidi, trepidi, miſericordia digni, ſed noſtro-
rum Deorum: Idipſum etiam ex Juſtino
Martyre videre eſt, qui lib. 2. Apolog.
ſic ait: ὅσον γε μόνον ἐγκαλεῖν ἡμῖν ἔχετε, ὅτι

μὴ

μὴ τοὺς αὐτοὺς ὑμῖν σέβομεν θεοὺς, μηδὲ τοῖς ἀποθανοῦσι χοὰς καὶ κνίσας καὶ ἐν ταφαῖς στεφάνους, ut legit Meurſius, καὶ θυσίας φέρομεν. A qua tamen ſimplicitate poſtea Chriſtianos receſſiſſe ac variis floribus mortuorum tumulos ſparſiſſe videre eſt ex D. Hieronymo ad Pammachium: *Ceteri mariti ſuper tumulos conjugum ſpargunt violas, roſas, lilia, purpureoſque flores & dolorem pectoris his officiis conſolantur.* Et Prudentio hymno in Exſequiis defunctorum.

Nos tecta fovebimus oſſa
Violis & fronde frequenti,
Titulumque & frigida ſaxa
Liquido ſpargemus odore.

CAP. IV.

Silicernii quintuplex veriverbium. Sil. Silatum. *Lucernæ in monumentis. Ab Ægyptiis eum morem ortum videri.* Silicernius *pro ſene.*

INferias igitur & quæ earum appendix erat, Florum, Coronarumque ſparſionem vidimus. Progredimur jam ad EPULAS, quas ipſas etiam plerunque Inferiis fuiſſe adjunctas Inſcriptiones ſuperius laudatæ loquuntur. Dico *plerunque*. Non enim videntur fuiſſe ex neceſſitate juſtorum, ſed ex pietate heredum, qui iis abſtinebant, ſi forte defuncto fuiſſent irati, quod vel hereditatem legatis & fideicommiſſis, diminuiſſet, vel alio quopiam

modo

nodo ipſos offendiſſet. Perſius præivit
at. 6.

— ſed cœnam funeris hæres
Negliget iratus ſi rem curtaveris, urnæ
Oſſa inodora dabit.

Erant autem hæc EPULÆ duûm gene-
um: Privatæ & publicæ.

Privatæ proprio nomine *Silicernia* ap-
pellabantur: cujus vocis quot Syllabæ
ſunt, tot etiam reperio veriverbia apud li-
teratores.

Nam primo Fr. Junius in Commenta-
rio ad Tertull. Silicernium dici ait, quod
ſilaceum cernitur, vel ſilaceo colore cœ-
na, quaſi Silicesnium ἀπὸ τοῦ Sil, Silis,
quod pigmenti genus coloris lutei ſignifi-
cat, de quo Plinius lib. 30. cap. 12. & 13.
Auſonius meminit:

Eſt ne peregrini vox nominis an Latii,
Sil?

Ab hac igitur voce omnino Silicernium
dici Junius arbitratur, quemadmodum
& *Silatum* olim dicebant, teſte Feſto, *pro*
eo, quod nunc jentaculum dicimus, quia
jejuni vinum Sili conditum ante meridem ab-
ſorbebant.

Deinde, Gloſſarium autem videtur ac-
cepiſſe quaſi Seleucernium, id eſt, ſine Lu-
cerna. ἀλυχνία: Sic enim in illo legimus,
Silicernium περίδειπνον. Λύχνους γὰρ ἅπτειν
ἐν πένθει οὐ θέμις. Cujac. lib. 11. Obſerv.
cap. 21. Et rationem ejus hanc eruit Sca-
liger, quod natali die lucernæ accende-
rentur:

rentur: mortuali vero id non fieret, op timâ de cauſa ut τὸ ἀντίστροφον τῆς γενέσεω καὶ τῆς τελευτῆς oſtenderetur. Sed de ha Etymologia quid ſentiam, vix habeo di cere: cum certo ſciam in cippis ſepul crorum ſemper fuiſſe ſuſpenſas lucerna cujuſmodi fictiles multæ majorum no ſtrorum ævo ex veteribus monimenti erutæ fuerunt Dio in larvali illo convivi Domitiani: Καὶ πρῶτον μὲν στήλην ταφοειδ ἑκάστῳ σφῶν παρέστησε, τό τε ὄνομα αὐτ ἔχουσαν καὶ λυχνοῦχον μικρὸν, οἷον ἐν τοῖ μνημείοις κρεμάννυ). *Ac primum omniu juxta unumquemque columnam collocat, fa ctam inſtar ſepulcri, in quâ nomen ejus era ſcriptum, pendebatque de eâ lychnuchu parvus, ut aſſolet in monumentis.* Petro nius Arbiter in Satyrico de Matrona E pheſina, quæ poſitum in hypogeo virun afflicta cuſtodiebat. *Aſſidebat*, inquit *ægræ fidiſſima ancilla ſimulque & lacruma commodabat lugenti, & quoties defecera in monumento lumen renovabat.* Sic enim ingenioſe hunc locum legendum cenſui noſter Rittershuſius Notis ad Phædrum pro vulgata *commendabat* ſubſtituens, La tiniſſimam vocem *commodabat*, id eſt, in gratiam heræ unà flebat, ut ita ipſius alle varetur dolor. Cujus viri emendationem quam veriſſimam eſſe qui non videt, cer tè nihil videt; non poſſum quin vel ami citiæ cauſa, quæ mihi cum ipſo eſt, ful ciam inſuper auctoritate Donati, qui Te-

rentia-

rentianum illud in primore Andria *collacrumat*, interpretatur, *alienus lacrimis ſuas commodabat*.

Sed ad Lucernas redeo, quas in ſepulcris ardere ſolitas unus Modeſtinus evicerit, qui l. 44. Mævia D. De manumiſſis teſtam. hæc verba recitat ex teſtamento Mæviæ: *Saccus ſervus meus & Eutychia & Hirene ancillæ meæ omnes ſub hac conditione liberi ſunto, ut monumento meo alternis menſibus lucernam accendant & ſolemnia mortis peragant*. Maſgabæ parentalia multis luminibus celebrata, ſupra docuimus ex Sueton. in vita Auguſti c. 98. Ex quo ritu ortum, ut & apud Chriſtianos ad defunctorum, inprimis autem Martyrum & ſanctorum ſepulcra Cerei accenderentur: quam conſuetudinem iriſit olim Vigilantius, cujus apud D. Hieronymum hæc ſunt verba: *Prope ritum gentilium videmus ſub prætextu religionis introductum in Eccleſiis, ſole adhuc fulgente, moles cereorum accendi, & ubicunque pulviſculum neſcio quod in modico vaſculo pretioſo eſt circumdatum, oſculantes adorant. Magnum honorem præbent hujuſmodi homines beatiſſimis Martyribus, quos putant de viliſſimis Cereolis illuſtrandos, quos Agnus, qui eſt in medio throni cum omni fulgore majeſtatis ſuæ illuſtrat*. Sed omnium primo mos hic ex Ægypto Romam videtur migraſſe. Sic enim Herodotus lib. 2. ubi de Mycerini regis ſepulta filia agit.

θυμιήματα δὲ παρ' αὐτῇ παντοῖα καταγί
ζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν. νύκτα δὲ ἑκάστη
πάννυχος λύχνος παρακαίει). Hoc eſt
Cui ſingulis diebus omnifarii odores inferun
tur, noctibus perpetuo incenſa lucerna aſtai
Quem locum mihi indicavit doctiſſimu
Juvenis Fridericus Lindenbruchius ami
cus noſter. Hinc ergo conſtat vix eſſe u
Silicernii ἔτυμον, quod Gloſſariograph
in mentem fuiſſe dixi, poſſit ſubſiſtere
Audiamus aliud.

Tertio, Feſtus à Silice & cerno derivat
Dictum, inquit, *Silicernium, quia cuju*
nomine ea res inſtituebatur, is jam Silicer
cerneret. Cœcilius: *Credidi Silicernium eju*
me eſſe eſurum. Quo ſenſu accepiſſe etiar
video Fulgentium lib. De priſco ſermo
ne. *Silicernios dici voluerunt ſenes incurvo*
quaſi jam ſepulcrorum ſuorum ſilices adſp
cientes. Unde Cintius Alimetus Hiſtor. d
Gorgia Leont. ſcribit dicens: *Qui dum ſ*
licernius ſui finem temporis expectaret, et
mori non potuit, tamen infirmitatibus ir
ſultavit.

Quarto, Alii à verbis Silere & cerner
deducunt duplici ſenſu. Donatus in Te
rentii Adelphos. *Silicernium*, inquit, *Cœn*
eſt, quæ infertur DIs Manibus, vel quo
eam ſilentes cernant umbræ, id eſt, poſſ
deant: vel quod qui inferunt cernant, ſe
non deguſtent. Nam de his quæ libantur i
feris, quiſquis ederit aut biberit, funeſt
batur. Quam Etymologiam amplexu
μακ

κακαγγελίτης Janus Guilielmius civis meus lib. 3. Veriſimil. cap. 12. qui in veteri gloſſario pro voce λύχνους legendum exiſtimat λίχνους unius literæ mutatione. Οἱ λίχνοι, Heſychio ὀψοφάγοι ſunt: ii aderant quidem, ſed nihil guſtabant.

Denique à Silice & Cenâ originationem hujus vocis deducit Servius in 5. Æneid. ad hæc verba: Libavitque dapes. *Leviter*, inquit, *guſtavit epulas ſuperpoſitas, quæ Silicernium vocantur, quaſi Silicenium, ſuper Silicem poſitum.* Ceſnas enim veteres dicebant & Pœſnas, pro Cenas, Pœnas, teſte Feſto in Sceſnas. Ab eo Siliceſnium & poſtea Silicernium. Sic Caſmina, Carmina: Valeſius, Valerius, & ſimilia. Quemadmodum igitur Ergaſtulus dictus, qui in ergaſtulo maneret: ita Silicernius, qui dignus erat, ut pro eo Silicernium pararetur. Atque hoc eſſe legitimum ac verum hujus caſcæ vocis etymon omnino exiſtimo: quod etiam illuſtris Scaliger reliquis omnibus videtur antepoſuiſſe.

CAP. V.

Epulæ quibus parentatum mortuis, duûm generum: Privatæ & Publicæ: Illæ iterum duplices: Mortuorum & Vivorum. DIs manibus oblata guſtare nefas. Pythagoræ Symbolum illuſtratum. Rapere è rogo cœnam. Buſtirapi. *Quando hæ Epulæ celebratæ. Publicis epulis adjunctæ plerunque viſcerationes.*

QUam mire vox Silicernii ingenia etiam acutiſſima exercuerit, indicio

ſunt quinque ejus etyma, quæ ex diverſis auctoribus collecta ſuperiori capite propoſuimus. Et quanquam illa in ſpeciem ſibi pugnare videantur, ſi quis tamen penſiculate hæc meditatus fuerit, totum negocium ſine labore componet, me ſortean non inepte præeunte. Ita enim exiſtimo, Privatas haſce Epulas ſive Silicernia fuiſſe iterum duplicia: Mortuorum nempe & Vivorum.

Silicernia Mortuorum erant, quæ DIs Manibus offerebantur, quæ *cernere ſilentio* tantum, ut Donatus ἐτυμολογεῖ, non etiam deguſtare fas erat parentantes: ab hac cauſa, ne funeſtarentur, quod fieri exiſtimabant, ſi quis quid eorum, quæ Divis Manibus libabantur, furtim involare ſeu tuburcinari quidpiam in animum induxiſſet ſuum. Erant enim veteres in illa opinione, ut putarent animas defunctorum ab inferis excitatas iis veſci & delectari, ut videre eſt apud Homerum Odyſſ. λ. Diſerte Lucianus, ἐπισκολιοῦσιν, inquit, οὐκ οἶδα ὦ Πορθμεῦ, τί ταῦτα πρὸς τοὺς ἐν Ἅδου. πεπιστεύκασι δ᾽ εἶναι τὰς ψυχὰς ἀναπεμπομένας κάτωθεν. δειπνεῖν μὲν ὡς οἷόν τε περιπετομένας τὴν κνῖσαν καὶ καπνὸν, πίνειν δὲ αὐτὸ τοῦ βόθρου τὸ μελίκρατον. Hoc eſt, *Equidem ignoro, ô Porthmeu, quid hæc ad eos, qui ad inferos agunt, pertineant. Verum illis perſuaſum eſt, umbras ab inferis reduces cœnare quidem; utcunque liceat, circum nidorem volitando: bibere autem*

autem è foveis mulſum. Tangit etiam Auguſtinus & reprehendit Sermone 15. De Sanctis: *Miror cur apud quoſdam infideles hodie tam pernitioſus error increverit, ut ſuper tumulos defunctorum cibos & vina conferant, quaſi egreſſæ de corporibus animæ carnales cibos requirant. Epula enim & refectiones caro tantum requirit: Spiritus autem & anima iis non indigent: parare aliquis ſuis caris dicit, quod ipſe devorat, quod præſtat ventri, imputat pietati.* Atque hæc cauſa, cur piaculi loco habitum guſtare ea, quæ DIs Manibus eſſent oblata. Ex quo ritu lucem fœneror obſcuro Pythagoræ Symbolo: τὰ πεσόντα μὴ ἀναιρεῖσθαι, *quæ deciderint ne tollas*, vel potius ut alii efferunt, μηδὲ γεύεσθαι ἅττ' ἂν ἐντὸς τῆς τραπέζης καταπέσῃ, hoc eſt, *ne guſtes, quæcunque de menſa deciderint.* Nam quicquid inter edendum ſub menſam cadebat, id amicis defunctis ſacrum putabatur, ut diſcimus ex Athenæo lib. 10. τοῖς δὲ τετελευτηκόσι τῶν φίλων ἀπένεμον τὰ πίπτοντα τῆς τροφῆς ἀπὸ τῶν τραπεζῶν. hoc eſt, *Amicis mortuis cibos dant, qui de menſa deciderant*, Et inde opinor ortum, ut Silicernia hæc antiquitus ſuper tumulum relinquerentur, ſive etiam comburerentur vel in Culinâ: Feſtus: *Culina vocatur locus, in quo Epulæ in funere comburebantur*, Vel in ipſo rogo. Unde Virgilius lib. 6. Æn.

— Congeſta cremantur
Thurea dona, dapes, fuſo crateres olivo.

Quo pertinet illud Tertulliani de Reſurrect. carnis. *At ego magis ridebo vulgus, tunc quoque cum ipſos defunctos atrociſſime comburit, quos poſtmodum guloſiſſime nutrit, iiſdem ignibus & promerens & offendens.* Ex hoc igitur fonte videtur manaſſe genus loquendi *Cænam è rogo rapere*, vel ſimile aliquid, quo utebantur olim, aut ſummam mendicitatem alicui imprecaturi, aut exprobraturi diram habendi cupiditatem, ſive quod extrema mendicimonia neceſſitate coacta ſolerent Silicernia in buſticetis vorare: ſive quod inſigniter rapaces oporteret eſſe eos, qui à feralibus iſtis epulis & DIs Manibus ſacris non poſſent ſibi temperare, rapaciores nimirum ipſis milvis, quam licet *rapaciſſimam & famelicam ſemper alitem: nihil tamen eſculenti rapere unquam ex funerum ferculis* tradit Plinius lib.10.cap.10. Hinc Catullus:

Vxorne Meni, ſæpe quam in ſepulcretis
Vidiſtis ipſo rapere de rogo cænam,
Cum devolutum ex igne proſequens panem
A ſemiraſo tunderetur uſtore.

Tibullus:

Ipſa fame ſtimulante furens, eſcaſque ſepulcris
Quærat, & à ſævis oſſa relicta lupis.

Huc refert Turnebus Terentii illud Eunucho:

Ex flamma te petere cibum poſſe arbitror.

Si qui lucri cauſa omnia nefanda ſubire non

non verebantur, *Buſtirapi*, audiebant, ut notat Janus Guilielmius in Veriſimilibus. Plautus in Pſeudolo.

—— Iam ego te differam dictis meis,
Impudice. BA. *Ita eſt.* PS. *Sceleſte.* BA. *Dicis vera.* PS. *Verbero.*
BA. *Quippe mi?* PS. *Buſtirape.* BA. *Certe, &c.*

Sed præter hanc *Dæmoniorum cœnam*, ut vocat Tertullianus de Spectac. erant adhuc aliæ Privatæ epulæ, quas amici & ſanguine proximi ad ſepulcra carorum ſuorum ſolebant inire, abſumentes ne micam abligurientes, quicquid in hiſce epulis eſſet appoſitum. De his intelligendus Cicero Orat. pro L. Flacco. *Sepulcrum L. Catilinæ floribus ornatum, hominum audaciſſimorum & domeſticorum hoſtium conventu epuliſque celebratum eſt.* Tertullian. de Teſtimonio animæ cap. 4. *Vocas porro ſecuros mortuos, ſi quando extra portam cum obſoniis & mattiis tibi potius parentans ad buſta recedis, aut à buſtis dilutior redis.* Cæcilius: *Credidi ejus me Silicernium eſurum.* Nec aliter Nonius, niſi quod proprietate verbi paulo preſſius excuſſa, *Silicernium* vult eſſe *convivium funebre, quod ſenibus exhibetur.*

Ceterum Ferales haſce Cenas vivorum, quemadmodum etiam illas mortuorum, & in ipſis Exſequiis, & Novemdialibus & Denicalibus & Feralibus feriis aliiſque diebus parentalibus celebrari ſolitas reperio. In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

In ipſis Exſequiis docet Varro Meleagris: *Funus exſequiati cum lauſu ad ſepulcrum antiquo more Silicernium confecimus, id eſt, περίδειπνον: quo pranſi diſcedentes dicimus alius alii Vale.* Apulejus lib. 4. Floridor. *Procul igitur faces abigerent, procul ignes amolirentur: cœnam feralem à tumulo ad menſam referrent.* De Novemdialibus autem epulis Julius Obſequens: *In ſacro Novemdiali cœna Deæ poſita, à cane adeſa, antequam delibaretur.* Quanquam Lipſius ambigit, an id ad ſacrum Novemdiale referendum ſit, quod ſolitum fieri poſt lapidum imbrem. Certe alluſum huc à Cotta Meſſalino apud Tacitum lib. 6. Annal. ubi ſic ait: *Exin Cotta Meſſalinus arguitur pleraque. C. Cæſarem quaſi incertæ virilitatis & cum die natali Auguſti inter Sacerdotes epularetur Novemdialem eam cœnam appellavit.* Senſus eſt: cum natalis Auguſti celebraretur, dies lætus vitæque auctor, videri ſibi Cotta ferales eas potius epulas dixit, ſive quia ille natus eſt exitii cauſa multis: ſive quia ante novem forte dies multi à Tiberio animadverſi interfectique, ut interpretatur clariſſimus Lipſius. Nec abludit Plautus Aulularia:

Cocus ille nundinalis eſt, in nonum diem
Solet ire coctum.

Id eſt Feralis, Novemdialiſque, &c, qui mortuis tantum parat in cœnam, ut Scaligero, Lipſio, Duzæ, hunc locum interpretantibus præivit Feſtus: ac ipſe Plau-

Plautus explicat Pſeudolo; ubi de Coquo ipſi ſermo:

Quin ob eam rem Orcus recipere hunc ad ſe noluit.
Vt eſſet hic, qui mortuis cœnam coquat.
Nam hic ſolus illis coquere, quod placeat, poteſt.

De cœnis Denicalibus ut credam, moveor teſtimonio Feſti: *Silicernium*, inquit ille, *erat genus farciminis, cujus eſu familia purgabatur.* Nam Denicalibus familiam purgari ſolitam ſupra oſtendimus. Feralibus etiam Silicernia ad tumulum celebrata, vide ſis apud Ovid. 2. Faſtor.

Denique Legata interdum relicta, hac conditione, ut ex eorum reditu epulum fieret, ac roſis ſepulcrum ſpargeretur, diſcimus ex Juvenal. Sat. 3.

Vnde epulum poſſis dare centum Pythagoreis.

Loquuntur idipſum etiam literati lapides plurimi, inter quos unus Torcelli viſitur:

LONGIVS. PATRO
CLVS. SECVTVS.
PIETATEM. COL
CENT. HORTOS
CVM. ÆDIFICIO
HVIC. SEPVL. JVNC
TO. VIVOS. DONA
VIT. VT. EX. REDI
TV. EOR. LARGIVS
ROSÆ. ET. ESCE
PATRONO. SVO. ET

QVANDOQ. SIBI
PONERENTVR.

Atque hæc de epulis Privatis.

PUBLICÆ erant, quibus interdum ditiores in defunctorum memoriam publice ſolebant populum Rom. excipere: ut in funere Africani Q Maximus: Cicero pro Muræna: *Honeſtus homo & nobilis Q. Tubero, cum epulum Q. Maximus Africani patris ſui nomine populo daret, &c.* In funere Syllæ Fauſtus F. teſte Dione lib. 37. Κἀν τῷ αὐτῷ τούτῳ χρόνῳ Φαῦστος ὁ τοῦ Σύλλου παῖς ἀγῶνα τε μονομαχίας ἐπὶ τῷ πατρὶ ἐποίησε, καὶ τὸν δῆμον λαμπρῶς εἱστίασε, τά τε λουτρὰ καὶ ἔλαιον προῖκα αὐτοῖς παρέχεν. hoc eſt, *Sub idem tempus Fauſtus Syllæ F. ludos gladiatorios in honorem patris ſui exhibuit, populumque lauto convivio excepit, iis balnea & oleum donavit.* Et in filiæ ſuæ memoriam C. Julius Cæſar: Suetonius cap. 26. *Munus populo epulumque pronunciavit in filiæ memoriam, quod ante eum nemo.* Hujus generis erant etiam Viſcerationes, id eſt, largitiones illæ, quibus caro multorum animalium populo publice diſtribuebatur. Nam ut Servius ait in lib. 1. & 7. Æneid. *Viſcera dicimus non tantum inteſtina, ſed quicquid ſub corio eſt.* De his Livius lib. 8. *Et populo viſceratio data à M. Flavio in funere matris.* Et lib. 41. de T. Flaminio, qui munus gladiatorium *mortis cauſa patris ſui cum Viſceratione & ludis ſcenicis dedit quatriduum.*

luum. Plerunque tamen epulis erant adjunctæ hæ viſcerationes, ut videre eſt ex Livii lib. 39. non longe à fine: *P. Licinii funeris cauſa viſceratio data & gladiatores 70. pugnarunt, & ludi funebres per triduum facti, poſt ludos epulum: in quo cum toto foro ſtrata triclinia eſſent, coëgit pleroſque tabernacula ſtatuere in foro*. Auctor de viris illuſtribus cap. de Q. Fabio Rutiliano. *Mortuo huic tantum æris populi liberalitate congeſtum, ut inde filius viſcerationem & epulas publice daret*. Vide Halicar. lib. 5. ἀρχαιολογίας. Huc pertinet etiam Largitio Q. Terentii Culleonis Prætoris, quem in funere Scipionis *ad portam Capenam mulſum proſequutis funus dediſſe* refert Livius lib. 38.

CAP. VI.

De Judæorum & Græcorum funebribus cœnis. περίδειπνον, περιδειπνήσων, τάφος. Laudes mortui in funebri convivio celebratæ. Nomina eorum, qui ſeipſos ſuſpendiſſent, in parentalibus non vocata. Chriſtianorum cœnæ funebres luxurioſæ à S. S. Patribus vehementer perſtringuntur.

NEc vero apud Romanos ſolum: ſed etiam alios populos funerales hujuſmodi cœnæ celebrabantur.

De Judæis patet ex lib. 2. Reg. cap. 3. verſ. 35. ubi David populum, qui Abneri exſequias iverat, clara adhuc luce &

περιδειπνήσεων ἕνεκα ad ſe venire conſpicatus, conceptis verbis juraſſe ſcribitur *Hæc faciat mihi Deus & hæc addat, ſi ante occaſum Solis guſtavero panem vel aliud quicquam.* Attingit hunc ritum & Baruch Propheta cap. 6. verſ. 31. de Sacerdotibus Babyloniis loquens: *Rugiunt autem clamantes contra* DEOS *ſuos, ſicut in cœna mortui*, ἐν περιδείπνῳ νεκροῦ. Referunt huc etiam illud Ezechielis cap. 24. verſ. 17. & 22. *Cibos lugentium non comedes.* Ad ſepulcrum etiam latas epulas apud eandem gentem, non obſcure indicat Tobias in ſuprema oratione exhortatoria ad filium cap. 4. *Panem tuum & vinum tuum ſuper ſepulturam juſti conſtitue, & noli ex eo manducare & bibere cum peccatoribus.* Et Eccleſiaſtes cap. 30. verſ. 17. *Tolerabilior eſt mors ipſa, quam valetudo adverſa & morbus perpetuus. Perinde enim eſt, ut ferculum ſplendidum, quod palato ægroto proponitur, & cibi poſiti ad buſtum ſepulti.* Huic ſimile eſt illud Socratis apud Stobæum: ὁ τῶν φιλαργύρων βίος ἔοικε νεκροῦ δείπνῳ. πάντα γὰρ ἔχων, τὸν εὐφρανθησόμενον οὐκ ἔχει. Quid? quod publice etiam populum Judaicum funebri epulo exceptum legimus. Nam Archelaum Herodis F. ſeptem dies patris ſui mortem Hieroſolymis luxiſſe, & funebre epulum populo exhibuiſſe auctor eſt Joſeph. lib. 2. de bello Judaic. ubi paulo poſt ſubjungit: hanc epulandi conſuetudinem circa luctus per-

quam

quam multos Judæorum ad inopiam redegiſſe; quod vulgus neceſſario adeſſe coactus ſit, & qui neglexiſſet, habitus pro impio. Ἔθος δὲ, inquit, τοῦτο παρὰ Ἰουδαίοις πολλοῖς, πενίας αἴτιον, διὰ τὸ πλῆθος ἑστιᾶν, οὐκ ἄνευ ἀνάγκης, εἰ γὰρ παραλίποι τις οὐχ ὅσιος.

Similiter Græci quoque funebres epulas uſurparunt, quas περίδειπνα appellabant. Auctor Etymologici: περίδειπνον, ἡ ἐπὶ τοῖς ἀποθανοῦσι γινομένη ἑστίασις Homerus vero τάφον vocat Iliad. φ. in funere Patrocli:

— αὐτὰρ ὁ τοῖσι τάφον μενοεικέα δαίνυ.

Ad quem locum videndus Euſtathius. In Hectoris quoque funere, epuli ſepulcralis meminit idem Poëta Iliad. ω.

Χεύαντες δὲ τὸ σῆμα πάλιν κίον. αὐτὰρ
ἔπειτα
Εὖ συναγειρόμενοι, δαίνυντ' ἐρικυδέα
δαῖτα
Δώμασιν ἐν Πριάμοιο,

hoc eſt,

Aggeſto à tumulo redibant, atque deinde
Bene collecti convivabantur ſplendidum
convivium
Ædibus in Priami.

Cui non abſimile eſt illud Hegeſandri Poëtæ, qui apud Athenæum lib. 7. coquum ſic loquentem introducit:

Ὅταν ἐν περιδείπνῳ τυγχάνω διακονῶν
Ἐπὰν τάχιστ' ἔλθωσιν ἐκ τῆς ἐκφορᾶς.

hoc eſt,

Quando

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Quando forte miniſtro in funebri cœna
Cum celerrime ex funere redierint.

Sic etiam Argonautæ in memoriam Idmonis funebrem cœnam eamque magnificam tertio poſt ejus obitum die celebrarunt: ut ait Apollonius lib. 2. Argonaut. verſ. 839.

Ηματα δὲ τρία πάντα γόων. ἑτέρῳ δέ μιν ἤδη
Τάρχυον μεγαλωστὶ, συνεκτερέϊζε δὲ λαὸς
Σὺν τῷ ὁ μοῦ βασιλῆι Λύκῳ. παρὰ δ᾽ ἄσπετα μῆλα,
Η θέμις οἰχομένοισι, ταφήϊα λαιμοτόμησαν.

Meminit harum epularum etiam Artemidorus lib. 4. ὀνειροκριτ. cap. 83. Et Lucianus in fine libri de Luctu.

Nec omittendum quod Cicero tradit, in hujuſmodi funebribus conviviis, quæ à coronatis inibantur, laudes mortui fuiſſe celebratas. Sic enim ille lib. 2. de legib. *Sequebantur epulæ quas inirent propinqui coronati: apud quas de mortui laude, cum quid veri erat, prædicatum: nam mentiri nefas habebatur.* Verum id olim fuit apud priſcos Athenienſes uſitatum: à qua virtute poſtgeniti tantopere degenerarunt, ut etiam improbos in funebri convivio laudibus ornare inſtituerint: ut videre eſt ex vulgari eorum proverbio: οὐκ ἐπαινεθείης οὐδ᾽ ἐν περιδείπνῳ. Id eſt, *Ne in funebri quidem cœna laudaveris*: In hominem perdite improbum, & ne mica quidem lau-

laudis dignum. Vide Eraſmum in Adag.

Præter hæc ſolitos etiam Græcos in parentalibus vel funebribus hiſce epulis omnium clarorum jam vita functorum nomina ciere, præter eorum qui ſibi laqueo mortem conſciviſſent, auctor Artemidorus lib. 1. ὀνειροκριτικῶν. cap. 5. Ατομῶς περὶ φυγὰς γινόμενος ἀναρτήσας ἑαυτὸν ἐτελεύτησε τὸν βίον, ὡς μηδὲ ἀποθανὼν ἔχειν ὄνομα. τούτους γὰρ μόνους ἐν νεκρῶν δείπνοις οὐ καλοῦσιν οἱ προσήκοντες.

Antiquiſſimas igitur gentes olim funebres cœnas agitaſſe hinc conſtat. Quem ritum etiam à veteribus Chriſtianis frequentatum, atque adeo pravis moribus ſubinde ſuccreſcentibus eo intemperantiæ denique ventum eſſe, ut plerique ad ſepulcra luxurioſiſſime & ad ebrietatem uſque epularentur; Auguſtinus indicat ſermone de Diverſis. 43. De Luxuria & Avaritia. cap. 6. *Tu demis & ſubtrahis gutturi tuo: ille forte cum mortuus fueris calicem ſuper te non ponet: Aut ſi forte ponet calicem, ipſe inebriatur, ad te nulla ſtilla deſcendet.* In hoc igitur ritu abrogando plurimum à S. Patribus fuit laboratum. Sane ab Ambroſio eum vetitum, quod illa parentalia ſuperſtitioni gentium eſſent ſimilima, auctor eſt Auguſtinus lib. 6. Confeſſ. cap. 2. Ipſe etiam Ambroſius lib. De Helia & Jejunio cap. 17. hanc conſuetudinem his verbis perſtringit: *Sicut illi qui calices ad ſepulcra martyrum deferunt,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

runt, atque illic in veſperam bibunt, & aliter ſe exaudiri poſſe non credunt. O ſtultitia hominum, qui ebrietatem ſacrificium putant, qui æſtimant illos ebrietate placere, qui jejunio paſſiones ſuſtinere didicerunt. Auguſtinus de moribus Eccleſiæ Catholicæ cap. 34. *Nolite*, inquit, *conſectari turbas imperitorum, qui in ipſa vera religione ſuperſtitioſi ſunt. Novi multos eſſe ſepulcrorum & picturarum adoratores, novi multos, qui cum luxurioſſime ſuper mortuos bibunt & epulas cadaveribus exhibentes ſuper ſepultos ſeipſos ſepeliunt.* Cyprianus de duplici martyrio: *Temulentia adeo communis eſt Africæ, ut propemodum non habeatur pro crimine. An non videmus ad martyrum memorias Chriſtianum à Chriſtiano cogi ad ebrietatem? An hoc levius crimen eſſe dicimus, quam Baccho hircum immolare?* Gaudentius Sermone 4. *Nam gulæ ſuæ cauſa, primum cœperunt homines prandia mortuis præparare, quæ ipſi comederent: poſt hoc etiam ſacrificia auſi ſunt eis ſacrilega celebrare. quamvis nec ipſi mortuis ſuis minus ſacrificent parentalia, dum ſuper ſepulcrorum menſas tremulis ebrietate manibus vina fundentes, ſpiritum balbutiunt.* Videtur tamen hunc ritum Auguſtinus leniter excuſaſſe lib. 9. De Civit. Dei cap. ult. *Quicunque epulas ſuas eo* (ad ſepulcra martyrum) *deferunt, quod quidem à Chriſtianis melioribus non fit & pleriſque terrarum nulla talis eſt conſuetudo, tamen qui-*

úicunque id faciunt, quas cum appoſuerint, rant & auferunt ut veſcantur vel ex eis tiam indigentibus largiantur, ſanctificari bi eas volunt per merita martyrum in nomine Domini martyrum. Cui rei etiam ſubtexo locum Paulini excuſantis ſuos ruſticos n Italia, quod uſi vel abuſi per ſimplicitatem veteri gentilium more ad ſepulcrum pſum D. Felicis. Sic enim loquitur in Natali Felicis 9.

— Ignoſcenda tamen puto talia parvis,
Gaudia qui dicunt epulis: quia mentibus error
Incepit rudibus: nec tantæ conſcia culpæ
Simplicitas pietate caret, male credula ſanctos
Perfuſis halante mero gaudere ſepulcris.

CAP. VII.

De cibis Feralibus, ut ſunt Faba, Apium, Lactuca, Panis, Ova, Lens, Sal, Libum, Carnes, Pulticula, Obba quid? veſtes albæ in funebribus cœnis.

BEne Cibos præterieram, qui feralibus hiſce epulis apponebantur. Nam certos quoſdam cibos mortuali huic cœnæ proprios fuiſſe, docet Xiphilinus in Domitiano, ubi de ſimulato illo ſepulcrali epulo loquitur. Καὶ μετὰ τοῦτο πάνθ' ὅσαπερ ἐν τοῖς ἐναγίσμασι καθαγίζεται, καὶ ἐκείνοις μέλανα ἐν σκεύεσιν ὁμοίως προσηνέχθη. *Denique quæ in exſequiis mortuorum adhiberi ſolita, in vaſis eodem modo iis apposita*

poſita fuerunt. Ac generatim quidem Plutarchus in Problem. monet omnis generis legumina circum περίδειπνα καὶ προκλήσεις τῶν νεκρῶν fuiſſe adhibita. Speciatim vero in funeralibus hiſce epulis mentionem fieri Fabarum, Apii, Lactucæ, Panis, Ovorum, Lentium ac Salis vel Libi, Carnium, Pulticulæ, &c. obſervavimus.

De Faba, Feſtus: *Fabam nec tangere nec nominare Diali flamini licet, quod ea putatur ad mortuos pertinere. Nam & Lemuralibus jacitur Larvis, & parentalibus adhibetur ſacrificiis & in flore ejus luctus litteræ apparere videntur*. Quæ à Varrone habet, ut patet ex hoc loco Plinii lib. 18. cap. 12. *Quin & priſco ritu fabacia ſuæ religionis DIs in ſacro eſt, prævalens pulmentari cibo, & hebetare ſenſus exiſtimata, inſomnia quoque facere. Ob hæc Pythagorica ſententia damnata: ut alii tradidere, quoniam mortuorum animæ ſunt in ea. Qua de cauſa parentando utique aſſumitur. Varro & ob hæc Flaminem ea non veſci tradit, & quoniam in flore ejus literæ lugubres reperiantur.*

Apii meminit Plinius libro 20. cap. 11. *Chryſippus & Dionyſius dicunt neutrum apium ad cibos admittendum: imo omnino nefas. nam id defunctorum epulis dicatum eſſe*. Cui loco illuſtrando facit illud Arnobii lib. 5. contra Gentes: *oblivioni etiam Corybantia ſacra donentur, in quibus ſan-*

anctum illud myſterium traditur: frater rucidatus à fratribus, interempti ex ſanuine Apium natum, prohibitum menſis olus llud apponi, ne à manibus mortui inexpiailis contraheretur offenſio.

Lactucam etiam τῶν νεκύων βρῶμα appellat Eubulus in Aſtytis apud Athenæum, lib. 2. de lactuca.

Ἐν τῷ λαχάνῳ τούτῳ γὰρ, ὡς ὁ λόγος, ποτὲ
Τὸν Ἄδωνιν ἀποθανόντα προὔθηκε Κύπρις
Ὡς ἐστι νεκύων βρῶμα. Id eſt,

In eo quidem olere prædicant Adonim mortuum à Venere ſepultum fuiſſe. Itaque mortuorum edulium eſt.

Panem in hoc albo ponit Catullus:

Cum devolutum ex igne proſequens panem
A ſemiraſo tunderetur uſtore.

Meminit & Tertullianus libro 6. Confeſſ. cap. 2.

Sed & Ova hîc reperio: Juvenalis,

— dimidio conſtrictus gammarus ovo
Ponitur exigua feralis cœna patella.

Addo Lentem & ſalem, hoc eſt, φακοῦς καὶ ἅλας· ἃ νομίζουσι Ῥωμαῖοι πένθιμα, καὶ προτίθενται τοῖς νέκυσιν, ut ait Plutarchus in Craſſo. A quo tamen diſſentit Appianus in Parthic. ubi eadem narrans φακοῦς καὶ μάζαν. hoc eſt, *Lentem & Libum* mortuorum cœnis adſignat. Judæos quoque Lente potiſſimum in luctu uti ſolitos, innuit Hieronymus ad Paulam de Bleſillæ obitu his verbis: *Flentes uſque hodie*

Iudæi

Iudæi nudis pedibus in cinere volutati, ſacco induti, ex ſuperſtitione Phariſæorum prius cibum lentis accipiunt, ſignantes quaſi quo edulio primogenituram perdiderunt.

Carnem & Pulticulam invenies apud Arnobium lib. 7. Adv. Gentes: *Nam pulticulæ, thura cum carnibus rapacium alimenta ſunt ignium & parentalibus conjunctiſſima mortuorum.* Tertull. lib. 6. Confeſſ. cap. 2. de Matre ſua: *Cum ad memorias ſanctorum, ſicut in Africa ſolet, pultes & panem & merum attuliſſet.*

Atque hi potiſſimum cibi, quibus Silicernia non Romæ ſolum, ſed & alibi conſtitiſſe mihi eſt obſervatum. Invenio inſuper in iiſdem epulis fuiſſe uſum poculi cujuſdam, quod *Obbam* appellabant. Gloſſarium. *Obba*, ἄμβιξ ἐν ᾧ τοῖς νεκροῖς σπένδουσιν. Tertullianus in Apologetico: cap. 13. *Quid differt ab epulo Iovis Silicernium? à ſimpulo Obba? ab aruſpice pollinctor? nam & aruſpex mortuis apparet.* Utrumque autem vocabulum & *Obba* & *Simpulum* in ſacris Hetruſcorum celebre, originem trahit ex Hebræo: Simpulum à Sophel, & Obba ab Ob, vaſe ventricoſo, ut notat Scaliger.

Reſtat accumbentium in feralibus hiſce cœnis veſtitus: qui, ſicut & in aliis conviviis, erat albus: nam nefas ducebant atratum ad epulas haſce accedere. Diſcimus id ex graviſſima Ciceronis Invectiva in Vatinium, cui tanquam ſcelus

quod-

quoddam objicit, quod in funebri convivio pullatus cœnaverit. Verba ejus hæc ſunt: *Atque illud etiam ſcire cupio, quo conſilio, aut qua mente feceris, ut in epulo Cn. Arii familiaris mei cum togâ pullâ accumberes: quem unquam videris, quem audiveris, quo exemplo, quo more feceris? Dices, ſupplicationes te illas non putaſſe: Optime. Nullæ fuerint ſupplicationes, &c. Quis unquam cœnavit atratus? ita enim illud epulum eſt funebre, ut munus ſit funeris, epulæ quidem ipſæ dignitatis. Sed omitto epulum, populi Romani feſtum diem argento, veſti, omni apparatu viſendo: quis unquam in luctu domeſtico, quis in funere familiari cœnavit cum toga pulla? Cui de balneis exeunti præter te, toga pulla unquam data eſt? cum tot hominum millia accumberent, cum ipſe epuli dominus Qu. Arius albatus eſſet, tu in templum Caſtoris te cum C. Figulo atrato, ceteriſque tuis furiis funeſtum intuliſti, &c.*

CAP. VIII.

De Ludis funebribus. Quoties illorum apud Livium mentio. In Funeribus indictivis ii potiſſimum uſitati. Plautus explicatus.

AB epulis ad Ludos tranſibimus: quos in funeribus præberi ſolitos teſtes mihi ſunt, ut cum Græcis dicam, ψαμμαχόσιοι. De cauſa & origine illorum Tertullianus De ſpectaculis cap. de munere: Olim

Olim quoniam animas defunctorum huma-no ſanguine propitiari creditum erat, capti-vos vel malo ingenio ſervos mercati in ex-ſequiis immolabant: poſtea placuit impie-tatem voluptate adumbrare. Itaque quo paraverant, armis quibus tunc & qualite-poterant eruditos, tantum ut occidi diſce-rent, mox edicto die inferiarum apud tumu-los erogabant. Hæc muneris origo. I quam ſententiam & Servius lib. 10 Æneid *Moris erat*, inquit, *in ſepulcris virorum fortium captivos necari: quod poſtquam crudele viſum eſt, placuit gladiatores ant ſepulcra dimicare, qui à buſti cineribus Bu-ſtuarii dicti.* Qui locus Ciceroni præib ad lucem, ſcribenti in Piſonianâ: *Nequ ego ceſſiſſem & me ipſa ſuo complexu patri tenuiſſet, ſi mihi cum illo Buſtuario gladia-tore* (Clodium putat) *& tecum decertan-dum fuiſſet.*

At vero jam indicem videamus eorum ludorum, quorum â Livio potiſſimum factam mentionem, jam dudum accurat annotavit pater omnis eruditionis Juſt LIPSIVS: ex cujus Saturnalitio theſaur pleraque hæc, quod per bonam ejus gra-tiam mihi liceat, in tabulas noſtras refe-renda exiſtimavi. I. Ac primo quidem Gladiatores publice dati in Foro Boario M. & D. Brutis cauſa mortis patris, anno ab V. Con. 490. Valer. Maximus lib. 2 Cap. 4. *Gladiatorium munus primum Rom datum eſt in foro Boario Ap. Claudio & M*

Fulv.

Fulvio Coſſ. Dederunt M. & D. Iunii Bruti, funebri memoria patris cineres honorando. Et Epitome Liviana 16. *D. Iunius Brutus munus gladiatorium in defuncti patris memoriam edidit primus.* Ubi tamen male ſcriptoris an exſcriptoris culpa omiſſus Marcus. Hoc amplius vero Auſonius tria paria Gladiatorum à Juniis data aſſerit; Poëtice & μεγαλωνύμως tria bella & tres pugnas appellans:

Tres primas Thracum pugnas, tribus ordine bellis
Iuniadæ patrio inferias miſere ſepulcro.

II. Rurſus poſt annos quinquaginta Livius duo & viginti paria data refert anno ab V.C. IↃXXXX. verba ejus è lib. 23. *M. Æmilio Lepido, qui bis conſul augurque fuerat, filii tres Lucius, Marcus, Quintius ludos funebres per triduum & gladiatorum paria duo & viginti per triduum in foro dederunt.*

III. Iterum libro 31. interjectis quatuordecim ferme annis P. Sulpitio, C. Aurelio Coſſ. paria viginti quinque: *Ludi*, inquit, *funebres eo anno per quatriduum in foro mortis M. Valerii Lævini cauſa à P. & M. Filius ejus facti: & munus gladiatorium datum ab iis. Paria quinque & viginti pugnaverunt.*

IV. Et lib. 39. *P. Licinii funeris cauſa viſceratio data & gladiatores* LXX. *pugnarunt.* Sic enim εὐστόχως ibi legendum putat Lipſius, quod numerus CXX. qui eſt in vul-

vulgatis editionibus, ſit grandior, quam conveniat in id ævum.

V. Denique anno urbis IƆLXXX. paria data triginta ſeptem, quod velut primariæ magnificentiæ recenſuit lib. 41. *Munera gladiatorum eo anno aliquot paria alia data. unum ante cetera inſigne fuit T. Flaminii, quod mortis cauſa patris ſui cum viſceratione epuloque & ludis ſcenicis quatriduum dedit. magni tamen muneris ea ſumma fuit, ut per triduum quatuor & ſeptuaginta homines pugnarint.*

Hi ſunt ludi funebres, quorum mentio in Livio. Unum adhuc munus reſtat quod non Romæ, ſed in provincia præbitum à Scipione. de eo ſic loquitur, lib 28. *Scipio Carthaginem ad vota ſolvenda Diis munuſque gladiatorium, quod mortis cauſa patris patruique paraverat, edendum rediit.*

Sed non abs re fuerit, etiam aliorum auctorum teſtimonia, quæ quidem mihi jam in mentem veniunt, hîc adſcribere. Dio lib 37. Κἀν τῷ αὐτῷ χρόνῳ Φαῦστος ὁ τοῦ Σύλλου παῖς ἀγῶνά τε μονομαχίας ἐπὶ τῷ πατρὶ ἐποίησε. *Sub idem tempus Fauſtus Syllæ F. ludos gladiatorios in honorem patris exhibuit.* Et l. 39. ſub initium de Clodio. ἐν αὐτῇ τῇ διαψηφίσει ὁ Κλώδιος γνοὺς τὸ πλῆθος πρὸς τοῦ Κικέρωνος ἐσόμενον, τοὺς μονομάχους, οὓς ὁ Ἀδελφὸς αὐτοῦ πρὸς ἀγῶνας ἐπιταφίους ἐπὶ τῷ Μάρκῳ τῷ συγγενεῖ προπαρεσκεύαστο, λαβὼν, ἐσεπή-

δησ

δησεν ἐς τὸν σύλλογον. hoc eſt, *In ipſa ſuffragatione Clodius cognito multitudinem pro Cicerone futuram, acceptis gladiatoribus, quos frater ſuus paraverat ad ludos funebros quos Marco propinquo ſuo inſtituerat, in concionem inſiluit.* Plinius lib. 36. cap. 15. *C. Curio, qui bello civili in Cæſarianis partibus obiit, funebri patris munere, cum opibus apparatuque non poſſet ſuperare Scaurum, theatra duo juxta fecit ampliſſima, &c.* Suetonius in Tiberio cap. 7. *Munus gladiatorium in memoriam fratris, & alterum in avi Druſi dedit diverſis temporibus ac locis. Primum in foro, ſecundum in Amphitheatro, rudiariis quoque quibuſdam revocatis auctoramento centenûm millium.* Jul. Capitolinus in M. Antonino Philoſopho. *Hadriano Bajis abſumpto cum Pius ad vehendas ejus reliquias eſſet profectus, relictus Romæ, avo juſta implevit, & gladiatorium quaſi privatus Quæſtor edidit munus.* Et eodem libro de Marco & Vero Impp. *Funebre munus patri dederunt.* Ex his igitur conſtat funeris cauſa ludos gladiatorios eſſe datos. Non tamen in omnibus olim funeribus præberi ſoliti ſunt; ſed tantum in Indictivis. Cicero ſuadet lib. 2. de leg. *Reliqua ſunt in more funus ut indicatur, ſi quid ludorum.* Et Feſtus: *Indictiva funera ſunt quibus adhibentur non modo ludi, ſed etiam deſultores.* In Imperatorum igitur ac principum virorum funeribus noti gladiatores: in alio-

rum vero minime. Quo reſpectans Plautus Moſtellaria Sc. *Iupiter.* Tranionem ſic jocantem introducit:

Ludos ego hodie vivo præſenti huic ſeni
Faciam, quod credo mortuo nunquam fore.

Cui non abſimile eſt illud in Amphitruone, ubi Soſia ſic loquitur.

Vivo fit, quod nunquam quiſquam mortuo faciet mihi.

Rectiſſime enim & examuſſim optime e[...] hoc ritu loca illa interpretatus eſt ſingula[...] re Belgii decus, I. Duza P. aliter quan[...] Lambinus, qui Plautinum acumen hî[...] non ſatis intellexit.

Cap. IX.

Ludi ex teſtamento dati in privatorum quoque funeribus: nec Virorum modo, ſed & Fœminarum. Dominus funeris utebatur prætexta, Lictoribus, Accenſo. Diſsignator quis? ſpectatores funebrium ludorum ſedebant pænulati. Origo horum ludorum à Græcis. Sella mortuis poſita in theatro honoris cauſa.

Quod paulo ante in Imperatorum dun[...]taxat & clariorum virorum funeribus Gladiatores dari ſolitos diximus, id de pr[...]mis tantum temporibus intelligendum eſt. Nam ſequentibus hic mos adeo incr[...]buit, ut vulgo etiam dari cœperint à pr[...]vatis, & pleriſque ea cura fuerit in teſt[...]mentis: quibus poſt mortem ſuam tot [...] tot paria ſibi edi cavebant. Seneca de Br[...]

vita.

itate vitæ cap.20. *Quidam diſponunt etiam lla, quæ ultra vitam ſunt, moles magnas ſepulcrorum & operum publicorum dedicationes & ad rogum munera & ambitioſas exſequias.* Horatius lib. 2. Satyr. 3.

Nec ſi feciſſent gladiatorum dare centum
Damnati paria.

Senex apud Perſium:

— ac tu meus heres
Quiſquis es è turba paullum ſeductior audi:
DIs igitur genioque Ducis centum paria ob res
Egregie geſtas indico.

Cicero pro Sylla: *Ita prorſus interpoſiti ſunt gladiatores, ſed quos teſtamento patris deberi videmus.* Tertullianus: *Privatorum memoriis legatariæ editiones parentant.* Scævola D. De Annuis leg. L. 20. §. 3. *Lucius Titius teſtamento patriæ ſuæ civitatis Sebaſtenorum centum legavit, uti alternis annis ex uſuris ejuſdem certamina ſub nomine ipſius celebrarentur.* Modeſtinus D. De uſu & uſufruct. L. 16. *Legatum civitati relictum eſt, ut ex reditibus quotannis in ea civitate, memoriæ conſervandæ defuncti gratia ſpectaculum celebretur.*

Imo eo uſque mos evaſit, ut ditiori aliquo mortuo, populus munus efflagitaret velut debitum, & ex præſcripto legis. Exemplum in Suetonio inſigne cum Tiberii reprimentis laude. Sic enim hiſtoricus cap. 37. *Cum Pollentina tribus funus cujus-*

dam primipilaris non prius ex foro miſiſſet, quam extorta pecunia per vim heredibus ad gladiatorium munus, &c.

Nec vero hac fini, aut in virorum ſaltem funeribus hic mos ſtetit: tranſiit etiam ad fœminarum. Cujus rei dux & auctor ſtirps illa Veneris Jul. Cæſar, *qui munus populo epulumque in filiæ memoriam pronunciavit, quod ante eum nemo,* teſte Suetonio cap. 26. Quod & Dio confirmat lib. 40. ἐπὶ τῇ θυγατρὶ καὶ θηρίων σφαγὰς καὶ ἀνδρῶν ὁπλομαχίας ἐποίησεν, hoc eſt, *Filiæ ſuæ & ferarum cædes & virorum pugnas exhibuit.* Nec dubium, quin Cæſaris exemplum cupide imitatus ſit vulgus: In Spartiano certe legimus: *Hadrianum præcipuos honores ſocrui ſuæ ludis gladiatoriis impendiſſe.*

Hoc etiam obſervandum, ſi privati hujuſmodi munera mortis cauſa darent, non tamen dediſſe quaſi privatos. Nam per omnes dies muneris jus illis erat Prætextæ, Lictorum & Accenſi: omninoque imaginem quandam gerebant magiſtratus. De prætexta Feſtus, vel potius eju[s] Abbreviator: *Prætexta pulla nulli alii lice[]bat uti, quam ei qui funus faciebat.* Cicer[o] in Piſonem: *Sex. Clodium, qui nunquam antea prætextatus fuerat, ludos facere & prætextatum volitare paſſus es.* Ex quo ri[]tu recte Suetonium interpretatur magnu[s] ille Lipſius in Claudio cap. 2. *Ob valetu[]dinem gladiatorio munere, quod ſimul cum*

fratr[e]

fratre memoriæ patris edebat, palliolatus novo more præſedit. Bene, *novo more.* Debuiſſet enim eſſe prætextatus. Sed palliolum veſtis genus, quo in morbo utebantur: quod ex Quintiliano apparet: *Palliolum ſicut faſcias & focalia ſola excuſare poteſt valetudo.* Et ex Seneca lib. 4. Natur. quæſt. cap. 13. *Videbis quoſdam graciles & palliolo focalique circumdatos, pallentes & ægros.* Prætextæ igitur jus, qui funebres ludos dabant, habuiſſe ex his clarum eſt. De Lictoribus & Accenſo Cicero lib. 2. leg. *Reliqua ſunt in more, funus ut indicatur, ſi quid ludorum Dominuſque funeris utatur Accenſo & Lictoribus,* ſcilicet, ut in multitudine coërcere poſſit inſolentiores & ferociores. Quo fine etiam Deſignatores adhibitos funeribus exiſtimo. Horatius lib. 1. Epiſt. 7.

— cum ficus prima calorque
Deſignatorem decorat Lictoribus atris.

Quintil. declam. 6. *Lacrimas ipſas noviſſime perdo, inanis domi Libitina plangitur, deriſus Deſignator redit, refertur rogus.* Tertullianus de Spectac. *A templis & aris inter tribus & tibias duobus inquinatiſſimis arbitris funerum & ſacrorum Deſignatore & Auſpice.* Erat autem Deſignator & Diſſignator, qui ordinem proceſſuris, aut ſeſſuris locum deſignabat pro conditione cujuſque, & in ordinem redigebat, ſi qui reluctare vellent. Donatus Adelph. Act. 1. Scen. 2. *Deſignare eſt rem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

novam facere, in utramque partem & bonam & malam. Nam Deſignatores dicti, qui ludis funebribus præſunt: credo ob eam cauſam, quod ipſis ludis multa fiant nova & ſpectanda: ſimul etiam turba retineatur, quæ fiunt aut in ſpectaculis aut litibus. Modo quid deſignavit? puto ego deſignationem, contractionem aut conductionem populi in unum intelligi. hoc enim contingit ei, qui aliquo flagitio plurium in ſe oculos & ora convertit, & ſpectaculo eſt vulgo. Quemadmodum Deſignatores, qui ludis funebribus multitudinem retinent. Internoſcebatur autem Deſignator in Funeribus quidem ſigno ficus, arboris funereæ, ut patet ex Horatii dicto loco, & altero qui eſt 16. Epod. ubi *pullam ficum* appellat. In Ludis vero ſigno virgæ, ex qua βραβευτὴς Græcis dictus, Ulpiano teſte, L. 4 D. De his qui notant. infamia. Plautus in Pœnuli Prologo:

> *Nec lictor verbum aut virgæ mutiant*
> *Neu Deſignator præteriens obambulet.*

ut annotavit Fr. Junius ad Tertullian. de Spectaculis.

Atque hæc de domino funeris vel editore munerum. Spectatores vero quod attinet, & illis propria quædam veſtis fuit in funebri hoc munere. Nam ut in aliis Ludis togati ſpectabant: ſic in his penulati Dio lib 55. Κἀν τούτῳ καὶ ἐπιτάφιο ἐπὶ τοῦ Ἀγρίππα ὁπλομαχία, φαιὰν ἐσθῆ τα τῶν τε ἄλλων, πλὴν τοῦ Αὐγούστου καὶ αὐτοῦ τῶν υἱέα

ἡμέων αὐτοῦ λαβόντων, καὶ ἑνὸς πρὸς ἕνα καὶ
πλειόνων πρὸς ἴσους ἐγλύοντο. Hoc eſt, *In-*
erea & funebre munus gladiatorium edi-
um cum ſingulis certantibus, tum pluribus
contra pares, quod cum alii omnes ſpecta-
ent in pulla veſte, tum & filii Auguſti,
ſolo ipſo excepto. Lampridius in Commo-
do: *Contra conſuetudinem penulatos juſſit*
ſpectatores non togatos ad munus convenire,
quod funeribus ſolebat, ipſe in pullis veſti-
mentis præſidens. Quod ipſum & Xiphi-
inus in Commodo memorat: Μέλλων
αὖθις μονομαχήσειν, παρήγγειλεν ἡμῖν ἔν τε
τῇ στολῇ ἱππάδι καὶ ἐν ταῖς μανδύαις εἰς τὸ
θέατρον εἰσελθεῖν. ὅπερ οὐκ ἄλλως ποιοῦμεν
εἰσιόντες εἰς τὸ θέατρον, εἰ μὴ τῶν αὐτοκρατό-
ρων τις μεταλλάξειε. hoc eſt, *Cum rurſus*
eſſet obiturus munus gladiatorium, juſſit
nos equeſtri veſte & penulâ indutos in thea-
trum venire: quo ornatu nunquam ante
theatrum ingredi conſueveramus, niſi prin-
ceps è vita deceſſiſſet.

Hæc ſunt, quæ de Funebribus Rom. Ludis dicenda habui. Plura & compertiora qui noſſe cupit, eum porro ego accedere jubeo maximum illum μουσηγέτην JUSTUM LIPSIUM, ex cujus Saturnalibus hæc pleraque αὐτολεξεὶ exſcripſimus. Unum addo, hunc etiam morem, ut multi alii, à Græcis ortum videri: quos clarorum virorum funera ludis & certaminibus celebraſſe, ſatis ſuperque ex Homero diſcimus, cujus verba, quod cui-

vis ſunt in promptu, hic adſcribere ſuperſedebo. Meminit & Lucianus περὶ πένθους. Καί τοι καὶ ἀγῶνας ἔνιοι διέθεσαν, &c. *Sunt vero qui ludos quoque conſtituant ad ſepulcrum, &c.* Illorum originem Plinius ad Acaſtum & Theſea refert; ſic enim ille lib. 7. cap. 56. *Ludos Gymnicos in Arcadia Lycaon inſtituit: funebres Acaſtus in Iolco: poſt eum Theſeus in Iſthmo.* Ad hanc conſuetudinem reſpexiſſe mihi videtur Anaxagoras Philoſophus, qui jamjam moriturus, cum interrogaretur à Lampſacenis, ecquid fieri mandaret, juſſiſſe fertur, ut pueris eo menſe, quo deceſſiſſet, quotannis ludendi poteſtas concederetur. Quem ritum ſuo etiamnum tempore duraſſe, ſcribit Diog. Laërtius lib. 2. in Anaxagora, his verbis: τῶν ἀρχόντων τῆς πόλεως ἀξιούντων τι βούλεται αὐτῷ γενέσθαι, φάναι, τοὺς παῖδας, ἐν ᾧ ἂν ἀποθάνῃ μηνὶ κατ' ἔτος παίζειν συγχωρεῖν. Καὶ φυλάττεται τὸ ἔθος καὶ νῦν. Vide & Plutarch. in πολιτ. παραγγελμ.

Nec vero ludi ſolum in memoriam mortuorum exhibebantur populo, ſed & ipſis mortuis, non aliter quam vivis publicum in theatris locum aſſignatum legimus, poſita ibi ſella, quæ memoriam ejus renovaret. Qui honor tributus M. Marcello defuncto, teſte Dione lib. 52. Μαρκέλλῳ δὲ καὶ εἰκόνα χρυσῆν καὶ στέφανον χρυσοῦν, δίφρον τε ἀρχικὸν ἔς τε τὸ θέατρον ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων πανηγύρει εἰσφέρεσθαι, καὶ ἐς τὸ μέσον

τῶν ἀρ-

τῶν ἀρχόντων τῶν τελούντων αὐτὰ τίθεσθαι ἐκέλευσε. hoc eſt, *Marcelli & imaginem auream & coronam auream & ſedem curulem Romanis ludis in theatrum inferri juſſit, mediaque illa poni inter ſellas editorum.* Sic Pertinaci mortuo non unam ſellam, ſed tres in theatro poſuit Severus, ut eſt apud Xiphilinum: Καὶ χρυσῆν εἰκόνα αὐτοῦ ἐφ' ἅρματος ἐλεφάντων ἐς τὸν ἱππόδρομον ἐσάγεσθαι, καὶ ἐς τὰ λοιπὰ ἐκέλευσε θέατρα θρόνους τε τρεῖς καταχρύσους αὐτῷ ἐσκομίζεσθαι. hoc eſt, *Præcepit ut ſtatua ejus aurea curru ab Elephantis veheretur in Circum, utque ei tres ſellæ aureæ in reliqua theatra perferrentur.*

CAP. X.

Luctu quæ gentes abſtinuerint: Maſſilienſium, Iocrorum, Coorum, Thracum conſuetudo. Ejus legitimum tempus apud Judæos, Lacædemonios & Romanos. Fœminas quamdiu maritos lugere oportuit, tam veteri quam recentiore jure. Annuo luctu quot menſes intelligendi. Viri benemeriti de Rep. annum lugebantur. Cauſæ luctus uxorum annui inveſtigatæ: Elugere, prolugere, *quid?*

AD Luctum progredimur. De quo quanto plura nobis ſuperius dicta ſunt, tanto hic erimus breviores. Nolo autem diſputare, *Utrum luctu mortui ſint proſequendi*, quod & à noſtro inſtituto eſt alienum, & longum foret, quæ hac de redici poſſunt, hic omnia recenſere. Vi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

deo enim magnos & excellentes viros omnem omnino luctum refugiſſe: Unde Seneca Epiſt. 99. *Innumerabilia ſunt exempla eorum, qui liberos Iuvenes ſine lacrimis extulerint: qui in Senatum, aut in aliquod publicum officium à rogo redierint, & ſtatim aliud egerint.* Imo totæ gentes luctu leguntur abſtinuiſſe, ut de Maſſilienſibus tradit Valer. Maximus lib. 2. cap. 6. *Sine lamentatione, ſine planctu, luctus funeris die domeſtico ſacrificio, adjectoque neceſſariorum convivio, finitur. Etenim quid attinet, aut humano dolori indulgere, aut divino numini invidiam fieri, quod immortalitatem ſuam nobiſcum partiri noluerit?* Apud Locros etiam luctu mortuos proſequi interdum interdictum fuiſſe auctor Heraclides in Ponticis: παρ' αὐτοῖς ὀδύρεσθαι οὐκ ἔστιν ἐπὶ τοῖς τελευτήσασιν, ἀλλ' ἐπειδὰν ἐκκομίσωσιν, εὐωχοῦνται. *Apud hos luctu mortuos proſequi vetitum eſt. ſed poſtquam elatum funus eſt, convivia agitant.* Sed nec Coos viri lugebant. Heraclides ibidem: ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ τοῖς τελευτῶσιν οὐδέν ἐστι πένθος ἐν ἀνδράσι περὶ ἐσθῆτα ἢ κουρὰν, μητρὶ δὲ, νέου τελευτήσαντος ἐνιαυτὸς. *In Inſula Coo viri neque veſtium permutatione, neque capillorum raſura vita defunctos lugere ſolent: Matri vero mortuo juvene ad lugendum annus datur.* De Thracibus Val. Max. lib 2. cap. 6. *Thraciæ vero illa natio merito ſibi ſapientiæ laudem vendicaverit, quæ natales hominum flebiliter, exſe-*

quias cum hilaritate celebrans, ſine ullis doctorum præceptis verum conditionis noſtræ habitum pervidit. Vide & Herodot. lib. 5. Quintil. lib. 5. cap. de exemplis. Solin. cap. 15. Pomp. Melam lib. 2. cap. 2.

Contra vero alios non minori prudentia claros viros luctui interdum indulſiſſe legimus, nec unquam illis tanta ferri vel chalybis duricies circa pectus fuit, quin liberorum, parentum, aut amicorum mortem ſibi lugendam putarint. Memorabilis eſt M. Antonini Pii vox, qui, cum Marcus Philoſophus *mortuum educatorem ſuum fleret, revocareturque ab aulicis miniſtris ab oſtentatione pietatis*, dixiſſe ſcribitur: *Permitte illi ut homo ſit: neque enim Philoſophia vel imperium tollit adfectus*: ut ait Capitolinus in ejus vita. Poſſent plura hujus generis adferri, ſi multis vellemus philoſophari. Unum adhuc adpingam, quod eſt Catulli, qui impietatis & injuſtitiæ notam eſſe aſſerit, amicos vita functos non lugere. Sic enim inquit:

Sed poſtquam tellus ſcelere eſt imbuta nefando
Iuſtitiamque omnes cupida de mente fugârunt:
Perfudère manus fraterno ſanguine fratres,
Deſtitit exſtinctos natus lugere parentes,
Optavit genitor primævi funera nati.

Atque in hanc partem omnes Legiſlatores, ſi rem accuratè conſideraverimus,

videntur propendere, qui luctum non tam plane è medio ſublatum voluerunt, quam certo *modo* & *tempore* circumſcriptum.

Modo quidem: quia exiſtimabant Manes immoderato luctu & leſſo offendi. unde & Charondas ſtatuebat non lamentis & lacrimis colendos eſſe demortuos, ſed pia recordatione & frugum illatione ad tumulum per ſingulos annos: χρὴ δὲ τῶν τελευτώντων ἕκαστον τιμᾶν μὴ δακρύοις μηδ' οἴκτοις, ἀλλὰ μνήμῃ ἀγαθῇ καὶ τῇ τῶν κατ' ἔτος ὡραίων ἐπιφορᾷ ὡς ἀχαριστίας οὔσης πρὸς δαίμονας χθονίους λύπης ὑπὲρ τὸ μέτρον γινομένης. Tibullus l. 1. Eleg. 1.

Tu manes ne læde meos, ſed parce ſolutis
Crinibus, & teneris Delia parce genis

Narbonæ in veteri lapide inciſum legitur:

... TIBI. PRÆTERITO. REDEAT. FELICIOR. ANNUS.
... CAPER. ET. FACILI. VITA. REGATUR. OPE.
... DURÆ. MORTIS. SACRATOS. LÆDERE MANES.
ECCE. MONENT. LEGES. ET. LEVIS. UMBRA. ROGI.

Statius lib. 5. Sylvar.

Parce precor lacrymis, ſævo nec concute planctu
Pectora, nec crucia fugientem conjugis umbram.

Idem

dem lib. 2. Sylvar.

Quid caram crucias tam ſævis luctibus umbram?

Tempore vero etiam luctum circumſcri-ſerunt. Nam apud Judæos quidem lu-tus legitimum tempus menſe finiebatur, t patet ex Deuter. cap. 21. v. 13. ubi Moſes ſic ait de captiva: *Et deponet veſtem n qua capta eſt: ſedenſque in domo tua fle-it patrem & matrem ſuam uno menſe, & oſtea intrabis ad eam, dormieſque cum illa & erit uxor tua.* Qui locus lucem capit à oſepho de eadem re lib. 4. ἀρχαιολογ. ap. 8. ſic loquente: μὴ πρότερον ἐξέστω ὐνῆς ἅπτεσθαι καὶ κοινωνίας πρὶν ἢ ξυραμένην ὐτὴν καὶ πένθιμον σχῆμα ἀναλαβοῦσαν ἀπο-ρωνῆσαι συγγενεῖς, καὶ φίλους, hoc eſt, *Non nte jus eſto cubile ejus tangere, quam raſo apite ſumptoque lugubri habitu cognatos & micos in bello amiſſos deploraverit.* Et pau-o poſt: τριάκοντα δὲ ἡμερῶν ἐπὶ τῷ πένθει ελθουσῶν, (αὐτάρκεις γὰρ ἐπὶ τοῖς δακρύοις ὗται τῶν φιλτάτων τοῖς φρονίμοις) τότε χω-ῖν ἐπὶ τὸν γάμον. hoc eſt, *Elapſis ante lu-ius triginta diebus, tot enim ſapienti ad eplorandos caros ſufficiunt, tunc nuptiis dare eram liceat.*

Lacedæmoniis undecim tantum dies uctus præſcripſit Lycurg. teſte Plutar-no: χρόνον δὲ πένθους, inquit, ὀλίγον προσ-ώρισεν ἡμέρας ἕνδεκα. τῇ δὲ δωδεκάτῃ θύ-σαντας, ἔδει Δημήτρι λύειν τὸ πένθος.

Apud Romanos vero Luctui tempus

fuit

fuit definitum habita ratione & ætatum & cognationis, idque ex inſtituto Numæ regis; qui pueros & minores triennio non lugendos; minores autem natu tot menſibus lugendos ſtatuit, quot quiſque annos vixiſſet: ſed ea conditione ne ultra decimum menſem, quo longiſſimum luctus tempus fuit terminatum. Αὐτὸς δὲ, inquit Plutarchus in Numa, καὶ τὰ πένθη καθ' ἡλικίας καὶ χρόνους ἔταξεν. οἷον παῖδα μὴ πενθεῖν, νεώτερον τριετοῦς, μηδὲ πρεσβύτερον πλείονας μηνῶν, ὧν ἐβίωσεν ἐνιαυτῶν μέχρι τῶν δώδεκα καὶ περαιτέρω μηδεμίαν ἡλικίαν, ἀλλὰ τοῦ μακροτάτου πένθους χρόνον εἶναι δεκαμηνιαῖον. A quo aliquantum diſſentit Paulus JCtus, cujus legem ex lib. 1. ſentent. tit. ult. his verbis recitat Juriſconſultorum noſtri temporis Coryphæus, lib. 21. Obſervat. cap. 12. *Parentes & filii majores ſex annis, anno lugeri poſſunt, minores menſe, maritus decem menſibus, & cognati proximioris gradus octo: qui contra fecerit, infamium numero habetur.* In quam ſententiam de lugendis parentibus, liberis & cognatis, Ulpianum etiam aliquid ſcripſiſſe, lubens aſſentior doctiſſimo Cujacio, ingenioſe conjectanti, cum iſta luctus definitio, quæ infamiæ pœnam parentibus, liberis & cognatis minabatur, Treboniano rigidior viſa eſſet, vel ejus ætate obſoleviſſet, ipſum in arbitrio & pietate cujuſque modum luctus poſuiſſe, infamiæ pœna remiſſa his,

qui

ıi definitum veteri jure tempus non ex-
ceviſſent : ideoque Ulpiani legem ſuo
ıodo & arbitratu interpolatam ſic retu-
iſſe: *Parentes & liberi utriuſque ſexus nec*
n ceteri adgnati vel cognati ſecundum pie-
itis rationem & animi ſui patientiam, pro-
t quisque voluerit, lugendi ſunt: qui autem
s non eluxerit, non notatur infamia, ut
ſt in L. 23 D. De his qui not. infam. Re-
erio tamen annuum luctus ſpatium ple-
unque ab heredibus obſervari ſolitum.
Inde Sidonius lib. 4. cap. 24. ſcribit ſe
ogatu Turpionis ægrotantis à Maximo
alatino, cui ille pecuniam debebat, pe-
iiſſe, ut *exactorum circumlatrantium bar-*
aram inſtantiam indultis tantiſper indu-
iis moderaretur: & ſi deceſſiſſet æger, tri-
ueret heredibus annui luctus tempus im-
nune.

In marito vero lugendo tantum abeſt
ut idem arbitrium mulieribus ſit permiſ-
ſum, ut etiam ordinarium illud tempus,
quo in luctu eſſe mulierem oportebat duo-
bus inſuper menſibus auctum legamus.
Nam ex Romuli conſtitutione decem
menſium ſpacio legitimum luctus tempus
definiebatur: unde Ovidius lib. 1. Faſt.

Quod ſatis eſt, utero matris dum pro-
deat infans:
Hoc anno ſtatuit temporis eſſe ſatis.
Per totidem menſes à funere conjugis
uxor
Suſtinet in vidua triſtia ſigna domo.

Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Et lib. 3. Faſt. cum multa de numero denario dixiſſet, ſtatim addit:

Aſſuetos igitur numeros ſervavit in anno,
Hoc luget ſpacio fœmina mœſta virum.

Cicero pro Cluentio: *Quæ mulier obteſtatione viri decem illis menſibus ne domum quidem ullam, niſi ſocrus ſuæ noſſe debuit hæc quinto menſe poſt viri mortem ipſi Oppianico nupſit.* Seneca Conſolation. ad Helviam cap. 15. *Ideo Majores decem menſium ſpacium lugentibus viros dederunt, &c.*

Quia vero Romuli annus decem duntaxat conſtabat menſibus, ut fuſe oſtendit Macrob. lib. 2. cap. 12. ideo factum, ut legitimum illud luctus tempus interdum à claſſicis ſcriptoribus annuum appellaretur. Seneca epiſt. 63. *Annum fœminis ad lugendum conſtituêre majores, non ut tam diu lugerent, ſed ne diutius: viris nullum legitimum tempus eſt, quia nullum honeſtum.* Apuleius lib. 8. de Aſino Aur. *Adhuc formoſus Lepolemus in meo vivit pectore. Boni ergo & optimi conſules, ſi luctu legitimo miſerrimæ fœminæ neceſſarium conceſſeris tempus, quoad reſiduis menſibus ſpatium reliquum compleatur anni.* Cave enim exiſtimes, de anni dimenſione, quæ ſuis temporibus erat uſitata, ut monuerunt ante me alii. Nam etſi quidem Numa duobus menſibus annum auxit, teſte Livio, Plutarcho, Ovidio, aliis: in luctu

tamen nihil immutavit, ſed eum intra eorundem menſium limites voluit conſiſtere, bovem fœtam immolare juſſis, quæ nupſiſſent ante exactum legitimi luctus ſpacium, ut diſcimus ex Plutarcho in ejus vita: Ἀλλὰ τοῦ μακροτάτου πένθους χρόνον εἶναι δεκαμηνιαῖον. ἐφ' ὅσον καὶ χηρεύουσιν αἱ τῶν ἀποθανόντων γυναῖκες. ἡ δὲ πρότερον γαμηθεῖσα, βοῦν ἐγκύμονα κατέθυεν ἐκείνου νομοθετήσαντος. hoc eſt, *Longiſſimum autem luctus tempus decem menſibus terminavit: quod ſpatium à morte viri quoque viduis abſtinendi præfinitum eſt à ſecundis nuptiis. Quæ ante nupſiſſet, ea bovem fœtam illius lege immolabat.* Sed pœna hæc poſtea mutata, & infames habitæ, quæ non decurſo luctus tempore ad ſecundas nuptias properarent, ut ex ſequentibus patebit.

Atque eodem ſenſu capio Annuum Luctum, quo interdum etiam viri præclare de Repub. meriti à matronis publice lugebantur. Quem honorem habitum legimus Junio Bruto primo Conſuli, ut refert Livius l. 2 *Sed multo majus decus publica fuit mœſtitia, eo ante omnia inſignis, quia matronæ annum ut parentem eum luxerunt, quod tam acer ultor violatæ pudicitiæ fuiſſet.* Et P. Valerio Poplicolæ, teſte eodem Livio lib. 2. *De publico eſt elatus. Luxêre matronæ ut Brutum.* Menenio Agrippæ, Dionyſ. Halicarnaſſæus lib. 9. αἱ δὲ γυναῖκες αἱ Ῥωμαίων ἐνιαύσιον

ἐπέν-

ἐπένθησαν χρόνον, &c. Et Coriolano, idem Halicar. lib. 8. Γυναῖκες Ῥωμαίων, ὁ νόμος ἐστὶν αὐταῖς ἐπὶ τοῖς ἰδίοις καὶ ἀναγκαίοις ποιεῖν κήδεσι, τὸν ἐνιαύσιον ἐπένθησαν χρόνον. Auguſtum etiam Imp. eodem honore affectum, & quidem ex Senatus conſulto, memoriæ prodidit Dio libro 56. τό τε δὴ πένθος, τὸ μὲν ἐκ τοῦ νόμου, οἱ μὲν ἄνδρες οὐ πολλὰς ἡμέρας, αἱ δὲ γυναῖκες ἐνιαυτὸν ὅλον κατὰ ψήφισμα ἐποίησαν. hoc eſt, *viri in luctu fuerunt per paucos dies, ut erat conſuetudo: matronæ vero cum decreto Senatus annum luxerunt.*

Sed ad Luctum, quo maritum proſequi uxor cogebatur, revertamur. Legitimum ejus tempus δεκαμηνιαῖον fuiſſe monſtravimus: ceterum Imperatores Gratianus, Valentinianus, & Theodoſius duos adhuc menſes adjecerunt, integrum annum lugendo marito præſcribentes. Sic enim loquitur Lex 2. Cod. De ſecundis nuptiis. *Si qua ex fœminus perdito marito, intra anni ſpatium alteri feſtinaverit nubere, (parvum enim tempus poſt decem menſes ſervandum adjicimus, tametſi idipſum exiguum putemus) probroſis inuſta notis honeſtioris nobiliſque perſonæ decore & jure privetur.* Ex hoc igitur tempore uxores duodecim menſibus viros ſuos lugere cœperunt, niſi vel Senatus conſulto, vel Principis beneficio luctus ipſis remitteretur; quod fieri ſolitum docet Lex x. De his qui not. infam. Et factum olim,

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

cum Antonius uxorem duceret Octaviam, quæ adhuc mortem Marcelli mariti ſui lugebat, autor Plutarchus in Antonio. Vide Cujac. Lib. 6. Obſervat. capite 32.

Quid vero cauſæ fuiſſe exiſtimandum eſt, cur veteres mulieribus hanc lugendi neceſſitatem impoſuerint? Una mihi videtur eſſe publica honeſtas. Turpe enim & quaſi illegitimæ cujuſdam intemperantiæ ſignum judicarunt, fœminam, ſimul ac à rogo mariti reverſa ſit, de ſecundis ſtatim nuptiis cogitare, & vixdum extincta funebri face, ad nuptialem è veſtigio properare: Quæ cauſa etiam viros plerumque movere ſolet, ne lugubribus primo quoque die depoſitis calido adhuc & tantum non tepeſcenti à prioris concubitu lecto aliam confeſtim uxorem inducant; quanquam id legibus facere non prohibentur. Sic enim expreſſe Lex 9. De his qui not. infam. *uxores viri lugere non compelluntur.* Et Seneca Epiſt. 63. *viris nullum legitimum luctus tempus eſt, quia nullum honeſtum.* Alia fuit metus religionis & ſuperſtitio: putabant enim manes offendi, niſi elugerentur. Unde Apulejus lib. 8. Metam. *Quæ res cum meum pudorem, tum etiam tuæ ſalutis commodum reſpicit, ne forte immaturitate nuptiarum indignatione juſta manes acerbos mariti ad exitium ſalutis tuæ ſuſcitemus.* Quo reſpexit forte Gratianus Imp. Leg. 1. Cod.

De

De ſecundis Nupt. cum inquit: *Si qua mulier nequaquam luctus religionem priori viro nuptiarum feſtinatione præſtiterit.* Atque hæ duæ cauſæ tum potiſſimum locum habebant, cum maritus nihil commiſiſſet, quo luctus ipſi denegari poſſit. Erat vero & alia quæ in luctu mulierem perſeverare jubebat, etiamſi maritum habuerit, quem more majorum lugeri non oporteret. Eam Ulpianus lib. 8. ad Edict. vocat *Turbationem ſanguinis.* hoc eſt: ne ſi forte prægnans à defuncto marito mulier intra legitimum tempus alteri nubat, dubitari poſſit, cujus ſit partus. Plura qui cupit, adeat Juriſconſultorum libros, nec enim nobis eos compilare eſt animus. Tempus igitur luctus videmus, quod qui complebat, *Elugere* dicebatur. Livius lib. 34. *Quid aliud in luctu, quam purpuram atque aurum deponunt? qui cum eluxerunt, ſumunt?* Paulus lib. 10. ad edictum: *Quæ virum eluget, intra id tempus ſponſam fuiſſe non nocet.* Ulpianus lib 8. ad edictum: *Prætor enim ad id tempus ſe retulit, quo vir elugeretur: qui ſolet elugeri propter turbationem ſanguinis.* Qui vero ſolito diutius luctum producebant, ii *Prolugere* dicebantur, Feſtus: *Prolugere dicuntur, qui ſolito diutius lugent.*

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

CAP. XI.

In Luctu funebri Juſtitium. Conſules ſedebant vulgari ſede in curia, Faſces præferebantur inverſi. Læta omnia vitata. Abſtinebant ſe publico. Fugiebant convivia. Focum non inſtruebant.

REliqua adhuc ſunt quædam Luctus ſigna, quæ ſupra nobis ſilentio prætervecta, in hoc caput conjicienda duxi, utut quælibet in mentem mihi venerint; non enim de ordine jam poſſum conſilium capere.

Ac in publico quidem Luctu, ſi quis principum deceſſiſſet, Juſtitium vel ſponte ſumi ſolebat, vel à magiſtratu indici. Tacitus lib. 1. Annal. de morte Germanici. *Hos vulgi ſermones audita mors adeo incendit, ut ante edictum Magiſtratuum, ante Senatus conſultum ſumpto juſtitio deſererentur fora, clauderentur domus, paſſim ſilentia & gemitus: nihil compoſitum in oſtentationem. Et quanquam neque inſignibus lugentium abſtinerent, altius animis mœrebant.* Lucanus lib. 2.

Ergo ubi concipiunt, quantis ſit cladibus urbi
Conſtatura fides ſuperum: ferale per urbem
Iuſtitium: latuit plebeio tectus amictu
Omnis honos: nullos comitata eſt purpura faſces.

Pedo

Pedo Albinovanus in Eleg. de mort[e]
Druſi:

Iura ſilent, mutæque jacent ſine vindic[e]
leges;
Aſpicitur toto purpura nulla foro.

Juvenalis:

Pullati proceres: differt vadimonia præ[-]
tor.

Conſules non ſolita ſede, ſed humil[i] aliqua, puta Prætorum aut Tribunorum ſediſſe, teſtatur Dio lib 56. in funere Au[-]guſti: Ἐκαθέζοντο δὲ οἱ μὲν πολλοὶ ὥς που ἑκα[-]στος εἰώθει, οἱ δ' ὕπατοι κάτω ἐν τοῖς βα[-]θροις, ὁ μὲν τῷ τῶν στρατηγῶν, ὁ δὲ τῷ τῶν Δη[-]μάρχων. Tacitus lib. 4. Annal. de Tiberio: *Conſuleſque ſede vulgari per ſpeciem mæ[-]ſtitiæ ſedentes honoris locique admonuit*: hoc eſt, ſedibus Prætorum aut Tribuno[-]rum. Nam horum, ut & omnium Senato[-]rum, ſedes humiles erant: altæ vero Con[-]ſulum & excelſæ, ut obſervavit Lipſiu[s] noſter in Tacitum.

Quid multa? omnia recreationi dicat[a] vitabantur. Euſeb. lib. 4. de vita Conſtan[-]tini: πένθος ἄγειν ἐποιοῦντο, λουτρὰ δ[ὲ] ἀπεκλείετο, καὶ ἀγοραὶ πάνδημοί τε θέαι, κ[αὶ] πάνθ' ὅσα ἐπὶ ῥαστώνῃ βίου τοῖς εὐθυμουμένοι[ς] πράττειν ἔθος ἦν.

Privatim vero quilibet limine ac dom[o] ſe continebat: qui mos hodieque apu[d] multos in uſu eſt. Tacitus lib. 4. Anna[l.] de morte Germanici: *Tiberius atque Au[-]guſta publico abſtinuere, inferius majeſta[te]*

ſu[...]

[ill]ia rati ſi palam lamentarentur. Idem [l]ib.4. de Tiberio: *Non equidem ſibi igna[r]um poſſe argui, quod tam recenti dolore ſubierit oculos Senatus: vix propinquorum [a]lloquia tolerari, vix diem adſpici à pleriſ[q]ue lugentium, neque illos imbecillitatis [d]amnandos.* Plinius lib.9. Epiſt.13. *Mitto [a]d Ariam. rogo ut veniat, quia me recens [a]dhuc luctus limine contineret.* Ideo in L. Bibulo tanquam ſignum animi fortis nec dolori ſuccumbentis ponit Seneca libro De Conſolat. ad Martiam, cap.14. *Bibulus tamen, qui toto honoris ſui anno, ob invidiam collegæ, domi latuerat, poſtero die quam geminum funus renunciatum eſt, proceſſit ad ſolita in publicum officia.*

Fugiebant omnes lætos congreſſus ac feſtivas ſolemnitates, ne aliorum gaudia ſuo luctu macularent, uti ex uno atque altero Symmachi loco apparet. Sic enim ille lib.3. Epiſt.21. *Neque enim fas ſinit læta officia obire lugentes, fortaſſe etiam hilaritatem veſtram mea triſtitudo contraheret.* Idem l 5. Epiſt.ult. *Nunc fortunæ meæ qualitas in tantum nos à feſtivis excuſat officiis, ut ſolatia inſuper requirat aliena. Ergo quia in manu mea interim non eſt frequentare lætos conventus, tuæ opis eſt levare mœrentem.* Et lib.9 Ep. cap.3. *Ille ut ſit placatus enitere, cui me triſtis de fratre caſus excuſat. Nam mihi turpe atque impetibile eſt, attonito animo & fronte mæſta lætos adire conventus.*

Præ-

Præcipue autem abſtinebant ſe à con-viviis. Paulus lib. 2. Sentent. cap. 21. *Qui luget abſtinere debet à conviviis.* Cicer ad Attic. lib. 12. Epiſt. *Commovet, &* dolorem ſuum de Tulliæ obitu oſtendens: *Quod ſi erit durius, veniam & ipſe perp tuum morbum jurabo. Cum enim mihi ca rendum ſit convivio, malo id lege vide facere quam dolore.* Excuſat ſe obtent morbi, ne interſit auguralibus cœni quibus omnes Augures, ut tum erat Ci cero, adeſſe oportebat honoris cauſa, u locum hunc explicat doctiſſimus mihiqu amiciſſimus Radulphus Fornerius Gu F. libro 2. Quotidian. rerum cap 27. Si apud Senecam lib. 4. Declamat. 1. pate quidam tribus liberis amiſſis aſſidebat; ſe pulcro, cum inde abductus, convivio in tereſſe coactus eſſet, eo nomine injuria rum egit: *Credo,* inquit, *mirari aliquem quod in forum amiſſis modo liberis veniam At ego modo in convivio fui.* Apud eun dem lib. 4. declam. in procemio: *Cum mortuo in Syria Cæſare, per Codicillos que ſtus eſſet D. Auguſtus, quod in tam magn & recenti luctu ſuo homo cariſſimus ſib pleno convivio cænaſſet, reſcripſit Polli Eo die cænavi, quo Aterium filium amiſ* Suetonius lib. 4. cap. 24. auctor eſt Cali gulam defunctâ ſorore Druſilla, juſti tium indixiſſe, *in quo riſiſſe, laviſſe, cæ naſſe cum parentibus, aut conjuge liberiſv capitale fuit.* Et rurſus cap. 45. ſcribit a

eoden

odem Caligula, Senatum abſentem ac
populum graviſſimo objurgatum edicto,
*uod Cæſare præliante & tantis diſcrimi-
ibus objecto, intempeſtiva convivia, circum
& theatra & amænos ſeceſſus celebrarent.*
Convivia igitur frequentare, aut celebra-
e in luctu fas non erat. Convivia autem?
mo ne focum quidem lugentes inſtrue-
ant. Juvenalis Satyra 3.

*Tunc gemimus caſus urbis, tunc odimus
ignem:*

Jbi vetus interpres: *Nec focum in noſtra
omo fieri patimur, quod & lugentes ob-
ervare ſolent.* Hinc capiendus Apulejus
b. 2. Mileſ. *Abi*, inquit, *fatue, qui in
omo funeſta cænas & partes requiris, in
ua tot jugis jam diebus ne fumus quidem
llus eſt viſus.* Ex quo ritu *Focus noxius*
icitur Quintiliano declam. 12. *Redite in
omos veſtras, videbitis noxios focos, &
nes tabe cadaverum extinctos & tecta
ortibus gravia.* Sic Martialis libro 10.
pigram. 47. *focum perennem*: & Tibullus
b. 1. Eleg. 1. *Ignem aſſiduum* dixerunt,
ui propter luctum extinctus nunquam
uit. Quanquam & paupertatis depreca-
o iiſdem locis intelligi poteſt, præeunte
obis ad hunc intellectum Artemidoro,
ui libro 2. cap. 9. ait, *ignem extinctum
opiam portendere, & ſi quis in domo æ-
rotat, mortem.* Non abſimilem morem
bſervare licet apud Ægyptios, quos
oſos quoque ignem extinxiſſe, tantiſper

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

dum funus eſſet finitum, tradit Diodorus Siculus lib. 17.

Cap. XII.

Cauſæ finiti luctus ante tempus decurſum. Ob Vota, Megalenſia, ludos Jovis Opt. Max. Saturnalia, Sacra Cereris luctum minutum monſtratur.

SED jam cauſas breviter attexemus, cur interdum luctus, tam publicus, quam privatus minueretur. Feſtus pleraſque enumerat, ut non opus ſit aliunde eas anxie conquirere: Sic enim ille: *Minuitur Populo luctus ædis dedicatione, tum Cenſores luſtrum condiderunt, cum votum publice ſuſceptum ſolvitur. Privatis autem cum liberi nati ſunt: cum honos in familiam venit: cum parens, aut liberi, aut vir, aut frater ab hoſte captus domum redit, cum deſponſa eſt: cum propiore quis cognatione, quam is, qui lugetur, natus eſt, cum in Caſto eſt, omnique gratulatione.* Vide hic tres cauſas minuti publici luctus, omnes ab uno eodemque fonte manantes, quod nimirum nihil magis religionum adverſari crederetur ceremoniis, quam luctus. Duarum priorum teſtimonia ex Servio & Dione ſupra attulimus libro 2. cap. 21. De Votis autem illuſtre exemplum eſt apud Spartianum in Adriano: *Denique Commodus accepto largius antidoto, ingraveſcente valetudine, per ſomnum periit ipſis*

pſis Calendis Ianuariis. Quare ab Adriano votorum cauſa lugeri eſt vetitus. Eadem radit in Ælio Vero, qui antea Cejonius Commodus appellabatur. *Accepta potione, qua ſe exiſtimaret juvari, Calendis ipſis anuariis periit, juſſuſque ab Adriano, quia vota interveniebant, non lugeri.*

Sed præter has cauſas reperio etiam ob Ludos publicos juſtitium exui ſolitum. It ob Megalenſia. Tacitus libro 3. de Funere Germanici: *Et quia ludorum Megaenſium ſpectaculum ſuberat, etiam voluptates reſumerent. Tum exuto Iuſtitio, reitum ad munia.* Et propter ludos Jovis Opt. Max. Capitolinus de Mar. Antonino hiloſopho, qui cum filius ipſi eſſet moruus, *quia ludi Iovis Opt. Max. erant, inerpellari eos publico luctu noluit, juſſitque t ſtatuæ tantummodo filio mortuo decererentur.* Sic ob Saturnalia etiam minum luctum colligere eſt ex Suetonio, ui populi luctum in funere Germanici antum fuiſſe ait, ut etiam per feſtos Saurnaliorum dies duraverit. *Et ut fato unctum palam factum eſt*, inquit in Caliula, *non ullis ſolatiis, non edictis inhiberi ctus publicus potuit: duravitque etiam r feſtos Decembris menſis dies.* Quod on dixiſſet hiſtoricus, niſi in vulgarius funeribus propter Saturnalia luctui nis fieri eſſet ſolitus. In reliquis vero auſis cur privatis luctus minueretur, on opus eſt, ut diu immoremur: niſi ſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

cui forte ſubobſcurum videatur, quo
dicit Feſtus: *cum in caſto eſt*: Joſephu
Scaliger Caſtum Cereris intelligit & in
terpretatur τὸ ἁγνεύειν Δημητρί. Recte
Nam qui Caſtimoniis Cereris operari vo
lebant, eos luctu carere neceſſe erat:
lugentibus enim ſacra Cereris peragi no
potuerunt. Atque hanc ob cauſam Sacr
Cereris clade Cannenſi intermiſſa ſcrib
Livius libro 22. *Adeo totam urbem expl
vit luctus, ut ſacrum anniverſarium Ce
reris intermiſſum ſit: quia nec lugentibu
id facere eſt fas, nec ulla in illa tempeſta
matrona expers luctus fuerat. Itaque n
ob eandem cauſam, alia quoque ſacra pu
blica aut privata deſererentur, Senatu
conſulto diebus xxx. luctus eſt finitus.* Qu
ipſa etiam repetuntur in Oratione L. Va
lerii contra legem Oppiam, apud eun
dem Livium libro 44. A quo tamen di
ſentit Valerius Maximus libro 1. cap.
luctum minutum aſſerens, ne ſacra C
reris deſererentur. *Quanto noſtræ civita
tis Senatus venerabilior in Deos, qui p
Cannenſem cladem decrevit, ne matron
ultra trigeſimum diem luctus ſuos extend
rent, uti ab his ſacra Cereris peragi po
ſent.* Eadem omnino religione apud Græ
cos fuiſſe ſacra Cereris culta diſcimus
Diogene Laërtio, qui libr. 9. memori
prodidit, Democritum Philoſophu
cum jam jam in ipſo Cereris feſto m
riturus flentem conſpicaretur ſororen

quo

quod ob luctum ſacris Deæ non poſſet
ntereſſe, quotidie panes calidos poſtu-
aſſe, iiſque ad nares admotis, tamdiu vi-
am ſibi ipſi prorogaſſe, donec Cereris
elebritas, quæ totos tres dies durabat,
ranſiret. Verba ejus hæc ſunt: πελδυ-
ῆσαι δὲ τὸν Δημόκριτόν φησιν Ἕρμιππος
ὗτον τὸν τρόπον. ἤδη ὑπέργηρων ὄντα πρὸς
ὁ καταστρέφειν εἶναι· τὴν ἀδελφὴν ἐν λυ-
πεῖσθαι, ὅτι ἐν τῇ τῶν θεσμοφορίων ἑορτῇ
έλλοι τεθνήξεσθαι, καὶ τῇ θεῷ τὸ καθῆκον
ὐτὴν οὐ ποιήσειν. τὸν δὲ θαρρεῖν εἰπεῖν, καὶ κε-
εύσαι αὐτῷ προσφέρειν ἄρτους θερμοὺς ὁσημέ-
αι. τούτους δὲ ταῖς ῥισὶ προσφέρων, διεκράτη-
ν αὐτὸν τὴν ἑορτήν. ἐπεὶ δὲ παρῆλθον αἱ
ιέραι (τρεῖς δὲ ἦσαν) ἀπολυπότατα τὸν βίον
ρθήκατο. Ceterum hoc apud Græcos &
omanos horum ſacrorum diſcriminis
it; quod ob illa quidem Romæ luctus,
m populo, quam privatis minui ſole-
t, in Græcia vero non item, uti ex
ërtii teſtimonio apparet. Hactenus de
ctu.

Cap. XIII.

De Conſecratione & ejus origine. Ἀποθέωϛι
duplex: Privata & Publica. Illa ex affecti
privatorum erga defunctos fiebat, hæc de
creto Senatus. Ritus publicæ conſecrationis e
Herodiano. Fœminæ quoque conſecratæ. Fu
nus imaginarium, cujus reliquiæ in exſequii
Regum Galliæ. Aquilæ miniſterium in Dei
ficatione. Iuratores ſubordinati, qui anima
conſecrati in cœlum iviſſe viſam ſibi affirma
rent. Ex illo Divi vocati Imperatores.

REſtat Conſecratio ſive ἀποθέωϛις, d
qua mihi quicquid jam in ſolum
quod ajunt, venerit, breviter ſubnectam
clauſulam impoſiturus mortualibus hiſc
Ceremoniis, quæ me jam ſatis diu exer
cuerunt.

Origo Conſecrationis eſt hujuſmod
Mos erat antiquiſſimis temporibus, u
conditoribus urbium aut aliis de public
re & vita communi bene meritis à mor
te ſummi honores decernerentur, q
Ἡρωικαὶ τιμαὶ dicebantur: unde etia
τετυχέναι τιμῶν ἡρωικῶν vel ἰσοθέων v
ἰσολυμπίων & ἀνιερῶσθαι ab antiquiſſim
Græciæ ſcriptoribus dici ſolent, qui h
honore affecti, ut obſervavit eruditiſſ
mus noſter Caſaubonus in Animadve
Suetonianis, & nos longa exemploru
ſerie demonſtrare poſſemus, ſi eſſet tan
Sed adulatio poſtea, an ſuperſtitio, q

ποιῆ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ποιΐαν invenit, & paulatim pro Diis haberi cœperunt, quibus antea heroïci tantum honores fuerant decreti. Plutarchus in mulierum præclaris factis, τῇ Λαμψάκῃ πρότερον ἡρωικὰς τιμὰς ἀποδιδόντες, ὕστερον ὡς θεᾷ θύειν ἐψηφίσαντο. Nam *deferre heroicos honores* eſt, quod una voce ἐναγίζειν dicitur & longe differt à θύειν, ut notant veteres Grammatici. Hanc eſſe conſecrationis originem præter Lactantium, Athenagoram, Euſebium, Theodoretum & alios, diſerte tradit Minucius Felix Octavio, his verbis: *Similiter vero erga Deos quoque Majores noſtri improvidi, creduli, rudi ſimplicitate crediderunt: dum reges ſuos colunt religioſe, dum defunctos eos deſiderant in imaginibus videre, dum geſtiunt eorum memorias in ſtatuis detinere: ſacra facta ſunt, quæ fuerant aſſumpta ſolatia. Denique & antequam commerciis orbis patêret, & antequam gentes ritus ſuos moreſque miſcerent, unaquæque natio conditorem ſuum, aut ducem inclytum aut reginam pudicam ſexu ſuo fortiorem, aut alicujus muneris vel artis repertorem venerabatur, ut civem bonæ memoriæ, ſic & defunctis præmium & futuris dabatur exemplum. Lege hiſtoricorum ſcripta, eadem mecum recognoſces, ob merita virtutis aut muneris Deos habitos.* Hinc igitur phraſes adulationis pleniſſimæ, *in Deorum numerum referre, in Deos referre,* ἀποθεοῦν vel θεὸν ποιεῖν. quibus abundant omnia

veterum ſcripta. Atque hi ſunt *Dii animales*, de quibus Labeo libros ſcripſerat: *in quibus ajebat* (Servii verba ſunt) *eſſe quædam ſacra, quibus animæ vertantur in Deos, qui appellantur animales, quod de animis fiant.* Ceterum hac adulatione reliquos mortales omnes ſuperarunt Athenienſes, ut notum iis, qui ipſorum hiſtoriam leviter tantum deguſtarunt.

Romani vero publice quidem ante Impp. hanc inſaniam parcius inſanivere: crebrius privatim. Nam quod obſervatu dignum, duplicem reperio ἀποθέωσιν, *privatam* & *publicam*.

Privata erat, quando vel conjuges à conjugibus, vel liberi à parentibus, vel parentes à liberis conſecrabantur & privata religione colebantur. quod fieri ſolitum, in veterum ſcriptis legimus. De conjugum conſecratione illuſtre exemplum habemus in Charite maritum ſuum inſolabiliter lugente apud Apuleium libro 8. Metamorph. *Dies totos totaſque noctes inſumebat luctuoſo deſiderio: & imaginem defuncti, quam ad habitum Dei Liberi formaverat, affixo ſervitio divinis percolens honoribus, ipſo ſeſe ſolatio cruciabat.* Ἀποθέωσιν liberorum per parentes factam indicat Lactantius lib. 1. cap. 15. ubi Ciceronem in De conſolatione ſcripſiſſe affirmat, *imaginem filiæ eodem ſe modo conſecraturum eſſe, quo illi à veteribus ſint conſecrati.* Denique parentes per liberos

con-

conſecratos, & domeſtica religione cultos, ex Varrone docet Plutarchus in Quæſtionibus Romanis.

Publica vero conſecratio erat, quando publice in Deorum numerum referebantur, publicaque religione colebantur, quibus ſummos honores habitum ibant, *ſive ob miraculum virtutis*, ut ait Lactant. lib. 1. c. 15. *ſive in adulationem præſentis potentiæ, ſive ob beneficia, quibus erant ad humanitatem compoſiti.* Tributus hic honor ſoli è regibus & urbis & imperii illius conditori Romulo, qui cum Nonis Quintilibus ad Capræ paludem exercitum recenſens, ſubito ingenti coorta tempeſtate ex ſuorum conſpectu raptus, vel, ut alii ſcribunt, patrum manibus in minutiſſima fragmenta diſcerptus, & clam per partes aſportatus eſſet, magno ſui deſiderio apud populum relicto, Julius Proculus *ſubornatus eſt, ut renunciaret plebi ſuæ, vidiſſe ſe Regem humano habitu auguſtiorem, eumque mandaſſe ad populum, ut ſibi delubrum fieret, ſe Deum eſſe & Quirinum vocari. Quo facto & ipſi populo perſuaſit, Romulum ad Deos abiſſe: & Senatum ſuſpicione cædis regiæ liberavit.* ut ait Lactantius lib. 1. cap. 15. Vide Livium lib. 1. Plut. in Romulo. Dionyſ. libro 2. Minucium Octavio.

Sed poſt Romulum, cui quidem quamdiu Reſpub. in libertate fuit, iſte honos delatus ſit, reperio neminem: poſtquam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

vero ad Cæſares omnia deferri cœpta, tun
reditum eſt ad veterem illum morem, re
latique inter Deos ſunt plerique Impera-
tores, quorum Catalogum vide apud O-
nuphrium Panvinium lib. 2. Faſtor. Pri-
mus hoc honore Julius Cæſar affectus e
ab Auguſto; quem propterea κοροπλα-
στην Juliani Silenus nominat, & ratio-
nem addit: ἢ γὰρ οὐκ ἐπλάσατε ἡμῖν, ὥσπ
ἐκεῖνοι τὰς νύμφας, ὦ Σεβαστὲ, Θεοὺς, ἕ
ἕνα δὲ πρῶτον τουτονὶ Καίσαρα; Manilius:

Iam facit ipſe Deos, mittitque ad ſiden
numen
Majus & Auguſto creſcit ſub princi
cœlum.

Solebat autem conſecratio decerni
Senatu, penes quem, niſi ſi Tyranni r
gnarent, erat hujus rei auctoritas. Ath
naſius adverſ. gentes: Ῥωμαίων σύγκλ
τος τοὺς ὑπάτους αὐτῶν ἐξ ἀρχῆς ἄρξαν
βασιλέας ἢ πάντας, ἢ οὓς ἂν αὐτοὶ βούλο
καὶ κρίνωσι, δογματίζουσιν ἐν Θεοῖς εἶναι
θρησκεύεσθαι Θεοὺς γράφουσι. Hinc Æl. Sp
tianus in vita Adriani: *Acta ejus irri*
fieri Senatus volebat: nec appellatus eſt D
vus niſi Antonius rogaſſet. Et Jul. Cap
tolinus aliquoties hujus Senatuſconſu
meminit; ut in Antonino Pio; *Cum ſucc*
ditate à Senatu Divus appellatus eſt, c
ctis certatim admittentibus. Et in M. A
tonino Philoſopho: *Deinde cum grati*
ageret Senatui, quod fratrem conſecraſ
Et in Pertinace; *Per Senatum & popul*

P

Pertinax in Deos relatus eſt. Ritum autem conſecrationis fuſe deſcripſit Herodianus lib. 4. cujus verba dabo, uti Politianus reddidit: *Mos eſt*, inquit ille, *Romanis conſecrare Imperatores, qui ſuperſtitibus filiis vel ſucceſſoribus moriuntur. Quique eo ſunt honore affecti, relati dicuntur inter Divos. Eſt autem tota urbe quaſi luctus quidam, feſtæ celebritati promiſcuus. Quippe functum vitâ corpus ritu hominum ſumptuoſo funere ſepeliunt. Sed ceream imaginem defuncto quam ſimillimam fingunt, eamque in regiæ veſtibulo proponunt, ſupra eburneum lectum maximum atque ſublimem veſtibus inſtratis aureis. Et quidem imago illa ad ægroti ſpeciem pallida recumbit. Circa lectum vero utrimque magnam partem diei ſedent, à læva quidem Senatus omnis veſtibus atris amictus, à dextera vero matronæ, quas virorum aut parentum dignitas honeſtat, harumque nulla vel aurum geſtans vel ornata monilibus conſpicitur, ſed veſtibus albis exilibus indutæ, mærentium ſpeciem præbent. Hæc ita per ſeptem dies continuos faciunt, medicis ad lectum quotidie accedentibus, inſpectumque velut ægrum deterius ſe habere ſubinde pronunciantibus. dein ubi jam viſus obiſſe diem, lectum humeris attollunt equeſtris Senatoriique ordinis nobiliſſ. ac lectiſſ. juvenes, perque Viam ſacram in Vetus Forum deferunt, ubi Magiſtratus Romani deponere imperium conſueverant. utrimque autem gradus quidam*

ſunt ad ſcalarum ſimilitudinem exſtructi, in quibus alterâ ex parte puerorum chorus eſt nobiliſſ. atque Patritiis: alterâ fœminarum illuſtrium, hymnos in defunctum pæanaſque canentium verendo ac lamentabili carmine emodulatos. Quibus peractis tollunt iterum lectum, atque extra urbem perferunt in Campum Martium. ubi, qua latiſſime campus patet, ſuggeſtus quidam ſpecie quadrangula lateribus æquis aſſurgit, nulla præterquam lignorum ingentium materiâ compactus in tabernaculi formam. Id quidem interius totum eſt aridis fomitibus oppletum, extra autem intentis auro ſtragulis atque eboreis ſignis variiſque picturis exornatum. Supra vero alterum, minuſculum quidem poſitum eſt, ſed forma & ornatu perſimile, portis januiſque patentibus. Tertiumque item & quartum ſemper inferiore contractius: ac deinceps alia donec ad extremum, quod eſt omnium breviſſimum, perveniatur. Poſſis ejus ædificii formam comparare turribus his quæ portibus imminentes, noctu igne prælato, naves in tutas ſtationes dirigunt: Pharos vulgo appellant. Igitur lecto in ſecundum tabernaculum ſublato, ornamenta & ſuffimenta omnis generis, fructus herbaſque ſuccoſque omnes odoratos conquirunt, atque acervatim effundunt. quippe neque gens eſt neque civitas, neque qui honore ullo aut dignitate præcellat, quin certatim pro ſe quiſque ſuprema illa munera principis honori deferat. Vbi vero ingens aromatum acervus

ggeſtus eſt, ac locus omnis expletus, tum circa ædificium illud adequitant, univerſis equeſtris ordinis certâ quadam lege ac recurſu motuque Pyrrichio numeroque in orbem decurrentibus. Currus item decenti ſimiliter ordine circumaguntur, inſeſſi purpuratis rectoribus, qui perſonas ferant, quæ habent imagines ducum Romanorum omnium, qui glorioſe vel exercitus duxerunt vel regnarunt. Quæ ubi celebrata ſunt, facem capit imperii ſucceſſor, eamque tabernaculo admovet. Tum ceteri omnes undique ignem ſubjiciunt: cunctaque illico, fomitibus illis aridis odoramentiſque referta, igni valido corripiuntur. Mox ab extremo minimoque tabernaculo, tanquam è faſtigio quodam, ſimul cum ſubjecto igni aſcenſura in ætherem aquila dimittitur, quæ in cœlum ereditur ipſam principis animam deferre.

Non melius puto hunc ritum pictor penicillo delineaverit, quam ſcriptor hic illum deſcribit verbis elegantiſſimis: in quibus cum nonnulla ſint, quæ animadverſionem merentur, non abs re fuerit ea breviter indicare: Ac primore quidem periodo quod dicit, illos tantum Imperatores, qui ſuperſtitibus filiis aut ſucceſſoribus moriuntur, in Deorum numerum referri ſolitos, non video quomodo poſſit ab ἁμαρτήματος μνημονικοῦ vel alterius παροράματος notâ vindicari. Nam præterquam quod quoſdam Imperatores, quantumvis dignitate ſua & regno exutos,

tos, divinis tamen poſt mortem honoribus affectos legimus, etiam ipſas uxores Imperatorum conſecrari ſolitas conſtat. Qui honor tributus Liviæ Auguſtæ à Claudio, effigie ejus in templo Auguſti conſecrata, ſacriſque, quæ Veſtales facerent, inſtitutis. Dio lib. 60. τήν τε τήθην τὴν Λιουίαν οὐ μόνον ἵππων ἀγῶσιν ἐτίμησεν, ἀλλὰ καὶ ἀπηθανάτισεν, ἀγάλμά τε οἱ ἐν τῷ Αὐγουστείῳ ἱδρύσας καὶ τὰς θυσίας ταῖς ἀειπαρθένοις ἱεροποιεῖν προστάξας. Suetonius c. 11. *Aviæ Liviæ divinos honores & Circenſi pompa currum elephantorum Auguſtæo ſimilem decernenda curavit.* Et extant Nummi: DIVUS. AUGUSTUS. PATER. caput radiatum, ara ante pedes: parte averſa: S. P. Q. R. DIVÆ. JULIÆ. AUGUSTI. FIL. carpentum, cui ſubjuncti duo muli. Conſecrata igitur Livia fuit, & in Dearum numerum adſcripta: quod tamen antea Tiberius vetuerat. Tacitus lib. 5. Annal. *Honores memoriæ ejus ab Senatu large decretos, quaſi per modeſtiam imminuit, paucis admodum receptis & addito, ne cæleſtis religio decerneretur. ſic ipſam maluiſſe.* Et ut alias Imperatorum uxores omittam, eodem etiam honore affecta Fauſtina Antonini Philoſophi conjux, teſte Capitol. in ejus vita: *Divam etiam Fauſtinam à Senatu appellatam gratulatus eſt.* Quid? quod Hadrianus Imp. etiam Antinoum ſuum inter Deos retulit, ut legimus apud Xiphil. Tertull.

ull. lib. I. in Marcion. & multos alios ſcriptores.

Redeo ad noſtrum Herodian. qui paucis interjectis verbis ſubjungit, τὸ μὲν γὰρ σῶμα, &c. Quibus verbis non obſcure innuitur, primo quidem corpora illorum, qui conſecrabantur, more reliquorum hominum ſepulturæ fuiſſe mandata: poſt ſepulturam vero demum ſubſecutam conſecrationem, cerea quadam imagine defuncti corpus repræſentante: quod *Funus imaginarium* appellat Capitol in Pertinace: qui ipſe etiam eundem ordinem nobis videtur voluiſſe indicare, cum inquit in vita Anton. Philoſophi: *Hadriani autem ſepulcro corpus patris* [Antonini Pii] *intulerunt, magnifico exſequiarum officio: mox ſecuto juſtitio, publice quoque funeris expeditus eſt ordo.* Reliquiæ Imaginarii hujus funeris etiam hodieque durant in Gallia, quoties quis regiæ proſapiæ moritur. Tum enim imago ipſius defuncti, vivo quam ſimilima, regalibus induta veſtibus in lecto ſublimè ſolet collocari. ad eam quotidie mane accedunt famuli ac domeſtici nobiliores, qui circa vivum aſſueverant, quaſi & adhuc dominum ſalutaturi: medici etiam ut conſultaturi de ejus valetudine: & tempore ſolito poſita ante lectum menſa, cibi apponuntur per eos, qui vivo miniſtrabant, pauperibus tamen mox abſoluta ceremonia diſtribuendi. Et hoc 40. dierum ſpatio, quo toto tempore Se-

natus

natus omnis atratus incedit, atque annum integrum à tripudiis & ſaltationibus abſtinetur: ut rerum Gallicarum ſcriptores memoriæ prodidêre.

Quod vero jam de Aquila dicit Hiſtoricus, quæ animam defuncti in cœlum portare exiſtimabatur, id neque Dio annotare neglexit lib. 56. in fun Auguſti: καὶ ἡ πυρὰ μὲν ἀναλίσκετο, ἀετὸς δέ τις ἐξ αὐτῆς ἀφεθεὶς, ἀπίπτατο ὃ καὶ δὴ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐς τὸν οὐρανὸν ἀναφέρων. Teſtantur etiam nummi, in quorum una parte eſt effigies Divi Imperatoris: in altera vero Aquila, cum his verbis: CONSECRATIO. S. C. Itemque effigies ipſorum Imperatorum aquilæ inſidentium. Quod ex veteri ritu procul dubio ortum, quo Reges & Principes viri poſt mortem aquilæ inſidere ab eaque vehi fingebantur pingebanturque. Artemidorus monuit lib. 2. cap. 20. ὀχεῖσθαι ἀετῷ, βασιλεῦσι μὲν καὶ μεγιστᾶσι καὶ πλουσίοις ἀνδράσιν ὄλεθρον μαντεύεται. Ἔθος γὰρ παλαιὸν ἀποθνήσκοντας τούτους πλάσσειν τε καὶ γράφειν ἐπ' αὐτῶν ὀχουμένους καὶ διὰ τῶν δημιουργημάτων τιμᾶν. hoc eſt, *Aquila vehi, regibus quidem & magnatibus ac opulentis viris interitum prædicit. Vetus enim mos eſt, hos mortuos tum fingere tum pingere Aquilæ inſidentes, & per hujuſmodi opificia colere.* Fœminæ tamen interdum Pavone vehi fingebantur, ut patet ex antiquis nummis, quos Sambucus habet in fine Problemat.

Nec vero Aquilæ ſolum officio in hac conſecratione utebantur, ſed & hominis alicujus probatæ fidei teſtimonio. Solebant enim plerunque quendam ſubornare, qui conſecratum iviſſe in cœlum affirmaret vel etiam juraret. Juſtinus Apolog. 2. καὶ τί γὰρ τοὺς ἀποθνήσκοντας παρ᾽ ἡμῖν αὐτοκράτορας ἀεὶ ἀπαθανατίζεσθαι ἀξιοῦντες, καὶ ὀμνυώτα τινὰ προάγετε ἑωρακέναι εἰς τὸν οὐρανὸν τὸν κατακαιόμενον Καίσαρα; Quem locum acceptum refero eruditiſſimis Notis amiciſſimi mei Johannis à Wouver in Minucii Octavium. Vide Senec. initio de morte Claudii. In conſecratione Romuli id factum, paulo ante monſtravimus. In Auguſti etiam idem memorat Dio, Liviam ſcribens decies ſeſtertium dono dediſſe Numerio cuidam Attico, qui juraret ſe vidiſſe Auguſtum in cœlum aſcendentem. Sic enim lib. 53. ait: Ἐκείνη δὲ ἡ Νουμερίῳ τινὶ Ἀττικῷ βουλευτῇ ἐστρατηγηκότι πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδας ἐχαρίσατο, ὅτι τὸν Αὔγουστον εἰς τὸν οὐρανὸν κατὰ τὰ περί τε τοῦ Πρόκλου, καὶ περὶ τοῦ Ῥωμύλου λεγόμενα, ἀνιόντα ἑωρακέναι ὤμοσε. Idipſum narrat in conſecratione Druſillæ, l. 59. Λιουϊός τε Γεμίνιος βουλευτὴς ἔς τε τὸν οὐρανὸν αὐτὴν ἀναβαίνουσαν καὶ τοῖς θεοῖς συγγιγνομένην ἑωρακέναι ὤμοσεν, ἐξώλειαν ἑαυτῷ καὶ τοῖς παισὶν, εἰ ψεύδοιτο, ἐπαρασάμενος, τῇ τε τῶν ἄλλων θεῶν ἐπιμαρτυρίᾳ καὶ τῇ αὐτῆς ἐκείνης. ἐφ᾽ ᾧ πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδας ἔλαβε. *At Livius Geminius Senator, vidiſſe ſe eam*

eam in cœlum aſcendentem, ac cum Di
converſantem juravit, perniciem ſibi liberi
que, ſi vanum id aſſeruiſſet, imprecatu
vocatiſque ad hoc teſtibus cum aliis Dii
tum ipſa Druſillâ. ob id donatus eſt deci
ſeſtertiûm.

Sequitur in Herodiano: Καὶ ἐξ ἐκείν
μετὰ τῶν λοιπῶν θεῶν θρησκεύεται. Non igitu
antillâ; quod ſoli Antonino Philoſoph
contigit. Jul. Capitolinus: *Tantuſque i*
lius amor eo die regii funeris claruit, ut nem
illum plangendum cenſuerit: certis omnibu
quod ab aliis commodatus, ad Deos rediſſe
Denique prius quam funus conderetur, u
plerique dicunt, quod nunquam antea factu
fuerat, neque poſtea, Senatus, Populuſqu
non diviſis locis, ſed in una ſede propitiu
Deum dixit. Huc pertinet arguta quidem
ſed impia vox Baſſiani Caracallæ, qu
cum fratrem Getam occidiſſet, ac vere
retur tyrannicam ex parricidio notam
audiretque poſſe mitigari facinus, ſi di
vum fratrem appellaret, dixiſſe fertur
Sit divus, dum non ſit vivus, ut eſt apu
Spartianum in Anton. Geta. Poſt conſe
crationem igitur Divi demum proprie ap
pellabantur, nomine ſuo retento: quo
primitus quidem relatis in Deos muta
ſolebat ad tollendam ex animis hominu
mortalitatis opinionem. Nam Romulu
poſt ἀποθέωσιν Quirinum vocatum, vul
gare eſt negocium.

Hic vero etiam obſervandum, no
con

onſecratos tantum & rebus humanis exemptos Imperatores eſſe Divos appellitaos, uti nonnulli docti putarunt: ſed & dhuc vivos. Quo ſenſu clariſſimus Ritershuſius Notis ad Guntheri Ligurinum, ib. 6. cap. 4. cepit illud Horatii: *Præſens livus habebitur Auguſtus.* Sic Symmachus ib. 3. Epiſt. 81. *Solemne eſt Divo noſtro Theodoſio in ſuos exercere cenſuram.* Et Guntherus lib. 6. in epiſtola Reſponſoria Epiſcoporum ad Papam Adrianum pro Friderico Barbaroſſa:

Hæc de reſponſis Divi, Pater optime, Regis
Salva pace tua, tibi reſcribenda putamus.

CAP. XIV.

De honoribus Conſecratorum. Templa iis erecta: Sacerdotia inſtituta, Imagines ipſorum in maxima veneratione habitæ. Juramenta per nomina conſecratorum ſanctiſſima. Saliari carmine cani, inſigne genus honoris. Similis mos Athenienſium. ἄξιος τῆς πόλεως.

CONſecrationis igitur Ceremoniæ erant hujuſmodi: ſubjungo nunc honores ipſos, qui conſecratis & jam in Deorum numerum adſcriptis ſolebant exhiberi.

Ac primo quidem Templa ac fana illis, tanquam veris numinibus ſtatuta legimus. ut C. Julio Cæſari Dio lib. 47. Καὶ ἡρῷον οἱ ἔντε τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ ἐκέκαυτο, προκατεβάλλοντο. Neque mirum mortuo id accidiſſe: cum adhuc vivo ampliora etiam

etiam humano faſtigio decreta ſint, teſte Suetonio in ejus vita, cap. 76. Auguſto etiam Cæſari, ut ait Tacitus lib. 1. Annal. *Sepultura more perfecta, templum & cæleſtes religiones decernuntur.* At longum foret enumerare omnia illa templa, quæ Auguſto non Romæ ſolum, ſed & alibi erecta fuiſſe, auctores prodiderunt. Nam & eo loci, quem primum naſcens attigerat, ſacrarium ipſi conſtitutum, aliquanto poſt, quam exceſſit, teſtis Suetonius cap. 5. Et Nolæ, ubi mortuus erat, idem Sueton. in Tiber. cap. 40. Dio lib. 56. extremo. Tacitus lib. 4. Annal. De templo Palatino Auguſti vide Plin. lib. 12. Dionem lib. 56. Sueton. in Tib. cap. 47. Hiſpanos etiam, ut ſibi in Colonia Tarraconenſi templum ſtruere Auguſto liceret, à Tiberio petiiſſe, auctor Tacitus lib. 1. ubi ſubjungit, exemplo Tarraconenſium monitas omnes provincias, ut idem peterent, impetrarentque. De Græcis, qui Auguſto templa ædificarunt, vide Hub. Golzium in Auguſto capite 29. Sic Claudio Imper. extructum fuiſſe templum in Britannia tradit Ticitus lib. 14. *Ad hæc templum Divo Claudio conſtitutum, quaſi arrha æternæ dominationis, aſpiciebatur.* hoc eſt, quaſi pignus & arrhabo æternæ ſervitutis. Meminit hujus templi & Seneca in Menippæa: *Parum eſt, quod templum in Britannia habet, quod hunc barbari colunt, & ut Deum orant.* De Divi Adriani templo Æl. Spar-

partianus: *Templum denique ei pro ſepulcro* *pud Puteolos conſtituit Antonius.* Druſillæ tiam, ne fæminas prætercam, inter alios onores decretum à Caligula, ut σηκός τε ἴδιος οἰκοδομηθῇ καὶ ἱερεῖς εἴκοσιν οὐχ' ὅτι ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες γεγαίρων). auctor)io lib. 59.

Deinde vero cum vana fuiſſent ſine ſaris templa, ideo etiam Flamines, Sacerlotes ac Sodales inſtituebantur, qui ſacra n memoriam cujuſque peragerent, & cœleſti religione tanquam Deum colerent. Hinc noti paſſim in hiſtoria & lapilibus Flamines ac Sodales Quirinales, Auguſtales, Claudiales, Flavii, Trajanales, Halrianales, Antoniniani, & aliorum Divorum, Divarumque, qua de re multa teimonia adducerem, niſi viderem fuiſſe noc argumentum copioſe tractatum ab Onuphrio Panvinio lib. 2. Comment. Reipub. Rom. cap. De Sacerdotiis. Non utem viri ſolum ad Sacerdotalia horum æliturn aſcribebantur: ſed, quod rideanus, interdum etiam fœminæ, adeo profecti in adulationem mores. Marmor:

P. POSTHUMÆ. P. F. PAULLÆ
SACERD. D. JULI. AUGUST.

tem in Hiſpaniis: LUCR. L.F. CAMPANA. FLAM. PERP. DOMUS AUG. noc eſt, *Lucretia L. Filia Flaminica perpeua domus Auguſti.* Exemplum hujus rei Livia, quæ miro exemplo ſacerdos ſui viri & quidem ex decreto Senatus. Dio lib.

lib. 56. τό τε δὲ ἀθανατίσαντές αὐτὸν ϗ θιασώτας οἱ ϗ ἱερὰ ϗ ἱέρειαν τὴν Λιβίαν ἀπέδειξαν. hoc eſt, *Tunc vero conſecrante… Auguſtum ſodales ei & ſacra inſtituerun… & ſacerdotem Liviam.* Vellejus Paterc… lib. 1. *Livia Romanorum eminentiſſima… quam poſtea conjugem Auguſti vidimus… quam transgreſſi ad Deos ſacerdotem ac filiam.* Sic enim recte emendat iſtum locum… fruſtra ab aliis tentatum Juſtus Lipſius… qui hinc lucem dat tenebricoſo Ovidii loco lib. 4. de Ponto.

Nec pietas ignota mea eſt, videt hoſpita… tellus
In noſtra ſacrum Cæſaris eſſe domo.
Stant pariter natuſque pius, conjunxque… ſacerdos
Numina jam facto non leviora Deo.

Natus pius Tiberius eſt: *conjunx Sacerdos* Livia. Sic Agrippinam fuiſſe Claudii ſacerdotem indicat Tacitus lib. 13. *Decreti & à Senatu* (Agrippinæ) *duo lictores, Flaminium Claudiale.* hoc eſt, ut eſſet Flaminica Claudii. Hujus generis fuerunt etiam puellæ iſtæ alimentariæ, quas in honorem Fauſtinæ uxoris ſuæ inſtituit Antoninus Pius, eaſque Fauſtinianas appellavit. Julius Capitolinus in M. Antonino Philoſopho: *Novas puellas Fauſtinianas inſtituit in honorem uxoris mortuæ.* Et alibi: *Puellas alimentarias in honorem Fauſtinæ.* Itemque *puellæ* iſtæ *Mammeanæ*, quas in honorem ac memoriam matris ſuæ Mammeæ inſti-

tuit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

it Alexander Severus teſte Lampridio.

Quid jam de imaginibus loquar eo-
m, qui in Deos relati? Factas eas ad for-
am Deorum, iiſque ſigna fuiſſe appoſi-
, quæ Deorum ſtatuis ſolent, puta, Ra-
m, Aſtra, Fulmen intelligimus ex Lu-
no, qui lib. 7. inter ultiones ſanguinis
vilis etiam hoc poſuit.

—— cladis tamen hujus habemus
Vindictam quantum terris dare numina
fas eſt.
Bella pares ſuperis facient civilia Divos,
Fulminibus Manes radiiſque ornabit &
aſtris,
Inque Deum templis jurabit Roma per
umbras.

extant etiam hodie nummi, in quibus
guſti radiatum caput. Quanquam &
æ effigies numinum tributæ conſecra-
: ut Jovis, Auguſto; clare Prudentius
. 1. contra Symmach.

Hunc morem veterum docili jam ætate ſe-
cuta
Poſteritas menſe atque adytis & Flamine
& aris
Auguſtum coluit, vitulo placavit &
agno,
Strata ad pulvinar jacuit, reſponſa po-
poſcit.
Teſtantur tituli, produnt Conſulta Sena-
tus
Cæſareum Iovis ad ſpeciem ſtatuentia
templum.

Sic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Sic Liviam habitu ac nomine Junonis conſecratam cultamque teſtis idem Prudentius:

Adjecere ſacrum, fieret quo Livia Jun
Non minus infamis thalami ſortita cubi
Quam cum fraterno caluit Saturnia lect

Quanquam eo nomine affecta à Poetis e iam viva. Ovidius:

Cum tibi contigerit vultum Iunonis adir

Quemadmodum autem Livia habitu Junonis: Sic Druſilla à Cajo conſecrata Veneris cognomento Pantheæ. Dio lib. 5 Καὶ οἱ τά τε ἄλλα, ὅσα τῇ τε Λιουίᾳ ἐδέδο ἐψηφίσθη, καὶ ἵνα ἀθανατισθῇ, καὶ εἰς τὸ βο λευτήριον χρυσῆ ἀνατεθῇ, καὶ ἐς τὸ ἐν τ ἀγορᾷ Ἀφροδίσιον ἄγαλμα αὐτῆς ἰσομ τρηθὲν τῷ τῆς θεοῦ ἐπὶ ταῖς ὁμοίαις τιμα ἱερωθῇ. Et paulo poſt: τότε οὖν Πανθεα ὠνομάζετο καὶ τιμῶν δημοσίων ἐν πάσαις ται πόλεσιν ἠξιοῦτο. hoc eſt, *Decreta ei omni quæ Liviæ, ac inſuper ut immortalis h beretur, aureaque in curia effigies ejus p neretur, ut in foro imago Veneris ſtatu ejus æqualis collocaretur, iiſdemque honor bus coleretur.* Et mox: *Itaque tunc Pa thea vocata eſt & divinis honoribus p omnes urbes culta.* Atque huc refert L pſius priſcam inſcriptionem.

VENERI. CÆLESTI
AVGVSTÆ SACR.
NVMMIA. C. F. DORCAS.
S. P. F. C.

Huj

Hujuſmodi igitur imagines inter Deos penates collocabant, & vitio datum, cujus domi non conſpicerentur: quo cultu habitam Antonini Philoſophi imaginem, tradit Capitolinus. *Et parum ſane fuit, quod illi honores divinos, omnis ætas, omnis ſexus, omnis conditio ac dignitas dedit: niſi quod etiam ſacrilegus judicatus eſt, qui ejus imaginem in ſua domo non habuit, qui per fortunam vel potuit habere vel debuit. Denique hodieque in multis domibus M. Antonini ſtatuæ conſiſtunt inter Deos penates.* Sic narrat Vopiſcus caviſſe Tacitum, *ut Aurelianum omnes pictum haberent.* Idem in Probo. *Eant & dignitatem Probo derogent, quem Imperatores noſtri prudenter vultibus conſecrandum judicarunt.* Conflare autem Cæſarum imagines conſecratas, hoc eſt, ad informem maſſam reducere, crimen erat læſæ majeſtatis: Venulejus Saturninus L.6. D. ad Leg. Juliam Majeſt. *Qui ſtatuas aut imagines imperatoris jam conſecratas conflaverint, aliudve quid ſimile admiſerint, lege Iulia majeſtatis tenentur.* Sed nec vendere licuit, niſi nondum conſecratas, ut eſt in L. V. D. eodem. Ideo tanquam crimen objiciebat accuſator Fannio, *quod venditis hortis ſtatuam Auguſti ſimul mancipaſſet.* teſte Tacito l. 1. Annal. Quanquam reſcripſit ibi Tiberius: *Non contra religiones fieri, quod effigies ejus ut aliæ numinum ſimulacra venditionibus domuum & hortorum accedant:* ut ait idem Tacitus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Præterea per nomina quoque & numina
conſecratorum ſolebant jurare. Nam poſt
Julii Cæſaris cædem, Senatus decrevit
τὴν αὐτοῦ τύχην ὀμνύναι, ut refert Dio l. 44.
Horatius de Auguſto.

Præſenti tibi maturos largimur honores
Iurandaſque tuum per nomen ponimus aras.

Tacitus lib. 1. Annal. de eodem: *Rubrio*
crimini dabatur violatum perjurio nomen
Auguſti. Et ſapiens ille Claudius *jusju-*
randum neque ſanctius ſibi neque crebrius
inſtituit, quam per Auguſtum. Sic Druſil-
læ is honos tributus à Cajo, ut αἱ γυναῖ-
κες αὐτὴν ὁσάκις ἂν μαρτυρῶσί τε, ὀμνύωσιν
mulieres per illam jurarent, quoties aliquid
ſacramento confirmare vellent, teſte Dione
lib. 59. Et libro ſequenti tradit idem au-
ctor Claudium Imperatorem juſſiſſe fœ-
minas per Liviæ nomen jurare. ταῖς τε
γυναιξὶν, inquit, ὅρκον τὸ ὄνομα αὐτῆς
(Λιϐίας) ποιεῖσθαι κελεύσας. Nec dubium eſt
quin aliorum Impp. qui inter Deos relati
fuerunt nomina in juramentis ſint uſur-
pata. exceptis Tiberio & Caligula, quo-
rum in juramentis & votis concipiendis
nullam factam mentionem notavit Dio
lib. 60. Καὶ διὰ ταῦτα τὸ μὲν ὄνομα αὐτοῦ
(Γαΐου) οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν αὐτοκρα-
τόρων, ὧν μνήμην ἐπί τε τοῖς ὅρκοις καὶ ἐπὶ
ταῖς εὐχαῖς ποιούμεθα, ὥσπερ οὐδὲ τὸ τοῦ Τιϐε-
ρίου. Hos duos enim Cæſares non modo
non in Deorum album adſcriptos, ſed
etiam vix ſepulturæ honorem adeptos

Suetonius & alii teſtantur. Quam ſancte autem habita juramenta illa, quæ per ſalutem, per genium, per fortunam principis concipiebantur, indicat Tertullianus in Apologet. cap. 28. *Majore formidine & callidiore timiditate Cæſarem obſervatis, quam ipſum de Olympo Iovem: citius denique apud nos per omnes Deos, quam per unum Genium Cæſaris pejeratur.* Quæ verba, ut pleraque alia, imitatus Minutius Felix Octavio: *Et eſt*, ait, *illis tutius per Iovis Genium pejerare, quam Regis.* Nec mentiuntur duo ſanctiſſimi ſcriptores. Nam legibus Romanis, qui per Deum pejeraſſet, in eum nulla erat conſtituta pœna, niſi quod à Cenſoribus ſolebat notari, quorum *Iudicium*, ut ait Cicero lib. 5. de Repub. *nihil fere damnato afferebat præter ruborem:* infamiam certe non irrogabat. Hujus igitur juramenti violata religio ſolum Deum habebat ultorem, ut ait Lex 2. C. De rebus creditis; & *injurias Deorum Diis curæ eſſe* dicit Tiberius apud Tacitum lib. 1. At vero qui per Principem conſulto pejeraſſet, is in legem Juliam majeſtatis incidebat, corporeque graviter puniebatur. Ulpianus Leg. 13. D. De jurejurando: *Si quis juraverit in re pecuniaria per genium principis, dare non ſe oportere, & pejeraverit, &c. Imperator noſter cum Patre reſcripſit, fuſtibus eum caſtigandum dimittere, & ita ei ſuper dici προπετῶς μὴ ὄμνυε, petulanter ne jurato.*

 Dixi

Dixi autem *conſulto:* nam ſi quis inconſulto quodam animi motu pejeraret, eum in legem Juliam majeſtatis non incurrere, reſcripſit D. Alexander Leg. 2. C. De rebus creditis. Vide Cujac. lib. 2. obſerv. cap. 19. Et B. Briſſon. lib. 8. De Formulis.

Atque hi præcipui honores, quibus in numerum Deorum relati colebantur: reliquos, qui cum non conſecratis communes erant, ut ſtatuas, imagines Circenſibus per pompam ferendas, aliaque honorum genera longum foret hic recenſere. Unum hoc nequeo quin attingam, morem fuiſſe, ut Saliari carmine cantarentur, quos eximio aliquo honore cupiebant affectos. Germanico id contigit teſte Tacito lib. 2. Annal. *Honores ut quis amore in Germanicum, aut ingenio validus, reperti, decretique, ut nomen ejus Saliari carmine caneretur.* Quo exemplo etiam M. Antoninus Philoſophus mortuo filio Vero *juſſit ut Saliari carmini nomen ejus inſeretur*, ut refert Capitolinus in ejus vita. Sed antiquiſſimum Romæ hunc ritum fuiſſe conſtat ex iis, quæ de Mamurio Veturio & Lucia Volumnia & Mania matre Larum ſcribunt auctores. Ovidius lib. 3. Faſtor.

Quis mihi nunc dicet, quare cœleſtia Martis
Arma ferant Salii, Mamuriumque canant.

Varro

Varro lib. 5. De Lingua Latina: *Itaque alii, qui cantant Mamurium Veturium, ſignificant veterem memoriam.* Et lib. 8. *Videmus enim Maniam matrem Larum & Luciam Volumniam Saliorum carminibus appellari.* Vide Plutarchum in Numa & Feſtum. Clariſſimus Caſaubonus, cum hac de re mihi cum ipſo ſermo eſſet, obſervaſſe ſe dicebat, ſimilem ritum apud Athenienſes, qui bene meritos de Repub. peplo Minervæ intexere ſoliti: ac inde natum apud illos Proverbium, ἄξιός ἐστι τοῦ πέπλου, quod Romane dixeris, *dignus eſt, cujus nomen Saliari carmine canatur.* Ariſtophanes in Equitibus:

> Εὐλογῆσαι βουλόμεθα τοὺς πατέρας ἡμῶν, ὅτι
> Ἄνδρες ἦσαν τῆσδε γῆς ἄξιοι καὶ τοῦ πέπλου.

Commodum hæc ſcripſeram, cum ecce prodeunt eruditiſſimi viri in Auguſtæ Hiſtoriæ ſcriptores Notæ, quibus hoc ipſum ab eo annotatum video, & plurimum lætor. Vellem tantum ex infinitis ejus ſacris Obſervationibus hanc unam attexuiſſet, quomodo Vetus Eccleſia Chriſtiana hanc conſuetudinem ad ſuum uſum traduxerit, inſtituto, ut nomina ſanctorum Martyrum, Imperatorum, Pontificum ſummorum & aliorum ſacris diptychis inſerta, inter hymnodias recitarentur. De qua re ſcitu digna nec pro-

trita ſe aliquando dicturum olim promiſerat lib. 6. Animadverſ. in Athenæum cap. 14.

FINIS LIBRI QUARTI ET ULTIMI De Funeribus Romanorum.

JOH.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

JOH. KIRCHMANNI AD LIBROS DE FUNERIBUS ROMANORUM APPENDIX.

CAPUT I.

Bruta eſſe ſepulturæ ſtudioſa, probatur exemplo Apum, Hirundinum, Formicarum, Gruum, Elephantorum, Delphinorum, Accipitrum, Leonum.

SOlemnes Funerum ritus Romanis olim frequentatos quatuor libris ſatis copioſe, opinor, explicavimus: Jam vero Superpondii & mantiſſæ inſtar erunt miſcella hæc capita, in quæ ſuperius nobis vel per incuriam, ut fieri ſolet, vel conſulto, ne ordo turbaretur, omiſſa breviter conjiciemus.

Maximum fuiſſe Veterum in ſepultura ſtudium ex dictis liquet. Non autem id in ipſis literarum ac humanitatis inventoribus tantopere mirandum, quod & natura feras beſtias, & ratio barbariſſimas gentes docuit.

DE BESTIIS audiamus Ælianum, qui lib. 5. de Animalib. cap. 49. Ἐπεὶ καὶ τοῦτο ἴδιον τῶν ἀλόγων, inquit, τὰ ὁμοφυλῆ τε καὶ ὁμοφυῆ τεθνεῶτα τῶν ὀφθαλμῶν ἀποφέρειν θᾶττον. *Nam hoc quoque brutis inſevit natura, ut gentiles & cognatas animantes ex-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

tinctas mox è conſpectu amoveant. Sed quæ hic generatim loquitur politiſſimus ſcriptor, operam nihil ludam, ſi exemplorum appoſitione pauliſper illuſtravero.

APIBUS id tribuit Plinius l.11. c.18. *Defunctas progerunt, funerantiumque more comitantur exſequias.* Virgilius libro 4. Georg. de apibus loquens:

— tum corpora luce carentum
Exportant tectis & triſtia funera ducunt.

Nec vero de Apibus ſolum; ſed &

De HIRUNDINIBUS idem tradit Ælianus lib.5. cap.49. καὶ μήν τοι χελιδὼν ἐκβάλλει χελιδόνα νεκρὰν καὶ μέλιτται. *Hirundines & apes quoque ſuas gregales extinctas ejiciunt.*

FORMICAS etiam in eadem claſſe reperio: de quibus idem auctor eodem in loco ſic loquitur: Καὶ ἐκείνοις ἐκφορὰς νεκρῶν μέλειν, καὶ καθαίρειν τοὺς σφετέρους χηραμοὺς ἡ σοφωτάτη φύσις ἔδωκεν. *Formicis etiam natura tributum eſt, ut ſui generis defunctas ex cavernis efferant, quo mundius habitent.* Plinius lib.11. cap.30. de formicis: *Sepeliuntur inter ſe viventium ſolæ præter hominem.* Addit vero Ælianus libro 6. de Animalib. cap.42. eam eſſe formicarum circa mortuas contubernales prudentiam, ut in granorum folliculis ipſas condant, non aliter quam homines in tumulis loculiſque parentes ſuos aut amicos ſoleant: Σοφὸν δὲ καὶ ἐκεῖνο προσακήκοα, ὅτι ἄρα τοὺς τεθνεῶτας μύρμηκας

ἰ προσήκοντες ἐν ταῖς τῶν πυρῶν κηδοῦσι(ς υλακίσιν, ὡς πατέρας ἢ πᾶν τὸ φίλον ἐν ταῖς σοροῖς οἱ ἄνθρωποι. Hoc amplius Plutarchus in lib. cui titulus : *Vtrum animalia plus rationis habeant quam aquatilia*; teſtatur, Formicas habere tres cavernulas, & in illarum una comitium celebrari, in altera penum annuam recondi, tertiam vero eſſe mortuarum cœmiterium, εἰς δὲ τρίτην κοιλότητα ἀποτίθεσθαι τοὺς θνήσκοντας. Subjungit inſuper ex obſervatione Cleanthis, qui ejuſmodi ſpectaculo ipſemet interfuerit, egreſſas è cavernula formicas veniſſe aliis obviam ferentibus mortuam: pro qua poſt varios ultro citroque commeatus verme tanquam redemptæ mortuæ pretio deſuper delato ac depenſo acceptam mortuam intro abſtulerint. Ὁ μὲν Κλεάνθης, inquit, ἔλεγε, καίπερ οὐ φάσκων, μετέχειν λόγου τὰ ζῶα τοιαύτῃ θεωρίᾳ παρατυχεῖν. Μύρμηκας ἐλθεῖν ἐπὶ μυρμηκιὰν, ἑτέραν μύρμηκα νεκρὸν φέροντας. ἀνιόντας οὖν ἐκ τῆς μυρμηκιᾶς ἑτέρους, οἷον ἐντυγχάνειν αὐτοῖς καὶ πάλιν κατέρχεσθαι. καὶ τοῦτο δὶς ἢ τρὶς γενέσθαι· τέλος δὲ τοὺς μὲν κάτωθεν ἀνενεγκεῖν, ὥσπερ λύτρα τοῦ νεκροῦ σκώληκα, τοὺς δὲ ἐκεῖνον ἀραμένους, ἀποδόντας δὲ τὸν νεκρὸν οἴχεσθαι. Eandem fabulam refert Ælianus libro 6. de Animalib. cap. 50. D. Hieronymus in libro De vita Malchi captivi eadem fere tradit his verbis : *Aſpicio formicarum gregem anguſto calle fervere, fere onera majora*

quam corpora, &c. Illæ venturæ hiemi memores, ne madefacta humus in herbam horrea verteret, illata ſemina præcidebant hæ luctu celebri corpora defuncta deportabant, quodque magis mirum eſt, in toto agmine egrediens non obſtabat intranti, &c.

Quid jam de GRUIBUS loquar, de quibus Ælianus lib. 2. Animalium, cap. 1 Μελλουσῶν δὲ αὐτῶν αἴρεσθαι, καὶ τοῦ πρόσω ἔχεσθαι, ὁ παλαιότατος γέρανος περιελθὼν τὴν πᾶσαν ἀγέλην, καὶ εἰς τρὶς, εἶτα μέντοι πεσὼν, ἀφίησι τὴν ψυχήν. ἐντεῦθεν οὖν οἱ λοιποὶ θάπτουσι μὲν τὸν νεκρὸν, &c. hoc eſt, *Cum vero proximum eſt, ut è Thracia migrent, & ultra progrediantur, Grus, quæ fuerit extremo tempore ætatis affecta, ter univerſum gregem circumeundo emenſa cadit, ſupremumque diem vitæ claudit: quam primo ſepultura reliquæ afficiunt.*

De ELEPHANTIS idem Ælianus ſcriptum reliquit, ipſorum hanc eſſe naturam, ut ſi quis alterum vita functum conſpexerit, ab ipſo non prætereatur, quin humum promuſcide hauſtam, vel ramum tanquam juſtis quibuſdam myſticis pro natura communi peractis, injiciat, criminis nimirum piacularis evitandi gratia, quale à ſe committi belluæ hujuſmodi credunt, eo officio neglecto. Verba Æliani hæc ſunt: Λέγουσι δὲ Αἰθιόπων λόγοι αἱμυλίας τε καὶ κόμπου Ἑλληνικοῦ

κοῦ ἀγοῦσι, ὅτι ἄρα Ἐλέφαντα θεασάμενος ἔλεφας νεκρὸν, οὐκ ἂν παρέλθοι μὴ τῇ προβοσκίδι γῆν ἀρυσάμενος καὶ ἐπιβαλὼν, ὁσίαν τινὰ ἀπόρρητον ὑπὲρ τῆς κοινῆς φύσεως τελῶν, καὶ φεύγων ἄγος. εἶναι γὰρ τὸ μὴ δρᾶσαι τοῦτο ἐναγές. ἀπόχρη δὲ οἱ καὶ κλάδον ἐπιβαλεῖν καὶ ἄπεισι, τὸ κοινὸν ἁπάντων τέλος μὴ ἀτιμάσας.

Nec vero DELPHINOS præteribimus, quibus eandem virtutem tribuit idem ſcriptor lib. 12. cap. 6. ἦσαν δὲ ἄρα, inquit, Δελφῖνες καὶ νεκρῶν μνήμονες, καὶ τῶν συννόμων ἀπελθόντων τοῦ βίου οὐδαμῶς προδόται. τὸν γοῦν ἑαυτῶν τεθνεῶτα ὑποδύντες, εἶτα μέντοι κομίζουσι φοράδην εἰς τὴν γῆν τοῖς ἀνθρώποις πιστεύοντες θάψαι. Καὶ Ἀριστοτέλης μαρτυρεῖ τοῦτο. hoc eſt, *Delphini etiam mortuorum memoriam non abjiciunt & eos, quibus cum vivis conſuetudinem habuerant, extinctos quoque non deſerunt. Itaque ſui generis cadavera ſubeuntes, ad ſummam aquam allevant, tum ad continentem velut funere illos efferentes, hominibus ipſos ſepeliendos tradunt, teſte Ariſtotele.* Sed illud de cura ſepulturæ: hoc de honore funeris, quod ſequitur: Ἕπεται δὲ πλῆθος ἑτέρων οἱονεὶ τιμῶντες, ἢ καὶ νὴ Δία ὑπερμαχοῦντες, μήτι ἄλλο κῆτος ἐπιδράμῃ καὶ τὸν νεκρὸν ἁρπάσας καταδαίσηται. hoc eſt, *Poſt vero ſequitur magna Delphinorum multitudo tanquam funeri operam dantium, atque in mortuos honorem conferentium, aut certe eos ab impetu aliarum bel-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

belluarum, ne devorentur, defendentium.

Mira hæc ſunt, quæ diximus: at multo majori admiratione dignum eſt, quod etiam ipſis hominibus defunctis ſepulturæ honorem à brutis animalibus præſtitum legimus.

ACCIPITRIBUS tale ingenium tribuit Ælianus lib. 2. Var. hiſt. cap. 42. Νεκρὸν δὲ ἄνθρωπον ἱέραξ ἰδὼν, ὡς λόγος, πάντως ἐπιβάλλει γῆς τῷ ἀτάφῳ, καὶ τοῦτο μὴ οὐ κελεύει αὐτῷ ὁ Σόλων, ὡς Ἀθηναίους ἐκέλευσε δρᾷν. hoc eſt, *Hominem mortuum ſi inhumatum Accipiter conſpexerit, injecta gleba humare dicitur, etſi illum hoc Solon, ſicut Athenienſes, facere non juſſerit.*

DELPHINOS etiam (*homini amicum animal* ut Plinius vocat lib. 9. cap. 8) hujuſmodi natura præditos ex Plutarcho diſcimus, qui in lib. *Vtra animalia prudentiora, &c.* memoriæ prodidit, maximam Delphinorum vim ad Cærani funus celebrandum conveniſſe, & ad littus, ubi cadaver pia propinquorum defuncti cura & officio cremabatur, expectaſſe, donec funeri finis fieret. Verba ejus hæc ſunt: Ἐπεὶ δὲ ὕστερον ἀποθανόντος αὐτοῦ τὸ σῶμα πλησίον τῆς θαλάττης οἱ προσήκοντες ἔκαιον, ἐπεφαίνοντο πολλοὶ Δελφῖνες παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, ὥσπερ ἐπιδεικνύντες ἑαυτοὺς ἥκοντας ἐπὶ τὰς ταφὰς, καὶ παραμείναντες ἄχρις οὗ συνετελέσθησαν.

Porro LEONES etiam D. Antonium adjuviſſe in ſepeliendo cadavere

Pau-

Pauli Eremitæ, narrat D. Hieronymus in libro De ejus vita. *Et illi quidem* (Leones intelligit) *directo curſu ad cadaver beati ſenis ſubſtiterunt, adulantibuſque caudis circa ejus pedes accubuere fremitu ingenti rugientes, prorſus ut intelligeret eos plangere, quomodo poterant: deinde haud procul cœperunt humum pedibus ſcalpere, arenamque certatim egerentes, unius hominis capacem locum foderunt: ac ſtatim quaſi mercedem pro opere poſtulantes, cum motu aurium, cervice dejecta, ad Antonium perrexerunt, manus ejus pedeſque lingentes: at ille animadvertit benedictionem eos à ſe precari, &c. Cumque illi receſſiſſent, ſancti corporis oneri, ſeniles curvavit humeros, & depoſito eo in foſſam, deſuper humum congregans, tumulum ex more compoſuit.* Fabuloſa autem & creditu difficilia fortean hæc, quæ narravimus, aliquibus videbuntur: *Sed quia non nova dicuntur, ſed tradita repetuntur, fidem autores vindicent: noſtrum ſit inclitis literarum monumentis conſecrata, perinde ac vana non refugiſſe*, ut Valer. Maximi verbis caput hoc concludam. Lib. 1. de Miraculis.

CAP.

Cap. II.

Varii ritus funebres Barbararum gentium: quarum aliæ mortuos vel morti vicinos devorabant & quidem vel totos, ut Scythæ, Pontici, Padæi, Hiberni, Maſſagetæ, Derbices: *vel excepto capite, ut* Sidones, Eſſedones, Panebi. *Aliæ avibus vel canibus dilaniandos objiciebant, ut* Hircani, Caſpii, Bactrii, Barchæi, Indi, Perſæ, Parthi. *Aliæ in aquam & paludes projiciebant, ut* Pœones, Æthiopes, Hyperborei. *Aliæ ex arboribus vel patibulo ſuſpendebant, ut* Colchi, Tibareni, Scythæ. *Aliæ lapidibus obruebant, ut* Troglodytæ.

SED & nulla GENS tam barbara, nullus populus tam immanis, qui non mortuos ſuos patrio ritu funerandos putarit. Patrio, inquam, ritu. Nam etſi quidem barbarorum ſepultura à noſtrâ adeo diverſa eſt & aliena, ut nihil minus nobis quam ſepultura videatur: apud ipſos tamen honeſtiſſima ſemper atque ſancta habita fuit, & qui aliter funerabatur, infelix exiſtimatus: quemadmodum ex aliquammultis auctorum locis, quæ mox adſcribam, clare patebit. Non enim poſſum committere, quin faſtidientis Lectoris nauſeam varietate aliqua diſcuſſurus, pleroſque iſtos barbararum gentium funerales ritus, ut mihi in mentem venerint, capite hoc breviter recenſeam: quod dum facio, nullam me reprehenſionem incurſurum confido. Atque ut hinc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

hinc ordiar, Quibuſdam populis propria ac peculiaris fuit ea conſuetudo, ut *Amicorum ac familiarium, ſi quando diem ſuum obiiſſent, corpora non terræ mandarent aut comburerent, ſed fruſtillatim diſſecta devorarent*, honeſtum eſſe arbitrati, ſuis in proprio ventre conditorium ſtruere. Petronius Arbiter in Satyr. *Apud quaſdam gentes ſcimus adhuc legem ſervari, ut à propinquis ſuis conſumantur defuncti, adeo quidem ut objurgentur ægri frequenter, quod carnem faciant pejorem.* Atque hunc morem etiam ipſe Chryſippus Philoſophus probaſſe ſcribitur à Laërtio in ejus vita: ἐν δὲ τῷ γ περὶ δικαίου, κατὰ τοὺς χιλίους στίχους καὶ τοὺς ἀποθανόντας κατεσθίειν κελεύων. Gentes vero, quæ hoc ritu uſæ, perquam multas reperimus: Inter quas præcipui,

SCYTHÆ, de quibus Lucianus περὶ πένθους, ubi cum varios plurimarum gentium circa ſepulturam ritus enumeraſſet, ſic ſubjungit: Ὁ δὲ Σκύθης κατεσθίει. Et in Toxari, ex hoc Scytharum more colligit, ipſos non eſſe amicitiæ ſtudioſos: Τεκμαιρόμενος, inquit, τοῖς τε ἄλλοις, ἃ περὶ αὐτῶν ἀκούομεν, καὶ ὅτι κατεσθίουσι τοὺς πατέρας ἀποθανόντας. Tertullianus in Apologet. cap. 9. *Ajunt apud quoſdam gentiles Scytharum defunctum quemque à ſuis comedi.*

De PONTICIS populis idipſum memorat idem auctor lib. 1. adverſus Marcionem cap. 1. *Parentum cadavera cum pecu-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

pecudibus cæſa convivio convorant. qui non ita deceſſerint, ut eſcatiles fuerint, maledicta mors eſt.

De HIBERNIÆ Inſulæ habitatoribus idem tradit Strab. lib. 4. περὶ ἧς (Hiberniam intellige) οὐδὲν ἔχομεν λέγειν σαφές, πλὴν ὅτι ἀγριώτεροι τῶν Βρετανῶν ὑπάρχουσιν οἱ κατοικοῦντες αὐτήν, ἀνθρωποφάγοι τε ὄντες καὶ πολυφάγοι, τούς τε πατέρας τελευτήσαντας κατεσθίειν ἐν καλῷ τιθέμενοι, hoc eſt, *De hac nihil certi habeo, quod dicam, niſi quod incolæ ejus Britannis ſunt magis agreſtes, qui & humanis veſcuntur carnibus & plurimum cibi vorant, & pro honeſto ducunt parentum mortuorum corpora comedere.*

Alii vero non ſolum mortuos, ſed & ſaltem *cum morbis graviuſcule conflictantes cæſos comedebant.* Nam de PADEIS, gente Indicâ, refert Herodotus lib. 3. illos hunc morem habuiſſe, ut quoties aliquis civium aliquave ægrotarit, virum quidem ſui maxime familiares interemerint: quod dicant illum morbo tabeſcentem carnes ipſis corrupturum. Et licet ille neget ſe ægrotare, nihilominus iſti non ignoſcentes necant eum, epulanturque. Mulieri vero ſuæ maxime neceſſariæ idem, quod viri viro, faciunt. Qui autem ad ſenium pervenerit, eo itidem mactato paſcuntur. Ideoque cum hac de cauſa, tum quia omnes, qui in morbum incidunt, necantur, non multi ſane eorum ad ſenectutem per-

ve-

…eniunt. Verba Herodoti ſunt: ὃς ἂν κάμῃ τῶν ἀστῶν, ἤντε ἀνὴρ, ἤντε γυνὴ, τὸν μὲν …δρα ἄνδρες οἱ μάλιστα οἱ ὁμιλέοντες κτεί…σι, φάμενοι αὐτὸν, τηκόμενον τῇ νούσῳ …ὰ κρέα σφίσι διαφθείρεσθαι. ὁ δὲ, ἀπαρνεό…μενος ἐστὶ μὴ μὲν νοσέειν. οἱ δὲ, οὐ συγγινω…σκόμενοι, ἀποκτείνοντες κατευωχέονται. ἣν δὲ …γυνὴ κάμῃ, ὡσαύτως αἱ ἐπιχρεώμεναι μά…λιστα γυναῖκες ταὐτὰ τοῖς ἀνδράσι ποιοῦσι. …τὸν γὰρ δὲ ἐς γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες, κα…τευωχέονται. ἐκ δὲ τούτου τοῦ λόγου οὐ πολλοί τινες …αὐτέων ἀπικνέονται. πρὸ γὰρ τοῦ τὸν ἐς νοῦσον …τίντα πίπτοντα κτείνουσι.

Non multum abſimilis, licet paulo mi…ior, conſuetudo fuit MASSAGETARUM …x DERBICUM: de illis Strabo lib. 11. …θάνατος δὲ νομίζεται παρ' αὐτοῖς ἄριστος, …ταν γηράσαντες κατακοπῶσι μετὰ προβατείων …κρεῶν, καὶ ἀναμὶξ βρωθῶσι. τοὺς δὲ νόσῳ θα…νόντας ῥίπτουσιν ὡς ἀσεβεῖς καὶ ἀξίους ὑπὸ θη…ρίων βεβρῶσθαι, hoc eſt, *Mortis genus opti…num cenſent (Maſſagetæ) ſi ſenio confecti …um carnibus ovillis in fruſta concidantur, …unaque devorentur. Qui è morbo decedunt, …eos abjiciunt tanquam impios & indignos, …qui à feris vorentur.* D. Hieronymus in …Epiſt. adverſus Jovinianum: *Maſſagetæ & Derbices miſerrimos putant, qui ægro…tatione moriantur, & parentes, cognatos, …propinquos, cum ad ſenectam venerint, ju…gulatos devorant, rectius eſſe ducentes, ut à ſe potius quam à vermibus comedantur.* Quem locum à Porphyrio mutuatus eſt:

ſic

ſic enim ille lib. 4. Ἱστορεῖται γοῦν Μασσα-γέται καὶ Δέρβικες ἀθλιωτάτους ἡγεῖσθαι τῶν οἰ-κείων τοὺς αὐτομάτους τελευτήσαντας. διὸ καὶ φθάσαντες καταθύουσιν, καὶ σιτοῦνται τῶν φιλτάτων τοὺς γεγηρακότας. Strabo hoc amplius, an-num addit, quem egredi ſenes ſuos Der-bices non permiſerint: τοὺς δὲ ὑπὲρ ἑβδο-μήκοντα ἔτη γεγονότας σφάττουσι, ἀναλίσκουσι δὲ τὰς σάρκας οἱ ἔγγιστα γένους. τὰς δὲ γραίας ἀπάγχουσιν, εἶτα θάπτουσι. τοὺς δὲ ἐντὸς ἑβδομήκοντα ἐτῶν ἀποθανόντας οὐκ ἐσθίουσιν ἀλλὰ θάπτουσι. *Qui 70. annum exceſſerunt eos jugulant: carnes genere proximi abſu-munt: vetulas ſtrangulant, inde ſepeliunt. qui intra 70. annum moritur, non editur, ſed humatur.* Eadem Ælianus lib. 4. Variar. cap. 1. ubi vitioſe legitur Βερβίκκαι, pro Δερβίκκαι. De Maſſagetis vide Herodot. lib. 1. poſtremo. Theodoret. ſerm. De Legibus. Chryſoſtom. homil. 10. in Matth. Euſeb. de præparat. Euangel. lib. 1. cap. 3. Tertull. contra Marcion.

Notandum etiam, fuiſſe quoſdam, qui mortuos quidem comederint, ſed *excepto capite, quod inaurabant*: quem morem SIDONIBUS tribuit Zenobius Centur. v. Proverb. Νόμος καὶ χώρα. Οἱ Σιδῶνες, in-quit, τοὺς γονεῖς ἐσθίουσι, χωρὶς τῆς κεφαλῆς· τὴν δὲ κεφαλὴν χρυσοῦσι. *Sidones parentes devorant, excepto, quod inaurare ſolent, capite.*

Et ESSEDONIBUS Herodotus lib. 4. Νόμοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοιοῖσιδε λέγονται χρᾶσθαι.

ἐπεὰν

ἐπεὰν ἀνδρὶ ἀποθάνοι πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι πρόβατα, καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες καὶ καταταμόντες τὰ κρέα, κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ δεκομένου τεθνεῶτα γονέα. ἀναμίξαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα προτίθενται. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες, ἀποχρυσοῦσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετείους ἐπιτελέοντες. hoc eſt, *Iſſedones porro talibus moribus uti feruntur: Quoties pater alicui deceſſit, omnes ejus propinqui pecora adducunt, quæ ubi mactaverunt conciderunt que, concidunt & mortuum patrem illius, à quo in convivium accipiuntur, commixtiſque omnibus carnibus convivium exhibent. Caput autem defuncti pilis nudatum purgatumque inaurant, eoque pro ſigillo utuntur, agentes illi quotannis majores hoſtias ceremoniaſque.* Videntor & Pomp. Mela lib. 2. & Solinus cap. 25. Idem fere de PANEBIS Libyæ populis commemorat Stobæus, quos ait Regum corpus ſepeliiſſe, caput vero abſciſſum & inauratum in templo ſuſpendiſſe ac conſecraſſe.

Atque hi fuerunt Populi, quorum quidem ego jam memini, qui mortuorum corpora ipſimet devorabant: Sequuntur qui *defunctos, imo adhuc ſemivivos, canibus, vulturibus, aliiſque feris aut avibus dilaniandos projiciebant.* In eorum numero fuêre

HYRCANI & CASPII. De Caſpiis Strabo lib. 11. Κάσπιοι δὲ τοὺς ὑπὲρ ἑβδομη-

ἑβδομήκοντα ἔτη λιμοκτονήσαντες, εἰς τὴν ἐρημίαν ἐκτιθέασιν· ἄποθεν δὲ σκοπεύοντες, ἐὰν μὲν ὑπ' ὀρνίθων κατασπωμένους ἀπὸ τῆς κλίνης ἴδωσιν, εὐδαιμονίζουσι. ἐὰν δὲ ὑπὸ θηρίων ἢ κυνῶν, ἧττον. ἐὰν δ' ὑπὸ μηδενὸς, κακοδαιμονίζουσι. hoc eſt, *Caſpii eos, qui ſeptuaginta amplius annos vixerunt, fame enectos in ſolitudinem ejiciunt: eminuſque ſpectantes, ſi à feretro detrahi eos ab avibus videant, prædicant beatos: ſin à feris aut canibus, non item: infelices, ſi omnino non detrahantur.* Porphyrius, περὶ τῆς ἐμψύχων ἀποχῆς. lib. 4. Υρκανοὶ δὲ καὶ Κάσπιοι, οἱ μὲν οἰωνοῖς καὶ κυσὶν παραβάλλουσι ζῶντας, οἱ δὲ τεθνεῶτας. Quod D. Hieronymus ita interpretatur: *Hyrcani volucribus & canibus ſemivivos projiciunt: Caſpii etiam beſtiis mortuos.* Sext. Philoſophus lib. 3. Pyrrhon. Hypotheſ. cap. 24. *Hyrcani defunctos canibus devorandos exponunt.* Hinc Diogenem dixiſſe ferunt, ſi canes cadaver ſuum lacerarent, Hyrcanam ſepulturam fore; ſi vultures, Iberam, teſte Stobæo ſerm. 122. Notatu vero dignum, quod Cicero ait in 1. Tuſcul. canes ab illis in hunc uſum fuiſſe educatos: *In Hyrcania* inquit, *plebs publicos alit canes, optimates domeſticos. nobile autem genus canum illud ſcimus eſſe: ſed pro ſua quiſque facultate parat, à quibus lanietur, eamque optimam illi eſſe cenſent ſepulturam.* Idem tradit Theodoretus ſerm. De Legib. οὐκ ἔτι δ' οὔτε Υρκανοὶ οὔτε Κάσπιοι τοὺς κυνὰς τοῖς τῶν

τεθνεώ

θυεότων ἐκτρέφουσι σώμασιν. Silius Ital. b. 2. Punicor. *probatum eſt Hyrcanis adibere canes.*

De BACTRIIS etiam memoriæ proitum eſt, eos hunc morem uſitaſſe. Strao lib. 11. ex Oneſicrito refert, τοὺς ἀπειρηκότας διὰ νόσον ἢ γῆρας ζῶντας παραβάλλεσθαι τρεφομένοις κυσὶν, ἐπίτηδες δὲ πρὸς οῦτο, οὓς ἐνταφιαστὰς καλοῦσι τῇ πατρώᾳ λώττῃ. *Eos qui ſenio confecti ſunt aut moro vivos projici canibus, dedita opera ad oc nutritis, quos ſua lingua Entaphiaſtes, uaſi veſpillones vocant.* Fuerunt autem ujus ritus adeo tenaces, ut cum Nicaor barbaram iſtam conſuetudinem abroare vellet, parum abfuerit, quin totam lam provinciam amiſerit. Porphyrius id cribit dicto libro: Καὶ Βάκτριοι μὲν τοῖς υσὶ παραβάλλουσι ζῶντας τοὺς γεγηρακότας. ὶ τοῦτ' ἐπιχειρήσας καταλῦσαι Στασάνωρ ὁ λεξάνδρου ὕπαρχος, μικροῦ τὴν ἀρχὴν ἐπέβαλεν. D. Hieronymus: *Bactrii canius ad hoc ipſum uutritis objiciunt ſenes: uod cum Alexandri præfectus Nicanor mendare voluiſſet, pene amiſit proviniam.*

Vulturibus autem mortuos projiciebant IBERI: de quibus Silius Italicus l. 2. Punicor.

Tellure, ut perhibent, is mos antiquus
Ibera,
Exanima obſcœnus conſumit corpora vul-
tur,

Re-

Regia cum lucem poſuerunt membra, pr
batum eſt
Hyrcanis, adhibere canes.

De BARCHÆIS idem ſcribit Ælianu lib. 10. Animal. cap 22. Βαρκαῖοι, γένος δὲ τοῦτο ἑσπέριον, τοὺς ἀποθανόντων νόσῳ τ νεκροὺς ὑβρίζοντες, ὡς ἀνάνδρως καὶ μαλακά τεθνεώτων, θάπτουσι πυρί· τοὺς δὲ ἐν πολ μῳ βίον καταστρέψαντας, ὡς καλοὺς καὶ ἀγα θοὺς καὶ ἀρετῆς μετειληχότας, γυψὶ προβάλ λουσιν, ἱερὸν τὸ ζῶον εἶναι πεπιστευκότε hoc eſt, *Barcæi, gens Heſperia, ex aliq morbo mortuos ut muliebriter & ignavit defunctos ad notandam mortis ignominian igni cremant. Eos vero, qui in bello vitar amiſerunt, ut ſumma virtute ornatos, Vu turibus devorandos objiciunt, quod e aves ſacras exiſtiment.* Ad hanc claſſer etiam

INDI referendi ſunt, quos ipſos etiar mortuorum corpora vulturibus objeciſſ auctor eſt Sextus Philoſophus lib. 3. Py rhon. hypotheſ. cap. 14.

At vero hos ritus feris aut avibus de functos objiciendi poſtremis temporibu quoque apud PERSAS in uſu fuiſſe teſta tur Procopius lib. 1. de bello Perſic. Theo doretus ſerm. de Legib. Agathias lib. quorum loca vide apud Barn. Briſſoniur lib. 2. De Perſar. regno pag. 283. Nar alias Perſæ antiquiſſimi mortuos ſuos hu mabant: niſi quod Magi in Perſia illos f ris prius laniandos objecerint, de qu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ritu Cicero 1. Tuſcul. *Magorum mos erat non humare corpora, niſi à feris eſſent ante laniata.* Herodotus lib. 1. οὐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ὁ νεκὺς, πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἑλκυσθῇ. Μάγους μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας, ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιέουσι. Strabo lib. 15. Τοὺς δὲ μάγους οὐ θάπτουσιν, ἀλλ' οἰωνοβρώτους ἐῶσι. Quem morem poſtea PARTHOS etiam uſurpaſſe docet Juſtinus lib. 41. *Sepultura vulgo aut avium aut canum laniatus eſt: Nuda demum oſſa terra obruunt.*

Tranſeo jam ad eos, *qui in aquam & paludes vita functos projiciebant*: quod POEONES facere tradit Laërtius in Pyrrhone. ÆTHIOPES quoque, qui ἰχθυοφάγοι dicuntur, *mortuos in paludes conjeciſſe, piſcibus eſcam futuros*, auctor eſt Sextus Philoſophus lib. 3. Denique HYPERBOREOS vitæ ſaturos ſemetipſos in mare præcipitaſſe, literis memoriæque mandavit Plinius lib. 4. cap. 12. ubi de his populis ſic loquitur: *Mors non niſi ſatietate vitæ epulatis delibutiſque ſenibus luxu ex quadam rupe in mare ſalientibus. Hoc genus ſepulturæ beatiſſimum.*

Reperio etiam quaſdam gentes *mortuos, interdum etiam vivos ex arboribus vel patibulo ſuſpendiſſe*: quem ritum COLCHIS tribuit Nicolaus de Moribus gentis apud Stob. ſerm. 120. Κολχοὶ τοὺς τελευτήσαντας οὐ θάπτουσιν, ἀλλὰ κρεμῶσιν ἐπὶ δένδρων. Et Ælianus lib. 4. Var. hiſt. cap. 1.

Κολ-

Κολχοὶ δὲ τοὺς νεκροὺς ἐν βύρσαις θάπτουσι, κ
καταῤῥάψαντες ἐκ τῶν δένδρων ἐξαρτῶσι. hoc
eſt, *Colchi mortuos ſuos in pellibus ſepeliun*
& inſutos ex arboribus ſuſpendunt. Idipſum
quoque de TIBARENIS narrat Porphy
rius, loco ſæpe laudato: Τιβαρηνοὶ δ
ζῶντας κατακρημνίζουσι τοὺς ἐγγυτάτους γέρον
τας. D. Hieronymus: *Tibareni quos di*
lexerint ſenes ſuſpendunt in patibulis.
quibus tamen diſſentit Theodoretus ſer
mon. de Legib. ubi ſenes ex altiſſimo loco
fuiſſe præcipitatos affirmat: Καὶ Τιβαρηνο
τοὺς πρεσβύτας κατὰ κρημνῶν βαθυτάτων εἰ
θηκότες ὠθεῖν, &c. Et cum hoc conveni
Euſebius lib. 1. præpar. Euangel. cap. 3
Similem autem ritum SCYTHIS quibuſ
dam attribuit Statius lib. 13.

> *At gente in Scythica ſuffixa cadaver*
> *truncis,*
> *Lenta dies ſepelit putri liquentia tabo.*

Sed quis omnes omnium barbararum
gentium barbaros ritus enumerare va
leat? Finiam igitur hoc caput oppido ri
dicula conſuetudine TROGLODYTARUM
quibus morem eſſe ajunt, ut defunctum i
aliquem collem addućant: deinde religat
ejus capite ad pedes, ſaxis non ſine riſ
petant: cum autem aggere jactorum lap
dum operuerint, diſcedunt. ut ſcribit Sex
tus Philoſophus lib. 3. Pyrrhoniar. Hy
potheſeωn capite 24. Sed magis ſignat
hunc ritum depingit Strabo lib. 16. ub
Κέρας αἴγλον *capræ cornu* mortuis ſaxo

rum

rum cumulo coopertis fuiſſe ſuperimpoſitum memorat. θάπτουσι δέ τινες τῶν Τρωγλοδύτων ῥάβδοις παλιουρίνοις δήσαντες τὸν αὐχένα τοῦ νεκροῦ πρὸς τὰ σκέλη. ἔπειτα εὐθὺς καταλεύουσιν ἱλαροὶ, γελῶντες ἅμα, ἕως ἂν τοῦ σώματος τὴν ὄψιν ἀποκρύψωσιν· εἶτ᾽ ἐπιθέντες κέρας αἴγειον, ἀπίασιν. hoc eſt, *Quidam Troglodytæ ſepeliunt ſuos virgis paliurinis mortui cervicem pedibus alligantes: poſtea ſubito lapidibus obruunt, læti ac ridentes, quouſque corporis faciem occultent: deinde impoſito capreæ cornu diſcedunt.* Ejuſdem ritus meminit Photius in Bibliotheca pag. 738. ex libr. 5. Agatarchidis hiſtor. περὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν cap. 30. cujus hæc ſunt verba: ὅτι δὲ Τρωγλοδύται περὶ τοὺς μετηλλαχότας, φησὶν, οὕτω πράττουσι· ταῖς ἐκ τῶν παλιούρων λύγοις τὸν αὐχένα πρὸς τὰ σκέλη συνδέουσιν. εἶτα ἐπ᾽ ὄχθον ἐπιθέντες βάλλουσι χειροπληθέσι λίθοις, πωθασμῷ χρώμενοι καὶ γελῶντες, ἕως ἀποκρύψωσι τοῦ τετελευτηκότος τὴν μορφήν. Κἄπειτα ἄνωθεν ἐπιθέντες κέρας αἰγὸς, ἀπαθεῖς ἀπολύονται καὶ παντελῶς ἱλαροί. hoc eſt, *Troglodytæ circa defunctos hæc agunt: Laqueis ex paliuro contextis colla mortuorum cruribus alligant. Tunc colli aut tumulo alicui impoſitos manuariis lapidibus obruunt, non abſque ſalſo joco & deriſu, donec de forma ejus nihil amplius videatur. Capreæ dehinc cornu in cippum fixo, ſine perturbatione omnino hila-*

res diſcedunt, ut reddidit doctiſſimus Andreas Schottus.

CAP. III.

Sepulturam eſſe juris gentium & prope divini: cujus etiam in bellis accurata ratio habita. Imperatoribus incumbere curam ſepeliendorum militum in bello cæſorum. Athenienſes id neglectum in belli ducibus graviter puniviſſe.

VEtus verbum eſt, *jura inter arma ſilere.* Quam vocem veriſſimam eſſe de jure ſcripto, non autem de non ſcripto, hoc eſt, de jure gentium & naturali, norunt omnes, qui primoribus ſaltem labris civilem doctrinam guſtarunt. Ejus rei multa exempla coacervare quid opus? en præclariſſimum in ipſa Sepultura, qua hujus interpretationis veritatem ſtabilivit ipſe Dio Chryſoſtomus in oratione περὶ ἔθους, ubi diſertis verbis graviſſimus auctor dicit, ſepulturam eſſe juris gentium non ſcripti, quod ipſe ἔθος vocat & in bellis etiam ab infenſiſſimis hoſtibus obſervari. Verba ejus hæc ſunt. Καὶ τῶν μὲν ἐγγράφων οὐδὲν ἐν τοῖς πολεμίοις ἰσχύει. τα δὲ ἔθη φυλάττεται παρὰ πᾶσι, κἂν εἰς τὴν ἐσχάτην ἔχθραν προέλθωσι. τὸ γὰρ μὴ κωλύειν τοὺς νεκροὺς θάπτειν, οὐδαμοῦ γέγραπται· περὶ γὰρ ἂν, ὑπήκουον οἱ κρατοῦντες τοῖς τῶν ἡττωμένων ἐπιτάγμασιν. Ἀλλ' ἔθος ἐστὶ τ ποιεῖν τῆς φιλανθρωπίας ταύτης τοὺς κατοιχομένους τυγχάνειν. hoc eſt, *Tum ſcriptarum*

legum

gum nulla in bellis valet: conſuetudines utem ſervantur apud omnes, etiamſi ad xtremas inimicitias progrediantur. Quipe ne mortui prohibeantur ſepeliri, nuſquam criptum eſt: nam alioqui circa hoc victores ſuccumbentium parerent mandatis: ſed onſuetudo eſt, quæ defunctos facit ea humanitate potiri. Sed & Sophocles cadaverum ſepulturam juris non ſcripti aut divini, hoc eſt, ut P. Faber in Semeſtribus nterpretatur, juris gentium eſſe docet, ubi Antigonen Regi Creonti de ſepulto b ipſa contra ſuum edictum Polynice conquerenti, his verbis reſpondentem introducit:

Οὐ γάρ τι μοι Ζεὺς ἦν ὁ κηρύξας τάδε
Οὐδ' ἡ ξύνοικος τῶν κάτω θεῶν δίκη,
Οἳ τοὺς δ' ἐν ἀνθρώποισιν ὥρισαν νόμους,
Οὐδὲ σθένειν τοσοῦτον ᾠόμην τὰ σὰ
Κηρύγμαθ', ὡς ἄγραπτα κἀσφαλῆ θεῶν
Νόμιμα δύνασθαι θνητὸν ὄνθ' ὑπερδραμεῖν.
Οὐ γάρ τι νῦν γε κἀχθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, κοὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη,

hoc eſt,

Non enim mihi Iupiter hæc mandaverat
Neque ſocia inferorum Deorum vindicta,
Qui leges has hominibus dederant;
Neque poſſe tantum putavi tua
Edicta, ut non ſcriptas & certas Deorum
Leges poſſit mortalis violare.
Non enim nunc & heri, ſed ſemper
Valent, & nullus ſcit, unde editæ ſint.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

In hanc ſententiam extat etiam elegan
Iſocratis teſtimonium in Panathenaico
ubi narrat Adraſtum Argivorum Regem
cum à Thebanis ad Cadmæam bello ſu
peratus eſſet, ſuorumque cadavera pro
jecta ſepelire per hoſtes victores non poſ
ſet, ad Theſeum & Athenienſes confu
giſſe, ab ipſiſque petiiſſe, ne tales viro
inhumatos jacere, nec veterem conſue
tudinem patriumque jus diſſolvi ſinerent
quo videlicet omnes homines tanquan
divino uterentur, auxilio denique ab A
thenienſibus impetrato, Thebanis invi
tis, ſuos tandem tumulaſſe. Verba Iſo
cratis hæc ſunt: Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ἢ τίς οὐ
ἀκήκοε τῶν τραγῳδοδιδασκάλων ἐν Διονυσίο
τὰς Ἀδράστῳ γενομένας ἐν Θηβαίοις συμ
φορὰς; ὅτι κατάγειν βουληθεὶς τὸν Οἰδίπου
υἱὸν, αὐτοῦ δὲ κηδεστὴν, παμπληθεῖς
Ἀργείων ἀπώλεσεν, ἅπαντας δὲ τοὺς λ
χαγοὺς ἐπεῖδε ἐπιφθαρέντας· αὐτὸς δ' ἐπι
νειδίστως σωθεὶς, ἐπειδὴ σπονδῶν οὐχ οἷος
ἦν τυχεῖν, οὐδ' ἀνελέσθαι τοὺς τετελευτηκότας
ἱκέτης γενόμενος τῆς πόλεως, ἐπὶ Θησέω
αὐτὴν διοικοῦντος, ἐδεῖτο μὴ περιιδ
τοιούτους ἄνδρας ἀτάφους γενομένους, μηδ
παλαιὸν ἔθος καὶ πάτριον νόμον καταλυ
μενον· ᾧ πάντες ἄνθρωποι χρώμενοι διατελ
σιν, οὐχ ὡς ὑπ' ἀνθρωπίνης κειμένῳ δυνάμεσ
hoc eſt, *Quis enim ignorat, aut Bacch*
nalibus è Tragicis auctoribus non audiv
quas Adraſtus clades ad Thebas acceper
Qui Oedipi filium ſuum generum in regnu
reſti

ſtituere conatus, maximas Argivorum
pias amiſit & omnes Centuriones vidit
iteremptos, ipſe per dedecus ſervatus. Et
uia ne fœdus impetrare nec cæſos afficere
pultura poterat, ſupplex urbi noſtræ fa-
tus, Theſeo adhuc eam gubernante, ora-
it ne tales viros inſepultos jacere aut ve-
s inſtitutum & patriam legem apud uni-
erſos homines receptam abrogari ſineret,
uæ non mortali prodita ingenio, ſed à di-
ina potentia imperata videretur. Et pau-
poſt hinc planum fieri ait, quam po-
ns fuerit urbs Attica, quæ Thebano-
um duces eo redegerit, ὥστ' ἐλέσθαι μᾶλ-
ον αὐτοὺς ἐμμεῖναι τοῖς λόγοις τοῖς ὑπὸ
πολέως ἐκπεμφθεῖσιν, ἢ τοῖς νόμοις
οῖς ὑπὸ τοῦ δαιμονίου κατασταθεῖσιν. hoc eſt,
t maluerint noſtræ urbis ſermonibus, quam
gibus à Deo latis obtemperare. Porro Se-
ulturas eſſe ex Jure quidem non ſcripto,
d omnibus ſcriptis certiore innuit Se-
eca lib. 2. Controverſ. *Affectus noſtri in*
ſtra poteſtate non ſunt. Quædam enim
ra non ſcripta, ſed omnibus ſcriptis cer-
ora ſunt. Quamvis filius familias ſim,
et mihi & ſtipem porrigere mendico &
umum cadaveri.

Sed quorſum hæc? ut nimirum oſten-
amus, ſepulturam, quæ juris gentium
t, etiam in bellis, ubi leges ſilent, non
iſſe ab antiquis inſuper habitam. Nam
m primum à pugna reſpirare licuit, hæc
na ſtatim cura tam militibus quam belli

 du-

ducibus incumbebat, ut cæſi terræ mandarentur. Cujus conſuetudinis Athenienſes adeo obſervantes fuere, ut etiam capitis pœnam inflixerint ducibus, qui milites in prœlio cæſos non ſepelivisſent. Valerius Maxim. lib. 9. c. 8. *Iam Atheniensium civitas ad veſaniam uſque temeraria, quæ decem univerſos imperatore ſuos & quidem à pulcherrima victoria venientes, capitali judicio exceptos necavit quod militum corpora, ſævitia maris interpellante, ſepulturæ mandare non potuiſſent.* Vide Xenophontem libro 1. Ἑλληνικῶν. Quæ etiam cauſa fuit, cur Chabrias Athe nienſium Dux Lacedæmonios victos i fugam verſos non fuerit proſecutus Ἀπέχετο παντελῶς τοῦ διωγμοῦ, ἀναμνησθεὶ τῆς ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχίας, ἐν ᾗ τοὺς νική τας στρατηγοὺς ὁ δῆμος ἀντὶ μεγάλη εὐεργεσίας θανάτῳ περιέβαλεν αἰτιασάμε νος, ὅτι τοὺς τετελευτηκότας κατὰ τὴν ναυ μαχίαν οὐκ ἔθαψαν. Ευλαβήθη μή πο τῆς περιστάσεως ὁμοίας γενομένης κινδυνεύσ παθεῖν παραπλήσιον. Διόπερ ἀποστὰς διώκειν, ἀνελέγετο τῶν πολιτῶν διανηχομε νους, καὶ τοὺς μὲν ἔτι ζῶντας διέσωσε, τοὺς δ τετελευτηκότας ἔθαψεν, ut ait Diodoru Siculus lib. 15. Biblioth. Hiſtor. hoc e *Ab inſequendo tamen abſtinuit, mem pugnæ ad Arginuſas olim factæ, in qua d cibus victoria potitis ingens beneficium mo te populus compenſaverat, hoc tantum il improperans, quod pereuntes in prœlio*

pr

pultura non affeciſſent. Veritus igitur ne ſi quid ejuſmodi contingeret, ſimile diſcrimen ſubiret, omiſſa perſecutione, cives hîc illic natantes collegit, & ſervatis, quos adhuc ſuperſtites inveniſſet, defunctos inhumavit. Sed quam ſtudioſe Græci cæſorum in prœliis corpora ſepeliverint, notum eſt ex Herodoto, Thucydide, Xenophonte, Diodoro Siculo & aliis. Nec deſunt exempla apud Romanos. Livius libro 39. de pugna L. Manlii Acidini cum Celtiberis: *Incerta victoria diſceſſum eſt, niſi quod Celtiberi caſtra inde nocte proxima moverunt. Romanis & ſuos ſepeliendi & ſpolia legendi ex hoſtibus poteſtas facta eſt.* Cæſar de Bello Gallico lib. 1. *Cum & propter vulnera militum, & propter ſepulturam occiſorum noſtri triduum morati, eos ſequi non potuiſſent.* Commendatur hoc nomine Trajanus Imperator, quem Xiphilinus ſcribit τοῖς τετελευτηκόσι τῶν στρατιωτῶν ἐν τῇ μάχῃ βωμόν τε στῆσαι καὶ κατ' ἔθος ἐναγίζειν κελεῦσαι. hoc eſt, *Cæſis in prælio ſtatuiſſe aram, qua quotannis parentari juſſit.* Apprime vero notatu dignum eſt, quod Vegetius lib. 2. de Re Militari cap. 20. memoriæ prodidit, milites dimidium donativi apud ſigna ſequeſtrare conſueviſſe, & ei rei decem folliculos vel ſacculos per ſingulas cohortes poſitas, additum dein ſaccum undecimum, *in quem tota Legio particulam aliquam conferebat, ſepulturæ ſcilicet cauſa,*

ut ſi quis ex contubernalibus defeciſſet, de illo undecimo ſacco ad ſepulturam ipſius prometur expenſa. Præcipue tamen hæc cura ad belli Duces pertinebat, quibus ſæpe fraudi fuit, eos qui in prœlio occubuerant, ſepultura non affeciſſe. Quare Antiochus ut Philippum Macedonibus inviſum redderet, cum ad Theſſaliæ locum, qui Κυνὸς κεφαλαὶ nuncupatur, perveniſſet, oſſa & reliquias Macedonum illic à Romanis cæſorum, qui in hunc uſque diem ſepulchri honore caruerant, legi & magnifice tumulari juſſit, teſte Appiano Alexandrino de Bellis Syriacis: ὁ δ' Ἀντίοχος ἤλαυνεν ἐπὶ Θετταλοὺς, καὶ γενόμενος ἐν Κυνὸς κεφαλαῖς (ἔνθα τὸ σφᾶλμα τοῖς Μακεδόσιν ὑπὸ Ῥωμαίων γεγένητο) τὰ λείψανα τῶν τότε πεσόντων, ἄταφα ἔτι ὄντα, μεγαλοπρεπῶς ἔθαψε, δημοκοπῶν ἐς Μακεδόνας, καὶ Φίλιππον διαβάλλων, οὐ θάψαντα τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ πεσόντας. hoc eſt, *Antiochus autem movit in Theſſaliam, & poſtquam pervenit ad Cynoſcephalas, ubi cladem Macedones à Romanis acceperant, reliquias cæſorum inſepultas etiam tum, ſepeliit magnifice, captans favorem Macedonum & Philippo invidiam faciens, quod ſtratos ſepeliri non curaverit.* Tale quid legimus etiam de Cn. Pompejo, qui cum incidiſſet in inhumata adhuc cadavera eorum, qui duce Triario infeliciter adverſus Mithridatem dimicaverant, ceciderantque, illos omnes ſplendide & magni

magnifice tumulavit, quod neglectum militum animos imprimis putatur à Lucullo abalienaſſe. Plutarchus in Pompejo: pag. 637. Ἀναλαβὼν δὲ τῆς στρατιᾶς τὴν πλῆθυν συχνὴν περιῆγε, καὶ τῶν μετὰ Τριαρίου πρὸς Μιθριδάτην, ἀτυχῶς ἀγωνισαμένων καὶ πεσόντων, ἐντυχὼν ἀτάφοις ἔτι τοῖς νεκροῖς, ἔθαψε λαμπρῶς καὶ φιλοτίμως ἅπαντας. ὃ δοκεῖ παραλειφθὲν οὐχ ἥκιστα Λουκούλλῳ μίσους αἴτιον γενέσθαι.

Sed cur tanta ſollicitudine mortuos ſepulturæ mandandos curare debeant Imperatores, elegantiſſime docet Onoſander in Strategico cap. 36. προνοείσθω δὲ ὁ τῶν νεκρῶν κηδείας, μήτε καιρὸν, μήθ' ὥραν, μήτε τόπον, μήτε φόβον προφασιζόμενος, ἄντε τύχῃ νικῶν, ἄντε ἡττώμενος. Ὁσία μὲν γὰρ ἡ πρὸς τοὺς ἀποιχομένους εὐσέβεια, ἀναγκαία δὲ καὶ ἡ πρὸς τοὺς ζῶντας ἐπίδειξις. ἕκαστος γὰρ τῶν στρατιωτῶν ὡς αὐτὸς ἀμελούμενος, εἰ πεσὼν ἔτυχε, παρ' ὀφθαλμοῖς ὁρῶν τὴν τύχην καὶ ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος καταμαντευόμενος, ὡς οὐδ' αὐτὸς, εἰ τεθναίη, ταφησόμενος, ἐπαχθῶς φέρει τὴν ἀτύμβευτον ὕβριν. hoc eſt, interprete CL. Nicolao Rigallio: *Imperator ſive vicerit; ſive victus fuerit, militum occiſorum funeribus & exſequiis proſpiciet, neque incuriam aut occaſionis, aut temporis, aut loci, aut metus nomine prætexat. Sancta enim hæc & religioſa circa eos, qui ſic abierunt, pietas eſt, ejuſque neceſſaria inter ſuperſtites demonſtratio. Etenim unuſquiſque*

 mili-

militum ſibi ante oculos ponit, eodem modo ſe, ſi forte in bello ceciderit, ludibrio deſpectuique fore, & inſepultum remanſurum præſagiens, mortis honore carere, non ferendam putat contumeliam.

CAP. IV.

Induciis factis corpora cæſorum in prælio ad ſepulturam poſtulata, & ab hoſtibus non iniquis data. Morem hunc ab Hercule originem ducere. Habere jus in cadavera cæſorum victoriæ ſignum habitum. νεκροὺς ὑποσπόνδους δοῦναι, & ἀπολαμβάνειν.

UT igitur ſupremum hoc humanitatis officium militibus cæſis præſtarent, ſi forte illos in ſua poteſtate non habebant, ſolebant magna religione corpora occiſorum factis induciis per præcones ad ſepulturam poſtulare. Quem ritum tangit Virgilius lib. XI. Æneidos, cum inquit:

> *Iamque oratores aderant ex urbe Latina*
> *Velati ramis oleæ veniamque rogantes,*
> *Corpora per campos ferro quæ cæſa jacebant*
> *Redderet, & tumulo ſineret ſuccedere terræ:*
> *Nullum cum victis certamen & æthere caſſis.*

Memorabile eſt Niciæ factum, quod recitat Plutarchus in ejus vita, pag. 527. editionis Francofurtanæ. Εἰς δὲ τὴν Κορινθίαν ἀποβὰς, ἐνίκησε μάχῃ καὶ διέφθειρε

Κορινθ-

Κορινθίων πολλοὺς καὶ Λυκόφρονα τὸν στρατηγόν. ἔνθα δὴ αὐτῷ συνέβη τῶν οἰκείων δύο νεκροὺς ἀπολιπεῖν, ἀπολαθόντας περὶ τὴν ἀναίρεσιν. ὡς οὖν τοῦτ' ἔγνω, τάχιστα τὸν στόλον ἐπιστήσας, ἔπεμψε κήρυκα πρὸς τοὺς πολεμίους περὶ ἀναιρέσεως. hoc eſt, *In fines Corinthiorum facta deſcenſione, acie victor magnum eorum numerum cum Prætore Lycophrone occidit. Ibi ille duos forte ex ſuis, dum ſuſtollit cadavera, mortuos reliquit imprudens, quod ubi reſcivit, inhibito ſtatim curſu caduceatorem miſit ad hoſtes recuperandorum cadaverum cauſa.*

Nec vero admodum difficile erat, cæſorum cadavera ab hoſtibus non plane iniquis & crudelibus impetrare. Unde ad Cajum Gracchum Licinia uxor de inſepulto Tiberii fratris cadavere apud Plutarchum in Gracchis, p. 841. Κεκράτηκεν ἤδη τὰ χείρω, βίᾳ καὶ σιδήρῳ τὰς δίκας ἤδη πράττουσιν. εἰ περὶ Νουμαντίαν ὁ σὸς ἀδελφὸς ἔπεσεν, ὑπόσπονδος ἂν ἡμῖν ἀπεδόθη νεκρός. hoc eſt, *Viget improbitas, vis & ferrum dominantur jam in ſubſelliis. Si apud Numantiam frater tuus occubuiſſet, cadaver petitis induciis reddidiſſent nobis.* Et Vibulenus gregarius quidam miles ad Blæſum caſtris Pannonicis ſub Tiber. præfectum in hæc verba erumpit apud Tacit. lib. 1. Annal. de patre ſuo per ipſius ſatellites jugulato: *Reſponde Blæſe, ubi cadaver abjeceris, ne hoſtes quidem ſepulturam invident.* Sic Achilles Hectorem oc-

ciſum Priamo patri ad ſepulturam reſtituit, teſte Homero Iliad. ω. De Antigono Æmilius Probus in vita Eumenis; *Antigonus autem Eumenem mortuum propinquis ejus ſepeliendum tradidit. Hi militari honeſtoque funere, comitante toto exercitu, humaverunt.* Crebra hujus ritus mentio eſt apud veteres ſcriptores. Xenophon lib. 1. ἑλληνικῶν pagina 434. οἱ δὲ Αθηναῖοι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπολαβόντες, ἀπέπλευσαν ἐς Νότιον. κἀκεῖ θάψαντες αὐτοὺς ἔπλεον ἐπὶ Λέσβου καὶ Ἑλλησπόντου. *Athenienſes mortuis per inducias receptis Notium petivere: ubi illis ſepultis, in Lesbum & Helleſpontum profecti ſunt.* Et lib. 4. pag 523. Μετὰ μὲν τοίνυν τοῦτο οἱ μὲν Κορίνθιοι καὶ Αργεῖοι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπήγοντο. *Secundum hæc Corinthii & Argivi per inducias interfectos auferunt.* Et lib. 4. pag. 586. Καὶ τότε μὲν τρόπαιόν τε ἔστησαν οἱ Κερκυραῖοι, καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπεδίδοσαν. hoc eſt, *Ac tum quidem erecto tropæo Corcyrenſes etiam mortuorum cadavera per inducias reddebant.* Et l. eodem pag. 597. Επεὶ δὲ πᾶσιν ἐδόκει ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀναιρεῖσθαι, οὕτω δὴ ἔπεμψαν κήρυκα περὶ σπονδῶν. οἱ μὲν Θεβαῖοι μετὰ ταῦτα καὶ τρόπαιον ἐστήσαντο, καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν. hoc eſt, *Poſteaquam omnes cenſuiſſent, interfectorum cadavera per inducias eſſe tollenda, caduceatorem mittunt, qui de induciis ageret. Secundum hæc Thebani tropæum excitant,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

itant, ac per inducias mortuos reddunt.
dem in oratione de Ageſilao, pag. 660.
ἱ δὲ Θηβαῖοι ἔπεμψαν κήρυκα ὑποσπόν-
δους τοὺς νεκροὺς αἰτοῦντες θάψαι. καὶ οὕτω δὴ
αἵ τε σπονδαὶ γίνονται, καὶ ὁ Ἀγησίλαος οἴ-
καδε ἀπεχώρει. hoc eſt, *Thebani miſſo præ-*
one, mortuorum cadavera per inducias ad
ſepulturam poſcunt. Itaque fiunt induciæ
& domum Ageſilaus diſcedit. Thucydides
ib. 5. pag. 395. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι προ-
θέμενοι τῶν πολεμίων νεκρῶν τὰ ὅπλα, τρό-
παιον εὐθὺς ἵστασαν, καὶ τοὺς νεκροὺς ἐσκύ-
λευον, καὶ τοὺς αὑτῶν ἀνείλοντο καὶ ἀπήγαγον
εἰς Τέγεαν, οὗπερ ἐτάφησαν. Καὶ τοῖς τῶν
πολεμίων ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν. hoc eſt,
Poſt pugnam Lacedæmonii hoſtium interfe-
ctorum arma in medium conferebant, &
ſtatim tropæum erigebant atque cæſorum
corpora ſpoliabant: ſuorum autem ſublata
avehebant in Tegeam, ubi & ſepulta ſunt:
cæſorum vero ex hoſtium numero factis ad
id induciis reddebant.

Morem vero hunc hoſtibus inter-
emptorum in prœlio cadavera ad ſepul-
turam concedendi ab Hercule ortum eſſe,
autor eſt Plutarchus in Theſeo pag. 14.
ὅτι δὲ Ἡρακλῆς πρῶτος ἀπέδωκε νεκροὺς
τοῖς πολεμίοις ἐν τοῖς περὶ Ἡρακλέους γέ-
γραπται. hoc eſt, *Verum Herculem hoſti-*
bus principem mortuorum cadavera conceſ-
ſiſſe, in iis, quæ de Hercule prodita ſunt,
invenies. Ælianus aliquanto clarius l. 12.
Var. Hiſtor. cap. 27. ἡμερώτατόν φασι τὸν
Ἡρα-

Ἡρακλῆ προσενεχθῆναι τοῖς ἑαυτοῦ πολεμίοις. πρῶτον γὰρ τῶν ἐξ αἰῶνος νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀποδοῦναι ταφησομένους. εἰωθότων τῶν τότε ὀλιγωρεῖν τῶν ἀνῃρημένων, καὶ ἀπολείπειν αὐτοὺς κυνῶν δεῖπνον εἶναι. hoc eſt, *Singulari manſuetudine ferunt Herculem in ſuos hoſtes fuiſſe. Primum enim ante hominum memoriam mortuos ſuis ſepeliendos reddidiſſe, ac libere ſecureque cadavera permiſiſſe, cum eo tempore parum occiſos curare ſolerent & canibus ad veſcendum relinquere.*

Erat autem antiquitus, ut hoc quoque moneamus, certiſſimum victoriæ ſignum, jus & poteſtatem habere in cadavera peremptorum in acie: quod Diodorus Siculus teſtatur libr. 19. Bibliothecæ pag. 677. ubi de Eumene ſic ait: Εὐμένης μὲν οὖν ἐπεχείρει ἀναζευγνύειν ἐπὶ τῶν νεκρῶν, σπεύδων κρατεῖν τῆς τούτων ἀναιρέσεως· καὶ τὴν νίκην ἀναμφισβήτητον περιποιήσασθαι. hoc eſt, *Ibi Eumenes ad cæſos regredi propoſuerat, tollere eos maturans, ut ancipitem hactenus victoriam certo ſibi aſſereret.* Et de Antigono paulo poſt: Ἐβιάσατο μὲν τὸ πλῆθος ἐπὶ τῶν νεκρῶν στρατοπεδεῦσαι. Κύριος δὲ γενόμενος τῆς τούτων ταφῆς, ἀμφισβητεῖ τῆς νίκης ἀποφαινόμενος περιτιμώτερον ἐν ταῖς μάχαις εἶναι τὸ τῶν πεσόντων κυριεῦσαι. hoc eſt, *Antigonus vero vi turbam compulit, ut prope interfectos caſtra ponerent. Et ſepultura ipſorum potitus, controverſam hoc modo victoriam reddidit,*

potiri

otiri mortuis præſtabilius in pugnis eſſe con-
rmans. Ea propter qui cadavera occiſo-
um in pugna abs alio petebat, is ſe ab
odem ſuperatum profitebatur: quod ex-
reſſe dicit Plutarchus in Nicia, ubi nar-
at ipſum quantumvis victorem, tamen
quia duos milites inſepultos reliquerat,
niſiſſe ad hoſtes caduceatorem, qui mor-
uorum cadavera ad ſepulturam peteret,
αίτοι κατὰ νόμον τινὰ καὶ συνήθειαν ἐδόκουν οἱ
εκρῶν ὑποσπόνδων λαβόντες ἀναίρεσιν, ἀπο-
λέγεσθαι τὴν νίκην. καὶ τρόπαιον ἱστάναι τοὺς
ούτου τυχόντας, οὐκ ἔνθεσμον ἦν. Νικᾶν γὰρ
οὺς κρατοῦντας, μὴ κρατεῖν δὲ τοὺς αἰτοῦντας,
ὡς λαβεῖν μὴ δυναμένους. ἀλλ' ὅμως ἐκεῖ-
νος ὑπέμεινε μᾶλλον προέσθαι τὸ νίκημα καὶ
τὴν δόξαν, καὶ καταλιπεῖν ἀτάφους δύο τῶν
πολιτῶν. hoc eſt, *quamvis de more &*
uſu, qui per inducias cæſorum corpora pe-
tiiſſent, renunciare viderentur victoriæ,
neque legitimum erat, ut id qui feciſſent,
exigerent tropæum. Quippe victores eſſe
eos, qui prævalent, nec prævalere qui pe-
terent, quod capere non poſſent. Maluit ta-
men profundere ille lauream & decus,
quam duos cives relinquere inhumatos.
Juſtin. lib. 4. *In eo prælio Archidamus Dux*
Lacedæmoniorum vulneratur: qui cum cædi
ſuos jam ut victor videret, per præconem
corpora interfectorum ad ſepulturam poſcit.
Hoc eſt enim ſignum apud Græcos victoriæ
traditæ. Qua confeſſione contenti Thebani,
ſignum parcendi dedere. Diodorus Siculus
lib. 17.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

lib. 17. Bibliothecæ, ubi de Alexandri copiis ab Ariobarzane fuſis agit: pagina 542. Αἰσχρὸν εἶναι νομίσας ἀτάφους ἀπολιπεῖν τοὺς τετελευτηκότας, καὶ τὴν αἴτησιν τῶν νεκρῶν οὖσαν ὁρῶν αἰσχήμονα, καὶ περιέχουσαν ἥττης ὁμολόγησιν, προσέταξεν ἀπαγαγεῖν ἅπαντας τοὺς αἰχμαλώτους. hoc eſt, *At Rex turpe ſibi ducens, ſi militum cadavera inſepulta relinqueret, eaque ad ſepulturam expetere ignominioſum ſibi ac manifeſtam victoriæ conceſſionem fore, animadvertens, quotquot tum captivi adeſſent, ut ad ſe adducerentur, imperavit.* Hinc Pauſaniæ vitio datum fuit, quod ὑποσπόνδους, ἀλλ' οὐ μάχῃ ἐπειρᾶτο τοὺς νεκροὺς ἀναιρεῖσθαι, hoc eſt, *per inducias, non commiſſa pugna tollere mortuorum cadavera conatus fuiſſet*; teſte Xenophonte libr. 3. Ἑλληνικῶν extremo.

Ex his vero autorum locis clarum eſt, νεκροὺς ὑποσπόνδους δοῦναι vel ἀποδοῦναι de victoribus dici: At vero ὑποσπόνδους ἀπολαμβάνειν ſeu ἀναιρεῖν τοὺς νεκροὺς de victis: quia mos erat apud Græcos pactis cum victore induciis & fide publica ab eo accepta, cæſos terræ mandare.

CAP. V.

æſorum in prœlio cadavera etiam ab ipſis hoſtibus ſepulturæ mandata, probatur variis exemplis.

NOn autem ὑποσπόνδους ſolum δοῦναι mortuos ſolebant antiqui: ſed & ipſi-net hoſtibus in prœlio occiſis ſepulturæ honorem exhibere, vel ſponte ſua vel precibus aut literis rogati. Ab Athenienſi-bus autem olim Medos ſepulturæ honore affectos, tradit Pauſanias in Atticis, ubi de pago Marathonio agit: Τοὺς δὲ Μήδους Ἀθηναῖοι μὲν θάψαι λέγουσιν, ὡς πάντως ὅσιον ἀνθρώπου νεκρὸν γῇ κρύψαι. hoc eſt, *Ac Perſæ quidem in pugna cæſi ut huma-rentur ſe curaſſe dicunt Athenienſes, quod ſemper pium eſſe exiſtimarint, mortuos terræ mandare.* Philippum Alexandri Magni pa-trem tanta humanitate & clementia uſum erga ſuperatos ad Cheronæam Athenien-ſes, ut ſine ullo redemptionis pretio cap-tivos dimitteret, peremptorum ſepultu-ram curaret, oſſibus Antipatro commen-datis, auctor eſt Polybius lib. 5. Alexan-drum quoque Philippi filium poſt ſupera-tum Darium *ſepultis cum cura militibus, quorum corpora invenerat, Perſarum quoque nobiliſſimis eundem honorem haberi juſſiſſe, matrique Darii permiſiſſe, quos vellet, pa-trio more, ſepelire*, memoriæ proditum eſt à Qu. Curtio lib. 3. Sic Demetrius Polior-cetes Antigoni F. fuſo fugatoque navali

præ-

prælio ad Salamina Ptolomæo, ipſaque urbe, navibus ac toto exercitu in ſuam poteſtatem redacto, hanc adeo claram & inſignem victoriam multo magis facilitate & humanitate ſua decoravit, dum hoſtes, qui occiderant, magnifice ſunerari captivoſque dimitti juſſit: οὕτω δὲ λαμπρὰν καὶ καλὴν γενομένην ἔτι μᾶλλον ἐπικοσμῶν ὁ Δημήτριος εὐγνωμοσύνῃ καὶ φιλανθρωπίᾳ. τοὺς νεκροὺς τῶν πολεμίων ἔθαψε μεγαλοπρεπῶς καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἀφῆκεν, ut ait Plutarchus in Demetrio pag. 896. Celebratur ob hanc facilitatem & clementiam etiam Antigonus Demetrii F. qui cum filius Alcyoneus caput Pyrrhi hoſtis à Zopyro milite abſciſſum attuliſſet, atque ad pedes ejus abjeciſſet, confeſtim filium ſceptro percuſſum abegiſſe, eumque barbarum & ſcelere contaminatum appellaſſe: tum vero Demetrii patris & Antigoni avi, (quæ domeſtica habebat commutatæ fortunæ exempla) recordatus, chlamyde oculis admota, illacrumaſſe, corpuſque Pyrrhi una cum capite honeſte exornatum cremaviſſe, ſcribitur à Plutarcho in vita Pyrrhi: θεασάμενος δὲ γνοὺς ὁ Ἀντίγονος τὸν μὲν υἱὸν ἀπήλασε τῇ βακτηρίᾳ παίων καὶ καλῶν ἐναγῆ καὶ βάρβαρον. Αὐτὸς δὲ τὴν χλαμύδα προθέμενος τοῖς ὄμμασιν ἐδάκρυσεν, Ἀντιγόνου τοῦ πάππου μνησθεὶς καὶ Δημητρίου πατρὸς, οἰκείων παραδειγμάτων εἰς τύχης μεταβολήν. Τὴν μὲν οὖν κεφαλὴν καὶ τὸ σῶμα τοῦ Πύρρου κοσμήσας ἔκαυσεν. Nec omittendus

ndus hic Pauſanias Lacedæmoniorum ex, qui cum victo & in prœlio occiſo ardonio Lampſon è primoribus Æginerum ſuaderet, ut hoſtis cadaver in cruem ageret, ſicut ipſe Leonidæ feciſſet; ξεῖνε Αἰγινῆτα, inquit Pauſanias, τὸ μὲν ὐνοεῖν τε καὶ προορᾷν, ἄγαμαί σευ. γνώμης ἔ τοι ἡμάρτηκας χρηστῆς. ἐξάρας γάρ με ὑψοῦ ; τὴν πάτρην καὶ τὸ ἔργον, ἐς τὸ μηδὲν κατέαλες, παραινέων νεκρῷ λυμαίνεσθαι. καὶ ἢν αῦτα ποιέων, φὰς ἄμεινόν με ἀκούσεσθαι, τὰ ρέπει μᾶλλον βαρβάροισι ποιέειν ἤπερ Ελησι, κἀκείνοισι δὲ ἐπιφθονέομεν. Εγὼ δ' ν τούτου εἵνεκα μήτε Αἰγινήτῃσι ἅδοιμι μήτε οῖσι ταῦτα ἀρέσκεται. ἀποχρᾷ δέ μοι, Σπαριήτῃσι ἀρεσκόμενον, ὅσια μὲν ποιέειν, ὅσια ὲ καὶ λέγειν. hoc eſt, *Tuam, hoſpes Ægineta, benevolentiam atque providentiam mplector: tamen ab æquitate judicandi leerras. Nam & me & patriam tuam, quos n altum extuliſti, ob hæc geſta ad nihilum edigis, quum ſuades mihi ſævire in moruum, aiſque me auditurum melius, ſi iſtud fecero, quod barbaros decet potius facere, uam Græcos, quodque in illis exprobramus. Quare ego neque Æginetis, neque iis, quibus iſta probantur aſſentior, contentuſque ſum Spartiatis placere, ut honeſte agam honeſteque dicam.* Herodotus in Calliope pag. 618.

Sed jam Romanorum quoque exempla advocabimus, quos ipſos etiam huic virtuti ſtuduiſſe hiſtorici memoriæ prodiderunt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

runt. Ac recuperata urbe, quam Galli Senones poſſederant, ipſos oſſa Gallorum coacervaſſe, & in media urbe condidiſſe, teſtatur ipſe locus, qui *Buſta Gallica* dictus fuit, apud Varronem lib. 4. de Lingua Latina. Hanc humanitatem L. Cornelius Conſul Hannoni Carthaginenſium Duci præſtitit. Nam cum is pro Olbia oppido fortiſſime dimicans occubuiſſet, *corpus ejus è tabernaculo ſuo amplo funere extulit, nec dubitavit hoſtis exſequias ipſe celebrare, tum demum victoriam & apud homines minimum invidiæ habiturum credens, cum plurimum humanitatis habuiſſet,* ut ait Valer. Maximus, lib. 5. cap. 1. Quid Cn. Pompejum referam? qui miſſum ad ſe Mithridatis cadaver à Pharnace non modo humandum, ſed & regiis Sinopenſium ſepulchris ſumptu etiam ſuo inferri juſſit: quod Appianus his verbis memorat: Πομπήϊος δ' ἐς μὲν τὸ σῶμα τοῦ Μιθριδάτου χορηγίαν ἔδωκε, καὶ θάψαι βασιλείως τάφῳ τοὺς θεραπευτῆσιν αὐτοῦ προσέταξε, καὶ ἐν Σινώπῃ τοῖς βασιλείοις ἐνθάδε τάφοις, ἀγάμενος αὐτὸν τῆς μεγαλουργίας, ὡς τῶν καθ' αὐτὸν βασιλέων ἄριστον. in Mithridaticis & Dio lib. 37. Nec Antonium præterire poſſum, qui hac eadem humanitate etiam in Archelai corpore ad regium modum funerando uſus eſt. Plutarchus in ejus vita: οὐ διέλαθε δὲ τοὺς πολλοὺς οὐδὲ ἡ πρὸς Αρχέλαον αὐτοῦ τεθνηκότα φιλανθρωπία. γεγονὼς γὰρ αὐτῷ συνήθης καὶ ξένος ἐπολέμει μὲν ἀναγ-

καίως

ίως ζῶντι. τὸ δὲ σῶμα πεσόντος ἐχθρῶν
κοσμήσας βασιλικῶς, ἐκήδευσεν. hoc
t, *Nec vero obſcura ad vulgus humanitas*
us adverſus Archelaum defunctum exti-
. Nam quum familiaritas ei cum illo &
s hoſpitii intercceſſiſſet, bellum cum vivente
ſſit neceſſario, corpus interfecti requiſitum
gio cultu funeravit. Eodem animo idem
ga Brutum hoſtem affectus fuit: cujus
cciſi *corpus liberto ſuo ſepeliendum tradidit:*
oque honeſtius cremaretur, injici ei ſuum
ludamentum juſſit, jacentem non hoſtem,
d civem depoſito æſtimans odio. Cumque
terceptum à liberto paludamentum com-
riſſet, ira percitus protinus in eum anim-
dvertit, hac ante præfatione uſus: Quid?
t ignoraſti cujus tibi viri ſepulturam com-
iſerim? ut ait Valer. Max. lib. 5. cap. 1.
idendus & Plutarchus in ejus vita & Ap-
ianus Alexandrinus lib. 4. extremo. De
I. Antonini Imp. Philoſophi manſuetu-
ine erga Caſſium imperium affectantem
mile quid narrat Jul. Capitolinus in ejus
ita: *Caſſius ſtatim interfectus eſt: caput*
ius allatum ad Antonium. Marcus tamen
on exultavit interfectione Caſſii, caputque
ius humari juſſit. Julianus quoque Impe-
ator poſt Argentoratenſem pugnam *ſolli-*
itus, ne diræ volucres conſumerent corpora
eremptorum, ſine diſcretione cunctos hu-
mari mandavit, teſte Ammiano Marcel-
ino lib. 17. Extat etiam inſigne pietatis
ujus exemplum in Cornelii Taciti An-
nalib.

nalib. lib. 1. ubi ſermo de clade Variana, quam perpeſſi Romani in Germania: *Romanus exercitus*, inquit, *ſextum poſt cladis annum trium legionum oſſa, nullo noſcente aliena an ſuorum humo tegeret, omnes ut conjunctos, ut ſanguineos aucta in hoſtem ira mœſti ſimul ac offenſi condebant.*

Nec vero Pœnos ab hac humanitat alienos fuiſſe legimus. Nam & Haſdruba quantumvis infenſiſſimus Romanorun hoſtis, nihilominus tamen Tribunos Ro manos, qui in pugna occubuerant, ro gatu Scipionis tumulavit, ſive quod ren humanam & in bellis adminiſtrandis com munem exiſtimaret, ſive Scipionis glo riam coleret, præclaramque hominun de ipſo exiſtimationem vereretur: εἴτε τ ἔργον ἀνθρώπειον καὶ κοινὸν ἐν τοῖς πολέμοις εἴτε τὴν Σκιπίωνος δόξαν ἤ δὴ δεδιὼς τε καὶ θε ραπεύων, ut ait Appianus in Libyci Eandem manſuetudinem Annibal quoqu Romano nomini præſtitit, de qua audia mus Valer. Maximum lib. 5. cap. 2. *An nibal Æmilii Pauli apud Cannas trucida quæſitum corpus, quantum in ipſo fuit, in humatum jacere paſſus non eſt. Annib Tiber. Gracchum Lucanorum circumventu inſidiis cum ſummo honore ſepulturæ man davit & oſſa ejus in patriam portanda mil tibus noſtris tradidit. Annibal M. Marce lum in agro Brutio, dum conatus Pœnoru cupidius, quam conſideratius ſpeculatu interemptum legitimo funere extulit, Pun*

coqu

que ſagulo & corona donatum laurea, rogo poſuit. Vide & Livium lib. 22. & lib. 25. Plutarchum in Marcello.

CAP. VI.

Sepulturæ honorem exhibitum etiam beſtiis, puta Equis, Canibus, Corvis, Cornicibus, Anſeribus, Gallis gallinaceis, Luſciniæ, Piſcibus.

AT vero, ſi rem diligenter conſideremus, quid cauſæ ſit, cur hominibus, quantumvis hoſtibus, ſepultura denegari debuerit, cum inventi ſint, qui etiam animalibus omni ratione deſtitutis eam præſtiterint? Cujus rei teſtimonia plurima paſſim occurrunt, quorum nonnulla, ut laborem quærendi occupatis labor noſter nonnihil minueret, capiti huic illinenda duxi.

Ordiar autem ab EQUIS, quos qui ſepultura affecerint, inter eos facile principem invenio Alexandrum Magnum, quem exquiſitiſſimis exequiis equum ſuum Bucephalum honoraſſe, urbe inſuper ejus nomini dicata, auctores ſunt Plutarchus in ejus vita, Diodorus Siculus lib. 17. Curtius lib. 5. Arrianus lib. 5. Juſtinus lib. 12. Plinius lib. 6. cap. 20. & lib. 8. cap. 42. A. Gellius lib. 5. Attic. Noct. cap. 2.

Poſt hunc autem D. Auguſtum Imp. quem equo tumulum feciſſe, de quo Germanici Cæſaris carmen eſt, memorat Plinius lib. 8. cap. 42.

Se-

Sequitur Adrianus Imp. qui Boryſtheni equo, quo plurimum inter venandum uſus fuerat, mortuo & monumentum ædificavit, & columnam erexit, inſcripto epigrammate: ſic enim Xiphilinus in ejus vità: Ἀποθανόντι γὰρ αὐτῷ καὶ τάφον κατεσκεύασε, καὶ στήλην ἔστησε καὶ ἐπιγράμματα ἐπέγραψεν. Et Ælius Spartianus in Adriano: *Equos ſic amavit ut eis ſepulturam conſtitueret.* Idem etiam factitavit Commodus Verus Imp. Adriani adoptivus filius, de quo Jul. Capitolinus: *Equo Praſino mortuo ſepulcrum in Vaticano fecit.* Porro Agrigentinam regionem equorum ſepulcris frequentem fuiſſe, tradit Solinus cap. 47. Imo complurium Equorum tumulos ibi Pyramides habuiſſe teſtis eſt Plinius lib. 8. cap. 22. Extat etiam Auſonii Poëtæ carmen in Boſphorum equum:

Hunc titulum vani ſolatia ſume ſepulcri,
Et gradere Elyſios.

Pertinent huc inſcriptiones equorum, videlicet Abigei, Cotyni, Galatæ, Parati: quæ extant in Theſauro Smetiano pag. 47.

Apud Græcos vero etiam EQUAS, quæ ter ad Olympiam curuli certamine victoriam erant adeptæ, ſi non publico ſuffragio, privato tamen præſtantiſſimorum Ducum ſtudio in Ceramico Athenis terrâ fuiſſe conditas, narrat Ælianus lib. 12. de Animalibus cap. 40. ubi de Miltiadis & Evagoræ equabus ſic ſcribit: Μιλτιάδης δὲ τὰς ἵππους τὰς τρὶς Ὀλύμπια ἀνελομένας ἔθα

ψ

εν ἐν Κεραμεικῷ. Καὶ Ευαγόρας δὲ ὁ Λά-
ων καὶ ἐκεῖνος Ολυμπιονίκους ἵππους ἔθαψε
εγαλοπρεπῶς. *Miltiades tres equas Olym-
æ victrices ſepulturæ honore in Ceramico
ffecit. Evagoras Lacon itidem Olympioni-
as Equas magnifice ſepelivit.* De Cimonis
quabus idem tradit Plutarchus in Catone
enſorio : Τῶν δὲ Κίμωνος ἵππων, αἷς
λύμπια τρεῖς ἐνίκησεν καὶ ταφαὶ πλησίον εἰσὶ
ἐκείνου μνημάτων.

Referri huc debet MULA, cui à Pub.
raſſo monumentum poſitum cum Inſcri-
tione, quæ hodieque Romæ viſitur. Ea
ero talis:

DIS. PEDIBUS. SAXUM.
HIUCHIÆ. DORSIFERÆ. ET. CLU-
IFERÆ AC. PESSUETÆ. ET. MAN-
UETÆ. CUJUS. UT. INSULTU-
A. DESULTURÆ COMMODETUR.
UB. CRASSUS. MULÆ. SUÆ. CRAS-
Æ. BENE. FERENTI. SUPPEDA-
EUM. HOC. CUM. RISU. POS.
IXIT. ANN. III. MENS. XV. DI. ET.
NOCT. II.

Quid jam CANES memorem? de quo-
um ſepultura elegans locus eſt Pollucis
b. 5. cap. 5. περὶ κυνῶν καὶ τῶν κατ' αὐτάς;
bi inter alia de Cane Gargittio: Καὶ ἔχει
νῆμα ἐν Ἰβηρίᾳ. Xantippi canem ſepul-
um & locum ipſum Κυνὸς σῆμα appella-
um, memorat Plutarchus in Themiſto-
le & in Catone Cenſorio. Affecit etiam
anes hoc honore ipſe Imp. Adrianus, teſte

Spartiano: *Equos & canes ſic amavit, ut ejus ſepulcra conſtitueret.* De Poliarcho quodam idem tradit Ælianus lib. 8. Var. hiſtor. cap. 4. cujus verba modico poſt adſcribemus. Theophraſtus hoc factum inter τῆς μικρολογίας notas refert; Καὶ κυναρίου δὲ τελευτήσαντος, αὐτῷ μνῆμα ποιῆσαι, καὶ στηλίδιον ποιήσας, ἐπιγράψαι Κλάδος Μελιταῖος. *Quumque illi parvulus aliquis canis fuerit mortuus, monumentum faciet adſcriptis etiam in columella hi[s] verbis: Soboles Melitenſis.*

Ad Avium ſepulturam me confero, inter quas hunc honorem CORVIS & CORNICIBUS tributum obſervavi. Statius lib. 2. Sylvar. in Epicedio Pileti:

— gemit inter bella peremptum
Parthus equum, fidoſque canes fleve[re]
Moloſſi:
Et volucres habuere rogos, corvuſqu[e]
Maronis.

Corvum aliquando præcedente tibicin[e] & coronis exornatum ac Æthiopum hu[-] meris eſſe elatum aſſerit Plinius lib. 1[0] cap. 43. De Cornicis, quæ ſic edocta, u[t] literas quaqua verſus, indicio tantum lo[-] ci facto, præpete volatu deferret, ſepul[-] cro à Marrhe Ægypti Rege exſtructo Æ[-] lianus lib. 6. Animal. cap. 7. in hæc verb[a] ſcribit. Ἐν τῇ Αἰγύπτῳ περὶ τὴν λίμνην τὴ[ν] καλουμένην Μύερι[δ]ος, ὅπου κροκοδείλω[ν] πόλις, κορώνης τάφος δείκνυται. Καὶ τὴ[ν] αἰτίαν ἐκείνην Αἰγύπτιοι φασί. Τῷ βασιλ[…]

ων τῶν Αἰγυπτίων, Μάῤῥης δ' οὗτος ἐκαλεῖτο,
ὢ κορώνης θρέμμα πανήμερον. καὶ τὰς ἐπιστο-
λῶν, ἃς ἐβούλετο οἱ κομισθῆναί ποι, θᾶττον
ἐκόμισεν αὕτη, καὶ τὴν ἀγγελίαν ὠκίστη. Καὶ
ἐκούσασα, ἤδη ἔνθα ἰθύναι, δεῖ τὸ πτερὸν,
καὶ τίνα χρὴ παραδραμεῖν χῶρον, καὶ ὅπου
κούσαν ἀναπαύσασθαι. Ανθ' ὧν ἀποθανοῦσαν
Μάῤῥης ἐτίμησεν αὐτὴν καὶ στήλῃ καὶ τάφῳ.
hoc eſt, *Ad nuncupatum lacum Myridis, ubi Crocodilorum oppidum eſt, Cornicis ſepulcrum oſtenditur: cujus cauſam Ægyptii tam afferunt; quod eorum Rex, Marrhes nomine, cornicem valde cicurem habuerit: quæ poſtquam audiſſet, quo perferenda eſſet Epiſtola, mox quo volatus dirigendus & quænam regio tranſeunda & ubi terrarum requieſcendum eſſet, cognoverit, eoque Regis literas ocyus, quam quivis nuncius, perferre ſolita ſit. Eam mortuam & ſepulcri honore & cippi à Rege affectam ajunt.* Vide Suidam.

De ANSERE, quem Lacydes Philoſophus effuſis lacrymis elatum ſepeliverit, Ælianus lib. 7. Annal. cap. 41. ſic loquitur. Λακύδῃ τῷ περιπατητικῷ κτῆμα ἦν
χηνός τι χρῆμα θαυμάσιον. ἐφίλει γοῦν τὸν
τροφέα ἰσχυρῶς, καὶ βαδίζοντι μὲν συνεβάδι-
ζε, καθημένου δὲ ἀνεπαύετο, οὐκ ἀπελείπετο
δὲ αὐτοῦ ἐν βραχεῖ. Οὕτως καὶ ἀποθανόντα ὁ
Λακύδης ἔθαψε καὶ πάνυ φιλοτίμως. ὥσπερ οὖν
υἱὸν ἢ ἀδελφὸν ἐκεῖνος θάπτων. *Lacidem Peripateticum altorem ſuum Anſer tantopere amavit, ut & cum ipſo ſimul ambu-*

laret, & cum ille ſederet, hic quoque ab ambulando quieſceret, nec ipſum unquam relinqueret. Eum igitur Lacidas mortuum non minus ambitioſe quam aut filium aut fratrem ſepulturæ honore affecit.

Sic GALLOS publice extuliſſe Poliarchus ſcribitur ab Æliano lib. 8. Var. c. 4. cujus verba ſuperius promiſſa hæc ſunt Πολίαρχον, φασί, τὸν Ἀθηναῖον εἰς τοσοῦτον προελθεῖν τρυφῆς, ὥς τε καὶ κύνας καὶ ἀλεκτρυόνας, ἐκείνους οἷς ἔχαιρεν, ἐκκομίζειν ἀποθανόντας δημοσίᾳ. καὶ ἐπὶ τὴν ἐκφορὰν αὐτῶν παρεκάλει τοὺς φίλους, καὶ ἔθαπτεν αὐτοὺς πολυτελῶς, καὶ ἐπιγράμματα κατ' αὐτῶν ἐνεκόλαπτεν. hoc eſt, *Poliarchum ferunt ad eam mollitiem perveniſſe, ut canes etiam & gallos, ſi quibus delectatus fuiſſet, mortuos efferret publice, & amicos ſuos convocaret ad funus, ſplendideque eos ſepeliret, atque erigeret in illorum monumentis columnas, quibus epitaphia eorum inſculperet.*

Pene prætexcieram LUSCINIÆ tumulum, de quo Martialis lib. 7. Epig. 86. ſic canit:

Luſciniæ tumulum ſi Teleſina dedit.

Denique inter PISCES, qui ſepultura ſin affecti, MURÆNAM reperio, quam Craſſus non ſolum atratus luxit, ſed etiam terra condidit, ſi fides habenda vulgi ſermonibus, quos refert Ælianus lib. 8. Animal. cap. 4. Ταύτην [μύραιναν] καὶ ἔκλαυσεν ὁ Κράσσος, ὡς ἀκούω, τὸν βίον καταστρέψασαν καὶ ἔθαψε. Καί ποτε Δομετίου πρὸς

αὐτὸ

ὐτὸν εἰπόντος· ὦ μωρὲ, μύραιναν ἔκλαυσας τεθνεῶσαν; ὁ δὲ ὑπολαβών· Ἐγὼ θηρίον, φασ. σὺ δὲ τρεῖς γυναῖκας θάψας οὐκ κλαυσας. *Hanc ille mortuam flevit atque ut audio, honore ſepulturæ affecit. Et cum aliquando Domitius in hunc dixiſſet: Stulte Craſſe, Murænam flevisti mortuam: Ad hæc reſpondens Craſſus; Equidem, inquit, ob beſtiæ mortem flevi; tu vero ne quidem ob tres uxores, quas terræ mandaſti.* Eadem tradit Plutarchus Libello De Capienda ex hoſtibus utilitate. pag. 89. Sed & Delphinum illum, qui pueri, quem amaverat, mortui deſiderio tabuit & exanimatus fuit, ab iis, qui rem cognoverant, in ſui pueri ſepulchro humatum eſſe, ex Appione refert Agellius lib. 8. Noct. Attic. cap. 8.

De ritu Ægyptiorum, qui boves, feles, canes, urſos, lupos & alias beſtias ſepeliebant, Vide Herodotum lib. 2.

CAP. VII.

Sepultura quibus denegata, ac primo de Hoſtibus patriæ & qui ſub horum appellatione comprehendebantur. Romanorum ſeveritas in Impp. Tyrannos, Athenienſium in Sacrilegos & Proditores. Alio crimine damnatis ſepultura conceſſa à Magiſtratibus æquioribus, ab iniquioribus denegata; quod etiam Chriſtianis olim contigit.

SED nunc de illis etiam aliquid dicemus, quibus ipſæ Leges ſepulturam denega-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

runt. Horum tria potiſſimum genera reperio: Hoſtes patriæ, Suſpendioſos & Αὐτόχειρας; quos ipſos olim lugeri non fuiſſe ſolitos, docet nos Neratius Juriſconſultus in L. Liberorum. D. De iis qui not. infamia: *Non ſolent*, inquit ille, *lugeri hoſtes vel perduellionis damnati, nec ſuſpendioſi, nec qui ſibi manus intulerunt, non tædio vitæ, ſed malâ conſcientiâ*: Nam ut recte Ælianus ait lib. 4. Var. Hiſtor. cap. 7. οὐκ ἦν ἄρα τοῖς κακοῖς οὐδὲ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος, ἐπεὶ μηδὲ τότε ἀναπαύονται. ἀλλ᾽ ἢ παντελῶς ἀμοιροῦσι ταφῆς, ἢ καὶ ἐὰν φθάσωσι ταφέντες, ὅμως καὶ ἐκ τῆς τελευταίας τιμῆς καὶ τοῦ κοινοῦ πάντων σωμάτων ὅρμου καὶ ἐκεῖθεν ἐκπίπτουσι. hoc eſt, *Ne in morti quidem ſceleroſis hominibus aliquid lucri propoſitum eſt, quoniam neque tunc poſſunt quieſcere. Sed aut prorſus deſtituuntur, aut quamvis ſepeliantur, tamen ſupremum honorem & communem omnium corporum portum amittunt.*

Hoſtes patriæ appello perduellionis & læſæ majeſtatis reos, pacis publicæ perturbatores, proſcriptos & quicquid eſt hujus farinæ, quorum pœnæ ad exemplum aliorum pertinebant. Hos ſepultura olim prohibitos, clarum eſt exemplo Gracchorum, de quibus Valerius Max. lib. 6. c. 3. *Viguit in noſtra civitate Tiberii & Caii Gracchorum ſumma nobilitas ac ſpes ampliſſima. Sed quia ſtatum civitatis conati erant convellere, inſepulta cadavera jacuerunt*

ſu

ſupremuſque humanæ conditionis honos filiis Gracchi & nepotibus Africani defuit. Nec non militum illorum, *qui Rhegium injuſto bello occupaverant, mortuoque duce Iubellio M. Cæſium ſcribam ejus ſua ſponte Imperatorem delegerant:* quos omnes *Senatus Romanus carceri incluſit, quinquagenos per ſingulos dies virgis cæſos, ſecuri percuti juſſit, eorumque corpora ſepulturæ mandari, mortemque lugeri vetuit*, teſte Valer. Maximo lib. 2. cap. 7. Hinc Cloantillæ tanquam crimen objectum, quod *virum, qui inter rebellantes fuerat, ſepeliviſſet*, refert Quintilianus lib. 8. cap. 5. Et ex hoc jure T. Fl. Veſpaſianus adhuc Prætor *pœnæ conjuratorum addendum cenſuit, ut inſepulti projicerentur.* teſte Suetonio in ejus vita cap. 2. Qui tamen locus non obſcure indicat, ſepulturam interdum conjuratis fuiſſe conceſſam: quod teſtatur exemplum Lentuli & Catilinariæ conjurationis conſciorum, quos quidem juſſu Ciceronis in carcere ſecuri percuſſos, at ſepultura non eſſe prohibitos, diſerte ſcribit Plutarchus in Antonio: οὐδεὶς, inquit, εἴρχθη ταφῆς τῶν τότε κολασθέντων ὑπὸ Κικέρωνος. Niſi forte id ideo factum, quod de indemnatis deque inauditis, licet ſontibus, extra ordinem ſumptum fuit ſupplicium. Nam alias majeſtatis vel perduellionis rei poſt ultimum ſupplicium in Gemonias ſcalas abjici & unco in Tiberim pertrahi ſolebant: quod M. Clodio, circa annum Urbis

bis 517. accidiſſe teſtatur Valerius Max. lib. 6. cap. 3. *M. Clodium Senatus Corſis, quia turpem cum his pacem fecerat, dedidit: Quem ab hoſtibus non acceptum, in publica cuſtodia necari juſſit. Semel læſa majeſtate imperii, quot modis ira pertinax vindex: factum ejus reſcidit, libertatem ademit, ſpiritum extinxit, corpus contumelia carceris & deteſtanda Gemoniarum ſcalarum nota defœdavit.* Eadem pœna circa annum ab V. C. 643. affectus & Qu. Çœpio, qui etſi quidem præturæ ſplendore, triumphi claritate, conſulatus decore, maximi pontificatus ſacerdotio, ut Senatus patronus diceretur, aſſecutus erat: tamen cum ejus culpa exercitus Romanus à Cimbris & Teutonibus deletus videretur, *in publicis vinculis ſpiritum depoſuit, corpuſque ejus funeſti carnificis manibus laceratum, in ſcalis Gemoniis jacens, magno cum horrore totius fori Romani conſpectum eſt*, teſte eodem Valerio Maxim. lib. 6. cap. 9. De Sejano ejuſque familiaribus in Gemonias abjectis uncoque tractis, vide Sueton. in Tiberio cap 61. & Dionem l. 58.

Nec immunes fuêre ab hac pœna ipſi Imperatores, ſi in tyrannos degeneraſſent: id quod non obſcure indicat Antonius in oratione, quam habuit in Senatu pro actis Cæſaris, apud Appian. Alexandrinum l. 2. de Bellis Civilibus pag. 509. Δόξαντος δ' ἐπὶ βίᾳ τυραννῆσαι, τό τε σῶμα ἄταφον τῆς πατρίδος ὑπερορίζεται, hoc eſt, *quod ſi ut tyran-*

yrannus damnabitur, cadaver inſepultum xtra patriam exterminabitur. Et paulo oſt in alia oratione pag. 512. τὸ δὲ σῶμα τοῦ Καίσαρος συρόμενον καὶ αἰκιζόμενον καὶ ἄταφον ῥιπτούμενον, (καὶ γὰρ ταῦτα ἐκ τῶν νόμων τοῖς τυράννοις ἐπιτέτακται) περιόψεσθαι νομίζετε τοὺς ἐστρατευμένους αὐτῷ. hoc eſt, *Putatis neglectim ſpectaturos lacerum Cæſaris corpus rabi unco (ſic enim legibus in tyrannos animadvertitur) in Tiberim? quaſi id nihil ad ſe quondam ejus milites pertineret.* Tale quid minitabatur populus Tiberio Imp. teſte Suetonio in ejus vita cap. 75. Et Vitellium Imp. poſt varia ludibria, quibus affectus fuit, *tandem apud Gemonias minutiſſimis ictibus excarnificatum atque confectum, & inde unco tractum in Tiberim*, tradit Suetonius, cap. 17. Quod judicium Senatus fuerit de Commodo Imp. unco trahendo Lampridius, & de Maximino eadem pœna afficiendo Jul. Capitolinus videndus eſt. Heliogabalus præter hæc etiam in cloacam miſſus eſt, teſtibus Sex. Aurelio Victore & Lampridio, cujus hæc ſunt verba: *Solus omnium Principum & tractus eſt & in cloacam miſſus & in Tyberim præcipitatus: Quod odio communi omnium contigit, à quo ſpeciatim cavere debent Imperatores: ſiquidem nec ſepulchra mereantur, qui amorem Senatus, Populi ac militum non merentur.* Sic Alexandri primi Pheræorum tyranni, ab uxore ſua Thebe ſublati, cadaver cum contumelia à Phe-

ræis projectum conculcatumque narrat Plutarchus in Pelopida: Τῷ μὲν τάχει τῆς τελευτῆς, πρότερον ἴσως ἢ προσῆκον ἦν ἀποθανόντα· τῷ δὲ μόνῳ, πρῶτον τύραννον ὑπὸ γυναικὸς ἰδίας ἀπολέσθαι, καὶ τῇ μετὰ θάνατον αἰκίᾳ τοῦ σώματος, ῥιφέντος καὶ πατηθέντος ὑπὸ τῶν Φεραίων, ἄξια πεπονθέναι δόξαντα τῶν παρανομημάτων. hoc eſt, *Ac mortis quidem celeritate citius fortaſſe, quam oportuit, defunctus eſt: Vno vero hoc, quod primus omnium tyrannorum à propria ſit uxore ſublatus, & poſt obitum cadaver cum contumelia projectum à Pheræis conculcatumque, dignum facinoribus ſuis exitum viſus eſt inveniſſe.*

Eadem ſeveritate Athenienſes etiam in Proditores & Sacrilegos uſi ſunt, quos nefas fuiſſe in terra Attica ſepeliri, diſcimus ex Xenoph. lib. 1. ἑλληνικῶν, ubi Euryptolemus in oratione pro Ducibus, qui pugna ad Arginuſas nanfragorum rationem non habuerant, ſic loquitur: Τούτους δ' εἰ βούλεσθε κατὰ τοῦτον τὸν νόμον κρίνατε, ὅς ἐστιν ἐπὶ τοῖς ἱεροσύλοις καὶ προδόταις, ἐάν τις ἢ τὴν πόλιν προδιδῷ, ἢ τὰ ἱερὰ κλέπτῃ, κριθέντα ἐν δικαστηρίῳ, ἂν καταγνωσθῇ, μὴ ταφῆναι ἐν τῇ Ἀττικῇ, τὰ δὲ χρήματα αὐτοῦ δημόσια εἶναι. hoc eſt, *Si id vultis, eadem illos lege judicate, quæ contra ſacrilegos & proditores lata eſt, qua nimirum ii, qui civitatem prodere, vel ſacra clepſiſſe judicari ſolent in foro, & ſi convincantur, non ſepeliuntur in Attica & illorum bona publicantur.*

tur. Atque hæc eſt cauſa, cur Themiſtoclis Magneſiæ mortui oſſa clam ab amicis in terra Attica ſepulta ſint, quoniam legibus non concedebatur, quod proditionis eſſet damnatus, teſte Thucydide lib. 1 & Æmilio Probo in ejus vita. Idem accidiſſe Antiphonti & Hyperidi tradit Plutarchus in vita Decem Rhetorum. De Phocione proditionis damnato idem narrat Plutarchus: Ἔδοξε δὲ τὸ σῶμα Φωκίωνος ἐξορίσαι, καὶ μηδὲ πῦρ ἐνκαῦσαι μηδένα πρὸς τὴν ταφὴν Ἀθηναίων. Διὸ φίλος μὲν οὐδεὶς ἐτόλμησεν ἅψασθαι τοῦ σώματος. hoc eſt, *viſum eſt, ut etiam corpus Phocionis extra fines projiceretur, ac ne quis Athenienſis rogum funeri incenderet. Quamobrem nemo amicorum corpus fuit auſus attingere.* Vide Æmil. Probum. Imo ſi quis poſt mortem aut ſepulturam primum proditionis damnatus fuerat, ejus oſſa erui & extra Atticam transferri ſolita, clarum eſt ex oratione Lycurgi contra Leocratem, ubi diſertiſſimus auctor de Phrynicho proditionis poſt exſequias damnato in hæc verba ſcribit: Καὶ ψηφίζεσθαι ὁ δῆμος Κριτίου εἰπόντος τὸν μὲν νεκρὸν κρίνειν προδοσίας, κἂν δόξῃ προδότης ὢν, ἐν τῇ χώρᾳ μὴ τεθάφθαι, τά τε ὀστᾶ αὐτοῦ ἀναρύξαι καὶ ἐξορίσαι ἔξω τῆς Ἀττικῆς. Cauſam vero, cur proditores Athenis non ſepelirentur, Dio Chryſoſtomus in Ῥοδιακῷ hanc eſſe ait, ne quod ſcelerati & nefarii hominis indicium poſteritati relinqueretur: Καθάπερ οἶμαι, inquit,

τὸ μὴ θάπτεσθαι τοὺς προδόντας, ὅπως μηδὲν ᾖ σημεῖον εἰσαῦθις ἀνδρὸς πονηροῦ.

Lacedæmonios quoque eandem pœnam ſtatuiſſe in Pauſaniam, amicitiæ cum Perſis clanculum initæ atque adeo proditionis Peloponenſium manifeſtum, memoriæ prodidit Ælianus lib. 4. Var. hiſt. c. 7. Λακεδαιμόνιοι γοῦν Παυσανίαν Μηδίσαντα οὐ μόνον λιμῷ ἀπέκτειναν, ἀλλὰ γὰρ καὶ τὸ νεκρὸν ἐξέβαλον αὐτοῦ ἐκτὸς τῶν ὅρων, φησὶν Ἐπιτιμήδης. hoc eſt, *Lacedæmonii Pauſaniam cum ad Medorum partes animum deflexiſſet non ſolum fame ad mortem adegerunt: ſed inſuper etiam cadaver ipſius extra terminos ejecerunt, ut refert Epitimedes.* Quanquam Diodorus Siculus lib. 2. Bibliothecæ ait, ipſum cognatis eſſe conceſſum, ut terra obrueretur: τὸ μὲν σῶμα, inquit ille, τοῦ τεθνηκότος συνεχωρήθη τοῖς προσήκουσι καταχῶσαι. Quod ipſum etiam, ut tunc erant mores, ignominioſum fuit habitum: nec enim terra condebant, ſed igne conſumebant corpora mortuorum. Arcades etiam Ariſtocratem proditorem lapidibus obrutum extra fines ſuos inſepultum abjeciſſe, tradit Pauſanias in Meſſenicis: Τὸν δὲ Ἀριστοκράτην οἱ Ἀρκάδες καταλιθώσαντες, τοῦ μὲν τῶν ὅρων ἐκτὸν ἐκβάλλουσιν ἄταφον.

In hujuſmodi igitur ſceleratos tali modo fuit animadverſum: Qui vero alio crimine ſe adſtrinxerant, eorum corpora propinqui à magiſtratibus æquioribus ad ſepulturam non difficulter impetrabant. Ul-

Ulpianus D. De Cadaveribus punitorum: *Corpora eorum, qui capite damnantur, cognatis ipſorum neganda non ſunt. Et id ſe obſervaſſe etiam D. Auguſtus lib.* 10. *de vita ſua ſcribit. Hodie autem eorum, in quos animadvertitur, corpora non aliter ſepeliuntur, quam ſi fuerit petitum & permiſſum.* Et poſtrema, quatuor verba: *Eorum quoque qui exurendi damnantur, peti poſſunt, ſcilicet ut oſſa & cineres collecta ſepulturæ tradi poſſint.* Quod autem Auguſtum Imp. de ſe ſcripſiſſe ait Ulpianus, id aliter de ipſo narrat Suetonius cap. 13. *Nec ſucceſſum victoriæ* (Philippenſis) *moderatus eſt, ſed capite Bruti Romam miſſo, ut ſtatuæ Cæſaris ſubmitteretur, in ſplendidiſſimum quemque captivum non ſine verborum contumelia ſæviit: ut quidem uni ſimpliciter ſepulturam precanti reſpondiſſe dicatur, jam iſtam in volucrum poteſtatem fore.* Sed ſæpe fit ut iræ vehementia nobis duriora quædam verba extorqueat, quæ tamen non ſtatim res ipſa conſequitur.

Nec vero cognatis ſolum *corpora animadverſorum*, ſed & *quibuſlibet petentibus ad ſepulturam danda eſſe* monet Paulus l. 1. Sententiar. Quo pertinet humaniſſimum illud Diocletiani & Maximiani Impp. Reſcriptum, quod extat in L. 11. C. De Religioſis: *Obnoxios criminum digno ſupplicio ſubjectos ſepulturæ tradi non vetamus.* Ex quo ritu Poſtumius Junior Declamat. 6. *Dicendum eſt, quod hoc ipſo admoneor exemplo,*

plo, in honorem pietatis etiam damnati ſepeliuntur. Sed & in Concilio Moguntienſi definitum, ut Cadavera punitorum poſt peractam Deo confeſſionem telluri mandarentur: *Si de omnibus peccatis ſuis*, inquit Concilium, *puram confeſſionem agentibus & digne pœnitentibus communio in fine ſecundum Canonicum juſſum danda eſt, cur non eis, qui pro peccatis ſuis pœnam extremam perſolvunt? Scriptum eſt; Non vindicat Deus bis in idipſum.* Vide Decreti cauſam 13. quæſt. 2. cap. 30.

Dixi autem ſuperius, *à magiſtratibus æquioribus*, capitis damnatos ad ſepulturam facile impetrari ſolitos. Nam quibus animus erat crudelior, ii ſine ulla ſcelerum diſtinctione omnes animadverſos ſepultura arcebant. Ob quam rem inhumanitatis accuſant Locrenſes Plemnium Scipionis legatum, qui tribunos militum *laceratos omnibus, quæ pati corpus ullum poteſt, ſuppliciis interfecit, nec ſatiatus vivorum pœna, inſepultos projecit*, ut ait Livius lib. 30. Et Cicero ſepeliendorum liberorum poteſtatem pretio à parentibus redemptam Verri in Sicilia Prætori exprobrat his verbis in Verrina 5. *Nam illorum liberi cum erunt ſecuri percuſſi ac necati, corpora feris objicientur. hoc ſi luctuoſum eſt parentibus, redimant pretio ſepeliendi poteſtatem. Onaſum Segeſtanum hominem nobilem dicere audiſtis, ſe ob ſepulturam Heraclii Nauarchi pecuniam Timarchidi numeraſſe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

raſſe. Ideo etiam quaſi novum in Tiberii ſævitia notat Suetonius cap. 61. *Interdictum ne capite damnatos propinqui lugerent.* Et de eodem Tacitus in Annalibus: *Damnati publicatis bonis ſepultura prohibebantur.* Atque hanc crudelitatem Chriſtiani antiquitus crebro experiebantur, quos corpora martyrum nullis precibus impetrare potuiſſe ad ſepulturam legimus. Lugdunenſium & Viennenſium martyrum corpora ſub Vero Imp. cum ſex dies ſub dio jacuiſſent, diligentiſſime obſervata, ne à fidelibus ſurriperentur, neque precibus, neque magna pecuniæ vi obtineri poſſent, tandem *ab impiis illis & facinoroſis carnificibus exuſta inque cineres redacta, in Rhodanum fluvium, qui illic in proxima defluit, ſpargebantur, quo nullæ quidem illorum reliquiæ ſuper terram amplius extarent.* teſte Euſebio lib. 5. cap. 1. Quod cum ægerrime ferrent Chriſtiani reliqui, martyrum corpora feris avibuſque objecta, ſi quando minus accurate cuſtodirentur, etiam capitis periculo noctu ſolebant ſurripere, ut annotavit Marcus Velſerus Commentario ad paſſionem S. Afræ & ſociarum.

CAP.

CAP. VIII.

Sepultura prohibiti Suſpendioſi & Αὐτόχειρες. Suſpendioſi *qui? Tædio vitæ ſe interficientibus ſepultura conceſſa. non illis, qui mala conſcientia.* Αὐτοχειρία *omnis damnata à Chriſtianis.*

HActenus de primo: ſequitur alterum genus eorum, qui legibus à ſepulturæ honore excludebantur. Eos Neratius dicto loco *Suſpendioſos* vocat, hoc eſt, ut Petrus Faber in Semeſtribus interpretatur, cruciarios vel in patibulo ſuſpenſos vel cruci affixos. Nam qui hoc ſupplicio afficiebantur, illos tabo diffluere & à Sole ac pluvia corrumpi ſinebant, ut docuit Lipſius lib. 2. de Cruce cap. 15. Imo hoc fine cuſtodes à magiſtratu additi, qui viderent, ne cadavera ad ſepulturam detraherentur. Clarum id ex Petronii Satyrico, ubi lepidiſſimus auctor ſic ait: *proxima ergo nocte cum miles, qui cruces aſſervabat, ne quis ad ſepulturam corpora detraheret.* Et aliquanto poſt: *Vt poſtero die vidit unam ſine cadavere crucem, veritus ſupplicium, mulieri quid accidiſſet, expenit: ne ſe expectaturum judicis ſententiam, ſed gladio jus dicturum ignaviæ ſuæ:* Hinc igitur videre eſt, ex indulgentia potius & clementia quadam præſidis Pilati, quam ex veteri Romanorum more corpus Servatoris noſtri in cruce ſuſpenſi Joſepho Arimathæo & Nicodemo ad ſepulturam eſſe con-

onceſſum, ut eſt apud SS. Euangeliſtas. iſi forte præſes Romanus ſatisfacere voit Judæorum juri, quod extat Deuteonomii cap. 21. *Quando peccaverit homo, uod morte plectendum eſt, & adjudicatus orti appenſus fuerit in patibulo: non permaebit cadaver ejus in ligno, ſed in eadem die pelietur.* Noſtris vero moribus etiam in xemplum relinquuntur cadavera ſuſpenrum ac rotæ ſupplicio affectorum: cona quos mores Petrus Ravennas JCtus ut nprobatos invehitur in fine Compendii uris Canon. & in Dictis Notabil. Extraag. in princip. Quem duobus libris conutat Hoochſtraten Provincial. Monachor. rædicator in Juſtificatorio Principum leman. ut notat Georgius Erhardus in ymbolis Annotationum ad Petron. Arbirum.

Tertii generis ſunt Αὐτόχειρες, hoc eſt, ui ipſi ſibi manus violentas intulerunt. Ios apud antiquiſſimos Græcos non crenatos, qui tunc mos erat, ſed terra obruos, ſupra lib. 1. cap. 3. oſtendimus. Ignoninia certe affectos ſcribit Ariſtoteles l. 5. thic. extremo: ὁ δὲ δι᾽ ὀργὴν ἑαυτὸν σφάττων, ἑκὼν τοῦτο δρᾷ παρὰ τὸν ὀρθὸν νόμον, ὃ οὐκ ἐᾷ ὁ νόμος. Et mox: διὸ καὶ ἡ πόλις ημιοῖ, καὶ τις ἀτιμία πρόσεστι τῷ ἑαυτὸν διαθείραντι, ὡς τὴν πόλιν ἀδικοῦντι. id eſt, *Qui per iram ſeipſum jugulat, lubens contra ectam legem id agit, quod lex non permittit.* t mox: *Vnde etiam ipſum civitas mulctat,* eique

eique ignominia quædam irrogatur, qui ſe-ipſum necavit, quaſi civitatem injuria affecerit. Romani vero hu,uſmodi αὐτόχειρας, & potiſſimum eos, qui ex ſe literam longam, ut Plautus ait, feciſſent, collum ſuum laqueo obſtringentes, primis illius Reipub. temporibus, ſepultura omnino prohibuerunt: Servius ad illud Virgilii lib. 12. Æneid. Et nodum informis lethi trabe nectit ab alta: *Sane ſciendum*, inquit, *quod cautum fuerit in Pontificalibus libris, ut qui laqueo vitam finiſſet, inſepultus abjiceretur: unde bene ait*, Informis lethi, *quaſi mortis infamiſſimæ.* Origo hujus ritus à Tarquinio Priſco, qui αὐτοφονευτὰς non ſolum inſepultos abjici: ſed & corpora eorum cruci affigi juſſit. Sic enim Plinius lib. 36. cap. 15. ubi de cloacis ab ipſo primum ſtructis: *Cum id opus Tarquinius Priſcus plebis manibus faceret, eſſetque labor incertum longior an periculoſior, paſſim conſcita nece, Quiritibus tædium fugientibus, novum & inexcogitatum antea poſteaque remedium invenit ille Rex, ut omnium ita defunctorum figeret crucibus corpora, ſpectanda civibus ſimul & feris volucribuſque devoranda.* Eadem tradit Servius, niſi quod id Tarquinio Superbo adſcribit. Sic enim pergit dicto loco: *Caſſius Emina ait Tarquinium Superbum cum cloacas populum facere coëgiſſet, & ob hanc injuriam multi ſe ſuſpendio necarent, juſſiſſe corpora eorum cruci affigi. Tunc primum turpe habitum eſt mor-*

mortem ſibi conſciſcere. Vere autem Pli-
nius id remedium neque antea neque poſt-
ea uſurpatum ſcribit. Nam eos qui ſuſpen-
dio ſe necaſſent, funeratos fuiſſe teſtatur
exemplum D. Silani, qui cum à patre M.
Manlio Torquato abdicatus eſſet, etſi tam
triſti patris ſententia perculſus lucem ul-
terius intueri non ſuſtinuit, ſuſpendioque
ſe proxima nocte conſumſit, funus tamen
ipſi ductum eſſe ſcribit Valer. Maximus
lib. 5. cap. 8. Mitigata enim fuit hæc pœ-
na & reſtricta ad eos, qui facinoris alicujus
ſibi conſcii è medio ſe ſuſtuliſſent. Nam
alias qui mortis accerſitæ juſtam cauſam
habuiſſet, ille glorioſe & honeſte obiiſſe
putabatur. Erat autem juſta cauſa accer-
ſendæ mortis tædium vitæ, quod tam ex
ſecunda quam adverſa fortuna oriri poteſt.
Utriuſque meminit Strabo lib. 15. ubi cum
enumeraſſet dona à Poro Indorum Rege
per Legatos Auguſto Cæſari miſſa, ſub-
jungit: Συνῆν δὲ, ὥς φασὶ, καὶ ὁ Ἀθήνησι
κατακαύσας ἑαυτὸν, ποιεῖν δὲ τοῦτο τοὺς μὲν
ἐπὶ κακοπραγίᾳ ζητοῦντας ἀπαλλαγὴν τῶν
παρόντων, τοὺς δὲ ἐπ' εὐπραγίᾳ, καθά-
περ τοῦτον. Ἅπαντα γὰρ κατὰ γνώμην πράξαν-
τα μέχρι νῦν, ἀπιέναι δεῖν, μήτι τῶν ἀβου-
λήτων χρονίζοντι συμπέσῃ. Καὶ δὴ καὶ γε-
λῶντα ἁλέσθαι γυμνὸν ἐπαληλειμμένον ἐν περι-
ζώματι ἐπὶ τὴν πυράν. hoc eſt, *Aderat
etiam ille, ut ajunt, qui ſe Athenis con-
cremavit. quod alii in rebus adverſis facere
dicuntur, ut præſentia mala effugiant; alii
in*

in rebus ſecundis, quemadmodum hic. Nam cum omnia ex ſententia adhuc ſucceſſiſſent, abeundum ſibi è vita cenſuiſſe, ne quid adverſi accideret immoranti. Adeoque ridentem eum & nudum & unctum in rogum iſſe. Apud Maſſilienſes quoque ob utramque cauſam ſine infamia quis mortem accelerare potuit, ſi eam Senatui probaſſet. Valerius Max. lib. 2. 6. *Venenum cicuta temperatum in ea civitate publice cuſtoditur, quod datur ei, qui cauſas Sexcentis (id enim Senatus ejus nomen eſt) exhibuit, propter quas mors ſit illi expetenda. Cognitione virili benevolentia temperata, quæ nec egredi vita temere patitur, & ſapienter excedere cupienti celerem fati viam præbet: ut vel adverſa, vel proſpera nimis uſis fortuna (utraque enim finiendi ſpiritus, illa ne perſeveret, hæc ne deſtituat, rationem præbet) comprobato exitu terminetur.* Quam conſuetudinem etiam in Ceo Græciæ inſula obſervari teſtatur idem Valerius d. l. Et Strabo lib. 10. citat verſus Menandri hunc ritum prædicantes: Παρὰ τούτοις δὲ δοκεῖ τεθῆναί ποτε νόμος, οὗ μέμνηται καὶ Μένανδρος:

Καλὸν τὸ Κείων νόμιμόν ἐστι Φανία,

Ὁ μὴ δυνάμενος ζῆν καλῶς, οὐ ζῇ κακῶς. προσέταττε γάρ, ὡς ἔοικεν ὁ νόμος, τοὺς ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη γεγονότας κωνειάζεσθαι τοῦ διαρκεῖν τοῖς ἄλλοις τὴν τροφήν. hoc eſt, *Apud hos videtur lex fuiſſe poſita, cujus Menander etiam meminit:*

Ceſenſium hoc bonum inſtitutum eſt Phania.
Qui non poteſt vivere bene, non moritur male.

Mandato enim, ut apparet, legis, qui ſexaginta annos exceſſiſſent, cicutam bibebant, ut reliquis victus ſufficeret. Meminit & Heraclides Ponticus De Politiis: οὐ περιμένουσι γηραιοὶ τελευτὴν, ἀλλὰ πρὶν ἀσθενῆσαι ἢ πηρωθῆναί τι, οἱ μὲν μήκωνι, οἱ δὲ κωνείῳ ἑαυτοὺς ἐξάγουσι. hoc eſt, *Senio confecti mortem non expectant, ſed antequam adverſa valetudine corripiantur, alii papavere, alii cicuta ſibi ipſis mortem accerſunt.* Ceterum qui fortunam ſecundam ſpontanea morte finiverint, priuſquam in adverſam inciderent, pauciores reperiuntur. Ex hoc tamen more intelligendum eſt illud Plauti in Pœnulo. Act. 1. Sc. 2. verſ. 96.

—— AG. *Abi domum, ac ſuſpende te.*
MI. *Quamobrem?* AG. *quia nunquam audibis verba tot tam ſuavia.*
Quid tibi opus eſt vixiſſe? auſculta mihi modo ac ſuſpende te.

Et illud Terentii Eunucho Act. 3. Sc. 5. ubi Chærea loquitur:

Iamne erumpere hoc licet mihi gaudium? pro Iupiter
Nunc eſt profecto interfici, cum perpeti me poſſum.
Ne hoc gaudium contaminet vita ægritudine aliqua.

Eorum vero qui ob res adverſas, hoc eſt, vel dolorum corporis adverſæque valetudinis

dinis impatientia, vel æris alieni aut violatæ pudicitiæ aut alio aliquo pudore, vel amoris & deſiderii vehementia, vel metu imminentis periculi, vel ira & furore, vel alia animi perturbatione vel denique aucupatione gloriæ & immortalis nominis ferro aut quovis alio lethi genere ſe trucidarunt, tot exempla paſſim in priſcorum monumentis extant, ut qui ea colligere velit, videatur oleo & opera abuti. Cum his igitur mitius actum; quemadmodum & Chorus Troadum captivarum cenſet apud ſapientiſſimum poëtam Euripidem in Hecuba:

Σύγγνωσθ' ὅταν τις κρεῖσσον' ἢ φέρειν κακὰ
Πάθῃ, ταλαίνης ἐξαπαλλάξαι ζωῆς.

hoc eſt,

Ignoſcite huic, ſi quis conflictans cum malo
Majore quam pro viribus, ſeſe enecet,
Vitaque ab ærumnoſa ſemet extrahat.

Nam non ſolum ſepulturæ honore afficiebantur, lugebanturque: ſed & teſtamenta illorum valebant, donationes conjugi factæ morte confirmabantur & ſi inteſtati decederent, bona eorum ordinario ſucceſſori relinquebantur, nec à fiſco inquietabantur. At vero qui ſceleris conſcientia obſtricti, ut ſupplicium de ſe ſumendum anteverterent, ipſi de ſe ſtatuerunt, & quaſi *αὐτοκατάκριτοι* ſententiam tulere, his ſepulturæ honorem plerumque denegatum puto. Id enim non obſcure indi-

indicat illud Quintiliani Declam. 4. *Qui cauſas voluntariæ mortis in Senatu non reddiderit, inſepultus abjiciatur.* Et vulgatum illud in ſcholis Rhetorum: *Homicida ſui inſepultus abjiciatur.* Et Cedreni: Κἀκεῖνον ἄταφον ῥίπτεσθαι κατὰ τὸν βιοθανάτων νόμον. Atque ideo tanquam novum in Tiberii ſævitia notat Tacitus libro 6. Annal. *Promptas ejuſmodi mortes metus carnificis faciebat & quia damnati, publicatis bonis, ſepultura prohibebantur, eorum qui de ſe ſtatuebant, humabantur corpora, manebant teſtamenta, pretium feſtinandi.* De his etiam capio verba Joſephi apud Hegeſippum libro 3. de Bello Hieroſolymitano cap.17. *Hæc non ſolum moribus hominum, ſed etiam legibus interdicta accipimus. Namque alii inſepultos projici jubent eos, qui ſe in ferrum dejecerunt. Dignum eſt enim, ut qui patris imperium non expectaverunt, priventur quaſi quodam matris gremio, terræ ſepulchro. Alii dextram manum abſcindunt defunctis, ut ſeparent à membris ſui corporis, quod adverſum corpus ſuum veſano militavit furore.* Quod autem hic de manu abſciſſa ſcribit Hegeſippus, id apud Athenienſes uſitatum fuiſſe, colligere eſt ex oratione Æſchinis contra Cteſiphontem non procul à fine: Καὶ γὰρ ἂν εἴη δεινὸν, ὦ Ἀθηναῖοι, εἰ τὰ μὲν ξύλα καὶ τοὺς λίθους καὶ τὸν σίδηρον τὰ ἄφωνα καὶ ἀγνώμονα, ἐάν τιν᾽ ἐμπεσόντα ἀποκτείνῃ ὑπερορίζομεν· καὶ ἐάν τις αὐτὸν

διαχρή-

διαχεήσηται τὴν χεῖρα τὴν τοῦτο πράξασαν χωρὶς τοῦ σώματος θάπτομεν. hoc eſt, *Abſurdum enim fuerit, nos ligna, lapides, & ferrum, quæ voce & mente carent, ſi quem delapſa occiderint, exterminare: & ſi quis ſeipſum occiderit, manum quæ id fecit, ſeorſim à reliquo cadavere ſepelire.*

Quod ſi forte ſepulturæ participes fiebant, reperta tamen alia pœna fuit, qua hujuſmodi *αὐτόχειρες* afficerentur. Unde Seneca lib. 8. Declam. 6. *Neſcio cujus criminis conſcius confugit ad mortem. cujus inter ſcelera etiam hoc eſt, quod damnari non poteſt. Contra hos inventum eſt, ut aliquid poſt mortem timerent, qui nec mortem timent: nihil non auſurus, qui ſe potuit occidere.* Veteri quidem jure nullam pœnam fuiſſe conſtitutam in reos, qui ante latam ſententiam ſe interficerent, teſtatur exemplum C. Licinii Macri, qui repetundarum reus, dum ſententiæ diriberentur, in Mænianum conſcendit, & *cum M. Ciceronem, qui id judicium cogebat, prætextam ponentem vidiſſet, miſit ad eum qui diceret ſe non damnatum, ſed reum periiſſe: nec ſua bona haſtæ poſſe ſubjici. Ac protinus ſudario, quod forte in manu habebat, ore ac faucibus coartatis, incluſo ſpiritu pœnam morte præcurrit. Qua cognita re Cicero de eo nihil pronunciavit*, ut ait Valer. Maximus, lib. 9. cap 12. Sub Impp. vero horum omnis tam ex teſtamento, quam ab inteſtato ceſſabat ſucceſſio, & bona heredibus

libus erepta in fiſcum redigebantur, ut videre eſt ex Fragmentis priſcorum Juriſconſultorum, qui, quod fere Stoicorum doctrina imbuti eſſent, mitius egêre cum iis, qui ipſi ſe rebus humanis eximebant. Sed Chriſtianæ religionis antiſtites facti hujus atrocitatem ad ſacrarum literarum obruſſam exigentes, omnem αὐτοχειρίαν, quæ conſulto fit, damnant & eadem, quod dicitur, pertica metiuntur omnes, qui ſe metipſos exanimant, ſive conſcientia ſceleris, ſive tædio vitæ ad mortem ſibi accleerandam adducantur. Damnata igitur eſt omnis αὐτοχειρία à Concilio Braccarenſi I. quod Canone XXXIV. ita ſtatuit, *Item placuit, ut, qui ſibi ipſis aut per ferrum, aut per venenum, aut præcipitium, aut ſuſpendium aut quolibet modo violentiæ inferunt mortem, nulla pro illis in oblatione commemoratio fiat, neque cum pſalmis ad ſepulturam eorum cadavera deducantur.* Quam pœnam etiam Romani Pontifices ad eos extenderunt, qui velitando vel ambitionis ergo decurrendo vulnerati in ludicro certamine caderent, ut videre eſt ex C. I. Libri 5. Decretal. Greg. tit. XIII. De Torneamentis. & C. II. libri ejuſdem tit. XVII. De Raptoribus.

Atque hæc ſunt, quæ libro de Funeribus Romanorum addere volui, cujus generis quidem plura habebam, ſed illa aliorum induſtriæ relinquo.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

INDEX AUCTORUM

Qui in libris de Funeribus Romanorum & Appendice laudantur, illuſtrantur, emendantur.

A.

Accius. 179
Acron Horarii interpres. 70.182.214.251.
253. & 254. 427.
Ado Viennenſis. 457
Ælianus. 2.45.70.73.100.278.292.295.326.
381.427.584.585.586.587.588.599.600.613.
401.614.624.625.626.627.628.629.30.636
Ælius Spartianus. *Vide* Spartianus.
Æmilius Probus. 55.267
Æmilius Portus. 21
Æſchylus. 130.158.192.& 193.48
Æſchyli Scholiaſtes. 101.130.45
Æſchines. 647.64
Æſopus. 128. & 12
Afranius. 50
Agathias. 193.335.383.47
Agellius. 36.116.& 117.123.132.& 33.18
222.233.244.286.341.345.409.412.485.
486.623.629
Agennus Vrbicus. 2
Aimoinus. 31
Albinus Flaccus. 7
Alcæus. 39
Aldus Manutius. 357.4
Alexander Aphrodiſæus. 1

Alt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Alfenus JCtus. 245.359.360.363.418
Ammalarius Fortunatus. 69
Ambroſius. 104.111.189
Ammianus Marcellinus. 23.147.236.316.324. 344.386.442. & 443.621
Ammianus poëta. 336
Anacreon. 48.& 49.494.497
Andr. Schottus. 602
Andr. Tiraquellus. 312
Antipater. 112.180.391
Ant. Auguſtinus. 42
Ant. Muretus. 57.107
Apollonius Rhodius. 285.518
Apulejus. 25.26. & 27.45.46.49.64.65.66. 84.93.411. 126.151.158.159.160.209.213. 229.236.302.309.347.351.382.389.438.439 482.488.492.512.547.553.560
Appianus Alexandrinus. 69.118.136. & 137. 154.214.218.238. & 239.256.279.281.287. 523.608.620.621.622.632.633
Ariſtenetus. 35.& 36
Ariſtophanes. 33.77.& 78.97.318.581
Ariſtophanis Scholiaſtes. 176.332
Ariſtoteles. 125.161.458.488.641.642
Arnobius. 2.56.64.168.269.381.522.& 523.524
Arrianus diſſert. Epicteti. 174
Arrianus Hiſtoricus. 623
Artemidorus. 15.67. & 68.79.84.102.118. 120. 169. 172. 181. 183. 184. 185.186.210. 284.346.406.519.553.568
Aſconius Pædianus. 238
Aſtrampſychus. 184.203
Athenæus. 48.54.68.124.132.185.384.404. 431.489.517.518.523
Auctor de Viris illuſtribus. 23.412.515

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Auguſtinus. 211.343.482.509.519.& 520.& 521
Auſonius. 21.32.33.92.93.368.454.471. 479.493.503.527.624
Athanaſius. 562

B.

Arnabas Briſſonius. 196.370.408.580.598
Baruch Propheta. 516
Baſilius. 172
Bion. 42.176.210
Bonav. Vulcanius. 412
Broiſſardus. 403

C.

CÆcilius. 500.501.506.511
Cæſar Baronius. 57.58
Cajus JCtus. 369.371.372.390.398
Callimachus. 108.336.410.471
Calpurnius Flaccus. 111
Capitolinus. 13.30.31.44.137.227.239.365. 366.415.491.492.529.539.555.566.567.570 574.577.580.621.624.633
Caſſianus Baſſus. 95
Caſſiodorus. 344.348.447.448.449.450.453 454
Catullus. 176.178.308.322.424.455.510.523. 539
Celſus JCtus. 426.432
Cedrenus. 92.442.647
Chariſius. 16.341.342
Chion. 78
D. Chryſoſtomus. 113.114.128.134.164.165 434.594
Chronicorum liber. 62.457

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Cicero. 2.9.15.25.26.34.52.55.64.74.75.78. 100.103.106.116.122.129.131.138.159.16, 162.170.176.181.214.221.224.226.230.23. 232. 237. 238. 240.255.258. 264.274.2761. 279.291.298. 301. 315. 341. 342.344.345. 390.391.404.406. 408. 411.413.424.426. 427.431.432.436.443.453.459.476.480. 484.485.486.492.511.541.518.524.525.526. 529.531.532.533.552.579.598.599.638
Cintius Alimetus. 506
Claudianus. 173
Claudius Guichardus. 139.363
Clemens Alexandrinus. 79.215.216.293.473.
Codex Juſtiniani. 84.136.227.271.356.365. 368. 371. 372. 425. 431. 437.438.442.452. 454.460.461.462.637
Codex Theodoſii. 209.271.460.467
Columella. 485
Concilium Braccarenſe. 271
Concilium Toletanum. 460
Concilium Moguntienſe. 638
Cornelius Celſus. 91
Cornelius Nepos. 24.152.241
Cornelius Tacitus. 11.21.24.30.bis.50.51.106. 110.115.138.139.bis.141.142.144.146.152. 153.156.182.198.200.205.223.234.253.267 293.294. 299. 317. 322. 338.392.393.439. 472.491.512.549. 550. 551.555.566.572. 574.577.578.579.580.612.622.639.647
Corippus. 55.114.133.166.167
Cornutus Perſii interpres. 19.117.244
Crinagorus. 325.398.399
Conr. Rittershuſius. 80.93.114.132.134. 504.571
Curtius. 74.176.617.624
Cyprianus. 35.205.236.520

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

D.

Daniel Heinſius. 428
David Chimchi. 306
David Hæſchelius. 165
David Regius vates. 346
Demoſthenes. 81.106.163.260
Deſiderius Heraldus. 46.489
Dio Caſſius. 28.82.84.139.140.141.143.156
157.177.201.205.212.223.224.229.233.234
235.256.257.274.280.281.287.295.311.330
340.376.386.395.414.422.439.453.482.487
504.514.528.532.534.535.536.537.546.550
554.566.568.569.570.571.572.573.574.
576.578.620.632
Dio Chryſoſtomus. 126.255.602.636
Dion Alexandrinns. 18
Digeſta Juris. 22.63.66.162.202.245.247.323
356.359.360.361.362.363.364.369.371.
372.376.390.392.395.396.400.418.425.
426.431.432.434.435.436.437.438.448.
449.451.452.453.454.455.457.458.467
577.630.637
Diodorus Siculus. 37.51.52.188.197.292.294
309.500.554.606.614.615.616.623.636
Diogenes Laërtius. 2.12.28.36.42.73.198.23
261.327.328.382.383.404.411.433.455
456.474.536.556.557.591.599
Diomedes Grammaticus. 12
Dionyſius Halicarnaſſæus.23.60.76.77.105.13
137.138.142.146.152.161.191.201.204.20
213.214.217.222.226.229.264.265.279.30
405.321.322.327.331.430.515.545.561
Dioſcorides. 53.56.488.49
Donatus. 99.100.105.105.112.301.481
509.506.508.533.534

E. E

E.

Eccleſiaſtes.
Edylus. 495
Egeſippus. 419.647
Elias Venetus. 445
Ennius. 15.57.63.65.348
Epictetus. 117
Eraſmus Roterodamus. 131.519
Etymologici Magni Auctor. 304.318.325.384.
490.496.517
Eunapius. 53.101
Euripides. 21.40.41.44.45.72.82.83.97.
159. 177. 179. 180. 190.192.193. 209.210.
236.335.495.500.646
Euripidis Scholiaſtes. 77.179.274.418
Euſebius. 18.68.169.293.550.594.639
Euſtathius. 4.8.11.107.124.170.195.199.
319.489.517
Eutropius. 147.242.266.324.394
Ezechiel. 516

G.

Galenus. 53.56.124
Gaudentius. 520
Georg. Fabricius. 387.388.401
Georg. Ratallerus. 496
Gloſſarium Vetus. 63.127.129.130.147.148.
153.274.309.503.524
Gloſſæ Iſidori. 81.147.482.488
Gregorius Niſſenus. 204
Gregorius I. Pontif. Max. 189
Guntherus. 571

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

H.

Hadrianus Junius. 95.116.170.184
Harmenopulus. 467.483
Harpocration. 456.490
Heraclides Ponticus. 6.101.107.538.645
Hermogenes. 348
Heliodorus. 192
Herodianus. 176.181.194.208.278.288.323.
496.563.564.570.
Herodotus. 11.51.53.54.55.56.66.87.94.169.
184.187.189, 190. 299. 300. 505.506. 539.
592 593.594.595.599.619.629.
Heſychius. 97.124.131.132.152.187.230.440.
447.481.485.507
Hieremias Propheta. 506.262
D. Hieronymus. 69.133.149.199.294.323.384.
410.502.505.523.524.585.586.589.593.596
597.600.
Hieron. Mercurialis. 47.91
Hieron. Magius. 124.125.416.500
Homerus. 39. bis. 48 67.71.85.107.166.170.
177. 194. 198. 210. 282.285.289.290. 301.
307. 309. 311. 318. 319. 341. 405.459.508.
517.535.612.
Homeri Scholiaſtes. 7.322
Horatius. 58. 100.128.145.153. 213.214.252.
253. 315. 322. 364. 365. 423. 426.429.468.
531.533.534.578.
Hubertus Goltzius.
Hyginus. 115

J. Jam-

I.

IAmblichius. 12.473
Janus Douza. 530
Janus Gruterus. 151
Janus Gulielmius. 40.45.511.507
Jacobus Cujacius. 70.148.425.435.458.462. 483.503.546.580.
Jacob. Scheckius. 196
Javolenus JCtus. 359.364.392
Inſcriptiones Antiquæ. 22.28.55.109.157.205. 241. 243. 246.247.248.249.250. 255.256. 259.260.270. 273.275.276. 323.313.333. 334.335.343. 350.351.352. 354.355.356. 357.358.359.360. 361.362.363.364. 367. 368.369.372.373.374.375.376.377.378. 379.380.381.385.393.394.395.396.397. 398.400.409.415.417.418.419.416.420. 422.435.437.444.446.452.453.462.463. 464.465.466.468.469. 487.488. 493.497. 498.513.514.540.566.573.576.625.
Joh. Euangeliſta. 50.229
Joh. à Wower. 569
Johan. Caſelius. 78
Johan. Meurſius. 346.440.489.502
Johan. Paſſeratius. 498
Johan. Bernartius. 209
Joh. Gulielmus Stuckius. 196
Jornandes. 187.288.405
Joſephus. 51.197.199.449.516.541
Joſeph. Scaliger. 19.26.32.86.92.96.130.308. 309.484.501.503.307.556.
Iſaac. Caſaubonus. 17.43.92.98.123.137.221. 300.314.320.328.330.366.395.481.558.
Iſidorus. 69.85.86.112.150.151.238.343.346.

Iſæus. 376
Iſocrates. 604.605
Julianus Archiepiſcopus Toletanus. 32
Julianus Imperator. 334.364.368
Jul. Firmicus. 188.386
Jul. Obſequens. 512
Jul. Paulus. 232
Jul. Pollux. 82.97.130.131.153.625
Juſtinianus Imperat. 136.149.368.482
Juſtinus. 12.29.72.599.615.623
Juvenalis. 14.32.66.101.141.146.147.153.
168. 186. 204. 243. 303. 335.345.395.420.
469.513.523.550.553.

L.

Laberius. 410
Lactantius. 68.69.121.139.348.405.441.
442.459.561.
Lævinus Torrentius. 390
Lampridius. 228.459.470.535.633
Leonides. 494
Leo Imper. 149.227
Levitic. 237
Lex 12 Tabul. 10.64.74.138.222.226.276.279.
297.314.315
Lex Caroli M. 271
Lex Mænia. 41
Lex Numæ. 15.308
Libanius. 168
Lipſius. 15.16.30.76.85.112.120.131.141.155.
199. 205. 206. 209 229.234. 253. 298. 308.
472. 512. 586. 527. 532.535.550. 574. 576.
640
Livius. 22.23.59.69.73.136 160.174.175.181.
201. 217. 212.224. 226. 230.236.238. 263.
285.

285.288.479.481.514.515.527.528.544.545.548.356.561.607.623.638
Livii Epitome. 22.139.256.527
Lucanus. 40.39.67.116.143.146.153.174.278.279.286.297.340.394.440.442.549.575
Lucas Fruterius. 16.147
D. Lucas Euang. 229
D. Lucas in Actis. 45.186.230
Lucianus. 5.42.49.52.66.81 82.167.170.176.188.235.291.297.433.443.490.494.496.518.536.591
Lucillius. 36.127.151.176.411.412
Lucretius. 5
Lycophron. 182.344.346.347.393.459
Lyſias. 82.83.

M.

MAcrobius. 13.36.65.204.283.284.410.486.544.486.115.116
Macer. 46.395.462
Mæcianus. 162
Maffeus. 56
Manilius. 89
D. Marcus Euang. 398
M. Antonius Imper. 194.365
Marcus Welſerus. 56.452
Marius Victorius. 484
Marlianus. 387
Martialis. 46.47.66.100.111.154.155.205.238.242.243.276.309.310.334.335.337.406.412.417.420.434.444.551.628.
Martianus JCtus. 390.438.448.449.451.474
D. Matthæus Euang. 50.121.169.230.262.386
Maximus Tyrius. 86.191

Meleager. 111.334
Minutius Felix. 13.51.79.80.236.501.559.561.
579
Moſchius. 323.428
Moſes. 48.245.541.641

N.

NÆvius. 128.202
Nemeſianus.
Nicarchus. 153.296
Nicandri Scholiaſtes. 53
Nicod. Friſchinus. 318
Nonius Marcellus. 63.129.151.179.186.308.
389.511
Nonnus. 50.63.429
Nicolaus Rigaltius. 609

O.

O*Nuphrius Panvinius.* 269.562.573
Onoſander. 609
Oppianus.
Ovidius. 7.9.31.39.40.41.88.96.111.113.117.
121.122.124.152.153.159.166.167.168.
171.175.191.192.201.202.208.229.278.
279.307.312.316.338.347.370.382.398.
406.408.410.412.421.473.476.479.480.
493.495.513.543.544.574.576.580.

P.

PApinianus JCtus. 356.360
Paſſio Afræ. 56.639
Paul. Diaconus. 389.472
Paul. JCtus. 66.67.205.360.376.426.452.457.
461.442.548.552.

Pau-

Paulinus. 521
Parthenius. 391
Pauſanias. 29.231.395.471.617.636
Paulus Warnefridus. 182
Pedo Albinovanus. 34.41.42.43.144.174.386.
550
Perſius. 49.85.86.102.111.117.145.335.503.
531
Petronius Arbiter. 3.100.117.172.176.308.
344.385.389.395.504.591.640.
Petrus Arvernus Venerab. 206
Petrus Colvius. 66
Petrus Daniel. 273
Petrus Faber. 131.603.640
Petrus Victorius. 43.78.118.163.269
Phœdrus. 59.447
Philo Carpathiorum Epiſcop. 55
Philo Judæus. 292
Phlegon Trallianus. 3.385
Philoſtratus. 20.260.499
Philip Camerarius. 157
Phocylides. 428.467
Pindarus. 274.393
Pindari Scholiaſtes. 317.318
Plato. 6.36.57.81.187.193.225.239.240.391
Plautus. 62.63.64.100.128.131.132.151.152.
253.254.444.511.512.513.530.534.645.
Plinius Hiſtoricus. 7.9.10.14.23.37.42.47.48.
53.54. 61. 74. 77. 84. 88.89. 91.94.98. 102.
112. 121. 140. 145.146. 162. 170. 188.197.
226. 229. 242. 276. 280. 290.293.295. 301.
302. 308. 319.320. 336. 343. 346. 352.353.
389.390. 398. 408. 412. 414. 419. 422.495.
499. 503. 510. 522. 529.536.572. 584. 588.
599.623.624.626.642.643
Plinius Secundus. 25.46.182.218.245

Plu-

Plutarchus. 2.10.21.22.30.58.59.65.67.70. 73.89.90.109.110.209.125.145.147.152. 159.160.162.167.170.174.179.181.187. 188.190.193.195.169.198.199.203.209. 212.213.215.216.218.219.222.223.226. 231.254.256.264.265.266.267.268.279. 282.283.298.299.300.311.324.327.392. 404.407.414.448.479.480.496.499.500. 501.522.524.536.541.542.545.546.547. 559.561.581.585.588.609 610.611.613. 615.618.620.621.623.625.629.631.634. 635

Polybius. 29.69.143.214.217.222.268.617

Polyænus.

Pomponius ICtus. 280.364.435

Pomponius Mela. 52.292.539.595

Porphyrio Horatii interpres. 129.138.240.482. 593.596.597.600

Poſſidonius in vita Cypriani. 254

Priſcianus. 216

Procopius. 294.350.598

Propertius. 31.37.38.71.88.101.111.117.118 139.153.168.191.202.204.240.282.292. 302.309.305.311.313.322.324.329.334 336.407.420.441.493

Prudentius. 55.244.262.409.441.476.502 575.576

Pythagoras. 1:

Q.

QUintilianus. 7.8.102.129.172.197.203 219.222.229.294.337.347.369.424 427.438.447.533.539.553.631.647.

Q. Smyrnæus Calaber. 187.285.290.307.32

R.

Ravardus. 16.147.314
Regum libri. 237.262.515
Rufinus. 87
Radulph. Fornerius. 452
Rutil. Geminus. 14

S.

SAlvianus. 203
Scævola JCtus. 361.531
Scipio Gentilis. 475
Seneca Pater. 41.152.294.405.459.552.605.
648
Seneca Philoſophus. 23.30.31.32.33.34.35.
62. 121. 158. 161. 174. 183. 185. 202. 233.
234. 311. 313. 314. 343. 349. 410. 416. 418.
530. 531. 533. 538. 544. 547. 569
Seneca Tragicus. 35.194.300.572
Servius. 6.7. 43. 57.63.70.86.88.94.96.102.
103. 105. 106. 110. 112. 117. 121. 138. 144.
145. 148. 151. 170. 196. 204. 225 227. 235.
264. 273. 277. 278. 281. 297. 301. 329. 332.
341. 394. 406. 488. 490. 491. 507. 514. 526.
554. 560. 642
Servius Sulpitius. 230.399
Sextus Philoſophus. 52.447.596.598.600
Sex. Aurelius Victor. 242
Siculus Flaccus. 239
Sidonius Apollinaris. 58.64.148.149.205.206.
344.543
Silius Italicus. 5.7.52.111.142.159.173.178.
211.258.277.279.297.384.492.597.598.
Solinus. 293.370.539.624

Sopho-

Sophocles. 185.192.193.289.489.496.603
Sophoclis Scholiaſtes. 429.440
Sozomenus. 457
Spartianus. 31.37.242.244.324.350.532.555.
556.562.570.573.624.626
Statius. 20.54.121.125.128.130.173.191.208.
211.212.241.242.243. 277.286.269.302.
303.308.332.439.475.476.482.540.541.
600.626.
Statii interpres. 121.405
Stobæus. 80.516.595.599
Strabo. 54.55.87.231.256.274.292.339.383.
397.399. 592.593.594.595.596. 600.601.
643.644
Suetonius. 24.25.28.31.33.37.43.61.69.83.
103.113.121.135.136.146.147.153.174.
180.187.197.200.218.223.239.242.243.
253.256.266.274.288.296.298.299.301.
311.312.322.330.353.370.375.384.392.
396.400.407.422.458.369.470.477.497.
491.496.505.514.529.531.532.552.553.
555.566.572.631.632.633.637.639.
Suidas. 80.97.100.131.132.206.207.260.332.
334.381.469.487.499.627.
Symmachus. 284.551.571
Symphoſius. 24
Syneſius. 8.164.447

T.

TErentius. 26.158.159.160.162.163.166
180.332.369.443.533
Tertullianus. 13.14.15.45.46.51.79.120.198.
199.222.290.337.344.395.349.389.441.
442.510.511.523.524.525.526.531.533.
596.567.579.591.592.594.

Theo-

Theocritus. 100.108.241.318
Theocriti Scholiaſtes. 116
Theodorus Marſilius. 16.19.65.83.115
Theodoretus. 88.188.236.237.269.461.476.
594.595.598.600
Theophraſtus. 237.411.499.626
Thucydides. 5.266.326.613.635
Thucydidis Scholiaſtes. 5.326.328
Tibullus. 37.175.280.296.310.113.333.337.
338.345.399.412.421.441.495.510.540.
553.
Trebellius Pollio. 393.407.414
Triclinius. 185
Turnebus. 18.63.64.286.131.229.365.434.
484.488.510.

V.

VAlerius Flaccus. 287.296.382
Valerius Maximus. 23.27.37.41.59.61.68.
69.84.89.138.139.145.154.197.198.222.
269.292.293.302.345.347.370.382.428.
526.527.538.556.589.606.620.621.622.
630.631.632.643.644.648
Valerius Probus. 338.351.357
Varro. 6.26.41.54.64.89.133.207.208.239.
251.263.277.299.400.427.479.485.500.
581.620
Vegetius. 44.607
Vellejus Paterculus. 73.156.370.374
Victor Uticenſis. 134
Virgilius. 9.34.40.71.83.100.102.106.108.
110.117.143.144.159.172.177.196.211.
241.275.277.278.281.285.289.290.297.
301.303.304.307.308.318.322.324.331.
332.333.338.344.369.394.397.405.407.
410.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

410.413.459.475.482.490.491.495.497
509.584.
Ulpianus JCtus. 22.63.202.237.245.247.323
356.359.362.369.370.371.396.400.431.
432.436.437.449.454.474.534.548.579.
637.
Vopiſcus. 386.392.577

X.

XEnophon. 266.295.471.606.612.613.61
Xiphilinus. 28.30.84.121.278.281.288
296.324.349.350.416.422.433.521.535
607.537.566.624

Z.

ZEnobius. 232.59
Zenon. 19
Zonaras. 15

FINIS

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

INDEX RERUM ET VERBORUM MEMORABILIUM,

Quæ in his quatuor libris de Funeribus Romanorum & Appendice continentur.

A.

ACerra mortuo appoſita. p. 49. & 50
Accipitres ſtudioſi ſepulturæ. 588.
Ægyptii ſepeliebant boves, feles, canes, &c. 629
Ægyptii deteſtabantur cremationem. 11. *& quare mortuos ungebant.* 51. 52. *menſis adhibebant unctos mortuos.* 52. *eoſdem creditoribus oppignorabant.* ibid. *ſeſe radebant in luctu.* 188. *nigris veſtibus omnium primi in luctu uſi.* 204
Ægyptiorum σεργοτυπία. 169
Æthiopes gypſo condiebant mortuos. 56
Ad regis ſui rogum ſe interficiebant. 294
Æthiopes Ιχθυοφάγοι *in paludes conjiciebant mortuos.* 599
Ætatis habita ratio in funeribus. 21
in Agrum pedes tot. 426
Alexander M. melle conditus. 54
Albæ veſtes fœminarum in luctu. 208
Amarantho ſepulcra ſparſa. 499
Amomum in rogum conjiciebatur. 302
Αμύσσειν παρειάς. 170
Αμφιδρυφεῖς παρειαί. ibid.
Animalia varia ad rogum mactata. 289
Animam in primo ore, *vel* in primis labris tenere. 34. & 35.

Anti-

Antigenidæ judicium de Siticinibus. 126
Annuli morientibus detracti. 37
Annuli mutati in luctu. 200
Annuli cum mortuo combuſti. 38
Anſer ſepultus. 627
Antigenidæ dictum de ſiticinibus. 126
Ἄωροι θάνατοι. 32
Apio ſepulcra ſparſa. 499
Apium in cœna funebri. 522.523
Ἀποφράδες. 487
Ἀπονίμματα. 489
Apum pietas erga defunctos. 584
Aqua luſtralis ante fores funeſtas. 97.98
Aqua aſpergebantur redeuntes à funere. 331
Aqua inferis libatum. 488
Aquilæ in virginem nutriciam ſuam amor. 295
Aquila vehi conſecratorum animæ exiſtimabantur. 568
Aræ in ſepulcris. 492.493
Arca. 389.390
Ἀρδάνιον. 97
Argeus ab Hercule crematus. 4
Argei. 263
Arſeria, Arſerial. 488
Ἀρπαγὴ ἡμέρας. 107
Arma in rogum conjecta. 300
Arma ſepulcris affixa. 405
Aruſpices ſepeliebant fulguritos. 19
Aſphalti uſus in condiendis mortuis. 53.54
Aſſyrii collocabant deſperatos ante januas. 87
Athenienſium mos. 2.3. *& paſſim alibi.*
Atræ veſtes in luctu. 202
Aureliis quomodo mortui efferantur. 16
Aurum poſitum in luctu. 201
Ἄξιος τοῦ πέπλου. 581

Au-

Aurum cum mortuis reconditum. 444
Αὐτόχειρες apud Græcos non cremati. 20
Αὐτόχειρες quidam ſepultura prohibiti. 641.642. 647
Αὐτοχείρων pœna. 648
Αὐτοχειρία omnis à Chriſtianis damnata. 649

B.

BAbyloniorum mos. 54
Bactrii canibus objiciunt mortuos. 597
Balſamo conditi mortui. 55
Barba raſa in luctu. 183
Barbaræ gentes ſtudioſæ ſunt ſepulturæ. 590
Barchæi mortuos vulturibus objiciebant. 598
Barginnæ. 148
Bruta ſepulturæ ſtudioſa. 583
Buſtum. 273
Buſta Gallica. 262
Buſtuariæ mœchæ. 434
Buſta frequentabant veneficæ. 440
Buſtirapi. 511
Prope Buſtum quamdiu duraverint qui funus ſequebantur. 330.331

C.

CAdavera mortuorum ponebantur ſupina in ſepulcris. 328
Cadaveris ſpoliatio. 443
Funera cum Cantu elata & quare. 114
Cadavera cæſorum in prælio ab hoſtibus ſepulta. 617
Cadavera cæſorum in prælio per præcones ad ſepulturam poſtulata. 610
Cadaveribus punitorum ſepultura conceſſa. 636.637

Calce

Calce conditi mortui. 62
Calcis uſus in condiendis mortuis. 15.56
Canum in dominos mortuos amor. 295
Canes ſepulti. 625
Capilli mortuorum foribus appenſi erant ſignum domus funeſtæ. 97.28
Capilli paſſi luctus indicium. 174
Capillos lacerabant in luctu. 176
— *pulvere aſpergebant.* 175.176
— *mortuis offerebant.* 190
Capite operto Dii ſalutabantur. 196
Capitibus velatis filii parentum funera comitabantur. 195. *& filiæ apertis.* 195.196. & ſeq
Captivi ad rogum mactati. 290
Capulum. 151
Capulus.
Capularis. 151.15
Carum conſuetudo. 131.325.326
Καρῖναι. 13
Καρικὴ Μοῦσα. ibid
Καρλῶαι. 183
Carbaſa. 208
Carmen ſepulcri. 407
Carnifices extra urbem habitabant. 254
Caſia in rogum conjecta. 301
Caſpii mortuos belluis objiciebant. 596
Caſtellum S. Angeli. 359
Κατακαγεῶτες. 230
Καταμύειν *pro mori.* 42
Καθέδραι. 885
Cecrops Athenis humatus. 2
Cedri uſus in conditura mortuorum. 53
Celtæ buſta frequentabant. 442
Cenotaphia. 469
— *quibus exſtrui ſolita.* 470
— *Pythagoræorum.* 473

Cene-

notaphia an religioſa. 474
notaphii indicium apud Athenienſes. 472
ra conditi mortui apud Perſas. 54
eraulæ monumentarii. 126
Ceramico publice ſepeliebantur Athenis viri clari. 260
rei funeribus prælatæ. 110
Cereris ſacra luctus minuebatur. 556
Ceo inſula ſexagenarii cicutam bibebant. 644
briſtiani ungebant mortuos. 50.51
briſtianis ſepultura denegata ab imp. Ethnicis. 639
έρνιψ. 489
οαί. 488
θόνια λȣτρά. ibid.
ibi in epulis funebribus. 521
ineraria. 323
inerarii. ibid.
ineres & oſſa combuſtorum quomodo dignoſci potuerint à cineribus lignorum. 319
ineres & oſſa in urnas condita. 322
Cœmiteria extra urbem. 270
quando cœperint eſſe in urbe. ibid.
Cœnæ funebres. vide *epulæ.*
Cœnam è rogo rapere. 510
Colchi ſuſpendebant mortuos è patibulo. 599
Collato ære elati viri clari ſed pauperes. 22
Collocato mortuo cuſtos appoſitus. 84
Collocatio mortuorum quibus cerimoniis peracta. 81 & ſequent.
Columna in ſepulcro. 394
Coma raſa in luctu. 183
Comam nutriebant viri in luctu. 181
Combuſtio vide *Crematio.*
Comitare funus. 198
Commodare lacrymas alteri. 504.505

Com-

Componere. 32[?]
Conclamati mortui & quare. 8[?]
Conditivum. 343
Conditorium. *ibid.*
Conſecratæ etiam fœminæ. 566
Conſecrationis publicæ ritus. 569
Conſecratorum animæ ab aquila vehi credebantur. 563
Conſecratis quis honos habitus. 571
Conſecratio pub. & privata. 560
Conſecrationis origo. 558
Conſules in luctu vulgari ſedebant. 550
Contrectare cadaver ſepulcro illatum. 438
Convitiis onerabant deos in luctu. 173
Conviviis abſtinebant in luctu. 552
Coorum mos. 538
Κομάται. 148
Corpora in ſepulcris an ad orientem poſita vel occaſum. 326
Corpora ſupina ponebantur in ſepulcris. 328
Corpus mortui condebatur in arcam cum omni funebri ornatu. 325
Corinthiorum mos. 231
Cornicis ſepulcrum. 626
Coronati mortui. 74
& quare. 79
Coronis ſparſus lectus funebris. 75.76
Corvus ſepultus. 626
Crematio antiquiſſima. 4.5
——— *quibus gentibus uſitata.* 9
Crematio quando deſita. 13
Cremationis cauſa. 6.7.8.9.10
Crines vide *Capilli.*
Crocus in rogum conjectus. 302
Culina quid. 252
Cupreſſus indicium domus funeſtæ. 94

&

— & *quare.* 96
[D]e Cupreſſo fabula. 95
[C]upreſſo rogus circumdatus. 276

D.

DAlmatiæ. 69
Dardanenſium mos. 45
Dapes in rogo combuſtæ. 304
Decrepitus quis? 86
Decurſio funebris circa rogum quo ritu celebrata. 284.285. & ſeq.
— *uſurpata etiam in parentalibus.* 288
Democriti de ſervandis in melle mortuis opinio. 7
Demoliri ſepulcrum nefas. 431. & ſeq.
Denicales feriæ quæ. 483
quid iis factum. ibid.
Deſperati *qui.* 85
Deſperatos ad januam ponere quibus gentibus uſitatum. 86
Deos convitiis onerabant in luctu. 173
Delphini ſepulcrum. 629
Delphini ſtudent ſepulturæ. 587.588
Derbices ſenes cædunt & comedunt. 593
Deorum templa lapidabant aras ſubvertebant in luctu. 174
Deus viduus extra urbem cultus. 236
Diei raptus. 108
Digitus mortuo abſciſſus : & quare. 315
Dignitatis ratio habita funeribus. 20.21
D. M. S. 409
Deſignator. 533
Divi *imperat.* 571
Domus funeſta indicia. 94
Domi an ſepulta funera. 225
Domus æterna. 345

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Domus *pro ſepulcro.* ibid.
Dona in rogum conjecta. 295.296
Δῶρα. 296
Δρύπτειν παρειάς. 170
Ducere. 102
Ducere funus, exſequi. 101.102

E.

E'γχυτρίστριαι. 488
E'κπέμπειν, 158
E'κκομίζειν. 100
E'κφέρειν ibid.
Efferri. 99
Elatio mortuorum. ibid.
Elati interdum revivixerunt. 88.89
Elationis dies. 102.103
tempus nocturnum & diurnum. 104.105
hora. 109
Elugere. 548
Elephantes ſtudioſi ſepulturæ. 586
E'ντάφια. 296
E'πιγραφή. 406
Epulæ funebres publicæ & privatæ. 502
quando celebratæ. 511
Chriſtianorum luxurioſæ. 519
in epulis funebribus cœnabant albati. 524
Epulæ funebres Judæorum. 515
& Græcorum. 517
in Epulis funebribus laudes mortui recitatæ. 518
Epularum funebrium cibi qui? 521
Equi in luctu raſi. 190
Equi honorifice ſepulti. 623
Equi in magnatum exſequiis. 165
Eſſedones capita mortuorum inaurant. 594.595
Extra exquilinam portam ſepulti pauperes. 251
ſup-

ſupplicia ſumi ſolita. 253
Exſequias ire, venire. 158
Exſequi funus. *ibid.*
Exſequias ire ignoto homini, vitio datum. 161
Exuviæ hoſtium ſepulcris affixæ. 405
Exverriator, Exverræ. 484
Εὐναστήριον. 344

F.

FAba in cæna funebri. 512
Faces in funeribus. 110
in parentalibus. 113
à Chriſtianis cur uſurpatæ. 114
Facere *pro* vivere. 418
Facultatum habita ratio in funeribus. 22
Faſces cum honorum inſignibus lectum mortui anteferebantur ſed inverſi. 143
Faſces inverſi luctus ſignum. 144
Februario menſe celebrata parentalia. 481.482
Fæminæ claræ in honeſtiſſima veſte elatæ. 71
in funus cognati prodire ſolitæ Romæ & Athenis. 162
cum viris combuſtæ. 291
Fæminarum veſtis lugubris quo colore. 206
Fæminæ Græciæ in luctu an ſemper tonſæ. 179
faciem velabant in publico apud varias gentes. 198
Fæminæ & virgines apud priſcos Chriſtianos non ibant exſequias. 164
Feralia. 478.479
Feraliorum origo, dies, menſis. 479
Filii velatis capitibus funera parentum comitabantur, filiæ apertis & quare. 195
Flaminicæ non licitum habere ſoleas morticinas. 233
Flamini Diali nefas audire tibias funebres. 122

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

non licebat buſtum ingredi, aut mortuum attingere. 233
Floribus ſparſus lectus, quo mortuus efferebatur. 75
Focum non inſtruebant in luctu. 553
Formicæ ſtudens ſepulturæ. 584
in Foro ſepeliebantur viri clari apud Græcos. 266
per Forum ducebantur funera. 213
in Fronte pedes tot. 426
Fulguriti non combuſti ſed humati. 14.15
quibus ceremoniis. 15.19
Fulminis *pro* fulmen. 15
Funeris Etymon. 112
Funera cum cantu elata. 115
humeris. 145
interdum aperte, interdum tecte. 155.156
à quibus. 145
Funus acerbum. 32. *cenſorium.* 29.30
commune. 31. *imaginarium.* 30.567
imperatorium. 31. *indictivum.* 25
larvatum. 157. *plebejum.* 31
publicum. 26. *regium.* 31.
ſimpludiarium. ibid. *tacitum.* ibid.
tranſlatitium. ibid. *vulgare.* ibid.
Funus indicere. 25
Funere ducere. 101
Funeris indictivi formulæ. 25
Funus locare. 61
Funere publico elati viri clari. 27
item fœminæ. 28
Funeris publici honos apud Græcos. 28.29
apud Maßilienſes. ibid.
Funeræ mulieres. 57
Funera laudata pro roſtris. 214
Funera extra urbem ſepulta. 225
apud quas gentes. 229. *quare.* 232
Funeris domini inſignia. 532.533

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Funere redeuntes aqua aſpergebantur. 331
ignem ſupergrediebantur. 338.339

G.

GAlli combuſſerunt mortuos. 11
Galli cum mortuo varia comburebant. 291
Galli Gallinacei à quo ſepulti. 628
Garamantum ſepulcra. 384
Germani combuſſerunt mortuos. 11
Germani in luctu barbam ſubmittebant. 182
Genæ radebantur in luctu. 169
Gingriæ. 124
Glebæ injectio faciebat ſepulcrum religioſum. 426. 427
Γοήτεια. 442
Græci & humarunt & cremarunt mortuos. 2.3
Græci in templis ſepeliebant ſæpe mortuos. 269
in urbe. 266
Græci coronabant mortuos. 77
Grues ſtudent ſepulturæ. 586
Gypſo conditi mortui apud Æthyopes. 56

H.

HAbitare in ſepulcro dolo malo nefas. 432
D. Hadriani ſepulcrum. 350
Heraclitus & Heraclides Ponticus cremationem mortuorum probarunt. 6.7
Hercules cremationis auctor. 3
Herulorum feminæ ad tumulos maritorum ſe ſuſpendebant. 294
H. E. T. F. 357
Hic jacet. 411
Hic ſitus eſt. ibid.
Hirundines ſepulturæ ſtudent. 548

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Hiberniæ inſulæ habitatores devorant mortuos. 592
Hoſtibus cæſorum cadavera ad ſepulturam conceſſa primum ab Hercule. 613
Hoſtibus non denegata ſepultura. 611
Hoſtes ipſi hoſtibus ſepulturæ honorem præſtiterunt. 617
Hoſtibus patriæ denegata ſepultura. 630
Homicidis ſui manus abſciſſa. 647
Homicidæ ſui non ſepulti. 646
Hoc monum. heredes non ſequitur. 373
Humeris elata funera. 145
Humatus *quis.* 427
Hymni cantati in funeribus Chriſtianorum. 133. 134
Hyperborei vitæ ſaturi præcipitabant ſe in mare. 599
Hyrcani ſemivivos vulturibus & canibus objiciunt. 596

I.

Ἰάλεμος. 132. 133
Ἰαλεμῶδη. 132
Ἰαλέμου ψυχρότερος. ibid.
Iberi deſperatos parvulos oſtiatim circumferebant. 87
Iberi mortuos vulturibus objiciunt. 597
Ἰηλεμίζειν. 132
Ἰηλεμίστρια. ibid.
Ilicet. 329
Imagines damnatorum fractæ. 141
Imagines in funeribus prafatæ. 138
quæ & quæ non. 140
Imagines conſecratorum in magna veneratione habitæ. 575
Imperatores in urbe ſepulti. 256

Im-

Imperatoribus incumbit cura ſepeliendorum militum in bello cæſorum. 605, &c.
& quare. 609
In cantatores mortuos mutilabant. 438
Indorum fœminæ cum viris mortuis comburi optabant. 291
Indi vulturibus objiciunt mortuos. 508
Induciis factis cæſorum corpora ad ſepulturam poſtulata. 610
Inferiæ unde dictæ. 487
—— conſtabant liquoribus & victimis. 488
Infantes non combuſti ſed humati. 14
Inferendi jus impetrandum ab aliis ſi quis proprium monumentum non haberet. 380
Inferre in ſepulcrum alienum nefas. 434
Inſcribendorum ſepulcrorum mos. 406
Inſcriptionum formulæ ſolennes. 409
Inſcriptiones cavebant interdum de perſonis quæ inferri debebant & quæ non. 372
Inſcriptiones continebant defuncti nomen. 409
parentes patriam & familiam. 410
elogia & res geſtas. 413
ſpatium vitæ. 416
conjugii annos. 417
mortis cauſam. 421
teſtamenta & legata, &c. 422
Inſcriptiones concipiebantur vel carmine vel proſa oratione. 407
Inſignia magiſtratus in luctu poſita. 200
Johan. Duns Scotus ecſtaſi correptus effertur. 92
Ire exſequias. 158
Iſmeniæ judicium de Siticinibus. 126
Iter ad ſepulcrum. 435
Judæi ungebant mortuos. 50
Judæi extra urbem ſepeliebant mortuos. 229
Judæorum ſacerdotibus non licebat ad mortuos accedere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

dere. 237
Iudæi obſervabant diſcrimen locorum ſepulcro deſtinatorum. 261
Iudæi aromata ſuper lectos regum comburebant. 305.306
Iuramenta per nomina conſecratorum ſanctiſſima.
Iuſtitium indici ſolitum in luctu. 549

L.

LAcedæmonii in purpura efferebant mortuos. 70
Lacedæmoniorum virgines aperta facie, nuptæ velata in funus procedebant. 199
Lacedæmonii in urbe ſepeliebant mortuos. 268
Lacedæmonii parcius utebantur inſcriptionibus monumentorum. 407
Lacertos lacerabant in luctu. 167
Lacrimæ funus proſequentium. 166
Lacrimas commodare alicui. 504
Latus. Latura. *pro feretro.* 151
Lacte inferis libatum. 490
Lactuca in cæna funebri. 523
Laqueo vitam qui finierunt non ſepulti. 642
Laudata funera pro roſtris. 214
Lauſus. 131
Læta omnia vitata in luctu. 551
Lectica elati mortui honeſtiores. 152
Lectica à quot hominibus portata. 155
Lecticæ hæ interdum erant apertæ interdum tectæ. 155
Lecticarii eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. 148
Lecti plures uni mortuo prælati. 138
Lectus quo mortuus efferebatur floribus & coronis ſparſus. 75
Leones ſtudioſi ſepulturæ. 588

Leſ-

Leſſus. 131
Lens in cæna funebri. 523
Lex Solonis de matutina funerum elatione. 106
Lex Juliani contra diurnas elationes. 109
Lex Severi contra creditores, qui debitoribus ſuis ſepulturam negant. 104
Libitina *quid.* 58
Libitina funerum dea. ibid.
in Libitinæ ærarium mortuo aliquo nummus conjiciebatur ex inſtituto Servii Tullii. 60
in Libitinæ templo τὰ περὶ τάφον *venalia & quare.* 59
Libitinarii homines viles. 62
Libitinarii numerum morientium obſervabant. 61
Libitinenſis porta quæ. 228
Liberti novi funebrem lectum domini ſui præcedebant. 136
Libum in cœna funebri. 523
Lictores in faſcibus præcedebant lectum mortui. 143
Locrenſes luctu abſtinebant. 538
Loca ſepulcrorum privata in hortis vel agris propter vias publicas. 238
Loca publica ſepulcrorum duum generum. 251
Loculus. 389
Loculis conditi in ſepulcra ſubterranea collocabantur mortui. 388
Longobardi perticas ſtatuebant in ſepulcris. 472
Lotio mortuorum. 44
Lucernæ in ſepulcris. 505
Luctus legitimum tempus apud Judæos. 541
apud Lacedæmonios & Romanos. 541.542
Luctus muliebris tempus annus, & quare. 543
Luctu quæ gentes abſtinuerint. 538
Luctus ob quas cauſas minui ſolitus. 554
Luctus amat inuſitata. 197
Ludi in funeribus Indictivis. 529

Ludorum funebrium origo. 526
Ludi ex teſtamento dati in funeribus privatorum. 530
Ludi in funeribus mulierum. 532
Ludorum funebrium ſpectatores. 526
ſedebant penulati. 534
ob Ludos Jovis Opt. Max. luctus minuebatur publice. 555
Ludii & Mimi funeribus adhibiti. 135
Lugubria coloris nigri. 203
Lugubria ſumere, ponere, induere, exuere. 203
Luſciniæ tumulus. 628
Luſtrabantur aqua redeuntes à funere. 332
Lydia harmonia lugubris. 125

M.

MAjeſtatis læſæ rei non ſepulti. 630
Magi non cremabant mortuos. 11
Magi Perſarum humabant mortuos à feris laniatos. 598
Maſſagetæ ſenes cædunt & comedunt. 593
Maßilienſibus uſitata publica funera. 29
Maßil. duo genera feretrorum habebant. 154
Maßil. luctu abſtinebant. 538
Maßil. αὐτοχειρίαν probarunt. 644
Manus abſciſſa homicidis ſui. 647
Matutino tempore elati mortui. 106
ob Megalenſia luctus minutus. 555
Melle conditi mortui. 54
Memoria. 342
Menſæ in ſepulcris. 492
Meretrices ſtabant in ſepulcris. 434
Meſſeniorum mulieres non prodibant in funus. 163
Metia porta quæ. 253

Mili-

Milites ad tubam elati. 120
Monumentum. 342. *vide* Sepulcrum.
Mortualia *pro veſtibus lugubribus.* 202
Mortui in honeſtiſſima veſte elati. 68
Mortuis collocatis pueri muſcas abigebant. vel ventulum faciebant. 84
Mortuorum vitæ redditorum exempla. 89.90.&c.
Mortui à quibus gentibus devorentur. 590.& ſeq.
de Mortuis ſive in urbe ſive extra urbem ſepeliendis lex Leonis Imp. 227
Mortuos in urbe ſepelire quando licuerit. 227.268
Mortuum ſepulcro illatum nefas contrectare. 438
mutilare. 438
ſpoliare. 442
transferre. 451
Mortuorum animæ ab inferis revocari creditæ. 440
Mortuorum tranſlatio. 451
Mulæ monumentum. 625
Mulieres lavabant mortuos. 57
Mulieres funeræ. ibid.
Muliebres veſtes induere turpe habitum. 197
Munera. 296
Munera in rogum conjecta. ibid.
Murænа ſepulta à quo. 628
Myrræ uſus in condiendis mortuis. 55
Myrrha in rogum conjecta. 302
Myrto ſparſa ſepulcra. 500
Myſi funebribus pompis ad luctum ciendum. 130

N.

N*Ardus in rogum conjectus.* 302
Naſamones buſta frequentabant. 442
Naufragi radebantur. 186
Νεκροκορίνθια. 399

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Νεκροὺς ὑποσπόνδους. δοῦναι, καὶ ἀπολαμβάνειν de quibus dicati. 616
Nenia. 129
Neniæ nugis plenæ. 132
Nenia an vox Phrygia. 130
Nenia ad tibiam cantata. 129
Νηνυρίσεσθαι. 130
Nigræ veſtes in luctu uſurpatæ. 203
Nitri uſus in conditura mortuorum. 53
Noctu elata funera acerba & quare. 104.105
Novemdialia quæ. 481

O.

Obba *quid.* 524
Oculi morientibus clauſi, & à quibus. 38
& quare. 43
in rogum poſitis reſerati. 280
Oculorum pupilla morituris albeſcere ſolitæ. 43.44
Odores in rogum conjecti. 301
Ollæ ſepulchrales donatæ. 250
etiam interdum publice. 259
Ὀμφακίαι νεκροί. 32
Ὀφθαλμοὺς καθαιρεῖν. συγκλείειν συναρμόττειν. 38
Orationum funebrium origo. 214
Orationes funebres à quibus habitæ. 217
feminis quando decretæ. 219
Orationibus funebribus hiſtoria vitiata. 224
Orciniana ſponda 144
Oſcula data morientibus, & quare. 33
item mortuis & in rogum ponendis. 37
Oßilegii ceremoniæ. 309
Oſſilegium. ibid.
Oſſa militiæ & peregre mortuorum lecta, & in patriam reportata. 316

Oſſa

Oſſa & cineres quomodo dignoſci potuerint à cineribus animalium. 319
Oſſa & cineres in urnam condebantur. 322
Oſſuaria. 323
Οστοθῆκαι. ibid.
Οστοδοχεῖα. ibid.
Ova in canis funebribus. 233

P.

Padæi ægrotos cadunt & devorant. 592
Pæones in aquam projiciebant mortuos. 599
Pagæ quid. 394
Panebi Libyæ populi regum capita inaurata ſuſpendunt in templis. 595
Panis in cæna funebri. 523
Papyrus rogo adhibita. 276
Parthi canibus & avibus objiciunt mortuos. 599
Parentalia annua facibus honorata. 113
Pavone vehi fingebantur fœminæ conſecratæ. 568
Παρεμπέμπειν. 158
Parentare atro die nefas. 486
Parentalia quibus diebus celebrata. 478
Pax ſepultis. 338
Pectora lacerabant in luctu. 167
Pecunia cum mortuis recondita. 444
Περιδρομή. 284
Περίδειπνον. 517
Περιδειπνήσειν. ibid.
Perſæ deteſtabantur cremationem. 11
Perſæ cera mortuos oblinunt. 54
Perſæ poſtremis temporibus mortuos feris objiciebant. 598
Perduellibus denegata ſepultura. 630
Pheretrorum diſcrimen pro qualitate defunctorum. 152

Pheretrum. 150
Phryges pompis funebribus adhibiti ad ciendum luctum. 130
Phryges tibias funebres invenere. 131
Picea indicium funeſtæ domus. 94
Pica tubicinum ſonos imitata. 118
Pix rogo adhibita. 275
Planctus in luctu. 167
Polire agros. 63
Polinceo. Polingo. *ibid.*
Pollinctores mortuos ungebant. ibid.
Pollinctor *pro Uſtore.* ibid.
Πολυάνδριον. 381
Pontici papuli devorant mortuos. 591
Pontifici maximo an licitum intueri funera. 233
Porca præcidanea Cereri mactata. 484
Potho ſepulcra ſparſa. 499
Præficæ. 127
Præficæ næniam cantabant. 129
Præfica dicente Ilicet *domuitionem parabant.* 329
Præficæ modum plangendi aliis dabant. 169
Præcidaria *vel* Præcidania porca. 484
Prætexta mortuorum. 69
Πριαμωθῆναι. 187
Proditoribus denegata ſepultura. 634
Prolugere. 548
Περιπέμπτιν. 158
Proſequi funus qui ſoliti. 160
Proſequi funus. 158
Πρόθεσις. 81
Pſalmi cantati in funeribus Chriſtianorum. & quare. 133. 134
Pſalteriæ in funeribus. ibid.
Ψυχαγωγίας *religio.* 318
Publico abſtinere luctus ſignum. 550
Publicum funus. 27

Pueri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Pueri muſcas abigebant à collocato mortuo. 84
Pulticula in cænis funebribus. 524
Purpura mortuorum. 69
in Purpura elati clari viri Lacedæmone. 70
Purpuram in luctu geſtare nefas. 201
Puticulæ *vel* Puticuli. 251
in Puticulis ſepulti pauperes. ibid.
Puticuli extra portam Exquilinam. ibid.
Pyra. 274. *vide* Rogus.

Q.

QUerelis onerabant deos in luctu. 173
Quies mortuorum. 337.338
Quietem optabant mortuis. ibid.

R.

RAſura virorum lugebris. 183
Rei capillum ſubmittebant. 182
Religioſus locus quis? 424.425
Reliquiæ quomodo condi ſolitæ. 321
Requietorium. 344
Reviviſcentium exempla. 89
Rhodiorum mos de carnifice. 255
Ricinia. 207
Rogus ex quibus lignis. 277.278
— *in modum aræ exſtruebatur.* ibid.
— *pingi ſolitus.* 276
— *cupreſſo circumdatus & quare.* 277
à quibus incenſus. 281
— *vino reſpergi ſolebat.* 307
— *modo altiores modo humiliores.* 278
Rogos quam prope alienas ædes exſtruere licitum. 279
Roſis ſparſa ſepulcra. 496
pro Roſtris collocabantur funera. 214
S. *Sa-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

S.

Sacerdotia inſtituta conſecratis. 573
Sacra aſpectu contactuque rei funeſtæ contaminabantur. 233
Sacrificare funere pollutis nefas. 235
Sacrilegis ſepultura denegata. 634
Sal in cæna funebri. 523
Saliari carmine cani inſignis honor habitus. 580
Salis uſus in conditura mortuorum. 53
Salve & Vale clamabant deſceſſuri à funere. 332
Sandapila. 153
Sandapelones. 148
Sandapilarii. ibid.
Sandapila elati viles & servi. 153
Sandapila à quot hominibus portata. 155
Sanguine parentatum inferis. 490
Sarcophagus. 345
ob Saturnalia luctus minutus. 555
Scurræ funeribus indictivis adhibiti. 135
Scythæ cum amicis mortuis ſepeliri optabant. 294
Scythæ devorant mortuos. 591
Scythæ quidam ſuſpendunt mortuos. 600
Sedes pro ſepulcro. 344
Sella poſita mortuis in theatro honoris gratia. 536
Sepulcra avita. 370
— communia. 368
— familiaria. 369
— gentilia. 370
— gentilitia. ibid.
— hereditaria. 369
— patria. ibid.
— priva. 368
— ſingularia. ibid.

Se-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Sepulcra à quibus exſtrui ſolita. 349
ab heredibus exſtructa ultro. 356
ex teſtamento facta. ibid.
modo humiliora modo altiora exſtruebantur. 390
hoſtium non ſunt religioſa. 432
lapidea. 397
marmorea. 399
teſtacea. 398
Sancta & ſacra, quo ſenſu. 425
Solitudinis cauſa frequentata. 433
coronis & floribus ſparſa. 495
ſepiri ſolita. 395
variis ſimulacris ornata. 401
Sepulcra in agris. 238
in domibus. 225
in hortis. 238
in montibus vel ad radices. 394
in templis. 262
in urbe quorum fuerint. 268
in viis publicis. 239
Sepulcra communia in ſubterraneis ædificiis concameratis. 384
Sepulcra ſingularia olim in cavernis vel foſſis. 384
Sepulcra in certas partes diſpertita. 377
Sepulcra publica pauperum extra portam exquilinam. 251
Sepulcra publica virorum illuſtrium in campo Martio vel Exquilino. 256
Sepulcra Spartanorum & Tarentinorum in urbe, & quare. 268
Sepulcra clarorum hominum videre gratum eſt. 339
—— alienare nefas. 436
—— demoliri nefas. 431
in Sepulcra incidere omen inauſpicatum. 236
in Sep. erectæ columnæ. 394
—— aræ. 492

domun-

domunculæ. 394
menſæ. 492
ſtatuæ. 393
in Sepulcris liberti cogebantur morari. 432
— ſtabant meretrices. 434
— habitare dolo malo nefas. 432
in Sepulcrum alienum inferre aliquem nefas. 434
in Sepulcrum ſumptus itemque modus interdum teſtamento definitus. 360
interdum arbitrio heredis permiſſus. 363
Sepulcri Carmen. 407
Sepulcri Etymon. 341
Sepulcri locus in alieno fundo emptus. 245
etiam donatus. 247
Sepulcri religio quando incipiat. 426
— quot modis violata. 431
Sepulcri ſpatium definitum. 426
Sepulcri vox Metaphorice uſurpata. 346
Sepulcrorum amplitudo Athenis prohibita, non Romæ. 390
— areæ communes. 379
— januæ. 385
— janitores. 386
— inſcribendorum mos. 407
— Sepimenta ex qua materia. 396
Sepulcro eodem conditi amici. 381
Sepulcri violati pœna ſex. 459
Sepulturę duo genera Romanis & Gręcis uſitata. 8.9
Sepulti ex ære collatitio. 22.23
Sepultura eſt juris gentium & prope divini. 602
Sepultura eſt ex jure non ſcripto. ſed omnibus ſcriptis certiore. 605
Sepulturæ ratio in bellis habita. 605
Sepulturæ honor quibus denegatus. 629
Sequi funus. 158
Servi ad rogum mactati. 290

Se-

eſtertium. 253
ecyoniorum mos. 231
idones mortuos comedunt, excepto capite quod inaurant. 594
Sil. 503
Silitum. ibid.
Silicernii Etymon. 503
Silicernium duplex. 508
Silicernium. 503
Simulacra gentium & urbium ſubactarum in funeribus prælata. 142
Sine querela, offenſa. 418
Siticines. 116
de Siticinibus Antigenidæ judicium. 126
Smyrnæorum mos. 230
Solium. 390
Sonus gravis feralis. 125
Σορέλλω. 152
Σοροποιός. 153
Σοροπήγος. ibid.
Sponda Orciniana. 154
Spartani in urbe ſepeliebant mortuos & quare. 268
Spolia ab hoſtibus capta lectum mortui antelata. 142
Stabula cadaverum. 345
Στερνολυπία. 367
Stravæ Gothorum. 405
de Suo. 354
de Sua pecunia. ibid.
Suggrundarium. 14
Supercilia raſa in luctu. 188
Supra genua tollere. 16
Supplicio affectorum cadavera ſepulta. 636
Suſpendioſi qui. 630
Suſpendioſi ſepultura prohibiti. 640
Συνεκφέρειν. 330
Syracuſanorum mos. 231

T. Te-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

T.

TÆdio vitæ qui ſe exanimarunt, ſepulti. 643
Tarentini in urbe ſepeliebant mortuos. & quare. 286
Τάφος. 346
Τάφος ἔμψυχος. 348
Tæniarum uſus in ſepulcris. 500
Templa deorum lapidata in luctu. 174
Templa erecta conſecratis. 571
Templorum origo à ſepulcris. 269
in Templis ſepulti mortui. 270
T. F. I. H. F. C. 357
Terram levem vel gravem mortuis precabantur. 333
Terram ter injiciebant mortuis in via oblatis. 427
Theſaurus orcivus. 345
Thraces luctu abſtinebant. 538
Thracum feminæ cum viris comburi optabant. 291
Thus in rogum conjiciebatur. 302
Tibareni ſuſpendebant mortuos è patibulo. 600
Tibiæ an in omnibus funeribus. 122
Tibicinum numerus à decemviris definitus. ibid.
Tibias funebres audire an flamini Diali licitum. ibid.
Tibiæ funebres longiores & latiores reliquis. 124
Τίλλειν τὴν κόμην. 176
Titulus monumenti. 406
Toga amicti mortui. 66
Togæ Anthracinæ. 207
Tonſus lugubris feminarum. 179
Troglodytæ mortuos ſaxis operiunt. 600
Τρύχος. 68
ad Tubam elata funera. 117. & quæ. 118
Tubæ funebres longiores & latiores reliquis. 124
Tumulus. 345
Τυμβάδες. 440
Τυμβωρύχοι. 447
Tyrannis ſepultura denegata. 632

V. Vale

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

V.

Vale inclamabant diſceſſuri à funere. 332
Varſii in Aquitania reperta arca plumbea, in qua condita bracteola aurea cum mirabili inſcriptione. 446
Veneficæ in ſepulcris crebro verſabantur. 440
Venire exſequias. 158
Ventos optabant rogo incenſo. 281.282
Veſpillones. 147.148
à Veſpillonibus qui elati. 147
Veſtales in urbe ſepultæ. 263
Veſtis atra luctus indicium. 202.203
Veſtes funebres ſibi & ſuis in vita ſolebant conjicere. 71
Veſtes ſcindere in luctu. 211
Veſtes in rogum conjectæ. 297
Veſtis in luctu mutata. 201
in Veſtibus albis elati mortui. 67
ſed non pauperes. ibid.
Veſtiebantur mortui. 65.66
Victimis parentabant mortuis. 491
Victoriæ ſignum erat habere poteſtatem in cadavera peremptorum in acie. 614
Viduus deus extra urbem cultus. 236
Viæ publicæ ſepulcris nobiles. 241
in Viis publicis ſepulcra & quare. 240
Vino inferis libatum. 490
Vino rogus reſperſus. 307
Virgines in funus cognati prodire ſolitæ. 162
Viri in luctu comam nutriebant. 181
interdum ſe radebant. 183
apertis capitibus incedebant. 199
cum Viris decem una tantum comburebatur mulier & quare. 283

Vivi

Vivi ad mortem ſplendide ſe veſtiebant. 72
Vivi ſepulcra ſibi exſtruebant & quare. 349
Vivus fecit. 351
ſe Vivo fecit. 351
Ultimæ voluntatis habita ratio in funeribus. 24
Unctura mortuorum. 46
Unctura ſervilis. 64
Uncti mortui ante exſequias, & quare. 50
Ungendi mos ab Ægyptiis. 51.52
Unguenta in rogum conjecta. 301
Unguenta ſepulcris affuſa. 493
ob Vota luctus minuebatur. 554
Urnæ mortales. 322
— *aureæ.* 323
— *argenteæ, æneæ, fictiles, marmoriæ.* ibid.
extra Urbem ſepulta funera. 225
apud quas. 229. *quare.* 232
in Urbe ſepulcra quorum fuerint. 262
in Urbe ſepeliebant mortuos Spartani & Tarentini. 267.268
Uſtrina. Uſtrinum. 274

X.

Ξυρεῖν ἐν χρῷ. 185

F I N I S.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

FUNUS PARASITICUM

SIVE

L. BIBERII

CURCULIONIS

PARASITI,

MORTUALIA.

Ad ritum priſci Funeris.

AUCTORE

NICOLAO RIGALTIO.

LUGD. BATAV.

Apud HACKIOS, 1672.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

FUNUS PARASITICUM SIVE CVRCVLIONIS PARASITI, MORTUALIA.

Ad ritum priſci Funeris.

ATLANTES, ut veterum ſcriptorum memoriæ narrant, placida & facili fruuntur quiete, nec inſomnia vident, qualia reliqui mortales. Equidem apud eos eſſe nimis aliquando vellem, ita me nocturnę terrent imagines: ex earumque rerum, quas vigilans egi aut cogitavi, reliquiis inhærentibus, iiſque permiſtis ac turbatis, mirabiles exiſtunt ſpecies ſomniorum, adeoque

Levi ſomna mens, ſonorinas imagines
Adfatur, ſomno non umbrantur pupulæ.

Id ex mei corporis auſteriore temperatura oriri Medici putant: atque ita adfectos, ingenioſos, ac πολυφαντάστους eſſe graviſſimi Philoſophi adſeverant. Itaque jam fere diſcuſſa noctis caligine, aureus ille totius orbis oculus, ſingula quæque paulatim ac ſine ſenſu colore reddito diſtinguens, pul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

cerrimam noſtris oculis varietatem proponebat, ecce in ipſo crepuſculi momento, perſonæ terribiles, ſive larvæ ſint, ſive, ut Greci dicunt, μορμολυκεῖα, naturales diurni laboris inducias violare viſæ. Item tumultum quaſi circumſtrepentium ungularum, ſonitum etiam aſperum dixiſſes ruditum, inaudivi.

— ὦ πότνια χθὼν
Μελανοπτερύγων μᾶτερ ὀνείρων
Ἀποπέμπομαι ἔννυχον ὄψιν.

Horror extemplo me pavidum invaſit, & obtulere ſe mihi Lucius Apulejus & Lucianus, numeroſa cincti monſtrorum caterva. Ludebant autem, ut mihi tum videbatur, Harpaſto, ſive ludo cœleſti. Pilam ſcilicet

— ἕτερος ῥίπτασκε ποτὶ νέφεα σκιόεντα
Ἰδνωθεὶς ὀπίσω, ὁ δ᾽ ἀπὸ χθονὸς ὑψὸς ἀερθεὶς
Ῥηϊδίως μεθέλεσκε πάρος ποσὶν οὖδας ἱκέσθαι.

Atque in eo ludo is demum Rex audiebat, qui pilam veluti de cœlo alteri prępripiebat, qui nec rapere poterat, Aſinus habebatur. Quæ quidem ludendi ratio huc ad nos uſque, puto, tranſiit. Res enim divinas, quæque cœlum proxime attinent, plærique quaſi pilas ſparſivas habent, & vicaria operadant, reddunt; eaſque qui ſubtilius arripit, is admodum quam ſollers, & egregie cordatus exiſtimatur, ceteri ignavi, ſtolidi, Aſini denique cenſentur. Sed facile & ęquo animo Lucius meus Aſini appellationem inter Aſinos ferebat. Nam ut arquatis, quę lurida non ſunt, æque ut lurida videntur,

Et

Et contage ſua palloribus omnia pingunt,
Sic illis perfectis Aſinis Lucius videbatur Aſinus, quum tamen animo eſſet vere humano, ac pœne divino. Interea dum hæc mecum attentius conſidero, viſus mihi philoſophari Lucius ad hunc fere modum.

Pro DI immortales! Etiamne ſtolidum Aſinorum pecus per terras graſſatur, & humanam naturam, quam ſummus ille rerum opifex mentis altæ capacem, & cognatam ſideribus fecerat, ignava præcordia deformant? At enim primævæ beatitatis fructus, quaſi perenni poſſeſſione, & naturali potius quam legitima ſucceſſione, derivandus in poſteros, ſi nec ipſi ſeſe in vitium, ſponte atque exitium induiſſent, adeoque in poſt futuros innumeram monſtrorum turbam trajeciſſent. Nam exinde corrupta natura nullis elegantioris vitæ fulta præſidiis, imo fœdæ mancipata inertiæ, tandem in Aſininam indolem degeneravit. Atque ut de olivæ nucleo exſurgit oleaſter, ita & parentum noſtrorum ætas, cum jam veluti ſilveſtris, à majoribus ſuis defeciſſet, tulit

Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

Scio miſertum humanæ miſeriæ Prometheum, (& ſane is mihi magis quam Epimetheus arridet, ejuſque exemplo prudentia quadam & ſolertia vitam meam omnem rego) ſcio eum denſiſſimam ignorantiæ caliginem artium fulgore illuſtrare voluiſſe. Nam, ut rumor eſt, in cœlum quondam admiſſus, igneum ſolis vigorem diligentius inſpexit, eumque ob mira-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

biles effectus recreandis Aſininis hominibus uſui ſibi fore putavit. Ferulam igitur quam ad hos uſus ſecum tulerat, admovit, ignemque ipſa concepit ac celavit. Rediit poſtea Prometheus ad ſuos Aſinos, & φιλανθρώπῳ τρόπῳ ferulam illis objecit: ut quo pacto γλυκύπικρα medentium pocula ſummas oras melle circumlita invalidis ægrotantium ſenſibus imponunt, interim tamen adflictam valetudinem reſtituunt, ita illi, ſimul ac ferulam, Aſinorum delicium, adſpexiſſent, avide eam adpeterent, & ſimul igneo flore quem intus cluſerat, languidos & ignavos ſpiritus excitaret. Sed inritus Promethei conatus, nec ulterius ad ſperatum eventum potuit adſpirare. Nam è veſtigio conſpecta ferula, Aſini, quaſi ſatietas eos cepiſſet, faſtidire, & nauſeare cœperunt: quomodo & ὄνος ἐν μύρῳ excandeſcit, & porcus magaritas roſtro proterit. Ea re iratus Iupiter, & cœleſtia dona tam nequiter abuſa ægre ferens, Prometheum diris exemplis, & ἀπανθρώπῳ τρόπῳ, Caucaſo adfigi juſſit, bis pedes, bis brachia. Atque etiamnum penderet, niſi eum à maxima mala cruce Hercules exemiſſet.

Pauſam querelæ fecerat Lucius, quum ego, licet in ipſa ſomni nebula confidentior paullo interpellans, Quiſnam Deorum, inquam, aut hominum es? Quam rem oratum huc veniſti. Ille cum murmure: Tuus ſum Lucius, inquit, & fato neſcio quo, ſive dolo malo, ad Aſinos diverteram. adſum tandem, atque advenio Onocrene inſula, vel ipſi Herculi inviſa: quippe quæ eſt ul-

ſtra Gades. Nec audiendus Pindarus qui, τὸ πέρσω ἐι σοφοῖς ἄβατον καὶ σοφοῖς, putat. Cum enim terrenum hunc orbem Hercules obiret, & quicquid hominum commodis nocivum erat, conficeret, aut certe porro abigeret, infinitam vim Aſinorum, quæ tum forte ſuccreverat, animadvertit omnia vaſtantem, ac veluti filicem felicibus agris innatam. Diu multumque ſudavit in ſubole nequam exſtirpanda, ſed fruſtra. Tentavit igitur ſi ejicere, atque ad inculta & inhoſpita loca detrudere poſſet. nec male id illi proceſſit. Nam quicquid in orbe toto erat Aſinorum, coëgit, & in inſulam, ex qua nihil aliud niſi χάος καὶ ζόφον, & immenſos æquoris tractus proſpicere licebat, relegavit: eamque inſulam ignobilem & ſine nomine eſſe voluerat; ſcilicet, ut quaſi cæcis immerſi tenebris, enavigare unquam poſſe deſperarent, & vicinorum conſortio commercioque carerent. Enimvero exorti tandem Curiones & mendaciorum loquaciſſimi Coſmographi, quibus cum in iis locis venas auri argentique apparuiſſe renuntiatum eſſet, tanta fuit audentia, ut hominibus inde novi aliquid apportaturi, in Oceanum ſimul atque in inſulam inquiſiverint, viamque Aſinis in has oras monſtraverint. Hinc ignorantiæ, hinc ſtultitiæ, hinc deſidiæ, hinc aſininæ colluvionis facta divortia: hinc denique inſulæ nomen inditum Onocrene.

Plura narraturum oppreſſit Lucianus, qui

& ipſe Aſinus aliquando fuerat, imo etiam tum Aſinis quoque favebat. Itaque ut animo erat vario & verſipelli, ſophiſticam enim, ſtruendi ac deſtruendi artificem, callebat, multa in humanam curioſitatem, Philoſophico ſupercilio vultuque, dicere viſus eſt, & ſi recte commemini, ejus hęc fuit oratio.

Sapienter & conſiderate Iovem opt. max. feciſſe arbitror, quum in Scythicam rupem Prometheum damnavit, tum audaciæ puniendæ, tum ceterorum curioſæ libidini coërcendæ. Iam enim curioſitas humanæ genti familiare vitium erat, & liberior inquiſitio animos hominum perpruriſcentes immodeſte titillabat. Vnde primum accuratius inſpecta tellure, mirari cœperunt tantam frugum ubertatem, florum varietatem, herbarum abſtruſas, & reconditas vires, univerſæ terræ mare ſuperfuſum & circumfluum. Hinc ubi Thaumantis ſingula perluſtravit, indagatio nata initiorum, unde omnia ſint orta, generata, concreta: Qua ratione mare terram undique allambendo, & per ejus planitiem veluti pedibus progrediendo, modo caput efficiat, inde in brachia digitoſque ad communem uſum diffindatur. Quæſitum etiam qui fiat ut in iis quæ terra producit, alia nunquam honorem deperdant, ſemperq; vernantia opes oſtentent ſuas: alia, veluti mutua officii præſtatione, invicem ſibi ſuccedant, alia rurſus, ut homo rei ſuæ inimicus, poſtquam omnia ſua ſemel bene præbuerint, nuda deinde & depoſita proſtent. Quæſitum cur ipſa tellus modo vallibus

de-

depreſſa ſubſidat, modo montibus gibboſa conſurgat. Veſuvium ipſum arenas & flammarum globos eructantem, anxia cogitatione ſollicitior Plinius quum incaute inſpiceret, vapore ſulphureo præfocatus concidit exanimis. Ventum jam ad ipſa magnæ Matris viſcera, & effoſſa ſubinde metalla lucem adſpexerant, quum tandem quotidianus uſus contemtum peperit: & ſordebat jam hominibus terra, quum altius ſeſe erigentes, cœleſtia illa ſidera conſiderarunt: & qua ratione Sol oriatur & occidat, multiplices illius effectus perſcrutari voluerunt. Qua etiam ratione Luna, uti homo, ſæpenumero immutetur. eaque ſola, DI boni! quam multiformi ambage torſit ingenia contemplantium. Sed & univerſam cœli machinam, homulli ſimiæ, temerario auſu, humano artificio conſtruxerunt. Conſtat Archimedem ſphæram vitream confeciſſe, quæ Solis annuos & Lunæ menſtruos labores, aſtrorum præterea converſiones mire exprimeret. Neque hîc etiam humanæ cogitationi poſitæ metæ, imo itum ulterius, & tentata divinæ naturæ cognitio. Sic accidit, ut non nemo divina omnia humano & audaci animo metiens, ſupremam illam & dominatricem mentem, quia videre non eſt, eſſe neget:

— & quam non invenit uſquam,
Eſſe putet nuſquam. —

Atque inde gliſcente ſciendi ardore, alius ſuperſtitioſa curioſitate DIS omnia repleverat. eratque jam Deorum numerus auctior quam hominum. Sed tanta copia & turba ſatieta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

tem & faſtidium cito attulit, & quod ſuperſtitioſe colebatur, malitioſe cœpit irrideri. Quinetiam veſana illa cupiditas eo proceſſit audaciæ, ut Deorum numen nomenque adrogare ſibi voluerit. Quis enim non rideat luctuoſam Empedoclis ambitionem? qui cum ſuorum aliquando ſe ſurripuiſſet oculis, ardentem Ætnam inſiluit, ut nullibi terrarum inventus, in Deorum abreptus concilium crederetur.

Alia multa Lucianus cum Aſinis ſuis nequicquam loquebatur. Illi ridere aut rudere(nec enim qualitatem ſoni diſcriminare poteram) & riſu ſive ruditu horrendum neſcio quid adclamare. Interea temporis catus Lucius meus, in cetera Aſinorum turba & rutuba, notabat Aſino Paraſitico celebres exſequias parari. Rem totam,qua fide ille acceptam mihi tradidit,eâdem publico reddam. non tamen ſine mercede, nam aurea fabella eſt. Continuo igitur excitatus Lucius, hæſitabundum me, anxiâque cogitatione ſollicitum admonuit: Heu neſcis! Olim ille piſcem ſuum, hodie vero Heliogabalus Imperator Paraſitum ſuum luget atratus. Quis iſte, malum, Paraſitus? inquam. Subjecit Lucius: L. Biberius, M. F. Curculio, nova ſcitamenta Aurelio Antonino Heliogabalo opipare concinnabat, ideoque ſummus ejus Coëpulonus audiebat. Ego adducta fronte contractoque vultu: Nempe mali ſeculi mala cupiditas hæc tropica fecit.

— οὐ γὰρ ἔτ' ἄνδρες ἐπ' ἔργοις, ὡς πάρος, ἐσθλοῖς
Αἰνείαο ἐπανδάνει —
Scio, inquit Lucius, ſed inter iſtos muſſare tutius quam muttire. Age vero, vides indictivum iſtud funus? O capitulum inficetum, inquam ego, An quenquam inluſtrem virum tam flagranti deſiderio celebraret? Iterum mihi ridenti Lucius: Tace, taceſis, adhibuit Heliogabalus μετωποσκόπους: Et circumſpiciens ne quis noſtra auribus verba cleperet, Videſne hanc laurum, inquit, (ea erat in proximo) Feſtucam decerpito, & folia ſi ſapis admordeto. Prudentis eſt, animum ſuum, ubi uſus venit, oris confuſione poſſe inumbrare. Simul ipſe, ramo ex arbore defracto, prenſum me renitentem, lenta manu in forum Cupedinis, ubi L. Biberii ædes, ducit. Quum aliquantulum proceſſiſſemus, ne eſſem neſcius quid ille nebulo teſtamento caviſſet, totum in aurem meam his fere verbis inſuſurravit.

Ego L. Biberius Curculio, D. Aurelii Antonini Heliogabali adſecula, quum mihi angina vinaria reciprocam ſpiritûs auram, atque adeo vocem occluderet, Teſtamentum meum quantum pote examuſſim condidi ſcripſique. Si quid tamen inibi admiſſum omiſſumque obrepſerit, Codicilli vicem ſubire volo ſive jubeo. Poſtquam mortem aptus ero, meamque animulam agnatus meus M. Lurconius Muſca ore ſuo legerit, tu colenda mihi ſemper & culta congerronum meorum familia ex ſemiſſe heres

eſto, ea tamen lege, uti accurrate caveatur, ne quid nomini veſtro profuturum diu lateat. Ea re, uti familia noſtra tres in ordines diſpernatur, mando: quos ordines ita indigetare lubet, Gelaſimos, Lacones, Laudicenos. Ac ſinguli è quoque ordine principes legantur, fiantq; treſviri, penes quos ſumma rerum veſtrarum ſit; qui diſcaveant ne quis officio ſuo deſit ſuperſitve: ipſique etiam D. Aurelio delicias perpetuo faciant dicantq;. Hoc amplius. Agnatum meum M. Lurconium Muſcam, qui ſolus omnibus propinquis meis ſuperfuit, mihi etiam ſuperfuturus, ex parte reliqua heredem eſſe volo, ſi ſuprema erga me munera fungatur arbitratu D. Aurelii Antonini. Saturioni liberto, ex fundis meis, ad mearum reliquiarum tutelam, do lego agri jugera XX. Columellam meum Damam, item Leonidam, Libanum, Strobilum, Cruciſalum, & Argyrippum, liberos eſſe volo. Hoc amplius. Argyrippo propter feſtivitatis vernulæ elegantiam, veſtes meas omnes, ſpeculum, calamiſtrum, dentifricium, ac pulveris Arabici uncias decem, quîs pridianas converrat reliquias, ut feſtivior appareat, dari donari jubeo. Elaphio fugitivo, hoc Teſtamenti mei kaput, in morem epigrammatis ſtigmate per totam faciem ducatur: L. Biberius Curculio, Elaphio clavom in morte dimitto. reſtim induito. ejuſque clavi appendix eſto. *Si quid manes ſentiunt, rogo vos, amici mei, hæc omnia ita ſervetis, uti quum ſcriberem affuiſtis, faviſtis, obſignaviſtis.*

L. Sor-

L. Sorbilius Venter, ſignavit.
Sp. Trachelius Cancer, ſignavit.
M. Edacius Peniculus, ſignavit.
M. Obſonius Mus, ſignavit.
C. Macrobius Labrax, ſignavit.
L. Volturius Capito, ſignavit.
M. Gnathonius Cynicus, ſignavit.

Ventum in forum Cupedinis erat; & jam ædes Biberii propius à nobis aberant, ut proſpiceremus funebri ſigno deſtitutas ante januam ferales Ditis arbores. Videmus intrantes pluſculos, pullis veſtibus, ſed prę-textu tantum adſumptis, atratos; lacrymæ illis quaſi in ſummo pectore ſupernatantes, in imo vero cordis penetrali gaudium gaudebant genuinum atque intimum. Ego converſus ad Lucium, dic ſodes, inquam, Quinam iſti, & quo? Ille locum ab arbitris obſervans, Particulones, inquit & Volturii ad cadaver. nempe mortui fortunas habebant. Nos quoque paulo poſt acceſſimus, intravimus, vidimus è funeſta familia medicum re infecta diſcedentem. Lurconem alioquin & κοροτράπεζον, nobilem virum ac primarium crederes, ita funebris pompa ſtruebatur. Nec enim Viſpillones aut Sandapilarios, ſed & Libitinarios, Pollinctores, Lecticarios locaverant. Quumque jam animam L. Biberius, quam pro ſale habuerat, fœdo & obſceno vomitu eructaſſet, putiſcebat fœtidum cadaver. Æmilium Catulli diceres è ſterquilinio effoſſum, adeo domus extremo olore & anhelitu replebatur,

Gut-

Gutture ſulfureas lentè exhalante Mephites.
Accedunt Pollinctores, corpus aqua perſpergunt, quam olim, dum vivebat, non ſenſerat, adeoque inſolita elementi aſpergine exſangue cadaver non nihil commotum videbatur. Dein odoro unguentorum ſuffitu naſorum peſtem interficiunt, ſimul & honori cadaveris, cinnamomum, thus, caſiamque acervatim congerunt, totumque Biberium, medicatis condimentis circumlitum, in hexaphoro purpureis veſtibus conſtrato, repoſitum, & floribus coronatum, ſolita collocatione, pedibus in publicum verſis, ad veſtibulum ædium rite admovent. Ac tandem dum cætera exequiarum parantur ſolennia, jubetur prȩco populum ciere; qui actutum ſuccinctus contenta voce quiritabat: EXEQUIAS L. BIBERIO M. F. CURCULIONI, QUIBUS EST COMMODUM IRE, JAM TEMPUS EST. OLLUS EX ÆDIBUS EC FERTUR. Derepente audita præconis voce convolant in Biberii domum frequentes. Adeſt Diſſignator: jubet præcedere expreſſas cera majorum purpuratas imagines, & ſane longo illæ ordine incedebant. Itaque erectior ego, ipſos cerarum apices indiceſque percurrens, animadverti nomina, M. Coquinii Trullæ, Q. Popinii Lurconis, C. Avidii Incitegæ, Q. Bilbitii Profundi, L. Abdominii Dentati, T. Placentarii Carpi. Et continuo ad Lucium, Eugepæ! adeone nobilis hujus familiæ vena? & tam numeroſos proceres ac

longa decora præferentes produxit viros? Mihi Lucius ſubridens: Fuge ſuſpicari: Simios purpuratos vides, non viros. Scurras enim, homines emtos de lapide, induebat Imp. Scipionum perſona. quos ſi penitius inſpexiſſes, aliud nihil, niſi clunas in purpura, deprehendiſſes, ὁ πίθηκος ὁ πίθηκος, κἂν χρύσεα ἔχῃ σύμβολα. Rubori mihi fuit Purpuram impune violari. Et mecum erat forte muſteus Poëta, qui eam in deliciis habebat, ac pleniore ore non ineptiſſimis verſibus elaudabat:

Purpura Pieriæ non eſt reticenda coronæ,
Quando ſacri Pater ipſe chori, qui lampade clara
Purpureos dat purpureis de ſidibus ignes,
Pectora purpureo fulget velatus amictu.
Et quæ plena roſis venturi nuntia Phœbi
Tecta aperit, dubio diſpellens lumine noctem,
Purpureus cubat ante fores Aurora, Poëtas
Inque ſacros mentem & cæleſtia ſemina rorat.
Eſt etiam annorum late revolubilis ordo
Purpureus. Nam vere novo, Zephyroque ſecundo,
Purpureis variæ vernantia floribus Horæ
Et teſſellatâ diſtingunt prata nitelâ.
Sic Canis æſtivi ſidus dum rura perurit,
Florida maturos oſtendit Purpura fructus,
Pomaque Purpureo fulgent variata colore;
Et qui Poma legit, non quæ Venus aurea legit,
Ridet Purpureo felix Autumnus Iaccho.
Et ſi triſtis Hiems lætos vaſtaverit agros,
Tum nive purpureâ fulget tamen obruta tellus.
Cœruleæ regnator aquæ, qui ſæva tridente
Æquora compeſcit, bipedes ſi forte timendus
Egit equos, adverſa vocans in prælia ventos,
Ebullit, glaucas & turbine Purpurat undas.

Sacra

Sacra cohors Veneris, Charites, Riſusq; Jocusq;,
Purpureis hilares roſea ſub fronte labellis.
Totaque Purpurea eſt ridens Ericyna: Roſamque
Dum fortaſſe legit, nec ſat ſibi provida, molles
Fertque refertque manus, eduxit ſpina cruorem
Vix ſummâ tremulum delibans cuſpide corpus:
Erubuit læſiſſe Deam Roſa, moxque colorem
Sumſit Purpureum, tantæ ſibi conſcia culpæ,
Hinc etiam ſua fata gemens Venus alma, protervis
Verbere ſæva nimis roſeo dum cædit Amorem,
Purpureum rurſus cepit Roſa dibapha fucum.
Purpureus nivea ſplendet cervice Cupido:
Purpureas gerit ille faces, & plurima torquet
Spicula, Purpureo jamdudum tincta cruore.
Et Regina Paphi curru ſublimis eburno,
Ardua Purpureis vehitur ſuper æthera cycnis.
Imo & Purpurea clauduntur lumina morte,
Et Majâ genitus, nulli qui fata recludit,
Purpureas animas virga compellit in Orcum.
Pelle ferox rigida Alcides clavaque ſuperbus
Errabat, ſcopulos & inhoſpita littora luſtrans,
Num fera fulmineo ſæviret bellua dente,
Aut mala letiferi vibrarent ſpicula flatus,
Forte canis Tyrio raptam de littore concham
Eliſit, tenuemque ſubeſt cui Purpura venam,
Olli Purpureo maduerunt labra colore,
Et color Alciden tenuit, namque igneus atro
Flore micans, dici poterat tinxiſſe viriles
Heroum Divûmque animas, & maſcula corda.
Hinc ſibi Purpureum fecit thoraca, furente
Prœlia Marte ciens, oculos ut flammeus horror
Terreret, fulgor pavidas & pelleret umbras.
Nec ſine purpureâ puerorum candidus umbo
Majeſtate fuit, quia prætextata pudore
Facta decent pueros, ut verba innupta puellas.
Purpurei Reges, & lato Purpura clavo

Cin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

Cingebat gemino Patres ſplendore verendos.
Inque triumphali radiabat plurimus auro
Purpureus tenui textus ſub tegmine pannus.
Splendida felices exornat Purpura chartas:
Illa jocos, riſuſque, ſales, & carmina velat,
Verbaq́; jam madidus quæ ſcripſit vernula vates.
Indice Purpureo libri frons læta refulget,
Auctoremque operis tituli rubrica tuetur.

Phœbum hic toto pectore Poëta concutiebat, & juſto dolori meo, ſimul & irę ſuę vehementius indulgere mihi videbatur. nam Aſinos maledicere verſibus aſperis cogitabat. Repreſſi furentis impetum; Et, Poëta, inquam, parum tutus inter Aſinos iſtos ambulas. Vide ne te funeri ſuo inferias mittant. Eumolpum te eſſe puta & tace. Dum hæc moneo, pergit porro pompa funebris; & Præfica muliercula quædam, demiſſis antiis, & fluitantibus capronis, miſerabiles querelas femineo ululatu iterabat. Item monumentarii ceraulæ ferali tibia mœſtiſſima ſuſpiria concinebant. Et jam producitur ipſe Biberius, qui lectica hexaphoro Romanorum è nupero fœtu civium ſubnixis cervicibus ferebatur. Ipſa denique plebes centuriatim candelis, funalibus, ac facibus undique collucentibus exſequias capitibus caſantibus ſequebatur. Et nos quoque turbæ adjungimur extremum fabulæ actum ſpectaturi. Deducitur funus in forum, eo loci video paratum neſcio quem è Laconum familia, cujus in capite oculi locus apparebat, qui L. Biberium Curculionem coram Imp. pro roſtris & concione

lau-

laudaret. Ego frontem hominis miratus, rogavi Lucium, Quodnam oratori nomen? Paraſitus eſt, inquit, L. Volturius Capito. vere durus capito. nam multæ olim in ejus caput quaſſæ aulæ, & ſolus oculus ereptus. Id enim eſt paraſiticæ diſciplinæ, ac

— niſi qui colaphos perpeti
Potis paraſitus, frangique aulas in caput,
Vel extra portam ire Trigeminam ad ſaccum licet.

Interea dum hæc intra meipſum volvo, noſter orator ad dicentium morem compoſitus, perparum quidem, nec id ſine mendacio, in demortui laudem dixit, ſed logis ridiculis Principis auribus fecit inſidias. Silentium igitur orat, & Aſinis aliquantiſper quieſcentibus, infit.

Multa mecum cogitanti Quirites, & accuratius ſingula humanæ vitæ munia diſquirenti, auro contra æſtimandi videntur ii, qui poſthabitis artibus ceteris ancillaribus Paraſiticæ ſcientiæ ſtuduerunt, operamque ſuam Principibus utendam prabuerunt. Et quidem certe quando omnia noſtra beneficio Principis retinemus, quando ille patriam, libertatem, vitam mortemq; juxta in acie linguæ portat, anne iniquum videbitur ejus commodis ſtudere, ejus ubiq; nutibus obedire? Is fuit L. Biberius Curculio. Sed eum, proh dolor! nobis invitis fati violenta ſeries eripuit. Vixit, dum vixit, Principi abunde feſtivus, nobis cariſſimus, poſteris æternum colendus ac deſiderandus. Sciebat, homines, licet in artes vitaſq; varias diſpalati

ſpalati

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

ſpalati ſint, non ſibi, ſed vicinæ ſideribus majeſtati notos eſſe. Vt enim ſupera omnia Deorum immortalium voluntati prona ſunt: ita infimam iſtam terrarum molem imperatoris arbitratu regi & gubernari decet. DI ſibi cœlorum ſubices ſubſtraverunt: noſtro Principi terras, Principem noſtrum terris reliquerunt. Imo & eundem, poſtquam ſerus in cælum redierit, cæleſti nectari ambroſiaq;, & Deorum cibo participabant. Vive tu Auguſtiſſime Princeps. Macte ter maxime Imperator. Salva Roma, ſi tu ſemper ſalvus. Et ſi qui auſteri horridique Lucumones, ſacratiſſimæ majeſtatis jura violare cogitent, eos de podio, ut obſcœnas infeſtaſque volucres, ſagittis tranſverbera: aut, ſi mavis, anguineum iſtud genus, quod præpotentis tuæ virtutis vires viperino morſu vellicare & ſugillare audet, clava cruribus ſupernatis, terræ audacter applode, tuoque & ſpectantis populi genio ita litabit. His gradibus viam in cœlum adfectavit Hercules. His artibus majores tui quos factis & virtute longe ſuperas, DI facti ſunt Et vos ite, Quirites ſecuri vivite. & L. Biberio, quem olim amavit imperator, ſuprema ferte munera, ejuſq; reliquias ſperata in ſede reponite atq; condite.

Conſumpta hac oratione, quumque Heliogabalum paraſiticis adſentatiunculis ita productaſſet Capito, Imperator paraſito ſuo pyram ingentem conſtrui juſſit; imo ipſe cum ceteris Aſinis, amiciſſimi ſui juſta eſt exſecutus. ſed enim adfectata mollicie, teſtudineo gradu pedetentim progrediebatur; ideoque

eoque morbo aliquo prępediri ac diſtringi ſuſpicabar. Et continuo prehendens Lucium, Euge, inquam, ut valet ille? aut enim inceſſum mentitur, aut lente admodum gradus ſuos metitur. Riſit Lucius curioſulam meam queſtionem, Et, Aſinus, inquit, à ſe ipſo tardigradus, laborat eo morbo quo Claudium Cæſarem adfectum fuiſſe noſti. exhauſit hodie Onopordon, quod Aſinis ajunt crebros excutere crepitus: eoq; pharmaco alvum ſuam, aut parat, aut purgat. Sane quum ille propius ad nos acceſſiſſet, deprehendi ſtrepitu obſcœno ſimul atque odore viam implentem, & ſi minus ore eloquentem, aut certe inferiore gutture valde loquentem. Tunc itaque mirari deſii, cur omnes ſponte illi de via decederent. Nam ut Romanis mulieribus unio, ſic Heliogabalo crepitus pro lictore apparebat. Imo nec Dictatorii faſces tam placide turbam ſubmoviſſent. Riſit iterum Lucius: at noſtrum interea *fœtida anima naſum oppugnat*. Pervênit Imperator, totumque cum eo funus, atque adeo ingens multitudo, in campum Martium. Illius juſſu Doctores & Laniſtę paria quattuor & viginti gladiatorum lectiſſima præbuerunt. Interim alii pyram arduam, evinctam cupreſſo ædificant, lectulum, ipſumque cadaver pro more ornatum, quibus id muneris incumbebat, rogo imponunt: impoſito clamaverunt omnes, VALE, VALE, VALE, NOS TE ORDINE QUO GULA AUT VENTER JUSSERIT, CUNCTI

SEQUEMUR. Statim accenſa face, M. Lurconius Muſca averſus flammas ſubjiciens rogum incendit. Commodum ignem pyra conceperat, ecce ſolitâ ſequioris ſexus flendi facilitate, pectus ſuum ad luctus irritans Præfica, dum quiſque certatim in rogum dona cumulat, & partim trullas, cantharos, lances, alii ſtruices patinarias, cyathos, ciboria, coquinaria omnia flammæ committunt, ferale iſtud carmen pronuntiavit.

Abiit L. Biberius Curculio, Antonini delicium, quo cum ſæpiſſime ludendo dies integros comburebat condebatq;. Abiit paraſitus lepidus, elegans, facetus. Scalas conſcendere, Capaneus: plagas concoquere, Imus: veſci thymo, oleribus, Eruca: cœli injurias pati, Merula: ſole fervido linguâ prodigâ & infreni garriendo cantillare, Cicada: nudis pedibus matutinis horis inambulare, Grus: ne pauxillulum dormire, Veſpertilio: pugnitus occallari, Maſſa candens: ferire, Fulmen: occæcare, Fulgetrum: inacceſſa evadere, Ventus: cœnare abſque vocatione, Muſca. Abiit pallidulus, frigidulus, vagulus, ad Orci templa horridula, nec ultrà, ut ſolebat, dabit jocos:

Finierat lugubrem cantionem Præfica, adfuit Threcum Myrmillonumque manus valentiſſima, quę L. Biberii manibus, volente Imperatore, dedit inferias. Ac dum buſtuarii gladiatores mutuis ſeſe conficiunt vulneribus, collabenti jam cineri parentantes, extrui juſſit ſilicernium Heliogabalus ſuis paraſitis. Omnes illico advolant invocati:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

cati: nec tergiverſantur, accumbunt. Heliogabalus interior in medio, qui tamen jam erat ventre bellule ſuffarcinato, ſuper eum M. Lurconius Muſca, in ſummo L Volturius Capito, ceteriq; deinceps. Sed adpoſita cœna inviſa prius & inaudita. Pro guſtatione & promulſide inferri voluit lactucas olivaſque, ſed Samias quę tamen minime ad guſtum Agathoclis: nam pręter nomen cetera lactucis abſimiles. Cœna ipſa capiebat patinam ſuminis, lepores, querquedulas, anates, Aſinum integrum inſtar Apri aut Bovis, quamplurima alia quæ ab ingenioſo & docto gulę artifice curata videbantur. Verum & patinæ, & cibi ipſi, ſolido ex auro, nec dentes, nec ferrum recipiebant. Menſa deniq; pomorum allata eſt, in qua bellaria lignea affabre ſculpta, quę provocare eſuriginem poſſe putabantur: verum aſpera ſignis omnia: nec, etſi calceatis dentibus veniſſes, hilum profeciſſes. Ac quod minime prætereundum fuit, haudquaquam illi *florem anclabant Liberi ex carcheſiis*, ſed è pleno ęnoforo ſardois herbis expreſſus liquor, mandragorâ medicatus, affundebatur. Et Paraſiti noſtri, belli homines, inter haſce lautitias, funus ſilicernio facere nequiverunt, ventriſque eſuritoris inanias minime repleverunt. Ridere quidem cogebantur, at crudeles in utero experiebantur verminationes. Et jam in uſtrina deficiente rogo legendi cineres, vino ut matre natum erat, perſperſos, urnâ aureâ tegeret. Juſſit præter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]

erea in foro Cupedinis, marmoreum cum ippo uſque ad H. S. centum extrui ſepulrum, inque ipſum marmor litteris aureis quadratis, ſub perſona Biberii, incidi monumentum iſtud.

DIONYSIO SAC.

HOC. AGITE. SULTIS. VIATORES. QUI. VOS. HOMINES. ESSE. NOSTIS. QUÆ. HOMINI. HUMANITUS. CONTIGERUNT. HUMANITER. SPECTATE. SI. NEC. VULTIS. FACESSITE. LAUDIS. RUMOREM. SEMPER. PARVIFECI. QUOD. RUMEN. IMPLERET. VOLVI. VAH. SOLENS. MORE. MEO. FECI. DIXI. MENDACIUM. NAM. NUNQUAM. UT. VOLUI. RUMEN. IMPLEVI. ET. NUNC. QUOQUE. SI. ME. VOCAS. I. PRÆ. INANIS. UMBRA. SUM. SEQUAR. RIDETIS? SUMMA. INGENIA. IN. OCCULTO. LATENT. EA. VOS. FLORE. VINI. EDENTULI. FORAS. PROLICITE. PLUSCULA. JAM. AUDIVISTIS. NON. TAMEN. QUOD. CAPUT. EST. QUODQUE. MAXIME. SCIRI. OPORTUIT. PROINDE. AUDITE. VEL. SI. MAVULTIS. SEPULCRUM. HOC. ADITE. HEM. QUID. EXCIDIT. MENTIUNTUR. QUI. VERITATEM. IN. VINO. ESSE. ADSEVERANT. NAM. QUI. FIERI. POTEST. UT. ME. ELINGUEM. LOCA. SOLA. ET. NUDA. GIGNENTIUM. INCOLENTEM. AUDIATIS? NEGANT. MEDICI. SINE. LINGUA. ORE. DENTIBUS. ALIQUEM. LOQUI. POSSE. LEGITE. IGITUR QUI LITERAS. SCITIS. H. C. S. CINERES. L. BIBERII. CURCULIONIS. PARASITI. FESTIVISSIMI. QUI. AURELIUM. ANTONINUM. HELIOGABALUM. AMOENITATE. AMOENA. ONERAVIT. SINGULIS. SUPPARASITATUS. EST. ET. DUM. QUEMQUE. TANGIT. URBANATIM. EUM. NIGRA. DIVA. TETIGIT. RUSTICATIM. ATQUE. HOC. TANDEM. NE. ERRETIS. VERISSIME. SUM, VOBIS. ELOQUUTUS. B. F. VERBA.

BA. HÆC. MEA. UT. SERVETIS. POSTUMA. QUI. CUPEDIARUM. ALIQUID. EX. FORO. PRÆSTINATURUS VENERIS. DOMUM. NE. REPETITO. QUIN. PRIUS. FALERNO. INFERIO. MANIBUS. MEIS. FECERIS. FAXO. EGO. UT. TE. SEMPER. AMBIAT. RISUS. LUDUS. JOCUSQUE. ET. OMNIA. HUMANA. SUSQUE. DEQUE. HABEAS. SIREMPSE. LEGEM. MULIERIBVS. ESSE. VOLO, QUÆ. SVNT. MVLTILOQVÆ. MVLTIBIBÆ. MEROBIBÆ. SIN. SECVS. VENEREM. FACIAM. EAS. VT. FACIAT. ITA. DARE. VT. NIHIL. SVPRA. HAVE. VIATOR. NEC. MORARE. NON. MORABOR. VLTRA.

H. M. H. N. S.

Collectis conditiſque cineribus, & cunctis ſolenni more peractis, pronuntiavit Præfica, Ilicet. Paravit quiſque domuitionem. Hærebat autem Lucius, & Aſinos ſuos abeuntes, oculis ſequebatur. Tandemque ad me converſus, DI boni, inquit, quales hîc Aſinos reperi! & memini me eſſe aliquando Aſinum: ſed quamvis eſſem Aſinus, ſenſum tamen retinebam humanum: at vero iſti corpore humano, aſinum vehunt animum. Atque hîc Lucio monendi, mihi notandi Finis.

N. R. P. Scribebam Auguſtoriti Pictonum Liberalibus A. S.

clɔ Iɔ xcvi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 46 [1]